

7-8
9-10.

GLASUL BISERICII

REVISTA OFICIALĂ
A SFINTEI MITROPOLII A UNGROVLAHIEI

ANUL XXXIV, Nr. 11 — 12-NOIEMBRIE — DECEMBRIE 1975

COMITETUL DE REDACȚIE

PREȘEDINTE :

Prea Fericitul Părinte

JUSTINIAN

**Mitropolitul Ungrovlahiei
și Patriarhul
Bisericii Ortodoxe Române**

VICEPREȘEDINȚI :

I. P. S. Dr. ANTIM

**Arhiepiscopul Tomisului
și Dunării de Jos**

P. S. Dr. ANTIM

Episcopul Buzăului

MEMBRI :

P. S. ROMAN IALOMIȚEANUL

**Episcop-vicar al Arhiepiscopiei
Bucureștilor**

P. C. Pr. ALEXANDRU IONESCU

Vicar mitropolitan

REDACTOR RESPONSABIL :

P. C. Pr. PETRE F. ALEXANDRU

Consilier cultural mitropolitan

PASTORALE

Prea Fericitul Părinte Patriarh JUSTINIAN, <i>Pastorală la Nașterea Domnului</i>	1112
Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop ANTIM al Tomisului și Dunării de Jos, <i>Pastorală la Nașterea Domnului</i>	1117
Prea Sfințitul Episcop ANTIM al Buzăului, <i>Pastorală la Nașterea Domnului</i>	1121

COMEMORARI

Pr. Prof. ENE BRANIȘTE, 90 de ani de la recunoașterea Autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române și 50 de ani de la înliințarea Patriarhiei Române	1125
Pr. Prof. CONSTANTIN GALERIU, <i>Autocefalia Bisericii Ortodoxe Române, retrospectivă istorică și aniversarea a 90 de ani de la proclamarea oficială</i>	1138
Pr. Lector DUMITRU GH. RADU, <i>Semicentenarul Patriarhiei Române. Coordonate, semnificații și înlăptuiri</i>	1159
Diac. GH. BOGDAPROSTE, <i>Deslășurarea festivităților prilejuite de semicentenarul Patriarhiei Române și de împlinirea a 90 de ani de la recunoașterea autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române</i>	1184

ÎNDRUMĂRI PASTORALE ȘI OMILETICE

Pr. DAVID POPESCU, <i>La Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil</i>	1195
Pr. Conf. ȘTEFAN C. ALEXE, <i>Panegiric la Intrarea în Biserică a Maicii Domnului (21 noiembrie)</i>	1197
Protos. Prof. VENIAMIN MICLE, <i>La Duminica a XXVI-a după Rusalii</i>	1200
Diac. MILEA GH. ȘTEFAN, <i>La Sfințul Apostol Andrei</i>	1203
Pr. Dr. VICTOR VLĂDUCEANU, <i>La Duminica a XXVII-a după Rusalii</i>	1205
Diac. Asist. NICU MOLDOVEANU, <i>La Sfințul Ierarh Nicolae</i>	1208
Pr. CONSTANTIN GALERIU, <i>La a doua zi de Crăciun</i>	1212
Pr. CORNEL SAVA, <i>La Duminica după Nașterea Domnului. Despre credință și înnoirea vieții creștine</i>	1216
Arhim. CHESARIE GHEORGHEȘCU, <i>Iisus Hristos — Plinirea Vremii</i>	1218
Pr. IOAN IONESCU, <i>Inchinare</i>	1223

PENTRU PACEA A TOATĂ LUMEA

REDACȚIA, <i>Acțiuni în slujba păcii (noiembrie—decembrie)</i>	1224
Diac. Prof. O. BUCEVSCHI, Diac. GH. BOGDAPROSTE, CEZAR VASILIU, <i>Știri ecumenice</i>	1228

ARTICOLE ȘI STUDII

Arhim. BENEDICT GHIUȘ, <i>Condițiile comuniunii euharistice în mîndstirile și parohiile din Biserica Ortodoxă Română</i>	1237
Doctorand DUMITRU M. COLOTELO, <i>Materia Sfinței Euharistii în lumina canoanelor Bisericii Ortodoxe</i>	1245
Doctorand VIEZUIANU V. DUMITRU, <i>Sensul noțiunii de Biserică după epistolele pauline</i>	1252

DOCUMENTARE

- Pr. Prof. I. IONESCU, *Despre originea cuvîntului «Crăciun», în limba română* 1264
 Pr. GH. M. RĂDAN, *Inchinarea Magilor* 1277

VIAȚA BISERICESCĂ ÎN CUPRINSUL MITROPOLIEI

- Pr. ANTON POȘIRCĂ — Secretar Eparhial, *Lucrările Adunării Eparhiale* — 1975 1282
 REDACȚIA, *Cea de a IV-a Conferință de orientare a clerului din cuprinsul Arhiepiscopiei Bucureștilor* 1293
 CEZAR VASILIU, *Vizita frățească a P. S. Episcop-Vicar Roman Ialomițeanul la Craiova* 1297
 ASISTENT, *Biserica din parohia Livadea, județul Prahova* 1298
 ASISTENT, *Biserica din parohia Magula, județul Prahova* 1300
 ASISTENT, *Biserica din parohia Podurile de Jos, județul Dimbovița* 1302
 ASISTENT, *Biserica din parohia Islaz, județul Ilfov* 1304
 ASISTENT, *Biserica Sfîntul Nicolae-Alexandria* 1306
 ASISTENT, *Biserica Sfîntul Gheorghe-Grivița din Capitală* 1307
 ASISTENT, *Insemnare* 1309
 I. POPA, *Reîntîlnire* 1311
 Pr. CORNEL SAVA, † *Preotul dirijor și compozitor Ion Popescu Runcu* 1313
 ASISTENT, † *Preotul Constantin Stancu* 1317

ARHIEPISCOPIA TOMISULUI ȘI DUNĂRII DE JOS

- ASISTENT, *Ridicarea Eparhiei Dunării de Jos la rangul de Arhiepiscopie* 1319
 Arhim. IERONIM MOTOC, *Știri și lapte din cuprinsul Arhiepiscopiei* 1361

EISCOPIA BUZĂULUI

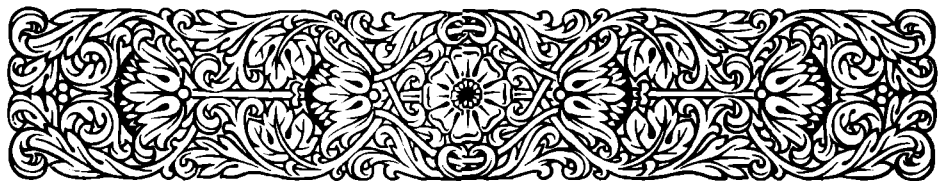
- Pr. NICOLAE I. BIVOLARU, *Știri din cuprinsul Eparhiei* 1377

RECENZII

- PANDELE OLTEANU, *Sintaxa și stilul paleoslavei și slavonei*, Editura științifică, București, 1974, 392 p., de Pr. Prof. ION IONESCU 1401
Carte de rugăciuni, tipărită cu binecuvîntarea Înalț Prea Sfinției Sale, Dr. Nicolae Corneanu, Mitropolitul Banatului, Timișoara, 1974, 119 p., de Pr. V. VLĂDUCEANU 1403
 K. Schubert, *Jésus à la lumière du judaïsme du premier siècle*, traduit de l'allemand par A. Lefooghe — Coll. Lectio Divina, nr. 84, Paris, ed. du Cerf, 1974, 192 p., de CEZAR VASILIU 1404
 «Orthodoxe Stimmen» — «Revista ortodoxă supranațională», München, 1975, de Diac. Prof. O. BUCEVSCHI 1405
 Ilie Corfus, *Insemnări de de mult*, Iași 1975, Editura Junimea, p. 339, de Dr. STELIAN MARINESCU 1411

ANEXĂ

- Compoziții muzicale*, de Pr. ALEXANDRU DELCEA, Prof. MARIN VELEA și Pr. RADU ANTOFIE I—XIV

30 DECEMBRIE — ZIUA REPUBLICII

Se împlinesc anul acesta 28 de ani de la proclamarea Republicii, aniversare ce marchează începutul unei noi epoci, un nou început de veac în istoria Patriei și poporului român.

Au trecut 28 de ani de viață nouă, de noi orientări, de muncă și de mărețe realizări în toate domeniile vieții noastre culturale, economice și sociale — atit din punct de vedere intern cit și extern.

De aceea, sărbătorim cu bucurie și cu deosebite satisfacții sufletești această aniversare care evocă istoria frământată a aproape trei decenii, de cînd clasa muncitoare și întregul nostru popor a luat în mîină desti-nul țării, și, stăpîni pe munca și viitorul lor, au zidit o patrie nouă, dînd noi dimensiuni și noi direcții în orientarea socială și economică, unui popor dornic să construiască, pe vechi și istorice temelii ale neamului, orînduirea înfloritoare a socialismului.

Marile principii ale veacurilor de luptă s-au împlinit în anii Republicii, pentru propășirea poporului. Pentru aceasta mulți au jertfit ce au avut mai bun și și-au dăruit chiar viața pentru ideile umanitare și progresiste. Aceste idei permanente pentru mai bine în toate domeniile, în care poporul are cea mai mare pondere sprijinindu-se pe principiile democratice, s-au dezvoltat, an de an, maturizîndu-se în epoca noastră. Valorificînd pe planuri cincinale cu obiective științific organizate, producțiile și mijloacele de producție au dat rezultate ce au ridicat patria noastră pe trepte superioare.

Cine vine astăzi în patria noastră — Republica Socialistă România — și vede noile și mărețele realizări înfăptuite, găsește nu numai fabrici și numeroase uzine noi în complexul geografiei ei, găsește nu numai o agricultură mecanizată și modernizată, nu numai sate și orașe cu case noi, ci găsește semne și mărturii ale unei societăți noi cu o activitate dezvoltată multilateral. Constată că oamenii muncii și intelectualitatea românească participă neconțenit la bunăstarea întregului nostru popor și la ridicarea prestigiului nostru pe treptele cele mai înalte în lumea întreagă. Datorită Conducerii noastre de Stat — mai ales de cînd are în fruntea sa ca «Președinte al Republicii» pe Domnul Nicolae Ceaușescu, țara noastră a devenit din ce în ce mai cunoscută, mai apreciată, mai căutată. Prin politica sa externă, întemeiată pe cele mai înalte și umanitare principii de viață și de etică — independența națională, suveranitatea și egalitatea în drepturi, avantajul reciproc și respectarea dreptului fiecărui popor de a-și hotărî singur soarta sa, po-

trivită intereselor și aspirațiilor sale, colaborarea cu toate statele, indiferent de starea lor politică etc., țara noastră ocupă azi loc de frunte în opinia publică și în marile organizații mondiale care luptă pentru realizarea celor mai înalte năzuințe ale întregii omeniri: pacea, dezarmarea, ridicarea nivelului de trai, cultura și progresul în toate domeniile de activitate, care sînt legate de viitorul întregii omeniri, de civilizația fiecărui popor.

Bilanțul încheiat la sfîrșitul acestui an și realizările obținute la finele cincinalului care a trecut, constituie pentru patria noastră o temelie solidă pentru dezvoltarea continuă economico-socială, pentru dezvoltarea și modernizarea în ritm susținut a forțelor de producție, creșterea venitului național și a nivelului de trai al poporului.

Mărețele acțiuni și realizări ale poporului nostru în politica externă pusă în slujba păcii și colaborării internaționale au fost discutate, în mod cu totul deosebit, în ședința Marii Adunări Naționale din luna decembrie 1975.

Cu acest prilej s-a constatat, încă odată, că țara noastră a participat la dezbaterile problemelor de interes vital ale omenirii și a contribuit totdeauna cu inițiative constructive pentru soluționarea acestora în spiritul eticii și echității internaționale.

Prin solidaritatea activă cu țările socialiste și cu toate forțele poezelor iubitoare de pace din lume, țara și poporul nostru a militat și militează necontenit, pentru o nouă ordine politică și economică internațională și pentru făurirea unei lumi mai bune, mai drepte și mai înțelepte, prin profunzimea cu care sînt intuite stările contemporane și rezolvarea lor justă și din recunoașterea rațiunilor pentru care opinia publică mondială are dreptul să proclame că pacea și înarmarea nu pot sta împreună.

Aniversarea a 28 de ani de la proclamarea Republicii, constituite și pentru Biserica Ortodoxă Română un moment de bucurie, de evocare, de bilanț și de noi hotărîri. Aceasta pentru că Republica Socialistă România a constituit pentru Biserica noastră, mai ales după venirea ca Întîistătător al ei a Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian — 1948 — climatul cel mai potrivit și creator, pentru orientarea din nou a clerului, pentru slujirea omului, pentru integrarea lui în lupta măreață pentru pace și progres.

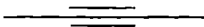
«Biserica Ortodoxă Română, în frunte cu Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian, — ca și celelalte culte din țara noastră —, spunea înalt Prea Sfințitul Teoctist, Mitropolitul Olteniei, în cadrul ședinței Marii Adunări Naționale din 20 decembrie 1975, s-a încadrat deplin în sprijinirea tuturor năzuințelor nobile ale poporului nostru, pentru aducerea lor la îndeplinire. Stăpîniți profund de sentimente și de atașament pentru marile înfăptuiri ale poporului nostru, slujitorii și credincioșii cultelor își mărturisesc acordul deplin față de politica internă și externă a Statului nostru — Republica Socialistă România — și încredințează, și cu acest prilej, Marea Adunare Națională, Conducerea de Stat și personal pe Domnul Nicolae Ceaușescu, Președintele României, că împărtășesc cu hotărîre acțiunile îndreptate pentru statornicirea pă-

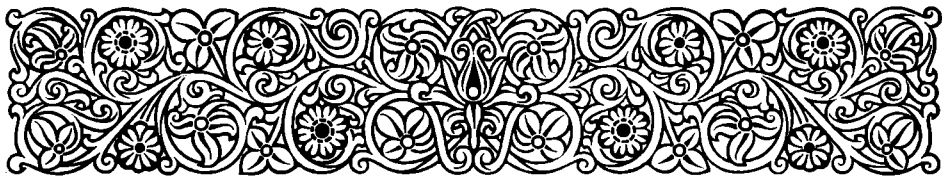
cii în lume, pe calea dezarmării, colaborării și dezvoltării și că își vor închina toate eforturile lor pentru sprijinirea muncii avântate a poporului nostru, precum și pentru zidirea unei lumi mai bune și mai drepte pe pământ.

Astfel pentru clerul și credincioșii noștri aniversarea Republicii Socialiste România constituie nu numai evocarea unui important și măreț eveniment istoric pentru țara și poporul nostru, dar în același timp, constituie un omagiu adus tuturor oamenilor muncii, țăranilor, intelectualilor de la orașe și sate, făuritori și sprijinitori ai ei, care prin munca, lupta, entuziasmul și jertfa lor au făcut să crească și să înflorească strălucirea ei între națiunile lumii.

Astăzi — de ziua Republicii Socialiste România — Biserica noastră ortodoxă asigură încă odată Conducerea de Stat, așa cum declara Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian în telegrama trimisă, cu ocazia sărbătoririi a 90 de ani de la declararea autocefaliei Bisericii noastre și a 50 de ani de la ridicarea ei la rangul de Patriarhie, Domnului Președinte al Republicii, Domnul Nicolae Ceaușescu : «Vă asigurăm, mult stimate Domnule Președinte, că noi toți ierarhii, preoții și credincioșii Bisericii Ortodoxe Române nu vom înceta să ne identificăm cu năzuințele poporului român și să sprijinim strădaniile sale pentru zidirea României noi, mereu mai prosperă și pentru apărarea suveranității și independenței sale».

REDACTIA

PASTORALE

† JUSTINIAN

DIN MILA LUI DUMNEZEU ȘI VOINȚA CLERULUI ȘI DREPTCREDINCIOȘILOR CREȘTINI, PATRIARH AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE, LOȚIITOR AL SCAUNULUI DIN CEZAREEA CAPADOCIEI, MITROPOLIT AL UNGROVLAHIEI ȘI ARHIEPISCOP AL BUCUREȘTILOR

IUBITULUI NOSTRU CLER ȘI DREPTCREDINCIOȘILOR CREȘTINI

HAR ȘI PACE DE LA DUMNEZEU, IAR DE LA NOI ARHIEREASCĂ BINECUVINTARE

«Bucură-te, ceea ce ești plină de har,
Domnul este cu tine. Binecuvîntată ești tu
între femei» (Luca I, 28).

Iubiții Mei fii duhovnicești,

Dacă ne ducem cu mintea cu aproape două mii de ani în urmă la tabloul Nașterii Domnului, așa cum el ne este înfățișat de Sfintele Evanghelii și cum este zugrăvit pe icoanele noastre, vedem în peștera din Betleem, lângă ieslea în care s-a născut Hristos, pe Sfînta Sa Maică cu Pruncul lângă ea, pe bătrînul Iosif și pe cei trei magi de la răsărit, veniți să se închine Domnului Iisus. Iar în afara peșterii vedem pe păstorii care păzeau turmele noaptea «înfricoșați cu frică mare» de apariția unui înger și de vestea pe care el le-o aducea că s-a născut Hristos-Domnul în staulul în care ei își adăposteau turmele (Luca II, 8—12). «Și deodată s-a văzut, spune Sfînta Evanghelie, împreună cu îngerul, mulțime de oaste coroască, lăudînd pe Dumnezeu și zicînd: «Slavă intru cei de sus lui Dumnezeu și pe pămînt pace, între oameni bunăvoire!» (Luca II, 13—14).

Înăuntrul peșterii deci vedem pe Maica Domnului cu Pruncul în brațe, iar în afara ei mulțime mare de îngeri, de oaste cerească, lăudînd pe Dumnezeu și vestind lumii prin acești păstori Sfînta Naștere a Mîntuitorului.

Iubiții Mei,

Aș dori ca în cavîntul Meu de astăzi să vă înfățișez o învățătură a Bisericii noastre pe care o desprindem din tabloul dumnezeiesc al

Nașterii Domnului, și anume învățătura despre preacinstirea pe care o datorăm Maicii Domnului și despre cinstirea ce o datorăm sfinților îngeri.

Socotesc că fiii Bisericii noastre cunosc toți că pe Dumnezeu îl adorăm, pe Maica Domnului o preacinstim sau o supravenerăm, iar pe sfinții îngeri și pe toți sfinții îi cinstim sau îi venerăm.

Este cunoscut de noi toți că în Biserica Ortodoxă, credincioșii dau Maicii Domnului o cinstire deosebită, cu mult mai mare decât cea pe care ei o dau sfinților. Cine dintre noi, în rugăciunile noastre, nu se roagă Preacuratei Maici ca ea să-i fie de ajutor? Care mamă, lângă leagănul copilului ei, sau când acesta s-a făcut mare nu o roagă să aibă în sfânta sa pază odrasla ei? Cine dintre credincioșii Bisericii noastre nu stă în biserică sau în casa lui, cu ochii ațintiți la «Maica Îndurărilor», așa cum o mai numește Biserica, rugînd-o pentru nevoile sale, sau mulțumindu-i pentru ajutorul primit de la Dumnezeu prin ea?

Iubiții Mei, are vreun temei rațional, scripturistic și tradițional faptul că Maica Domnului este atît de mult cinstită de credincioșii noștri, că Biserica îi închină mai multe sărbători pe an și că la aceste sărbători, așezate în cinstea ei, bisericile sînt mai pline de credincioși, care în toate rugăciunile lor o au ca supremă nădejde?

Știm că mamele oamenilor mari, care au dat lumii fii străluciți, sînt înconjurate cu cinste și respect. Să prelungim cu mintea comparația aceasta la infinit și vom afla o Mamă ce a adus lumii nu un fiu care a făcut omenirii mari servicii, ci un Fiu ce ne-a adus tuturor cel mai mare bun: mîntuirea. Vom afla la capătul firului gîndului nostru pe Maica Sfîntă prin care a venit în lume, luînd fire de om, Însuși Fiul lui Dumnezeu. Nu spune orice minte clară că această Maică are drept la o cinstire cu totul deosebită din partea celor care cred în Fiul lui Dumnezeu și trăiesc învățătura Sa?

Dacă pe ceilalți sfinți îi cinstim pentru viața lor curată și pentru că ei sînt «prietenii» ai Domnului Hristos, așa cum îi numește El, Maicii Domnului îi datorăm cinste și mai mare: pe ea o preacinstim, o supravenerăm, pentru că s-a învrednicit să nască în chip minunat și să poarte la sînul său pe Însuși Fiul lui Dumnezeu coborît pe pămînt.

Să nu uităm că de la căderea omului în păcat ea a fost amintită în planul dumnezeirii ca mijlocitoare a mîntuirii lumii, ea fiind cea care va zdrobi capul celui rău care a făcut pe strămoșii noștri să piardă raiul (Facere III, 15). Și să nu uităm iarăși că mării prooroci ai Vechiului Testament au vorbit despre ea, așa cum face proorocul Isaia cînd zice: «Iată Fecioara va lua în pîntece și va naște fiu și vor chema numele lui Emanuel» (Isaia VII, 14).

Dar, iubiții Mei fii sufletești, că Sfintei Fecioare Maria i se cuvine preacinstire din partea noastră se vede clar din Sfînta Scriptură a Noului Testament. Astfel, arhanghelul Gavriil, cînd i-a binevestit că va naște pe Fiul lui Dumnezeu, s-a închinat ei și i-a zis: «Bucură-te, ceea ce ești plină de har, Domnul este cu tine» și a încheiat: «Binecuvîntată ești tu între femei» (Luca I, 28).

De asemenea, Sfânta Evanghelie ne istorisește că atunci cînd Sfînta Fecioară a vizitat pe Elisabeta, vara sa și mama Sfîntului Ioan Botezătorul, acesta văzînd-o «s-a umplut de Duh Sfînt și cu glas mare a strigat (către ea) și a zis : binecuvîntată ești tu între femei și binecuvîntat este rodul pînteceleui tău și de unde mie (cinstea) aceasta ca să vină la mine Maica Domnului meu ?» (Luca I, 41—43).

Ne spune tot Sfînta Scriptură că și oamenii din acea vreme, văzînd învățătura și minunile Mîntuitorului, o fericeau pe Maica Sa, spunînd : «Fericit este pîntecele care Te-a purtat și fericiți sîinii pe care i-ai supt !» (Luca XI, 27). Iar Fiul său, confirmînd că Maica Sa este vrednică de laudele ce i se aduceau, a răspuns : «Așa este» (Luca XI, 28).

Însăși ea, Maica Domnului, spune despre sine că toate neamurile o vor cinsti : «Iată, de acum mă vor ferici toate neamurile, că mi-a făcut mie mărire Cel Puternic» (Luca I, 48—49).

Nu vom uita iarăși să amintim că Însuși Fiul său, care a respectat-o totdeauna, a dat ascultare rugămintilor ei, așa cum a făcut la nunta din Cana, cînd la stăruința sa, a prefăcut apa în vin (Ioan II, 3—10).

Iată dar, iubiții Mei, atîtea dovezi din Sfînta Scriptură care ne arată că datorăm Maicii Domnului o cinstire deosebită.

Iar tradiția Bisericii este plină de dovezi de această cinstire deosebită ce i s-a dat Maicii Preasfînte în istoria vieții creștine. Chiar unul din primele sinoade ecumenice a stabilit definitiv învățătura despre pururea-feciorie a Maicii Domnului, despre faptul că ea trebuie să fie numită Născătoare de Dumnezeu și că, drept urmare a acestor adevăruri dogmatice, trebuie să fie preacinstită, supravenerată de Biserică.

Cele mai frumoase cîntări din cultul Bisericii Ortodoxe sînt închinete ei. Nu vom aminti decît cuvintele Axionului pe care credincioșii îl cîntă în biserici și îl rostesc în rugăciunile lor personale : «Cuvine-se cu adevărat să te fericism pe tine, Născătoare de Dumnezeu, cea pururea fericită și prea nevinovată și Maica Dumnezeului nostru. Ceea ce ești mai cinstită decît heruvimii și mai mărită fără de asemănare decît serafimii, care fără stricăciune pe Dumnezeu-Cuvîntul L-ai născut, pe tine cea cu adevărat Născătoare de Dumnezeu te mărim». Găsim în această cîntare rezumată învățătura Bisericii despre Maica Domnului.

Maica Domnului, iubiții Mei, este în același timp maica noastră a tuturor creștinilor. Însuși Fiul său ne-a încredințat ocrotirii ei. Pe cruce fiind, Domnul Hristos privind la Sfîntul Apostol Ioan, i-a zis, arătînd pe Sfînta Sa Maică : «Iată Mama ta» ; și privînd la ea, i-a spus, arătînd pe Sfîntul Apostol Ioan : «Iată fiul tău» (Ioan XIX, 26—27). Privînd în veacuri, Iisus Hristos vedea în Sfîntul Apostol Ioan pe toți cei care, crezînd în El, o vor avea ocrotitoare și sprijinitoare a lor, așa cum ea a fost de la începutul vieții creștine și cum va fi pentru credincioși pînă la sfîrșitul lumii.

Iubiții Mei fii duhovnicești,

Spuneam la început că reținem din tabloul Nașterii Domnului prezența maljînii de îngeri, de oaste cerească.

Îngerii, iubiți Mei, sînt creaturi ale lui Dumnezeu și fac parte din creația lumii nevăzute. Ei sînt de natură spirituală, sînt duhuri, nu au corp și chip omenesc. Dacă în icoanele noastre sînt înfățișați cu aripi, materializați, este pentru a putea exprima una din calitățile lor, aceea de a se mișca ușor pentru a împlini voia lui Dumnezeu. Pentru ei, spirite pure, distanța, spațiul nu există, nu este o piedică. Dumnezeu i-a creat pentru a-I împlini voile Sale Sfinte; ei sînt slujitorii slavei Sale.

În Sfînta Scriptură sînt numeroase locurile în care se vorbește despre sfinții Îngeri. Ei sînt prezenți la facerea lumii, cînd lăudau pe Creator, ei păzeau raiul, ei au vestit nașterea Sfîntului Ioan Botezătorul, a Mîntuitorului, ei au însoțit Nașterea Sa cu cîntări, aducînd pămîntului mesajul cerului: «Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pămînt pace, între oameni bunăvoire!» (Luca II, 14). Pe ei îi găsim la Învierea Domnului, la Înălțarea Sa: ei apără pe Sfinții Apostoli și-i slobozesc din primejdii; ei se bucură pentru orice păcătos care se pocăiește (Luca XV, 10), iar la ziua Judecării, ei vor însoți pe Dreptul Judecător, despărțind pe cei buni de cei răi (Matei XIII, 41; XXIV, 31; XXV, 32). De asemenea, vedem în Sfînta Scriptură că fiecare om are îngerul său păzitor: «Vedeți să nu disprețuiți pe vreunul din aceștia mici, că zic vouă: îngerii lor, în ceruri, pururea văd fața Tatălui Meu» (Matei XVIII, 10).

În Vechiul Testament citim că atunci cînd un înger al Domnului apărea cuiva, acesta i se închina și cădea cu fața la pămînt (Iosua V, 14; Judecători XIII, 20).

Pentru faptul că ei sînt ființe bune și slujitori ai binelui, că sînt inspiratorii lucrurilor bune, că ne ocrotesc și că duc rugăciunile noastre înaintea Tatălui Cereșc, avem datoria să-i cinstim și să-i rugăm să ne fie mereu apărători în necazuri și primejdii.

Biserica însăși, ținînd seama de toate acestea, ne îndeamnă să ne rugăm cu ea astfel: «Înger de pace, credincios, îndreptător, păzitor sufletelor și trupurilor noastre, la Domnul să cerem». De asemenea, Biserica are pentru credincioșii săi rugăciuni pe care ei să le îndrepte către sfinții Îngeri și către îngerul nostru păzitor. Și închinînd o zi din calendarul său — 8 noiembrie în fiecare an — «mai-marilor voievozi ai oștilor cerești», așa cum numește ea pe Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil, — prin ei și odată cu ei — Biserica cinstește pe toți îngerii din ceruri ca pe niște făpturi bune și sfinte ale lui Dumnezeu, slujitori ai voii Sale și ocrotitori ai noștri.

Iubiții Mei,

În această zi a Nașterii Domnului doresc să sporesc bucuria voastră, împărtășindu-vă câteva bucurii pe care Biserica noastră le-a trăit în toamna acestui an. Astfel, între 1—5 noiembrie, Biserica Ortodoxă Română a sărbătorit cu multă cuviință 90 de ani de la recunoașterea autocefaliei sale, de cînd ea, adică, obținînd independența poate să se conducă singură, prin Sfîntul său Sinod, fără amestec din afara

țării, precum a sărbătorit tot atunci 50 de ani de când ea a fost ridicată în anul 1925 la rangul de Patriarhie.

Tot la serbările de la începutul lunii noiembrie, am aniversat 1650 de ani de la primul Sinod Ecumenic la care a luat parte și episcopul de pe atunci al Tomisului — Constanța de astăzi. Pentru a cinsti faptul că pe pământul țării noastre a existat o episcopie care ne dovedește că în Dobrogea noastră era o Biserică organizată și pentru a perpetua numele acelei episcopii, — Sfântul Sinod al Bisericii noastre a hotărât să lege numele fostei episcopii a Tomisului de un scaun episcopal de astăzi de la noi, ridicând Episcopia Dunării de Jos la rangul de Arhiepiscopie, cu titlul de «Arhiepiscopia Tomisului și Dunării de Jos» care va avea un episcop-vicar la Constanța, Tomisul de altădată.

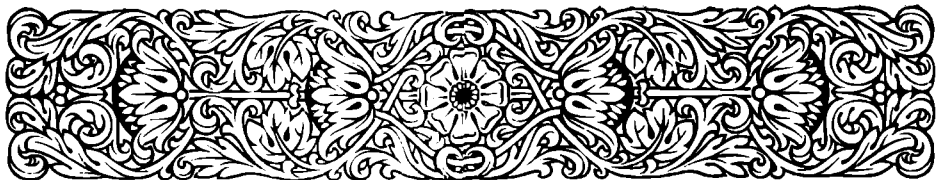
Tot la serbările amintite, Sfântul Sinod ținând seama că țara întreagă a sărbătorit în această vară 375 de ani de la unirea celor trei țări românești de către Mihai Viteazul la Alba Iulia ; ținând seama că marele voievod a înălțat acolo, în anul 1600, o reședință mitropolitană unde și-a avut sediul Mitropolia Ortodoxă a Țării Ardealului, desființată apoi prin vitregia vremurilor la anul 1701, — a hotărât, în amintirea celui fapt, refacerea Episcopiei de la Alba Iulia. Astăzi deci, Alba Iulia își are episcopul său legiuit. Prin aceasta, Sfântul Sinod a înțeles să cinstească trecutul eroic al neamului nostru.

Hotărârile Sfântului Sinod au fost aprobate de Înalta autoritate de Stat, căreia îi mulțumim pentru larga înțelegere și sprijinul neprețuit acordat și de astă dată Bisericii noastre.

Fiind convinși că toată viața Bisericii noastre Ortodoxe Române, din trecut și de astăzi, se află sub ocrotirea Maicii Domnului și a sfinților îngeri, să-i rugăm ca și de acum înainte să aibă în paza lor Biserica și Țara noastră. Și Bunul Dumnezeu să reverse peste lumea de astăzi, pacea și buna-înțelegere între oameni și popoare.

Iar Eu, ca părinte sufletesc al vostru, făcându-vă tuturor urări de sănătate și fericire, cu prilejul sărbătorii Nașterii Domnului, și Noului An, 1976, în care vom intra peste câteva zile, Mă rog cu toată căldura sufletului Meu ca «Harul Domnului nostru Iisus Hristos, dragostea lui Dumnezeu-Tatăl și împărtășirea Sfântului Duh să fie cu voi cu toți» (II Cor. III, 13), Amin !

† JUSTINIAN
Patriarhul Bisericii
Ortodoxe Române

† A N T I M

DIN MILA LUI DUMNEZEU ARHIEPISCOP
AL TOMISULUI ȘI DUNĂRII DE JOS

Întregului cler și tuturor dreptcredincioșilor creștini din această Eparhie : har, milă și pace de la Dumnezeu-Tatăl și de la Domnul nostru Iisus Hristos, iar de la smerenia noastră arhieresti binecuvîntări.

«Vă aduc o veste bună, care va fi o mare bucurie pentru tot poporul» (Luca II, 10).

Iubiții mei fii duhovnicești,

Această veste bună, adusă pe pămînt din tainițele cerești, o prăznuim astăzi, cînd cinstim întruparea cea mai presus de fire a Mîntuitorului lumii, Domnul nostru Iisus Hristos.

Vestea aceasta a înviorat inimile credincioșilor în cursul veacurilor ce au urmat și a revărsat în sufletele lor fiori de nădejde și raze de lumină. Ea mișcă și astăzi simțirile noastre, cînd auzim cuvintele colindei străbune :

*«Astăzi s-a născut Hristos,
Mesia chip luminos.
Lăudați și cîntați,
Și vă bucurați».*

La plinirea vremii, cînd avea să se nască Mesia cel mult așteptat, Preacurata Fecioară Maria împreună cu logodnicul ei, dreptul Iosif, au venit în Belleemul Iudeci, ca să împlinească porunca cezarului, de a se înscrie tot norodul la numărătoarea de atunci a populației. Și, negăsind loc de găzduire, au aflat o peșteră pentru adăpostul oilor și vitelor, în care au poposit.

Aici, în acest sărac sălaș, încălzit în vreme de iarnă numai de suflarea dobitoacelor, s-a născut în iesle Cel despre care a spus proorocul : «Acesta este Dumnezeul nostru, care pe pămînt s-a arătat și împreună cu oamenii a petrecut» (Baruh III, 36, 38). Aici s-a întrupat Cuvîntul lui Dumnezeu, Împăratul slavei, Cel ce a zidit cerul și pămîntul și prin carele toate s-au făcut.

În fața acestei tainice întrupări, îngerii din ceruri au ridicat glas de preanădrire, cîntînd : «Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pămînt pace, între oameni bunăvoire» (Luca II, 14).

Păstorii din apropiere, învăluți de strălucirea Domnului ce s-a revărsat peste ei, au venit la peșteră și s-au închinat noului născut.

Iar din depărtările Răsăritului, magii, înțelepții vremii de atunci, au mers la peștera Betleemului să-I aducă cinstire ca unui împărat și Dumnezeu și să-I închine bogate daruri din vistieriile lor : aur, smirna și tămîie.

Astfel păstorii cei neînvățați, dar cu inima curată, ca și magii cei prea luminați, s-au învrednicit a fi cei dinții închinători și vestitori ai prea slăvitei nașteri și a împlinirii proorociilor celor de demult despre venirea lui Mesia, Mîntuitorul lumii.

Iubiți credincioși,

Vestea venirii lui Mesia s-a întins grabnic în toate laturile acelea și mulți au crezut că Acesta va fi «lumină spre luminarea neamurilor», precum a spus dreptul Simeon (Luca II, 34).

Despre menirea Lui în lume, mai înainte vestită de către prooroci, însuși Domnul Iisus a mărturisit, întărind cele spuse pentru el de profetul Isaia «Duhul Domnului este peste Mine, pentru care M-a uns să binevestesc săracilor, M-a trimis să vindec pe cei zdrobiți cu inima ; să propovăduiesc robilor dezrobirea și celor orbi vederea ; să slobozesc pe cei apăsați și să vestesc anul milei Domnului» (Luca IV, 18—19).

Mulțimile însetate de cuvîntul lui Dumnezeu, auzind învățăturile Lui mîntuitoare și faptele Lui minunate s-au strîns în jurul Lui, căci prin puterea Lui dumnezeiască surzii auzeau, leproșii se curățau, șchiopii se făceau sănătoși, furtunile mării se potoleau.

După învierea Sa din morți, prin care a fost rupt zapisul cel din veac al păcatului, și după înălțarea Sa la ceruri, vestea despre misiunea Lui între oameni a fost dusă mai departe în toate laturile lumii de sfinții apostoli și de ucenicii acestora.

În acest fel, cu repeziciune și cu o putere minunată, creștinismul a pătruns și în părțile noastre, la strămoșii noștri, încă din vremea sfinților apostoli.

Însomnări istorico din primele veacuri creștine întăresc mărturiile păstrate de tradiția vrednică de crezare că pașii Sfîntului Apostol Andrei s-au îndreptat și spre părțile acestea ale țării noastre dintre Dunăre și Mare, unde, împreună cu ucenicii săi, a propovăduit cuvîntul Evangheliei. Și astăzi amintirea Sfîntului Apostol Andrei se mai păstrează în colinde și balade ale poporului nostru.

Cucerirea de către împăratul Traian a ținuturilor stăpînite de strămoșii noștri a adus alți mărturisitori și propovăduitori ai credinței creștine, proveniți din rîndurile ostașilor și coloniștilor stabiliți aici din părțile de răsărit ale imperiului roman.

Urmele multor bazilici creștine, ce s-au descoperit pe aceste locuri, mărturisesc despre pătrunderea timpurie a creștinismului la înaintașii noștri.

Pământul țării noastre a fost sfințit de sîngele numeroșilor martiri de la Tomis, de la Niculițel și din alte localități, vărsat pentru credință, în timpul prigoanei dezlănțuite de către împărații păgîni ai acelor vremi.

Viața creștină a cunoscut o dezvoltare înfloritoare îndeosebi în aceste laturi, aflate astăzi sub oblăduirea noastră duhovnicească, încît la sfîrșitul veacului al III-lea în cetatea Tomisului (Constanța de astăzi) a luat ființă cea dintîi episcopie de pe pământul țării noastre. Această episcopie, înălțată mai tîrziu la rangul de arhiepiscopie, a dăinuit mai bine de trei veacuri. Așezată între Dunăre și Mare, ea a contribuit la creștinarea populației locale.

De asemenea, a avut un însemnat rol prin lucrarea ei misionară în mijlocul altor popoare migratoare, ce au trecut prin aceste părți. Vrednicii săi ierarhi, dintre care unii numărați în rîndul sfinților, au strălucit prin învățătura teologică și prin rîvnă deosebită pentru apărarea dreptei credințe, luînd parte la sinoade ecumenice și locale.

Iubiți fii sufletești,

În anul acesta s-au împlinit 1650 de ani de la ținerea celui dintîi sinod ecumenic de la Niceea, la care, alături de cei 318 sfinți părinți, a participat și ierarhul Episcopiei Tomisului.

Sfîntul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, odată cu cinstirea acestui mare sobor, care a restabilit unitatea creștină tulburată de eresul lui Arie, a hotărît de curînd ridicarea eparhiei noastre la rangul de arhiepiscopie cu titlul de «Arhiepiscopia Tomisului și Dunării de Jos», cu reședința la Galați. Aceasta s-a făcut spre a se scoate în lumină rolul însemnat pe care l-a avut această străveche organizare episcopală în viața poporului nostru.

Proclamarea noii arhiepiscopii s-a desfășurat într-un cadru solemn, în catedrala din Constanța, la 9 noiembrie, cu participarea multor ierarhi ai Bisericii noastre, în frunte cu Prea Fericitul Patriarh Justinian și a altor înalți oaspeți din țară și de peste hotare.

Cu această ocazie, s-a săvîrșit și hirotonia în treapta arhierescă a noului Episcop-Vicar al arhiepiscopiei noastre, P. S. Epifanie Tomitanul, cu sediul la Constanța.

Se cuvine să adăugăm că acest însemnat eveniment bisericesc a încheiat șirul unor alte comemorări de fapte strălucite din viața Bisericii noastre, sărbătorite de curînd de Patriarhia Română și anume: împlinirea a 90 ani de autocefalie a Bisericii Ortodoxe Române și 50 ani de la instituirea Patriarhiei Române.

Autocefalia Bisericii noastre a fost o urmare firească a cuceririi independenței de Stat, după gloriosul război din 1877. Iar întemeierea Patriarhiei Române a urmat după formarea statului național unitar din

1 decembrie 1918 și dobândirea de către Biserica noastră a unui prestigiu sporit în mijlocul celorlalte Biserici Ortodoxe surori.

De asemenea, la aniversarea a 375 ani de la unirea celor trei țări române, sub sceptrul lui Mihai Viteazul, în anul 1600, Sf. Sinod a marcat acest important eveniment hotărând refacerea Episcopiei de Alba Iulia.

În această atmosferă de fericite și rodnice împliniri ale Bisericii noastre și ale poporului român, întâmpinăm astăzi sărbătoarea Nașterii Domnului și ne apropiem de pragul Noului an.

Privirile noastre se îndreaptă acum înainte spre noi realizări în ogorul Bisericii strămoșești și pe pământul scump al Patriei noastre.

Sfintele sărbători de astăzi să reverse asupra noastră și a fiecăruia dintre noi bucuria și binecuvântarea Betleemului, împreună cu pacea vestită de îngeri și atât de mult dorită de omenire în curgerea veacurilor.

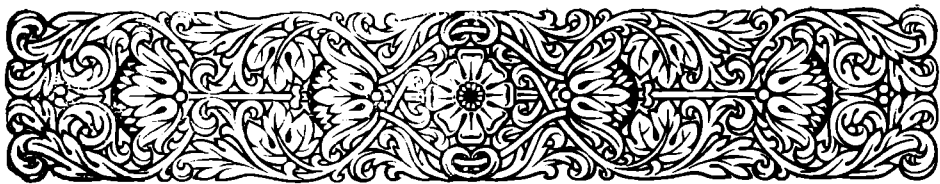
Să ne apropiem de Anul Nou întăriți în credință și cu tot mai multă dragoste pentru țara și poporul nostru. Cu nădejde fierbinte la Bunul Dumnezeu, care pe cele neputincioase le vindecă, iar pe cele cu lipsă le plinește, să ne străduim a ne îndeplini fiecare îndatoririle noastre de credincioși și de buni fii ai Patriei noastre, pentru belșugul și înflorirea ei.

«Mărire, cinste, și pace oricui face binele» (Romani II, 10).

Dorindu-vă la toți sănătate și fericire în casele voastre, vă binecuvintez cu părintească dragoste și mă rog celui Preamilostiv ca harul Domnului nostru Iisus Hristos și dragostea lui Dumnezeu-Tatăl și împărțirea Sfântului Duh să fie cu voi cu toți. Amin.

† **ANTIM**

Arhiepiscop al Tomisului
și Dunării de Jos

† A N T I M

DIN MILA LUI DUMNEZEU, EPISCOP
AL DE DUMNEZEU-PĂZITEI EPARHII A BUZĂULUI

Iubitului nostru cler și binecredincioșilor,

Har, milă și pace de la Dumnezeu-Tatăl și de la Domnul Iisus Hristos, iar de la noi arhierească binecuvântare.

*«Căci Prunc s-a născut nouă Fiul și s-a dat nouă, a cărui stăpnire s-a făcut peste umărul Lui și se cheamă numele Lui Înger de mare stat, Stetnic minunat, Domn Păcii»
(Isaia IX, 6).*

Iubiți fii sufletești,

Cu aceste graiuri proorocești sfânta și dumnezeiasca Biserică ne aduce veste despre Nașterea Domnului, Praznicul Crăciunului.

Vestea întrupării Fiului lui Dumnezeu ne umple sufletele de bucurie, căci *«Cuvîntul s-a întrupat și a locuit între noi»* (Ioan I, 14).

Astăzi Cel nevăzut, văzut se face și Cel ce este fără început, început a primit.

Cu graiul îngerului vă întîmpinăm și vă zicem : *«Nu vă temeți, căci iată vă vestesc bucurie mare, care va fi pentru tot poporul, că astăzi în cetatea lui David s-a născut un Mîntuitor care este Hristos-Domnul»* (Luca II, 10).

«Milostivește-Te spre sufletele noastre Hristoase Dumnezeule» (din cărțile sfinte).

Curățiți trupește și sufletește prin post, cu inimi luminate, să ascultăm vestea Nașterii Domnului după Sfîntul Evanghelist Luca : *«În zilele acelea a ieșit poruncă de la Cezarul August să se înscrie toată lumea. Deci s-au dus toți să se înscrie fiecare în cetatea sa. S-a suit și Iosif din Galileea, din cetatea Nazaret, în Iudeea, la o cetate a lui David care se cheamă Villeem, pentru că era din casa și neamul lui David, ca să se înscrie cu Maria, logodnica sa, care era grea.*

Dar pe cînd erau ei acolo, Mariei i-a venit vremea să nască și a născut pe Fiul său, Întîiul născut. L-a înfășat și L-a culcat în iesle, pentru că ei n-au avut loc în casa de oaspeți» (Luca II, 1—8).

Iată cum s-a împlinit proorocia lui Miheia despre întruparea Mîntuitorului.

«Ia-ți Proorocule David psaltirea și cîntă cu Duhul Sfînt, că din Fecioara Maria se naște Fiul fără amestecare, Cel născut mai înainte de toți vecii.

Pre tine, Cel ce îmbraci cerul cu nori, cum te va culca în ieslea dobitoacelor ca un prunc?» (din cîntările praznicului).

Văzduhul răsună de glasuri îngerești: «Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pămînt pace, între oameni bunăvoire».

Păstorii care străjuiau, pascăndu-și turmele în jurul Vitleemului, la glasul îngerului dau fuga la peștera unde s-a născut Pruncul din Duhul Sfînt și din Fecioara Maria și «au aflat pe Maria și Iosif, — logodnicul și păzitorul ei, — și Pruncul culcat în iesle.

Și văzîndu-L, au spus ceea ce li se grăise despre Pruncul Acesta» (Luca II, 16—17).

Magii de la Persida, călăuziți de o stea luminoasă care li s-a arătat pe cer, au venit și ei la peșteră și s-au închinat Pruncului căruia I-au adus aur, smirnă și tămîie.

Iubiților,

Vom putea noi, oare, să afundăm ciutura învățăturilor în fîntina credinței? Ne minunăm de chipul în care Fiul lui Dumnezeu și-a făcut intrarea Sa în lume.

Venind în lume ca să ne răscumpere din robia păcatului pe noi, oamenii, și-a făcut intrarea ca om, avînd trup cu adevărat.

A luat trup omenesc din sînuri feciorești, fiind om adevărat și Dumnezeu adevărat. Un Dumnezeu întrupat este o mare taină pe care Sfîntul Apostol Pavel ne-o redă cum urmează: «Fiind chipul lui Dumnezeu, de-oliințimea Sa cu Dumnezeu n-a socotit-o un lucru răpit și nedrept, dar totuși s-a micșorat pe Sine Însuși și a luat chip de rob, făcîndu-se asemenea oamenilor» (Filip. II, 6—7).

Fiul lui Dumnezeu, prin întruparea Sa, nu s-a dezbrăcat de Dumnezeire, avînd două firi, dumnezeiască și omenească. Cu cele două firi, nu este decît o singură persoană: Domnul nostru Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu.

Iată ce desprindem din Taina cea din veac ascunsă și de îngeri neștiută, adică din taina întrupării Domnului pe care o prăznuim astăzi. Ea minunează pe îngeri, precum și noi ne minunăm astăzi.

Copilăria și-a petrecut-o Iisus în Galileea, ca cerul ei senin și cu împrejurimi surizătoare. «El propășea cu înțelepciunea, cu vîrsta și cu harul, înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor» (Luca II, 52).

Viața și activitatea Domnului nostru Iisus Hristos ne sînt cunoscute și se păstrează și se perpetuează peste tot locul.

Ne îndulcim din ospățul Stăpînului și din masa cea nemuritoare. Mulțumim lui Dumnezeu-Tatăl că ne-a trimis izbăvitor pe Hristos-Domnul, care și-a dat viața Sa ca preț de răscumpărare pentru noi.

În loc de aur, smirnă și tămîie, să-I aducem credință, nădejde și dragoste.

Iubiților,

Ca și păstorii din jurul Vitleemului și magii de la Persida, ne-am adunat în sfințele și dumnezeieștile locașuri să ne închinăm Mîntuitorului nostru, care vine la noi spre a noastră mîntuire.

Să luăm parte la sfînta și dumnezeiască liturghie, și să îndeplinim cu sfințenie poruncile sfîntei noastre Biserici. Să nu uităm că în afară de Biserică, nu este mîntuire și cine nu are Biserica de mamă, nu are pe Dumnezeu de tată, așa după cum ne învață sfinții părinți ai Bisericii.

Întrupatul Cuvinte, ai venit la noi să ne înveți adevărata credință și să ne luminezi și să ne povățuiești să mergem pe cărările mîntuirii. Cum îți vom răsplăti pentru toate cîte ne-ai dat ?

În cărțile sfînte aflăm îndemn care ne cere «să dezbrăcăm pe omul cel vechi și să ne îmbrăcăm în omul cel nou». Omenirea este în frămîntare pentru o nouă viață de pace, înfrățirea popoarelor și afirmarea umanismului.

Sfînta noastră Biserică strămoșească ne îndeamnă să ne iubim unii pe alții precum și Iisus ne-a iubit pe noi.

«Apostolatul social», la care ne-a chemat Prea Fericitul Patriarh Justinian, ne cere umanismul creștin.

Biserica noastră este Biserică slujitoare, după cum Însuși Domnul Iisus ne spune : «*Precum și Fiul Omului n-a venit ca să I se slujească, ci ca să slujească și să-și dea sufletul pentru răscumpărarea multora*» (Matei XX, 28).

Ea a fost alături de popor, a luat parte la toate bucuriile acestuia și l-a mîngîiat în restriște. Încă de la apariția noastră pe scena istoriei, am fost creștini și am căpătat conștiința de români, ca popor, în aceste vechi și străbune hotare.

La Nașterea Domnului, pe care o prăznuim, îngerii au cîntat : «*Slavă întru cei de sus, lui Dumnezeu și pe pămînt pace, între oameni bunăvoire !*» (Luca II, 14). Ce poate fi mai bun și mai frumos decît pacea ?

«*Pacea noastră este El, Care a făcut din două feluri de oameni unul și a dărîmat zidul care îi despărțea*» (Efes. II, 14).

În predica de pe munte, Domnul Iisus ferește pe făcătorii de pace, că «*aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema*» (Matei V, 9).

Trebuie să sprijinim cu toată hotărîrea eforturile ce se depun pentru pacificarea universală, în numele paternității divine, care ne învață că toți oamenii sînt fiii aceluiași Tată din ceruri.

Să ne amintim imensele jertfe de vieți omenești și distrugerile aduse în lume de războaie.

Milioane de morți și imense sume bănești irosite în conflagrațiile trecute nu ar însemna mare lucru față de distrugerile ce le-ar pricinui un nou cataclism universal cu arme atomice.

De aceea propunerile de dezarmare generală și totală, Biserica ortodoxă creștină le îmbrățișează cu toată căldura și le sprijină cu avînt.

Vrem să rostim rugăciunea «Tatăl nostru» în fața altarului frățietății omenești.

Iubiților,

Nu vom da uitării aniversările evenimentelor petrecute în viața Bisericii noastre care au avut loc la București, între 1—5 noiembrie, anul acesta.

Au fost momente care vor figura în istoria bisericească, momente la care au participat și Bisericile ortodoxe surori de peste hotare, precum și reprezentanți ai diferitelor culte din țară și din străinătate.

S-a aniversat cu multă solemnitate 90 de ani de la autocefalia (independența) Bisericii și 50 de ani de la ridicarea Bisericii Ortodoxe Române la rangul de Patriarhat.

De asemenea s-au sărbătorit 1650 de ani de la Sf. Sinod Ecumenic de la Niceea din anul 325 la care a luat parte și episcopul Teofil al Tomisului, Constanța de astăzi.

S-a adevărit astfel vechimea creștinismului nostru, căci în Scitia Mică, — Dobrogea de astăzi —, a predicat Sf. Apostol Andrei.

Pentru amintirea acestui fapt, Sf. Sinod a hotărât ridicarea la rangul de Arhiepiscopie a Episcopiei Dunării de Jos, cu denumirea de Arhiepiscopia Tomisului și Dunării de Jos.

S-a mai sărbătorit și aniversarea a 375 ani de la unirea celor trei țări surori românești, din anul 1600, de către Mihai Viteazul, la Alba Iulia, iar Sf. Sinod a subliniat acest eveniment hotărând refacerea Episcopiei de Alba Iulia.

Aceste aniversări constituie, prilej să ne bucurăm și să ne mândrim de trecutul și vechimea vieții religioase a poporului nostru pe aceste meleaguri și să dăm glas adâncii recunoștințe conducerii Statului.

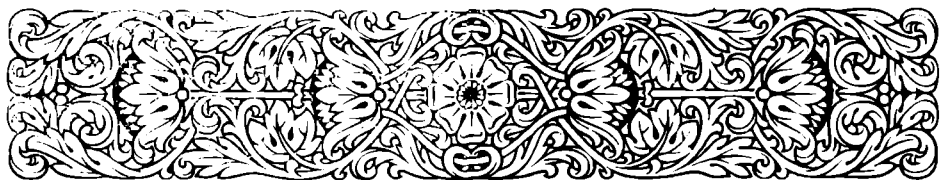
Să ne iubim deci patria și să aducem contribuția noastră pentru pacea lumii și frățietatea popoarelor.

Bucuriile praznicului de astăzi să se reverse cu îmbelșugare asupra noastră, în casele noastre și în scumpa noastră patrie.

Harul Domnului nostru Iisus Hristos să fie cu voi cu toți, Amin.

Al vostru iubitor Părinte duhovnicesc și fierbinte-rugător către Bunul Dumnezeu,

† **ANTIM**
Episcopul Buzăului

COMEMORĂRI

90 DE ANI DE LA RECUNOAȘTEREA AUTOCEFALIEI BISERICII ORTODOXE ROMÂNE ȘI 50 DE ANI DE LA ÎNFIINȚAREA PATRIARHIEI ROMÂNE

În primele zile ale lui noiembrie din acest an (1975) Biserica Ortodoxă Română a sărbătorit aniversarea a două dintre cele mai importante momente din ultima sută de ani a istoriei sale și anume împlinirea a 90 de la recunoașterea oficială de către Patriarhia Ecumenică, a autocefaliei Bisericii noastre (1885) și trecerea unei jumătăți de veac de la înființarea Patriarhiei Române (1925). Amîndouă aceste evenimente istorice stau la temelia dezvoltării, a prestigiului și a cinstitii de care se bucură astăzi Biserica Ortodoxă Română, pentru că cel dintîi (autocefalia) însemna libertate deplină în organizarea și administrarea treburilor sale lăuntrice, fără nici un amestec sau control al vreunei autorități bisericești din afară, iar cel de al doilea (Patriarhatul) reprezenta suprema treaptă ierarhică la care putea fi ridicat Întîistătătorul ei și titlul cel mai de cinste care i se putea acorda, potrivit pravilei canonice și tradiției consfințite în lumea creștină ortodoxă. Aceasta cu atît mai mult cu cît nici unul dintre cele două acte nu scoteau Biserica noastră din unitatea generală a Ortodoxiei, ci dimpotrivă, erau făcute de așa natură încît nu numai că păstrau și asigurau pe mai departe bunele raporturi cu Patriarhia/tutelară, de pînă atunci, ci erau menite să favorizeze și să promoveze unitatea dogmatică, de cult, canonică și de acțiune, cu toate celelalte Biserici Ortodoxe surori.

Atît recunoașterea autocefaliei cît și înființarea Patriarhiei constituiau rezultatul unor eforturi și strădanii multisekulare, împreunate uneori cu grele jertfe, ale credincioșilor, ierarhilor și voievozilor pămînteni din trecut; ele reprezentau totodată încununarea unor drepturi și merite îndeobște recunoscute, de care Ortodoxia românească se învrednicise și pînă atunci în cadrul Ortodoxiei ecumenice; erau consecința logică și firească, inevitabilă am putea spune, pe linie bisericească, a organizării de stat a poporului român, care își dobîndise, după secole de lupte și de jertfe nenumărate, libertatea, independența și suveranitatea națională și în urma războiului de independență din 1877, iar după

primul război mondial (1918) izbutise să realizeze unitatea politică a tuturor românilor.

Să rememorăm deci, pe scurt, cu prilejul acestui popas aniversar, împrejurările istorice care au dus la dobândirea autocefaliei și la înțemeierea Patriarhiei Române, pentru a vedea mai lămurit însemnătatea acestor acte și urmările lor în viața și activitatea Bisericii noastre.

În Ortodoxie, potrivit prevederilor canonului 34 apostolic, care orînduiește ca fiecare națiune să-și aibă protosul ei dintre episcopi, organizarea bisericească s-a făcut pe baza principiului etnic și a urmat în general evoluția organizării politice a popoarelor, ținînd întotdeauna seama de împrejurările istoriei lor naționale, de situația lor geografică (Bisericile din Cipru și din Sinai), de caracterele etnice și de condițiile politice în care s-au format și s-au dezvoltat popoarele respective. Și deoarece creștinismul a luat ființă și s-a dezvoltat la început în cadrul întinsului imperiu roman, la organizarea ei Biserica s-a acomodat împărțirii teritoriale politice a imperiului roman (vezi can. 17 Calcedon și 28 trulan) și mai ales cele făcute de împăratul Constantin cel Mare, care a împărțit întreg imperiul în patru *prefecturi* (Orient, Iliric, Italia și Galia), acestea în *dieceze* (conduse de cîte un vicar), diecezele în provincii sau *eparhii*, iar acestea în *parohii* (*παροικίαι*). Episcopii unei provincii (eparhii) se adunau în sinoade, care se țineau de obicei în capitala provinciei politice sub prezidența episcopului de acolo, care, avînd, între altele, și însărcinarea de a aduce la îndeplinire hotărîrile sinodale, a căpătat cu timpul atribuții de conducere și jurisdicție peste episcopii din întreaga provincie și numirea de *mitropolit* (*μυτροπόλις* = orașul mamă), iar teritoriul jurisdicției sale, numit la început *eparhie*, a devenit *mitropolie*.

La rîndul lor, mitropoliții din cuprinsul unei dieceze politice formau un ținut bisericesc mai mare, numit *dieceză*, *exarhat* sau *patriarhat*, avînd în frunte pe mitropolitul din capitala diecezei politice, numit *exarh* sau *patriarh*. Așa s-au format în cursul timpului Biserici particulare independente, care erau nu numai *autonome*, adică aveau ierarhie independentă și dreptul de a-și da legiuiri proprii, ci și *autocefale*, adică aveau conducere proprie și de sine stătătoare, nesupusă nici unei jurisdicții străine, fiind doar obligat să păstreze cu celelalte Biserici legătura unității de credință, de cult și de organizare, consultîndu-se în chestiunile comune de interes general bisericesc, pe care trebuia să le rezolve de comun acord, fie prin adunarea în sinoade, fie prin consensul unanim.

Patriarhatul era deci forma supremă de organizare bisericească. Cele dintîi Biserici autocefale organizate ca patriarhate sînt cele ale Romei, Constantinopolului, Alexandriei, Antiohiei și Ierusalimului (vezi can. 6 și 7 sin. I ec., 3 sin. II ec., 28 sin. IV ec. și 36 trulan), bazate pe importanța politică și cea religioasă a orașelor de reședință. La acestea s-au adăugat cu timpul Bisericile autocefale naționale, constituite pe baza principiului etnic formulat de can. 34 apostolic și ridicate și ele la rîngul de patriarhate, unele dintre acestea avînd o existență efemeră (ca cele de Ohrida, Tîrnova și Ipec), iar altele au fost temporar desfiin-

țate și decurînd reînființate (ca cel al Rusiei, cel al Serbiei și cel al Bulgariei). Autocefale sînt, de asemenea, și unele Biserici naționale care nu au fost ridicate la rangul de patriarhii, ci își păstrează organizarea și denumirea de *arhiepiscopie* sau *mitropolie*, ca Arhiepiscopia Ciprului (can. 8 sin. III ec. și 39 trulan), Arhiepiscopia Atenei și Greciei (din 1833—1850), Mitropolia Poloniei (recunoscută în 1925) ș.a.

Cît privește poporul român, e știut că el nu cunoaște un anumit moment cronologic al încreștinării sale, ci este creștin încă de la nașterea și formarea sa ca entitate etnică în bazinul carpatic și cel dunărean, unde sămînța Evangheliei creștine a fost aruncată de însuși Sfințul Apostol Andrei cel întii chemat, care a popoveduit în Scitia, precum și de ucenicii și colaboratorii Sfințului Apostol Pavel, care au activat în Macedonia; ea a fost apoi cultivată și înmulțită de coloniștii romani aduși de împăratul Traian în Dacia cucerită de el la începutul veacului al doilea, ca și de negustorii și misionarii veniți din diferite părți ale lumii creștine de atunci, pe urma legiunilor romane, încît spre sfîrșitul epocii persecuțiilor se constată în aceste părți numeroși martiri creștini, osemintele sfinte a patru dintre ei (Attalos, Zoticos, Kamasis și Filippos) fiind de curînd descoperite în martirionul subteran de la Niculițel în Dobrogea; se constată de asemenea, tot atunci, existența unei episcopii și anume cea a Tomisului (Constanța de azi), ai căreia titulari iau parte la primele sinoade ecumenice și se fac cunoscuți prin activitatea lor (ca Gherontie, care semnează în actele sinodului II ec.), prin realizări cărturărești (ca Teotim), ori prin sfințenia vieții lor (ca Vetranio).

Dar condițiile istorice vitrege, în care se plămădește și se formează poporul nostru și îndeosebi năvălirile popoarelor migratoare, împart pe români în organizații statale deosebite, împiedicînd totodată afirmarea lor mai puternică în istorie și organizarea lor bisericească unitară și independentă (autonomă), pînă în secolul al XIV-lea. Precum este știut, abia în a doua jumătate a acestui secol, împrejurări istorice mai favorabile fac posibilă constituirea celor două state românești feudale — cel al Țării Românești (Valahiei) și cel al Moldovei — și tot atunci se organizează, aproape concomitent, și cele două mitropolii române ortodoxe, sub tutela canonică a Patriarhiei din Constantinopol. Dar încă de atunci se pot constata documentar premisele de afirmare a unei independențe bisericești și semnele unei atenții deosebite, acordate ambelor mitropolii de către Patriarhia Ecumenică, din cauza rolului important pe care ele îl aveau pentru Ortodoxie în această parte a lumii creștine, unde Ortodoxia avea de luptat atît cu expansiunea crescîndă a turcilor dinspre sud-est, cît și cu asalturile prozelitice ale catolicismului dintre nord-vest.

De aceea, încă de la început, titulatura mitropolitului Țării Românești (Ungrovlahiei) cuprindea și atribuțiile de «exarh al întregii Ungarii și al Plaiurilor». În această calitate, mitropolitul Ungrovlahiei era și reprezentant sau locțiitor al Patriarhului Ecumenic peste românii ortodocși de dincolo de Carpați, avînd deci dreptul de a hirotoni pe mitropolitul Ardealului, care primea de la el sfaturi și îndrumări în treburile mai de seamă. Dreptul acesta era cunoscut și recunoscut și de cei-

lalți patriarhi răsăriteni, precum vedem din cartea cu titlul *Sintagma-tion*, a patriarhului Hrisant al Ierusalimului, tipărită la București în anul 1715, în care citim că «Mitropolitul Transilvaniei, adică al Ardealului, ...stă în legătură cu mitropolitul Ungro-Vlahiei, ca față de unul care are drepturi de Patriarh și de exarh». De aceea, în Predosloviea Cazaniei lui Coresi, tipărită la Brașov în 1581, judele Luca Hrăjilă numea pe mitropolitul Serafim de la Tîrgoviște «arhimitropolit», față de cel al Ardealului, «Luminatul Ghenadie», care fiind subordonat celui dintii, era numit, simplu, «marele mitropolit».

La puțină vreme după întemeierea mitropoliei Ungro-Vlahiei, și anume la 1382, mitropolitul ei primește, din partea Patriarhiei Ecumenice, și titlul onorific de «locțiitor al Nicomidiei», iar mai târziu și pe cel de «locțiitor al Ancirei», adică al celor două dintre scaunele vlădicești din Asia Mică, ai căror titulari erau socotiți pe locul al treilea și al șaselea după Patriarhul Ecumenic, în lista scaunelor supuse jurisdicției canonice a acestuia. Dar un spor mai mare de prestigiu dobîndește Biserica românească prin actul sinodal din 10 octombrie 1776, cu care Patriarhia Ecumenică acordă mitropolitului Ungro-Vlahiei titlatura de *locțiitor al scaunului Chesareei Capadociei*. Chesareea Capadociei era pe atunci cea dintii în rang dintre vechile mitropolii subordonate canonic Patriarhului Ecumenic și fusese ilustrată odinioară prin marea personalitate a Sfîntului Vasile cel Mare, care, prin anii 373—374, purta corespondență cu conducătorii politici și bisericești ai Scîției Minor — guvernatorul roman Iulius Soranus și episcopul Vetranio al Tomisului — în legătură cu transportarea la Capadocia a moaștelor Sfîntului Sava zis «Gotul». Martirizat prin înecare în apele rîului Buzău, la 12 aprilie 372. Titlatura de «locțiitor al Chesareei Capadociei» amintea deci vechile legături dintre centrele bisericești microasiatice din sec. al IV-lea și cele ale strămoșilor noștri daco-romani de pe teritoriul României de azi. În tomosul sinodal se preciza că se acordă această titlatură ca un «titlu și privilegiu de cinste», hărăzit mitropoliei românești, care trebuia să rămînă «cu tărie neclintită și nemișcată» titularilor ei de totdeauna. În această calitate, arhipăstorul Ungro-Vlahiei ajungea deci întiiul mitropolit din ținuturile aflate sub jurisdicția canonică a Marelui Biserici, iar la un eventual sinod local constantinopolitan, în lipsa Patriarhului, mitropolitul român rămînea de drept întiiistătător, ca locțiitor al celui dintii scaun mitropolitan al Patriarhiei Ecumenice.

Poziția pe care mitropolii Tării Românești o aveau față de patriarhii de la Constantinopol și drepturile Bisericii noastre au fost definite mai exact în cursul secolului al XVII-lea, cînd, împotriva tendințelor de subordonare totală a acestei Biserici, manifestate de către unii ierarhi greci, la 15 iulie 1631, se ia de către sfatul Tării hotărîrea ca «să nu mai fie volnic Patriarhul din Constantinopol să trimită în țara noastră nici mitropolit, nici episcopi, nici egumeni, ci acela pe care îl va alege sfatul și Țara, acela să păstorească, iar Patriarhul să-i dea numai binecuvîntarea, după cum a fost din veac». Acest drept tradițional făcea, desigur, pe mitropolii Antîm Ivireanui al Tării Românești să se adreseze,

prin 1710—1711, Patriarhului Ecumenic Atanasie al VI-lea, protestînd energic împotriva amestecului necanonice al patriarhului ierusalimitean Hrisant în treburile Bisericii noastre.

O poziție de adevărată autocefalie sau neatîrnare de vreo patriarhie deținea îndeosebi Biserica Moldovei, poziție în sprijinul căreia se pot cita multe dovezi, începînd chiar de la întemeierea Mitropoliei Moldovei, cînd moldovenii se opun categoric Patriarhiei de Constantinopol, care voia să le trimită un ierarh grec, dar a fost silită în cele din urmă să recunoască pe un ierarh pămîntean, propus de moldoveni, adică pe Iosif Mușat, fost episcop al Cetății Albe (1401). De aceea, prin actul sinodal trimis de împăratul bizantin Ioan VII Paleologul († 1448) voievodul Alexandru cel Bun și mitropolitul Iosif Mușat († c. 1415), Mitropolia Moldovei era scoasă de sub ascultarea oricărui scaun ierarhic ortodox, fiind așezată cu drepturi patriarhale. Așa se explică mențiunea din glava 391 din Pravila Mare a lui Matei Basarab, tipărită la Tîrgoviște în 1652, că pe atunci Mitropolia Moldovei nu era plecată «nici orhidenilor, nici țaringrădeanului»; afirmația este repetată, de altfel, și în *Descriptio Moldaviae* a lui Dimitrie Cantemir, unde se spune că mitropolitul Moldovei ocupă în Biserica Răsăriteană o poziție cu totul deosebită, pe care alți mitropoliți nu o au. Căci el, deși nu are titlul de patriarh, totuși, nu este supus niciunui patriarh; și deși primește binecuvîntare de la Patriarhul Constantinopolului, totuși, nu poate fi ales de acela, și nici scos din scaun, nefiind obligat, ca toți ceilalți mitropoliți, să aștepte ceea ce se numește $\psi\eta\phi\omicron\varsigma$ (aprobare) din partea Marelui Biserici din Constantinopol (*Descr. Mold.*, part. III, cap. 2). În ianuarie 1752, un sobor bisericesc întrunit la Iași sub președinția mitropolitului Iacov Putneanul interzicea pe viitor alegerea vreunui mitropolit ori episcop străin de neam.

Ca și mitropoliții Ungro-Vlahiei, mitropoliții moldoveni au avut în titulatura lor atribuțiile de locuitori ai unor scaune mitropolitane mioroasiatice, ca cel de Amasia și cel de Sevastia. Așa se explică pentru ce unii dintre mitropoliții moldoveni de pe vremuri s-au bucurat de o cinstită și prețioasă egală cu a patriarhilor, deși nu aveau de drept acest titlu. Astfel, în 1598, patriarhul Meletie Pigas scria mitropolitului Gheorghe Movilă al Moldovei că titularul scaunului Moldovei «fiind ridicat acum la freapta de arhiepiscop, are pentru această înaltă vrednicie (dreptul să poarte) mantia patriarhală... cu patru riuri, care e rînduit numai pentru patriarhii scaunelor apostolice... precum și cirja patriarhală».

Merite mari și unanim recunoscute și-a agonisit Biserica românească din ambele mitropolii de odinioară, prin milosteniile, daniile și ajutoarele date de voievozii, ierarhii și boierii români patriarhiilor răsăritene, sărăcite prin opresiunea turcească și prin scăderea numărului credincioșilor, precum și locurilor sfinte din Orient, minăstirilor grecești din Sfîntul Munte și din alte părți, care au beneficiat, pînă acum o sută de ani, de veniturile, considerabile, ale minăstirilor închinatelor, din Țările românești. Veacuri de-a rîndul pămîntul românesc a fost locul de refugiu, de azil și de ajutor, al atîtor ierarhi și teologi greci din diferite centre, care găseau la noi scăpare, ajutor material și moral, teren de

activitate și de desfășurare a posibilităților lor intelectuale, artistice sau organizatorice, iar uneori și loc de veșnică odihnă (patriarhii constantinopolitani Dionisie IV Seraglanul, Ioachim I, ș.a.). Deseori se aflau prin părțile noastre câte doi sau trei patriarhi greci deodată. De ex., la înmormântarea domnitorului Antioh Cantemir al Moldovei (1707) au slujit toți cei patru patriarhi răsăriteni de pe atunci. Din cei 11 patriarhi care s-au succedat pe scaunul ecumenic în cursul secolului al XVI-lea, doar unul n-a ajuns să calce pe pământul ospitalier și darnic al țării noastre. Uneori se sfințea la noi Sfântul și Marele Mir (Patriarhul ecumenic Pahomie I la Curtea de Argeș, în 1513). S-au făcut la noi chiar și alegeri și hirotonisiri de patriarhi pentru scaunele răsăritene, cum s-a întâmplat în 1645, când Paisie, egumenul mănăstirii Galata, a fost ales și hirotonit patriarh al Ierusalimului, în biserica Sfinților Trei Ierarhi din Iași. În 1639 Moldova a dat și un candidat la scaunul de patriarh ecumenic, în persoana vrednicului mitropolit Varlaam. E cunoscut apoi rolul de frunte pe care l-a jucat Biserica Moldovei la sinodul interortodox de la Iași 1642, unde s-a discutat și aprobat sobornic Mărturisirea Ortodoxă a lui Petru Movilă, devenită apoi carte simbolică de căpetenie a întregii Ortodoxii.

Este de asemenea îndeajuns de cunoscut rolul cultural de frunte pe care l-au jucat Țările noastre în lumea ortodoxă de după căderea Constantinopolului, prin adăpostirea cărturarilor greci și slavi refugiați la noi, prin tipărirea cărților de cult în limbile greacă și slavă, necesare popoarelor ortodoxe vecine, ba chiar și în limba arabă, pentru ortodocșii de limbă arabă din cuprinsul Patriarhiei Antiohiei, prin editarea la noi a numeroase opere de teologie, dintre care unele tipărite aici în ediții princeps (ca de ex. opera completă a arhiepiscopului Simeon al Tesalonicului, la Iași 1683), iar pe timpul lui Constantin Brîncoveanu și al lui Antim Ivireanul se trimit chiar tiparnițe și meșteri tipografi români pentru creștinii din Siria (Alep) și din Georgia (Tiflis).

Ca și la celelalte popoare ortodoxe din sud-estul Europei — și poate într-o măsură mai mare decât la acestea — Biserica Ortodoxă Română din toate provinciile a fost de la început o Biserică națională. Biserica poporului român, care, în unanimitatea lui a fost ortodox. Prin însăși tradiția și structura ei canonică, precum și prin întreaga ei activitate, Biserica românească s-a integrat profund în viața națională, socială și culturală a credincioșilor ei, încît istoria ei este de fapt istoria poporului român însuși, cu care ea s-a identificat, pe care l-a susținut și ale căruia aspirații legitim spre libertate, independență și unitate politică le-a sprijinit. Ceva mai mult, în regiunile unde românii au fost în imposibilitate de a-și făuri un stat național, propriu și independent, cum a fost în Transilvania, lupta pentru apărarea și păstrarea legii strămoșești, adică a credinței lor religioase, susținută prin Biserică, a fost una din formele de luptă pentru păstrarea și afirmarea ființei și unității sale

naționale, constituind suportul de nebiruit al dăinuirii și al prezenței noastre permanente pe aceste locuri și temeluind drepturile noastre suverane și imprescriptibile asupra teritoriului Daciei de altădată. Despărțiți, prin granițe politice silnice și nefirești, de frații lor de neam din Țara Românească și din Moldova, românii din Transilvania au rămas în neîntreruptă legătură cu aceștia, prin unitatea de credință, de cult și de organizare bisericească. Biserica strămoșească a fost altarul în jurul căruia românii de pretutindeni s-au adunat și s-au simțit frați, păstrându-și astfel conștiința unității lor de origine sau de neam, de limbă și de aspirații naționale, înainte de înfăptuirea unității lor politice. E bine știut că, bisericește, românii ortodocși de peste munți au stat, cel puțin din sec. al XIV-lea înainte, sub jurisdicția canonică a mitropolitului Ungrovlahiei, care, precum am văzut, avea în titulatura lui, și pe aceea de «exarh al întregii Ungarii și al Plaiurilor», cu dreptul de a hirotoni pe mitropoliții Ardealului, iar titularii episcopiei de Vad și Feleac, întemeiată în sec. al XV-lea de Ștefan cel Mare, stăteau în dependență canonică de Mitropolia Moldovei. Chiar în tratatul încheiat la 1595 între craiul Sigismund Bathory al Ardealului și Mihai Viteazul, care va zidi și o nouă catedrală mitropolitană la Alba Iulia, se prevedea menținerea mitropoliei Ardealului în dependență de mitropolitul Țării Românești. Unitatea aceasta sufletească a românilor din cele trei provincii românești s-a menținut și prin cărțile de cult tipărite în Muntenia și Moldova, care circulau și în Ardeal, întreținând unitatea de limbă, ca și prin schimbul neîncetat de teologi, clerici, cărturari, tipografi (ca diaconul Coresi și Filip Maler moldoveanul), copiști de cărți (ca dascălul Ion Sturdza Moldovanul), zugravi ș.a., care treceau din Muntenia și din Moldova în Ardeal și activau acolo, ori invers.

Dar chiar și în Muntenia și Moldova, unde constituirea unor state naționale și independente a fost posibilă mai de timpuriu, organizarea și dezvoltarea Bisericii a mers paralel cu marile evenimente istorice care au dus, cu deosebire în cursul ultimelor două secole, la făurirea, întregirea și consolidarea statului românesc de azi. În mod firesc, toate aceste evenimente, care însemnau pași înainte spre realizarea unității politice, a independenței și suveranității noastre naționale, trebuia să-și găsească ecourile cuvenite și schimbările corespunzătoare și în structura organizatorică a Bisericii strămoșești. Tendința permanentă de emancipare bisericească totală, pe care am constatat-o la mai toți ierarhii noștri de odinioară, s-a manifestat și mai puternic în cursul secolului trecut, în urma unor evenimente din istoria Patriei, care au accelerat și au făcut necesară recunoașterea oficială a autocefaliei Bisericii românești acum 90 ani în urmă (1885), obligând Patriarhia Ecumenică să sancționeze o stare de fapt.

Astfel, încetarea domniilor fanariote și revenirea domnilor pămînteni la conducerea celor două state românești (1821), care constituia de fapt un pas important spre un început de autonomie politică pe plan intern, iar mai târziu unirea celor două principate (1859), și unificarea vieții lor politice (1862), făcea necesară o nouă organizare a Bisericii românești, potrivit cu situația politică, nouă, a statului. Unirea celor

două Principate într-un singur stat, la înfăptuirea căreia contribuiseră și oamenii Bisericii, aducea după sine juxtapunerea a două mitropolii cu drepturi și ranguri egale, cu aceeași vechime și importanță istorică, niciuna dintre ele neputînd fi subordonată celeilalte. De aceea, sub domnitorul Ioan Alexandru Cuza, care și-a cîștigat merite nepieritoare prin lupta sa pentru desăvîrșirea autonomiei noastre politice și bisericești, s-a promulgat, în decembrie 1864, Decretul Organic pentru înființarea unei autorități sinodale centrale a Bisericii noastre, care însemna de fapt un pas mare spre autocefalie, deoarece sinodul creat atunci tinea către neatîrnarea de orice chiriarchie străină.

Autocefalia deplină a Bisericii românești fusese de altfel cerută oficial și categoric, pentru prima dată, încă dinaintea de Unirea Principatelor, și anume în noiembrie 1857, prin Comisia bisericească instituită în sînul Divanului ad-hoc de atunci, care și-a însușit-o. Pe de altă parte, un impuls nou îl dădea luptei din Principate pentru autocefalie exemplul Bisericii surori din Ardeal, care, datorită meritelor și vredniciei marelui Andrei Șaguna, a izbutit să obțină, în 1864, reînființarea vechei mitropolii a Ardealului, iar în 1868 recunoașterea autonomiei ei depline. De aceea, după Decretul Organic din 1864, autocefalia a fost de fapt consacrată legal de autoritatea politică a Statului, în art. 21 al Constituției Țării din 1866, care statornicea că «Biserica Ortodoxă Română este liberă de orice atîrnare străină, dar păstrează unitatea dogmatică cu Biserica Ecumenică a Răsăritului», avînd «o autoritate sinodală centrală pentru reglementarea treburilor ei canonice și disciplinare». Pe temeiul acestor principii constituționale s-a întocmit apoi Legea Organică a Bisericii Ortodoxe Române, promulgată în 1872, prin care mitropolitul Ungro-Vlahiei, ca unul care avea rezidență în capitala Țării, i se adăuga, la titlatura de pînă atunci, și cea de «Primat al României și președinte al Sfîntului Sinod», singur posibilă pe atunci pentru a exprima înțietatea lui onorifică față de mitropolitul Moldovei.

Cucerirea independenței naționale în urma războiului ruso-turc din 1877—1878, la care oștirea română a luat parte activă și a avut un rol hotărîtor în dobîndirea victoriei, a fost decisivă pentru eliberarea totală și definitivă a Bisericii românești de sub tutela autorității Patriarhiei Ecumenice. Însă din 1882, Biserica noastră se manifesta de fapt ca una de sine stătătoare, prin sfîntirea pentru prima dată a Sfîntului Mir de către sinodul arhierilor săi, în Joia Patimilor din acel an. După oarecare opoziție din partea Patriarhiei Ecumenice, un document memoriu, alcătuit de învățatul episcop Melchisedec al Romanului în numele Bisericii românești, a avut darul de a convinge Patriarhia Ecumenică de dreptatea cauzei noastre, încît la solicîțarea formală a mitropolitului-primat Calinic Miclescu, președintele Sfîntului Sinod, la 25 aprilie 1885 patriarhul Ioachim IV, răspunde favorabil, prin tomosul patriarhicesc, în care spune că, «găsind cererea Bisericii românești întemeiată, dreaptă și corespunzătoare cu așezămintele bisericești», o aprobă împreună cu sinodul său și «binecuvînteză Biserica Ortodoxă Română, recunoscînd-o autocefală și ocîrmuindu-se de sine întru toate». Tomosul de autocefalie recomanda

totodată și celorlalte Biserici ortodoxe să recunoască neatirnarea și autocefalia Bisericii noastre, ca o Biserică administrată de propriul ei sinod, prezidat de mitropolitul Ungro-Vlahiei și Primat al României, care era singura și suprema autoritate bisericească pentru rezolvarea treburilor ei interne.

Așa se ajunge, acum 90 de ani în urmă, după un șir de frământări, discuții și tergiversări, la înfăptuirea actului important pe care-l aniversăm acum, adică recunoașterea formală a autocefaliei prin care Biserica noastră dobîndea o libertate deplină în mișcare, nestînjinită de vreo îngrădire din afară, dar își păstra totodată și bunele raporturi tradiționale cu Patriarhia Ecumenică, pe care Biserica noastră continuă să o respecte ca pe o autoritate morală, acordîndu-i o înțietate onorifică față de celelalte Biserici autocefale surori, în virtutea trecutului ei glorios din vremea de strălucire a imperiului bizantin și în amintirea ocrotirii materne acordate Bisericii noastre din epoca organizării ei în mitropolii și pînă acum aproape o sută de ani în urmă.

Autocefalia sau independența Bisericii noastre a constituit de fapt una din formele prin care s-a manifestat conștiința de sine a poporului român și afirmarea, pe plan religios, a dreptului sau nesc în libertate și independență politică, dobîndită după secole de luptă, suferințe și jertfe. Ea a permis Bisericii noastre să facă o cofilură hotărîtoare în activitatea ei internă și externă și să se manifeste ca o forță activă nu nu numai în viața poporului român de atunci înainte, ci și în relațiile ei externe cu celelalte Biserici Ortodoxe și cu cele creștine în general. Ea însemna totodată pasul ultim, necesar și hotărîtor, pentru atingerea treptei celei mai de sus în organizarea noastră bisericească, adică ridicarea Bisericii românești la rangul de patriarhie. Lucru care s-a și întimplat, în situația nouă a statului român de după primul război mondial, care, prin jertfa celor 800.000 români căzuți eroic pe imensul front de luptă, ne-a adus în 1918, realizarea granițelor firești ale Țării și unificarea politică a tuturor românilor într-un singur stat. Se înfăptuia atunci, de astă dată pentru totdeauna, visul multiseclar, realizat vremelnic cu trei secole și ceva mai înainte, de marele domnitor român Mihai Viteazul. Unirea politică a fost îndată urmată de cea bisericească, proclamată formal în ședința Sfintului Sinod din 30 noiembrie 1919; la 25 februarie 1920, prin hotărîrea Congresului Național Bisericesc al Mitropoliei Transilvaniei, aceasta se unește cu Biserica din vechiul Regat. Unirea se consolidează prin unificarea organizației bisericești, prevăzută în art. 22 al Constituției din 1923 și realizată prin Legea de unificare a organizației bisericești și prin Statutul de organizare a Bisericii Ortodoxe Române din 1925.

Dar în noul stat românesc, reîntregit cu o populație sporită, Biserica Ortodoxă Română și-a mărit numărul credincioșilor și al eparhiilor. Ori, titulatura de Mitropolit-Primat a Întîistătătorului unei astfel de Biserici nu mai corespundea nici la mărimea și importanța ei și nici tradițiilor de organizare din celelalte Biserici ortodoxe vecine, care, precum am văzut mai înainte, fuseseră toate ridicate mai mult la rangul de patriarhii. De altfel, ideia înființării unei patriarhii române fusesse formulată și pusă în circulație încă din secolul trecut, mai întii în Ardeal, unde prin

1853—1863, cu prilejul frământărilor pentru reactivarea și recunoașterea mitropoliei ortodoxe a Ardealului, s-a propus înființarea unei Patriarhii române cu sediul la Sibiu, prin analogie cu cea sârbească de la Carlovitz. La 9 aprilie 1882 s-a depus la Sfatul Țării de la București un proiect pentru Reforma Legii Sinodale din 1872, propunându-se, între altele, ca Mitropolitul-Primat să fie ridicat la treapta de Patriarh, iar Episcopia Rîmnicului să fie făcută Arhiepiscopie cu scaunul la Craiova și cu titlul de Mitropolia Olteniei și a Noului Severin. Mai târziu, îndată după întregirea Țării de după primul război mondial, prin 1918—1919, ideia înființării Patriarhiei Române a revenit stăruitor în circulație, scriindu-se chiar broșuri care militau pentru aceasta, iar în 1923 profesorul ardelean Onisifor Ghibu propunea să se înființeze Patriarhia, cu ajutorul căreia se spera să fie aduși și uniți ardeleni la unitatea cu Biserica Ortodoxă Mamă.

Ideea ridicării Bisericii noastre la rangul de Patriarhat a fost tradusă în faptă în 1925. Prin hotărîrea Sfîntului Sinod din 4 februarie 1925, întărită prin legea de stat promulgată la 25 februarie același an, se înființează *Patriarhia Română*, prin ridicarea scaunului de Arhiepiscop al Bucureștilor, Mitropolit al Ungrovlahiei și Primat al României, la rangul de scaun patriarhal, titularul lui devenind astfel Patriarh al României. Urmîndu-se vechea datină, au fost încunoștiințate despre aceasta și celelalte Biserici ortodoxe, care au răspuns exprimîndu-și consimțămîntul și făcînd urări frățești, în frunte cu Patriarhia de Constantinopol, care, în tomosul ei de părintească încuviințare, din 30 iulie 1925, spunea că, înțelegînd hotărîrea Bisericii noastre, nu găsește nici o piedică de nebiruit ci, «folosind cu bunăvoință iconomia de acum, își dă cu dragoste consimțămîntul și recunoașterea sa». Iar anul acesta (1975), la 1 noiembrie, s-a împlinit exact o jumătate de veac de la festivitățile pentru investitura primului patriarh al României, Miron Cristea, fost pînă atunci Mitropolit-Primat.

Precum se vede, actul recunoașterii definitive a autocefaliei Bisericii noastre din secolul trecut, urmat de ridicarea ei la rangul de Patriarhat, au fost consecințe logice și manifestări firești, pe linie bisericească, ale independenței și suveranității statului român. Îndeosebi înființarea Patriarhatului a constituit pe de o parte punctul final impus de evoluția istorică a vieții politice și bisericești a poporului nostru, iar pe de altă parte începutul unei ere noi în viața Bisericii noastre. Ea era îndreptățită și chiar necesară, pentru multiple motive. O cerea, de exemplu, vechimea Bisericii noastre, de origine apostolică. O justifica rolul important pe care Biserica noastră l-a jucat în trecut și jertfele pe care poporul român le-a făcut pentru apărarea Ortodoxiei împotriva presiunii altor confesiuni. O impunea însemnătatea la care Biserica românească ajunsese prin numărul mare de credincioși, prin numărul și mărimea eparhiilor ei (18 episcopii cu cinci mitropolii), prin clerul ei numeros și bine pregătit, prin mulțimea și importanța mînăstirilor cu veche tradiție monahală și viață duhovnicească bogată ș.a.m.d. Cu un cuvînt, Biserica românească ajunsese la o pondere însemnată în cadrul Ortodoxiei, care o îndreptățea cu prisosință la rangul cel mai de sus al ierarhiei organizării bisericești, care este Patriarhia. Titlul de *Patriarh*, acordat

Întiistătătorului acestei Biserici, era necesar, ca un titlu ierarhic superior. Prin consimțămîntul dat de către celelalte Biserici ortodoxe la înființarea Patriarhiei Române, se recunoștea dărnicia și generozitatea popoului român și rolul de seamă pe care Biserica Ortodoxă Română l-a jucat în ajutorarea materială și morală a întregului Orient ortodox.

Prin înființarea Patriarhiei Române se adăuga un spor de putere și prestigiu nu numai Bisericii românești, ci și Ortodoxiei în general, compensându-se astfel, măcar în parte, situația tristă a vechilor patriarhii istorice răsăritene, sărăcite și slăbite prin împrumutarea credincioșilor și a posibilităților lor materiale, datorită opresiunii otomane și expansiunii arabilor musulmani. Pe deplin justificată prin trecutul ei istoric și cerută de prezentul ei, înființarea Patriarhiei Române era mai ales o necesitate ortodoxă pentru viitor. Ea constituia nu numai o recunoaștere a meritelor Bisericii românești și o cinstită cuvenită, acordată dreptcredincioșilor ei, ci și un câștig pentru Ortodoxia întreagă, care își sporea astfel puterile de lucru prin intrarea în rîndul patriarhatelor a unei Biserici cu o mare vechime, cu un trecut istoric atît de meritoriu pentru creștinătate și cu o situație prezentă de mari posibilități și făgăduințe pentru viitor. Se întărea astfel prezența Bisericii Ortodoxe în strădaniile ei de a asigura o reprezentare mai largă și cu o lucrare mai eficace în cadrul Mișcării Ecumenice și de a dezvolta just și la nivel panortodox problemele și nevoile ei misionare, teologice, cultice, morale și disciplinare cele mai importante și mai presante.

Înființarea Patriarhiei noastre era însă pentru Biserica românească nu numai o formă de cinstită a meritelor și importanței sale și de încununare a îndelungatului său trecut de strădanie, lupte și jertfe pentru cauza Ortodoxiei, ci și un act care ne încărcă cu mari obligații și răspunderi. Titlul de patriarh nu trebuia să rămînă un simplu titlu onorific, o podoabă de formă pentru zile mari, ci ne obliga să fim la înălțimea cerută și să asigurăm o reală creștere a vieții noastre bisericesti. Pe scaunul Patriarhiei Române s-au succedat pînă acum trei patriarhi. Primul titular, Miron Cristea, a stat în scaun pînă la 6 martie 1939, al doilea titular, a fost Nicodim Munteanu.

După moartea lui (febr. 1948), a fost ales și înscăunat, la 6 iunie 1948, actualul Patriarh, Prea Fericitul Justinian, al treilea în ordine, care a depășit deja cu doi ani un sfert de veac în slujba Bisericii noastre ca Patriarh. În acești 27 ani ai arhipăstoririi Sale, s-au obținut realizări deosebite, în toate sectoarele vieții noastre bisericesti, dinlăuntru și din afară. Realizările sînt îndeobște cunoscut, încît vom aminti aici, pe scurt, numai pe cele mai de seamă : noua organizare dată Bisericii noastre prin actualul ei Statut de organizare și de funcționare (1948), reîntregirea Bisericii Ortodoxe Române din Ardeal prin revenirea de bună voie a fraților foști uniți la sînul Bisericii Mame (1948), reorganizarea învățămîntului teologic și a vieții mînăstirești, progresul activității editoriale și

al culturii teologice, îndrumarea activității clerului și a credincioșilor spre țelurile nobile ale «Apostolatului Social», repararea și restaurarea, cu concursul larg al Statului, a locașurilor de cult și îndeosebi a minăstirilor și bisericilor monumente de istorie și de artă națională, realizarea unui «ecumenism local» prin contacte între conducătorii și reprezentanții tuturor cultelor religioase din Țară, menite să ducă la cimentarea unității sufletești a tuturor fiilor Patriei și la colaborarea în toate problemele de interes general pentru Patrie și pentru unitate, prima canonizare oficială a unor Sfinți români și generalizarea cultului Sfinților cu moaște la noi în Țară care aveau pînă aici doar cinstire locală (1955—1956), purtarea de grijă a Patriarhiei Române pentru comunitățile de români ortodocși de peste hotare, dar mai ales marile progrese făcute în domeniul activității ecumeniste desfășurată pe plan extern, atît în sectorul relațiilor interortodoxe, menite să ducă la întărirea unității și solidarității Ortodoxiei, cît și în sectorul relațiilor cu Bisericile Orientale Vechi (necalcedoniene), cu confesiunile neortodoxe apusene (Biserica Anglicană, Biserica Vechilor-Catolici și confesiunile protestante de diferite nuanțe), prin activitatea depusă în cadrul Consiliului Ecumenic al Bisericilor, din care Biserica Ortodoxă Română face parte, și prin diferite alte mijloace.

Toate aceste împliniri și progrese se datoresc nu numai rivnei și calităților personale, excepționale, ale actualului Patriarh, ajutat de o conștiințioasă colaborare a membrilor Sfîntului Sinod, ci și condițiilor favorabile create de Conducerea Țării de după 1945, care acordă Bisericii noastre importanța potrivită cu numărul credincioșilor ei, cu rolul de seamă pe care l-a jucat în trecutul istoric al poporului român și cu contribuția pe care ea o poate da azi la binele și progresul general al Țării, proporțional cu posibilitățile ei de lucru.

S-a dat astfel Bisericii noastre puțința ca glasul ei să se facă mai bine auzit în soborul Ortodoxiei și al creștinismului mondial. Ortodoxia întregă a cîștigat putere și prestigiu, prin stringerea legăturilor frățești interortodoxe și prin acțiunea ei comună, în forurile, conferințele și congresele interbisericești. Prin toate acestea instituția patriarhală s-a verificat și și-a dovedit rostul și utilitatea în îndrumarea activității Bisericii noastre pe plan intern și extern, ea făcîndu-se astfel cunoscută și apreciată atît în lumea ortodoxă contemporană cît și în creștinătatea întregă. În perspectiva celor 50 ani care s-au scurs pînă acum de la înființarea Patriarhatului, numeroasele și variatele progrese făcute de Biserica Ortodoxă Română sub conducerea celor trei Patriarhi și mai ales a celui actual ne îndreptătesc să afirmăm că Patriarhia Română și-a făcut pe deplin datoria și nu a desmințit niciuna dintre nădejțile puse la înființarea ei. Ea a făcut tot ceea ce i-a stat în puțință pentru progresul propriei Biserici ca și pentru cauza comună a Ortodoxiei și va face și de aici înainte tot ceea ce e datorare și poate să facă pentru rezolvarea marilor probleme ale creștinătății și ale omenirii contemporane, cu bunăvoință și în spirit de perfectă egalitate între toate Bisericile creștine, de dragoste frățească și de conlucrare pașnică, împo-

trivindu-se la orice manifestare și pretenție de supremație sau întietate, care au făcut totdeauna atita rău și au fost atit de păgubitoare pentru cauza unității creștine și pentru lucrarea obștească a Bisericii universale.

*
* *
*

Cu prilejul acestui popas sărbătoresc, prilejuit de aniversările amintitelor momente din istoria Bisericii noastre și a Patriei, se cuvine să ne aducem aminte, cu pietate și recunoștință, de toți aceia care, de-a lungul veacurilor, s-au ostenit în muncă fără preget și în luptă neînfricată, pînă la sacrificiul de sine, pentru apărarea drepturilor și libertății poporului român și ale Bisericii strămoșești. În cartea istoriei neamului și în mințile și inimile tuturor generațiilor de români care își iubesc cu adevărat credința, poporul și Patria, vor rămîne pe veci înscrise numele și pomenirea marilor voievozi, a Ștefan cel Mare, Mihai Vițeazul, Constantin Brîncoveanu, a vrednicilor de cinstire ierarhi ca Antim Ivireanul, Ilic Iorest și Sava Brancovici, a dreptcredincioșilor țărani ardeleni ca mucenicul Oprea Nicolae, care și-au săvîrșit viața pentru apărarea legii strămoșești și a tuturor fraților noștri de neam și de credință care au căzut eroic pe cîmpurile de luptă pentru apărarea și întregirea Țării.

Ne înclinăm cu respect în fața mormintelor primilor doi patriarhi ai României, care își dorm somnul de veci în pronaosul Catedralei Patriarhale din București. Înălțăm slavă și mulțumită lui Dumnezeu pentru ajutorul și ocrotirea pe care le-a dat poporului nostru în trecut și pentru bucuriile pe care le trăim astăzi. Ne exprimăm stima și recunoștința adîncă față de ocîrmuitorii de azi ai Țării noastre, pentru atenția și interesul pe care le acordă Bisericii noastre, ca și pentru condițiile prielnice activității ei, a căror dovadă recentă o reprezintă, între altele, mai ales reînființarea celor două vechi episcopii istorice, cea a Tomisului și a Bălgradului (Alba Iulia), care au avut, ca întreaga Biserică Ortodoxă Română, un rol atit de important în păstrarea unității religioase și în susținerea luptei pentru înfăptuirea unității politice a poporului nostru.

Aducem și cu acest prilej cuvenitul prinos de admirație, laudă și cinstire actualului nostru Patriarh, Prea Fericitul Justinian, prin a cărui înțelepciune, muncă și perseverență Patriarhia Română s-a ridicat la progresul și la prestigiul de care se bucură astăzi nu numai în Țară ci și peste hotare. Acum, cînd pășim în al treilea pătrar de veac de existență a Patriarhiei Române, îl asigurăm de tot devotamentul nostru și rugăm pe Bunul Dumnezeu să-l păstreze încă mulți ani, în pace, cu sănătate și sporite puteri de muncă rodnică spre binele Bisericii strămoșești și al Patriei.

†
Pr. Prof. ENE BRANIȘTE

AUTOCEFALIA BISERICII ORTODOXE ROMÂNE RETROSPECTIVĂ ISTORICĂ ȘI ANIVERSAREA A 90 DE ANI DE LA PROCLAMAREA OFICIALĂ

Autocefalia, împreună cu patriarhatul, reprezintă două titluri de cinste și răspundere pentru Biserica Ortodoxă Română. Titluri cucerite, dobândite; rod al atitor osteneți și nevoițe multiseculare, strălucind astăzi ca o cunună pe fruntea ei, ca o împlinire.

Împlinire și cunună de care se bucură împreună Domnul și Biserica Sa, căci slava Bisericii e slava Domnului Său. «Doamnă... cercețează via aceasta pe care a sădit-o dreapta Ta și o desăvârșește pe ea» — ne rugăm la Liturgia săvârșită cu Arhiepiscopul. De care s-au bucurat și se bucură deopotrivă credincioșii și poporul nostru. După proclamarea autocefaliei în 1885, Mitropolitul Primat Calinic, de atunci, scria într-o pastorală: «Recunoașterea acestei neatîrnări... a fost aclamată de la o margine la cealaltă a țării, cu vie bucurie» (Rev. B.O.R., iunie 1886, p. 422). De care s-au bucurat și Bisericile surori ale altor neamuri, fie la 1885 când a fost proclamată autocefalia, trimițând gramate, mesaje de felicitări; fie în 1925 cu prilejul înălțării Bisericii Ortodoxe Române la treapta de patriarhic. Dar, mai ales, în zilele lui noiembrie 1975, când au fost sărbătorite împreună: — 90 de ani de autocefalie; — 50 de ani de patriarhat; 1650 de ani de la întrunirea I Sinod Ecumenic de la Niceea la care participa și episcopul de Tomis, cinstindu-se acest eveniment prin reînființarea Episcopiei Tomisului cu rangul de Arhiepiscopie a Tomisului și Dunării de jos; — 375 de ani de la Unirea tuturor românilor sub Mihai Viteazul, cinstit solemn și acest fapt de Biserica Ortodoxă Română prin reînființarea Eparhiei de Alba Iulia. — Și la aceste sărbători au luat parte un mare număr de delegați ai Bisericilor Ortodoxe surori, precum și ai Consiliului Ecumenic al Bisericilor și ai altor Confesiuni creștine. Nu putem trece peste acele accente de prețuire, de admirație față de Biserica Ortodoxă Română, cel puțin a unuia dintre participanți la aceste festivități: Mitropolitul Meletios, Exarh al Patriarhului Ecumenic la Paris. «Reîntors la Paris, — declara înaltul prelat la 9 noiembrie a.c., — mă aflu mereu sub influența frumozelor și mișcăloarelor amintiri ale sărbătorilor din ultima săptămână. Împreună cu toți frații în Hristos, participanți la festivități, am avut bucuria să admir organizarea, ordinea și viçoarea Bisericii Ortodoxe Române și să petrec zile de neuitat care vor rămîne pururea în amintirile noastre. Dar, mai presus de toate, strălucirea prezenței Voastre Patriarhale domina asupra întregii adunări. Dragostea voastră și afecțiunea părintească se făceau simțite tuturor inimilor. Bunătatea și omenia voastră iluminau fețele prezente. În sfârșit, simplitatea și seninătatea voastră erau forța motrice a tuturor elementelor care aduceau la deplinul succes al tuturor ceremoniilor» (Arhiva Sf. Sinod).

S-au bucurat la aceste festivități și credincioșii, ierarhii, vovozzii din trecut ai acestui neam, căci e sărbătoarea și a lor; aceste realizări sînt opera tuturor. Orice act de prestigiu realizat de un popor în orice care din sferile lui de activitate și afirmare, e rodul efortului întregii

colectivității și își are o geneză ca și o pregătire în trecut, din generație în generație, din jertfa în jertfa și e zidită treaptă cu treaptă pînă la desăvîrșire de-a lungul istoriei. Și nu-l înțelegem deplin decît privindu-l din obîrșia lui, în care se află sădite virtuțile unui neam. De aceea la acest moment aniversar se cuvine să înțelegem autocefalia Bisericii Ortodoxe Române într-un larg context istoric și să o evocăm ca o plinire a conștiinței noastre și religioase și etnice.

Autocefalia e un termen specific bisericesc și reprezintă «principiul fundamental de organizare în Biserica Ortodoxă, în temeiul căreia ierarhia unei biserici ortodoxe, constituită în mod canonic în Sinod, în cuprinsul unui stat suveran, exercită în cadrul bisericii respective puterea bisericească deplină, în mod independent de ierarhia oricărei alte biserici ortodoxe organizate în același mod, recunoscînd drept căpetenie supremă numai pe Întemeietorul Bisericii — Domnul nostru Iisus Hristos». Firește, această independență a Bisericilor autocefale în ortodoxie, nu prejudiciază unitatea Bisericii Ecumenice a Răsăritului, întrucît toate sînt și rămîn unite prin Duhul Sfînt al Unicului Cap — Iisus Hristos, în aceeași credință, același cult liturgic, aceleași principii canonice de organizare și disciplină.

Dar semnificația «autocefaliei» trebuie văzută într-un orizont încă mai larg, mai profund. Autocefalia în sensul conducerii, cîrmuirii de sine, înseamnă o anume vîrstă de maturitate. E o treaptă de culme în creșterea conștiinței că într-adevăr te poți conduce de sine. Implică un principiu al autonomiei, al independenței, al suveranității și libertății. E înălțare la acea stare de conștiință, de «cunoaștere a adevărului» de care vorbește și apostolul, căci «adevărul te face liber» (Ioan VIII, 32). În acest sens vrednic de reținut e faptul că Bisericile Ortodoxe surori, în gramatele de răspuns la proclamarea autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române în 1885 subliniau: «Rămînera neclintită în unirea credinței, în păstrarea divinelor dogme și sfintelor canoane... prețiosul depozit al Ortodoxiei neatins și curat». (Din gramata Patr. Nicodim al Ierusalimului, în «B.O.R.», dec. 1885, p. 927). — Era observată aici tocmai această vîrstă matură și integritate spirituală a unei Biserici aproape bimilenară.

Dar o Biserică cu atributele ei de autonomie, suveranitate, libertate etc., nu poate fi înțeleasă decît în sinul unui neam, conjunctă cu existența și istoria lui, cu valorile lui spirituale și materiale, cu pămîntul pe care-l stăpînește, cu etosul și idealul lui național; cu el crește împreună, cu el e solidar în luptele și în afirmațiile și în destinul lui. Mai mult, principiul etnic stă chiar la baza autocefaliei unei Biserici, căci orice Biserică aparține unui popor.

În acest sens creștinismul răsăritean, Ortodoxia s-au organizat încă din primele veacuri în cadrul și ținînd seama de principiul etnic. De aceea se poate spune că de la început Biserica creștină în răsărit a fost «una» ca doctrină, cult și disciplină, dar multiplă, multinațională,

ca organizare și afirmare în lume; o unitate simfonică. În exprimarea de astăzi, o unitate în diversitate. Cum spune și Sf. Apostol Pavel: «Duhul este unul, însă darurile sînt multe». Fiecare neam își are o vocație a lui în concertul umanității și trebuie să-și aducă, potrivit Scripturii, «cînslea și slava sa» (Apoc. XXI).

Chiar din timpul creștinismului apostolic se vorbește de diferite Biserici ca de pildă: Bisericile din Efes, Smirna, Pergam, Tiatira, Sardes etc. Fiecare reprezenta locul, cetatea sau neamul ei, dar erau strîns unite într-o credință unitară, pentru care Apostolul și rostește repetat: Cine are urechi să audă ceea ce duhul zice Bisericilor (Apoc. II, 7, 11, 17, 29; III, 6, 13, 22). Duhul unul, Biserici multe, după numărul credincioșilor.

Această cale de organizare a Ortodoxiei pe baza principiului etnic a fost legiferată încă de la început, canonic. Astfel în Canonul 34 apostolic citim: «Se cuvine ca episcopii fiecărui neam să recunoască pe cel dintîi dintre dinșii și să-l socotească pe el cap și nimic mai însemnat să nu facă fără învoirea aceuia; și fiecare să facă numai cele ce se referă la eparhia sa și la satele supuse ei. Dar nici acelea să nu facă nimic fără învoirea tuturor. Fiindcă așa va fi armonie și se va slăvi Dumnezeu prin Domnul, întru Duhul Sfînt: Tatăl și Fiul și Sfîntul Duh...». În Canonul 17 al Sinodului IV de la Calcedon se preciza de asemenea că: «împărțirea parohiilor bisericești să urmeze alcătuirilor civile și de Stat». Organizarea bisericească urma astfel pe cea administrativă, a Statului. Principiul a rămas valabil de-a lungul întregii istorii a creștinismului răsăritean. Și privind organizarea acestuia în Biserici autocefale, observăm la baza autocefaliei următoarele principii: — etnic, ierarhic-sacerdotal, sinodal și principiul organizării bisericești în strînsă legătură cu organizarea de Stat.

Se poate spune că *autocefalia*, considerată principial ca autoconducere, independență..., e caracteristică esențială neamului nostru de la începutul istoriei — și istoria aici ne-a pomenit din timpuri imemorabile. Noi știm cît țineau Geto-Dacii la demnitatea, neatîrnarea lor. Iar spiritual-religios am avut un specific care ne distingea de greco-romanii vecini. Acest specific, potrivit mărturiilor literare antice și cercetărilor arheologice, se caracteriza, mai ales, prin cîteva dominante: 1. Un fond originar monoteist (la care desigur s-au adăugat unele influențe orientale sau romane politeiste, dar au rămas periferice; 2. — O curată «evlavie» (Strabo) și credință în nomurirea sufletului; 3. — O exemplară putere de jertfă. Aceste elemente, la care se adăugau desigur dragostea pentru pămîntul străbun cu întregul lui patrimoniu, dădeau unitate spirituală și morală, conștiință de sine și tărie în a se apăra. «Noi nu ne temem decît de cer să nu cadă peste noi și de pămînt să nu se scufunde cu noi», declarau metaforic strămoșii, trimișilor lui Alexandru cel Mare.

S-a observat că în locul unui cult alienant pentru zei și zeițe, străbunii Geto-Daci au cunoscut mai mult un cult al eroilor. N-au apoteozat patimile, așa cum s-a petrecut la vecini (cultul lui Dionisos, Venus, Martie, Bachus); le erau structural străine acestea și dimpotrivă afir-

mau prin preot și Marele Preot virtuți admirabile de stăpînire de sine, cumpătare, bărbăție, puritate etc. Cînd Romanii au cucerit Dacia, au distrus templul de la Grădiștea Muncelului, fapt similar numai celui din Ierusalim. Religia lor, a Geto-Dacilor nu putea fi asimilată, încorporată Romei politeiste. Singură personalitatea excepțională a lui Zamolxis a fost apoteozată. Lui i s-a acordat cultul unui reformator, unui profet. De altfel faptul era recunoscut în antichitate și Diodor de Sicilia considera trei mari profeți ai lumii antice: Moise, Zaratuștra și Zamolxe. Deosebit de revelatoare, semnificativă, e mărturia lui Socrate despre el. Potrivit acestuia, Zamolxe privea persoana și viața umană integral. «Nu izbutim să vindecăm cele mai multe boli, pînă nu ne ridicăm la întregul de care trebuie să ne îngrijim, — învăța acest mare preot străbun. — Iar dacă acestuia nu-i merge bine, nici partea nu se poate însănătoși... Nu trebuie să încercăm a vindeca ochii, fără să vindecăm capul, ori capul fără să ținem seama de trup; tot astfel nici trupul nu poate fi însănătoșit fără suflet... Toate de aici pornesc, de la suflet. Mai ales sufletul se cade îngrijit, dacă avem de gînd să aducem la o bună stare atît capul cît și restul trupului. Iar sufletul se îngrijește cu rostiri frumoase, din care se iscă înțelepciunea; iar odată cu aceasta iese la iveală și stăruie în noi (înțelepciunea), îi este lesne să deschidă cale sănătății și către cap și către trupul tot» (Charmides, Platon, *Opere*, vol. I, Ed. P. Cretia și C. Moica, Buc., 1974, p. 183—184).

Accentul e pus pe sănătatea spirituală și fizică, pe înțelepciune și pe unitate. Partea e văzută prin tot și totul într-un echilibru desăvîrșit al părților. Și ceea ce privea persoana, era valabil și pentru întreaga colectivitate, pentru neam. Aceste înalte principii ale lui Zamolxe considerat de străbuni «rege și zeu», autentificate istoric și clar de filozofi ca: Socrate și Platon, explică spiritul de echilibru și unitate, conștiință de sine și independență a neamului Daco-Get. Avem deci privilegiul ca la temelie ancestrală a poporului român să stea o bază spirituală și etică atît de solidă.

Aceasta ne explică și o anume disponibilitate a strămoșilor pentru Hristos, pentru Evanghelie, pentru spiritualismul religios creștin. Marea confruntare cu romanii de la sfîrșitul sec. I și începutul sec. II coincide, după cum se știe, cu răspîndirea creștinismului în imperiu, deci și la noi, deveniți acum una din provinciile lui — Dacia Traiană. Social aveam o administrație romană, dar spiritual ne păstram profund entitatea noastră proprie. Și în acel moment crucial în istorie pentru străbunii Daco-Geți, religios, sufletește, Iisus Hristos li se descoperea cu adevărat Mîntuitor. Prin răstignirea, moartea și învierea lui corespundea cum nu se poate mai bine stării lor de atunci. Și așa l-au primit pe Cel răstignit dar înviat. «Îl numesc împărat pentru că Îl văd răstignit, — va spune ceva mai tîrziu un Părinte al Bisericii — Sf. Ioan Hrisostom. A muri pentru supuși e fapta unui împărat. Păstorul cel bun sufletul lui și-l pune pentru oi» (Sf. Ioan Hristostom, Cuv. la praznice împărătești). De un asemenea păstor sufletelesc aveau nevoie.

În noua conjunctură, cu organizarea administrativă romană, s-au așezat aici și mulți creștini. Veteranii Legiunii a V-a Macedonica au

fost aduși pe pământul Daciei, după 106, din Palestina. Unii dintre ei fuseseră martori ai altor evenimente petrecute la Locurile Sfinte. Deodată cu ei, oameni ai administrației, negustori, coloniști, împroprietăriți, misionari propriu-zisi, aduceau împreună cu limba latină oficială și o nouă credință pentru noua noastră istorie care începe acum. Baza etnică continua s-o constituie, în chip firesc, Geto-Dacii; i se adăuga însă etnic elementul romanic, cu limba, cultura și civilizația lui; iar spiritual-religios, cel creștin. De aici a rezultat sinteza Daco-Romană, omogenă, cuprinzând întreg ținutul locuit de români: deoparte și alta a Carpaților și a Dunării pînă la vărsarea ei în Marea-Neagră-Pontul Euxin. (vezi: D. Berciu, Probleme privind formarea poporului român, în «Rev. Istorie», nr. 8, 1975). O sinteză excepțională cu două trăsături definitorii: romanitate și creștinism. Romanitatea, care ne va da o structură și un stil propriu de limbă, cultură, conștiință a apartenenței la o moștenire istorică de prestigiu, spirit de libertate și suveranitate; creștinismul, care afirmîndu-se încă de la primele manifestări, autentic ortodox, ne va da conștiința religiei adevărate.

Desigur, creștinismul era mai vechi și ajunsese pe pământul nostru încă din veacul apostolic. Sfîntul Apostol Andrei, cel dintîi chemat e și întîiul care vestește Evanghelia în ținutul Dobrogei. Sfîntul Pavel propovăduind pînă în Iliria (Rom. XV, 19), iar ucenici ai lui trec mai departe în nordul Dunării, și el însuși numește printre cei «înnoiți în Hristos» încă din timpul misiunii lui și pe Sciți (Col. III, II). Asemenea Grecilor și Romei, creștinismul nostru nu a fost impus administrativ de sus, ca la alte colectivități creștine mai tîrziu și nici nu există o dată istorică a încreștinării. Teologi și istorici ai Bisericii din primele secole: Tertulian († 220), Origen († 253), Eusebiu al Cezareii († 340), confirmă vestirea Evangheliei la noi, în acele începuturi străvechi și astfel ne-am născut deodată: români și creștini.

Dobrogea care s-a învrednicit să primească cea dintîi pe un sol direct al Mîntuitorului — pe Sfîntul Andrei — care după mărturiile tradiției păstrate în vechi Sinaxare, a propovăduit în ținutul «Pontului Euxin, în regiunile care se întind pînă la Dunăre» (Synaxarium Ecclesiae Constantinopolitanae) e și cea dintîi care dă mărturie istorică neîndoielnică despre organizare bisericească la nivel înalt, de episcopie, arhiepiscopie și chiar mitropolie, încă din primele veacuri creștine. Astfel, spre sfîrșitul sec. III, în cetatea de reședință Tomisul — Constanța de azi ... păstoroa For. Episcop Evangellicus; cum e citat în documente: «Fer. Evangellicus, episcopul și întîi stătătorul sfintelor lui Dumnezeu Biserici din această provincie». Evangellicus, nume de Evanghelie, era într-adevăr un binevestitor pentru viitorul Bisericii Ortodoxe Române. Îl cunoaștem dintr-un izvor paleocreștin, unde aflăm că el boteza în vechea cetate Halmiria de pe brațul Sf. Gheorghe, pe la 298, pe Alexandru și Marcelina părinții Sf. Mucenic Astion (Cf. Biblioteca Hagio-grafica Latină, ed. II, 1940; Pr. Prof. I. Rămureanu, Sfinți și martiri la Tomis. în «B.O.R.», nr. 7—8, 1974). Unul din urmașii acestui vrednic de pomenire episcop lua parte la Sinodul I Ecumenic, în anul 325, de la

Niceea, despre care istoricul Eusebiu spune că «Scitul nu lipsea din ceata» Ierarhilor adunați acolo.

Episcopia Tomisului a fost cinstită, în lunga ei istorie, de ierarhi deosebit de vrednici. Pe la anul 369 Episcopul **Bretanio** apăra ortodoxia niceeană în fața împăratului Valens. Despre acest ierarh Fer. Teodoret de Cir scrie că : «strălucea prin tot felul de virtuți, încredințându-i-se ca arhieru conducerea cetăților a toată Sciția, fiind aprins în mintea sa cu rivnă dumnezeiască și combătînd stricarea dogmelor...». (Terentie) succesorul acestuia participa la Sinodul II Ecumenic și pentru ortodoxia lui curată, împăratul Teodosie cel Mare îi încredința o mare răspundere, anume să vegheze la păzirea ortodoxiei în cetățile care țineau de Dobrogea, numită atunci Sciția Mică. Iată ce hotăra legea teodosiană : «Disponem ca toate Bisericile să se predea imediat episcopilor care cred în Tatăl, Fiul și Duhul Sfînt ca într-o dumnezeire de o putere și slavă și care nu cugetă oarecare lucruri nelegiuite și care stau în comuniune cu : Nectarie Episcopul Constantinopolului, în Egipt cu Timotei al Alexandriei, în orient cu Pelagiu din Laodiceea și cu Diodor din Tars ; în Asia proconsulară și în Dieceza Asiei cu Amphilohiu din Iconiu și cu Optim din Antiohia ; în Dieceza Pontului cu Eladiu din Cezareia ; cu Otren din Mitilene și cu Grigorie din Missa și în fine, în Misia și Sciția cu Terentie din Sciția și cu Martiriu din Marcianopol. Toți cei ce nu stau în comuniune cu Episcopii menționați sînt a se considera de eretici și ca atare trebuiesc alungați din Biserică și niciodată nu mai pot să-și primească iarăși jurisdicția episcopescă» (Cf. Dr. M. Milaș, Canoanele B.O., trad. rom., U. Covincici și Dr. N. Popovici, Arad, 1931, p. 96). De remarcat faptul că Episcopul de Tomis e citat alături și în aceeași cinstire cu Părinți ai Bisericii ca : Sf. Grigorie de Nissa și Amphilohiu de Iconiu. Se lasă de asemenea a se înțelege că încă de pe atunci depindeau de Tomis mai multe scaune episcopale. — La hotarul dintre sec. IV și V, pe la anul 400 păstora la Tomis Episcopul **Teotim**. Bărbat de «neam scit», avea portul poporului său. Era «foarte strălucit prin cucernicia și sfințenia vieții ; cu viețuire modestă, înfrînat». Prieten și sprijinitor al Sfîntului Ioan Gură de Aur, el însuși descoperea o inimă și o gură de aur. În cuvinte înțelepte învăța : «A-ți aminti de Dumnezeu înseamnă a-ți aminti de viață». Un Părinte al Bisericii ca Fer. Ieronim putea afirma despre locurile noastre pe atunci că : Hunii învață Psaltirea, iar frigurile Sciției se încălzesc de căldura credinței. Mai amintim între ierarhii rezidenți la Tomis și remarcăm ca personalități reprezentative în Istoria Bisericii, pe Episcopul **Timotei**, care a fost invitat să participe la al III-lea Sinod Ecumenic de la Efes, ca unul care păstora o Eparhie «ce se bucura de un trecut atât de însemnat și număra atîția episcopi sfinți și învățați». Urmașul lui era învățatul ierarh «Fericitul Părinte Ioan», apreciat de către scriitorul latin Marius Mercator († 451) drept «unul din cei mai buni teologi ai timpului» și din «cei mai aprigi adversari» ai ereziilor. După el, Episcopul Alexandru semna actele Sinodului IV Ecumenic de la Calcedon din anul 451. Apoi Teotim al II-lea, Paternus și Valentinian ; cei doi din urmă din sec. VI. — Eparhia Tomisului și-a continuat existența neîntrerupt, întrucît o găsim amintită și în sec. XI printre Episcopii pendinte canonic de Patriarhia de Con-

stantinopole. În sec. XIII, prin anii 1249—1250, ridicându-se nordul Dobrogeii, centrul religios al provinciei se muta la Vicina (Isaccea de azi), ajungând prin 1300 un mare centru eparhial cu rangul de mitropolie, strălucind prin ierarhi cunoscuți ca : Luca, Teodor, Macarie, Chiril și Iachint. Acesta din urmă apropiat sufletește de Domnitorul Țării-Românești, Nicolae Alexandru Basarab (1352—1364) va trece la 1359 pe scaunul Mitropoliei Ungro-Vlahiei.

Se înțelege că existența și continuitatea ierarhiei aici implica și o viață bisericească dezvoltată. Ortodoxia străromână din Dobrogea a dat Bisericii Ecumenice personalități patristice ca : Sf. Ioan Casian (360—435) născut la Casimcea (cca. 40 km. nord-vest de Constanța). Autor de opere teologico-ascetice și întemeietor al monahismului în Apus, la Marsilia, «va îndeplini un rol primordial în dezvoltarea spiritualității occidentale», potrivit unui cercetător contemporan (J. C. Guy, Jean Cassian, Paris, 1961, p. II). Dionisie cel Mic (Exiguul), călugării Sciți și alții. De asemenea mulți martiri, ierarhi, cuvioși, drepti descoperiți în toate laturile acestui ținut, fie la Cernavodă, la Tropaeum Traiani, Adam Clisi (Biserica Omului), sau în nord la Almiria în părțile orașului Tulcea. De mare însemnătate este îndeosebi descoperirea, în 1971, a criptei cu moaștele a patru martiri : Zoticos, Attalos, Camasis și Philippos, așezați sub altarul unei străvechi biserici, la Niculițel ; s-au jertfit prin jurul anului 300.

Cercetările arheologice scot la lumină și încă alte numeroase vestigii de pe aceste locuri. Peste 30 de basilici datînd din sec. IV—VI aflate la Tomis, Tropaeum Traiani, Histria, Callatis, Arganum, Noviodunum, Niculițel, Dinogetia, Troesmis, Axiopolis, Ulmetum, Capidava, Bynisopolis, Bizone — lângă satul Pirjoaia ș.a. Mai mult de 70 de inscripții creștine prin aceleași locuri amintite mai sus, și avînd vechimea din sec. III pînă în sec. VII.

Toate aceste mărturii afirmă deodată prezența creștinismului din vremi străvechi în Dobrogea, precum și prezența și continuitatea populației Daco-Romane, străromâne pe acest ținut românesc ; sînt atestate ale plămădirii noastre etnice și religioase, ale identității noastre de neam.

Și în contextul Canonului 34 Apostolic ca și al dispoziției teodosiene din anul 381, înțelegem mai bine cum scaunul de la Tomis a ajuns la rangul de Arhiepiscopie autocefală și Mitropolie, ocupînd în sec. VI, al doilea loc între asemenea centre bisericesti și avînd sub jurisdicția sa 14 scaune episcopale. Pe lângă ortodoxia curată a ierarhilor de aici și bogata viață spirituală, tot atît de esențial era elementul etnic. Arhiepiscopiile și Mitropoliile se organizau, cum se știe, conform amintitului Canon apostolic — 34, în sinul neamului respectiv, ca Biserici provinciale, ce ființau la fiecare popor (*ἐκάστου ἔθνους*) și care aveau mai mulți episcopi, trebuind toți aceștia să recunoască pe unu dintre dinșii ca pe cel dintîi și căpetenie a lor (*πρῶτον καὶ ὡς κεφαλὴν*) (Cf. Dr. N. Mihaș, *op. cit.*, vol. I, partea I, p. 236). Erau provinciile mitropolitane care s-au organizat începînd din sec. IV cu caracter permanent în cadrul crești-

nismului răsăritean. Cît de numeros și extins geografic era «neamul» daco-roman aici în Dobrogea, aria de activitate a ierarhului Arhiepiscop și Mitropolit de Tomis, dacă avea rangul de provincie mitropolitană și purta grija atîtor eparhii sufragane! Tomisul ne apare astfel în istorie, drept primul centru mitropolitan și afirmă prima formă de autocefalie a Bisericii noastre pe pămîntul patriei străbune.

*

În timpul migrației popoarelor, băștinașii daco-romani au rămas pe loc, legați de pămînturile lor. O dovedesc astăzi mai ales cercetările arheologice care scot la lumină atîtea vestigii : ceramică, unelte, podobe, monede, necropole etc. care atestă prezența și continuitatea noastră aici (D. Berciu, *Probleme privind formarea poporului român*). Două elemente trebuie considerate în această zbuciumată perioadă a istoriei noastre : — pe deoarte continuitatea și unitatea de cultură spirituală și materială a poporului nostru autohton ; pe de altă parte «discontinuitatea permanentă a popoarelor în migrație care au trecut peste băștinași. Și toate popoarele migratoare : Goți, Huni, Gepizi, ... sfîrșeau fie izgoniți de alți migratori mai puternici, fie asimilați de localnici, sau deplasîndu-se în regiuni considerate de ei mai prielnice vieții lor». (D. Berciu). Noi am rămas neîntrerupt aici. După fiecare șoc și după primele luări de contact cu migratorii, pe încetul se întemeiau relații de conviețuire și ne duceam viața mai departe.

Intrucît, mai ales cu iureșul hunilor, expedițiile lui Attila din 442—447, viața urbană a fost distrusă organizarea noastră socială, administrativă și economică avea un caracter sătesc, sub formă de obști. Existența în limba noastră a unor termeni administrativi vechi de origină latină ca : jude, judec, județ și ținut, anteriori ivirii slavilor, ne indică și forme mai mari de organizare, la nivel de județ și ținut. Procesul de etnogeneză și formare a limbii române ne apare constituit prin sec. VII. Și primele alcătuirii prestatale ar fi apărut de pe acum, dacă ar fi încetat migrațiile. Totuși, în sec. IX existau deja în Transilvania ducatele lui Gelu, Glad și Menumorut. Ana Commens, în sec. XI pomeneste de asemenea formații statale «protoromâne» în Dobrogea, conduse de Tatos, în sud la Durostorum, Sesslav și Sacea — de unde Isaccea — în nord, acolo unde a luat ființă și Eparhia Vicinei ; iar în Muntenia și Moldova în sec. XIII și XIV.

Paralel cu procesul de etnogeneză s-a produs și creștinarea în masă a populației străromâne. Limba, inscripțiile, monumentele funerare, bazinele ne atestă acest proces desfășurat progresiv prin misionari, organizare a Bisericii sau transmiterea de la om la om. Descoperirile arheologice reprezintă și aici mărturii temeinice. De pildă, candelabrul de bronz, creștin de la Biertan, jud. Sibiu, cu o inscripție latină care arată donația : Ego Zenovius votum posui, datînd din sec. IV, dovedește o populație creștină în acest ținut care vorbea limba latină și avea un locaș de cult. Au mai fost descoperite : o bazilică paleocreștină din timpul lui Constantin cel Mare, la Piatra-Frecăței, alta în zona Sucidava Și pe măsura trecerii timpului, acestea se înmulțesc. Argumentul cel

mai concludent îl constituie desigur limba. Majoritatea termenilor fiind latini, și mai mult, cei fundamentali credinței : Dumnezeu, biserică, creștin, cruce, botez, Crăciun, Paste, Rusalii, Florii, rugăciune, cuminecare, etc., demonstrează încheierea creștinismului nostru înainte de migrația slavilor și de când nu s-au mai adăugat limbii bisericești decît puțini termeni, neesențiali credinței, ci privind doar cultul și organizarea ierarhică : vecernie, ceasuri, utrenie, vlădică, stareț, iad, rai, etc.

Desigur, obștile își aveau pe plan religios păstorii, preoții lor. Se hirotoneau la centrele episcopale existente în număr mare, cum am văzut în Dobrogea sau în Sudul Dunării. Niceta de Remesiana e dealtfel socotit unul din misionarii poporului daco-roman. Trebuie să credem că odată cu organizarea de formații politice mai mari, îndeosebi la nivel de ducate și voievodate, au fost și episcopi. Scrisori papale vorbesc, — în 1205 — de o episcopie ortodoxă pe moșiile cneazului Bilea, prin Bihor sau Hunedoara. Iar papa Grigore al IX-lea într-o scrisoare adresată lui Bela al IV-lea al Ungariei, în 1234, vorbește de existența unor episcopi «shismatici» la niște «popoare care se numesc români-valathi».

Unitatea unui neam e un fapt de conștiință. Ea se cimentează prin legătura de sînge, moștenirea unui pămînt străbun, aceeași credință, limbă și cultură, aceleași tradiții sacre și obiceiuri. Toate împreună dau o identitate, o conștiință de sine, un sens de a fi și a trăi. Toate acestea le aveam, și prin esența mesajului lor, la un nivel superior ; și conștiința de valoarea lor, ne erau bunuri de neînlocuit încît le păstram, le apăram cu prețul vieții și ele ne apărau ființa. Altfel, ce mesaj de crez, limbă, cultură, ideal, aduceau cu sine, de pildă, unele popoare migratoare ca : hunii, avarii, pecenegii etc., în afară de acela de cucerire și cotropire ? Ne puteau stăpîni, exploata, dar nu integra și absorbi. Dimpotrivă, spiritual, la nivelul vocației umane, le eram superiori. Și așa cum spunea și P. F. Patriarh Justinian : «Unit prin aceeași credință, origine, prin aceeași limbă, prin aceeași lege sau credință religioasă, prin aceeași datini, prin aceeași străveche civilizație și cultură daco-romană, poporul român își făurea o conștiință de sine atît de bine încheată și de o tărie atît de mare, încît nimic n-a putut-o înfrînge. Pe temeiul ei și sub steagul ei, orice fiu al poporului român, din orice parte a pămîntului străbun, se mărturisea una cu toată suflarea românească... Apărarea credinței ortodoxe se împletea cu apărarea ființei neamului, dreapta credință creștină a părinților intra în cuprinsul conștiinței de sine a poporului» (Apostolat Social, vol., X, p. 128), iar pămîntul strămoșesc o ră socotit o moștenire sacră, o grădină a raiului dată de Dumnezeu să o lucrăm și să o păzim (Facere cap. I).

Permanența și extraordinara noastră vigoare spirituală și fizică, explică uimitorul fapt că prin iureșul atitor schimbări de popoare și situații istorice, noi ne-am păstrat aici, și numai fiind aici migratorii trecînd s-au dus prin alte părți unde au găsit spații mai puțin dense, mai rarefiate, iar noi statornic ne-am urzit, călit și desăvirșit ființa rațională, încît după o mie de ani Țările Române se afirmau pe scena istoriei cu entitatea, locul și menirea lor în această zonă a Europei.

*

După întemeierea Munteniei și Moldovei, Biserica Ortodoxă Română s-a organizat în mitropolii, în spiritul și pe temeiul aceluiași canoane : 34 apostolic, 17 de la Calcedon sau 28 trulan. Sta la bază același principiu etnic, adică al organizării Bisericii în sinul unui neam, căruia îi aparține, îi slujește, și urmînd aceleași legi firești de organizare civilă și de stat, unitatea din totdeauna de viață și destin a tuturor fiilor unui neam.

Cum e cunoscut, la 1359 Mitropolitul Iachint de Vicina devine Mitropolit al Ungro-Vlahiei, la dorința și cererea expresă a domnitorului român Nicolae Alexandru Basarab. La 1401 Iosif Mușat, fost episcop al Cetății Albe, e înălțat la treapta de Mitropolit al Moldovei. Așa ne apar în istorie statornic și neîntrerupt pînă în zilele noastre cele două Mitropolii. Încă de la început purtau distincții și semne de autonomie. Mitropolitul Țării Românești cuprindea în titulatura lui și atribuțiile de : «Exarh al plaiurilor și întregii Ungarii». Purta grije, cu alte cuvinte de românii ortodocși de peste Carpați și le hirotonea ierarhii. În 1382 primea de la Patriarhul Ecumenic titlul de onoare : «Locțiitor al Nicomidiei», iar prin actul sinodal, datat cu : 10 oct., 1776 era încununat și cu titlul de : «Locțiitor al scaunului Cezareii Capadociei», scaun care deținea primul rang printre străvechile Mitropolii pendinte canonic de Patriarhul Ecumenic și unde strălucise pe vremuri Sfîntul Vasilie cel Mare.

Numirea lui Iosif Mușat pe scaunul de Mitropolit al Moldovei nu s-a făcut fără unele dificultăți. Patriarhia de Constantinopol dorea să impună aici un ierarh grec. Moldovenii au refuzat energic și statornic. Și în cele din urmă, după tratative duse de Alexandru cel Bun, tronul ecumenic a trebuit să-și dea recunoașterea pentru un ierarh pămîntean. Mai mult, în temeiul actului sinodal trimis de împăratul bizantin Ioan al VII-lea Paleologul domnitorului Alexandru cel Bun și Mitropolitului Iosif Mușat, Mitropolia Moldovei nu va depinde de nici un alt scaun ierarhic ortodox și dobîndea drepturi patriarhale. Era un fel de autocefalie.

Nu numai întemeierea Mitropoliilor, ci și autonomia, independența, «autocefalia lor» trebuie văzute solidar cu autonomia și independența Țărilor Române. Faptele și documentele istorice ne atestă atît lupta cît și afirmarea demnității și independenței noastre pe planul și național și bisericesc. Deosebit de sesizante și semnificative ne apar, în acest scop așa-numitele capitulații. Acestea, derivînd etimologic din latina medievală : capitulum-capitol, clauză și capitularea face un pact, reprezentă tratate încheiate de domnitori români din Muntenia și Moldova cu imperiul otoman, în condițiile socio-politice ale Evului Mediu și ale luptei noastre pentru apărarea suveranității și integrității naționale. Asemenea tratate, «capitulații» au fost încheiate între : Mircea cel Bătrîn și Baiazid I Ilderim ; Vlad Țepeș și Mahomed al II-lea Cuceritorul ; Bogdan cel Orb și Baiazid al II-lea ; Petru Rareș și Soliman al II-lea Legislatorul. Scopul urmărit de domnitorii români era acela de asociere cu puternicul imperiu otoman pentru a ne apăra suveranitatea și integritatea împotriva «oricărui inamic», în schimbul unei sume de bani.

În cadrul acestor convenții se preciza însă permanent respectul din partea imperiului otoman a independenței țării noastre. Iată de pildă câteva articole din capitulația de la 1460 încheiată de Vlad Țepeș : «Art. 1. — Sultanul consimte și se angajează pentru el însuși și pentru urmașii săi, să protejeze Valahia și s-o apere contra oricărui inamic, fără a pretinde altceva decât supremația asupra suveranității acestui principat ai cărui voievozi vor fi obligați să plătească Sublimei Porți un tribut de 10.000 plăștri. Art. 2. — Sublima poartă nu va avea nici un amestec în administrația locală a zisului principat... Art. 4. — Voievozii vor continua să fie aleși de arhiepiscopi și boieri, iar alegerea va fi recunoscută de poartă ; Art. 5. — Nația Valahă va continua să se bucure de exercitarea propriilor sale legi, iar voievozii vor avea dreptul de viață și de moarte asupra supușilor lor, ca și acela de a face pace sau război, fără a fi supuși la nici o responsabilitate față de Sublima Poartă». Și mai concludente, în ce ne privește, sînt cele încheiate de Moldova. În capitulația intervenită între Bogdan, fiul lui Ștefan cel Mare, și Baiazid al II-lea, citim : «Art. 1. — Poarta recunoaște Moldova ca țară liberă și necucerită ; Art. 2. — Religia creștină profesată în Moldova, nu va fi niciodată oprită nici tulburată, iar nația sa va avea libera dispoziție de bisericile sale, ca și în trecut ; Art. 3. — Poarta se angajează să spere Moldova contra oricărei agresiuni eventuale și s-o mențină în starea în care se găsea mai înainte, fără să i se facă nici cea mai mică nedreptate și fără a suferi nici cea mai mică știrbire a teritoriului ei ; Art. 4. — Moldova va fi condusă și guvernată după propriile ei legi... ; Art. 5. — Domnitorii săi vor fi aleși pe viață de nație și confirmați de Sublima Poartă». Iar în capitulația încheiată la 1529 între : Petru Rareș și Soliman al II-lea, cităm la : Art. IX. — Moldovei i se păstrează titlul de țară independentă ; el va fi reprodus în toate actele scrise ce-i va adresa Poarta Otomană domnitorului ; Art. XII. — Țara va fi apărată de către Poarta Otomană în orice împrejurare în care nația moldovenească ar cere sprijinul sau ajutorul ei ; Art. XIII. — În schimbul tuturor acestor avantaje, nația moldovenească nu va da Porții Otomane decît un dar anual de 4000 ducați.

Acest din urmă tratat a fost reinnoit și confirmat în 1634 între Vasile Lupu și sultanul Murad al IV-lea (vezi : *Magazinul Istoric*, 3/975, p. 33—36). În toate aceste acte sînt subliniate, cum se observă : independența Țărilor Române, neamestecul Porții în treburile lor interne, păstrarea neștirbită a teritoriului... în schimbul unei sume de bani, care avea caracterul «de dar», cum se preciza mai clar în aceea din 1511 : «*totul sub formă de dar*».

Desigur, de-a lungul atîtor secole ale relațiilor noastre româno-otomane, pînă la 1877, aceste clauze n-au fost totdeauna respectate în spiritul și în litera lor ; dar conștiința independenței noastre a fost o constantă dominantă. Această conștiință și realitate era admirabil exprimată de ministrul de externe M. Kogălniceanu, în sesiunea extraordinară a Adunării Deputaților din 9 mai 1877, care proclama independența de stat a României. Iată declarația marelui bărbat de stat, în acea zi

istorică : «Mai întâi de toate, domnilor, să ne facem întrebarea : ce am fost înainte de declararea războiului? Fost-am noi vasali Turciei? Avut-am noi pe sultan ca suveran? Străinii au zis aceasta, noi nu am zis-o niciodată. Noi nu am fost vasali, sultanul nu a fost suzeranul nostru. Însă era ceva : erau niște legături *sui generis*, niște legături care erau slabe când românii erau tari ; niște legături care erau tari când românii erau slabi... Așadar nu am cea mai mică îndoială și frică de a declara în fața reprezentanței naționale că noi sîntem o națiune liberă și independentă» (*Magazin Istoric*, 5/1975, p. 56).

În acest context istoric, atît de clar exprimat de acte și evenimentele naționale se înțeleg și poziția și raporturile Bisericii Ortodoxe din țările române cu Patriarhia de Constantinopol pe parcursul acestei lungi perioade. Urmam aceeași linie din totdeauna și pe planul bisericesc. La Constantinopol rezidau și sultanul și patriarhul ecumenic. Și dacă domnitorii primeau de acolo o confirmare în funcția lor, mitropoliții primeau de la patriarh, desigur în cadrul altor considerații juridico-canonice, *recunoașterea*. Iar atunci cînd Patriarhia Ecumenică manifesta tendințe de dominare, încercînd să-și impună ierarhi proprii, nepămînteni, Biserica din Țările Române lua atitudine, afirmîndu-și autonomia, suveranitatea la ea acasă. Astfel, la 15 iulie 1631 Sfatul Țării Românești hotărî : «să nu mai fie volnic Patriarhul din Constantinopol să trimită în țara noastră nici mitropolit, nici episcop, nici egumen, ci acela pe care-l va alege sfatul și țara, acela să păstorească, iar Patriarhul să-i dea numai binecuvîntarea, după cum a fost din veac». Și chiar în perioada domniilor fanariote (1711/16—1821) atît de nefavorabilă, cînd patriarhia și domnii fanarioți se străduiau să impună pe scaunele mitropolitane și cele episcopale ierarhi de neam grec, la 1 ianuarie 1752, Mitropolitul Iacob Putneanul, convoca un sobor de ierarhi, egumeni și mări dregători, care hotărî să nu se admită pe viitor alegerea de ierarhi străini pe cele patru scaune episcopale din Moldova (Iași, Roman, Rădăuți și Huși). Dealtfel în Moldova nu se cunoaște decît un singur mitropolit grec la Iași acceptat cu condiția «ca după el să nu mai fie altul», ca și un episcop la Roman, impus cu foarte multă greutate și care n-a condus eparhia decît cîteva luni.

Deși cu o situație politică deosebită, Transilvania și-a păstrat permanent relații, mai ales sociale, culturale și bisericești cu Țările Române. Granițe impuse silnic și nefiresc nu puteau separa pe moștenitorii vechii Dacii, uniți prin același sînge, aceeași limbă, credință și liturgie. Acestea le mențineau conștiința unității naționale și aspirația la realizarea politică a acestei unități. Pe planul organizării bisericești primeau adesea chiar ierarhi, proveniți dintre egumenii de pe la minăstirile de dincolo de Carpați (de pildă : Putna) și totdeauna Mitropolii de Alba Iulia au fost hirotoniți de Mitropolitul Ungro-Vlahiei. Un moment cu totul semnificativ îl constituie tratatul de alianță antiotomană încheiat de Mihai Viteazul cu principele Transilvaniei Sigismund Bathory la 1595. Printre clauzele tratatului erau și acestea : «Românii să fie lăsați în obiceiurile și tradiția din vechime, cu ritul, ceremoniile și liber-

tățile lor»; și toate bisericile românești din Transilvania să fie «sub jurisdicția sau ascultarea Mitropolitului din Tirgoviște, după dispoziția dreptului bisericesc și a rînduielilor acelei țări, și-și vor putea strînge veniturile lor, îndătinat și obișnuite». În urma înțelegerii personale cu principele Sigismund, din decembrie 1596, Mihai Viteazul construiește o catedrală nouă și reședință pentru mitropolit. Acolo dealtfel, după unele indicații istorice, se află înmormîntat și trupul marelui voievod, doar capul fiindu-i adus la mînăstirea Dealu-Tirgoviște (vezi și Prof. M. Păcurariu, Mihai Viteazul și românii transilvăneni, Magazin Istoric, nr. 7/975, p. 12—13).

Desființată prin actul silnic al uniației, Mitropolia transilvană va fi restaurată în timpul lui Andrei Șaguna, dobîndindu-și chiar oficial autocefalia la 1864. — Iar ca semn de omagiu și moment aniversar, acum la 375 de ani de la prima unire a tuturor românilor sub sceptrul unui singur domnitor — Mihai Viteazul, are loc întemeierea străvechii eparhii, (din străvechiul oraș roman — Alba Iulia (Apullum).

Darurile și ajutoarele Bisericii Ortodoxe Românești către Patriarhia Ecumenică și către patriarhatele orientale, către locurile sfinte, mînăstirile din Sfîntul Munte, epuizate material de stăpînire străină, au fost mai mult decît generoase. Aceste daruri nu erau doar un echivalent — în sfera bisericească — al «darului» pe care-l ofereau domnitorii români, sultanilor. Ele izvorau din conștiința unității noastre de credință ortodoxă, din datoria apărării unui bun sacru comun, a salvării Bisericilor surori. Pămîntul și poporul românesc, adînc ospitalier și darnic, a fost timp de multe secole loc de mîngîiere, refugiu și azil pentru atîția ierarhi, teologi și călugări, veniți din diverse centre ortodoxe, aflînd aici sprijin moral și material, adesea de continuare și afirmare a capacității lor spirituale, intelectuale etc.; uneori chiar locul de odihnă veșnică. b.c. pentru patriarhii de Constantinopol Dionisie al IV-lea și Ioachim I. Erau și situații de-a dreptul dramatice care cereau o intervenție promptă, salutară. Actul sinodal al Bisericii Ortodoxe Române din 23 noiembrie 1882 evocă cazul aceluia «patriarh persecutat de cămătari, încît nu mai putea trăi în Constantinopole, care a venit la ajutorul Țărilor Române și tînguindu-se lui Vasile Vodă despre trista sa pozițiune, a scos din buzunar un ștreang, și arătîndu-l domnitorului i-a zis: spinzură-mă măriia ta, un domnitor creștin, decît mă vor spinzura păgînii! Domnul so unili do acoastă pozițiuno disperată și fi dădu o mare sumă de bani» (B.O.R., anul II, 1882, p. 747).

Tipăream cărți de cult în limba: greacă, slavă, chiar și arabă pentru popoarele ortodoxe surori; ofeream în timpul lui Constantin Brîncoveanu și al lui Antim Ivireanul chiar și tiparnițe și meșteri tipografi pentru creștinii din Siria și Georgia. S-a sfințit la noi și Sfîntul și Marele Mir în 1513 la Curtea de Argeș; în 1639 mitropolitul Varlaam al Moldovei era propus candidat la scaunul de Patriarh ecumenic, iar la 1645 Paisie, igumenul mînăstirii Galata era ales și hirotonit patriarh al Terusalimului în biserica Sf. Trei Ierarhi din Iași.

Toate aceste acte dovedeau vrednicie și merite unanim recunoscute ale Bisericii Țărilor române, în sinul ortodoxiei ecumenice, atestau demnitatea și independența ei administrativă și materială.

*

Proclamarea oficială și deplină a urmat însă, în chip firesc, unirii celor două principate — Moldova și Muntenia (1859) și desăvârșirii independenței noastre de stat.

În toamna anului 1857, la 22 septembrie, în Moldova și la 30 septembrie în Muntenia, încep lucrările Divanurilor adhoc. Adunări reprezentative pentru neam, pătrunse de cel mai curat spirit patriotic, exprimau viguros cele două aspirații naționale: unitatea și independența. Deschizând lucrările la Iași, Mitropolitul Sofronie Miclescu rostea: «Moldoromânii de astăzi sînt toți tot una; ei au o origine, un singe, o patrie, o istorie, o credință, un Dumnezeu» (Cf. Magazin Istoric, 4/1975, p. 34). În cadrul Divanului moldovean s-a pus și problema autocefaliei Bisericii. În același an arhimandritul Neofit Scriban tipărea la Paris broșura: «Scurtă istorisire și hronologie despre Mitropolia Moldovei», în care desigur dovedea cu probe istorice autocefalia Bisericii din Moldova. Studiul era expresia acelor năzuințe seculare de neatîrnare, dar în același timp reprezenta și o replică de moment dată Patriarhului ecumenic Chiril al VII-lea (1855—1860), care încerca să-și exercite influența asupra atitudinii prounioniste a Mitropolitului Sofronie. Poziția Patriarhului provoacă «o protestare generală în Moldova, fiind interpretată ca un amestec în autonomia internă a Bisericii». În această situație, în sinul Divanului adhoc ia ființă «o comisiune bisericească alcătuită din: frații Neofit și Filaret Scriban; arhimandritii Melchisedec Ștefănescu și Calinic Miclescu, și iconomul Dimitrie Matcaș, deputați ai Clerului, împreună cu alți deputați mireni. Comisia avea sarcina să se ocupe de «viitoarea organizare a Bisericii Române». Rezultatul a fost alcătuirea a «14 puncturi de dorinți» care urmau să slujească în acest scop. Supuse Adunării, la 20 dec. 1857, după unele amendamente, au fost votate în unanimitate și prezentate Comisiei europene de la București care le-a prezentat apoi, în vara anului 1858, Conferinței de la Paris. În ce privește, punctul I al acestui proiect enunța clar: «Biserica autocefală și ortodoxă a Moldo-româniei, fiică și membră a Sfintei Biserici sobornicești și apostolice a răsăritului, al cărei Cap și Începător este Domnul și Dumnezeul nostru Iisus Hristos, mărturiseste și păzește fără schimbare toate dogmele și sîntere canoane apostolice și sinodale, precum și toate sfintele tradiții, conformîndu-se întru totul cu credința Bisericii răsăritului, pentru care și pe viitor, la caz de nevoie, pentru păstrarea unității de credință, cînd Sf. Sinod va găsi de cuviință să se poată consulta asupra dogmelor cu Biserica ecumenică a răsăritului».

(D. A. Sturdza și C. Colescu Vartic, Acte și Documente relative la Istoria Renașterii României, Buc. 1856, p. 428—429). Autocefalia era astfel clar și inechivoc exprimată într-un act oficial și adusă la cunoștința țărilor Europei. Și de remarcat că reprezentantul Rusiei din Comisia europeană a recunoscut, pe deplin legitime și practice unele deziderate din cele «14 puncturi», între care acel al autocefaliei, considerîndu-l pe

de-a întregul conform cu spiritul instituțiilor actualmente în vigoare. Cuprinzînd elemente care urmau să intre în competența unei viitoare Adunări legislative a Principatelor Unite ca : autoritatea sinodală, problema minăstirilor închinat etc., «dezideratele» comitetului bisericesc n-au intrat în preocupările Convenției de la Paris, din 1858.

Înfăptuirea Unirii, odată cu istoricele ei reforme va repune și problema autocefaliei Bisericii. Marea majoritate a clerului în frunte cu cei mai aleși reprezentanți, era pentru unire și pentru înnoiri. Cînd la 5 ianuarie 1859, a fost ales ca domn al Moldovei Al. I. Cuza, Mitropolitul Nifon la București, alături de alți mari patrioți, susține alegerea lui și în Muntenia. În memorabila zi de 24 ianuarie 1859, înainte de ședința publică, deputații «unioniști» s-au retras în ședință secretă pentru propuneri. Și în urma discursului înflăcărat al lui Vasile Boierescu care afirma : «A ne uni asupra principiului Unirii este a ne uni și asupra persoanei ce reprezintă acest principiu. Această persoană este Al I. Cuza Domnul Moldovei», relatează același V. Boierescu : «Părintele Mitropolit aridică mîinile înaintea icoanei Sfintei Treimi și cu ochii plini de lacrimi, cu o voce tremurîndă zise : Doamne, Dumnezeu! Părinților noștri aruncăți privirea Ta asupra inimilor noastre și nu slăbi curajul fiilor Tăi ! Unește-i pe toți într-o cugetare și într-o simțire și fă ca inimile tuturor să aibă aceeași bătaie pentru țara lor. Prințul, Cuza este unsul Tău între noi și pentru dînsul jurăm toți că-l vom susține ! Jurăm !... strigară toți». («Naționalul», din 25/I 1859). — Mitropolitul Nifon va rămîne permanent un fidel sfetnic al lui Alexandru Ioan Cuza.

Angajat într-o suită de reforme pentru noua situație a țării, Domnitorul Cuza s-a ocupat de problemele Bisericii Ortodoxe Române ceva mai tîrziu. Dar în mesajul din 3 noiembrie 1863 rostit la deschiderea sesiunii 1863—1864 a Adunării electivă a României, el arăta că va fi prezentată și «Legea pentru unirea Bisericii Române, care pînă astăzi prin organizarea ierarhiei sale este încă în stare de separațiune» (Cf. Pr. N. I. Șerbănescu, *Optzeci de ani de la dobîndirea autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române*, în «B.O.R.», 3—4, 1965, p. 252). În 1864 a și fost prezentat un proiect de lege pentru «unirea și reorganizarea Bisericii Ortodoxe din România», întocmit de A. T. Laurian, membru al Consiliului de stat, după modul Bisericii Române din Transilvania. Privind autocefalia, art. 2 prevedea : «Biserica Română e independentă de oricare Biserică (autocefalos) ; ea se va administra de Chiriarhul României Unite care va purta titlul de primate al României, de doi mitropoliți și de mai mulți episcopi». Sesizat de reformele care priveau o nouă organizare a Bisericii, dar mai ales, de actul secularizării averilor minăstirilor închinat, decretat deja în dec. 1863, Patriarhul Ecumenic Sofronie (1863—1866) se pronunță împotriva reformelor. Mitropolitului Nifon îi răspunde la 30 aprilie (1864) cu demnitate, arătînd că «Biserica Română a fost întotdeauna independentă în ceea ce privește activitatea ei internă» și cînd «progresul națiunii și treapta dezvoltării sale intelectuale vor reclama oarecare îmbunătățiri referitoare la starea internă, asigur pe Sanctitatea Voastră că Biserica Română lucrînd în deplina sa libertate, nu va nesocoti vecinicele ei legături ce există între dînsa și Biserica Mamă». Răspunsul se caracterizează prin înțelepciune și echilibru,

(1863—1866) se pronunță împotriva reformelor. Mitropolitul Nifon îi răspunde la 30 aprilie (1864) cu demnitate, arătând că Biserica Română a fost întotdeauna independentă în ceea ce privește activitatea ei internă» și când «progresul națiunii și treapta dezvoltării sale intelectuale vor reclama oarecare îmbunătățiri referitoare la starea internă, asigur pe Sanctitatea Voastră că Biserica Română lucrind în deplina sa libertate, nu va nesocoti voșnicile ei legături ce există între Dînsa și Biserica Mamă». Răspunsul se caracterizează prin înțelepciune și echilibru, subliniind însă fără echivoc autonomia internă a Bisericii.

Cum se știe, la 2 mai 1864 are loc lovitura de stat, aprobată prin masivul vot al plebiscitului consemnat în actul încheiat de Comisia pentru cercetarea votului dat de popor, al cărei președinte era Mitropolitul Nifon, din 21 mai același an. La 5 iunie 1864, Cuza merge la Constantinopol făcîndu-i-se de către sultan o primire demnă de un șef de stat. Succesul cel mai semnificativ a constat în unele modificări aduse Convenției de la Paris, din august 1858, modificări cuprinse în așa numitul «Act adițional la Convențiunea din 7/19 august 1858». Cea mai importantă dintre acestea specifică: «Principatele Unite vor putea în viitor modifica și schimba legile care privesc ocîrmuirea lor internă, cu concursul legal al tuturor puterilor statului și fără nici o intervenție externă, exceptîndu-se, firește, legăturile ce unesc Principatele cu Imperiul Otoman» (Cf. C. C. Giurescu, *Viața și opera lui Cuza Vodă*, Buc., 1966, p. 260). Se recunoștea pe plan internațional autonomia țării.

În consens cu aceasta, la 3 dec. 1864, Al. I. Cuza sancționa și: «Decretul organic pentru înființarea unei autorități sinodale centrale pentru afacerile religiei române» și care prevedea, în primul art. «Biserica Ortodoxă Română este și rămîne independentă de orice autoritate bisericească străină, întru tot ce privește organizarea și disciplina». (Monitorul Oficial, nr. 273, 6 dec., 1864).

Patriarhul ecumenic Sofronie scrie, încă de la începutul anului 1865, Domnitorului, reproșîndu-i printre altele «proclamarea de sine a autocefaliei Bisericii Române». Domnitorul răspunde cu demnitate respingînd «orice ingerință anticanonică a oricărei Biserici sau cap de Biserică străină în afacerile de administrație și disciplină a Bisericii autocefale române, voind ca Biserica Română să aibă o expresie legală în stat și în Biserica răsăriteană rangul și independența de care, întotdeauna s-a bucurat în fața celorlalte Biserici Ortodoxe».

Patriarhul nemulțumit întrunește Sinodul patriarhal din Constantinopol care declară: «proclamarea de la sine a Bisericii Române ca independentă», contrară canoanelor și vechii tradiții a Bisericii. Trimite de asemenea în țară pe arhimandritul Eustațiu Cleobul cu scrisori adresate Domnitorului, Mitropolitului Nifon al Ungro-Vlahiei și Calinic al Moldovei pentru a trata asupra «litigiilor create». Totodată, tronul ecumenic informează și celelalte patriarhate orientale ca și Biserica din Rusia, Grecia și Cipru, cu privire la noile situații din Biserica Română.

Misiunea lui Cleobul eșuează, iar Domnitorul Cuza și cei doi mitropoliți răspund scrisorilor patriarhale.

✓ În scrisoarea Mitropolitului Nifon, din 12 mai 1865, se spunea : «Biserica Română, Prea Sfinte, după cum cunoașteți, a fost din vechime cu totul independentă în ceea ce privește administrarea ei. Iar proiectele de legi în contra cărora P. S. Voastră a ridicat puternic vocea sa, nimic alta nu săvîrșesc decît să consfințească din nou un lucru ce în realitate există : să canonizeze mai sigur această stare de lucruri» (Cf. Pr. N. Șerbănescu, *loc. cit.*, p. 254).

Deosebit de întemeiat și energic este răspunsul Domnitorului Cuza. Arătînd că poartă pe umerii săi «povara neamului românesc — atît a celui trecut cît și a celui viitor» și trebuie să apere «de orice ispite vechea autocefalie a Bisericii dacice...», avînd în mîini sfințele canoane, care mai mult aproba decît se luptă cu independența noastră bisericească», dovedește că «prin drept și de obicei și prin datinile cunoscute de întreaga Biserică și mai ales de Biserică din Constantinopol... românii în chestiunile bisericești și acum, ca și întotdeauna, au stat în limitele orînduieilor canonice și în ciclul deciziunilor și drepturilor pe care le-a dobîndit Statul față de Biserică sa națională în toate timpurile și în orice loc al lumii ortodoxe». În continuare respinge hotărîrea Sinodului patriarhal din aprilie 1865 : «Și ca un principe creștin al României o resping în numele clerului și poporului și vor lupta în contra ei cu armele puternice și neînvinse ale legilor și ale canoanelor». Apărînd principiul independenței «proclamată în primul articol al legii» (din 1864) arată că Biserica Română «n-a fost supusă Bisericii din Constantinopol și ... această independență nu e condamnată de nici un canon al Sfintei noastre Biserici», mai mult, aceasta «adevereste un lucru așa de vechi, cît poate fi de vechi și creștinismul românilor, ca, adică Biserica noastră, dacă a existat întotdeauna independentă de orice altă Biserică și anume de cea din Constantinopol» faptul «se explică prin istorie, adică prin șirul întîmplărilor politice care au rupt Dacia de la statul bizantin». În sfîrșit, precizînd că Patriarhia din Constantinopol «n-a făcut niciodată legi pentru Biserica Română, ci numai a dat binecuvîntare la alegeri de ierarhi făcute în țară», ceea ce nu implică în nici un chip «dreptul de autoritate și de amestec pe care ea și-l pretinde acum», încheie : «Și dacă, pe de altă parte, am hotărîrea de a respinge amestecul anticanoinic al oricărui Sfînt Sinod străin, al oricărei Biserici străine sau al oricărui șef bisericesc străin în ceea ce privește administrația și succesiunea Bisericii Române autocefale, pe de altă parte însă, voi fi totdeauna gata să primesc aceea ce voevozii români ortodocși au primit cîndva..., adică să consider pe P. S. Voastră ca personificarea vie a acelei unități bisericești care produce gloria și puterea Bisericii... Vreau însă ca Biserica Ortodoxă Română să aibă o exprimare legală în stat, iar în Biserica de Răsărit gradul și acea independență pe care a dobîndit-o de mult față de celelalte Biserici Ortodoxe, căci numai așa va putea face bine nației» (Arhim. Fotie Balamaci, *Documente.*, Pr. N. Șerbănescu, *op. cit.*, p. 255—256).

Și Mitropolitul Calinic Miclescu al Moldovei răspunde tot atît de deschis Patriarhului Sofronie : «Proiectele de legi în contra cărora se ridică cu putere vocea Înalt Prea Sfinției Voastre, pe deoparte desăvîr-

șesc încă mai mult ... independența despre care este vorba, iar pe de alta, orînduiesc această situațiune a lucrurilor în mod mai clar».

Răspunsurile au supărat evident pe Patriarhul ecumenic și au provocat scrisoarea acestuia din 8 oct. 1865 adresată Domnitorului, în care îi supune criticii reformele, ia apărarea hotărîrii sinodale a Patriarhiei Ecumenice din aprilie 1865, încearcă să-și «reafirme autoritatea asupra Bisericii Române» ... atrage atenția că n-ar fi fost cazul să discute despre proclamarea proprie a autocefaliei și lasă a se înțelege că e «dispus a lua și alte măsuri».

Domnitorul Al. I. Cuza, în condițiile cunoscute, era silit la II/II/1866 să părăsească tronul. Lupta neabătută și calea deschisă de el pentru autocefalia Bisericii rămîn. Termenul însuși apare de aici înainte în mai toate actele oficiale. Constituția — legea fundamentală a țării — din 30 iunie 1866 legifera în art. 21, aliniat IV: «Biserica Ortodoxă Română este și rămîne neatîrnată de orice chiriarchie străină, păstrîndu-și însă unitatea cu Biserica ecumenică a răsăritului în privința dogmelor». (Chiru C. Costescu, *Colecțiune de legi*, Buc. 1916, p. 13).

Între timp se elaborează o nouă lege pentru «alegerea mitropoliților și episcopilor eparhioți cum și a constituirii Sfîntului Sinod al Bisericii autocefale ortodoxe române». Pentru a mai tempera starea de tensiune, proiectul a fost făcut cunoscut și Patriarhului de Constantinopole Grigorie al VI-lea (1866—1871). Acesta prin răspunsul din 25 ianuarie 1870 cerea să se prevadă în viitoarea lege dreptul său de recunoaștere a Mitropolitului ales după «datina țării», dreptul de pomenire la Liturghie și procurarea Sfîntului Mir de la Constantinopol. Proiectul a devenit lege prin promulgarea din 14 dec. 1872. Nu s-au înscris nici cererile emise de Patriarh, dar totodată se evita expresia «independența de orice chiriarchie străină». În schimb art. 8 e redactat în termenii următori: «Sf. Sinod al Bisericii autocefale Ortodoxe Române, fiind membru al Sfintei Biserici ecumenice și apostolice a răsăritului al cărui Cap este Domnul nostru Iisus Hristos, păstrează și va păstra unitatea în privința dogmelor și a canoanelor ecumenice cu Biserica din Constantinopol și cu toate Bisericile Ortodoxe. El va păstra asemenea unitatea administrativă, disciplinară și națională a Bisericii Ortodoxe în cuprinsul statului român» («B.O.R.», anul I, nr. 2, 1874, p. 83). Reținînd în titulatura Bisericii calificativul de bază «autocefală» și precizînd atribuția Sinodului în păstrarea unității administrative, disciplinare și naționale a Bisericii Române, legea într-o formă subtilă, dar clară, exprima neîndoios autonomia Bisericii. În deosebi, de aci înainte termenul de «autocefală» va face parte din titulatura oficială.

Mitropolitul Primat Nifon a trimis textul legii însoțit de o scrisoare Patriarhului ecumenic Antim al VI-lea cu «speranța că o va găsi bună». Patriarhul n-a răspuns, și-a dat în schimb asentimentul «la hirotonia — de arhieriei», ce aveau să poarte acum titulatura unor orașe din țară, cum cerea legea.

Dar în scrisoarea din 13 febr. 1879, succesorul lui Antim, Patriarhul ecumenic Ioachim al III-lea (1878—1884) afață legea din 1866 ca «temelie ... a autocefaliei Bisericii Mitropoliei Ungro-Valahiei» și se întreabă: «Cum și cînd și în care mare și Sfînt Sinod și prin a cărei Biserici bine-

cuvîntare s-a făcut aceasta (autocefalia)... «Față de această atitudine Mitropolitul Primat de atunci Calinic Miclescu (1875—1886) scria Patriarhului Ioachim al III-lea în răspunsul din 13 dec. 1879 : «În sfîrșit, rog pe S. Voastră să-mi îngăduie a-mi exprima adîncă mea întristare pentru cele ce scrieți în privința autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române. Fără să mă încerc a arăta drepturile de care se bucură Biserica Română, ab-antiquo, cred că e de ajuns a invoca faptul că România e un stat independent în toate privirile, pentru a demonstra că autocefalia Bisericii noastre este un fapt incontestabil și indiscutabil. S. Voastră întrebați cînd și în care Sfînt și mare Sinod s-a recunoscut această autocefalie. La aceasta voi răspunde cu respectuoasa întrebare : dacă există vreun canon care să arate modul, cum și autoritatea de care se recunoaște autocefalia unei Biserici ? Principiul, cum că cele relative la organizarea Bisericii se schimbă odată cu schimbările politice, este recunoscut în modul cel mai evident de Sinoadele ecumenice și Istoria Bisericii ne dă numeroase dovezi despre respectarea sa».

Era după 1877 ; dobîndisem, prin lupte și jertfe unanim recunoscute, independența de stat. Acum Mitropolitul Primat se putea referi mai precis la principiile canonului 34 apostolic, și se putea bizui, în cererea sa, pe o nouă realitate istorică : independența Țării era temei indiscutabil pentru independența Bisericii și răspunsul Patriarhului Ioachim din 28 aprilie 1880, va fi acum mult mai temperat. «Marea noastră Biserică a lui Hristos, scria el, nici că s-a gîndit vreodată, nici că se gîndește să conteste absolut și în principiu autocefalia Prea Sfintei Biserici Ortodoxe din România...». Cereă însă pentru recunoașterea acesteia un act de «consacrare bisericească».

La 25 martie 1882, în Joia Marc, ierarhii Bisericii Ortodoxe Române au sfințit, la catedrala din București, Sfîntul și Marele Mir. Era o nouă expresie «a autocefaliei», independenței Bisericii. Faptul putea fi interpretat ca o desprindere totală de sub jurisdicția Patriarhiei ecumenice. Patriarhul Ioachim află și-și exprimă supărarea printr-o «epistolă patriarhală și sinodicească» redactată la 10 iulie 1882. Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române instituie o comisie în frunte cu Mitropolitul Iosif Naniescu al Moldovei care să dea răspunsul. Alcătuirea cade în sarcina învățatului episcop de Roman — Melchisedec, membru al Comisiei. Acest răspuns, devenit «act sinodal» cuprinde în esență două idei majore. I. — «Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, pe temeiul istoriei noastre române, pe temeiul legislației noastre moderne, pe temeiul demnității statului român și al demnității națiunii române declară ... că Biserica Ortodoxă Română a fost și este autocefală în cuprinsul teritoriului României și nici o autoritate bisericească străină nu are dreptul a ne impune ceva. — 2. Sfințirea Sfîntului Mir este un atribut indispensabil pentru o Biserică autocefală. Fără acest atribut acea Biserică este lipsită de unul din mijloacele principale spre mîntuire — comunicarea Sfîntului Duh. A căuta Mirul pe la Bisericile altor țări înseamnă a nu avea conștiința și încrederea că Duhul Sfînt se pogoară de la Dumnezeu : «Tot darul desăvîrșit de sus este, pogorînd de la Tine Părintele luminilor» zice Sfînta Biserica. Așa dar și Biserica noastră crede că Duhul Sfînt se pogoară și asupra ei precum și asupra celorlalte Biserici,

și ea-L caută și-L cere de sus, de la Părintele luminilor și Dătătorul a tot darul desăvârșit» («B.O.R.», anul VI, dec. nr. 12, 1882, p. 738—757).

Actul sinodal semnat de toți cei 14 ierarhi români, a fost trimis prin Ministerul de Externe la Constantinopol. Temeinicia lui și condițiile istorice, îl silesc pe Patriarh să mai cedeze din pretenții. În 1884 de altfel Ioachim al III-lea, cel ce scrisese atât de vehement, se retrage din scaun. Urmează Ioachim al IV-lea. Potrivit descrierii lui D. A. Sturdza, ministrul nostru de Culte de atunci și care-l cunoștea, era «un bărbat luminat, creștin plin de osîrdie, păstor atent al turmei lui Hristos». El însuși, chiar «din proprie inițiativă» era dispus să recunoască autocefalia Bisericii Române. În urma unei corespondențe prealabile, începută la Crăciunul lui 1884, care anticipa «formule» acceptabile pentru amândouă părțile, la 20 aprilie 1885 era expediată la Constantinopol scrisoarea Mitropolitului Primat Calinic Miclescu însoțită de o scrisoare-adresă a ministrului Cultelor D. Sturdza prin care se cerea oficial Patriarhului Ioachim al IV-lea recunoașterea autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române. Patriarhul ecumenic și-a trimis răspunsul în foarte scurt timp, la 25 aprilie. Trimetea deodată «Tomosul autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române» însoțit de două scrisori: una adresată ministrului Cultelor și alta Mitropolitului Primat Calinic. În scrisori comunica ministrului: «Cererea — privind autocefalia, primind-o cu plăcere, ca rațională, dreaptă și corespunzătoare cu așezămintele bisericești, ne-au grăbit a o împlini», și în final, lauda «zelul statului român» pentru consolidarea relațiilor cordiale dintre Biserica autocefală a României și Biserica cea mare a lui Hristos». Iar Mitropolitului Calinic făcându-i de asemena cunoscută recunoașterea, îi vestea că «după prescripțiunile vechi, a comunicat acest fapt îmbucurător și tuturor celorlalte Biserici autocefale», felicitînd totodată pe Mitropolit cu întregul Sinod și Biserica a României».

Tomosul Sinodal sublinia mai întii «unitatea indisolubilă a credinței întru legătura dragostei» ... «neatinsă și neclătită în toate veacurile» a Bisericii lui Hristos cea una sfântă, sobornicească și apostolică». Arăta apoi că problemele «de administrație bisericească și de ordinea demnităților se pot modifica în vederea cu pozițiunea țărilor». Și în acest spirit «Marea lui Hristos Biserică aprobînd cu toată bunăvoința, și recunoscînd cu duhul păcii și al dragostei schimbările necesare administrațiunii duhovnicești din Sfintele Biserici locale «le binecuvîntează și le hotărăște spre mai bună zidire comunității credincioșilor». Trecînd apoi la cererea propriu-zisă a «recunoașterii Bisericii României ca autocefală», după ce aceasta a primit consimțămîntul statului ei, Tomosul o confirmă astfel: «Așadar, după ce am deliberat cu Sf. Sinod cel de pe lîngă Noi, al Prea iubiților noștri frați în Sfîntul Duh și coliturghisitori, declarăm că Biserica Ortodoxă din România să fie și să se zică și să se recunoască de către toți neatîrnată și autocefală, administrîndu-se de propriul și Sfîntul său Sinod, avînd de președinte pe Înalt Prea Sfîntitul și Prea stimatul Mitropolit al Ungro-Valahiei și primat al României, cel după vremi, nerecunoscînd în propria Sa administrațiune internă nici o altă autoritate bisericească, fără numai pre capul Bisericii Ortodoxe celei una, sfîntă, catolică și apostolică, pre Mîntuitorul Dumnezeu-Omul,

carele este singura temelie și piatra cea din capul, unghiului, și întiiul și supremul și vecinicul Arhiepiscop și Arhiepiscop» («B.O.R.», anul 9, nr. 5, 1885, p. 344—347).

Însă pentru «a păstra unirea Duhului întru legătura păcii» Mitropolitul Primat era îndatorat să pomenească în sfintele sale diptice pe Patriarhul ecumenic și pe ceilalți Patriarhi întii stătători de Biserică autocefale, să trimită gramate sinodale cu prilejul alegerii sale ca Mitropolit Primat, precum și «să se înțeleagă direct cu Prea Sfântul Patriarh ecumenic, cu ceilalți Patriarhi și cu toate sfintele lui Dumnezeu Biserici Ortodoxe în toate chestiunile importante canonice și dogmatice, care au trebuință de o chibzuire mai generală și mai comună, după sfântul obicei al Părinților, păstrat de la început».

În aceeași zi, de 25 aprilie 1885, Patriarhul ecumenic trimetea enciclice Patriarhiilor și Bisericilor Ortodoxe autocefale prin care le înștiința despre recunoașterea autocefaliei Bisericii Române.

La București, în ședința Sf. Sinod din 6 mai s-a dat citire Tomosului patriarhal. Mitr. Primat Calinic și Mitr. Moldovei Iosif Nanieșcu și-au exprimat bucuria și recunoștința pentru «acest mare act bisericesc», mulțumind tuturor celor ce au contribuit la realizarea lui. Iar ministrul Cultelor D. A. Sturza a subliniat semnificația acestui eveniment din viața Bisericii Ortodoxe Române, dispunând și publicarea actelor respective. Tot atunci, la propunerea Episcopului Melchisedec de Roman se trimetea o scrisoare de mulțumire Patriarhului ecumenic și se înștiințau celelalte Biserici Ortodoxe surori despre evenimentul important pe care-l trăia Biserica Ortodoxă a României. La rîndul lor aceste Biserici au răspuns cu felicitări, cu doriri frățești de prosperitate și cu rugăciuni fierbinți către Împăratul vieții Hristos Dumnezeu ca să păzească totdeauna cu divinul Său Har pe Sf. Biserică Ortodoxă a României, sora noastră și s-o împuternicească în păstrarea nealterată a sfintelor dogme ale credinței și a sfintelor tradiții, ajutînd-o pe ea a se arăta în fapte bune și fiind în pace în toate privințele» (Din Gramata Sf. Sinod al Bisericii Eladei-Greciei; «B.O.R.», nr. 12, 1885, p. 928).

Aceste acte încheiau și adăugau totodată strălucirea lor unei înfăptuiri istorice: *autocefalia Bisericii Ortodoxe Române*.

Înfăptuire pentru noi sacră: căci «unde este Duhul Domnului acolo este și libertatea» (II Cor. III, 17); înfăptuire care arată vrednicia Bisericii și a neamului căruia îi aparține, îl slujește și îi este solidar cu întreaga lui istorie.

Și istoria era și este martoră că toate evenimentele hotărîtoare ale Bisericii s-au făcut în organică legătură cu cele ale țării. Organizarea străvechii Arhiepiscopii și Mitropolii a Tomisului s-a urzit și realizat în sinul masei compacte daco-romane a Dobrogei și pentru aceasta; credința creștină în timpul migrației popoarelor a fost păstrată de poporul român care se forma și care afirma o extraordinară vigoare, un excepțional simț al valorilor și al conștiinței de sine; organizarea Mitropoliei în Țările Române urma întemeierii acestora ca state autonome independente; iar autocefalia urma mărețelor acte ale Unirii și independenței de stat a României. — Exemplară unitate între Biserică și neam.

Ce a însemnat autocefalia pentru Biserica Ortodoxă Română ? Răspunsul e : tot ce poate să însemne **autonomia, independența, suveranitatea** pentru un neam, pentru o instituție cu structură și vocație proprie. Și timpul a demonstrat !

Progresul Bisericii Ortodoxe Române în această perioadă, de la 1885 încoace, în atâtea sfere de activitate : organizare, școli, monahism, cultură teologică, viață spirituală a credincioșilor, relații cu toate Bisericile Ortodoxe surori, activitate ecumenică etc. progres încununat între timp (1925) și cu celălalt titlu de cinste : Patriarhia, înfăptuită în același context istoric, de această dată a formării statului unitar român, toate sînt prin sine grăitoare.

Iar acum la a 90-a aniversare a autocefaliei, împreună cu semicentenarul Patriarhiei, considerăm semnificativă acea mărturisire adresată P. Fer. Părinte Patriarh Justinian de către un delegat al Patriarhului Alexandriei și participant la festivitățile din noiembrie 1975 care sintetizează admirabil realitățile de azi ale Bisericii Ortodoxe Române. După ce mulțumește călduros pentru ospitalitatea cu care a fost primit declară : «Biserica României este vrednică de misiunea ei tradițională și istorică, misiune pe care totdeauna o continuă cu ajutorul lui Dumnezeu, în folosul poporului lui Dumnezeu, sub oblăduirea Prea Fericirii Voastre. Bunătatea, smerenia, avîntul Prea Fericirii Voastre în slujirea lui Hristos, au creat noua Biserică Română, vrednică de admirație și de felicitări, pentru că rămîne lîngă poporul ei și lîngă tot neamul» (Parlenie al Cartaginei, din Atena, 5 noiembrie, 1975. Arhiva Sf. Sinod).

Iar noi cu această conștiință, autenticată de întreaga istorie, rămînem mereu călăuziți de acest țel : Cu credința cea dreaptă a Domnului Iisus Hristos, în slujirea neabătută a neamului nostru românesc.

Pr. Prof. CONSTANTIN GALERIU

SEMICENTENARUL PATRIARHIEI ROMÂNE

Coordonate, semnificații și înfăptuiri

I. Patriarh și patriarhie sînt două noțiuni și realități ale vieții și structurii Bisericii Ortodoxe, implicate în noțiunea de autocefalie.

Termenul de *patriarh* este mult mai vechi decît cel de *patriarhie*, avîndu-și obîrșia chiar în istoria biblică a Vechiului Testament, desemnînd acolo mari personalități cu rosturi religioase și etnice (patriarhii biblici, în frunte cu Avraam). Prin analogie cu aceștia încep a se numi patriarhi și unii ierarhi ai Bisericii. Firește, la început, pentru a distinge pe cel mai bătrîn dintre dînșii, sau pe acela care avea anumite merite deosebite în slujirea Bisericii și a obștei ei, sau pentru virtuțile pastorale cu care era împodobit¹. Semnificația vredniciei și titlului de pa-

1. Cf. Pr. Vasile Pocitan, *Patriarhatele Bisericii Ortodoxe*, București, 1926, p. 1.

triarh este reliefată deopotrivă de elementele componente ale termenului însuși: fie *πατήρ+ἀρχή* sau *ἀρχὼν*, ce înseamnă părinte al începutului», fie *πατρία* «locul nașterii, trib, neam» și *ἀρχὴ* «întâiul, șeful». Ambele derivații comportă dimensiuni și implicații etnice. De aici și legătura strînsă dintre organizarea Bisericii și cea a cadrului etnic, în sensul că prima a urmat celei de a doua. Această realitate a fost statuată canonic de Biserică încă de la început.

Astfel, rînduiala potrivit căreia se puteau organiza unități bisericesti teritoriale autocefale în cadrul etnic, formate din mai mulți episcopi, în frunte cu un episcop — protos sau întîistătător, este înscrisă în mod expres în canonul 34 apostolic, care spune: «Se cuvine ca episcopii fiecărui neam să-l aibă în cinste pe cel dintii dintre ei și să-l socotească drept căpetenie și nimic mai însemnat să nu facă fără înțelegerea cu acela; și fiecare să facă cele ce se referă la episcopia sa și la localitățile din cuprinsul ei. Dar nici acela să nu facă nimic mai însemnat fără învoirea tuturor. Fiindcă așa va fi înțelegere și se va slăvi Dumnezeu prin Domnul Hristos în Duhul Sfînt: Tatăl, Fiul și Duhul Sfînt».

Acest canon recunoaște principiul etnic drept bază pentru construirea unei Biserici autocefale, cît și faptul că în veacurile III—IV, existau Biserici autocefale constituite în cadrul etnic. În fruntea acestora era un mitropolit care spre sfîrșitul secolului al IV-lea purta titlul de *exarh* sau *patriarh*. După un timp foarte scurt numele de patriarh se impune și ia locul celui de exarh, patriarhii devenind demnitarii cei mai însemnați ai Bisericii. Numele de patriarh începe a se specializa, indicînd mari personalități ierarhice bisericesti, episcopi și mitropoliți. De pildă, Sf. Grigore Teologul, arhiepiscopul Constantinopolului, ca președinte al Sinodului II ecumenic de la Constantinopol, 381, numește patriarhi pe toți acei episcopi și mitropoliți care susțineau cu fermitate Ortodoxia.

Instituția patriarhală propriu-zisă a fost consacrată canonic la sinodul IV ecumenic de la Calcedon 451, prin canoanele 17 și 28, cu toate că, în actele sinodului, titlul de patriarh se folosește alături de cel de arhiepiscop. Canonul 17 hotărăște ca organizarea bisericească să urmeze pe cea politică — administrativă a imperiului și ca urmare arhiepiscopii Constantinopolului, Alexandriei, Antiohiei și Ierusalimului, centre importante ale organizării imperiului roman, dobîndesc o situație specială, privilegiată, consacrată prin canonul 28, care statornicește ierarhia și jurisdicția scaunelor în întreaga Biserică.

Titlul de «patriarh», ca cea mai înaltă treaptă ierarhică cu jurisdicție superioară se impune definitiv în prima jumătate a secolului al VI-lea, împăratul Justinian (527—565) legiferîndu-i poziția și drepturile, prin novela 123, astfel: «Dacă asupra mitropolitului se va face acuzare, sau din partea episcopului sau a clerului sau a altei persoane oarecare, atunci să-l judece pe el Prea Fericitul Patriarh al circumscripției». Și iarăși: «Dacă cineva se va opune hotărîrii mitropolitului sau a episcopilor, atunci lucrul trece la judecata arhiepiscopului și patriarbului, din acea circumscripție și el, după canoane și legi, va hotărî lucrul defi-

nitiv»². Sinodul VI ecumenic de la Constantinopol (680), a consfințit instituția de patriarh, întiiistătătorii celor 5 scaune : Roma, Constantino-pole, Alexandria, Antiohia și Ierusalim, aceștia purtînd oficial de aici înainte titlul de patriarhi (can. 36).

Instituția canonică a «patriarhiei» a rămas normativă în ortodoxie, dată fiind integrarea socială și națională a Bisericii în viața și aspirațiile popoarelor pe drumul afirmării lor în istorie ca popoare, națiuni și state independente. Așa au apărut în cadrul Patriarhiei Ecumenice după 1054, în spiritul sinodalității și al tradiției ortodoxe în general, o serie de noi patriarhii care consacrau deplina autocefalie a diferitelor Biserici Ortodoxe naționale constituite după aceea : Bulgară, Sîrbă și Rusă.

Procesul nașterii noilor patriarhii ca și cel mai vechi al nașterii celor cinci patriarhate istorice relevă ca principii definitorii ale instituției patriarhiei următoarele : a) principiul etnic ; b) principiul ierarhic sacerdotal exprimat prin autocefalie și sinodalitate ; c) principiul organizării bisericești în strînsă legătură cu organizarea de stat. Aceste trei principii concretizează unitatea în diversitate, propice Ortodoxiei, mijlocind integrarea Bisericii în realitățile sociale și naționale ale poporului căruia îi aparține, ea, Biserica, păstrîndu-și identitatea și contribuind cu un aport specific la îmbogățirea reciprocă a tuturor. Patriarhatul dă astfel expresie și susține sobornicitatea simfonică a Bisericii Ortodoxe ecumenice.

II. Biserica Ortodoxă Română s-a născut și s-a dezvoltat deodată și împreună cu poporul român și în sinul acestui popor.

Ortodoxia românească este sinteza fericită a latinității etnice și de limbă cu credința creștină autentică a Răsăritului, păstrată nealterată de-a lungul istoriei pînă astăzi.

Acest lucru a fost posibil, «deoarece lupta lui continuă pentru apărarea ființei etnice și pentru apărarea țării a fost împreunată mereu cu lupta pentru apărarea credinței sale creștine ; această credință a intrat și ea în cuprinsul conștiinței de sine a poporului nostru ca factor de afirmare a unității sale și ca factor mobilizator în lupta împotriva oricărei înstrăinări»³. «Unit prin aceeași origine, prin aceeași limbă, prin aceeași lege sau credință religioasă, prin aceleași datini, prin aceeași străveche civilizație și cultură daco-romană, poporul român și-a făurit o conștiință de sine atît de bine încheagată și de o tărie atît de mare, încît nimic n-a putut-o frînge. Pe temeiul ei și sub steagul ei, orice fiu al poporului român, din orice parte a pămîntului străbun, se mărturisea a fi una cu toată suflarea românească»⁴.

Prin impunerea scrisului în limba română, mai întii prin manuscrise (sec. XIV—XV), și apoi prin tipărituri, începînd cu cele ale diaconului Coresi, originar din părțile Tîrgoviștei și stabilit în Scheii Brașovului în mijlocul unei puternice comunități ortodoxe, care au circulat pe toate meleagurile românești, și prin formarea și dezvoltarea limbii române

2. *Novela 123*, cap. 22 : Vezi mai pe larg la Pr. Vasile Pocițan, *op. cit.*, p. 4—7.

3. P. F. Părinte Patriarh, Justinian, *Apostolat social*, vol. X, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, 1971, p. 128.

4. *Ibidem*.

literare, Biserica Ortodoxă Română își aducea permanent aportul său substanțial la formarea și dezvoltarea conștiinței de sine a poporului român și a unității lui de origine, de o parte și de alta a Carpaților pînă la Dunăre și Mare, exprimată concret prin aceeași limbă și lege strămoșească.

Aspirațiile poporului după libertate, dreptate și independență erau aceleași cu cele ale Bisericii. Căci neamul românesc și Biserica lui împreună au răzbit prin vicistitudinile și primejdiile istoriei, împreună au întîmpinat primejdiile și împreună au învins.

Biserica a fost una cu poporul în răscoale și revoluții pentru libertate, dreptate și păstrarea ființei etnice ineseși: Răscoala de la Bobilna (1437); Războiul țărănesc condus de Gheorghe Doja (1514); Răscoala lui Horia, Cloșca și Crișan (1784); revoluția lui Tudor Vladimirescu (1821); revoluția de la 1848 și marea răscoală a țăranilor din 1907.

Biserica Ortodoxă Română a fost prezentă cu sprijinul și lucrarea ei, prin ierarhi și preoți, la toate marile evenimente politice din istoria poporului român. Mitropolitul țării Eftimie, ierarhi, preoți și călugări, sînt alături de Mihai Viteazul în lupta lui pentru neatîrnare față de imperiul otoman și pentru înfăptuirea unirii tuturor românilor sub un singur sceptru (1600). Prezentă în divanurile ad-hoc (1857) prin ierarhi și preoți și susținînd aceeași aspirație de unitate națională, de data aceasta a unirii principatelor Moldova și Țara Românească, Biserica Ortodoxă Română participă activ și eficient la împlinirea actului istoric de la 24 ianuarie 1859, prin alegerea lui Alexandru Ioan Cuza în fruntea statului național român. Proclamarea independenței de stat a României (9 mai 1877) și pecetluirea ei prin fapte de arme (1877—1878) este rodul conlucrării tuturor forțelor neamului românesc cu contribuția și a românilor de dincolo de Carpați. Biserica Ortodoxă Română a sprijinit cu mijloacele ei împlinirea acestui act național, preoți și călugări jertfindu-se pe cîmpul de luptă.

Cu aceeași conștiință a slujirii poporului românesc și a unității lui etnice și spirituale, Biserica Ortodoxă Română de pe toate meleagurile patriei și-a adus contribuția și jertfele ei atît în campania dintre 1916—1918, după cum mărturisesc numeroase documente și decorațiile conferite unor clerici pentru serviciile aduse, cît și la înfăptuirea statului național unitar român (1918).

Această legătură permanentă a Bisericii cu poporul, expresie a principiului etnic în organizarea bisericească, va fi una din premisele și temeiurile ridicării Bisericii Ortodoxe Române la rangul de «patriarhie».

III. Intemeierii Țării Românești (1330) și Moldova (1359) ca state independente, i-a urmat în chip firesc organizarea Bisericii în mitropolii (1359 a Ungrovlahiei și 1401 recunoașterea celei a Moldovei), datorită în primul rînd domnitorilor (Nicolae Alexandru Basarab, 1352—1364 și Alexandru cel Bun, 1400—1432) precum și celorlalți factori de răspundere în spiritul învățaturii ortodoxe și al sfintelor canoane (34 apostolic și 17 Calcedon).

Domnitorul Mihai Viteazul, înfăptuind unirea națională a tuturor românilor (mai—august 1600) au avut în vedere și unirea religioasă a

acestora dînd o autoritate și un prestigiu deosebit Mitropoliei de Alba Iulia căreia îi ridicase chiar mai dinainte o reședință și catedrală măreață păstrînd-o sub jurisdicția mitropolitului Ungrovlahiei. Prin aceasta domnitorul ținea să unifice și bisericește pe românii din cele trei Țări românești.

Unirea Principatelor Române (1859) și unificarea vieții lor politice prin instituirea primului guvern al României, în 1862, au creat premisele și au determinat noua organizare a Bisericii Ortodoxe Române ca Biserică Ortodoxă autocefală cu o autoritate sinodală centrală, avînd în frunte ca întîistătător pe mitropolitul Ungrovlahiei, care va purta titlul de Primat al României (1865)⁵. Cadrul legal al organizării Bisericii Ortodoxe a fost definit de stat în Constituția României din 1866, care în articolul 21 prevedea «neatîrnarea ierarhică a Bisericii Române de orice Chiriarchie străină» și conducerea ei «de o singură autoritate centrală». Pe temeiul dispozițiilor constituționale ale articolului 21, s-a alcătuit și s-a votat cunoscuta *Lege organică pentru Biserica Română* (dec. 1872), care vorbește despre Sfîntul Sinod al Bisericii autocefale Române (art. 8 și 9, 12) și despre întîistătătorul ei în persoana Mitropolitului Ungrovlahiei ca președinte al Sf. Sinod și Primat al României (art. 2), primul Primat fiind mitropolitul Nifon († 1875).

Recunoașterea formală a autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române de către Patriarhia Ecumenică la 25 aprilie 1885, prin Tomosul patriarhal din același an, este urmarea firească a proclamării independenței de stat a României (1877).

Actul istoric epocal de la 1 Decembrie 1918 a proclamat în marea Adunare de la Alba Iulia, unirea Transilvaniei cu Patria-mamă, România, consfințită în tratatul de pace de la Trianon (1920), asigurînd României o importanță și un mare prestigiu în concertul statelor europene. Formarea statului național unitar român, în 1918 a impus uniformizarea și organizarea sinodală unitară a Bisericii Ortodoxe Române din toate ținuturile românești sub conducerea Sf. Sinod din București și a creat, în spiritul canoanelor 34 apostolic și 17 Calcedon, care vorbesc despre Biserica unei națiuni și despre organizarea acesteia în strînsă legătură cu organizarea statului, premisele ridicării Bisericii Ortodoxe Române autocefale la rangul de «*patriarhie*». Înfăptuirea organizării sinodale unitare a Bisericii a necesitat un oarecare timp anume din 1918 pînă în 1925. Astfel la 23 aprilie 1919, cei doi ierarhi din Mitropolia Ardealului, Ioan Papp de la Arad și Miron Cristea de la Caransebeș, au hotărît să intre în Sf. Sinod Român din București, iar Biserica Ortodoxă din Transilvania, Banat, Crișana și Maramureș să se considere «*parte integrantă a Bisericii mame din România întregită*». Acest lucru l-au făcut și ierarhii din celelalte provincii românești.

În mai 1918, Consistoriul superior bisericesc, alcătuit din membrii Sf. Sinod și din reprezentanții Facultăților de teologie, ai seminariilor

5. «Biserica» III (1864) nr. 2, din 12 ianuarie, p. 13 ; Pr. N. Șerbănescu, *Optzeci de ani de la dobîndirea autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române*, în «Biserica Ortodoxă Română», an. LXXXIII (1963), nr. 3-4, p. 252.

teologice, ai minăstirilor și ai preoților, a inițiat lucrările unificării bisericești constituind, în acest scop, o comisie din care făcea parte și episcopul Miron Cristea al Caransebeșului. Întrunită în ședința de lucru la Sinaia în ziua de 24—25 iunie 1919, după discuțiile purtate, Comisia ajunge la concluzia că, în sensul Sf. Canoane, unirea politică deja decretată trebuie să aibă drept consecință firească și unirea Bisericilor provinciale cu Biserica-mamă a României. Organizarea unitară, sinodală, a Bisericii în cadrul statului trebuie să fie axată deopotrivă pe principiul autonomiei și pe temelia constituțională⁶. Cadrul legal-constituțional al acestei organizări unitare sinodale îl oferă Bisericii Constituția țării din 1923, care în articolul 22 prevedea: Biserica Ortodoxă Română este și rămâne neatârnată de orice Chiriarchie străină, păstrându-și însă unitatea cu Biserica Ecumenică a Răsăritului în privința dogmelor. În tot statul României, Biserica creștină Ortodoxă va avea o organizație unitară cu participarea tuturor elementelor ei constitutive, clerici și mireni... Chestiunile spirituale și canonice ale Bisericii Ortodoxe Române se vor reglementa de o singură autoritate sinodală centrală. Mitropolii și episcopii Bisericii Ortodoxe Române se vor alege potrivit unei singure legi speciale⁷.

După ce în 30 noiembrie 1919, toți mitropoliții, episcopii eparhioți și arhierii-vicari intrară în Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române Autocefale, la 18/31 decembrie 1919, marele Colegiu electoral sub președinția Mitropolitului Pimen al Moldovei, a ales pe episcopul Dr. Miron Cristea al Caransebeșului în scaunul de Mitropolit Primat al Bisericii Ortodoxe Române, investitura avînd loc la 19 dec. 1919/1 ian. 1920. În numele Bisericii Ortodoxe Române Autocefale și potrivit datinei străvechi, Mitropolitul Primat a trimis scrisori de înștiințare frățească tuturor Patriarhiilor și întîistătătorilor Bisericilor Ortodoxe autocefale.

S-au ocupat cu titulari posturile vacante de chiriarhi, în scaunul de mitropolit al Ardealului fiind ales profesorul Dr. Nicolae Bălan (1920), și s-au reînființat vechile episcopii: episcopia Oradiei (1920), episcopia Vadului, Feleacului și Clujului (1921) și Episcopia Tomisului (1923).

Toate acestea completau procesul de unificare și organizare sinodală autocefală unitară pe întreg teritoriul României, încununat cu ridicarea oficială a Bisericii Ortodoxe Române la rangul de patriarhie, care își găsesc expresia legală în *Legea și Statutul pentru organizarea Bisericii Ortodoxe Române* (4 mai 1925).

IV. 1. Inițiativa ridicării Bisericii Ortodoxe Române Autocefale la rangul de Patriarhie aparține deopotrivă și Bisericii și Statului.

Sfântul Sinod, în ședința lui din 4 februarie 1925, în sprijinul propunerii sale pentru înființarea Patriarhiei Române, după discuțiile purtate și prin actul întocmit a invocat următoarele:

a) Creștinismul în ținuturile cuprinse între Mare, Dunăre și Carpați, este de origine apostolică, propovăduit aici încă din a doua jumă-

6. Ioan Rusu Abrudeanu, *Patriarhul României, Dr. Miron Cristea*, București, Cartea Pomârnacă, 1929, p. 229—300.

7. Ch. C. Costescu, *Colecțiunea de legături bisericești*, vol. III, București, 1931, p. 3—4.

tate a secolului I, dezvoltându-se deodată cu poporul român⁸. «Și numai așa se explică cum cele dintii centre de organizație și administrație bisericească creștină se găsesc începînd de la finele veacului al III-lea în episcopia și mai tîrziu în Mitropolia Tomisului care nu-i alt loc decît Constanța noastră de azi, orașul port la Marea Neagră»⁹. Aceeași vechime explică «și rolul preponderent al Bisericii Ortodoxe Române în cultura, literatura, artă națională și în întreaga viață socială a românilor de pretutindenea...»¹⁰.

b) Înaintașii noștri «au ținut cu cea mai mare tărie la legea lor de credință» și au apărat-o chiar mucenicește¹¹, neprimind a schimba legea creștină, pentru a ne-o lăsa nouă urmașilor ca o sfință și scumpă moștenire»¹².

c) Ortodoxia românească a păstrat integral și nefalsificat adevărul de credință apărîndu-l la ea acasă, împotriva acuzațiunilor prozelitiste, străine și de credința noastră strămoșească, dar și de neam și păgubi-toare a unității lui.

Pe plan ecumenic, Biserica Ortodoxă Română, prin ierarhii și teologii ei, a apărat integritatea învățăturii ortodoxe și a ajutat cu recunoscuta ei generozitate Bisericile Ortodoxe din Orient : «...trebuie, spune actul sinodal, să se mai țină seama pentru crearea Patriarhatului de azi și de însemnătatea ei, (Bisericii Române) din trecut, adică de rolul filantropic și ocrotitor, pe care l-a îndeplinit în susținerea Orientului creștin... cu mijloacele bănești ale poporului român și cu mîngîierile ei, precum și de rolul de apărătoare a credinței Ortodoxe în Orient, pe care Biserica Română și l-a îndeplinit în secolul al XVII-lea... prin sinodul de la Iași și prin lucrarea intitulată «Mărturisirea credinței ortodoxe» a mitropolitului român Petru Movilă, aprobată și folosită ... de către Patriarhii orientali și de toate Bisericile Ortodoxe. Pe baza acestor considerațiuni era firesc, desigur, să i se recunoască Bisericii și Statului român nu numai dreptul dar și datoria de a-și crea în situația lor de acum un patriarhat românesc»¹³.

d) Biserica Ortodoxă Română autocefală a avut încă de la începutul organizării ei o situație deosebită față de celelalte Biserici Ortodoxe surori. «Scaunul mitropolitan al Ungrovlahiei... rezident în capitala țării, deține încă de la început de la înființarea sa atribuțiuni patriarhale — ca exarh al plaiurilor»¹⁴. Titulatura sa era : «Prea Sfințitul Mitropolit al Ungrovlahiei, prea cinstit și exarh al întregii Ungarii și Plaiurilor» (ἱερώτατος μητροπολίτης Ουγγροβλαχίας, ὑπέριμος καὶ ἑξάρχος πάσης¹⁵

8. *Patriarhia Românească. Acte și documente*, București, Tipografia Cărilor Bisericești, 1925, p. 20—21. 9. *Ibidem*, p. 21—22. 10. *Ibidem*, p. 70. 11. *Ibidem*, p. 22.

12. *Ibidem*. 13. *Ibidem*, p. 37. 14. *Ibidem*, p. 31.

15. *Acta Patr. Const. II*, p. 404 — Comp. H. Gelzev, *Ungedruckte und ungenügend veröffentlichte. Texte der Notitiae episcopatuum*, en Beitrag zur Buz. Rirhen und Verwaltungsgeschichte, München, 1901, p. 610 ; apud Pr. Vasile Pocitan, *Patriarhatele Bisericii Ortodoxe*, p. 97 ; Hurmuzachi — Iorga, *Documente privitoare la Istoria Românilor*, XIV, 1, București 1915, p. 3 ; *Documente privind Istoria României, Veacul XIII, XIV, XC. B. Țara Românească (1247—1500)*, București, 1953, p. 14 ; pe larg vezi la Pr. Dr. Nicolae Șerbănescu, *Titulatura mitropolitilor, Jurisdicția, hotarele și reședințele Mitropoliei Ungrovlahiei în «Biserica Ortodoxă Română»*, an. LXXVII (1959), nr. 7—10, p. 698—699 sq.

Ὁὕγγραριος καὶ πλαγηνῶν». Ca exarh al plaiurilor, adică *locțiitor al patriarhului ecumenic din Constantinopol peste plaiuri*, în afară de Biserica sa, avea dreptul de a hirotoni pe mitropolitul Ardealului, dându-i îndrumări în chestiunile însemnate ale Bisericii sale. Pentru merite deosebită, Patriarhia Ecumenică a acordat mitropolitului Ungrovlahiei și titlul de locțiitor al Cezareii Capadociei, ceea ce îl învrednicea să fie «un fel de *copatriarh* chiar în ținuturile Patriarhatului de Constantinopol, fiindcă avea voie să hirotonească arhieriei pentru scaunele de episcopi și mitropoliți în acele ținuturi»¹⁶. Această atenție și cinstitoare din partea Patriarhiei Ecumenice înfățișau Biserica Ortodoxă Română ca «o temelie și un braț puternic de sprijin» pentru Orientul creștin, iar pe «poporul român ca stîlp ajutător și sprijinitor al întregii Ortodoxii», căci în acele vremuri de grea încercare «nu este scaun patriarhal, nu este episcopie sau mitropolie mai de seamă, nu este o mănăstire sau o localitate sfântă unde să nu se găsească pecetea evlaviei și dărniceii românești»¹⁷.

e) Expunerea sinodală invocă, în sprijinul propunerii sale, și numărul mare de credincioși și de eparhii, care făcea din Biserica Ortodoxă Română o Biserică puternică și dinamică, a doua ca mărime și pondere în rîndul Bisericilor Ortodoxe surori¹⁸.

f) Actul sinodal de înființare a Patriarhiei Române, cu îndreptățit temei, face apel la «maturitatea» și «puternicia» la care se ridicase poporul român după înfăptuirea statului național unitar român, afirmînd: «Maturitatea și puternicia aceasta sînt în miinile lui izbînzi, sînt în miinile lui podoabe, sînt în miinile lui zăcăminte de vlagă și înălțare, dar mai presus de orice sînt, *drepturi și datorii*, care îl leagă de astăzi înainte, în modul cel mai firesc, de trupul și de soarta națiunilor mari, adică de răspunderile și de îndatoririle acelor popoare și state, care au creat și continuă să creeze progresul în civilizația întregii omeniri. Poporul român de astăzi s-a ridicat la rangul superior și demn de *cooperator și de garant* al acestei opere de progres general și de civilizație...». «Ca o urmare firească deci a acestui rang și rol civilizator, poporul român își înființează de azi înainte, *prin propria lui suveranitate*, politică și bisericească, Patriarhatul pentru Biserica Ortodoxă Română, recunoscîndu-i Mitropolitului din București al Țării, titlul de Patriarh al României, în locul titlului de pînă aici, de Primat al României. De astăzi înainte, în virtutea acestui act de superioară înzestrare bisericească, Mitropolitul capitalei române va purta ca titlu protocolar și canonic, numirea de: «*Arhiepiscop al Bucureștilor, Mitropolit al Ungrovlahiei și Patriarh al României*»¹⁹.

Pe baza acestei expuneri de motive, Sf. Sinod a hotărît în unanimitate «să înființeze în Țara Românească, pentru Biserica Ortodoxă autocefală Română, demnitatea de Patriarh, cu acordarea rangului de Patriarh al Bisericii Ortodoxe Autocefale Române, Arhiepiscopului Bucu-

16. Pr. Vasile Pocitan, *op cit.*, p. 97; *Patriarhia Românească. Acte și documente*, p. 79.

17. *Patriarhia Românească. Acte și documente*, p. 79.

18. *Ibidem*, p. 31.

19. *Patriarhia Românească. Acte și documente*, p. 34—35.

reștilor și Mitropolitul Ungrovlahiei, Primat al României. I.P.S.D.D. Miron devine Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române»²⁰.

2. Hotărîrea Sf. Sinod pentru ridicarea Bisericii Ortodoxe la rangul de patriarhie și numirea Mitropolitului Ungrovlahiei și Primat al României, Dr. Miron Cristea, în demnitatea de Patriarh al acestei Biserici a fost înaintată Guvernului țării spre legiferare și sancționare de către șeful statului.

Corpurile legiuitoare ale țării, Senatul și Adunarea deputaților, în ședințele din 12 și 17 februarie 1925, dezbătînd proiectul de lege pentru înființarea Patriarhiei Române, au luat în considerare următoarele motive, expuse de Ministrul Cultelor, Al. Lapedatu, în ședința senatului, de P. Gârboviceanu, raportor în Adunarea deputaților precum și de alte personalități reprezentative ale vieții sociale și culturale ale țării și poporului, prezente în aceste foruri.

a) Biserica Ortodoxă Română, de la început, s-a integrat profund în viața socială și națională a poporului român: «Să ne întoarcem cu recunoștință amintirile în timpurile întunecoase, pe atunci pe cînd numai în chiliile vechilor minăstiri și pe foile îngălbenite ale ceaslovului mai licărea lumina școalei românești și să ne dăm seama și să cugetăm cu înfiorare la timpurile de cotropire și de restriște, atunci cînd tot împrejurul altarului și al Bisericii își găsea neamul românesc și mîngîierea dar și credința nestrămutată în forța de viață a acestui popor»²¹.

b) Istoria a arătat că organizarea canonică-administrativă a Bisericii Ortodoxe Române este strîns legată de organizarea administrativă a statului. Întemeierea Țării Românești și a Moldovei și asigurarea independenței lor au dus cu sine organizarea Bisericii din acestea în Mitropolii. Unirea principatelor (1859) și dobîndirea independenței de stat a României (1877—1878), au dus la proclamarea de sine (1865) și recunoașterea oficială a autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române, la 25 aprilie 1885²². Unirea tuturor principatelor românești și a provinciilor românești într-un singur stat, România, cere înființarea Patriarhiei Bisericii Ortodoxe Române, «fiindcă Biserica a fost una cu statul în toate momentele vieții, fie de bucurie fie de durere»²³.

«Instituirea patriarhatului în Biserica Ortodoxă Română nu schimbă cu nimic constituirea organică a acestei Biserici, precum la timpul său, instituirea Primatului României nu a schimbat cu nimic în constituirea organică a Bisericii noastre de atunci. Atribuțiile patriarhului, acordate de Sfintele Canoane și de legile țării nu sînt și nici nu pot fi de natură a altera caracterul actual al vieții noastre bisericești și nici a încălca drepturile și prerogativele canonice și legale ale episcopatului român. Această instituire nu va schimba raporturile de pînă acum ale Bisericii Ortodoxe Române cu celelalte Biserici homodoxe. Aceste raporturi vor rămîne aceleași de unitate și solidaritate spirituală și dogmatică, pentru apărarea intereselor bisericești comune. Patriarhatul românesc poate da cel mult, Bisericii noastre naționale, în ce privește viața ei internă,

20. *Ibidem*, p. 45.

21. *Patriarhia Românească. Acte și documente*, p. 85.

22. *Ibidem*, p. 45.

23. *Ibidem*, p. 81.

o autoritate și un prestigiu pe care le-au ajuns Bisericile Ortodoxe cu asemenea instituție ierarhică, iar aceasta nu poate fi decît pentru binele și folosul ortodoxiei în general»²⁴.

Continua dezvoltare a Bisericii Ortodoxe Române în istoria poporului român și noua configurație a acestei Biserici după formarea statului național unitar român (1918) impun cu necesitate instituția Patriarhiei pentru Biserica Română. La aceasta se adaugă și contextul în care se găsește Statul român și Ortodoxia românească în raport cu celelalte state și Biserici Ortodoxe autocefale ridicate la rang de Patriarhie. «Sîntem singurul popor Ortodox, spunea savantul român Nicolae Iorga, cu un simplu Mitropolit Primat în fruntea unei Biserici autonome. Și totuși, cînd s-a întemeiat Mitropolia Munteană, mitropolitul era exarh patriarhal. La sfîrșitul secolului al XVI-lea, mitropolitul Moldovei avea — recunoscute de toată Ortodoxia — semnele demnității patriarhale... Astăzi unitatea Ortodoxiei a trecut de mult de la monarhia ecumenică... la posibilitatea unei forme federative ai cărei membri trebuie să aibă fiecare importanța statului pe care îl reprezintă... Dacă, după Unire, cînd au fost doi mitropoliți într-o țară mică, cel de București s-a putut deosebi prin simplul titlu de «Primat», — termen de împrumut străin — acum cînd avem trei mitropoliți supuși Primatului, și poate în curînd patru... titlul de patriarhat se impune»²⁵.

d) Locul și prestigiul poporului român după primul război mondial cerea să fie reprezentat și pe plan bisericesc la același înalt nivel. «Patriarhia care se înființează acum, afirmă istoricul Ioan Lupaș, ar putea să aducă mari servicii și creștinătății și statului nostru însuși, contribuind la ridicarea prestigiului său, atît afară de granițe cît și înlăuntrul granițelor teritoriului nostru»²⁶ și în concertul tuturor popoarelor. Proiectul de lege pentru înființarea Patriarhiei Bisericii Ortodoxe Române a fost votat de Senat la 12 februarie 1925, la 17 februarie de Adunarea deputaților și promulgată la 23 februarie prin decret și publicată în «Monitorul Oficial» nr. 44 din 25 februarie 1925.

3. Sfîntul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, printr-o scrisoare irenică din 12 martie 1925, privind datini, aduce la cunoștință Patriarhului Ecumenic Vasile al III-lea (1925—1929), precum și la cunoștința celorlalte Biserici Ortodoxe autocefale, ridicarea Bisericii Ortodoxe Române la rangul de patriarhie, prin consensul unanim al Bisericii și al Statului român. Invocînd temeiurile de mai sus, de ordin istoric, etnic și canonic precum și de prestigiu al poporului român, al Ortodoxiei românești, și al Ortodoxiei Ecumenice în general, căreia Biserica Română i-a fost «stîlp și braț puternic» în istoria ei, scrisoarea irenică conchide că există toate condițiile pentru ridicarea Bisericii Ortodoxe Române la rangul de patriarhie. Căci «patriarhia românească nu are alte dorințe decît să dea cel mult, Bisericii noastre naționale, în ce privește viața ei internă, autoritate și un prestigiu, pe care le-au ajuns Bise-

24. *Ibidem*, p. 48.25. *Ibidem*, p. 7—9.26. *Ibidem*, p. 101.

ricile surori care au asemenea instituție ierarhică; iar aceasta nu poate fi decît spre binele și folosul Ortodoxiei în general»²⁷.

Patriarhia Ecumenică, luînd act de hotărîrea comună a Bisericii și poporului român, a recunoscut, prin *tomosul patriarhal nr. 1579 din 30 iulie 1925*, înființarea Patriarhatului român: «Prin hotărîre unanimă... Sfînta noastră Biserică a lui Hristos ca mamă iubitoare, prețuind și înțelegînd avîntul și hotărîrea Prea iubitei și prea cinstitei sale fiice și soră în Hristos, Prea Sfînta Biserică a României, nu a găsit nici o piedică de neînvins ca, folosînd cu bun chip iconomia, de acum, să-și dea cu dragoste consimțămîntul și recunoașterea sa, la cele ce prin hotărîre comună, a Bisericii și a Statului, s-a săvîrșit în România... Și de acum chiar va fi asentimentul tuturor, pentru ridicarea Bisericii surori din România la vrednicia patriarhală atît pentru cinstire și răsplată cît și pentru faptul că, cu binecuvîntarea lui Dumnezeu, întreg poporul binecredincios român mărindu-se prin unirea sa politică, această cinstire este bine venită și îndreptățită»²⁸.

Tomosul patriarhal (însotit de gramata patriarhală)²⁹, adus de o delegație a Patriarhului Ecumenic de Constantinopol la sfîrșitul lunii septembrie 1925 a fost citit de unul dintre delegați în catedrala patriarhală din București, în cadrul unei deosebite solemnități. Patriarhul Bisericii Române a mulțumit în termni călduroși, Patriarhului Ecumenic Vasile III, pentru frumoasele cuvinte și aprecieri la adresa poporului și a Bisericii Ortodoxe Române, cuprinse în Tomos.

Între timp au sosit și scrisorile de recunoaștere a Patriarhiei Române din partea celorlalte Patriarhii și Biserici Autocefale Ortodoxe.

4. La 29 octombrie 1925, prin înaltul decret nr. 2964/1925 Mitropolitul Primat Dr. Miron Cristea a fost întărit în Scaunul de «Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române»³⁰.

Investitura și întronizarea primului patriarh al Bisericii Ortodoxe Române a avut loc la 1 noiembrie 1925, într-o atmosferă profund sărbătorească, bisericească și națională. S-a subliniat, cu această ocazie, semnificația multiplă a momentului. Patriarhatul român încheie și consacra unificarea Bisericii Ortodoxe Române în toate ținuturile Patriei și constituie o bază solidă pentru unificarea sufletească a tuturor celor născuți aici, ca popor român, în aceeași credință strămoșească ortodoxă.

V.1. Înființarea Patriarhiei Române a adus un spor de putere și prestigiu nu numai Bisericii românești și poporului căruia ea aparține și cu ale cărui destine și-a împletit existența și lucrarea, ci și Ortodoxiei întregi. O succintă privire retrospectivă asupra celor 50 de ani de patriarhat este cît se poate de edificatoare în această privință.

În timpul primului patriarh, Miron Cristea (†6 martie 1939) s-a putut înfăptui actul ridicării Bisericii noastre la treapta de patriarhat. Pe planul relațiilor externe bisericești Patriarhul Miron Cristea a făcut

27. *Ibidem*, p. 126.

28. *Tomosul Sfîntei Patriarhii Ecumenice pentru recunoașterea Patriarhiei Românești în Patriarhia Românească. Acte și documente*, p. 130, 131 și 132.

29. *Gramata și tomosul patriarhal*, în *Patriarhia Românească, Acte și documente*, p. 127—132.

30. În «Monitorul Oficial», nr. 239/1925.

o vizită Bisericii Anglicane la Londra în 1936 la invitația arhiepiscopului de Canterbury, Cosmo Lang, iar Patriarhul Nicodim († 27 februarie 1948) a fost, înainte de primul război mondial, ultimul sol al Bisericii Ortodoxe Române în Rusia, la sinodul din 1917 care a restabilit Patriarhatul rus și totodată cel dintâi care a reluat, după cel de-al doilea război mondial, firul legăturilor frățești tradiționale cu Biserica Ortodoxă rusă.

Sub cîrmuirea Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian, întronizat la 6 iunie 1948, Biserica Ortodoxă Română a parcurs și realizat una dintre cele mai importante epoci din întreaga sa istorie de două ori milenară. Cei peste 27 de ani de patriarhia ai Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian sînt tot atîtea trepte și înfăptuiri de seamă pe care Biserica Ortodoxă Română cu ierarhii, preoții, și credincioșii săi, le-a realizat datorită deschiderii ei tot mai mare spre aspirațiile credincioșilor ei, spre valorile proprii, spre lume în general și spre societatea românească actuală, în sinul și cu sprijinul căreia își duce lucrarea de slujire, sfințire și mîntuire.

Ceea ce a asigurat împlinirea vastului program de activitate schițat de Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian chiar de la întronizarea sa ca patriarh și care a întrunit adeviziunea deplină a membrilor Sf. Sinod, a clerului și credincioșilor, a fost climatul nou și condițiile create de statul nostru democrat popular și socialist Bisericii Ortodoxe Române și celorlalte culte religioase spre a-și desfășura activitatea lor religioasă precum și drepturile și libertățile cetățenești fundamentale și deplină libertate religioasă ca expresie concretă a libertății de conștiință înscrisă în Constituția țării (art. 27 al Constituției din 1948 și art. 30 al Constituției din 1965) consfințite și garantate tuturor cetățenilor fără deosebire de rasă, naționalitate, sex și religie (art. 17), de către stat prin legi și măsuri. După denunțarea Concordatului cu Vaticanul la 17 iulie 1948, Statul nostru actual a stabilit prin Legea pentru regimul general al cultelor, din 4 august 1948, cadrul de drept în care Cultele din țara noastră își vor organiza și desfășura în mod autonom activitatea și viața lor religioasă în cadrul statului bucurîndu-se de o deplină egalitate în drepturi, obligațiuni și tratament din partea acestuia (art. 6—9 din Legea Cultelor 1948).

La baza tuturor înfăptuirilor bisericești, în cei peste 27 de ani de patriarhat ai Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian au stat două idei mari, desprinse de altfel din programul de lucru cu care s-a înfățișat Prea Fericea Sa în fața forurilor reprezentative ale Bisericii și Statului, la 6 iunie 1948.

2. Prima idee a fost și este *unitatea Bisericii*³¹ așa cum a dorit și poruncit Mîntuitorul Hristos în rugăciunea sa arhierască «ca toți să fie una» (Ioan XVII, 21). Din preocuparea constantă pentru unitatea în credință și din grija ca pe tot cuprinsul Patriarhiei Române, mărturisirea credinței ortodoxe, trăirea și slujirea creștină să se manifeste la fel de către toți fiii Bisericii noastre strămoșești au izvorit cele mai

31. *Apostolat social*, X, p. 42.

de seamă înfăptuiri ale Bisericii și Prea Fericitului nostru Părinte Patriarh Justinian.

a) Devenită posibilă prin anularea de către Statul Român a Concordatului cu Vaticanul și prin noua Lege a Cultelor, *Reîntregirea Bisericii Ortodoxe Române* la 21 octombrie 1948, prin revenirea la sinul ei a fraților români despărțiți prin acte de samavolnicie și forță în 1698—1701, este cea dintii mare realizare a Bisericii noastre, în noul context social-politic, inițiată de Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian³². Aceasta a constituit una din contribuțiile Bisericii noastre la desăvârșirea unității naționale³³ a poporului nostru prin refacerea unității spirituale în aceeași credință strămoșească, ortodoxă a tuturor românilor. Reîntregirea bisericească ortodoxă de la 1948, «a pus capăt dezbinării religioase introduse la 1698—1700, în sinul poporului român din Transilvania de fosta stăpînire a habsburgilor»³⁴. «Actul unității religioase s-a săvîrșit în noi spontan, ca o încununare firească a unei îndelungate năzuințe. Nici o persecuție religioasă nu i-a pătat frumusețea și puritatea și nici o silnicie nu a fost necesară pentru ca el să fie înfăptuit»³⁵. De aceea, «noi socotim, subliniază Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian, *Reîntregirea Bisericii Ortodoxe din Transilvania* un act definitiv, un act ireversibil, pentru că el a fost săvîrșit după voia lui Dumnezeu și din dorința și hotărîrea întregului nostru popor, și-l socotim folositor deopotrivă atât pentru unitatea noastră religioasă cit și pentru unitatea noastră națională»³⁶. De aici, preocuparea și grija deosebită a Bisericii noastre și a Sfîntului ei Sinod în frunte cu Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian pentru consolidarea și adîncirea acestei unități ortodoxe a românilor în vederea propășirii continue a Bisericii strămoșești și a poporului căreia ea aparține și-i slujește³⁷.

b) Încadrîndu-se în noul regim al Cultelor și primenîndu-se în duhul ei, Biserica Ortodoxă Română, sub îndrumarea Sf. Sinod, în frunte cu Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian, și-a dat pe temeiul dogmelor și canoanelor sale, propria sa organizare și conducere în contextul noilor realități și structuri social-politice, economice și culturale ale vieții poporului român, după 1944, care s-o ajute să-și împlinească rostul ei sfînt în obștea noastră drept credincioasă. *Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române (1948—1949)* este documentul juridic al autonomiei sale de organizare, conducere și funcționare și documentul istoric al primei sale autonomii depline³⁸.

Dînd expresie înțelegerii și prețuirii rînduielilor tradiționale ale Ortodoxiei în general și ale Ortodoxiei românești în special, precum și

32. Vezi pe larg, Episcop Visarion Ploieșteanul (Aștileanul), azi Episcop al Aradului. *Reîntregirea Bisericii Ortodoxe Române din Transilvania*, în «Douăzeci de ani din viața Bisericii Ortodoxe Române», București, Institutul Biblic și de Misiune Ortodoxă, 1968, p. 156—169.

33. Justinian, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Apostolat social*, vol. X, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, 1971, p. 134.

34. *Ibidem*,

35. *Ibidem*, p. 109

36. *Apostolat social*, X, p. 110—111.

37. *Ibidem*, p. 111.

38. Pr. Prof. Liviu Stan, *Statutul Bisericii Ortodoxe*, în «Studii Teologice», I (1949). nr. 7—8, p. 641.

atașamentului său față de tot lucrul bun menit să rodească pozitiv în viața credincioșilor, Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian a îmbrățișat cauza bunei întocmiri a întregii vieți a Bisericii Ortodoxe Române. În acest sens, Prea Fericirea Sa a înfăptuit, într-un riguros orizont pravilnic, o trainică operă de legislație bisericească, încă din primii ani de arhipăstorie. Această legislație este cuprinsă în mod principal, în Statutul Bisericii Ortodoxe Române (1948—1949) și în regulamentele adoptate de la 1949 încoace, la care se adaugă o seamă de hotărâri sinodale ³⁹.

«Noua legislație bisericească reflectă principiile de bază ale tradiției și canonicității ortodoxe: autocefalia, autonomia, sinodalitatea, democratismul bisericesc și reprezintă în același timp un factor de unitate și de comuniune în Biserica noastră» ⁴⁰. Dar nu numai atât. Această legislație asigură identitatea și autonomia Bisericii Ortodoxe Române. Deplina ei autonomie în raporturile ei cu Statul și în raporturile ei cu celelalte culte, este corelată cu deschiderea progresivă a Bisericii noastre către lume, societate și om, într-o atitudine de slujire a acestora ca formă de manifestare a iubirii și slujirii lui Dumnezeu. «Biserica se găsește în pas cu vremea, fără ca prin aceasta să abdice de la marile ei îndatoriri și răspunderi și fără să coboare nimic din învățătura și prestigiul ei» ⁴¹.

c) Bucurându-se de dreptul de a fi de sine stătătoare, în virtutea autocefaliei ei depline, din inițiativa Întâistătătorului ei, Biserica Ortodoxă Română cu Sfântul ei Sinod a pășit la întocmirea actului de trecere în rîndul sfinților a unor ierarhi, mucenici și cuvioși care au odrăslit din tulpina neamului nostru românesc, fiind exemple luminoase de desăvîrșită viețuire creștină ⁴². Cu prilejul canonizării solemne a acestora în octombrie 1955, Prea Fericirea Sa arată că «Biserica Ortodoxă Română a adus la viață și la lucrul Ortodoxiei nu numai contribuția sa materială de bunuri pămîntești, ci și o contribuție spirituală de valoarea sfințeniei, care este cea mai mare valoare pe care pot să o aducă oamenii» ⁴³. Au fost canonizați atunci: Sfântul Ierarh Calinic de la Cernica (11 aprilie); Sfinții ierarhi și mărturisitori Ilie (Iorest) și Sava (Brancovici) — (24 aprilie); Cuvioșii mărturisitori Visarion Sarai, Sofronie de la Cioara și mucenicul Oprea Miclăuș din Săliște (21 octombrie) ⁴⁴. În anul următor 1956, s-a procedat și la canonizarea solemnă a Sfântului Ierarh Iosif cel Nou de la Partoș (15 septembrie) ⁴⁵.

39. Pentru însemnătatea acestei legislații în viața Bisericii noastre astăzi și chiar pentru întreaga Ortodoxie Ecumenică; Vezi Pr. Prof. Liviu Stan. *Legislația Bisericii Ortodoxe Române în timpul arhipăstoriei Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian*, în «Douăzeci de ani din viața Bisericii Ortodoxe Române», București, 1968, p. 171—188.

40. *Apostolat social*, X, p. 53.

41. *Apostolat social*, IV, p. 106.

42. I.P.S. Iustin, Mitropolitul Moldovei și Sucevei în «Douăzeci de ani din Viața Bisericii Ortodoxe Române», București, 1968, p. 76.

43. *Ibidem*.

44. «Biserica Ortodoxă Română», an LXXIII (1955), nr. 11—12, p. 996—1049; Pr. Prof. Liviu Stan, *Canonizarea Sfinților Români*, în «Douăzeci de ani din viața Bisericii Ortodoxe Române», București, 1968, p. 189—199.

45. «Mitropolia Paratului» VI. (1956), nr. 1'—2, p. 12—13; Pr. Prof. Liviu Stan, *Canonizarea Sfinților Români*, p. 197.

Dar o dată cu canonizarea solemnă a sfinților români amintiți săvârșită în 1955, a avut loc și generalizarea în întreaga Biserică Ortodoxă Română, a cultului unor sfinți ale căror sfinte moaște se află la noi în țară și care aveau numai o cinstire locală sau provincială în Țara noastră : Cuvioasa Parascheva de la Iași (14 octombrie), Sfânta Muceniță Filoteia de la Curtea de Argeș (7 decembrie), Sfântul Grigorie Decapolitul de la Bistrița-Vilcea (20 noiembrie), Sfântul Dimitrie cel Nou din București (27 octombrie), Sfântul Nicodim de la Tismana (26 decembrie) și Sfântul mucenic Ioan Românul sau Valahul, canonizat de Patriarhia Ecumenică încă din anul 1662, îndată după moartea lui martirică la 12 mai în același an.

«Actul de adîncă pietate pe care l-a săvârșit Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, prin canonizările solemne din 1955 și 1956 a stîrnit un ecou fără precedent atît în conștiința dreptcredincioșilor săi fii, cît și în întreaga Ortodoxie. În mod spontan și cu fiecare zi mai stăruitor, fii Sfintei noastre Biserici invocă solirile sfinților noștri străbuni pentru toate trebuințele evlaviei lor. Închinătorii... cu inima curată, către sfinții pămîntului românesc, aprind candelile neastinse la icoanele și la raclele sfinților români»⁴⁶.

Act autocefalic și expresie a Bisericii noastre strămoșești, canonizarea solemnă a tuturor acestor sfinți români, adică trecerea lor, după rînduiala canonică și liturgică a Ortodoxiei, în rîndurile sfinților, a ridicat la o strălucire nouă Ortodoxia românească și a deschis porți noi de azur pentru toată suflarea care laudă pe Dumnezeu.

d) Exprimarea unitară și promovarea unității de credință, precum și realizarea uniformizării Cultului Bisericii au constituit o altă înfăptuire de seamă a Bisericii Ortodoxe Române în timpul arhipăstoririi Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian. Aceasta a fost realizată prin lipărirea și distribuirea în toate eparhiile Patriarhiei Române, a tuturor cărților de slujbă, în frumos grai românesc și în condițiile tehnicii tipografice moderne : Sf. Evanghelie, Cazanica, Cartea de învățătură, Liturghierul, Molitfelnicul, Minecele, Octoihul, Triodul, Penticostarul, Căntăciunile, Psaltirea, Sfânta Scriptură în două ediții (1968 și 1975) a cîte 100.000 de exemplare fiecare ediție, Noul Testament în trei ediții, Mica Biblie, Cărți de rugăciune, și altele multe, la care se cuvine să adăugăm și osîrdia pentru cîntarea bisericească omofonă în biserică, a tuturor credincioșilor Bisericii noastre, pentru care s-au tipărit în dublă notație, psaltică și liniară, cîntările uniformizate ale Vecernierului, Utrenierului, Liturghierului etc.

Realizînd toate acestea, Prea Fericirea Sa sublinia la 6 iunie 1968 cu ocazia aniversării a 20 de ani de patriarhat, următoarele : «Am avut și păstrăm neclintită convingerea că unitatea bisericească folosește în același timp și unității naționale. Biserica unificată formează un trup cu Patria și o comuniune cu Statul. Credincioșii Bisericii sînt în ace-

46. Pr. Prof. Liviu Stan, *Canonizarea Sfinților români*, p. 197.

lași timp, cetățenii Statului. Ei urmează și susțin doctrina, atitudinea și acțiunea Bisericii slujind deopotrivă unitatea și binele Statului»⁴⁷.

3. A doua idee majoră urmărită, cu aceeași consecvență și energie de către Întâistătătorul și Sfântul Sinod al Bisericii noastre în acești ultimi 28 de ani, a fost aceea că Biserica Ortodoxă Română, potrivit bunelor ei tradiții de împreună lucrare cu credincioșii și poporul căruia îi aparține, să fie o *Biserică vie*, activă, mereu deschisă relațiilor vieții, în pas cu ele și în slujba marilor aspirații de libertate națională, de dreptate, de pace, de securitate și largă cooperare și colaborare umană, ale credincioșilor ei, ale întregului nostru popor și ale lumii întregi.

a) Reorganizarea învățămîntului teologic și trecerea lui sub directă conducere, supraveghere și îndrumare a Bisericii este o primă înfăptuire majoră pe linia unei Biserici vii și deschise vieții credincioșilor ei. «Noua orientare a învățămîntului teologic a creat nu numai posibilitatea ca așezămintele de cultură teologică să fie aduse sub directă îndrumare și supraveghere a Bisericii, ci și posibilitatea ca teologia să fie pusă în slujba vieții, în slujba problemelor curente care se pun Bisericii și lumii actuale, studiile și cercetările teologice trebuind să reprezinte contribuții reale și eficiente ale Bisericii atât în problemele ei cit și în cele ale omenirii contemporane»⁴⁸. Sfinții Părinți ai Bisericii nu au făcut teologie de dragul teologiei. Ei au făcut o teologie pentru viață; au ajutat pe credincioși să-L cunoască pe Dumnezeu în măsura în care El Însuși a binevoit să se descopere credincioșilor, cu scopul ca aceștia să-L iubească, să-L recunoască ca stăpîn al vieții și rosturilor lor în lume și în felul acesta, să-i poată împlini voia. Ei au pus teologia în slujba vieții, pornind de la faptul că viața este darul cel mai de preț pe care ni l-a dat Dumnezeu și că Dumnezeu a făcut totul ca făptura sa să poată înțelege acest dar, să-l poată cultiva și înmulți, transformîndu-l într-un bun veșnic⁴⁹.

«A se ocupa cineva de teologie, adică de Dumnezeu fără a căuta să tragă din aceasta foloasele convenite pentru viață, echivalează după Origen, cu căderea în prăpastie și cu moartea, pentru că cheia de boltă a întregului edificiu al teologiei este viața. Astfel pornind de la cuvintele Mîntuitorului: «Cine dintre voi avînd să construiască un turn...» (Luca XIV, 28—29), Origen a spus: «Și aici mi se pare că se spune, în chip parabolic, că cel ce voințește să teologhisească trebuie să vadă dacă este în stare să desăvirșească tot ceea ce cere de la el rațiunea, cînd este vorba de teologie, ca nu cumva începînd cu dogmele evlaviei, să lase neterminat turnul cu privire la Dumnezeu și să nu-i construiască bolta. Căci de nu-i va construi bolta, va cădea de la înțelegerea lui Dumnezeu și va muri» (P.G., XIII, 1500—1501)⁵⁰.

Modul acesta de teologhisire caracterizează teologia ortodoxă românească din ultimele trei decenii ale secolului nostru, înțelegînd să fie legată de viața credincioșilor și de misiunea preotului zilelor noastre.

47. *Apostolat social*, X, p. 43.

48. *Apostolat social*, X, p. 53.

49. I.P.S. Nicolae, Mitropolitul Banatului, *Teologia în slujba vieții*, în «Studii Teologice», an. XX (1968), nr. 5—6, p. 333.

50. *Ibidem*, p. 334.

Este o teologie a Bisericii noastre, integrată în slujba vieții, după pilda și îndemnul Întâistătătorului Bisericii noastre. Ea dăltuiește pe preotul nou al zilelor noastre.

b) Pregătirea preoților și a întregului cler în duhul «*apostolatului social*», ca să facă din Biserica Ortodoxă Română o instituție vie și activă în viața credincioșilor, sprijinind nevoile și aspirațiile lor legitime și ale întregului popor spre o viață mai bună, arătând prin aceasta credința și iubirea față de Dumnezeu, este o altă înfăptuire de seamă.

Urmărind să facă din preoți buni slujitori ai altarului Lui Hristos, Sfântul Sinod, la inițiativa Prea Fericitului Părinte Patriarh, a întocmit încă din 1950 un program în care a precizat în chip amănunțit cum să se desfășoare slujbele în biserici, lucrarea omiletică și catehetică a preoților, participarea activă a credincioșilor de toate vîrstele, la sfintele slujbe și la buna păstrare și împodobire a locașurilor de cult.

Prin hotărîri ale Sfîntului Sinod, Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian a avut în vedere întărirea disciplinei clerului, îndrumarea activității lui pastorale, misionare și sociale precum și îmbunătățirea situației lui materiale.

Pentru o pregătire temeinică a clerului, pentru împrospătarea cunoștințelor teologice și orientarea lor în noile probleme cu care este confruntată societatea contemporană și Biserica, precum și Biserica noastră românească, într-o societate în rapida transformare socială și economică, au fost organizate cursurile de îndrumare misionară pastorală, pentru toți preoții Bisericii Ortodoxe Române, fiind susținute de profesorii celor două Institute teologice (București și Sibiu). Conferințele de orientare, cite patru în fiecare an, pe teme fixate de Sf. Sinod, aceleași pe întreaga Patriarhie și cu toți preoții Bisericii noastre, urmăresc și continuă același obiectiv ⁵¹.

c) Ca și în obștea credincioșilor din parohii, viața mînăstirilor noastre s-a prîmînit sub îndrumarea Sfîntului Sinod, în frunte cu Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian. La reorganizarea vieții mondiale s-au avut în vedere nu numai vechile pravile călugărești ci și viața Bisericii din vremea noastră. Nevoințele monahale sînt animate de năzuințele Bisericii, slujind viața în întregimea ei și împletind rugăciunea cu munca. Mînăstirile trebuie să devină vetre de lumină și viață duhovnicească, iar călugărul să fie o persoană cu aleasă viață duhovnicească și cu un prestigiu de moralitate desăvîrșită ⁵². «Călugării sînt chemați cei dintîi să înțeloaică spiritul de jertfă al Evangheliei lui Hristos» ⁵³. «Comunitatea spirituală de dragoste și comuniune cu Dumnezeu, de rugăciune și muncă», implică în mod ferm și *organizarea vieții de obște în mînăstiri*, care este idealul spre care trebuie să tindă orice călugăr, care vrea să fie călugăr cu adevărat ⁵⁴.

51. Cf. *Douăzeci de ani din viața Bisericii Ortodoxe Române*, București, Institutul Biblic și de Misiune Ortodoxă, 1968, p. 103.

52. Arhim. Irineu Crăciunaș, *Purtarea de grijă față de mînăstiri în ultimele două decenii*, în «Douăzeci de ani din viața Bisericii Ortodoxe Române», București, 1968, p. 216.

53. *Apostolat social*, III, p. 183. 54. Arhim. Irineu Crăciunaș, *op. cit.*, p. 218.

Minăstirile, multe din ele mărturii ale geniului creator al poporului român și ale trecutului lui glorios, și-au priment veșmintul lor, fiind reparate, restaurate și frumos împodobite cu sprijinul Bisericii și al Statului nostru. Biserici noi au fost ridicate din temelie și împodobite.

Pe lângă aproape toate minăstirile din Patriarhia Română au fost organizate muzee în cadrul cărora sînt expuse manuscrise, tipărituri, obiecte de artă bisericească, avînd o mare vechime care reprezintă mărturii de preț privind istoria Bisericii Ortodoxe Române și a poporului român ⁵⁵.

d) Institutul Biblic și de Misiune Ortodoxă al Bisericii Ortodoxe Române cu toate sectoarele și atelierile lui, reorganizat și dotat cu utilaje noi și moderne de lucru, asigură la cerințele mult sporite de astăzi, întreaga activitate editorială a Bisericii: reviste, cărți de cult, manuale teologice, publicații etc., precum și cea de misiune și de împodobire a Bisericilor cu icoane, obiecte și veșminte de cult etc.

e) «În viața și lucrarea Bisericii s-a asigurat o colaborare rodnică a Ierarhiei și a preoților cu corpul credincioșilor prin consiliile parohiale, comitetele parohiale și adunările parohiale, la parohii; prin Consiliile Eparhiale și Adunările Eparhiale la Eparhii și peste toate Sfîntul Sinod, Consiliul Național Bisericesc și Adunarea Național Bisericească în cadrul Centrului patriarhal. Există între aceste foruri o întrepătrundere și o distribuire de atribuții stabilite prin Statutul de organizare și funcționare precum și prin celelalte legiuiri ale Bisericii Ortodoxe Române, care antrenează pe toți slujitorii și credincioșii în așa fel încît toți lucrează cu rîvnă și devotament pentru satisfacerea nevoilor Bisericii, pentru propășirea ei. Credincioșii iubesc Biserica și o ajută. Ei contribuie cu toată inima și cu toată dragostea la construirea, renovarea, împodobirea și înzestrarea Sfintelor locașuri» ⁵⁶.

Prezent și activ la rezolvarea tuturor problemelor de ordin canonic, a problemelor de credință, de disciplină, de întemciere și organizarea unor noi Eparhii, de relații și dialoguri teologice cu anumite Biserici și Confesuni, la aprobarea cărților de cult și la îndrumarea tuturor publicațiilor religioase s-a aflat alături de Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian, Sfîntul Sinod al Bisericii care este «cea mai înaltă autoritate a Bisericii Ortodoxe Române pentru chestiunile spirituale și canonice» ⁵⁷.

Propriu Bisericii Ortodoxe și nedespărțit de ființa și misiunea ei «spiritul sinodalității este adînc imprimat în organizarea, conducerea și lucrarea Bisericii noastre, iar realizările Bisericii Ortodoxe Române din ultimile aproape trei decenii, «conține de fapt rolul gîndirii comune și al efortului unit al tuturor membrilor Sfîntului nostru Sinod», sublinia Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian acum aproape 8 ani în urmă ⁵⁸.

4. Dînd expresie celor două idei, de unitate și de Biserică vie, Biserica Ortodoxă Română, datorită Prea Fericitului Părinte Patriarh Jus-

55. (Pliantul) 50 de ani (1 noiembrie 1925 — 1 noiembrie 1975) de la Înființarea Patriarhiei Române. 90 de ani (1885—1975) de autocefalie a Bisericii Ortodoxe Române, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, 1975.

56. *Apostolat social*, X, p. 45—4.

57. *Apostolat social*, X, p. 53.

58. *Ibidem*, p. 54.

Ilnian, a inițiat încă din anul 1949, a promovat și cultivat bune relații cu toate cultele din țara noastră, în cadrul ecumenismului local⁵⁹. Prin aceste relații care au îmbrăcat mai multe forme, s-au urmărit apropierea, cunoașterea și prețuirea reciprocă, și cooperarea între toate cultele religioase din țară în problemele de interes general pentru credincioșii lor și întregul popor, precum și pentru umanitate. Ecumenismul local promovat de Biserica noastră cu celelalte culte constituie o contribuție la înfrățirea poporului român cu naționalitățile conlocuitoare și la promovarea unității moral-spirituale a întregului popor.

Ecumenismul local este o realitate dinamică a Bisericii Ortodoxe Române, precum și a celorlalte culte din țară, datorită libertății religioase, autonomiei și deplinei lor egalități garantate de Stat, prin întregul regim al cultelor religioase din Republica Socialistă România.

5. După reîntregirea ei ortodoxă unitară în octombrie 1948, Biserica Ortodoxă Română a organizat și reorganizat, sub jurisdicția Patriarhiei Române, o serie de comunități ortodoxe române, peste hotare, ca să ferească pe românii ortodocși de peste hotare de momeala unor jurisdicții străine, la care unii au și fost atrași, și să-i ajute să-și păstreze limba, conștiința națională, credința lor creștină ortodoxă și legăturile frățești cu țara de origine. «Acest drept al oricărei Biserici autocefale de a exercita, în limitele posibile, jurisdicția sa asupra diasporei proprii este un drept inerent autocefalic, ține de esența ei și este garantat de întreaga tradiție a Bisericii și de acele canoane care opresc în mod expres amestecul străin în treburile Bisericilor autocefale (can. 2, Sin. II ec.; can. 8, Sin. III ec.; can. 39, Sin. VI ec., etc.) și care le asigură în același chip expres, jurisdicția acestora asupra diasporei (can. 28 sin. IV ecum.)⁶⁰. În acest scop cu consimțământul Statului, și la cererea celor aflați peste hotare, Patriarhia Română a înființat mai întâi Episcopia Misionară a românilor din cele două Americi, ridicată în 1973 la rangul de Arhiepiscopie; Arhiepiscopia Ortodoxă Română, pentru Europa Centrală și Occidentală (1974), care are parohii la Paris, Londra, Baden-Baden, Hamburg, München, Offenbach (R. F. Germania), Țările Scandinave; comunitatea de la Ierusalim, al cărui paraclis a fost sfințit de Prea Fericitul Părinte Patriarh în mai 1975, trei parohii în Australia și una în Noua Zeelandă. La toate acestea, s-au trimis din țară preoți slujitori bine pregătiți, mobilier, obiecte, vase și veșminte bisericești, necesare cultului⁶¹.

59. Pe larg despre aceasta la Pr. Conf. Ștefan Alexe, *Relațiile Bisericii Ortodoxe Române cu celelalte Culte religioase din țara noastră*, în «Ortodoxia», an XXV (1973), nr. 2, p. 193—209; Vezi și Prof. Constantin C. Pavel, *Colaborarea între Biserica Ortodoxă Română și celelalte culte din țara noastră*, în «Douăzeci de ani din viața Bisericii Ortodoxe Române», p. 227—234.

60. Pr. Prof. Liviu Stan, *Legislația Bisericii Ortodoxe Române, în timpul arhiepiscopiei Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian*, p. 181.

61. Pentru câteva dintre ele vezi: *Viața religioasă și comunitățile ortodoxe române de peste hotare*, în «Douăzeci de ani de viață din activitatea Bisericii Ortodoxe Române», București, 1968, p. 236—246.

6. Pe plan extern promovind ideea de unitate și de Biserică vie, Biserica Ortodoxă Română a avut, în cei 28 de ani de patriarhat ai Prea Fericitului, o activitate destul de bogată.

a) Trebuie amintite în primul rând bunele și intensele relații de astăzi dintre Biserica Ortodoxă Română cu *Patriarhia Ecumenică*, cu *Patriarhatele Apostolice* din Alexandria, Antiohia și Ierusalim și cu *toate Bisericile Ortodoxe surori*.

Momente importante ale relațiilor dintre Biserica Ortodoxă Română și celelalte Biserici Ortodoxe surori sînt marcate de vizitele oficiale făcute Bisericii noastre de către patriarhii Constantinopolului, Alexandriei, Antiohiei, Ierusalimului, Moscovei și al întregii Rusii, ai Serbiei, Bulgariei, precum și vizitele oficiale ale Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian făcute acestor Patriarhii în cei peste 27 de ani de patriarhat. Principiul de care s-a condus Prea Fericirea Sa în toate aceste relații interortodoxe a fost cel al întăririi unității și comuniunii Ortodoxiei⁶².

Aceluiași scop i-au slujit conferințele și consfăturile panortodoxe, și congreselor teologilor care, în lipsa unui sinod panortodox permanent, s-au ocupat de rezolvarea unora dintre problemele urgente și de interes general pentru întreaga Ortodoxie, la care Patriarhia Română a participat activ prin ierarhi și teologi ai săi, ca de exemplu la Conferința panortodoxă de la Vatoped (Athos) din anul 1930, Congresul Profesorilor de teologie de la Atena (1936), Conferința interortodoxă de la Moscova din iunie—iulie 1948, prilejuită de aniversarea a cinci sute de ani de autocefalie a Bisericii Ortodoxe Ruse, la care s-a făcut începutul reluării legăturilor frățești interortodoxe, după cel de-al doilea război mondial. La Conferința interortodoxă de la Moscova, Biserica noastră a fost reprezentată de o delegație de ierarhi și profesori de teologie, condusă de Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian.

După aceea, pentru rezolvarea în modul cel mai potrivit a problemelor din viața întregii Ortodoxii și întărirea unității ei, Biserica Ortodoxă Română a participat activ la Conferințele panortodoxe de la Rodos (1961, 1963 și 1964), la lucrările Comisiilor teologice interortodoxe, privind dialogul cu anglicanii și cu vechii catolici de la Belgrad (1966) și la Conferința interortodoxă permanentă de la Chambésy (Elveția) pentru pregătirea programului și lucrărilor viitorului, Marelui și Sfîntului Sinod Ortodox. În special Rodosul a devenit centrul de manifestare al unității Ortodoxe în interesul cel mai adînc și mai deplin al acestei noțiuni.

Biserica Ortodoxă Română și-a dat contribuția ei la recunoașterea autocefaliei Bisericii Ortodoxe din Polonia și a mijlocit aplanarea neînțelegerilor dintre Patriarhia Ecumenică și Biserica Ortodoxă Bulgară și pentru recunoașterea autocefaliei și patriarhatului Bisericii Bulgare.

Bogata activitate interortodoxă a îmbrăcat și alte forme: prezența înființătorilor Bisericilor autocefale surori sau a delegațiilor lor la evenimentele de seamă din viața uneia dintre Biserici, ca serbările mile-

62. La a XXV-a aniversare de la intronizarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian, în «Ortodoxia», an XV (1973), nr. 2, p. 158.

niului Atosului din iunie—iulie 1963 și cele din toamna acestui an din viața Bisericii Ortodoxe Române, serbările din noiembrie 1975; schimburi de profesori și studenți bursieri; de publicații religioase între diferitele Biserici ș.a.

În ceea ce privește dialogurile Bisericii Ortodoxe cu celelalte Biserici, «Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian consideră că atît acțiunile în vederea promovării apropierii între Biserici, cît și cele pentru sprijinirea năzuințelor contemporane ale omenirii trebuie să aibă ca premisă neclintita convingere despre adevărul integral al Ortodoxiei și hotărîrea păstrării lui odată cu păstrarea unității Bisericii Ortodoxe⁶³.

b) Din convingerea că — *Bisericile vechi Orientale* au rămas într-o identitate esențială aproape completă în credința și spiritualitatea lor cu Biserica Ortodoxă, Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian a sprijinit și sprijină în modul cel mai hotărît acțiunile de apropiere și unire între aceste Biserici și Ortodoxie, conștient că această unire nu prezintă nici-o slăbire a credinței ortodoxe. De aceea Prea Fericirea Sa a vizitat aceste Biserici cel mai mult după Bisericile Ortodoxe. A vizitat Biserica Etiopiei și Armeniei în două rînduri, Biserica Siro-Iacobită din Malabar (India), Biserica Coptă din Egipt și a fost vizitat la rîndul său de către căpeteniile acestor Biserici⁶⁴. În declarațiile făcute cu prilejul acestor vizite s-a afirmat fără rezervă posibilitatea unirii Bisericilor Ortodoxe cu aceste Biserici, iar delegația ortodoxă română alcătuită din ierarhi și profesori de teologie în comisia interortodoxă pentru dialogul cu Vechile Biserici Orientale, în sesiunea acesteia de la Addis Abeba, din august 1971 a susținut același punct de vedere⁶⁵.

Cele patru consultații neofociale între teologii celor două grupe de Biserici (Aarhus, 1964; Bristol, 1967, Geneva 1970; Addis Abeba, 1971) și apoi Comisia interortodoxă oficială pentru dialogul cu Bisericile Necalcedoniene, sau Vechi Orientale, la care delegația română a adus un aport remarcabil (Addis Abeba, august 1971), au dus lucrările pînă în preajma începerii acestui dialog care se speră să ajungă la rezultatele scontate⁶⁶.

c) În privința relațiilor cu *Biserica Romano-catolică*, tot în timpul arhipăstoririi Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian se poate vorbi de importante contacte bilaterale. Amintim vizitele făcute de Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian, Bisericilor Romano-catolice din Austria, R. F. Germania și Belgia, precum și vizitele făcute Bisericii Ortodoxe Române de către conducătorii primelor două Biserici, Eminența sa Cardinalul Köning și Eminența Sa Cardinalul Döpfner. O delegație a Bisericii noastre condusă de P. S. Episcop Antonie Ploieșteanul, Vicar Patriarhal, a vizitat în 1972 Secretariatul pentru Unitate și pe Papa Paul VI.

d) Relații nu mai puțin amicale și cu promisiuni pentru viitor s-au dezvoltat tot datorită Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian între

63. *Ibidem*, p. 159.64. *Ibidem*, p. 159.65. *Ibidem*.66. Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, *op. cit.*, p. 174.

Biserica Ortodoxă Română și *Biserica Anglicană*. Vizita la București a Grației Sale Arhiepiscopului de Canterbury, Dr. Michael Ramsey, primatul Angliei (1965), și vizita în Anglia a Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian (1966), au deschis calea unor schimburi de profesori de teologie între Biserica noastră și Biserica Anglicană.

Comisia interortodoxă pentru dialogul cu anglicanii la care au participat teologi români a pregătit în sesiunile de la Belgrad (1966), Geneva (1970) și Helsinki (1971) lista temelor pentru viitorul dialog cu Comisia Anglicană corespunzătoare⁶⁷. Dialogul cu aceștia este încă în stare de pregătire.

e) Relațiile Bisericii Ortodoxe Române cu Bisericile Vechi Catolice sînt într-un curs mereu ascendent în urma vizitei făcute de Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian Episcopului Dr. Joseph Brinkhues de la Bonn (1970) și a acestuia, însoțit de doi profesori de teologie la București în aprilie 1972. Participarea unei delegații române alcătuită din P. S. Episcop Antonie Ploieșteanul, Vicar Patriarhal și Pr. Prof. D. Stăniloae, la consacrarea și instalarea noului Episcop Vechi-Catolic de la Berna, Léon Gautier, în octombrie 1972, precum și conferința celui din urmă la facultatea de teologie veche catolică din Berna, au contribuit la avansarea acestor relații.

Comisia interortodoxă pentru dialogul cu *vechii catolici* întrunită la Belgrad (1966), Geneva (1970), și Bonn (1971), la care a participat cîte un delegat al Bisericii noastre, a precizat punctele viitorului dialog, după ce o nouă «Mărturisire de credință» prezentată Comisiei amintite în sesiunea de la Belgrad de Episcopii Vechi-catolici au lămurit o serie de probleme din învățătura acelor Biserici. Comisia și-a continuat lucrările la Atena (1973), Morschach 1974 și ... (1975)⁶⁸.

f) Relațiile dintre Biserica Ortodoxă Română și *Bisericile Protestante* au loc îndeosebi în organizațiile intercreștine mondiale, Consiliul Ecumenic al Bisericilor și Conferința Bisericilor Europene, la care și Biserica Ortodoxă Română și Bisericile Protestante participă ca membre. La acestea se adaugă însă și vizitele reciproce dintre Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian și unii conducători ai unor Biserici Protestante naționale. De pildă, vizita în România a Excelenței Sale, Episcopul Herman Dietzfelbinger, conducătorul Bisericii Evanghelice din R. F. Germania (aprilie 1970) și a Excelenței Sale Dr. Olof Sundby, Arhiepiscop de Uppsala și Primatul Bisericii Evanghelice a Suediei (1975) și vizita Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian făcută Bisericii Evanghelice din R. F. Germania (octombrie 1970). Alți reprezentanți de seamă ai Bisericilor Protestante (ai celei Luterane din Danemarca), ai Federației Reformate Mondiale, ai Federației Lutherane Mondiale, au vizitat Biserica noastră și pe Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian.

67. Vezi pe larg situația relațiilor și pregătirile pentru dialogul cu Vechii catolici, Pr. Conf. Ștefan Alexe, Dialogul teologic, dintre ortodocși și vechii catolici. Stadiul actual al pregătirii și perspectivele acestui dialog «Ortodoxia», an. XXVII (1975), nr. 2. p. 260—267.

68. La a XXV-a aniversare de la intronizarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian, p. 160.

Un dialog propriu-zis între Bisericile Protestante și Biserica noastră nu a început încă, ca acel care a început în 1957 și se dezvoltă între ele și Biserica Ortodoxă Rusă, dar s-au creat condiții favorabile pentru începerea unui astfel de dialog.

g) După o întrerupere cauzată de cel de-al doilea război mondial, Biserica Ortodoxă Română a intrat ca membră în Consiliul Ecumenic al Bisericilor (1961) și desfășoară aici o activitate susținută alături de celelalte Biserici Ortodoxe surori, menită să contribuie la apropierea și cunoașterea reciprocă dintre Biserici și la discutarea marilor probleme cu care este confruntată lumea, societatea și Biserica, în aceste vremuri de rapide și profunde transformări social politice și economice și mutații cultural spirituale în societatea noastră contemporană. A fost prezentă din 1961 la toate adunările generale ale Consiliului Ecumenic Bisericesc, inclusiv a cincea Adunare Generală de la Nairobi (noiembrie—decembrie 1975) și la lucrările pe Comisii și departament, Comitetul Central și Comitetul Executiv al C.E.B., avînd astăzi după Nairobi două locuri în Comitetul Central și unul în Comitetul Executiv C.E.B. În 1966, Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian a făcut o vizită Consiliului Ecumenic al Bisericilor la Geneva după ce fostul Secretar General al acestui organism intercreștin mondial W. A. Visser't Hooft vizitase Biserica noastră.

În iunie 1975, actualul Secretar General al Consiliului Ecumenic al Bisericilor Dr. Philip Potter a făcut la rîndul său o călătorie oficială în România la invitația Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian. Biserica Ortodoxă Română participă ca membră la activitatea *Conferinței Bisericilor Europene*, avînd două locuri în prezidiul acesteia, aducîndu-și efortul ei la studierea și soluționarea problemelor ce se pun Bisericilor din Europa. De pe poziția ei, Biserica Ortodoxă Română a susținut politica Statului nostru privind pacea, securitatea și cooperarea în Europa, cu care s-a ocupat Conferința General-Europeană pentru pace, securitate și cooperare încheiată cu succes printr-un *act final* în august 1975 la Helsinki.

Biserica Ortodoxă Română se numără printre membrele fondatoare ale *Conferinței Creștine pentru pace*, în cadrul căreia ea își aduce aportul ei la soluționarea marilor probleme ale lumii contemporane mai ales pe tărîmul creștinismului practic.

În întreaga activitate de promovare a relațiilor Bisericii noastre cu Bisericile neortodoxe și cu organizațiile intercreștine Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian a fost călăuzit de două principii :

1. *Primatul colaborării practice* în slujirea aspirațiilor omenirii contemporane⁶⁹. «Uniunea Bisericilor Creștine în credință este un țel de viitor, poate foarte îndepărtat. Dar omenirea stă azi sub apăsarea unor nevoi urgente. De aceea Bisericile nu pot amîna conjugarea eforturilor lor pentru o sprijinire mai eficace a omenirii contemporane în

69. *Ibidem.*

aceste nevoi urgente pînă la realizarea unității lor în credință Bisericile trebuie să ajute urgent popoarele în năzuințele lor de evitare a războiului prin propovăduirea solidară a idealurilor de pace și securitate între credincioșii lor care sînt parte constitutivă a diferitelor popoare. Bisericile sînt datoare să ajute popoarele în eforturile lor de rezolvare pe cale pașnică a fiecărui conflict sau a fiecărei tensiuni ce se ivește într-o parte sau alta a lumii... să ajute popoarele ... pentru a ajunge la acorduri regionale sau universale ..., să colaboreze la înlăturarea discriminărilor rasiale, la ușurarea greutăților care apasă asupra unor popoare sau părți din popoare ... (nedreptăți, asupriri, foame, boli, înapoiere economică și culturală etc.)⁷⁰. În această colaborare practică și prin fidelitatea față de Hristos, Bisericile netezesc calea spre apropierea lor progresivă în credință.

2. Strîns legat de acest principiu realist, afirmat de Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian în relațiile Bisericii Ortodoxe Române cu celelalte Biserici și cu organizațiile intercreștine mondiale, este *principiul slujirii intereselor poporului nostru român*⁷¹. Biserica Ortodoxă Română și-a împlinit, precum se știe, chiar de la început destinele și lucrarea ei cu destinele, suferințele și aspirațiile după libertate și unitate națională, dreptate socială, pace și colaborare ale poporului cu care s-a născut și a crescut aici la Dunăre, Mare și de o parte și alta a Carpaților.

«Colaborarea și independența sînt cei doi poli între care se mișcă viața tuturor entităților din lume și între acești doi poli trebuie să se miște și viața popoarelor. Acestui echilibru i se opune atît imperialismul de orice fel, cît și izolarea. Amîndouă sînt păgubitoare dezvoltării normale a diferitelor entități din lume. Statul nostru s-a făcut cunoscut și apreciat în lumea întreagă ca purtătorul de cuvînt al acestei politici de echilibru între independență și colaborare a popoarelor. Biserica noastră aplică pe planul relațiilor ei cu celelalte Biserici și organizații intercreștine această politică de echilibru între independență și colaborarea Statului nostru, căci ea corespunde unirii principiului autocefaliei și al ecumenicității sau îmbinării armonioase a lor, practică de Ortodoxie.

În toate întîlnirile lor cu delegații altor Biserici și al organizațiilor intercreștine mondiale, delegații Bisericii Ortodoxe Române au ținut să contribuie prin relațiile dintre Biserici la întărirea legăturilor de prietenie ale poporului nostru cu celelalte popoare, să facă cunoscut Biserica și poporul român, zestrea lui sufletească și realizările lui mărețe în construirea și desăvîrșirea vieții celei noi în țara noastră, precum și activitatea lui bogată pe scena internațională menținînd pacea, frățietatea între oameni și popoare, securitatea și cooperarea larg umană pentru o bunăstare generală.

70. La a XXV-a aniversare de la întronizarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian, p. 162. 71. *Ibidem*, p. 162.

Viziunea ecumenică după care s-a condus Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian, izvorită din echilibrul Ortodoxiei și al tradiției românești — este un tot armonic echilibrat și realist. Prin echilibrul lui între principiul independenței și al colaborării creștine pe teren practic, ecumenismul promovat de Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian și de întreaga Biserică Ortodoxă, corespunde aspirațiilor de astăzi ale popoarelor, după libertate națională suverană, dezvoltare și progres și le slujește de pe poziția învățăturii noastre creștine ortodoxe.

*
* *
*

Împlinire și desăvârșire a autocefaliei, Patriarhatul Bisericii Ortodoxe Române consacră deplina independență suverană a Bisericii și a poporului român în organizarea și desfășurarea vieții lui religioase. El a avut rostul să contribuie și a contribuit chiar la păstrarea și adâncirea unității spirituale a obștii românești, statornică în aceeași lege și credință strămoșească pe pământul străbun al României.

Mai mult onorifică, sub raportul eficienței sale pînă în 1948, instituția și scaunul de patriarh s-au manifestat ca o instituție canonică efectivă sub arhipăstorirea Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian cînd Biserica Ortodoxă Română și-a atins treapta ei de dezvoltare și prestigiul pe care le reclamă treapta de patriarhie la care fusese ridicată prin voința unanimă a ei și a poporului român acum 50 de ani în urmă (1925).

Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian și Sfîntul Sinod au integrat în ultimii peste 27 de ani, Biserica noastră, în realitățile naționale, sociale și economice ale poporului care desăvîrșește zidirea cea nouă din țara noastră. Expresie a acestei integrări este întreaga și bogata activitate a Bisericii Române care s-a prîmenit dezvoltîndu-se tot mai mult. Cu această dezvoltare este corelată deschiderea ei progresivă spre lume, societate și om în general, și deschiderea tot mai mare către credincioșii și poporul cărui îi aparține, cu slujirea și sprijinul ei dat tuturor acțiunilor de interes general ale poporului român.

De pe poziția, prin mijloacele și formele ei de slujire, la ea acasă, singură și împreună cu celelalte culte în cadrul ecumenismului local, și peste hotare, în organizațiile intercreștine mondiale, apără și slujește interesele nobile ale credincioșilor săi, ale poporului român, și ale tuturor popoarelor, cu păstrarea însă intactă a identității sale de Biserică Ortodoxă Română autocefală a căreia îi este scumpă păstrarea fără știrbire a adevărului dumnezeiesc de credință și iubirea și slujirea lui Dumnezeu și a oamenilor.

Pr. Lector, DUMITRU GH. RADU

DESFĂȘURAREA FESTIVITĂȚILOR PRILEJUITE DE SEMICENTENARUL PATRIARHIEI ROMÂNE ȘI DE ÎMPLINIREA A 90 DE ANI DE LA RECUNOAȘTEREA AUTOCEFALIEI BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

Într-o atmosferă plină de bucurie duhovnicească și entuziasm, la începutul lunii noiembrie Biserica Ortodoxă Română, îmbrăcată în haină de sărbătoare, a aniversat 50 de ani de Patriarhat (1925) și 90 de ani de la recunoașterea Autocefaliei (1885).

Pentru ierarhii, clerul și credincioșii români, aceste evenimente bisericești, legate organic de momente hotărâtoare din istoria poporului nostru — ca : Unirea Principatelor (1859), cucerirea independenței de stat a României (1877—1878) și desăvârșirea statului unitar român (1 decembrie 1918) — au constituit acte solemne de împlinire și realizare desăvârșită a aspirațiilor Bisericii și poporului credincios român spre unitate și neafrnare. De aceea, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în frunte cu Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian, a hotărât să serbeze în chip deosebit, aceste mărețe evenimente din viața și istoria Bisericii noastre.

Sărbătorirea lor a prilejuit desfășurarea unor ample festivități comemorative la care au luat parte :

Din partea Bisericii Ortodoxe Române toți membrii Sfântului Sinod din țară în frunte cu *Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian*, precum și membrii Sfântului Sinod de peste hotare și anume : I. P. S. Arhiepiscop Victorin Ursache al *Arhiepiscopiei Misionare Ortodoxe Române în America* ; P. S. Episcop-Vicar Lucian Făgărășanul al *Arhiepiscopiei Ortodoxe Române pentru Europa Centrală și Occidentală* ; Membrii Consiliului Național Bisericesc ; Conducătorii și reprezentanții cultelor religioase din țară, dintre care amintim : Eminența Sa Mgr. Francisc Augustin, Conducătorul Arhiepiscopiei Romano-Catolice din București ; Eminența Sa Iuliu Nagy, Episcopul Eparhiei Reformate din Cluj ; Eminența Sa Papp Laszlo, Episcopul Bisericii Reformate din Oradea ; P. S. Episcop Ambrozie, Biserica creștină de rit Vechi din Brăila ; Excelența Sa Mehmet Iacob, Șeful Cultului Musulman din R.S.R. (Constanța) etc.

Au participat, de asemenea, numeroși reprezentanți ai Comunităților ortodoxe române de peste hotare, reprezentanții Institutelor Teologice Ortodoxe Române, reprezentantul Institutului Teologic Protestant Unic din Cluj, Prof. Dr. Karoly Rapp, Rectorul Institutului ; reprezentanți ai Centrului Patriarhal, Preoți Consilieri Patriarhali și Mitropolitanii, P. C. A. Gheorghe Hranisavlievici, (vicariatul Bisericii Ortodoxe Sârbe din Timișoara ; reprezentanți ai Redacției Revistelor bisericești etc.

La marea sărbătoare a Bisericii Ortodoxe Române au participat și Conducători sau reprezentanți ai Bisericilor Ortodoxe și ai altor Biserici creștine și organizații intercreștine de peste hotare dintre care amintim : 1. *Patriarhii* : Patriarhia Ecumenică, Patriarhia Alexandriei,

Patriarhia Ierusalimului, Patriarhia Moscovei, Patriarhia Serbiei, Patriarhia Bulgară; 2. *Biserici*: Biserica Ortodoxă a Ciprului, Biserica Ortodoxă a Greciei, Biserica Ortodoxă din Polonia, Biserica Ortodoxă din Finlanda, Catolicosatul Armean de Ecimiadzin, Biserica Etiopiei, Biserica Siriană din India, Biserica Coptă din Egipt, Biserica Angliei, Biserica Vechilor-Catolici; 3. *Organizații intercreștine*: Secretariatul pentru Unitatea Creștinilor de la Vatican, Consiliul Ecumenic al Bisericilor, Conferința Bisericilor Europene etc.

Festivitățile au început în ziua de 1 noiembrie, dimineața, când P. S. Episcop Roman Ialomițeanul, Vicarul Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor, în fruntea unui sobor de preoți și diaconi, a săvârșit Sfânta Liturghie în Catedrala Patriarhală. A urmat apoi un Te-Deum oficiat de către P. S. Episcop Antonie Ploieșteanul, Vicar Patriarhal, în fruntea aceluiași sobor. Răspunsurile la slujbă au fost date de către corul studenților Institutului teologic din București condus de Diac. Lect. Nicu Moldoveanu.

La orele 10,30, în sala sinodală a Palatului Patriarhal, a avut loc ședința festivă a Sfintului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, la care au participat toți invitații, fiind de față și reprezentanți ai Departamentului Cultelor în frunte cu Dl. Gheorghe Nenciu, Conducătorul acestui Departament.

Ședința inaugurală a festivităților a fost deschisă de Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian, Președintele Sfintului Sinod, printr-o aleasă cuvîntare, în care Prea Fericirea Sa a adresat un călduros salut de bun-venit tuturor delegațiilor bisericești și religioase de peste hotare și din țară venite să împărtășească cu noi bucuria acestui popas sărbătoresc din viața Bisericii și a credincioșilor ei.

Părintele Patriarh Justinian a evocat, pe scurt, cele două momente culminante din viața Ortodoxiei românești: dobîndirea oficială și de drept a autocefaliei în 1885 și ridicarea la rangul de Patriarhie în 1925, care au constituit o încununare firească a conștiinței de sine a Bisericii noastre, și o conștințire a dezvoltării ei într-un anumit moment al istoriei ei și al poporului căruia îi aparține.

Amintind cu acest prilej și de împlinirea a 1650 de ani de la primul Sinod ecumenic de la Niceea (325) la care a participat și episcopul Tomisului, Constanța din Dobrogea noastră de astăzi, precum și împlinirea a 375 de ani de la prima unire a tuturor românilor, de o parte și de alta a Carpaților sub sceptrul voievodului Mihai Viteazul (mai—august 1600), voievod care a ctitorit pentru românii din Transilvania catedrală mitropolitană de la Alba Iulia, Prea Fericirea Sa și-a exprimat și bucuria pentru restatornicirea vechilor eparhii: Arhiepiscopia Tomisului și a Dunării de Jos precum și a Episcopiei de Alba Iulia, prin ședința Sfintului Sinod din 16 octombrie 1975.

După ce și-a încheiat cuvîntarea, Întîistătătorul Bisericii Ortodoxe Române a dat citire telegramelor adresate, cu ocazia acestor sărbători, Domnului Nicolae Ceaușescu, Președintele Republicii Socialiste România.

În continuare, P. S. Antonie Ploieșteanul a dat citire altor două telegrama adresate Domnului Emil Bodnaraș, Vicepreședinte al Consi-

liului de Stat și Domnului Manea Mănescu, Prim-Ministrul Guvernului Republicii Socialiste România.

Apoi, Prea Fericitul Patriarh Justinian a dat cuvîntul I. P. S. Iustin, Mitropolitul Moldovei și Sucevei, care a rostit cuvîntul solemn al ședinței extraordinare a Sfîntului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

Înalt Prea Sfinția Sa a făcut o expunere amănunțită a evenimentelor aniversare în care a analizat temeiurile și semnificația lor, valoarea și importanța lor pentru Istoria Bisericii Ortodoxe Române.

După ce I. P. S. Iustin și-a încheiat cuvîntarea, Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian a mulțumit vorbitorului, dînd în continuare cuvîntul P. S. Antonie Ploieșteanul, Episcop-Vicar Patriarhal, care a citit «Actul Sinodal de Aniversare» :

«Cu vrerea Tatălui, cu ajutorul Fiului și cu săvîrșirea Sfîntului Duh, Treimea cea de o ființă și nedespărțită.

Astăzi, în cea dintii zi a lunii noiembrie, din anul mîntuirii 1975, împlinindu-se 50 de ani de la înființarea Patriarhiei Române și înscăunarea primului ei patriarh, precum și 90 de ani de la recunoașterea autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române, socotit-am de folos să cinstim după datina creștinească și românească aceste popasuri mărețe din viața Bisericii străbune și spre aducere aminte să se scrie aici în Conclica Sfîntă a Sfîntului Sinod cele ce urmează :

1. — Încă de la organizarea oficială a ei, în secolul al XIV-lea, Biserica noastră a avut o situație deosebită. S-a bucurat «ab antiquo» de independență administrativă internă și autonomie bisericească deplină. N-a recunoscut altă autoritate din afară decît jurisdicția canonică a Patriarhiei Ecumenice din Constantinopol, și aceasta «numai în materie de dogmă și disciplină».

Această stare s-a menținut pînă către mijlocul secolului al XIX-lea, cînd, odată cu unirea Principatelor Române au început și demersurile pentru recunoașterea deplină și de drept a autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române. Susținut cu demnitate de mitropolii primați ai României, *Nifon* (1850—1875) și *Calinic* (1875—1886) și îmbrățișate cu căldură de domnitorul Alexandru Ioan Cuza (1859—1866) și de alți luminați și patrioți bărbați de Stat din acest timp, aceste demersuri au luat sfîrșit în anul 1885, cînd, după ce țara, la 9 Mai 1877, își dobîndise independența, vrednicul de pomenire Ioachim IV, patriarhul ecumenic (1884—1886) și Sinodul din jurul său, în Aprilie 1885, deci acum 90 de ani, au emis Tomosul de autocefalie al Bisericii Ortodoxe Române. Prin aceasta, Biserica noastră se recunoștea «neatîrnată și autocefală», administrîndu-se cu propriul și Sfîntul său Sinod și «nerecunoscînd în propria sa administrație internă nici o altă autoritate bisericească, fără numai pe capul Bisericii celei una, sfîntă, sobornicească și apostolească, pe Mîntuitorul Dumnezeu-omul...».

2. — O urmare firească a obținerii autocefaliei Bisericii noastre a fost mai apoi ridicarea ei la rangul de Patriarhie. Reamintim și aici că, încă de la început, mitropolitul Țării Românești purta și titlul de «exarh al plaiurilor», adică reprezentant delegat sau împuternicit al Patriarhiei

de Constantinopol și pentru creștinii de la nord de Carpați. După aceea el a fost cinstit și cu titlul de «doctîitor» al unor foste scaune ierarhice de seamă din cuprinsul Patriarhiei Ecumenice, printre care amintim pe cel de doctîitor al Cezareei Capadochiei. De asemenea, în Moldova, la sfîrșitul secolului XVI, mitropolitul Gheorghe Movilă căpătase și el de la Patriarhia Ecumenică dreptul de a purta la slujbe însemne patriarhale.

Deosebit de acestea, în trecut, Biserica Ortodoxă Română s-a arătat păstrătoare și apărătoare a dreptei credințe și susținătoare cu ajutoare a unora din Bisericile Ortodoxe din Orientul creștin aflate în lipsă.

Toate aceste fapte o îndreptățeau la o treaptă superioară în ierarhia rangurilor bisericesti creștine.

Acest lucru s-a putut înlăptui mai ales după actul istoric de la Alba Iulia din 1 decembrie 1918, care a marcat desăvîrșirea Statului național unitar român și care a adus Patriei noastre un mare prestigiu în rîndul statelor europene. În ședința sa din 4 februarie 1925, Sfîntul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în umanitate și cu mare însuflețire, a hotărît «înființarea în Țara Românească pentru Biserica Ortodoxă autocefală Română demnitatea de patriarh» și ridicarea arhiepiscopului și mitropolitului Țării Românești, Miron, în calitatea sa de Primat al României, la rangul de Patriarh al Bisericii Ortodoxe Autocefale Române.

Supusă corpurilor legiuitoare de atunci, la 12 și 17 Februarie 1925, hotărîrea sinodală a devenit Legea pentru ridicarea scaunului arhiepiscopal și mitropolitan, ca Primat al României, la rangul de scaun patriarhal, care, la 23 și 25 Februarie același an, a fost promulgată și respectiv publicată în Monitorul Oficial.

Încunostiințîndu-se și Patriarhia Ecumenică din Constantinopol de acest măreț act al Bisericii noastre, aceasta, negăsind «nici o piedică invincibilă» împotriva lui, l-a recunoscut și la 30 iulie 1925 patriarhul ecumenic Vasile a emis Tomosul respectiv. Acesta a trimis o delegație specială, care a adus documentul la București și apoi, în ziua de 27 septembrie 1925, a fost citit în catedrala patriarhală de aici.

După aceasta, la 1 noiembrie 1925, deci exact acum 50 de ani, cu deosebit alai, fiind de față și delegați ai multor Biserici Ortodoxe, s-a făcut instalarea primului patriarh al Bisericii Ortodoxe Române. În scaunul patriarhal au urmat între 1939—1948 patriarhul Nicodim Munteanu, iar din 1948 pînă astăzi Biserica noastră este cîrmuită cu vrednicie și înțelepciune de către PREA FERICITUL PATRIARH JUSTINIAN, sub a cărui păstorire Biserica noastră a trăit o epocă de pace și progres.

3. — Tot în acest an, 1975, Biserica creștină sărbătorește împlinirea a 1650 de ani de la ținerea primului Sinod ecumenic de la Niceea din anul 325, la care a participat și episcopul Scythiei Minor — Dobrogea — cu reședința în orașul Tomis, Constanța de astăzi.

Cum Dobrogea este cel dintîi pămînt românesc pe care a încolțit sămînța Evangheliei, cum aici creștinismul s-a dezvoltat încă din epoca apostolică, avînd Biserici, sfinți și martiri —, cum vechimea acestuia este dovedită azi prin multe vestigii creștine — basilici, inscripții ș.a. — descoperite pe teritoriul ei, cum la Tomis-Constanța, cu peste 1600

de ani în urmă, a existat și funcționat efectiv prima episcopie de pe teritoriul patriei noastre, cu prilejul aniversării aici pomenite, Sfintul Sinod a ridicat Episcopia Dunării de Jos, în a cărei jurisdicție canonică se află Dobrogea, la rangul de Arhiepiscopie cu titlul de «Arhiepiscopia Tomisului și Dunării de Jos», și cu un episcop-vicar șezător la Constanța, vechiul Tomis.

4. — De asemenea, tot în acest an, 1975, Biserica Ortodoxă Română și poporul român au sărbătorit 375 de ani de la unirea celor trei țări românești: Țara Românească, Transilvania și Moldova, înfăptuită în anul 1600 de voievodul Mihai Viteazul și 2000 de ani de existență dovedită a orașului Apulum, Alba Iulia de azi, care a fost capitală a Transilvaniei și focar de cultură și unitate, în care a stat ca domn al tuturor românilor și a înălțat reședința mitropolitană și unde din cea de a doua jumătate a secolului al XVI-lea și-a avut sediul «Mitropolia Ortodoxă a Țării Ardealului», ai cărei titulari se hirotoneau la Tîrgoviște sau București. Această mitropolie a fost desființată de către habsburgii la anul 1701.

Cu prilejul aniversărilor aici pomenite, Sfintul Sinod ținând seama de însemnătatea pe care orașul Alba Iulia a avut-o în istoria politică, culturală și bisericească a patriei noastre, a refăcut în acest an străvechiul centru episcopal de la Alba Iulia, cu titlul de «Episcopia Alba Iulia», cu reședința în acest oraș și în dependență canonică față de Mitropolia Ardealului.

Aducîndu-ne aminte de toate aceste mărite fapte din trecutul nostru bisericesc, adunatu-ne-au astăzi în Catedrala Sfintei Patriarhii din București și după săvîrșirea dumnezeieștii Liturghii, am înălțat smerite rugăciuni de mulțumire către Atotputernicul Dumnezeu pentru nemărginita Sa milostivire revărsată asupra Bisericii și a poporului dreptcredincios.

La această împătrită aniversare a Bisericii Ortodoxe Române, au fost de față soli ai Bisericilor ortodoxe de pretutindeni, ai Bisericii Romano-Catolice, ai Bisericii Anglicane, ai Bisericii Vechi-Catolice, reprezentanți ai unor organizații creștine internaționale, precum și reprezentanții cultelor religioase din țara noastră.

Din partea înalțelor autorități de Stat a participat Dl. Gheorghe Nenciu, Conducătorul Departamentului Cultelor.

Drept mărturie a recunoștinței noastre față de înduratul Dumnezeu, care ne-a învrednicit a fi părtași ai acestui ales popas din istoria Bisericii noastre și iarăși ca o mărturie pentru cei ce vor urma după noi, făcutu-s-a acest Act de aniversare, care s-a scris și s-a subscris în această Condică Sfîntă a Sinodului Bisericii Ortodoxe Române».

După citirea documentului oficial, Prea Fericitul Patriarh Justinian a invitat pe participanții la momentul festiv, să semneze Actul în Condică Sfîntă a Sinodului, după care ședința solemnă a fost suspendată pentru o scurtă pauză.

La redeschiderea ședinței, Întîistătătorul Bisericii noastre a dat cuvîntul delegaților, în ordine canonică.

Au luat cuvîntul :

— I. P. S. Meletios al Franței care, a citit mesajul Sanctității Sale Patriarhului ecumenic Dimitrios I iar apoi a adus omagiul delegației Patriarhiei Constantinopolului cu ocazia celor două aniversări ;

— I. P. S. Mitropolit Sinessios, conducătorul delegației Patriarhiei Alexandriei, care a vorbit în numele Sanctității Sale Nicolae al VI-lea, Patriarhul Alexandriei și a toată Africa.

— I. P. S. Mitropolit Ignatios de Latakia, delegatul Patriarhiei Antiohiei, care a vorbit în numele Prea Fericirii Sale, Patriarhul Elias al IV-lea ;

— I. P. S. Mitropolit Ghermanos de Petra, Patriarhia Ierusalimului, care a vorbit în numele Prea Fericirii Sale, Patriarhul Benedict al Ierusalimului ;

— I. P. S. Mitropolit Hrisantos de Limasol, reprezentantul Prea Fericitului Arhiepiscop Makarios, Președintele Ciprului ;

— I. P. S. Mitropolit Stefanos de Triphilya și Olimpia, reprezentînd Biserica Ortodoxă a Greciei ;

— I. P. S. Paavali, Arhiepiscop al Kareliei și al întregii Finlande ;

— Eminentă Sa Cardinalul Jan Willebrands, șeful Secretariatului pentru unitatea creștină de la Vatican și conducătorul delegației Bisericii Romano-Catolice la festivitățile Bisericii noastre, care a citit «Mesajul Sanctității Sale Papa Paul al VI-lea».

La sfîrșitul cuvîntărilor vorbitorii au oferit daruri Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian, îmbrățișîndu-l frățeste.

După terminarea cuvîntărilor oaspeților Prea Fericirea Sa a invitat pe Domnul Gheorghe Nenciu, Conducătorul Departamentului Cultelor, să ia cuvîntul.

În numele Departamentului Cultelor, Domnia Sa și-a exprimat bucuria de a participa la aniversarea celor două evenimente din Istoria Bisericii Ortodoxe Române, evenimente care — așa cum sublinia vorbitorul — au marcat etape însemnate și pline de semnificație nu numai pentru Biserica Ortodoxă Română, ci și pentru Statul român, deoarece ele s-au realizat în cursul unui proces istoric desfășurat în numele ideii de neam, de libertate și independență, de libertate națională și de suveranitate a poporului român.

Spre finalul cuvîntării, Dl. Gheorghe Nenciu apreciînd aportul adus de cultele din țara noastră la sprijinirea luptei poporului nostru pentru progres și prosperitate, pentru făurirea viitorului său fericit, și-a exprimat convingerea că și de aici înainte, acestea, în climatul de libertate, propriu țării noastre, își vor aduce noi aporturi la înflorirea societății românești.

La sfîrșitul cuvîntării Domnia Sa a salutat delegațiile Bisericilor și Organizațiilor bisericești aflate la festivitate, urînd tuturor noi satisfacții și bucurii depline în străduințele lor pentru pacea și buna înțelegere între popoare, felicitînd în același timp pe Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian și Sinodul Bisericii Ortodoxe Române, cu prilejul acestui moment aniversar.

*

În încheierea ședinței festive a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian a rostit următoarele :
 «Mulțumesc din inimă, în numele Sfântului Sinod și în numele Bisericii Ortodoxe Române, tuturor delegațiilor, pentru acceptarea invitației noastre de a participa la aceste importante aniversări ale Bisericii Ortodoxe Române.

Mulțumesc în mod deosebit vorbitorilor pentru frumoasele sentimente exprimate cu privire la Biserica Ortodoxă Română.

Este pentru noi toți o mare bucurie să vedem Bisericile Ortodoxe surori și celelalte Biserici creștine, adunate aici, prin reprezentanții lor, ca să-și mărturisească sentimentele de dragoste față de noi cu prilejul acestui popas aniversar, când serbăm Semicentenarul Patriarhiei Române și 90 de ani de la recunoașterea deplină și de drept a autocefaliei. Noi am dorit să dăm o strălucire deosebită acestor aniversări și prin asocierea la ele a aniversării a 1650 de ani de la primul Sinod Ecumenic de la Niceea, la care a luat parte și un episcop de Tomis (Constanța de azi din Dobrogea), eveniment în cinstea căruia am ridicat Episcopia Dunării de Jos la rangul de Arhiepiscopie cu titlul de «Arhiepiscopia Tomisului și Dunării de Jos», cu un Vicar rezident la Tomis-Constanța. Am asociat, de asemenea, la aniversările bisericesti și aniversarea a 2000 de ani de atestare istorică a orașului Alba Iulia din Transilvania, care a avut o Mitropolie, desființată de habsburgi în 1701.

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a hotărît refacerea Episcopiei de Alba Iulia, ceea ce adaugă încă un motiv de bucurie sărbătoririi Patriarhiei și Autocefaliei.

Mulțumindu-vă încă odată pentru participare și pentru dragostea ce ne-ați arătat-o, declar închisă ședința solemnă a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

Și acum îngăduiți-mi să vă invit la Agapa frățească pe care o oferim în cinstea Dumneavoastră, a tuturor, și unde vor putea lua cuvântul, în continuare, cei care doresc să vorbească și nu au putut vorbi aici».

Agapa frățească oferită oaspeților a avut loc în trapeza Palatului Patriarhal din București.

La masă, șirul cuvântărilor a fost deschis de P. S. Episcop Dirayr Mardichian, Conducătorul Eparhiei Bisericii Armene din București care a vorbit ca delegat personal al Sanctității Sale Vazken I, Patriarhul Suprem și Catolicos al tuturor armenilor, exprimându-și bucuria de a fi invitat la aceste serbări.

În continuare au mai luat cuvântul : P. S. Visarion de Virșet, din partea Bisericii Ortodoxe a Serbiei ; I. P. S. Mitropolit Mar Theophilos Philipos (Kottayam), din delegația Bisericii Siriene a Indiei (Karela), care a dat citire mesajului Sanctității Sale Baschis Mar Thoma Mathews I, Catolicosul Răsăritului ; P. S. Pahomios, delegatul Bisericii Răsăritene Copte din Egipt, a vorbit în numele Sanctității Sale, Patriarhului Șenuda al III-lea.

Au toastat, de asemenea, conducătorii și reprezentanții celorlalte culle din țara noastră.

Din partea credincioșilor ortodocși români din America și Canada a vorbit I. P. S. Arhiepiscop Victorin Ursache, al Arhiepiscopiei Misionare Ortodoxe Române în America.

Agapa frățească s-a terminat în acordurile Imnului Patriarhal cântat în limba română și limba greacă.

În după-amiaza aceleiași zile Prea Fericitul Patriarh Justinian a primit la Palatul Patriarhal mai multe delegații. Convorbirile avute au abordat probleme de ordin bisericesc și de relații bilaterale între Biserica Ortodoxă Română și alte Biserici. Fiecare delegație a primit din partea Prea Fericirii Sale diferite daruri.

Duminică 2 noiembrie, în biserica «Sfântul Spiridon-Nou» din Capitală s-a săvârșit «Liturgia solemnă» a festivităților de către un impunător sobor arhieresc în frunte cu : Sanctitatea Sa Pimen Patriarhul Moscovei și a toată Rusia ; Prea Fericitul Părinte Justinian Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române ; Prea Fericitul Patriarh Maxim al Bulgariei etc.

După terminarea Sfintei Liturghii, în loc de predică, I. P. S. Teoctist, Mitropolitul Olteniei, a rostit o cuvîntare festivă în care a pus accentul pe anumite aspecte din viața Bisericii și a neamului nostru, de pe aceste meleaguri de la începuturile ei pînă astăzi, legate, bineînțeles, de evenimentele sărbătorite.

După I. P. S. Teoctist a luat cuvîntul Sanctitatea Sa Patriarhul Pimen al Moscovei și a toată Rusia și Prea Fericitul Maxim Patriarhul Bulgariei.

Ambele cuvîntări au subliniat legăturile tradiționale de colaborare și prietenie dintre Bisericile respective, prețuirea și respectul de care se bucură Biserica Ortodoxă Română în mijlocul celorlalte Biserici Ortodoxe surori, precum și eforturile depuse de Biserica noastră în frunte cu Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian, pentru binele Ortodoxiei ecumenice, în scopul apropierii spre unitatea tuturor creștinilor, în numele întăririi prieteniei tuturor popoarelor și a păcii în întreaga lume.

La sfîrșitul cuvîntărilor vorbitorii au oferit daruri Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian și s-au îmbrățișat cu căldură.

Mulțumindu-le sincer, Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian i-a asigurat de dragostea și prețuirea Bisericii noastre.

Slujba solemnă s-a încheiat cu un Polihroniu săvârșit în cinstea Înălților Ierarhi și a delegațiilor prezente, după care, în acordurile Imnului Patriarhal și a Imnului Arhieresc distinșii oaspeți au plecat apoi la hotelul «Athenée Palace», unde au luat parte la dineul oficial, oferit de către Departamentul Cultelor, cu ocazia celor două aniversări și în onoarea invitaților Bisericii Ortodoxe Române.

Ca și la masa oficială oferită de Patriarhia Română, și la acest dineu s-au rostit toasturi. Șirul lor a fost deschis de către Sanctitatea Sa Pimen, Patriarhul Moscovei și a toată Rusia.

În numele Prea Fericitului Patriarh Justinian, a luat cuvîntul I. P. S. Mitropolit Nicolae Corneanu, Mitropolitul Banatului.

S-a toastat pentru unitatea Bisericilor ; pentru organismele intercreștine locale și mondiale ; pentru contribuția bisericească la cauza păcii și înțelegerii în lume ; pentru Conducerea de Stat a României în frunte cu Președintele ei, Domnul Nicolae Ceaușescu ; pentru Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian ; pentru Dl. Gheorghe Nenciu, Conducătorul Departamentului Cultelor pentru toți invitații Bisericii Ortodoxe Române și pentru întregul popor român.

Domnul Gheorghe Nenciu, în numele Departamentului Cultelor, — care a oferit acest dineu — a răspuns cuvintelor de salut și apreciere ale vorbitorilor, mulțumindu-le în chip călduros pentru gândurile exprimate în numele Bisericilor și popoarelor lor față de constatările reale și de fapt care există în Biserica Ortodoxă Română și experiența bună a țării noastre, rugându-i pe delegați să primească urări de prosperitate pentru popoarele și Bisericile pe care le reprezintă.

După-amiază Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian a primit, la Palatul Patriarhal, o altă serie de delegații de peste hotare întreținându-se cu fiecare dintre membrii delegațiilor și făcând schimburi de impresii, mai ales cu cei care vizitau pentru prima dată Țara și Biserica noastră. Le-au fost oferite daruri. Toate întâlnirile s-au desfășurat într-o atmosferă cu adevărat creștină și frățească, în spirit ecumenist.

Luni dimineața, 3 noiembrie, în cadrul festivităților, a fost fixată o excursie la Curtea de Argeș. Oaspeții au fost însoțiți de membrii Sfîntului Sinod în frunte cu Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian.

Au fost vizitate Biserica Domnească, ruinele Palatului voievodal și zidurile vechii biserici din secolele XII—XIII, după care înaltele personalități au fost conduse la ctitoria lui Neagoe Basarab, una din bijuteriile arhitecturii vechi românești. Aici, la intrarea în biserică, corul elevilor Seminarului Special de la Curtea de Argeș au intonat Imnul Patriarhal, iar P. S. Episcop Pavel Șerpe, starețul Mînăstirii, i-a întîmpinat conform tradiției, cu Sfînta Evanghelie și Sfînta Cruce.

P. Cuv. Arhim. Ilarion Craioveanul, a prezentat un scurt istoric al bisericii și al așezămintelor monahale de aici.

S-a vizitat Paraclisul Mînăstirii și Seminarului, unde se află moaștele Sfîntei mucenice Filoteia, la care oaspeții s-au închinat.

Apoi, în incinta Seminarului, oaspeții au ascultat un mic concert susținut de către corul elevilor sominariști. După intonarea Imnului Patriarhal, P. C. Pr. Prof. Ioan Negruțiu, Directorul Seminarului, a adresat oaspeților un emoționant cuvînt de bun-venit, în care P. C. Sa a informat pe oaspeți despre profilul special al Școlii de aici, profil conceput și creat de Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian, cu perspective și roade bogate pentru activitatea misionară din parohiile transilvănene.

La terminarea concertului Prea Fericitul Patriarh Maxim al Bulgariei a adresat un scurt cuvînt de mulțumire, binecuvîntînd pe elevii și urîndu-le succes în activitatea pastorală și misionară.

A urmat masa oficială oferită de Seminarul Teologic Special în cinstea oaspeților, în «Sala Manole» din incinta Palatului.

Din partea Organelor locale de Stat au fost de față Dl. Ioan Dincă Prefectul Județului Argeș, precum și reprezentanți ai Departamentului Cultelor.

În timpul dejunului, a luat cuvîntul P. S. Harold Isherwood, Episcop-Vicar al Eparhiei Fulham și Gibraltar (Biserica Angliei) apreciind progresul legăturilor tradiționale dintre cele două Biserici pe plan doctrinar și uman.

I-a mulțumit Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian, făcînd urări de sănătate și prosperitate Bisericii Anglicane și credincioșilor ei.

La sfîrșitul mesei a vorbit Domnul Prefect Ioan Dincă, rugînd pe oaspeți să ducă Bisericii și popoarelor lor mesajul de prietenie, pace și colaborare a poporului român.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian a mulțumit D-lui Dincă pentru frumoasele aprecieri și urările adresate și a toastat pentru Conducerea de Stat și pentru toți cei de față.

După terminarea vizitei, la orele 18, oaspeții, însoțiți de Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian și ceilalți membri ai Sfîntului Sinod, s-au întors la București.

În dimineața zilei de 4 noiembrie oaspeții au vizitat: Atelierele Institutului Biblic de la Schitul Maicilor; Tipografia Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă; Complexul Mînăstirii Antim cu Biblioteca și Cancelaria Sfîntului Sinod; Biserica Radu Vodă și Seminarul teologic din București.

Seara, la orele 18, la Institutul teologic Universitar din București — în sala de festivități — a avut loc un Concert festiv dat în onoarea invitaților prezenți la marea și istorica sărbătoare a Bisericii Ortodoxe Române. Și-au dat concursul: Corala Preoților din Capitală dirijată de Pr. Alexandru Delcea, Corala studenților Institutului teologic din București sub conducerea Diac. Lector Nicu Moldoveanu și Corala Catedralei Patriarhale, sub conducerea muzicală a Prof. Nicolae Lungu și a Pr. Iulian Cirstoiu, dirijor adjunct.

Au fost interpretate cîntări psaltice și folclorice religioase, cîntece patriotice și populare românești.

Concertul s-a bucurat de un mare succes și de unanime aprecieri din partea auditoriului.

La sfîrșitul programului muzical Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian a mulțumit celor trei formații corale pentru reușita interpretării cîntecelor executate, a felicitat pe dirijori și a împărtășit tuturor binecuvîntări.

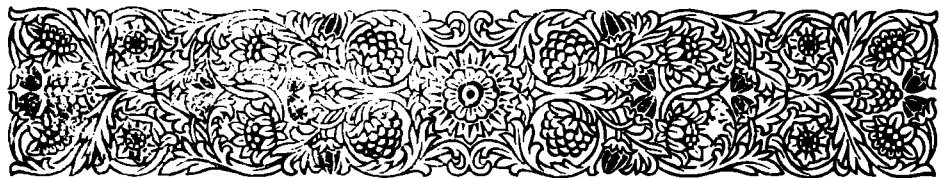
Începînd cu ziua de 5 noiembrie, rînd pe rînd, membrii delegațiilor au părăsit pămîntul ospitalier al țării noastre ducînd cu ei cele mai bune impresii de la marea sărbătoare a Bisericii Ortodoxe Române.

Prezența atîtor delegații străine la aceste festivități solemne demonstrează cu prisosință prestigiul de care se bucură astăzi, în lumea creștină și religioasă, Biserica noastră.

Desfășurarea festivităților semicentenarului Patriarhiei Române și a 90 de ani de la recunoașterea Autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române, prin amplexarea lor, a fost nu numai sărbătoarea istorică a noastră, ci și a Bisericilor Ortodoxe de pretutindeni, care, prin prezența lor în număr atît de mare, recunosc trăirea și vrednicia noastră românească în Ortodoxie din vremurile trecute, prezente și viitoare. Se recunoaște păstrarea statornică a credinței curate în Biserica noastră, prin rîvna sfîntă a slujitorilor sfintelor altare și a credincioșilor noștri ; se dovedește contribuția profundă a Ortodoxiei românești la fundamentarea, întărirea și creșterea trupului Ortodoxiei ecumenice prin închegarea legăturilor dintre Bisericile Ortodoxe și celelalte Biserici, pentru sporirea înrîuririi Ortodoxiei în întreaga lume creștină și în desțelenirea căilor pentru unirea tuturor Bisericilor.

Diac. GH. BOGDAPROSTE

ÎNDRUMĂRI PASTORALE ȘI OMILETICE

LA SFINȚII ARHANGHELI MIHAIL ȘI GAVRIIL

«Acum puterile cerești împreună cu noi slujesc».

Dacă în duminicile și sărbătorile de peste an, pomenind amintirea marilor evenimente ale creștinătății sau numelui sfinților săi, își îndreptează privirea spre lumea văzută, spre această zidire a lui Dumnezeu aflată în natură, în lume, — azi la prăznuirea soborului Sfinților arhanghel Mihail și Gavriil, cu frică, dar și cu îndrăzneală puternică, Ortodoxia privește spre lumea nevăzută, spre cetele cerești și îngeresti, care pururea văd fața lui Dumnezeu (Matei XVIII, 10).

De aceea și noi astăzi, pe aripile credinței și rugăciunii, să ne ridicăm și să depunem la porțile cerului cununi de laudă și de venerare pentru aceste mărețe puteri, trimise de Dumnezeu, de-a lungul vremilor ca mesageri și crainici ai voilor Sale și ai poruncilor Sale, date în momente mai critice din istoria mîntuirii noastre. Depunem în fața icoanelor lor, pe care tradiția bisericii îi păstrează cu cinste în iconografia sa, florile recunoaștinței noastre, mai marilor voievozi ai cetei cerești — Mihail și Gavriil — și îngerului nostru păzitor care ne însoțește în viață de la porțile bolozului pînă la porțile morții și învierii.

Pentru ochii noștri de lut îngerii formează o lume nevăzută — fiind făpturi ale lui Dumnezeu, create din nimic, numai din cugetarea Sa ca niște lăudători străluciți ai mării Sale. Sfînta Scriptură și tradiția Bisericii ne învață despre existența, locul și starea lor, despre misiunile încredințate lor de Dumnezeu și despre lucrarea lor în lume. Totuși această lume nevăzută a îngerilor a fost descoperită uneori și ochilor trupești ai omului, atunci cînd Dumnezeu a voit să-i facă vestitori ai Săi.

De la prima pagină și primul vers din Sfînta Scriptură, «cînd la început a făcut Dumnezeu cerul și pămîntul» prin cuvîntul «cer» se înțelege și zidirea cerească — îngerii, «iar cînd primul om a fost izgonit din «raiu cel din Eden», heruvimi cu sabie de flăcări a pus Dumnezeu să păzească pomul vieții» (Fac. III, 24).

Dînd mereu filă cu filă, carte de carte și rugă de rugă, de-a lungul veacurilor, apariția îngerilor devine din ce în ce mai întîlnită.

Iconografia Bisericii arată atît de sugestiv «Jertfa lui Avraam», cînd un înger îi oprește mîna care trebuia să înjunghie pe Isac, (Fac. XXII, 11), de asemenea, pe

scara pe care o visează Iacob, «cete de ingeri coboară și sute de pe pământ la cer» (Fac. XVIII, 12—13) și toți aceștia se închină lui Dumnezeu (Deut. XXXII, 43). Toți apar în chip de ființe personale. Serafimii slăvesc pe Dumnezeu, vorbesc cu proorocul Ilie (IV Regi I, 3) sau cu proorocul Daniil (IV Regi VIII, 6). Un Arhanghel — Rafael — vindecă pe Tobit și pe Sara, luind numele de Asaria (Tobit V, 22 și VI).

Dar despre ingeri găsim mai multe pomeniri în Noul Testament. Aparițiile lor devin fapte istorice. Astfel arhanghelul Gavriil vestește preotului Zaharia nașterea fiului său — Sfântul Ioan Botezătorul (Luca I, 11—13). Tot el vestește la «Buna Vestire» Fecioarei Maria că «va naște fiu și va pune lui numele de Iisus. Cor de ingeri cîntă la nașterea Domnului «slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace, întru oameni bunăînvoire» (Luca II, 14). Un inger se arată păstorilor în Betleem iar pe magi li îndrumază «ca pe altă cale să se întoarcă în țara lor» (Matei II, 13). Ingeri li slujesc lui Iisus după ispitirea din pustie (Matei IV, 11) și altul li întărește în grădina Ghetsimani (Luca XXII, 43). Doi ingeri vestesc femeilor mironosițe «învierea» (Matei XXVIII, 2—8, Ioan XX, 12) și altul se arată apostolilor după înălțarea Mîntuitorului la ceruri, vestindu-le cea de a II-a venire, ca «să judece vii și morții» și va avea «o împărăție fără sfîrșit» (Fapte I, 10 și Simbolul credinței). Un inger scoate pe apostoli din închisoare (Fapte V, 18 și XII, 7—11) și altul vorbește cu sutașul Corneliu (Fapte X, 36) și, în fine, altul vorbește cu sfîntul apostol Pavel despre călătoria lui la Roma (Fapte XXVII, 23).

Am trecut cu gîndul și cu inima noastră într-o călătorie prin filele Sfintei Scripturi și am arătat cîteva locuri unde este vorba de ingeri, acești trimiși, acești «vestitori» ai lui Dumnezeu, acești crainici ai împărăției cerurilor, pentru ca să vedem, încă odată cîte mărturii scrise avem despre existența lor și despre lucrarea lor în mijlocul nostru.

Dar astăzi sfînta noastră biserică prăznuiește pe sfinții arhangheli Mihail și Gavriil, căci ei au fost și sînt mai aproape de noi în lucrarea mîntuirii noastre.

Zugrăviți amîndoi pe ușile diaconești ale sfîntului altar icoana lor simbolizează paza locului sfînt unde nu se poate intra decît curat. Sfîntul Mihail — așa cum este numit în fila de acatist : «păzitorul legii» cu sabia sa de foc și cu ochii scinteiatori străjuiește ușa unde se aduc jertfele la altar. Stă mîndru și maiestos, așa cum a stat cîndva și a păzit intrarea în paradis, așa cum a oprit căderea ingerilor răi, mai înainte de zidirea lumii văzute și cînd cu sabia de foc în mîini, a strigat : «Cine este Dumnezeu mare ca Dumnezeul nostru ?» Mîn-ca El. Inger al legii și al dreptății, inger al justiției și al judecății, inger al sancțiunii, Sfîntul Mihail ne ajută și se roagă alături de noi în toate împrejurările cînd apelăm la dînsul. A fost crainicul și mesagerul cerului în toată desfășurarea istorică a Vechiului Testament cînd poporul ales se afla în impas și solicita intervenția și ajutorul lui Dumnezeu.

Sfîntul Gavriil — numit în fila de acatist — inger al darului — zugrăvit la ușa diaconească din partea de miazăzi a sfîntului altar, este mai aproape de inima, de nădejdea și de mîntuirea noastră. Inger al harului lui Dumnezeu, al iertării și al jertfei, poartă în mîinile sale florile albe și imaculate de crin aduse în ziua Bunei Vestiri Maicii Domnului, crini care, cu parfumul harului, au îmbălsămat viața și nădejdea cu aroma paradisului. Cum am mai spus, el a fost cel care a vestit nașterea sfîntului Ioan Botezătorul, el a vorbit cu Iosif bătrînul desprea taina întruîrării neprihănite a Fiului lui Dumnezeu din Fecioara Maria.

Dulce sufletului nostru, arhanghelul Gavriil rămîne în rugăciunile noastre cald sprijin și ajutor. De aceea Sfînta Evanghelie leagă începutul și sfîrșitul lucrării Mîn-

tuitorului de arătarea îngerilor în lume. La nașterea Sa coruri de îngeri intonează «slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace și între oameni bunăvoie», iar la înălțarea Sa, la cer îngeri îl înconjurau.

În cultul nostru ortodox credința noastră în îngeri este întărită în mod deosebit. Ei asistă în chip nevăzut la rugăciunile noastre, în special la oficierea Sfintei Liturghii. Ne amintim, desigur, cântarea «Heruvicului» în care intonăm: «Noi, care pe heruvimi, cu taină închipuim, și Făcătoarei de viață Treimi, cântarea întreită aducem» și mai cu seamă cântarea «heruvimică de la Sfânta Liturghie mai înainte sfințită» cînd zicem: «Acum puterile cele cerești, împreună cu noi slujesc...». Îngerii care înconjoară tronul lui Dumnezeu sînt totdeauna prezenți la oficierea sfintelor noastre slujbe. Ei înconjoară sfîntul potir, după sfințirea darurilor atunci cînd preotul apare în fața sfîntului altar zicînd: «cu frica lui Dumnezeu, cu credință și cu dragoste să vă apropiați». Fiecare creștin este sub paza și îngrijirea unui înger (Matei XVIII, 10) și aceștia văd pururea fața lui Dumnezeu; dar, în afară de acesta, lingă fiecare dintre noi mai stă și un înger rău — al nedreptății —, aceasta o vedem după gândurile bune sau rele din sufletul și inima noastră. Duhul cel rău, însă nu poate face nici un rău omului dacă nu are învoire de la Dumnezeu. De aceea să, ascultăm îndemnul Sfîntului Apostol Petru care ne spune: «Fiți treji, priveghiați potrivnicul vostru, diavolul, umblă răcnind ca un leu, căutînd pe cine să înghită» (I Petru V, 8).

De aceea, astăzi la praznicul soborului arhanghelilor Mihail și Gavriil și al sfinților îngeri, să deschidem cărticica noastră de rugăciuni și să ne rugăm îngerului nostru păzitor pentru paza vieții noastre sufletești și trupești. Să-i rugăm să fie protectorii noștri și îndrumătorii întregii noastre vieți pe calea luminoasă a înțelegerii, a luminii și a mîntuirii, iar în clipa solemnă a judecării să răspundă cu noi, fericit întrebărilor Marelui Judecător: Iisus Mîntuitorul.

Pr. DAVID POPESCU

PANEGIRIC LA INTRAREA ÎN BISERICĂ A MAICII DOMNULUI

(21 noiembrie)

Cu aleasă bucurie duhovnicească întîmpinăm astăzi, în cîntări de preamărire, sărbătoarea Intrării în Biserică a Prea Curatei și Pururea Fecioarei Maria, Maica Domnului și Mîntuitorului nostru Iisus Hristos.

Astăzi ne întrebăm uimiți cu Solomon: «Cine este aceasta care strălucește ca zarea, este frumoasă ca luna și luminoasă ca soarele?» (Cîntarea Cîntărilor VI, 10). Astăzi înălțăm imnele de laudă către Cel Atotputernic, împreună cu cele ale «sfinților și dreptilor dumnezeiești Părinți Ioachim și Ana», bătrînii fericiți că rugăciunile lor curate s-au împlinit și defăimarea nerodniciei a fost înlăturată. Astăzi se aduce în Sfînta Sfîntelor Darul făgăduinții, Fecioara neprihănită și mai luminată decît toată făptura, «cea flîină de har» (Luca I, 28), «mai cinstită decît Heruvimii și mai mărită decît Serafimii!». «Astăzi, Biserica cea care a încăput pe Dumnezeu, în Biserica Domnului se aduce și Zaharia pe dînsa o primește. Astăzi cele prea sfînte se bucură și ceata îngerilor cu taină prăznuiește. Cu aceștia prăznuind și noi astăzi, să strigăm împreună cu Gavriil: Bucură-te ceea ce ești cu dar dăruită, Domnul este cu tine, Cel ce are milă.» (Slihora după Evanghelia Utreniei).

Se cuvine dar, iubitorilor de prăznuire, cu inimile aprinse de evlavie, să cinstim după vrednicie, sfânta sărbătoare de astăzi, înălțând cu smerenie, cântări de laudă și de preamărire, și rugăciuni fierbinți către Născătoarea de Dumnezeu și pururea Fecioara Maria, cerind milă, bucurie, pace și mîntuire sufletelor noastre.

Cum să nu cinstim Intrarea în Biserică a Maicii Domnului cînd această sărbătoare este îngemănată cu împlinirea rugăciunii și cu neînchipuită curăție? Nici bogăția, nici mărirea, nici buna înțelegere, nu au adus lumina bucuriei în căminul drepților Ioachim și Ana. Temători de Dumnezeu, buni, îndurători, cucernici și smeriți, părinții Sfintei Fecioare Maria erau cuprinși de mîhnire, deoarece crugul anilor arăta că ei erau bătrîni și nu aveau nici un copil care să le mîngîie și să le lumineze cu zîmbet și dragoste bătrînețele. Cîtă tristețe era în inimile lor. Căci, într-adevăr, mare este tristețea în inimile familiilor lipsite de copii, mai ales cînd vîrsta dezvăluie că a trecut vremea împlinirii. Această tristețe parcă-i un scaun de judecată, un gînd amar că viața s-a scurs fără rost. Cîtă părere de rău n-a cuprins inima bunilor soți sînd, după Legea veche, jertfa lor de împăcare închinată de Ioachim Domnului i-a fost respinsă de mai marele timpului, fiindcă nu fuseseră binecuvîntați de Domnul cu moștenitori. Cine poate măsura amarul din inima bunilor bătrîni? Dar, iată minune! În rostirea rugăciunii, Ana făgăduiește că dacă dorirea se împlinește, va închina Domnului pe pruncul cel născut. Dumnezeu a ascultat rugăciunea curată a evlavioșilor bătrîni și cu puterea Harului dumnezeiesc s-a biruit puterea firii, iar femeia socotită steapă și bătrînă a zămislit și a rodit, dînd viață pruncii Maria, care avea să fie pricina mîntuirii neamului omenesc și Maică a vieții, plăcută la chip și cuminte, ușa raiului și bucuria îngerilor. Acest lucru îl înseamnă alcătuitorul de imne bisericesti cînd spune: «Astăzi înainte însemnarea bunecuvînte a lui Dumnezeu și propovăduirea mîntuirii oamenilor, în Biserica lui Dumnezeu luminat Fecioara se arată și pe Hristos tuturor mai înainte îl vestește» (Troparul intrării în Biserică a Maicii Domnului).

Tradiția bisericească ne arată că pînă la vîrsta de trei ani, Sfînta Fecioară Maria a fost crescută în casa părintească, cu grijă aleasă și dragoste neîmurmurată. Împlinind vîrsta de trei ani, sfinții părinți Ioachim și Ana au luat darul făgăduinții și l-au dus la templu lui Solomon, unde în acel an era Mare-Arhiereu bătrînul și înțeleptul Zaharia, fericitul părinte al Sfîntului Înaintemergătorului și Botezătorului Ioan. Ducerea la templu a fost o adevărată sărbătoare pentru părinți. Fetițe nevinovate purtînd cununii de flori și făclii aprinse au însoțit pe Preacurata pînă la templu, împlinindu-se astfel proorocia care zice: «Ascultă fiică și vezi și pleacă urechea ta și uită poporul tău și casa părintelui tău. Că a poftit Împăratul frumusețea ta, că el este Domnul tău. Toată slava fiicei Împăratului este înăuntru, îmbrăcată cu țesături de aur și prea înfrumusețată. Aduce-se-vor Împăratului fecioare în urma ei, prietenele ei se vor aduce ție» (Ps. XLIV, 12—16). Bătrînul Zaharia a îmbrățișat-o și a binecuvîntat-o, apoi a dus-o în Sfînta Sfințelor unde nu intra decît Marele Arhiereu și acesta, numai odată pe an, împlinindu-se astfel proorocia care zice: «Și slava Domnului a intrat în biserică pe calea porții care este cu fața spre răsărit... și am privit, și iată slava Domnului umplea casa Domnului» (Iez. XLIII, 4 și XLIV, 4).

La templu Fecioara Maria a rămas vreme de 12 ani și a crescut în neprihănire, propășind în cunoașterea dumnezeieștilor Scripturi și petrecînd în rugăciuni, posturi și privegheri pînă «la plinirea vremii» cînd avea să devină logodnica dreptului Iosif și Maică precinstită a Domnului nostru Iisus Hristos.

După cum Ana cea de altădată fiind fără rod a născut pe Samuil prin rugăciune și făgăduință, tot astfel și bătrina Ana prin rugăciune și făgăduință către Dumnezeu primește pe Născătoarea de Dumnezeu, ca să nu rămână întru nimic în urma femeilor slăvite. Așadar, harul — căci așa se tîlmăcește numele Ana — a născut pe Doamna — căci așa se tîlmăcește numele Maria — și într-adevăr, Fecioara Maria a ajuns doamna tuturor făpturilor, fiind Maica Ziditorului.

Fecioara Maria se naște în casa lui Ioachim, care se găsea lângă «Poarta Oilor» și la timpul potrivit este adusă la templu. Apoi, în casa lui Dumnezeu, fiind sădită și îmbogățită de Duh, a ajuns ca un măslin încărcat de rod, locașul tuturor virtuților, păstrîndu-și feciorelnic sufletul și trupul în care avea să primească pe Hristos Dumnezeu. Stăruie, deci, în sfințenie și se arată locaș sfînt, minunat și vrednic al prea Înaltului Dumnezeu (Sf. Ioan Damaschin, *Dogmatica*, IV, 14).

Ce vom lăuda mai întîi? Împlinirea făgăduinții de către preafînțelepții și evlavioșii părinți Ioachim și Ana? Sau curăția și cumințenia fără de seamăn a pururea Fecioarei Maria? Să ascultăm cîntarea sfîntă care zice: «Fecioare, purtînd făclii, mergeți înainte cinstînd prea cinstita petrecere a pururea Fecioarei. Maicilor, lepădînd toată întristarea, cu bucurie împreună urmași, lăudînd pe ceea ce s-a făcut Maica lui Dumnezeu și mijlocitoare de bucurie lumii» (Slava de la Stihovărnă).

Prilej de bucurie și de noi nădejdi este sărbătoarea de astăzi a Intrării în Biserică a Maicii Domnului, căci prin Fecioara cea mai înainte vestită se dezleagă blestemul strămoșesc. Astăzi se vedește credința dumnezeieștilor Părinți Ioachim și Ana și nețărmurita lor dragoste față de Dumnezeu plinînd cu lacrimile mulțumirii pe față făgăduința făcută. Este plină de nădejdi ziua de astăzi pentru mamele și fecioarele creștine care iau pildă de rugăciune și petrecere neprihănită de la Maica Domnului. Căci ce înseamnă pentru noi, creștinii, Maica Domnului? Ea este pentru noi chipul desăvîrșirii și al curăției, podoaba Bisericii, pacea credincioșilor, bucuria celor întristați, rugătoare pentru mîntuirea celor păcătoși, binecuvîntată între femei, pricina apropierii neamului omenesc către Dumnezeu, nădejdea și limanul cel prealuminat al mîntuirii noastre, către care ne apropiem cu suspinul credinței zicînd: «Prea Sfîntă Născătoare de Dumnezeu, miluiește-ne pe noi!».

În această zi de sfîntă prăznuire să cugetăm la credința adîncă și la rugăciunile stăruitoare ale Sfinților Ioachim și Ana, la viața neprihănită a Preacuratei Fecioare Maria și să-i cîntăm cîntare de laudă, zicînd: «Deschide-voi gura mea și se va umplea de Duhul și cuvînt răspunde-voi Împărătesei Maicei și mă voi arăta prăznuind intrarea ei bucurîndu-mă» (Canonul Praznicului, Peasna I). Și cucerindu-ne sufletul cu evlavie, la icoana Prea Sfîntei și Pururea Fecioarei, bucuria, apărarea, scăparea și acoperămîntul sufletelor noastre, să zicem: Cîntarea cea cu totul de umilință aducem ție, Născătoare de Dumnezeu, mînglierea și sfințirea noastră. Izbăvește-ne din văpaia patimilor și din negura ispitelor. Crinul curăției și chivotul sfințeniei, îndreptează pașii noștri pe calea iubirii și a facerii de bine. Mîreasă, pururea Fecioară și scaun prea cinstit al Împăratului cel dumnezeiesc, ajută-ne să trăim în îngăduință și în pace, ocrotește-ne viața și lucrarea noastră, cu rugăciunile tale, Preacurată. Întoarce mila Fiului tău spre noi și ne învrednicește a fi moștenitori ai împărăției cerești și părtași cu sfinții, în veci, Amin!

Pr. Conf. ȘTEFAN C. ALEXE

LA DUMINICA A XXVI-A DUPĂ RUSALII

Invățătura noastră creștină este o comoară de mare preț pentru sufletul credinciosului dornic de a trăi o viață curată și plină de roade duhovnicești. Fiecare pericopă evanghelică conține o nouă învățare, face un nou îndemn și aduce o nouă rază de lumină pe drumul vieții noastre sufletești.

Prin graiul Sfintei Evanghelii, citită astăzi la Sfânta Liturghie, Mântuitorul nostru Iisus Hristos ne prezintă, în fața ochilor inimii noastre, chipul și mentalitatea unui om bogat, cunoscut de obicei sub numele de «bogatul neînțelept». Neînțelepciunea lui este evidentă din felul cum gândește: cînd bunul Dumnezeu, Care «face să răsară soarele peste cei răi și peste cei buni și trimite ploaie peste cei drepți și peste cei nedrepți» (Matei V, 45), i-a binecuvîntat țarinile, holdele, grădinile și livezile să-i aducă roduri peste așteptările lui, el nu s-a îndreptat întîi către Tatăl Cel ceresc să-i mulțumească, apoi către frații săi cei lișiți de nevoiași, văduvi, orfani și neputincioși, ca să-i ajute, dîndu-le surplusul darurilor pămîntești primite de la Dumnezeu ci, dimpotrivă, mintea îi era chinuită de un singur gînd care îl întreba mereu ce să facă cu atîtea bogății și unde să le pună. După îndelungi frămîntări, ideea a apărut, dar egoistă: voi strica hambarele, voi face altele mai mari și voi depozita în ele tot avutul meu, «apoi voi zice sufletului meu: Suflete, ai multe bunătăți strîns pentru mulți ani, odihnește-te, mănîncă, bea, veselește-te» (Luca XII, 19).

Atît de neînțeleaptă este această hotărîre, atît de egoistă și de urîtă a fost înaintea lui Dumnezeu încît n-a rămas necondamnată. Glasul dumnezeiesc a răsunat îndată în azul sufletesc al bogatului, cu accente puternice de mustrare: «Nebune! În această noapte voi cere de la tine sufletul tău. Și cele ce ai pregătit ale cui vor fi?» (Luca XII, 20). Și Mîntuitorul Hristos precizează mai departe: «Așa se întîmplă cu cel ce-și adună comori sieși și nu se îmbogățește în Dumnezeu» (Luca XII, 21).

Ascultînd această pildă rostită de Mîntuitorul nostru Iisus Hristos, sufletul creștinului, format în duhul dragostei evanghelice, nu rămîne nepăsător. El condamnă atitudinea lacomă și egoistă a bogatului, îndreptîndu-și inima și gîndul către mulțimea celor nefericiți, indiferent de locul lor, care așteaptă să primească un ajutor spiritual sau material din partea celor care au mai mult decît ei.

Dorința sau nevoia de a primi un dar de la aproapele sau de a-i da unul tu din partea ta, este o lege firească stabilită în om de la facerea lui, prin care, înțelepciunea divină voiește ca fiecare să simtă necesitatea de a se apropia de altul și de a și-l apropia la rîndul său, ca să nu trăiască izolat, egoist, dezinteresat, ignorîndu-se reciproc, fapt care constituie o puternică barieră pe drumul care duce la dragoste creștină și pace.

Analizînd comoara darurilor materiale și spirituale, cu care Dumnezeu a înzestrat pe fiecare dintre noi, constatăm că ele sînt nenumărate. Nici unul nu se poate plînge că este lipsit de ele, chiar dacă a primit mai multe sau mai puține. Pilda talanților ne dovedește cu multă claritate acest adevăr, mărturisind că stăpînul a dat unuia cinci talanți, altuia doi, iar altuia unul (Matei XXV, 14—30). Cînd ne gîndim că un talant este echivalent cu 60 kg. de argint, rămînem impresionați, văzînd că cel mai puțin înzestrat are o comoară neprețuit de mare. Valoarea darului nu constă însă în cantitatea bogăției pe care o cuprinde, ci în valorificarea lui, spre binele tuturor. Cel care a primit un talant, nu l-a înmulțit prin punerea la dispoziția

celor mulți, ci l-a ascuns în pământ; bogatul n-a împărțit rodurile bogăției sale celor lipsiți, ci avea de gând să le acumuleze în hambarele egoismului său. Prin felul lor de a gândi și de a acționa, n-au fost plăcuți lui Dumnezeu.

Dumnezeu împarte darurile în mod diferit ca fiecare să se împărtășească din darurile aproapelui său. Această împărtășire sau comuniune duce la unire, după cuvintele Mântuitorului Hristos care s-a rugat ca «toți să fie una, după cum Tu, Părinte, întru Mine și Eu întru Tine, așa și aceștia în Noi să fie una» (Ioan XVII, 21). Iar Sfântul Apostol Pavel, în Epistola întâia către Corinteni, explică într-un chip sublim, valoarea darurilor diferite pentru viața noastră. El zice că Duhul lui Dumnezeu dă unia înțelepciune, altuia înțelegere, altuia credință, altuia darul vindecărilor, altuia darul minunilor, altuia darul proorociei, altuia darul deosebirii duhurilor, altuia darul feluririi limbilor, altuia darul tălmăcirii. Dar toate aceste daruri vin de la Dumnezeu, împărțindu-le fiecăruia după a Sa mare înțelepciune și voință (I Corinteni XII). Pe lângă aceste daruri personale, sufletești sau spirituale, Dumnezeu dă și daruri ierarhice, sociale, cum zice tot Sfântul Apostol Pavel că a dat «pe unii ca să fie apostoli, pe alții prooroci, pe alții binevestitori, pe alții păstori și învățători, spre desăvârșirea sfinților, la lucrul slujirii, la zidirea trupului lui Hristos» (Efeseni IV, 11—12). Dar aceste daruri în loc să ne dezmembreze, ne unesc; în loc să ne îndepărteze, ne apropie; în loc să ne răcească dragostea, ne-o încălzesc pentru că «unul altuia sintem mădulare» (Efeseni IV, 25).

Dacă toți credincioșii ar avea aceleași daruri, atunci fiecare ar trăi izolat de aproapele său; atunci ar fi o monotonie, care ar da naștere unei plictiseli ucigătoare. Ce farmec ar avea o grădină cu un singur fel de floare? Ce impresie ar produce bolta cerului cu stele uniforme? Noi vedem că unele din ele sînt mai mari, altele mai mici, așezate în diferite forme și poziții artistice, producînd în înălțimi un spectacol atît de atrăgător. Chiar frunzele copacilor au forme diferite, prezentînd atît de variate nuanțe verzi, care incîntă ochii și desfată inima.

Dacă lucrurile din natură, care sînt limitate, trecătoare și neînsuflețite, prezintă aspecte atît de diferite, cu cît mai presus trebuie să fie viața credinciosului care cuprinde în existența ființei sale o scînteie dumnezeiască, primită chiar de la facerea lui.

Dumnezeiasca înțelepciune, care a împărțit darurile în chip deosebit, este puternic ilustrată de Sfântul Apostol Pavel, folosind ca exemplu trupul nostru care, deși este unul, are mădulare multe. Dar fiecare mădular al trupului are o valoare deosebit de mare, atît pentru cealaltă cît și pentru întreg trupul. «Dacă piciorul ar zice: Fiindcă nu sînt mină, nu sînt din trup, nu pentru aceasta nu este el din trup. Și urechea dacă ar zice: Fiindcă nu sînt ochi, nu fac parte din trup, — nu pentru aceasta nu este ea din trup. Dacă tot trupul ar fi ochi, unde ar fi auzul? Și dacă ar fi tot auz, unde ar fi mirosul? Dar acum Dumnezeu a pus mădularele, pe fiecare din ele, în trup, cum a voit. Dacă toate ar fi un singur mădular, unde ar fi trupul. Dar acum sînt multe mădulare, însă un singur trup. Și nu poate ochiul să zică mîinii: N-am trebuință de tine; sau, iarăși capul să zică picioarelor: N-am trebuință de voi. Ci cu mult mai mult, mădularele trupului, socotite a fi mai slabe, sînt mai trebuincioase» (I Corinteni XII, 15—22). Dacă se întîmplă ca cineva să-și piardă un picior, tot trupul suferă; dacă își pierde o mină, un ochi sau chiar un deget, are dificultăți în slujba pe care este chemat să o îndeplinească.

Felurimea darurilor primite de la Dumnezeu trebuie armonizate într-o colaborare deplină. «Precum într-un singur trup avem multe mădulare și mădularele nu

au toate aceeasi lucrare, așa și noi, cei mulți, un trup sîntem în Hrislos și fiecare sîntem mădularul unii altora; dar avem felurite daruri, după harul ce ni s-a dat. Dacă avem proorocie, să proorocim după măsura credinței. Dacă avem slujbă, să stăruim în slujbă; dacă unul învață, să se sîrguiască în învățatură; dacă îndeamnă să fie la îndemnare; dacă împarte altora, să împartă cu firească nevinovăție; dacă stă în frunte, să fie cu tragere de inimă; dacă miluiește, să miluiască cu voie bună! Dragostea să fie nefățarnică. Uriți răul, alipiți-vă de bine. În iubire frățească, unii pe alții iubiți-vă» (Romani XII, 4—10).

Nu cumva, Dumnezeu, cînd a împărțit darurile sufletești și trupești, a făcut o nedreptate? La această întrebare au dat răspuns Sfinții Părinți, zicînd că Dumnezeu a dat fiecăruia atîtea daruri cît sufletul său poate să fructifice și să rodească, pentru fericirea sa personală și binele aproapelui său.

Nu mulțimea darurilor primite de la Dumnezeu îl face pe cineva fericit, ci modul cum știe să le întrebuințeze.

Poporul nostru, în decursul istoriei existenței sale a știut să folosească cu multă înțelepciune darurile sale, așărîndu-și credința strămoșească, limba părintească și patria străbună, ajungînd astfel cunoscut pe toate meridianele lumii. E suficient să amintim că el a susținut flacăra Ortodoxiei în părțile noastre și pînă departe în Orient, trimițînd în Iveria și Siria tipografi cu tiparînițe și cărți, ca și frații ortodocși de acolo să se bucure de darurile noastre sufletești și culturale. El a zidit, sprijinit și înzestrat minăstiri și biserici la Ierusalim, Sinai și Athos, valorificîndu-și astfel darurile primite de la Dumnezeu. El n-a zis ca bogatul neînțelept din Sfînta Evanghelie de astăzi: ai multe bogății, odihnește-te, mîncă, bea și te veselește. Sufletul său, format din duhul dragostei creștine, știe că trebuie să împărtășească și altuia din comoara sa, să facă schimburi duhovnicești pentru îmbogățirea reciprocă.

Dar cine ar putea număra șirul de ierarhi, domnitori, preoți și credincioși, care și-au dezvoltat darul cu care a fost înzestrat și l-a pus în slujba aproapelui său. Cine va uita vreedată pe marele voievod Mihai Viteazul, binecuvîntat de Dumnezeu cu darul înțelepciunii, curajului și bărbăției, pe care le-a pus în slujba neamului său, luptînd cu prejul vieții lui, pentru a uni pe toți românii într-o singură țară, într-o singură Biserică, devenind astfel primul mucenic al unității Patriei noastre. Cine va uita pe mitropolitul Varlaam, ierarhul și cărturarul luminat, făuritorul primei Cărți de învățatură românească, pusă în slujba obștei românești, care, asemenea unui far puternic de lumină nemuritoare, avea să mențină, să dezvolte și să îmbogățească limba noastră strămoșească. Cine nu va pomeni pe mitropolitul Simion Ștefan, primul talmăcitor al Noului Testament, destinat credincioșilor din toate provinciile de limbă românească.

Credința, dragostea și jertfelnicia credincioșilor noștri, pentru înflorirea Bisericii, a societății și a Patriei noastre, sînt puternice și roditoare, recunoscute și admirate de toți cei care vin din exterior și ne vizitează. Ele sînt dovezi profund grăitoare că ei nu folosesc darurile primite de la Dumnezeu în mod egoist, ci le pun în slujba tuturor. Fiecare se consideră un mădular de cinste al marelui organism care este Biserica, societatea și Patria, îndeplinindu-și cu sfințenie datoriile sale, mari sau mici, la locul ce i s-a încredințat, avînd convingerea că munca pe care o desfășoară este o virtute creștinească așezată la temelie a unei vieți din ce în ce mai luminoase și mai fericite.

Muncind, animați de aceste sentimente și convingeri profund creștinești, fiecare credincios își dezvoltă darul primit de la Dumnezeu, dar nu cu intenția de a-l folosi

numai pentru sine, ca bogatul egoist și neînțelept din Sfânta Evanghelie, ci cu dorința de a-l pune la dispoziția așroapelui său, cunoscut sau necunoscut, apropiat sau îndepărtat, cu bucuria că, prin activitatea lui, contribuie la promovarea duhului evanghelic în rindurile credincioșilor și la pregătirea unei vieți curate și virtuose aici pe pământ, și la realizarea împărăției lui Dumnezeu, la care sîntem chemați noi toți. Amin!

Protos. Prof. VENIAMIN MICLE

LA SFÎNTUL APOSTOL ANDREI

În aghiografia Sfintei noastre Biserici, ziua de azi este închinată unui *sfînt*; adică unui om care și-a trăit pînă la moarte și fără vreo teamă de ea, credința căreia și-a cucerit smerit sufletul, și anume Sfîntul Apostol *Andrei*.

Intrucît el a propovăduit, după cuvîntul Sfîntului Apostol Pavel, «pe Iisus cel răstignit», viața lui de misionar începe cu răstignirea Domnului și se încheie cu propria sa răstignire. Crucea a fost amvonul lui.

Prin tot ceea ce a crezut și prin tot ceea ce a săvîrșit Sfîntul Apostol Andrei, în trudită sa viață de apostol al Evangheliei, se poate pildui în chip strălucit și pentru orice om de bună voință, ce înseamnă a crede într-un adevăr și ce nu înseamnă a crede într-un adevăr.

Formularea întregii sale vieți și activități pare să fi fost: *prin cruce la slavă, prin suferință la biruință*.

Pornind din laturile Betsaidei și Capernaumului, trecînd prin Ierusalim și Bizanț, a atins către mieznoapte hotarele Scîției, iar către miezăzi hotarele Ahaiei, rîvnind să miluiască din grînzarele Pămîntului ceresc pe toți săracii cu duhul și cu trupul.

Dacă Biserica lui Hristos s-a înălțat prin chinuri, iar învățătura ei a strălucit prin tăgăduiri, la această înălțare și strălucire și-a adus și Sfîntul Apostol Andrei partea lui de luptă și de suferință.

Pentru el lumea nu exista, decît ca s-o umple de lumina lui Dumnezeu și de triumfătoare energiile sfințeniei.

El a făcut în vremea lui, ceea ce ni se povestește că ar fi făcut, citeva veacuri mai tîrziu, alt om al lui Dumnezeu, și anume: a poposit între spinii pămîntului, ca să se roage, și spinii au înflorit, trandafiri. — ?

Iată, iubiți credincioși, misiunea oricărui dintre noi, în această viață; iată propria voastră misiune: să *prefaceți*, prin rugăciunile voastre, prin acea mireasmă care trebuie să adie în jurul personalității voastre, prin toată cuviința vieții voastre văzute și a celei tainice și nevăzute.

Inceputul misiunii Sfîntului Andrei este de o impresionantă frumusețe idilică: a doua zi după Botezul Domnului, Sfîntul Ioan Botezătorul sta de veghe pe țărmul Iordanului cu doi ucenici ai săi, între care și Andrei.

Mîntuitorul trece pe lîngă ei. Ioan Botezătorul îl zărește și îl identifică: «Iată Mielul lui Dumnezeu». Cei doi ucenici, fără să spună vreun cuvînt, au pornit după Iisus. Cînd a prins de veste Iisus că ei se țin după El i-a întrebant: «Ce căutați? Ce vreți?». Iar ei I-au răspuns printr-o altă întrebare: «*Învățătorule, unde locuiești?*».

«*Veniți să vedeți!*» le-a răspuns Hristos. Ei s-au dus și au rămas cu Domnul pînă la al zecelea ceas. Întîlnindu-se cu fratele său, Simon, Andrei i-a împărtășit bucuria de a fi văzut pe Mesia și l-a dus pe el la Iisus.

După această întîmplare, însă, ei s-au întors la îndeletnicirile lor obișnuite de pescari. Mîinile lor svîrleau mrejele în mare, inima lor era, însă, statornic, la împărăția lui Dumnezeu.

Într-una din zile, Mîntuitorul se ivi și pe țărmul Tiberiadei, cum apăruse mai înainte pe țărmul Iordanului. *Prima dată, ei doriseră să meargă cu Hristos. Acum Hristos le porunceă să vină după El: «Veniți după Mine și vă voi face pescari de oameni!».* Și cu doi frați — Petru și Andrei — porni Domnul să înfrățescă pe oameni.

Și Andrei lăsă barcă, părinți și vatră și plecă după Hristos. *A te supune, nu înseamnă, oare, a părăsi, a ști ce să părăsești, cînd și mai ales pentru ce să părăsești?*

Sfintele Evanghelii ne mai verbesc despre El cu prilejul înmulțirii piinilor, — cînd el a dat de știre Mîntuitorului că în mulțime este un copil care are cinci piini și doi pești.

El a însoțit pe Filip la Domnul, ca să-i vestească dorința grecilor de a-L vedea, și împreună cu cei trei apostoli, a însoțit pe Domnul pe muntele Măslinilor, marți în săptămîna Patimilor.

El dorise din tot sufletul să intre în ucenicia Domnului Hristos; de aceea I se și adresase cu cuvîntul: «*Învățătorule!*».

Și Domnul i-a fost cea dintîi călăuză în casă Sa.

Cît de luminoasă trebuie să fi fost pentru Andrei acea zi?

Numai prin ceea ce-i dăruise Hristos în acea zi, ne și lămurim noi graba și însuflețirea, cu care el aduce și pe fratele său la Hristos. De cînd îl dorea, îl căuta și-l aștepta bietul Andrei pe Domnul. Ar fi putut el acum, cînd l-a aflat, să se bucure singur de această descoperire?

Iubiți credincioși, Domnul v-a fost și vouă azi călăuză spre Biserica Sa. Știți, deci, unde să-L căutați. Știți și unde să-i aduceți și pe ceilalți frați ai voștri.

Hristos vă poate face și pe voi, din «doritori de interese egoiste și deșarte», «pescari de suflete» pentru a le pune în slujba adevărului și dreptății lui Dumnezeu.

Păgînismul sciților de acum aproape două mii de ani, n-a dispărut cu totul. Drumurile Sfîntului Andrei Apostolul trebuie bătute din nou azi. ◀

Fapta cea mare, prin care sfîntul de azi, cel dintîi chemat la misiune de Mîntuitorul, s-a învrednicit de cinstirea și pomenirea întregii lumi creștine, este apostolatul lui însuflețit și generos. Începînd cu *Simon* și cu *Natanael*, el propovăduiește în altele țări — atît de departe de Betsaida lui — și dintre care n-a lipsit nici Dobrogea noastră de azi.

Pe martiri nu-i face moartea care li se dă, ci credința pentru care ei mor.

Grija ce o purtați pentru sufletul vostru să nu fie numai de o clipă și numai de formă. Atunci, în zadar veți fi întreat pe Hristos: unde locuiești?

În zadar El vă va fi arătat Biserica. În zadar veți fi rămas cu El cîteva ceasuri, duminica și sărbătorile. În zadar veți fi ascultat propovăduirea cuvîntului Său.

În zadar veți fi spus și altora ceea ce ați văzut și ați auzit aici.

Lacrimile voastre atîrnă mai greu în cintarele dreptății dumnezeiești, decît toate ispitele, indiferent de ce natură ar fi ele.

Cine dintre noi ar putea uita vreodată mucenicia Sfintului Apostol Andrei? Crucea lui, care a fost numai a lui?

Bucuria lui de a muri răstignit pe ea, ca Domnul, dar pe una pe care nevrednicia lui o dorea să nu fie la fel cu a Domnului, căci a cerut să fie răstignit pe o cruce în formă de X. La vederea ei, Sfintul Andrei i se adresează cu aceste cuvinte: «Mă închin înaintea ta, cruce sfântă, care ai fost sfințită de trupul Domnului, și cu mădularele Lui, ca și cu niște pietre de preț, ai fost împodobită.

Mai înainte ca Domnul să fi fost atârnat de lemnul tău, eu mă îngrozeam când te vedeam; dar prin suferința Domnului meu, tu ți-ai agonisit cerească și negrăită dragoste și tu ești rîvnită azi de inima mea ca o binecuvîntare.

Iată, eu mă apropii de tine cu bucurie și fără nici o sfială! De cînd te doresc! O, cruce, prea bună, cea prea înfrumusețată și cu vrednicie prea împodobită!

Tu, cea pe care te-am dorit, te-am așteptat și te-am căutat atît de mult, smulge-mă din vîlmășagul oamenilor și du-mă la Stăpînul meu! El m-a răscumpărat prin tine; din brațele tale să mă primească».

*

Numele Sfintului Andrei s-a prefăcut în renume pentru că el cu bărbăție a crezut, a luptat și s-a încununat.

Bărbăția pe care e chemată s-o dovedească și credința noastră, azi, are, în credința Sfintului Apostol Andrei, o pildă și un îndemn; în rugăciunile lui mijlocitoare, o putere de ocrotire; iar în apostolatul desfășurat de el, în țara noastră, indicația clară a unor mari datorii și răspunderi.

Fie ca această zi a înîlnirii noastre cu Hristos aici să ne pregătească calea mîntuirii prin credință și prin jertfelnicie, prin iubire, adevăr și dreptate.

Și să nu uităm niciodată, că Dumnezeu nu ridică bariere, decît în fața întinericului. Amin.

Diac. MILEA GH. ȘTEFAN

LA DUMINICA XXVII-A DUPĂ RUSALII

Prin minunile săvîrșite, Hristos Mîntuitorul și-a dovedit în chipul cel mai neîndoielnic și convingător atotputernicia puterii Sale divine, ce măreață și coplesitoare a apărut figura lui Iisus, atunci cînd redă vedere orbilor, cînd tămăduiește atîția bolnavi și mai ales atunci, cînd calcă biruitor peste una din cele mai dure legi ale firii: moartea, readucînd la viață pe cei morți.

Dar minunile făcute de Iisus au fost și tot atitea pilde de bunătate, de profundă iubire ce a manifestat-o în fața nenorocirilor vieții. Nețărîmura Sa iubire de oameni nu putea trece indiferentă pe lingă nici o durere, pe lingă nici o lacrimă. Mila Sa cea mare față de oameni L-a făcut să-și întindă mina la ochii orbului, mila Sa cea mare față de oameni L-a determinat să intre în latura Gadarenilor și să elibereze de duhuri necurate pe omul demonizat, mila Sa cea mare L-a făcut să intre în casa lui Iair și să zică fecioarei moarte: «ție-ți grăiesc, scoală-te». El face ce n-a făcut nimeni. Nu le vorbește despre suferință, ci le-o alină, nici despre iubire, ci le-o arată. Coboară în noaptea lor de durere cu mila Sa, le satură, le vindecă, le deschide o zare nouă de nădejde și de bucurie.

Pericopa evanghelică de astăzi (Luca XIII, 10—17), ne relatează vindecarea minunată a unei femei grbove, care avea duhul neputinței de 18 ani. Pe aceasta chemînd-o la Sine și punîndu-și miinile peste dinsa, bolnava îndată s-a îndreptat și a dat slavă lui Dumnezeu. Întrucît o vindecase Iisus Sîmbăta, mai marele sinagogii sesizîndu-se a zis poporului: «Șase zile sînt întru care se cade a lucra! deci întru acestea viind vă vindecați, iar nu în ziua Sîmbetei» (Luca XIII, 14).

Mustrînd făjărnicia șefului sinagogii, Mîntuitorul răspunde că și această fiică a lui Avraam, pe care Satana a legat-o de 18 ani, au nu se cuvenea a se dezlega din legătura ei, în ziua Sîmbetei?» (Luca XIII, 16).

Pericopa evanghelică din această duminică ne oferă prilejul de a reflecta asupra sărbătorii creștinilor, asupra duminicii.

*

Cercetînd istoria vom constata că în viața omenirii un loc deosebit l-au ocupat întotdeauna zilele de prăznuire, de sărbătoare, și de bucurie. La toate popoarele au existat de-a lungul veacurilor, zile consacrate cultului divinității, precum și aniversării diverselor evenimente din viața lor sau comemorării bărbaților de seamă.

În Biserica creștină, zilele consfințite pentru preamărirea lui Dumnezeu și pentru mîntuirea sufletelor, se numesc sărbători. Între sărbătorile consacrate prăznuirii persoanelor dumnezeiești, numite sărbători domnești, se numără și *duminica, sărbătoarea prin excelență a creștinilor*.

Ce considerente au determinat serbarea duminicii?

După crearea lumii, Dumnezeu s-a odihnit în ziua a șaptea, binecuvîntînd această zi și sfințind-o, precum ni se spune în cartea Facerii: «Iar în ziua a șaptea, Dumnezeu s-a odihnit de toate lucrurile Sale pe care le-a făcut și a binecuvîntat Dumnezeu ziua a șaptea și a sfințit-o pentru că într-însa s-a odihnit de toate lucrurile Sale» (II, 2—3).

În Testamentul Vechi, ziua a șaptea s-a numit sîmbătă sau sabbat, ce înseamnă în limba ebraică «a înceta, a se odihni».

Ziua a șaptea a săptămîinii, binecuvîntată și sfințită de Dumnezeu ca zi de odihnă, nu este tot una cu sîmbăta de astăzi și nu a fost ținută întotdeauna ca zi de sărbătoare, sîmbăta, cum o țin astăzi unii dintre creștini. Din textul de mai sus reiese înțelegerea că Dumnezeu a binecuvîntat ziua a șaptea, nu ziua sîmbetei.

Atît Iudeii, cit și popoarele vechi ale Răsăritului nu avea nume pentru zile, ci le numărau: iudeii de la 1—7, iar babilonenii de la 1—28.

Primii creștini, atît cei din Ierusalim, cît și cei din diaspora, sărbătoreau ziua de odihnă după obiceiul iudaic sîmbătă seara, adunările liturgice ținînd pînă noaptea tîrziu sau chiar către ziuă. Aceasta a contribuit la înlocuirea pe neobservate, a sîmbetei iudaice cu duminica creștină.

Ucenicii Domnului — luînd în considerare că în ziua întii a săptămîinii a avut loc învierea Mîntuitorului și pogorirea Duhului Sfînt, pietre unghiulare, dominante ale religiei creștine — se adunau în această zi pentru a preamări pe Dumnezeu, numînd-o «ziua Domnului», «dies dominica».

Acest lucru reiese din Sf. Scriptură a Noului Testament. Astfel în *Apocalipsul lui Ioan* ni se spune: «Post-am răpit întru duhul, în ziua Domnului» (I, 10), adică Sf. Apostol și Evanghelist Ioan era în rugăciune în această zi.

La *Faptele Apostolilor* citim: «În ziua întii a săptămîinii adunîndu-ne noi, pentru frîngerea pîinii, Pavel care avea în gînd ca să plece a doua zi, a început să ne vorbească...» (XX, 7).

Iar în *Epistola către Corinteni*, Sf. Apostol Pavel îndeamnă pe credincioșii din Corint ca «la fiecare zi întâi a săptămînii să-și pună deoparte și să strîngă din cișligul ce au avut pentru ca să nu se facă stringerile abia atunci cînd va veni» (XVI, 2).

Sf. Tradiție, încă ne servește de mărturie, că pe timpul Sf. Apostoli, duminica era ziua liturgică, prăznuindu-se ca ziua Domnului. Astfel *Sf. Ignatie* scrie magnezienilor: «Dacă ați ajuns la noua speranță, apoi nu mai serbați sîmbăta, ci sfințiți ziua Domnului».

Tot în acest fel se pronunță și *Învățătura celor 12 Apostoli*, care mărturisește: «În duminica Domnului adunați-vă, fringeți pîinea și săvîrșiți Sf. Euharistie».

Considerentele pentru care duminica este consacrată ca zi de sărbătoare sînt reliefate în mod lapidar de ferventul apologet al secolului al II-lea, Sf. Iustin Martirul și Filozoful: «Duminica ne adunam cu toții la un loc pentru că aceasta e ziua în care Dumnezeu la crearea lumii, a despărțit lumina de întuneric și în care Mîntuitorul a înviat din morți».

Mențiuni exprese despre importanța duminicii au făcut și luceferii Ortodoxiei din epoca de aur a literaturii patristice.

Sf. Ioan Gură de Aur denumește duminica «ziua pliniei», precizînd prin aceasta săvîrșirea în această zi a serviciului euharistic.

Iar Sf. Grigorie de Nazianz numește duminica «impărăteasa zilelor».

De aceea duminica, ziua întâi a săptămînii a devenit zi de sărbătoare pentru creștini. Dacă Iudeii serbau sabatul iudaic ca zi de odihnă, întru amintirea eliberării din robia egipteană, creștinii au început să prăznuiască duminica, ziua săptămînală de sărbătoare, în amintirea eliberării din robia morții de către Mîntuitorul prin învierea Sa.

Biserica creștină serbează duminica și nu sîmbăta, ca zi de odihnă, din următoarele motive:

În ziua întâia a săptămînii și-a luat lumea începutul și în ziua aceasta a făcut Dumnezeu lumina.

În ziua întâia a săptămînii a înviat Hristos Mîntuitorul, prin biruința asupra morții deschizîndu-ne și nouă perspectiva unei vieți veșnice, perspectiva veșniciei. Căci dacă a înviat Hristos, vom învia și noi! Credința în învierea Lui, este credința în propria noastră înviere!

În ziua întâia a săptămînii, S-a pogorît Duhul Sfînt asupra Sf. Apostoli, transformîndu-i complet, aceștia devenind nelnfricați apărători ai noii religii creștine, curcitorii de suflete și crainicii unei lumi noi, grefate pe adevăr, dreptate și iubire.

În ziua întâia a săptămînii a luat ființă cea dintîi comunitate creștină, Biserica Mîntuitorului Hristos, luminînd, curățînd și sfințînd pe credincioși, prin Duhul Sfînt izvorul bunătăților netrecătoare.

Creștinii primelor veacuri prăznuiau duminica cu deosebită solemnitate, ca zi de bucurie, prin participarea la serviciul dumnezeiesc. Centrul cultului public îl constituia săvîrșirea Sf. Euharistiei, la care se adăuga predica, cîntările religioase, citirile din cărțile sfînte și diferite rugăciuni. Postul era oprit în această zi.

Creștinii din epoca primară a creștinismului își manifestau bucuria în ziua Domnului și prin serbarea agapelor sau a meselor frățești și prin acordarea de milostenii celor nevoiași.

Dacă în acest fel se prăznuia în trecut duminica, cuvîne-se ca și noi creștinii de astăzi, să sărbătorim cu aceeași bucurie duhovnicească ziua Domnului, *sărbătoarea creștinilor*, iar nu sîmbăta, sărbătoarea Vechiului Testament, care sărbătoare a

incetat, odată cu apariția Legii Noi. Căci potrivit poruncii dumnezeiești, fiecare creștin adevărat trebuie să-și aducă aminte de ziua duminicii, ca să o sfințească pe ea, iar prima poruncă bisericească ne îndeamnă: «a ne ruga lui Dumnezeu și a asculta dumnezeieștile slujbe în toată duminica și sârbătoarea».

Să poposim deci, în fiecare duminică, lângă Domnul, la altarul mântuirii veșnice, atunci când nu sîntem reținuți de îndatoririle serviciului, pentru a respira aici ozonul seninătății duhovnicești și a ne împărtăși din izvorul veșnic cristalin al Evangheliei creștine. Lângă Domnul vom vedea ce piscuri sublime, mărețe și necunoscute cuprinde învățătura creștină — cea mai splendidă, cea mai completă și cea mai sublimă învățătură metafizică și etică, — ce izvoare calde și dătătoare de viață duhovnicească izvorăsc din dragostea lui Dumnezeu pentru noi.

Aici în biserica dumnezeiescului Învățător, în atmosfera înmiresmată de evlavie, sufletul nostru se transfigurează, se ridică spre azurul înălțimilor cerești, prinde vibrațiile cerești, glasul de chemare divină, simfonia veșniciei, misterul divinității, încît putem exclama cu psalmistul: «În biserica mării Tale stînd, ni se pare că stăm în cer».

Aici, în Sf. Biserică, rugăciunea este mai cucernică, căința mai sinceră, aici găsim alinare, mîngîiere, vindecare.

Aici inima noastră topindu-se în focul dragostei divine, se încălzește de cea mai curată iubire. Ochii ne scnteiază de negrăite văpăi ale credinței, de nemărginite bucurii duhovnicești, iar inima ne apare ca o mare de lumină.

Aici în templul cel sfînt al lui Dumnezeu, care adună sub cupola-i maiestuoasă inimile creștine, fără diferențieri de stare socială, credincioșii se înfrățesc în sublima unitate a dragostei lui Hristos. În acest fel cultul divin oficiat duminică de duminică și sârbătoare de sârbătoare, constituie un permanent factor constructiv.

Frumusețea tainică a serviciului dumnezeiesc, rugăciunea făcută cu adîncă cutremurare, cu ochii înlăcrimați și cu mîni tremurînde și celelalte exteriorizări cultice ale religiozității adevărate, ne îndeamnă la împlinirea sublinului mesaj divin: «Să ne iubim unii pe alții, ca într-un gînd să mărturisim»: Domnul ne așteaptă! Să poposim lângă El, apropiindu-ne de sfîntul altar «cu frica lui Dumnezeu, cu credință și cu dragoste». Amin!

Pr. Dr. VICTOR VLĂDUCEANU

LA SFÎNTUL IERARH NICOLAE

«Îndreptător al credinței și chip al blîndețelor, învățător al înfrîndrîi te-a arătat pe tine turmei tale adevărul lucrurilor. Pentru aceasta ai cîștigat cu smerența cele înalte, cu sîrăcia cele bogate, Părinte Ierarhe Nicolae...».

(Troparul Sfîntului)

Bunul Dumnezeu a înzestrat pe om — creatura Sa cea mai de preț — cu toate virtuțile posibile; ba, l-a pus slăpînitor peste toate cele făcute de Dînsul. Dar a sădit în el libertatea de voință ca să dezvolte aceste virtuți sau nu. I-a lăsat posibi-

litatea să ajungă pînă la sfințenie. Căci sfințenia este cea mai înaltă stare de desăvîrșire, la care poate ajunge un muritor de rînd, prin puterile sale, ajutat de harul divin.

Și totuși între muritorii de rînd au fost oameni care au reușit să se ridice prin viața lor curată, prin faptele lor demne de creștini adevărați, pe treptele valorilor spirituale pînă la ultima, care este sfințenia. Au fost oameni ca și noi, dar acești oameni s-au învrednicit să se numească sfinți — unii chiar din timpul vieții pămîntești, alții după trecerea la cele veșnice. Și nu așa din senin. Cei mai mulți s-au călît în focul persecuțiilor din primele trei secole ale erei creștine, desfășurate sistematic de către împărații romani care vedeau în noua religie creștină o revoluție și religioasă, dar mai ales socială. Mulți creștini și-au dat atunci viața pentru Hristos, învrednicindu-se de cununa cerească a sfințeniei.

Numărul sfinților este foarte mare, depășind cu mult numărul fixat în calendarul creștin pe care-l avem noi astăzi. De aceea, creștinii încă din primele secole s-au gîndit să consemneze numele și faptele tuturor sfinților de atunci. Astfel au alcătuit așa-numitele martirologii sau mai tîrziu dicționare aghiografice și alte colecții de nume și fapte vrednice de sfințenie.

Numele unor sfinți au pătruns foarte repede, făcîndu-și loc în conștiința creștinilor de pretutindeni.

Unul dintre sfinții mari cunoscuți de toată creștinătatea este și Sfîntul Nicolae, sărbătorit în această zi de 6 decembrie, cînd și-a dat obștescul sfîrșit.

S-a născut în a doua jumătate a secolului al III-lea în orașul Patara din Lichia, din părinți creștini: Theofan și Nona. Rămîind orfan din copilărie a fost luat în grijă de către un unchi al său, care era episcop al Cetății Mira din provincia Lichia, unde, după moartea acestuia celătea îl va cere ca episcop pe ieromonahul Nicolae. Căci rîvna și dragostea către cele sfinte îl determinaseră pe tînărul Nicolae, să îmbrace haina călugăriei, unde în liniștea minăstirii, departe de frămîntările vieții obișnuite, trăia în post și rugăciune. Iar voința lui Dumnezeu a fost ca smeritul monah să se învrednicească de harul preoției și apoi al arhieriei. Ca episcop al cetății Mira Lichiei, Sf. Nicolae a continuat, cu toate că grijile erau acum insutite, să ducă o viață cu adevărat sfîntă, bogată în virtuți, făcînd totdeauna să se împlinească și prin el indemnul Mîntuitorului către Sf. Săi apostoli și prin aceștia către slujitorii bisericii și către credincioși în general: «Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, ca văzînd faptele voastre cele bune, să preamărească pe Tatăl vostru cel din ceruri» (Matei V, 16). Ca episcop s-a purtat nu ca un stăpîn, ci ca un adevărat părinte, povăluind, ajutînd pe cei nevoiași și mîngîind pe cei împovărați, pînă în clipa în care Dumnezeu l-a chemat la sine în ziua de 6 decembrie, aproximativ pe la anul 350.

Nu întîmplător v-am amintit la începutul cuvîntului meu troparul Sf. Nicolae. În general acest gen al poeziei imnografice numit tropar exprimă sau sintetizează în cîteva propoziții și rareori în cîteva fraze, specificul vieții, conduitei și atitudinii unui sfînt în viața pămîntească sau amintește de o minune mai reprezentativă săvîrșită de un sfînt, fie în viață, fie după moarte.

Prin urmare, consider că-i de-ajuns să urmărim troparul Sfîntului Nicolae ca să ne putem da seama da cîteva lucruri importante.

Ce va să zică «Îndreptător al credinței?».

În primele secole creștine, cînd lupta pentru stabilirea credinței adevărate conformă cu învățăturile Mîntuitorului a fost înverșunată, căci se ridicau fel de fel de tilcuitori ai acestor învățături, care mai de care mai original și în același timp mai fals și care prin puterea lor de convingere și prin gradul lor de pregătire deloc neglijabil, cum erau de pildă Arie, Macedonie, Eutihie și atîția alții, reușeau să dea de lucru reprezentanților Bisericii creștine, care erau nevoiți să se adune în sinoade ecumenice, sinoade la care participau ierarhi din toată lumea creștină cunoscută atunci, ba la Niceea, ba la Constantinopol, ba la Calcedon și la Efes etc.

În aceste împrejurări s-au remarcat unii ierarhi creștini care au știut să ia atitudine fermă împotriva rătăcirilor, îndreptînd și apărînd cu prețul vieții lor ceea ce stabileau sub asistența Duhului Sfînt.

De aceea acești sfinți ierarhi se numeau îndreptători ai credinței creștine.

Așa și Sf. Nicolae nu întîmplător se numește îndreptător al credinței, căci el a participat la primul sinod ecumenic convocat la Niceea în anul 325 sub împăratul Constantin cel Mare, cel ce dăduse oficial libertate de manifestare a religiei creștine. Aici Sf. Nicolae s-a dovedit a fi un dascăl luminat și un aprig apărător al învățăturii de credință ortodoxă împotriva ereticului Arie care ataca prin cuvinte meșteșugite dumnezeirea Fiului — Iisus Hristos.

Urmărind în continuare troparul, aflăm că Sfîntul Nicolae a fost chip sau exemplu de netăgăduit al blîndeții — una din principalele virtuți creștine. Sau cum am zice noi, Sfîntul Nicolae era blîndețea întruchipată, căci el practica această virtute împreună cu altele, încă din copilărie. Sfîntul Nicolae avea o inimă de aur, plină de bunătate și milă față de cei ce se aflau în nevoi. Aghiografii creștini au consemnat multe fapte minunate ale Sfîntului Nicolae dintre care amintim: scăparea de închi-soare a unor oameni nevinovați, scăparea de la înec a unui om, iar una ne atrage atenția în chip deosebit, anume: O întîmplare a făcut ca Sfîntul să afle că un tată nevoiaș era silit de grele împrejurări să vindă cele trei fete ale sale unui bogătaș hain, gata-gata să le arunce în prăpastia păcatului. Cu multă discreție, așa cum fac bunii creștini, Sfîntul Părinte a alergat în trei rînduri în ajutorul acestor fete și al nefericitului lor tată, asigurîndu-le, prin cîte o pungă de galbeni, zestrea materială și stăruința în virtute și înfrînare, smulgîndu-le în felul acesta din ghiarele mizeriei și ale pierzării.

De aceea Sfîntul Nicolae s-a dovedit a fi și un învățător al înfrînării, cum zice mai departe troparul.

Sfîntul Părinte învîța întotdeauna prin cuvînt, dar mai ales prin faptă, practica virtutii, înfrînarea sau oprirea la timpul potrivit de la săvîrsirea unor fapte urite, incompatibile cu calitatea de creștin. Tot în tropar se spune că adevărul lucrurilor, adică al faptelor au arătat în fața turmei sau a eparhiei sale încredințată lui de Domnul Hristos, că Sfîntul Nicolae a fost ceea ce am afirmat pînă aici. El a înțeles să fie lumina lumii și sarea pămîntului, un exemplu grăitor pentru păstoririi săi și pentru întreaga creștinătate.

Pentru aceasta a și cîștigat cele înalte prin smerenie și cele bogate prin curăție sufletească.

Ce înseamnă «cele înalte?» Cineva și-ar putea închipui că-i vorba de treapta episcopială. Poate să însemne și aceasta căci și pentru ea trebuia ca cineva să se remarcă în chip deosebit. Dar nu, nu înseamnă numai atît ci ceva mai mult. E vorba

de treptele înalte ale sfințeniei, ciștigat de Sfintul Nicolae prin smerenia, care-i împodobește sufletul lui blind.

La fel și expresia «ai ciștigat prin sărăcie cele bogate» nu se referă la cine știe ce bogății materiale, ci la ceea ce este mai presus de bogăție, la bogăția darurilor cerești cu care Sfintul Nicolae a știut să-și încununeze viața și opera sa de propovăduire a adevărului credinței creștine.

Îată, așadar, iubiți credincioși, că Sfintul Nicolae pe care-l sărbătorim astăzi a știut să-și încununeze viața cu roadele duhului, care după cuvântul marelui Apostol Pavel, sînt: dragostea, bucuria, pacea, îndelunga răbdare, bunătatea, facerea de bine, credința, blîndețea, înfrînarea poftelor.

De aceea memoria acestui mare Sfint este în mod deosebit cinstită de creștinii de pretutindeni, fie prin purtarea numelui, fie prin zidirea de biserici mărețe care-l au ca ocrotitor pe acest mare Sfint.

Dar cel mai frumos lucru ar fi dacă noi creștinii de acum am încerca să cinstim memoria sfinților prin imitarea faptelor, prin alegerea lor ca paradigme sau exemple de urmat pentru viața noastră de toate zilele.

Și dacă ne referim la Sfintul Nicolae, ce avem de imitat în mod concret. Să fim și noi demni mărturisitori ai dreptei credințe și apărători cinstiți ai moștenirii spirituale lăsate nouă de Domnul Hristos.

Să fim blînzi, dar nu de dragul de a fi blînzi, ci să aplicăm această calitate, această virtute în raportul cu semenii noștri. Insuși Mintuitorul ne îndeamnă să fim înțelepți ca șerpii și blînzi ca porumbeii.

Să ne înfrîm de la tot ce nu e demn de calitatea noastră de creștini.

Să căutăm să dobîndim și noi ca și Sfintul de azi cele înalte din punct de vedere spiritual prin smerenie, iar cele bogate în daruri cerești prin sărăcie, adică sărăcia înțeleasă nu numai materialicește, ci și în sensul de nevinovăție, puritate sufletească, după cuvîntul Mintuitorului: «Fericiți cei săraci cu duhul că aceora este împărăția cerurilor».

Fie ca viața și faptele Sfintului Nicolae să sădească în noi rîvna binelui, a sfințeniei și a sporirii în cele duhovnicești.

Bunătatea și blîndețea lui să întărească în noi duhul iubirii de Dumnezeu și de oameni: Smerenia și sfințenia lui să aprindă în sufletele noastre năzuința arzătoare de a ne înfrumuseța viața cu aceste virtuți, iar puterea credinței Sfintului Nicolae să ne fie îndemn de a rămîne tari în credința noastră ortodoxă. Cu aceste gînduri curate să rugăm pe Sfintul Nicolae, zicînd :

Prea bunule părinte Nicolae, păstorul și învățătorul celor ce aleargă cu credință la tine, ascultă glasul celor ce cu vrednicie îți poartă sfintul tău nume; Ajută și ocrotește pe toți cei ce s-au adunat astăzi în sfințele biserici pentru a-ți aduce prinos de laudă și îți se roagă cu credință. Ajută să se aprindă și să sporească în noi virtuțile care îți-au împodobit Sfînta ta viață, să sporim în credință și re lauda numelui tău și spre lauda lui Dumnezeu, căruia se cuvine cinste, mărire și închinăciune în veci. Amin!

Diac. Asist. NICU MOLDOVEANU

LA A DOUA ZI DE CRĂCIUN

«Taină strălucind văd și preaslăvită, cer fiind peștera ; scaun de heruvimi, — Fectoara, ieslea — sălăsluire întru care s-a culcat Cel neîncăput Hristos Dumnezeu, pe Care lăudându-L îl mărim». (Irmosul Cînt. 9)

Ne aflăm sub lumina strălucitoare a Nașterii Domnului. Poporul nostru cel dreptcredincios a numit acest praznic Crăciun. Cuvîntul Crăciun provine din limba străbunilor, din limba latină : creatio — creație ; creatio a dat în românește *Crăciun*. Cît de adînc și frumos, în sensul ei ziditor, au înțeles străbunii Întruparea Domnului, Nașterea Mîntuitorului Iisus Hristos : ca o înnoire, ca o nouă creație.

Cugeta cu tristețe înțeleptul biblic : «Nimic nou sub soare!» (Eccl. I, 9—10). Pentru ca Biserica să mărturisească prin glasul unui Părinte al ei, Sfîntul Ioan Damaschin : «Dumnezeu desăvîrșit se face om desăvîrșit și săvîrșește cea mai mare noutate din toate noutățile... noul sub soare» (Dogmatica, trad. rom., p. 145). Dumnezeu s-a făcut om. «Taină din veci ascunsă și de îngeri neștiută». Minunat o descoperă Evanghelia Sfîntului Ioan : «La început era Cuvîntul, Cuvîntul era Dumnezeu și Dumnezeu era Cuvîntul. Toate prinț-insul s-au făcut... Și Cuvîntul trup s-a făcut. [S-a făcut Ceea ce El Insuși a făcut.] Și noi am văzut slava Lui ; slavă ca a Singurului născut din Tatăl plin de har și de adevăr» (Ioan I, 2, 13).

Se rugaseră prorocii Vechiului Testament și ai lumii vechi să vadă slava lui Dumnezeu : «Arată-mi slava Ta» (Ieșire XXXIII, 18), invoca Moisi. Sau cum se roagă psalmistul : «Arată fața Ta robului Tău» (Ps. 30, 16) ; «Arată fața Ta și ne vom mîntui» (Ps. 79, 4). «O, Cel ce Insuși Te arăți pe Tine, arată-Te și mie» rostește un vechi imn din Răsăritul îndepărtat, de pe unde au venit și Magii să se închine Domnului. Aceasta e taina Crăciunului. Fiul lui Dumnezeu s-a făcut trup, a luat față omenească, pentru a ne da nouă față, chip divin.

Dumnezeu ni s-a descoperit la măsura înțelegerii noastre ca să-L putem cunoaște. Ne-a răspuns la marea întrebare : Cine, ce, cum este Dumnezeu ? Și acest răspuns ni l-a dat descoperindu-se prin Insuși Fiul Lui, cum Insuși Fiul a mărturisit : «Pe Dumnezeu nimeni nu L-a văzut vreodată ; Fiul Cel Unul-Născut care este în sinul Tatălui, Acela L-a făcut cunoscut» (Ioan I, 18). Iar noi privind duhovnicește Pruncul Sfînt în peștera și ieslea din Betleem îl auzim glăsuind : «Cine M-a văzut pe Mine a văzut pe Tatăl.» (Ioan XIV, 9). Recunoaștem în El pe însuși Dumnezeu.

Și fapt plin de înțelesuri, îl recunoaștem în această simplitate : a peșterii în care s-a născut, care «s-a făcut cer», cum spune cîntarea Bisericii ; a ieslei în care s-a sălășluit, unde «s-a culcat Cel neîncăput» ; în mijlocul viețuitoarelor, cum vesti seră prorocii : «Doamne, în mijlocul a doi viețuitori Te vei arăta cînd se vor apropia anii ; Te vei face cunoscut cînd se va fi plinit vremea» (Avacum III, 2, după Septuaginta). Aici, în Betleem, «boul și-a cunoscut stăpînul și asinul ieslea Domnului său» (Isaia I, 3).

În simplitate, în smerenie, întru aceasta și-a arătat Dumnezeu slava Sa. Ce mare dar și descoperire ! Simplitatea și smerenia nu numai că nu acoperă slava, ci o descoperă. Cum învață dumnezeiescul părinte Grigorie Palama : «Fire mai presus de fire, Dumnezeu nu are a sui mai sus, la înălțime, la slavă mai mare. El se înalță din cele de jos... din a se pogori și smeri la făpturile Sale. Slava Celui Prea Înalt e pogorîrea la cele smerite» (Cuvînt la Nașterea lui Hristos). Simplitatea și sme-

„Imaculata e Maria lui Dumnezeu”

renia sînt dumnezeiești. În ele îl cunoaștem și-L recunoaștem pe Dumnezeu) în ele ni s-a descoperit El. În ele ne descoperim și pe noi înșine, în adevărul nostru cel mai adînc, unii altora.

Și privind acest cadru sfînt: peștera, ieslea, viețuitoarele nevinovate, în mijlocul lor pe Domnul și Mîntuitorul, în chip de Prunc, de Nou-Născut, ochii noștri se îndreaptă către Prea Curata Sa Maică Fecioară din care s-a născut.

Nașterea din Fecioară, din Fecioara-Maică, ne descoperă de asemenea adînci adevăruri. Împreună cu simplitatea și smerenia, Dumnezeu se naște în sfințenia aceleia care este deodată: Fecioară și Mamă. Mai mult, cum tălmăcește iarăși cel mai sus-zis părinte Sfîntul Ioan Damaschin, în acest «nume» cu care o preacinștim pe Sfînta Fecioară Maria ca: «Născătoare de Dumnezeu», stă loată taina Întrupării, toată taina economiei dumnezeiești; a înomenirii lui Dumnezeu și a îndumnezeirii omului. Dumnezeu cel nemărginit ia trup într-un «vas ales», dar mărgit, și astfel omul poartă în el nemărginirea.

Dumnezeu se naște din fecioară și mamă. Cîstește prin aceasta deopotrivă, împreună: fecioria și maternitatea; le dă uimitoare semnificație, tocmai în unitatea lor.

Se arată lumii din Maică Pururea Fecioară, pentru a ne învăța și pe noi să cîștim aceste două mari, unice însușiri și virtuți. Biserica, în Hristos, nu preamărește simplu fecioria, ci fecioria și nașterea, pe Fecioara care naște, pe fecioară și pe mamă, pentru că aceste două calități împreunate au făcut pe Dumnezeu să se pogoare, să se intrupeze, să se descopere lumii. Fecioria înseamnă curăție desăvîrșită, ca lumina și Dumnezeu nu se poate naște decît într-o asemenea curăție desăvîrșită, absolută. «Dumnezeu este lumină» (I Ioan I, 5). «Feriți-vă cei curați cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu». Dar, «Fecioara naște», devine mamă, rămînînd în același timp «pururea fecioară». Mama înseamnă iubire desăvîrșită pentru fiu. «Dumnezeu este iubire» (Ioan IV, 16) și nu se poate naște decît în iubire; pe noi ne cheamă să-l iubim cu tot sufletul, cugetul și inima noastră, iar pe pămînt nimeni nu iubește mai profund decît o mamă pe fiul ei. Și atunci curăția, castitatea desăvîrșită păstrată de-a pururea și iubirea desăvîrșită, iată darurile, ofranda pe care o face făptura, lui Dumnezeu, prin Fecioara Maria.

Acest moment, «plinire a vremii», și vasul preasfînt care să întrunească cele două însușiri, le-a așteptat Dumnezeu pentru a se intrupa. Bunavestire și Nașterea Mîntuitorului pun în lumină acest fapt. «Îngerul Domnului» — citim în Sfînta Evanghelie — a fost trimis la o fecioară și a rostit cuvîntul cel știut: «Bucură-te cea plină de har, Domnul este cu tine. Binecuvîntată ești tu între femei și binecuvîntat este rodul trupului tău» (Luca I, 28). Fecioara e cuprinsă de uimire. Ce fel de închinăciune poate fi aceasta? Îngerul îi răspunde: «Nu te teme Marie!». Legea lui Moise fusese primită în tunele și fulgere. Legea era dată pentru a osîndi păcatul și în frică e totdeauna expresia unei conștiințe vinovate. Fecioarei îngerul îi spune: «Nu te teme!». În Fecioară se intrupează «Iubirea» și «iubirea izgonește frica» (I Ioan IV, 18). Îngerul continuă: «Vei naște fiu, și vei chema numele lui Iisus. Acesta va fi mare și Fiul Celui Preaînalt se va chema» (Luca I, 31—32). — «Cum va fi acesta de vreme ce eu nu știu de bărbat». Îngerul răspunde: «Duhul Sfînt se va pogori peste tine și puterea Celui Preaînalt te va umbri; pentru aceea și sfințitul care se va naște din tine, Fiul lui Dumnezeu se va chema...». Și a zis Maria: «Iată roaba Domnului, fie mie după cuvîntul tău» (Luca I, 27—38)... Fecioara a ză-

mislit și «cînd s-au împlinit zilele ca ea să nască, a născut pe Fiul său Cel Unul-Născut» (Luca II, 7), pe Emanuel : Dumnezeu cu noi.

A născut rămînînd «pururea Fecioară». Purtînd în sine conștiința fecioriei, a castității absolute. «Eu de bărbat nu știu». «Cine este acesta care se ivește ca zorile?» (Cînt. Cînt. VI, 10), se întreba uimit profetul biblic, — ca o nouă dimineață a creației, ca o primăvară? Purtînd desigur și conștiința maternității desăvîrșite : «Roaba lui Dumnezeu sînt, fie mie după cuvîntul tău». Înțelepciunea și-a zidit sieși casă» ; profetea înțeleptul Vechiului Testament (Prov. IX, 1). Casă a înțelepciunii s-a arătat. Dumnezeu o face colaboratoarea Lui. «Primește de la dînsa trupul pe care ea se învoiește să i-l dea. Pentru că El dorea ca Maica Lui să-L nască tot așa de liber, după cum și El s-a întrupat de bunăvoie» (N. Cabașila)... Liber a căzut strămoașa, liber primește Fecioara să nască. Să ne aducem aminte o clipă : Eva a primit și ea un cuvînt, cuvînt străin, «cuvîntul șarpelui» (Facere III), care a ademenit-o, a înșelat-o și din adulterul ei cu «șarpele» s-a născut păcatul, ...Fecioara Maria a primit dumnezeiescul Cuvînt. — O veche icoană reprezintă Nașterea Domnului de la Duhul Sfînt, înfățișînd pe Duhul șoptînd la urechea Fecioarei pe Dumnezeu-Cuvîntul și așa, Dumnezeu-Cuvîntul se naște din sînul ei curat ; se naște Fiul cel Unul-Născut coborît din sinurile pămîntului, iar noi dobîndim «moștenirea fiască». Se împlinește profeția cea de demult : seminția femeii zdrobește acum răul, păcatul. Odi-noiară primise ea trup de la Adam, acum se dă trup Fiului lui Dumnezeu și descoperă lumii sfințenia trupului.

Și a rămas Născătoarea de Dumnezeu ca un templu curat, sînt ; a crescut din desăvîrșire în desăvîrșire și în conștiința pururea fecioriei, și a maternității, în dragostea ei de Mamă față de Fiu. Sfintele Scripturi ne spun că «Maria pune în inima ei toate cuvintele» pe care le rosteau fie păstorii cînd au venit să se închine Pruncului, fie dreptul Simeon cînd Pruncul e închinat templului, fie Magii, fie la vîrsta de 12 ani, cînd mergînd la sărbătoarea Paștilor la Ierusalim, a rămas în templu, în mijlocul învățaților «ascultîndu-i și întrebîndu-i» ; iar Mama căutîndu-L și aflîndu-L îi zice cu o grijă sfîntă : «Fiule de ce ne-ai făcut nouă așa?». În sfîrșit, la picioarele crucii Domnului ei răstăgînit.

Suferința e în primul rînd subiectivă, și-o trăiește fiecare în sine. Poți participa, poți fi solidar în durerea semenului tău morală sau fizică, îl poți alina ca prieten, sau chiar tîmădui, ca medic, dar în ea însăși durerea nu se împarte, și se trăiește intim, personal. Credem însă că două situații fac excepție : Fiul lui Dumnezeu a trăit real, integral, subiectiv durerea păcatului nostru ; aceasta și este jertfa. De asemenea Maica Domnului, și lărgind orizontul, orice mamă adevărată trăiește durerea sau bucuria aproape integral, lumea copilului ei, întrucît acesta a luat naștere din însuși sînul ei. Iar aici se dezlănuie puterea unică a iubirii, a acelei iubiri unice de mamă. Maica Domnului a trăit-o în condiția ei, cu totul aparte, de fecioară și mamă. Dreptul Simeon profetise : «Prin însuși sufletul său va trece sabia». Și cum adînc observă, într-o predică, teologul Pr. D. Stăniloae : «Ca Fecioară curată îl privește pe Iisus ca Dumnezeu, iar prin calitatea de Mamă îl iubește ca pe Fiul ei».

De aici și umplerea cu har mereu din prezența pe acest pămînt a Fiului ei și apoi tot mai îmbelșugat în zilele Învierii, în ziua Pogorîrii Duhului Sfînt, cînd ea va fi în mijlocul ucenicilor, în mijlocul Bisericii ; în sfîrșit, în ziua Adormirii, cînd cîntăm : «Întru naștere fecioria ai păzit, întru adormire lumea nu o ai părăsit, ... Mutatu-te-ai la viață fiind Maica Vieții...».

Și întrucît așa cum arată și Sfîntul Pavel: «Pe Hristos, Dumnezeu sculîndu-L din morți și așezîndu-L de-a dreapta Sa întru cele cerești, L-a înălțat mai presus decît toată domnia, stăpînirea, puterea, dregătoria...» (Efes. I, 20—21), sintem îndreptățiți să ne întrebăm: de unde a luat și ridicat acest trup? Răspunsul nu e decît unul singur: e trup din trupul Fecioarei Născătoare de Dumnezeu. Pe acest temei Biserica va cînta de-a pururi: «Ceea ce ești mai cinstită decît Heruvimii și mai preamărită fără de asemănare decît Serafimii...».

•

Dar, Nașterea Domnului din Fecioara Maria e darul divin făcut fiecăruia dintre noi: «Hristos, se naște slăviți-L, Hristos din ceruri, întîmpinați-L». Sfîntul Pavel spune că: «Suferă durerile nașterii ca să ia Hristos chip în noi» (Gal. IV, 19). Să ia chip, să se nască, cum învață Sfîntul Petru: «Nu din sămînță stricăcioasă, ci nestricăcioasă, prin Cuvîntul lui Dumnezeu cel viu și care rămîne în veac» (I Petru I, 23). De aceea și dumnezeiescul nostru părinte Maxim Mărturisitorul afirmă: «Dumnezeu vrea să lucreze în fiecare și în toți taina întrupării Sale».

Dumnezeu-Cuvîntul care s-a întrupat din Fecioară, se întrupează în fiecare credincios prin taina Botezului, zidește chipul nostru după chipul Său în Biserică. Dar și noi trebuie să întrunim aceste două însușiri ale Născătoarei de Dumnezeu, desigur la măsura și locul nostru, adică: curăția feciorelnică și iubirea ca a mamei. Hristos ia chip, se naște în sufletul, cast și matern. Și orice dar al lui Dumnezeu, orice talent-talent nu poate lua ființă, nu se poate dezvolta pentru a aduce rod deplin fără aceste două însușiri esențiale: conștiința curată, nefărămițată, neistovită de patimi, «feciorelnică» și iubire ca aceea pe care o are mama pentru fiul ei. Așa cum dă mama fiului ei din viața, din singele, din ființa ei de-a lungul întregii vieți, așa trebuie și tu să-ți iubești chipul divin și menirea ta, darul, talentul care ți l-a încredințat Dumnezeu, binele, adevărul, frumusețea, să le hrănești permanent cu o inimă curată, castă și cu o iubire desăvîrșită, închinîndu-le: viața, energiile, timpul, ca Maica Domnului, Fiului Său, pentru a se oglindi și a străluci în tine chipul — fața lui Hristos, tot binele și adevărul. Fără aceste două calități unite nu poate înflori darul în noi. O sfințenie fără iubire e rece, sterilă; o iubire fără sfințenie, fără castitate, devine impură.

Să ne unim acum cugetele într-o veche rugăciune a Bisericii aflată la Sfinții Părinți. De ziua Nașterii Domnului preotul, în mijlocul credincioșilor se ruga și rostea: «Doamne Iisuse Hristoase, Tu care Te-ai născut din Fecioară, Prea Curată Maica Ta, pentru a noastră mîntuire, fă ca poporul Tău cel sfînt care se află de față să primească și el darul de a fi fecioară și mamă. Și credincioșii răspundeau: Amin! Să fie feciorelnic, curat, prin credința deplină întru Tine, recunoscînd în Tine pe Acela care ești: Dumnezeu adevărat și om adevărat. Și ei răspundeau: Amin!... Să fie mamă prin iubire poporul Tău cel dreptcredincios, încît să cuprindă în inima lui lumea toată și să nască numai roduri de bine, de adevăr, de frumusețe. Să fie bun față de oameni, bun și față de animalele care au văzut astăzi pe Făcătorul culcat în iesle. Să iubească cerurile împodobite astăzi de îngeri și de steaua călăuzitoare. Să binecuvinteze pămîntul ospitalier care Ți-a dăruit o peșteră Ție Mîntuitorul nostru Iisus Hristos de-o-ființă cu Tatăl și cu Duhul Sfînt, în vecii, vecilor, Amin!»

Pr. CONSTANTIN GALERIU

LA DUMINICA DUPĂ NAȘTEREA DOMNULUI

Despre credință și înnoirea vieții creștine

Sărbătorim astăzi ultima Duminică din anul pe care-l încheiem peste câteva zile. Pericopa evanghelică din Duminica după Nașterea Domnului (Ev. Matei II, 13—22) cuprinde evenimentul mișcător al plecării Magilor de la Betleem, care «s-au bucurat cu bucurie mare», că s-au închinat lui Mesia Cel mult dorit și iubit, precum și fuga în Egipt a Pruncului Iisus cu mama Lui și întoarcerea în Nazaret unde «Iisus ștorea cu înțelepciunea, cu vârsta și cu harul la Dumnezeu și la oameni» (Luca II, 52).

În aceste zile de praznic, pline de bucurie negrăită, cu dor nestăvilit, cu credință și cu nădejde de mântuire, L-am întâmpinat și noi pe Mesia, pentru că praznicul Nașterii Domnului e praznicul renașterii, reînnoirii și reculegerii noastre sufletești.

El vrea și astăzi de la noi, inima noastră curată și iubitoare de semeni, plină de bunătate și umanism integral. Domnul Iisus s-a născut odată trupește în peștera săracă și smerită, ca pe urmă să se poată naște duhovnicește, an de an, generație de generație în peștera de atâtea ori rece și egoistă a inimilor noastre pămîntești. Pentru fiecare creștin peștera din Betleem este o carte deschisă în care citind, oricare poate afla ce gîndește, ce simte și ce lucrează Dumnezeu pentru noi și firesc, și, ceea ce trebuie să împlinim și mai ales să credem cu tărie pentru mîntuirea sufletului. În primul rînd Domnul Iisus nu vrea de la noi darurile pămîntești ale magilor ci sufletele acestora — reînnoite, de la întoarcerea lor spre casă — cînd ușurați că au găsit pe Mesia doritorilor, fericiți că poartă în suflet o lume nouă, un Dumnezeu adevărat coborît de la Tatăl, o slujire nouă, un ideal nou de viață pentru veacul de acum și pentru cel viitor. S-au reîntors convertiți, reculeși și mîntuiți, drept apostoli ai credinței noi, creștine. Ce credință fericită și bogat răsplătită. Ce pildă grăitoare și pentru creștinii veacului nostru luminos și înouitor. Pe drumul credinței adevărate arătal de Biserica dreptslăvitoare sîntem datori să mergem și noi în viață, căci credința e calea dragostei de Dumnezeu și de oameni, calea mîntuirii. La această credință tare ne îndeamnă gîndurile și îndatoririle creștinești, acum la sfîrșitul încă a unui an din viața noastră.

Pe lângă alte multe daruri cu care Dumnezeu ne-a înzestrat pe noi oamenii și ne-a așezat mai presus de celelalte creaturi, e darul credinței. Prin această virtute avem posibilitatea să fim neînterupt în legătură cu Dumnezeu și cu lumea. Credința e mijlocul prin care aderăm și acceptăm cete spuse de El și descoperite nouă, să le împlinim în fapte bune, mîntuitoare. Credința — ne învață Biserica — este o putere nevăzută, o lumină cerească după care ne călăuzim în viață. Cu ajutorul ei cunoaștem adevărul religios. Unele din aceste adevăruri le cunoaștem cu mintea, altele nu le putem înțelege. Însă fie că le înțelegem, fie că nu, noi trebuie să primim toate adevărurile revelate, deoarece sînt date de Dumnezeu și știm că El nu descopere decît adevărul.

De aceea: «fără credință nu este cu putință să fim plăcuți lui Dumnezeu, căci cine se apropie de Dumnezeu trebuie să creadă că El este și că se face răsplătitor celor care îl caută» (Evrei XI, 6).

Credința, luată în cel mai larg sens al cuvintului, este pentru om tot așa de necesară ca și hrana, pentru că ea e necesară în toate domeniile vieții omenești. Copilul crede în spusele părinților, un învățat crede spusele altui învățat. Credința naturală sau științifică naturală sau științifică stabilește relațiile noastre cu lumea exterioară, activitatea materială și spirituală a oamenilor și face posibilă conviețuirea noastră în societate.

Credința religioasă privește azeziunea creștinului la cele descoperite de Dumnezeu și privește exclusiv mintuirea sufletului. Este credința despre care spune Sfintul Apostol Pavel că este «incredințarea despre cele nădăjduite și dovedirea lucrurilor nevăzute» (Evrei XI, 1).

La această credință religioasă se referă Mîntuitorul cînd zice către sfinții apostoli: «Mergeți în toată lumea și propovăduiți Evanghelia la toată făptura. Cel ce va crede și se va boteza se va mîntui, iar cel ce nu va crede se va osîndi» (Marcu XVI, 16).

Deși nevăzută ochilor noștri trupești, sălășluită în suflet, credința este o putere care ne apropie de Dumnezeu, se asigură fericirea de veci, ea e o mare binefăcătoare și pentru viața de pe pămînt. Ceea ce face steaua polară pentru călătorii prin pustie și ceea ce este busola sau farul în miez de noapte pentru marinari, aceea este credința pentru noi. Puterea și binefacerile credinței sînt mari, pentru că este de la Dumnezeu, căci zice sfîntul Apostol Pavel: «De vei mărturisi cu gura ta pe Domnul Iisus și vei crede în inima ta că Dumnezeu L-a înviat din morți te vei mîntui; căci cu inima se crede spre dreptate, iar cu gura se mărturisește spre mîntuire» (Rom. X, 9—10). Credința e puterea prin care se dă curaj celor ce se află în primejdii, înseninază viața, mîngîie pe cei ce sînt în suferință, împacă pe cei învrăjbiți, alungă munții de patini, păcate și dureri, învingîndu-le pe toate prin voință și încredere în sine, prin stăruință continuă și credință tare în ajutorul Domnului. Căci zice Iisus: «De veți avea credință cît un grăunte de muștar, veți zice muntelui acestuia: mută-te de aici dîncolo, și se va muta; și nimic nu va fi vouă cu neputință» (Matei XVII, 20).

Despre puterea și binefacerile credinței ne-a învățat în repetate rînduri Iisus Hristos, și ele sînt cuprinse și în Sf. Scriptură. Femeia cananeancă a crezut și fiica ei s-a mîntuit. Unui tată nemîngîiat, care adusese pe fiul său, cuprins de o boală grea, Iisus i-a zis: «De poți crede, toate sînt cu putință celui credincios, și, îndată i-a vindecat fiul. Iair a crezut și fiica lui s-a mîntuit. Altă dată a lăudat credința unui sulaș roman, care a crezut în Domnul și servitorul lui s-a vindecat. Acestea sînt numai cîteva exemple din cei ce au primit ca adevărate cele grăite de Domnul și cîți și le-au însușit și s-au condus în viață după ele, toți s-au mîntuit.

O astfel de credință să cerem să avem și noi, pentru că numai prin ea putem trăi în pace cu semenul nostru și ne putem cîștiga mîntuirea veșnică. Să nu uităm cele spuse de sfîntul Apostol Ioan: «Și celor cîți L-au primit, care cred în numele Lui, le-a dat putere ca să se facă fiii lui Dumnezeu» (I, 12). Prin toate aceste pilde Iisus ne îndeamnă să deschidem sufletul nostru larg și să-l primim în acest suflet, să ne apropiem de El prin credință și să trăim cu El în credință. Căci Domnul ne-a spus: «Eu sînt piinea vieții; cel ce vine la Mine nu va flămînzî și cel ce crede în Mine nu va înseta niciodată» (Ioan VI, 35).

Peste cîteva zile vom încheia bilanțul vieții duhovnicești a unui an vechi și vom trece pragul altuia, nou. În cumpăna acestui însemnat moment dintre timpul curgător și instabil și veșnicia netrecătoare, sîntem datori, ca prin credință vie și lucruri

frumoase, să ne întemeiem dreptul la această fericire veșnică. Cu alte cuvinte să ne apropiem de Iisus, Care pentru noi creștinii este «Începutul și Sffrșitul».

Creștinește să-l petrecem acest răstimp întru «omul cel nou» și să-l îmbrăcăm omul cel din lăuntru cu platoșa credinței, cu ancora nădejzii și scutul iubirii de semenii. Să ne înnoim viața și să împlinim prin fapte credința, «căci credința fără fapte este moartă» (Iacov II, 17).

Să-I mulțumim pentru timpul ce ne-a dăruit pînă acum și să-L rugăm să ne mai îngăduie încă, cel puțin atîta timp de cît avem nevoie spre a ne dobîndi un loc de fericire, la intrarea noastră în veșnicie.

Să stăm și-n anul ce vine, pînă la sffrșitul vieții, în credință ortodoxă și cît mai strîns uniți cu El, prin sffinta Taină a Împărtășaniei.

Pe această cale ne învrednicim, încă în timpul acestei vieți de pregustarea veșniciei, cum ne spune Mîntuitorul: «Cel ce mîncîncă trupul Meu și bea sîngele Meu are viață veșnică» (Ioan VI, 54). Să dea Domnul, ca Anul nou să sălășluiască în sufletele noastre solia sffintă a păcii și bucuriei, solia iubirii de popor și a Patriei scumpe, solii în care glăsuiește însăși atmosfera dominantă a Ortodoxiei, însăși specificul sufletului românesc, solii care umplu de sens prezentul luminos a vieții înnoitoare creștine. Amin.

Pr. CORNEL SAVA

IISUS HRISTOS — PLINIREA VREMII

Sărbătorile Crăciunului revarsă o deosebită bucurie duhovnicească în viața noastră de creștini, căci prin Nașterea Mîntuitorului Iisus Hristos «răsărit-a lumii lumina cunoștinței» și prin bunătatea Dumnezeului nostru «ne-a cercetat pe noi Răsăritul ce de sus, ca să lumineze pe cei ce ședeau în întuneric și în umbră morții» (Luca I, 68, 78).

Sărbătoarea aceasta ne amintește și ne pune în față un adevăr fundamental al mîntuirii noastre: adevărul că, prin Nașterea trupească a lui Iisus Hristos, întunericul păcatului s-a spulberat, viața spirituală s-a născut, mîntuirea a început și liniștea s-a așternut peste sufletele omenești istovite pînă atunci de povara păcatului. Prin nașterea trupească a lui Iisus Hristos a încetat pricina tristeții, raiul s-a apropiat de noi, puterea zăpădăritului celui rău a pierit, iar binecuvîntarea cerului, cu toate urmările ei binefăcătoare, s-a revărsat în lume.

Să ne bucurăm, deci, după cuviință, așa cum și îngerii, prin păstorii martori ai nașterii, ne îndeamnă zicînd: «Nu vă temeți! Vă vestesc bucurie mare, care va fi pentru tot poporul» (Luca II, 10).

Cu adevărat plină de bucurie este (și trebuie să fie) inima noastră și orice suflet creștin freamătă de acest sentiment ce străbate puternic de la strămoșii și părinții noștri pînă la noi. Această sărbătoare a bucuriei răscolește amintirile sffinte ale părinților și, prin lumina cunoștinței de Dumnezeu, înlătură întunericul neștiinței din mințile tinerilor, cuprinzînd la sînul ei întreaga natură, într-o caldă și luminată îmbrățișare.

Cuprinși de această nespusă bucurie dumnezeiască, dar înfiorați și smeriți cu duhul de măreția tainei, să poposim acum, cu gînd curat, la peștera din Betleem

și în Nazaretul Galileei, acolo unde a odrăslit vlăstarul mîntuirii noastre. Și plecînd genunchii inimii noastre înaintea Sfintei Fecioare, să ne închinăm ei, împreună cu îngerii, zicînd: «Bucură-te cea ce ești plină de dar, Domnul este cu tine, binecuvîntată ești tu între femei» (Luca I, 28).

Ascultînd vestea cea bună a mîntuirii noastre și încercînd să înțelegem taina nașterii Domnului, să slăvim pe Minutorul Hristos, care în chip mai presus de fire și de înțelegere s-a zămislit în sinul nevinovat al Fecioarei, prin dumnezeiască pogorîre și iubire de oameni. Căci deși Sfînta Fecioară Maria era logodită cu un bărbat din neamul lui David, numit Iosif, ceea ce s-a zămislit în ea, «nu din sînge, nici din poftă trupească, nici din poftă bărbătească, ci de la Dumnezeu s-a născut» (Ioan I, 13). Numai prin lucrarea Duhului Sffnt s-a putut uni împreună fecioria și nașterea, și numai în această taină a mîntuirii noastre.

Iar nașterea lui Iisus Hristos așa a fost :

Trebuînd să îplinească porunca dată de Cezarul August, de a merge să se înscrie fiecare la locul de unde i se trăgea neamul, a plecat și Iosif din cetatea Nazaret, să se înscrie la Betleem, dinpreună cu Maria cea logodită lui, care era însărcinată (Luca II, 1—5). Sosînd la Betleem, sfinții drumeți au găsit orașul arhiplin de lume multă, venită din aceeași poruncă împărătească. Toate locuințele erau pline de oameni, veniți din toate părțile țării. Au încercat peste tot să găsească o locuință peste noapte, dar le-a fost cu neputință. Nimeni n-a voit să le deschidă și să le ofere găzduire.

Betleemul rămîne de-a pururi icoana sufletelor pentru care Domnul Hristos, Minutorul nostru, bate în orice timp la ușa inimilor noastre. Dar mulți robiți de ispitele gîndurilor și a simțurilor involburate de patimi, nu aud chemarea lui. «Iată, zice El, Eu stau la ușă și bat; de va auzi cineva glasul Meu și va deschide ușa (sufletului), voi intra și voi cîna cu el și el cu Mine» (Apocalipsă III, 20).

Așa stînd lucrurile, dreptul Iosif și Sfînta Fecioară au intrat într-o peșteră din preajma Betleemului, care slujea de adăpost animalelor domestice.

Era în puterea nopții. Sosise ceasul Celei binecuvîntate ca să nască pe Fiul lui Dumnezeu, care se făcea om pentru mîntuirea omului. Dar nu era nimeni care să ia parte la taina cea mai presus de fire! Singurii martori ai minunii au fost Iosif și Maria. Dar Duhul lui Dumnezeu veghea asupra acestei peșteri și asupra acestui leagăn, prin care urma să se reverse în lume Slava Domnului.

Nu departe de peșteră, în valea inundată de întineric a Betleemului «stăteau de strajă lingă turmele lor păstorii credincioși. Și iată Ingerul Domnului, apropiindu-se de ei, i-a învăluit în strălucitoare rază de cerească lumină, iar ei s-au înfricoșat cu frică mare. Ingerul însă i-a liniștit zicîndu-le: «Nu vă temeți, căci iată vă binevestesc vouă bucurie mare, care va fi pentru tot poporul; căci în orașul lui David (adică în Betleem) astăzi s-a născut vouă Mîntuitor, care este Hristos Domnul (Luca II, 10—11).

În aceeași clipă, mulțime de oaste cerească s-a arătat împreună cu ingerul, și laudînd pe Dumnezeu au împletit în jurul leagănului această minunată cunună de cîntări: «Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pămînt pace, între oameni bună voire» (Luca II, 14).

Cu aceasta s-a împlinit și profeția lui Isaia care zice: «Iată Fecioara va avea în pîntece și va naște fiu și vor cînta numele lui Emanoil, care se tîlmăcește: cu noi este Dumnezeu» (Isaia VII, 14).

Îată cum nașterea Mîntuitorului Iisus Hristos a revărsat pacea lui Dumnezeu și binecuvîntări în toate inimile și peste toată făptura. Chiar natura neînsuflețită și viețuitoarele necuvîntătoare, căutînd parcă să recunoască că existența lor constă în voința unei Ființe care coordonează și stăpînește totul, primesc cu bucurie pe Ziditorul, care vine să cerceteze făptura mîinilor Sale. Pămîntul i-a deschis peștera, spre sălășuire; natura neînsuflețită i-a oferit fin proaspăt, cu bună mireasmă, drept așternut; animalele necuvîntătoare i-au încălzit trupul fraged, cu suflarea gurilor lor, iar păstorii cei simpli și curați cu inima au venit cei dinții și I s-au închinat, mergînd apoi să dea de știre și altora cuvîntul graiilor lor despre Fiul lui Dumnezeu născut din Fecioară.

S-au prosternat magii înțelepți, în numele științei de atunci, aducîndu-I daruri, L-au slăvit îngerii, ca soli ai cerului, Îl slăvim noi, astăzi, împreună cu toată făptura în cer și pe pămînt.

Îată unde își au obîrșia înălțătoarele noastre colinde religioase și toate laudele aduse Domnului cu ocazia sărbătorilor de Crăciun.

*

De fiecare dată cînd prăznuim sărbătoarea Nașterii Domnului, în afară de bucuriile duhovnicești care le primim și pe care le simțim că se revărsă în casele și în inimile noastre, noi trebuie să avem în vedere, în primul rînd, planul cel veșnic al lui Dumnezeu, prin care a rînduit ca Fiul Său cel Unul-Născut din veșnicie, să se nască trupește din Sfînta Fecioară Maria, pentru noi oamenii și pentru a noastră mîntuire.

De fiecare dată cînd prăznuim sărbătoarea Nașterii Domnului, trebuie să avem convingerea că cel născut din Fecioară, în peștera din Betleem, acum aproape două mii de ani, este Profetul prezis de Moisi, care l-a ridicat Dumnezeu din mijlocul poporului ales, spre a călăuzi destinele religioase ale întregului popor creștin (Deuteronomul XVIII, 15, 18—19).

De fiecare dată cînd prăznuim sărbătoarea Nașterii Domnului, trebuie să vedem în Fiul Mariei pe acel ales al lui Dumnezeu care trebuie să treacă prin ușa cea încuiată de la răsărit, nestrîcînd pecețile ei, adică pe Fiul lui Dumnezeu, care s-a născut din Fecioara Maria, după cum a prezis prorocul Iezechiil (XLIV, 1—3) și toți dreptii Vechiului Testament.

De fiecare dată cînd prăznuim această sărbătoare, noi trebuie să avem convingerea că Nașterea Domnului Iisus Hristos reprezintă acea «plinire a vremii», cînd Dumnezeu a trimis pe Fiul Său, născut din femeie, care s-a născut sub lege, ca pe cei de sub lege să-i răscumpere și să dobîndim înfierea» (Galateni IV, 4—5; I Timotei III, 16).

Adevărul că Dumnezeu cel viu s-a pogorît din slava Sa cea negrăită și s-a făcut asemenea nouă, din iubirea Sa față de lume, a fost arătat chiar de Mîntuitorul Iisus Hristos, cînd spune: «Atît de mult a iubit Dumnezeu lumea, încît și pe Fiul Său cel Unul-Născut L-a dat, ca toți cei ce cred întru El să nu piară, ci să aibă viață veșnică» (Ioan III, 16).

În baza acestei descoperiri, Sfînta noastră Biserică ne învață că Fiul lui Dumnezeu, devenit om prin coborîrea Sa cea nespusă, pînă la ultimile limite ale naturii umane căzute, a deschis pentru noi toți un drum (o posibilitate) de ridicare spre orizonturile nemărginite ale unirii ființelor create cu Dumnezeu, cel iubitor de oa-

meni. Pogorirea Persoanei divine a Mintuitorului Hristos a dat persoanelor omenești (credincioșilor) posibilitatea unei ridicări, unui progres continuu spre desăvârșire, prin Duhul Sfânt, care lucrează asupra tuturor prin Biserica Domnului (Sf. Irineu, *Adversus Haereses*, 5, P. G. 7, 1420; Sf. Atanasie, *Discurs contra arienilor*, 54, P. G., 25, 192 B; Sf. Grigore de Nissa, *Marea cuvîntare catehetică*, 25, P. G., 45, 65 D).

Iisus Hristos fiind viața și principiul vieții spirituale, prin nașterea Sa trupească, prin opera Sa de răscumpărare și prin Înviere, a devenit izvorul dătător de viață supranaturală pentru toți credincioșii (Ioan XV). El s-a întrupat ca să ne unească cu Dumnezeu, cuprinzînd totul în Sine. Prin nașterea Sa, Iisus Hristos a devenit punctul cel mai îndepărtat, dar și cel mai apropiat de firea noastră, și către El se îndreaptă toate, ca spre scopul lor ultim. În El sînt cuprinse toate lucrurile, ca într-un principiu al lor de unitate, El devenind, astfel, Capul lor unic, al tuturor, (Col. I, 17; I, 8), prin Biserica Sa.

Iată de ce Sfînta noastră Biserică îl preamărește astăzi pe Domnul Iisus Hristos cu laude ca acestea: «Născîndu-se din Fecioară, înfășurîndu-se în scutece, așezîndu-se în peșteră mică și în ieslea dobitoacelor culcîndu-se, Fiul lui Dumnezeu a dezlegat pe Adam cel legat și libertate tuturor credincioșilor a dat» (*Mineiul pe decembrie în 24 de zile, stihiră la utrenie, cîntarea a 8-a*). Abel, Set și Enoch se bucură și sălleză împreună cu Noe; Adam, cel prea lăudat, cîntă împreună cu patriarhii și Melchisedec privește acum cu bucurie nașterea cea fără de tată a Cuvîntului cel veșnic (*Duminica înaintea Nașterii Domnului, stihiră la vecernie*).

De aceea lăudăm noi astăzi, împreună cu Biserica cea sfîntă, pe Fecioara Maria — Maica Domnului, pentru această naștere dumnezeiască cu totul cinstită. Căci ispilă de bărbat neluînd, ceea ce este cu totul fără de prihană, a născut fără de tată pe Fiul cu trup, pe cel născut din Tatăl mai înainte de veci fără mamă, care nici cum n-a răbdal schimbare, sau ameslecare, sau despărțire; ci a păzit întreagă însușirea «mîndrorea firilor (Octoih, *dogmatica glas 3 la vecernie*).

Astfel, născînd pe Mintuitorul Hristos, Maica Domnului «este împodobită cu salba nesfîrșită a celor mai alese însușiri, ca: izbăvirea lacrimilor Evei, Steaua care a arătat Soarele, Stîlpu de foc care povățuiește pe cei din întuneric, Pămîntul făgăduinței, pom cu luminoasă roadă, Scară către cer, brazdă în care a crescut înmulțirea milelor, Scaun al Împăratului ceresc, Cheia ușilor raiului, temelul cel tare al credinței, Stîlpu neclătit al Bisericii, sfîntă mai mare decît toți sfinții etc.» (Justinian Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Pastorală la Nașterea Domnului*, 1968, p. 5—6).

Iată cum Maica Domnului, fiind Născătoare de Dumnezeu, Maică și Fecioară, poate fi și este rugătoare caldă pentru mîntuirea sufletelor noastre.

Toate aceste lucruri preaslăvite fac să tresalte inima noastră de bucurie duhovnicească. Odată cu Nașterea Domnului, în fiecare casă de creștin strălucește parcă o rază de lumină, din harul revărsat peste tot în lume. În fiecare suflet de creștin se aude parcă astăzi un glas al Domnului Iisus Hristos, care spune că Fiul Omului a venit ca o lumină în lume, «ca tot cel ce crede în El să nu piară, ci să aibă lumina vieții» (Ioan XII, 46).

Lumina Lui pătrunzătoare luminează astăzi sufletele și viața noastră, și de aproape două mii de ani străbate lumea în toate direcțiile și limpurile, prin Biserică, predicînd tuturor, înfrățirea, iubirea dumnezeiască și armonia pe pămînt.

Adevărul religios, descoperit lumii prin Nașterea Domnului, pacea, armonia și buna înțelegere dintre oameni, bucuria de a trăi și de a întemeia în lume o viață

corespunzătoare cu înalta demnitate a ființei umane, care, după învățătura creștină, trebuie să fie liberă și stăpînă pe soarta sa, — toate acestea, predicate cu timp și fără timp, au încurajat eforturile omenkii pentru o viață mai bună și fericită. Aceste înalte virtuți (idealuri) au însuflețit totdeauna aspirațiile frumoase ale poporului creștin din întreaga lume.

Străduindu-se să cunoască acest adevăr revelat, stăpîniți de această dragoste și împodobiti cu aceste virtuți, strămoșii și părinții noștri au înălțat peste tot altare de închinare Domnului (mînăstiri, biserici, catedrale etc.), altare care au fost și sînt în același timp mărturii ale dăinuirii noastre pe meleagurile patriei străbune și focare de inspirație culturală ale poporului român.

Mînați fiind de rîvna sfîntă pentru a sluji Domnului cu credință și cu dragoste, cuvioșii și întemeietorii monahismului românesc au lăsat toate și au luat *crucea slujirii Domnului* (Matei XIX, 21), închinîndu-și astfel întreaga lor viață în slujba Bisericii și a neamului românesc. Cuviosul Nicodim cel sfințit de la Tismana, a cărui pomenire are loc în timpul sărbătorilor Nașterii Domnului, Cuviosul Paisie de la Neamtu, Sfîntul Calinic de la Cernica, ca să nu mai amintim de marile figuri de cărturari ale culturii noastre din trecut: Simeon Ștefan al Ardealului, mitropolitii Dosoftei și Varlaam al Moldovei, mitropolitul Petru Movilă, mitropolitul Antim Ivi-reanu, Andrei Șaguna, Veniamin Costache ș. a., — sînt doar cîteva exemple, care, urmați fiind de tot clerul și de toți cei credincioși, strălucesc ca niște stele vii pe cerul Bisericii noastre străbune.

Asemenea înțelepților de la Răsărit, care căutînd pe Domnul și găsindu-L, I s-au închinat cu credință, aducîndu-i aur ca unui împărat, tămîie ca unui profet, și smirînă ca unui preot ce urma să se jertfească pentru toți, părinții și înaintașii noștri au slujit Nașterea Domnului prin viața lor curată, *închinată omului*, și L-au lăudat prin lumina slovei și a învățăturii lor.

Urmînd exemplul lor (al părinților noștri), același lucru ne străduim să-l facem și noi, de fiecare dată la Nașterea Domnului, binevestindu-vă cu drag vestea cea bună a Evangheliei care a adus pace și bucurie la toată lumea.

Din mesajul sfînt al Evangheliei, din învățătura Bisericii noastre, din înălțătoarele colinde tradiționale ale noastre, care împodobesc cu graiul lor sărbătoresc aceste mărețe zile de bucurie, învățăm că pacea lui Dumnezeu și binecuvîntarea Sa, revărsate peste lume în ieslea Betleemului, prin nașterea lui Iisus Hristos, se îndreaptă către toți aceia care cred în divinitatea Celui născut aici și-L mărturisesc drept Fiul lui Dumnezeu întrupat, Hristos Domnul, Mesia cel prezis, care a venit să ne mîntuiască, care a venit să surpe peretele din mijloc al despărțirii, să întemeieze un om nou și să dăruiască pace tuturor (Efeseni II, 14—15).

Străduindu-ne să deschidem larg ușile inimii noastre pentru a-l primi pe Iisus Domnul, care vine și astăzi, la noi, în chip spiritual și care este prezent în viața noastră prin harul Sfîntului Duh, — lumina, adevărul, bucuria, pacea, dragostea și binecuvîntarea dumnezeiască, aduse în lume odată cu Nașterea Sa se vor revărsa din plin și peste întreaga noastră viață particulară. Amin.

Arhim. CHESARIE GHEORGHESCU

ÎNCHINARE

Urc pe călea magilor,
Printre nori și vămi albastre.
Trec pe puntea dorurilor,
Către țara rugii noastre.

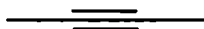
Aduc daruri de preț scump :
Aurul din curcubeie
Și cu roua de pe câmp,
Adunată în ștubeie.

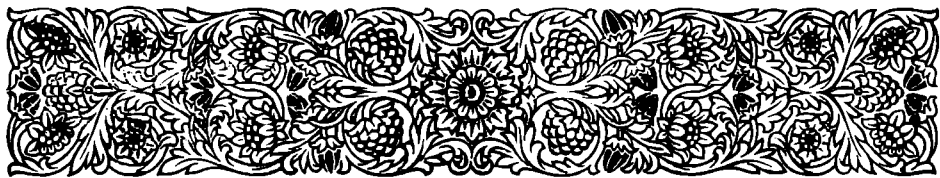
Jar de stele în călui,
Rod din vii și grîu cununi.
Toate-n inimă le sui,
Dăruite de străbuni.

Să-nchinăm în sfînta stîină
Cu păstorii din poeme
Vrerea noastră ce-o adună
Îngerii cu dor pe gene.

Slavă Ție, Împărate,
Lină pace pe pămînt,
Peste ape-nvolburate
Să plutească Duhul Sffnt.

de Pr. IOAN IONESCU

PENTRU PACEA A TOATĂ LUMEA

ACȚIUNI ÎN SLUJBA PĂCII

(noiembrie—decembrie)

Vizitele la nivel înalt dintre conducătorii de Stat, contribuții majore la întărirea păcii și colaborării între oameni și popoare

În cadrul vizitelor de pace, prietenie și colaborare dintre State, la începutul lunii noiembrie, Domnul Nicolae Ceaușescu, Președintele R. S. România, a întreprins o vizită oficială în Portugalia, Președintelui Francisco da Costa Gomes.

Desfășurată sub auspiciile favorabile create de întâlnirile anterioare dintre președinții celor două state, de documentele încheiate între România și Portugalia, din rîndul cărora se remarcă «Tratatul de prietenie și cooperare româno-portughez», această vizită a însemnat o expresie directă a dorinței reciproce a celor două popoare de a fructifica cu adevăral afinitățile ce se desprind din originea comună de cultură și civilizație și, în special, posibilitățile oferite de faptul că cele două popoare se află, astăzi, angrenate — fiecare într-un mod specific — pe calea dezvoltării sociale noi.

În acest cadru, întâlnirile și convorbirile avute de președintele Nicolae Ceaușescu și președintele Francisco da Costa Gomes, au contribuit și contribuie la o mai bună cunoaștere reciprocă între România și Portugalia, la adîncirea cooperării bilaterale, în interesul și avantajul reciproc, în concordanță cu aspirațiile celor două popoare și în interesul păcii și colaborării dintre state.

Reliefînd tocmai aceste contribuții, președintele Nicolae Ceaușescu sublinia, adresîndu-se președintelui Francisco da Costa Gomes, cu prilejul semnării documentelor româno-portugheze: «Documentele, care au fost semnate între România și Portugalia, deschid mari perspective pentru o colaborare în folosul celor două țări și popoare. Ele reprezintă, totodată, o afirmare a voinței popoarelor noastre de a transpune în viață documentele pe care le-au semnat împreună la Helsinki, de a contribui la o pace trainică în Europa și în lume».

Cu același prilej, președintele Costa Gomes declara : «Într-un timp atât de scurt în care s-a efectuat vizita dumneavoastră, putem să ne felicităm pentru că am avut ocazia de a finaliza acorduri care au fost semnate acum. Acest lucru a fost posibil numai datorită spiritului de bunăvoință și prietenie care a caracterizat lucrările comisiilor noastre».

Concluziile ce se desprind din declarațiile președinților României și Portugaliei își au baza în rezultatele concrete ale noului dialog la cel mai înalt nivel româno-portughez, rezultate ce corespund atât intereselor celor două țări și popoare, cât și ale păcii și colaborării internaționale.

Concret, documentele bilaterale semnate au dat un curs ascendent dezvoltării relațiilor de prietenie româno-portugheze, deschizând largi perspective colaborării între cele două țări în domeniile economic, tehnico-științific, cultural, ce corespunde intereselor propășirii ambelor popoare, cauzei progresului social, destinderii și înțelegerii internaționale.

Ca un nou moment de seamă, în cronică relațiilor de trainică prietenie dintre România și alte State ale lumii, se înscrie și vizita pe care a făcut-o în țara noastră, între 13—18 noiembrie, Domnul Le Duan, prim secretar al Comitetului Central al Partidului celor ce muncesc din R. D. Vietnam.

Din clipa cînd au pășit pe pămîntul țării noastre, solii poporului vietnamez s-au bucurat de o entuziastă și însuflețită întîmpinare.

Prezența în capitala României a înalților oaspeți vietnamezi, a reprezentat un nou moment, de mare însemnătate, în evoluția relațiilor de prietenie și solidaritate frățească dintre poporul român și vietnamez, relații a căror cronică a înscris, în anii ce au trecut, evenimente cu profund ecou în evoluția dialogului româno-vietnamez — vizita la Hanoi în 1971 a delegației române condusă de Domnul Nicolae Ceaușescu, Președintele țării noastre, și vizita efectuată, în R. S. România în 1973, de delegația Partidului celor ce muncesc din Vietnam — evenimente care au marcat, de fiecare dată, trainice sentimente de prietenie și solidaritate.

Rezultatele convorbirilor oficiale româno-vietnameze, ale dialogului desfășurat la București în noiembrie, s-au concretizat într-o serie de importante documente ca : «Acordul de cooperare și credit între Guvernul R. S. România și Guvernul R. D. Vietnam», «Acordul privind schimbul de mărfuri și plățile pe anii 1976—1980», «Protocolul sesiunii a III-a a Comisiei mixte guvernamentale de colaborare economică și tehnico-științifică dintre R. S. România și R. D. Vietnam» etc.

Pe lângă problemele de ordin economic și social dintre cele două țări, convorbirile oficiale au abordat și problemele actuale ale vieții internaționale, evidențiind rolul important pe care-l joacă țările socialiste în curs de dezvoltare care își afirmă hotărîrea lor de a pune capăt vechii politici de dominație colonială, pentru instaurarea unei noi ordini economice în lume, pentru întărirea unui veritabil climat de pace și securitate, pentru stingerea focarelor de încordare și conflict, pen-

lru realizarea dezarmării generale și totale, pentru soluționarea pe cale pașnică a problemelor complexe ale lumii de azi.

Așa cum spunea Domnul Nicolae Ceaușescu, cu această ocazie, «R. S. România este hotărîtă să-și aducă mereu contribuția activă la soluționarea constructivă a marilor probleme internaționale, conlucrând strîns cu toate popoarele, cu forțele progresiste, iubitoare de pace de pretutindeni. Avem convingerea că popoarele romîn și vietnamez vor conlucra strîns în viitor în soluționarea problemelor internaționale».

Ca răspuns la cele afirmate de președintele R. S. România, Domnul Le Duan menționa : «Poporul vietnamez, ca și în trecut, în prezent și în viitor, continuă să sprijine puternic opera de construire a socialismului țărilor frățești, să sprijine lupta popoarelor din Asia, Africa și America Latină împotriva imperialismului, colonialismului, pentru pace, independență națională, democrație și progres social».

Prin frățeștile manifestări de prietenie și bucurie sinceră evidențiate cu prisosință și de «Marele Miting de Prietenie romîno-vietnamez» din ziua de 17 noiembrie de la Sala Palatului R. S. România, prin documentele semnate, prin desfășurarea și semnificația ei, vizita în țara noastră a delegației R. D. Vietnam condusă de Domnul Le Duan, a dat o nouă și înaltă expresie prieteniei și solidarității între popoare, a adus o nouă contribuție de seamă la marea cauză a unității țărilor socialiste, în lupta lor pentru pace, progres și securitate în lumea întreagă.

Întărirea relațiilor de prietenie ale poporului romîn cu celelalte popoare ale lumii și-a găsit o nouă ilustrare elocventă prin vizita oficială în Iran (28 noiembrie—2 decembrie a.c.), a președintelui Nicolae Ceaușescu și a Doamnei Elena Ceaușescu, la invitația Maiestății Sale Imperiale Șahinșahul Aryamehr și a Maiestății Sale Imperiale Farah Pahlavi, șahbanu a Iranului.

Dialogul la cel mai înalt nivel — devenit tradițional între România și Iran — s-a înscris totdeauna cu rezultatele fructuoase ale convorbirilor dintre președintele României și Șahinșahul Iranului aducînd contribuții de prim ordin la extînderea continuă a ariei de cunoaștere, înțelegere și cooperare atît pe plan bilateral cît și în planul raporturilor internaționale.

Si de această dată convorbirile oficiale între cei doi șefi de stat au prilejuit o amplă informare reciprocă asupra perspectivelor ce se deschid conlucrării dintre popoarele romîn și iranian.

În acest sens au fost semnate la Teheran noi documente ca : «Acordul privind cooperarea în domeniul construcției de căi ferate», «Acordul de cooperare în domeniul turismului», «Înțelegeri și contracte de cooperare economică».

Pe lîngă aceste probleme, Comunicatul comun semnat de președintele Nicolae Ceaușescu și Șahinșahul Aryamehr a examinat și unele probleme privind situația internațională, cum ar fi cele privind realizarea securității europene, dezarmarea, situația din Orientul Mijlociu

sau din Cipru. S-a subliniat cu precădere rolul deosebit ce revine, în acest sens, Organizației Națiunilor Unite, precum și rolul pe care O.N.U. poate și trebuie să-l aducă în promovarea idealurilor de libertate și progres ale popoarelor, în stimularea înțelegerii și colaborării între toate statele, pentru întărirea securității și asigurarea unei păci trainice în lume.

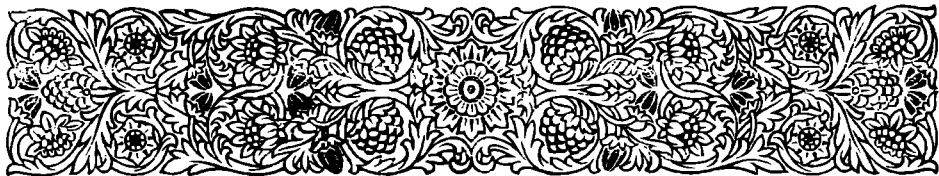
«În această privință, — așa cum aprecia președintele R. S. România, Domnul Nicolae Ceaușescu în cadrul Conferinței de presă cu reprezentanții ziarelor radioteleviziunii iraniene și corespondenții agențiilor internaționale acreditați la Teheran — schimbul de păreri realizat cu Majestatea Sa, Șahinșahul Aryamehr, a evidențiat încă o dată că asupra celor mai multe probleme internaționale există o abordare comună sau foarte apropiată, țărilor noastre — România și Iranul — fiind interesate deopotrivă în realizarea unor relații internaționale noi, bazate pe egalitate, pe respectul independenței și suveranității naționale, pe neamestec în treburile interne».

La terminarea convorbirilor cei doi șefi de stat, «au apreciat cu satisfacție mutațiile pozitive care au avut loc pe arena internațională și care au contribuit la procesul de extindere a cooperării și înțelegerii între state», remarcând faptul că, cele două țări, deși au sisteme social-economice și politice deosebite, slujesc și vor sluji mereu, prin acțiunile lor pe scena vieții internaționale, la nobila cauză a făuririi unei lumi noi, mai bune, mai drepte, a unei lumi a păcii și colaborării între popoare, la cauza înțelegerii, destinderii și securității pe plan mondial.

Tot în luna decembrie, ne-au mai vizitat țara Manuel Pinto da Costa, Președintele Republicii Democratice Sao Tomé și Príncipe, cu soția, la invitația Președintelui R. S. România, Nicolae Ceaușescu și a Doamnei Elena Ceaușescu.

În aceeași atmosferă de prietenie și respect reciproc, convorbirile purtate și documentele semnate au evidențiat dorința comună a popoarelor român și din Sao Tomé și Príncipe, de a participa activ la viața internațională, de a se ajuta reciproc, de a lupta pentru pace, progres și bunăstare.

REDAȚIA

ȘTIRI ECUMENICE

— «Candela», revista ortodoxă română din Suedia, continuă să strălucească. Numărul 3/1975 e prefațat de frumoasa poezie a neuitatului Cincinat Pavelescu: «Legile eterne»: «Iisus dormea. Pe valuri urla o vijelie...», în limba suedeză și în traducere românească făcută de Pr. Prof. Dr. Al. Ciurea, superiorul parohiei ortodox-române din Suedia și care posedă acum limba suedeză, — Henrik Svenungsson consilier al Arhiepiscopului luteran suedez Olof Sundby, și care l-a însoțit în vizita de zece zile făcută în România, semnează un reportaj al acestei vizite. Pe vizitatorii suedezi i-a impresionat îndeosebi slujba Învierii la care au asistat în Catedrala Patriarhală. «La miezul nopții se aprinde lumina de Paști în biserică. Aceasta se poartă în procesiune de către preoți și diaconi... De la lumina de Paști focul merge mai departe către toate luminările de ceară care au fost aduse de credincioși... Când procesiunea a ajuns la scara Palatului Patriarhal, Patriarhul ia lumina și anunță Învierea cu «Hristos a înviat» primind răspunsul credincioșilor: «Adevărat a înviat». Autorul mai subliniază importanța Bisericii Ortodoxe Române ca factor de coeziune națională și de continuitate.

Delegația bisericească suedeză a vizitat și Minăstirile «din partea de sus a dulcei Moldove», admirând picturile lor, «dintre care o parte sînt clasate de UNESCO ca monumente ale lumii... Fiecare Minăstire are un muzeu cu minunate tezaure de icoane, țesături în aur și argint. Și astfel Minăstirea servește ca viu exemplu de întuire a istoriei române». De încheiere, autorul reportajului scrie: «este în mod absolut clar că Biserica Ortodoxă Română astăzi este caracterizată prin mare vitalitate. Mare semnificație a avut în această privință, în mod absolut cert, Patriarhul Justinian... care a zidit atelierele patriarhale din București și la diferite Minăstiri pentru confecționarea feluritelor obiecte necesare serviciilor religioase și cvlaviei personale... A contribuit la deschiderea Bisericii Ortodoxe către un angajament ecumenic național și internațional... Patriarhul Justinian este, fără cea mai mică îndoielă, unul dintre cei mai mari conducători bisericești ai timpului nostru».

În original și în traducerea doctorandului în teologie Ștefan Sandu, «Candela» publică și reportajul semnat de ziaristul Lars Carlson, care asemenea l-a însoțit pe Arhiepiscopul suedez Olof Sundby în vizita sa în România. Redăm câteva afirmații. «Patriarhul Justinian are o strălucire personală puternică, care apare foarte plăcut la un conducător spiritual, dar care nu totdeauna se găsește. Are 74 ani și este ospitalier... Este ferm și curajos ca conducător bisericesc, generos și deschis față de celelalte comunități bisericești, prevăzător și practic... Deviza Patriarhului Justinian este: «Roagă-te și lucrează»... Minăstirile, pentru care Patriarhul are mare interes, «sînt niște oaze, unde se trăiește în rugăciune și comuniune puternică. Dar în minăstiri trebuie să se lucreze. Astfel ele sînt ateliere de țesături, argintării, ateliere

de ceramică și multe altele, — alături de viața mănăstirească tradițională». Și în acest reportaj, publicat întâi într-o revistă suedeză, se subliniază impresii puternice de la serviciile Învierii din Catedrala Patriarhală și frumusețea Mănăstirilor din Moldova-de-sus. «Am călătorit apoi în Moldova câteva zile și am văzut celebrele biserici din timpul lui Ștefan cel Mare. Au picturi exterioare executate în culori despre care nimeni nu știe nici astăzi cum au fost realizate, căci aceste picturi au păstrat culoarea lor proaspătă în decursul veacurilor. Am stat o seară — care a fost foarte prelungită — la impozantul Mitropolit Iustin al Moldovei. El a fost înainte profesor de Noul Testament și a reprezentat Biserica Ortodoxă Română la diferite conferințe ecumenice. Mitropolitul Iustin a pus — în mod amical — întrebări foarte sensibile Arhiepiscopului nostru. Întrebări privind noua morală din Suedia, problema tineretului, a preoților-femei, legislația avortului și multe altele. Arhiepiscopul nostru a răspuns competent și convingător. A fost deci o «probă» teologică la înalt nivel în seara aceea și ceva care într-adevăr se poate numi dialog interbisericesc». Autorul mai redă frumoase impresii de la vizitele făcute Bisericilor Ortodoxe și Luterană din Ardeal.

Acest număr al «Candelei» suedeze mai cuprinde, între altele, o foarte bună predică «Magii de la răsărit», semnată de pr. Dr. Dumitru Bodale — Philadelphia-S.U.A., apoi istoricul mișcării ecumenice: «Ce este Ecumenismul» semnat de Pr. Prof. Dr. Corneliu Sirbu (Sibiu). — Pr. Prof. Dr. Al. I. Ciurea continuă substanțialul său studiu «Acțiuni ale clericilor ortodocși români din Moldova și Muntenia în favoarea Unirii Principatelor, de la 1859. B. Muntenia». Constantin-George Săndulescu în «Forum: Rostirea românească, umbre albe, tăcutul nostru rostitor în piatră», semnează frumoase rânduri despre Brâncuși, Mircea Eliade, cu fine observații. — În paginile intitulată «Din activitatea parohiei» sînt înregistrate serviciile divine ortodoxe săvîrșite în diferite localități suedeze. Sînt menționate și conferințele ținute în Suedia în cadrul «Mișcării pentru reinnoirea Bisericii» (30 august—2 septembrie) de către Prea Sfințitul Episcop Dr. Antonie Ploieșteanul, Vicar al Patriarhiei Române, despre: «Biserica slujitoare, după concepția ortodoxă»; «Spiritualitatea Bisericii Ortodoxe Române» și «Moduri și exemple ale vieții de evlavie din Biserica Ortodoxă Română», — asemenea și conferințele ținute de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae despre: «Cruce și lume»; «Chipul lui Dumnezeu în dumnezeirea omului», «Rugăciunea minții».

Se înregistrează că la serbările jubileului de 50 de ani — Uppsala și Stockholm — de la înființarea Mișcării ecumenice, înființată de Arhiepiscopul Suediei, Nathan Söderblom, au participat din partea Bisericii Ortodoxe Române: P. S. Episcop-Vicar Patriarhal Dr. Antonie Ploieșteanul, Pr. Prof. Dr. Grigorie Marcu (Sibiu) și Pr. Prof. Dr. Alexandru Ciurea, Superiorul parohiei ortodoxe române din Suedia.

— În Mănăstirea mechtariștilor armeni de pe insula San Lazzaro (Veneția) a căzut pradă focului un paraclis. Au ars, între altele, cărți din veacurile XII și XIII, primii codici tipăriți cu literele scrisului armean din sec. XVII, o serie de veșminte liturgice din sec. XVII, precum și vechi fresce. Insula San Lazzaro a fost dăruită în anul 1717 de către Republica Veneția călugărului armean Petrus Manuk, numit Mechtilor, trecut la Biserica Romano-Catolică. Acesta a ridicat acolo o mănăstire pentru comunitatea monahală a mechtariștilor înființată de el în anul 1701. Rostul acestor «benedictini armeni» este cultivarea tradiției și culturii armenе creștine, pu-

blicnd o serie de opere teologice și literare și traducnd în limba armeană multe lucrări din alte limbi.

Mănăstirea mechtariștilor din San Lazzaro are o bibliotecă cu peste 30.000 cărți, în parte foarte vechi, și 2.000 de manuscrise.

*

— A apărut primul volum în limba japoneză — și anume Sfinta Evanghelie după Luca, — al unei ediții ecumenice a Bibliei, pregătite în comun de Biserica Romano-Catolică și un grup de Biserici Evanghelice din Japonia.

•

— La universitatea din Colombo (Sri Lanka) s-a înființat o catedră pentru «cultura creștină», alături de catedrele pentru «cultura buddhistă», «cultura hinduistă» și «cultura islamică».

•

— Conferința internațională a teologilor vechi-catolici (a XVI-a) ținută la Würzburg a avut ca temă: «Autoritatea în Biserică».

— Facultatea de teologie ortodoxă de la Salonic a publicat un volum închinat Sfintului Atanasie cel Mare de la a cărui moarte au trecut 1600 ani († 373 — 1973). Volumul, îngrijit de prof. G. Manțarides are 380 pagini, cuprinznd studii privind viața și teologia Sfintului Atanasie.

— Comisia ortodoxă-aglicană din S.U.A. și-a ținut congresul anual, la care au participat 30 de teologi ortodocși și anglicani. Tema tratată de ortodocși (P. D. Constantelos): «Factorii sociologici și culturali în relațiile dintre ortodocși și anglicani»; tema anglicanilor (P. P. Schneirla): «Punctul la care au ajuns relațiile interconfesionale dintre ortodocși și anglicani».

Comisia menționată a fost înființată în 1962 de Mitropolitul Iacob din S.U.A. și activează azi sub protecția Consiliului Episcopilor Bisericilor Ortodoxe canonice din S.U.A. și a Asociației Bisericilor Episcopale.

— «Biserica Ortodoxă în dialog cu Bisericile neortodoxe» este titlul discursului ținut de prof. Karmiris de la facultatea teologică din Atena la primirea sa oficială ca membru al Academiei Grecești.

Între ortodocșii și romano-catolicii din S.U.A. continuă dialogul. Tot după 6 luni teologii ortodocși și romano-catolici se întâlnesc la un schimb de idei asupra unor teme de interes comun. Ultima temă tratată a fost: «Despre ființa Bisericii» (Arhimandritul Maximos Aglogoursis de la facultatea teologică «Holy Cross» din Brookline și prof. M. Fahey de la facultatea teologică Weston (Cambridge). S-a discutat despre raportul dintre Bisericile locale și Biserica universală și despre ierarhia Bisericii locale. În legătură cu ultima problemă s-a spus că primatul juridic absolut al Episcopului Romei desființează relațiile de colegialitate dintre Biserici, instituind forma unei monarhii. Biserica Ortodoxă socoale necesar un primat, dar în forma celui de la Constantinopol. S-a mai spus că tradițiile celor două Biserici e greu să fie aduse la același numitor. Dar Duhul Sfint continuă să lucreze și va arăta forma în care cele două Biserici pot trăi și lucra împreună (Orth. St. 1, 2/1975).

Boris Al. Neliubow, docent la Academia teologică din Moscova și-a susținut teza pentru obținerea titlului de magistru în teologie, tratnd despre «Vechile Biserici răsăritene» (coptă, elioptiană, iacobită, malabără și armeană). E o problemă de

primă actualitate în discuțiile ecumeniste privind reunirea Bisericilor. Discuții între teologi ortodocși și teologi necalcedonieni au fost la Aarhus, Bristol, Geneva. În tratarea subiectului, autorul nu stăruie atât asupra deosebirilor dintre Biserica Ortodoxă și Bisericile Vechi-Orientale, care au adus la înstrăinarea reciprocă și pre-judecăți greșite, cât asupra «înrudirii lăuntrice» între aceste Biserici, avînd în primele cinci veacuri ale creștinismului aceeași tradiție apostolică și principială afinitate în organizația bisericească. Autorul expune istoricul Bisericilor necalcedoniene, arătînd și cauzele ce au contribuit la despărțirea acestor Biserici: diferite evenimente politice, deosebiri naționale, dar și neînțelegeri doctrinare interne, precum și lipsă de bună cunoaștere reciprocă. Dar lămuriri dogmatice reciproce vor putea duce la reunirea între Biserica Ortodoxă și Bisericile Vechi-Orientale. Teza e publicată în «Stimmen der Orthodoxie» nr. 7/1975, Berlin, revista Exarhatului pentru Europa Centrală a Patriarhiei de la Moscova.

În Biserica Evanghelică Luterană Germană începe să se reintroducă «mărturisirea individuală».

În Academia Evanghelică de la Arnoldshain (R. F. Germania) s-a ținut un simpozion între teologi creștini, mahomedani și evrei. S-au discutat probleme de interes general pentru societatea umană, — și, spre deosebire de trecut — discuțiile s-au purtat într-o atmosferă amabilă.

În ultimele decenii Bisericile Ortodoxe se remarcă tot mai mult, prin delegațiile lor, în activitatea mișcării ecumenice, la conferințe, simpozioane, în comisii teologice, — interconfesionale, internaționale și intercontinentale — fapt ce impune partenerilor de discuții să se străduiască a le cunoaște tot mai bine istoricul, teologia și viața lor religioasă. Astfel în scop de informare asupra Bisericilor Ortodoxe s-a constituit la Paderborn societatea cu numele «Întîlnire cu Bisericile Răsăritului». Aceasta a publicat o «Listă de teme și referate 1975» (redactor prof. Nikolaus Thon), însumînd cifra 103. Sînt: a) lucrări care privesc în general Biserica Ortodoxă, d. p. Introducere în Istoria Bisericilor; Organizarea și structura Bisericilor Răsăritene; b) lucrări privitoare la teologia acestor Biserici, d. p. Relațiile dintre Bisericile răsăritene și cele apusene; Dreptul matrimonial al Bisericilor Ortodoxe; Fecioara Maria în cultul bisericesc răsăritean; Serviciile divine Ortodoxe; Sfîntul Botez; c) lucrări privind aparte Bisericile Ortodoxe din diferite țări și Bisericile Vechi-Orientale; d) Arta Bisericilor Răsăritene; e) Liturghiile răsăritene; f) Mișcarea ecumenică; Dialoguri unionale; Spiritualitatea ortodoxă etc.

Evident, e o acțiune informativă foarte utilă, deși nu sînt menționate toate Bisericile Ortodoxe Autocefale.

Patriarhia din Ierusalim are 65 parohii cu 70.000 de credincioși. «Frăția sfințitului mormînt» are 117 membri.

Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Victorin al Bisericii Ortodoxe Române din S.U.A. a participat la hirotonia noului Episcop anglican din Kingston — Canada.

În Belgia sînt 26 parohii ortodoxe cu 19 preoți. 12 săvîrșesc serviciile divine în limba greacă, 5 în slavă bisericească, 1 în franceză și 1 în limba flamandă (I.K.Z. 4/1975).

Cardinalul Jan Willebrands, președintele «Secretariatului pentru unitatea creștinilor» a afirmat într-o conferință că unitatea creștinilor nu poate fi realizată prin «minimalizarea» deosebirilor doctrinare. Ierarhia bisericească are o structură conciliară în sensul — spune Cardinalul Willebrands — că Papa nu poate face nimic

însemnat fără frații săi din episcopat, și nici aceștia nu pot face nimic însemnat fără capul lor Papa. Dar formele organizatorice ale conciliiarității lasă multă libertate de acțiune.

Indemnul pentru înțelegerea primelor «Societăți Biblice» a pornit din partea plutimului, mișcarea creștină care înțelegea trăirea vieții numai în deplină concordanță cu învățătura biblică. În acest scop, evident, Biblia trebuia tipărită și distribuită cu un preț convenabil. Și în 1702 s-a tipărit la Halle, într-un tiraj mai mare, Noul Testament, pentru ca în 1710 să se înființeze prima «Societate Biblică» pentru difuzarea Bibliei. În 1804 s-a înființat apoi și la Londra. Scopul? 1) Biblia în mîna fiecăruia, 2) în limba maternă, 3) la un preț convenabil. În anii următori s-au înființat «Societăți Biblice» în diferite țări. Principial societățile acestea sînt supraconfesionale. În general ele nu acceptă să editeze Biblia cu comentarii de natură exegetică și dogmatică, — faptul acesta revenind diferitelor Biserici. În ultimul timp mai dau notițe de ordin istoric, geografic. În 1946 s-a înființat «Alianța mondială a Societăților Biblice» avînd azi 55 de membri. În 1972 «Alianța» și-a ținut la Addis Abeba prima sa conferință mondială. «Societățile Biblice» activează mult în direcția traducerii Bibliei în diferite limbi. La finele anului 1974 Biblia apăruse tipărită în 1549 limbi (numărul limbilor vorbite pe mapamond s-ar cifra cam la 3000) (B. L. 3/1975).

La 24 decembrie — ajunul Nașterii Domnului — orele 23,30, Papa Paul VI a închis, cu un ceremonial deosebit săvîrșit în pronaosul Domului «Sf. Petru», «porțile sfinte», pe care de deschisese cu un an în urmă. Cu acest act s-a încheiat «anul sfînt» al Bisericii Romano-Catolice.

Catedrala Veche-Catolică din Lausanne (Elveția) a sărbătorit 700 ani de la sfințirea ei.

Universitatea din Neuenburg (Elveția) a acordat Dr. Kurt Stadler, profesor la facultatea teologică Veche-Catolică din Bern, distincția de «doctor honoris causa» pentru meritele sale în domeniul teologiei noutestamentare și în mișcarea ecumenică. Profesorul Stadler a vizitat și Biserica noastră, ținînd conferințe la Institutele noastre teologice.

286 este cifra Bisericilor, membre ale Consiliului Ecumenic al Bisericilor, iar numărul credincioșilor acestor Biserici se cifrează la 500 milioane.

«Asociația mondială pentru comunicație creștină» (W.A.C.C.) cuprinde 240 de organizații din 61 de țări. «Asociația» se ocupă de promovarea transmiterii mesajului creștin cu toate mijloacele de comunicație, sprijinind totodată Bisericile în dezvoltarea sistemului lor de comunicare.

Prof. Dr. Johann Botterweck (Bonn) și Helmer Ringgren (Uppsala) au publicat un «Dicționar teologic la Vechiul Testament».

Credința în «Fecioara Maria» poate avea un rol însemnat în lucrarea pentru unirea Bisericilor, — afirmă teologul evanghelic, prof. Ulrich Wickert (Berlin), — căci și protestanții trebuie să recunoască misiunea Fecioarei Maria într-o «dimensiune eshatologică-soteriologică».

În Etiopia se află un grup (20.000) de «iudei munteni», numiți «Falascho», care nu mai cunosc limba ebraică, nici tradiția iudaică mai nouă și nu țin sărbătoarea «Purim». De aci se deduce că s-au despărțit de celălalt iudaism acum înainte de Hristos. Învățătura lor religioasă se bazează pe anumite părți din Vechiul Testament, țin Decalogul și se adună în sinagogi la servicii divine (Ok. I. 46/1975). — (Diac. Prof. O. Bucevschi).

La cea de a V-a Adunare generală a Consiliului Ecumenic al Bisericilor care a avut loc între 23 noiembrie—10 decembrie la Nairobi, în Kenya, au participat 747 delegați oficiali ai celor 273 Biserici și comunități religioase membre ale acestei organizații internaționale creștine. Numărul acestora a crescut la 285, prin aprobarea unor noi adeviziuni. Ele reprezintă, total, 100 țări.

La Nairobi s-a ales noul Comitet Central al Consiliului Ecumenic al Bisericilor din care fac parte 130 membri, dintre care: 17 provin din Africa, 19 din Asia, 28 din Europa occidentală, 21 din Europa orientală, 9 din Orientul apropiat, 4 din America Latină, 2 din Caraibe, 28 din America de Nord, 8 din Australasia și Pacific. Dintre aceștia 89 sînt clerici și 47 mireni, între care 29 femei și 13 tineri. Confesional, noul Comitet Central al Consiliului Ecumenic al Bisericilor este alcătuit din 19 ortodocși, 19 luterani, 30 reformați, 16 metodiști și 14 anglicani.

La Nairobi, Biserica Ortodoxă Română a fost reprezentată de o delegație alcătuită din 12 membri și anume: I.P.S. Mitropolit Iustin al Moldovei și Sucevei — conducătorul delegației — P. S. Episcop Antonie Ploieșteanul, Vicar Patriarhal, P. S. Episcop-Vicar Lucian Făgărășanul al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române pentru Europa Centrală și Occidentală, P. C. Pr. Dumitru Soare, consilier patriarhal, P. C. Pr. Conf. Dumitru Popescu, prorectorul Institutului teologic din București, P. C. Pr. Dumitru Abrudan, lector la Institutul teologic din Sibiu, Pr. Alexandru Stan, asistent la Institutul teologic din București, Dl. Aurel Jivi, asistent la Institutul teologic din Sibiu, Dl. Dumitru Coravu, profesor la Seminarul teologic din Craiova, Dl. Viorel Ioniță, doctorand în teologie, P. Cuv. Monahie Lucia Dumbravă, stareța Mănăstirii Pasărea și P. Cuv. Monahie Nazaria Niță, stareța Mănăstirii Văratec.

În Comitetul Central al Consiliului Ecumenic a fost reales I.P.S. Mitropolit Iustin al Moldovei și Sucevei și a fost ales P. S. Episcop Antonie Ploieșteanul, Vicar patriarhal, care face parte acum și din rândurile celor 16 membri ai Comitetului Executiv al Consiliului Ecumenic al Bisericilor. De asemenea, Excelența Sa, Episcopul Bisericii Evanghelice Luterane C. A. din Sibiu, Albert Klein a fost ales membru în Comitetul Central al acestei Organizații internaționale creștine.

La Nairobi s-au ales și cei șase noi Președinți ai Consiliului Ecumenic al Bisericilor și anume: D-ra Annie Jiago (Ghana), Prof. J. Miquez-Bonito (Argentina), I.P.S. Mitropolit Nicodim al Leningradului și Novgorodului (Biserica Ortodoxă Rusă), generalul T. M. Simatupang (Indonezia), Episcopul luteran Olof Sundby (Suedia), și D-ra Cynthia Wendel (S.U.A.). Pastorul olandez W. A. Wisser't Hooft rămîne, prin hotărîrea Adunării, președinte de onoare al Consiliului Ecumenic al Bisericilor.

Între 3—4 septembrie 1975 a avut loc la Varșovia Conferința anuală a pastorilor Bisericii luterane din Polonia, sub președinția noului episcop Janusz Narzynski. Conferința a avut ca temă principală problema eclesiologică.

Biserica evanghelică-luterană C. A. din Polonia este Biserica protestantă cea mai puternică din această țară. Ea are peste 80.000 credincioși și 100 pastori. Este divizată în 6 dioceze, cu 124 parohii și 219 lăcașuri de cult.

La 11 decembrie 1975 a avut loc reuniunea noului Comitet Central al Consiliului Ecumenic al Bisericilor care și-a ales biroul: președintele Comitetului Central a fost ales Arhiepiscopul anglican Edward Scott (Canada), iar vicepreședinți Arhie-

piscopul armean Karekin Sarkissian (Liban) și D-ra Jean Skuke (Australia) — metodistă.

Între 5—10 octombrie 1975 s-a reunit la Kiel (R. F. Germania) Sinodul anual al Bisericii Evanghelic-luterane unită a Germaniei (VELKD). Printre alte teme, s-au analizat rezultatele discuțiilor teologice dintre reprezentanții acestei Biserici și aceia ai Patriarhiei Ecumenice de Constantinopol care au avut loc la Academia evanghelică din Friedewald în toamna acestui an, discuții care vor continua în anul 1977.

La 19 octombrie a avut loc la Chambésy (Elveția), sfințirea bisericii și inaugurarea noului Centru al Patriarhiei Ecumenice. La festivități au luat parte, alături de reprezentanții Patriarhiei Ecumenice, ierarhi din Bisericile Alexandriei, Ierusalimului, Moscovei, Belgradului, Bucureștiului — P. S. Episcop Lucian Florea-Făgărășanul, vicar al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române pentru Europa Centrală și Occidentală — Ciprului, Greciei, Cehoslovaciei, ai Bisericilor Romano-Catolică, Vechilor-Catolici, Protestante și ai autorităților locale de stat.

A apărut la Atena în luna decembrie 1975 un nou studiu istorico-canonic al Mitropolitului Barnabas de Kitros (Grecia) cu titlul: Biserica Ortodoxă autocefală a Albaniei și instituțiile sale administrative fundamentale. În prima sa parte, lucrarea este un rezumat istoric al Bisericii Ortodoxe albaneze și al instituțiilor sale, iar în cea de a doua statutele din 1929 și 1950, însoțite de un indice.

Această nouă lucrare completează seria studiilor autorului asupra principalelor Biserici Ortodoxe și a instituțiilor lor, adică Patriarhia Ecumenică, Patriarhia Alexandriei, Patriarhia Antiohiei, Patriarhia Ierusalimului, Biserica Ortodoxă Rusă, Biserica Ortodoxă Sîrbă, Biserica Ortodoxă Română, Biserica Ortodoxă Bulgară, Biserica Ortodoxă din Cipru, Biserica Ortodoxă din Grecia, Biserica Ortodoxă din Polonia.

Între 22—23 noiembrie 1975 a avut loc la Chambésy-Elveția reuniunea Consiliului Fraternității ortodoxe din Europa Occidentală, între membrii căruia amintim: Pr. Boris Bobrinskoi, Pr. Cyril Argenti (Marsilia), D-na Elisabeth Behr-Siegel, Profesorii Olivier Clément, Michel Evdochimov și Nicolae Losky și teologul Jean Tchéran, secretar.

Fraternitatea ortodoxă în Europa occidentală regroupează diferite organizații ortodoxe fără distincție de jurisdicții.

La 16 noiembrie a avut loc la Paris, în catedrala Notre Dame, remiterea oficială a traducerii ecumenice a Bibliei (T.O.B.) I.P.S. Mitropolit Meletios al Franței (Patriarhia Ecumenică), președintele Comitetului interepiscopal ortodox, Em. Sale Cardinalului François Marty, arhiepiscopul romano-catolic al Parisului și Dl. Jean Courvoisier, președintele Federației protestante din Franța.

O ceremonie similară a avut loc la sediul Consiliului Ecumenic al Bisericilor din Geneva la care au luat parte: Past. Dr. Philip Potter, secretar general al Consiliului Ecumenic al Bisericilor; Past. W. A. Wisser't Hooft, președinte de onoare al Consiliului Ecumenic al Bisericilor, I.P.S. Mitropolit Emiliano de Calabria (Patriarhia Ecumenică), reprezentantul Patriarhiei Ecumenice pe lângă Consiliul Ecumenic al Bisericilor; Mgr Pierre Mamie, episcop romano-catolic de Lausanne, Genève și Fribourg; Prof. Robert-Martin-Achard (Geneva), past. Gérard Soquel, secretar al Socie-

tății Biblice elvețiene, Pr. François Refoulé O. P., directorul de la Editions du Cerf, Pierre Pilly de la Conferința Bisericilor reformate din Elveția romandă și traducătorii : Prof. S. D. Barthélémy O. P., de la Universitatea din Fribourg și Past. Philippe Reymond din Pully.

Traducerea ecumenică a Bibliei are o deosebită însemnătate întrucât traducătorii au luat ca bază pentru munca lor originalul ebraic (textul masoretic). Lucrarea este fructul muncii unei echipe de bibliști romano-catolici, protestanți și ortodocși de limbă franceză.

Biserica ortodoxă în Australia numără actualmente 180 comunități. Ele sînt repartizate astfel : 50% grecești, 22% rusești, 17% sîrbe și 13% de alte naționalități.

Biserica Ortodoxă Română are trei comunități în Australia : la Melbourne, condusă de Pr. Dumitru Găină, la Adelaide, condusă de Pr. Constantin Iana și la Sidney, condusă de Pr. Lector Dr. Gabriel Popescu.

Din punct de vedere al răspîndirii geografice, aceste comunități sînt concentrate în următoarele regiuni : a) Melbourne, Geelong și Danenong ; b) Sydney, Newcastle, Wollongong și Port Kembla ; c) Adelaide.

Prin hotărîrea Sf. Sinod al Patriarhiei Ecumenice, un ascet din Cefalonia, monahul Anthimos Kuruklis a fost proclamat sînt. Sărbătorirea sa a fost fixată la 4 septembrie. Cererea de canonizare a fost supusă Sf. Sinod de către Mitropolitul Prokopios de Cefalonia, de acord cu Comisia sinodală permanentă pentru probleme culturale a Bisericii grecești.

În cursul ședinței de lucru din 22 octombrie 1975, Sfîntul Sinod al Bisericii Ortodoxe din Grecia a ales doi noi episcopi. Astfel Arhim. Teoclitos Setakis a fost ales Mitropolit de Ioanina iar Arhim. Kalinikos Karussos Mitropolit de Roga. Într-o viitoare ședință, Sf. Sinod al acestei Biserici urmează să aleagă încă alți doi episcopi pentru scaunele vacante de Grevena și Zakynthos.

A apărut de curînd lucrarea «La terminologie oecuménique», operă în aproape 600 pagini, un instrument de muncă indispensabil tuturor celor care se interesează de mișcarea ecumenică. Lucrarea dă prețioase informații asupra istoriei și structurilor Consiliului Ecumenic al Bisericilor. O a doua parte prezintă — în engleză, franceză, germană și spaniolă — termenii cei mai des folosiți în discuțiile ecumenice.

Între 29 august și 5 septembrie 1976 va avea loc la Viena cea de a treia întîlnire dintre teologi aparținînd Bisericii Romano-Catolice și Vechilor Biserici Orientale. Prima și a doua s-au desfășurat tot în capitala austriacă în anii 1971 și 1972.

Reuniunea din vara anului 1976 va trata tema rolului Bisericii locale, semnificația Sinoadelor și definițiile doctrinare de credință. La reuniune vor lua parte, din partea catolică, cei mai buni teologi din țările de limbă germană în timp ce Bisericile Vechi Orientale vor fi reprezentate mai ales de episcopi provenind din Orientul Mijlociu, din India și din Statele Unite ale Americii.

Noul episcop al Bisericii luterane din landul Bavaria (R. F. G.) este Dr. Henselmann, care succede Episcopului Dietsfelbinger. Acesta a fost sfințit la 28 octombrie 1975 la Nürenberg prin punerea mîinilor între alți consacrați și de către Episcopul Sundkler din Upsala a cărei Biserică este pârtașă de succesiunea apostolică neîn-

treruptă, ceea ce lipsea pînă acum, de la Reformă, episcopilor luterani din R. F. Germania.

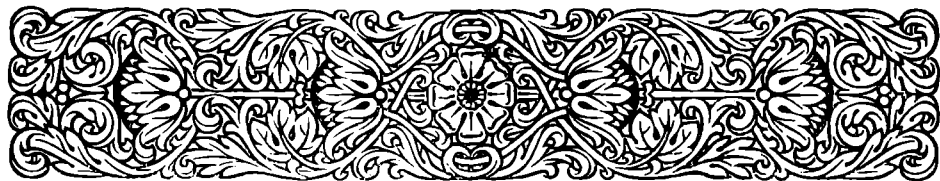
Duminică 14 decembrie 1975 s-a sărbătorit simultan la Roma și în Fanar implinirea unui deceniu de la ridicarea anatemei reciproce dintre Biserica Romei și Patriarhia Constantinopolului.

La 16 octombrie 1975 a avut loc în saloanele catedralei ortodoxe Sf. Ștefan din Paris, în prezența I.P.S. Mitropolit Meletios (Patriarhia Ecumenică), o conferință de presă pentru prezentarea nr. 1 din noua publicație ortodoxă franceză «Service Orthodoxe de Presse» (S.O.P.). Prezentarea a fost făcută de prof. Michel Evdochimov, după care Prof. Olivier Clement a explicat ceea ce așteaptă ortodocșii, adică cei ; este 200.000 ortodocși care trăiesc actualmente în Franța, de la acest Buletin.

Menționăm de asemenea că principalele Biserici creștine din Franța își au Buletine de informații ; astfel, Biserica protestantă are «Service protestant» (B.I.P.) din 1961 ; Biserica Romano-Catolică are «Service Catholique» (SNOP), urmate de publicația comună BIP-SNOP din anul 1971.

Directorul publicației S.O.P. este profesorul Michel Evdochimov iar, redactor șef, Dl. Jean Tchéran — (Cezar Vasiliu).

ARTICOLE ȘI STUDII

CONDIȚIILE COMUNIUNII EUHARISTICE ÎN MÎNĂSTIRILE ȘI PAROHILE DIN BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

În linii mari, Dumnezeu intervine în viața noastră prin *Cuvîntul Său*, prin *dezlegarea de păcate* dată de preotul Său, prin *diversele slujiri duhovnicești* ale membrilor Bisericii Lui, prin *Iradierea energiilor divine a Harului Său* multiform, dar mai presus de toate prin *Împărtășirea euharistică*.

În cele ce urmează, vom schița în ce condiții se poate împărtăși un credincios în Biserica Ortodoxă Română.

În general, Biserica noastră Ortodoxă e dominantă, în această privință, de o dublă grijă :

a) Prima grijă : să asigure, totdeauna, tuturor fiilor ei de credință ortodoxă, comuniunea cu Pâinea Vieții, după porunca Domnului (Ioan VI, 53—59) ;

b) A doua grijă : să facă în așa fel ca cei care iau parte la Pâinea Vieții să nu fie «niște credincioși indiferenți care se împărtășesc», tot după cuvîntul Domnului (Matei VII, 6). De aici nevoia unei discipline, a unor condiții de acces la Sfînta Împărtășanie.

Prima condiție : *dezlegarea duhovnicului*.

În principiu : nimeni nu se împărtășește în Biserica Ortodoxă Română fără a trece în prealabil pe la duhovnicul său și fără dezlegarea expresă a acestuia, pentru fiecare împărtășire.

1. Printre recomandările adresate preoților, la sfîrșitul Liturghierului român¹⁾, există, în adevăr, în această privință și următoarea dispoziție scrisă a Bisericii, menționată limpede :

«Preoții de popor să învețe pe poporâni lor... că *toți creștinii* care sînt de o credință, de o Biserică, care n-au asupra lor îndepărtare și blestem și aduc prin mărturisire pocăință curată, care trăiesc în dreapta credință și de duhovnicul lor nu sînt oprii pe o vreme, toți aceștia cu trupul lui Hristos și cu sîngele Lui să se împărtășească, cu venita cinste... *mai înainte gătindu-se, după rînduială, prin mărtu-*

1. Recomandările acestea nu se găsesc în toate Liturghierele Ortodoxiei. Nici la români, ele nu figurează în Liturghierele veacurilor XVII și XVIII în limba română. Ele ar proveni la noi din limba slavonă și încep să apară în Liturghierele noastre și în limba română numai din veacul al XIX-lea ceea ce nu le-a împiedicat să aibă un rol îndrumător și chiar de autoritate în viața Bisericii noastre. E ceea ce explică prezența lor pînă și în ultimele ediții ale Liturghieral românesc : cf. *Liturghierul*, București, 1967 și edițiile următoare.

risirea păcălelor»². E, ceea ce, pe un ton de poruncă, mitropolitul Antim spune: «Fără ispovedanie ori fără voia Duhovnicului să nu cuteze nimenea să se cuminece»³. Aceeași normă, în *Mărturisirea Ortodoxă* (1642) apare astfel: «Fiecare cleric sau laic cînd voiește să se împărtășească, trebuie mai întîi să se spovedească la duhovnic, de toate păcatele sale»⁴.

Principiul acesta este recunoscut unanim la noi, ca o lege nescrisă, imemorială, cu putere obligatorie generală... Negreșit, la origini e de fapt, tlmăcirea tradițională ortodoxă a unei recomandări cu temei apostolic: «Fiecare să se cerceteze pe sine și așa să mînce din pîinea aceasta și să bea din paharul acesta. Că cine mîncă și bea cu nevrednicie, osîndă își mîncă și bea» (I Corinteni XI, 28—29).

Și totuși, practic, legea de care vorbim, comportă interesante nuanțe. Dacă pentru mireni ea nu admite distincții, cînd e vorba de clericii slujitori ai Sfintei Liturghii, legea de mai sus, deschide dintr-o dată o perspectivă de foarte sugestive și amănunțite precizări practice.

Mai întîi, recomandările din Liturghier, mai sus amintite, nu-l obligă pe preot să se mărturisească, înainte de slujba Sfintei Liturghii, decît numai în caz de «păcat de moarte»⁵. Dar nu numai atît. Chiar și în acest caz, dacă din diverse pricini spovedania n-a fost posibilă, i se oferă preotului o altă ieșire: «Chiar în săvîrșirea dumnezeieștii Liturghii, preotul, venindu-și în fire și cunoscîndu-se a li în păcat de moarte, cît va putea cu mare durere și cîință să se smerească pe sine și să arate părere de rău⁶, avînd gînd necurmat să se mărturisească în grabă, să facă bine și să se părăsească de păcat»⁷.

Nu este oare aici, în primul rînd, ca un îndepărtat ecou în Răsărit, al unei vechi controverse din Apus, despre rolul «contriției» (părerii de rău) ca *suplinire* vremelnică a spovedaniei? Ceea ce este evident este că, de astă dată e la mijloc și dificultatea practică pentru un preot izolat de a avea la îndemînă, de fiecare dată cînd celebrează, un duhovnic, mai ales dacă e vorba de slujitorii care nu sînt în minăstiri.

Pentru un motiv sau altul, ceea ce constatăm e că de fapt preoții și diaconii care slujesc Sfînta Liturghie se pot împărtăși fără a se spovedi de fiecare dată cînd celebrează. Trebuie semnalat și aceasta că pentru a suplini spovedania normală, în unele minăstiri, cu vechi tradiții, a devenit o regulă *practica unei spovedanii generale în grup pentru tot colectivul clerului slujitor*, spovedanie care are loc imediat înainte de începutul Sfintei Liturghii. În realitate, din cauza acestor formule de înlocuire, din parohii, *libertatea aceasta a clericilor față de principiul spovedaniei s-a extins* cîștigînd teren și în minăstiri și o găsim astăzi la noi, cu puține excepții, aproape peste tot...

2. Am întîlnit credincioși din alte Biserici Ortodoxe, în trecere prin țara noastră, care, cerînd să se împărtășească, au rămas foarte surprinși cînd li s-a spus, că în prealabil, trebuie să se spovedească. Cazul acesta revelează că există, în prezent, Biserici Ortodoxe unde credincioșii pot să se împărtășească, fără a se spovedi de fiecare dată la duhovnic, afară de speciale motive de conștiință...

2. *Liturghierul*, București, 1967, p. 417, 414.

3. Antim Ivireanul : *Opere*, Mînera, ediția Strampel 1967, p. 356.

4. *Mărturisirea Ortodoxă* : I, 101.

5. *Liturghier*, op. cit., p. 388—389.

6. Se știe că Sf. Petru și-a ispășit căderea prin lacrimi cu amar (Luca XXII, 62) și prin mărturisiri de iubire (Ioan XXI, 15—18).

7. *Liturghier*, op. cit., p. 384.

Să fie acesta simptomul apariției în Ortodoxie a unui nou tip de credincios, a credinciosului ortodox ajuns la majorat, posesorul unor lucide criterii precise de orientare, investite cu autoritatea necesară și cu un autodiscernămint matur, simptomul apariției credinciosului ortodox de mîine? Este un secret al Providenței: faptul în sine e însă adînc ambiguu. E destul să amintim că Occidentul creștin se plînge de fuga de spovedanie a tinerelor generații care totuși se împărtășesc frecvent. E și acesta un aspect al problemei...

Ceea ce e necesar de reținut e că în această chestiune, Biserica noastră în prezent, se găsește de fapt în situația așa cum a fost descrisă mai sus: o disciplină pentru credincioși, o altă disciplină pentru preoții slujitori.

3. E locul să precizăm tot aici că, pentru spovedanie, în toate aceste cazuri, Biserica noastră dispune practic de două formulare, în Evhologiuul său: un formular de spovedanie generală, individuală sau în grup (Rugăciunea Duhovnicului pentru iertarea tuturor păcatelor) și un formular de spovedanie amănunțită individuală (Rînduiala de obște a spovedaniei ca Taină), preotul-duhovnic rămînînd liber să folosească un formular sau altul după aprecierea sa.

Sînt aproape douăzeci de ani de cînd, o vie controversă din Biserica noastră a venit să aducă o seamă de prețioase precizări în chestiunea acestor două modalități de a spovedi pe credincioși înainte de împărtășire. Ne referim la binecunoscuta controversă provocată de abuzurile săvîrșite la una din mînăstirile țării noastre.

În chestiunea care ne interesează, controversa aceasta a pus într-o lumină nouă mai multe aspecte ale problemei. Iată cele mai importante.

1) Sînt într-adevăr menționate în Scriptură, păcate care fac imposibilă împărtășirea cu Sfintele Taine: sînt păcatele care exclud din Împărăție, și aceste păcate, după avizul Bisericii, trebuiesc în prealabil spovedite la duhovnic (cf I Cor. VI, 9—10; Gal. V, 21; Efes. V, 5; Col. III, 5—6; I Cor. XI, 28—31).

2) Formularul spovedaniei generale (în colectiv), e admis de Tradiție doar pentru cazuri izolate și pentru comunități duhovnicești bine definite, dar și atunci, cu preveniri necesare.

3) Oricît de mare ar fi numărul celor ce vin să se împărtășească (cu excepția cazurilor prevăzute mai sus) în Biserica noastră rămîne obligatorie rînduiala tradițională a spovedaniei prealabile individuale și deci sînt interzise, în asemenea cazuri, alți formulari cît și sistemele spovedaniei în masă (în colectiv).

4) Procedul harismatic al unui sfînt, cum a fost Sfîntul Ioan de Kronstadt, nu poate constitui un precedent valabil pentru a acredita practica spovedaniei în masă, în Biserică.

*

Dincolo de toate aceste importante precizări, o dualitate fundamentală rămîne așadar de limpezit: să fie oare de neconceput, în Biserica noastră, instaurarea curajoasă și pentru clericii slujitori și pentru credincioșii laici a unui regim de totală egalitate frățească în fața Sfintei Împărtășanii, cînd e vorba de spovedania lor prealabilă? Iată o primă problemă, cu neputință să nu reclame o clarificare, pe cît e posibil, mai curînd sau mai tîrziu. Clarificarea s-ar putea face *alternînd cu iconomie*, cînd spovedania propriu-zisă, cînd *diversele ei modalități de suplinire vremelnică* admise de Biserică, în ciuda ambiguității lor. Firește însă, chiar și în acest caz asentimentul de principiu al duhovnicului rămîne totuși necesar atît pentru mireni cît și pentru clerici.

A doua condiție : *Postul euharistic.*

Este un alt principiu la noi că : *Nimeni nu se poate împărtăși fără să respecte în prealabil un post alimentar comportînd, pentru cei căsătoriți, un minimum de zile de înfrînare conjugală, post însoțit de «fapte bune» și de citirea prealabilă a rugăciunilor împărtășirii.*

1. Iată, în această privință cuvîntul recomandărilor din Liturghier : «De vor vrea poporării, oșebit de cele patru posturi obișnuite să se apropie de Sfînta Împărtășanie, să postească mai înainte șapte zile, petrecînd în rugăciuni la Biserică și acasă, și aceasta nu la nevoie, **că la nevoie numai trei zile sau o zi, să postească**»... «iar cei căsătoriți, de împreunare trupească într-acele zile cu totul să se înfrineze»...

E un fapt că, exceptînd pe cei bolnavi și pe sihaștri, pentru credincioși această normă e respectată riguros și astăzi, deși cu o anumită libertate de mișcare mult îngăduitoare, cînd e vorba de limitele de post indicate.

O oarecare deosebire de tratament se remarcă totuși și de astăzi datînd cînd e vorba de clericii slujitori. Este drept, *datoria înfrînării conjugale rămîne valabilă și pentru slujitori :*

«Preoții și diaconii care au soții sînt datorii a nu se împreuna cu ele cîteva zile mai înainte de a sluji Sfînta Liturghie, precum nici în acea zi, că de nu se vor înfrîna și vor sluji, foarte greșesc»⁸.

Cînd este vorba însă de *postul alimentar*, observăm că el nu mai este recomandat, nici cerut, de la slujitorii care se împărtășesc, cu Sfintele Taine, a doua zi. Pentru ei, postul apare numai ca o *datorie de mare sobrietate alimentară, în seara dinaintea Sfintei Liturghii :*

«A fi vrednic de o atît de înaltă slujire (a Sfintei Liturghii) și de împărtășirea cu Sfintele Taine, împiedică și multa mîncare și băutură și chiar dacă gustă ceva trebuie a gusta puțin și numai înainte de miezul nopții... Deoarece de la miezul nopții începe cursul zilei»⁹. În Pidalion, recomandarea apare astfel :

«Sfintele altarului să nu se săvîrșească decît de oamenii ajunați»¹⁰.

Or, postul euharistic nu se sfîrșește aici. Odată cu «împăcarea cu toți» (Matei V, 23—24) și «facerea de bine» (v. mai sus), el comportă, precum am spus, și o altă *indatorire comună* și credincioșilor mireni și clericilor slujitori și anume : *citirea prealabilă măcar a rugăciunilor Împărtășaniei.*

Cu privire la preot, recomandările din Liturghier spun lămurit : «Chiar de va fi silit să-și lase Pravila... rugăciunile Împărtășaniei (preotul) negreșit să le citească mai înainte de Liturghie»¹¹.

Același lucru e recomandat și credincioșilor mireni : «Toți cei ce au a se împărtăși și nu știu citi, să asculte în Biserică Rînduiala Sfintei Împărtășanii... iar cei ce știu ceti, singuri pe la casele lor să o citească»¹².

Și totuși și aici e de semnalat un tratament special, dar de data aceasta, în favoarea credincioșilor mireni. În adevăr, în *tradiția Cărților de Rugăciune* pentru uzul credincioșilor mireni de toate vîrstele, tipărite în diverse locuri și ediții, de mai bine de un secol, cu binecuvîntarea Bisericii, *rînduiala rugăciunilor cerute mirenilor ca pregătire pentru împărtășire este redusă, printr-un act de pogorămînt pentru ei, la numai cîteva scurte rugăciuni*¹³.

8. *Ibidem*, p. 389. 9. *Ibidem*, p. 389.

10. Pidalton : can. 29 al Sinodului VI Ecumenic ; can. 48 al Sinod. din Cartagina.

11. Liturghier, p. 395. 12. *Ibidem*, p. 415.

13. *Carte de Rugăciuni*, ediția II, București, 1972, p. 137—140.

2. Negreșit, s-ar putea naște o întrebare: Ce anume îndreptățește tot acest ansamblu de recomandări numit aici «postul euharistic»? Fără a fi explicit formulate, justificările în cauză ni se oferă fără greutate: ele ne arată totodată și cu ce intenții se face acest post.

a) E, mai întâi, o anumită înțelegere proprie Răsăritului creștin, după care împărtășania nu-i o hrană, Pâinea care întreține viața lui Hristos în noi, decît dacă totodată e primită și ca o Răsplată pentru un efort de creștere spirituală spre Hristos, din partea noastră, atît cît ne este cu putință. Din această perspectivă, recomandările în discuție nu sînt așadar, decît o consecință a doctrinei ortodoxe despre Sinergie și a «optimismului» patristic oriental cu privire la natura umană restaurată. Dar nu numai atît.

b) Paralel cu aceasta, mai discernem aici, *Încrederea* statornică a Bisericii Ortodoxe în cuvîntul Mîntuitorului despre post, milostenie și rugăciune, nu numai ca acte religioase atît de scump prețuite de El, în Predica de pe Munte (Matei V, 1—19), dar mai ales ca *incomparabile puteri de răscumpărare*, unanim recunoscute de toată Tradiția creștină universală, pentru ispășirea zilnicelor noastre infidelități consimțite, mai grave, sau pur și simplu, inevitabile. Din acest punct de vedere, ori de cîte ori ele nu sînt expresia unui canon de la duhovnic, recomandările de care vorbim sînt așadar cu siguranță, expresia normală a nevoii de ispășire a acestei mizerii dureros resimțită, ispășirea *iremediabilei noastre fragilități inevitabile*, nevoie mereu vie și azi în creștinătate ca și pe limbul Apostolului Ioan: cu adevărat, «a zice că n-avem păcat, ne înșelăm singuri și adevărul nu este în noi» (I Ioan I, 8).

c) Și totuși, recomandările în discuție mai au și un alt mesaj: Ele reprezintă *conștiința profundă a Bisericii că în Hristos totul trebuie transfigurat*, tot ce e creat, tot ce este bun în sine și binecuvîntat de Dumnezeu, pentru a-l smulge stricăciunii și a-l pătrunde cu conul Învierii.

Postul euharistic e, cu toate cuvintele, un act de sacrificiu, de detașare și de deschidere față de Duhul *inoirii cristice* a întregii creații, ca Duhul acesta să poată sufla și pătrunde în noi și în toate relațiile create din cuprinsul vieții noastre și să innoiască transfigurînd cu un alt duh, măcar pentru o clipă, tot orizontul vieții.

E momentul eshatologic al vieții, cînd cei ce au neveste sînt ca și cînd n-ar avea, cînd cei ce se folosesc de lumea aceasta sînt ca și cînd nu s-ar folosi de ea, *pentru că chipul lumii acesteia trece*» (I Cor. VII, 29—31). În scurt, prin starea de disponibilitate și de detașare pe care o creează, recomandările «postului euharistic» ne așează așadar exact în condiția participării fiecăruia din noi la transfigurarea cristică a ființei și a vieții sale proprii, moment inefabil în care cu forțele Duhului fiecare își modelează chipul său de Înviere. E tot sensul adînc al ascezei și al luptei dintre trup și spirit în creștinism și în Ortodoxie.

Fără îndoială, într-o vreme cînd, cu dezlegarea tacită a Bisericii, au intrat în uz la noi mari pogorăminte pînă și în practica postului mare dinaintea Paștilor, e de așteptat ca și în ce privește «postul euharistic», Biserica noastră să nu pună, în precizările ei viitoare, «greutăți peste ceea ce este de strictă necesitate» (Fapte XV, 28). Mai mult ca niciodată pentru ea, acest post se înscrie dimpotrivă, astăzi, într-un larg context de actualitate, adică de slujire a lui Dumnezeu și a oamenilor.

A treia condiție: Ritmul împărtășirii.

1. *Starea de fapt*: Deși un creștin se poate împărtăși la noi oricând în timpul anului, adevărul e că marea majoritate a credincioșilor din Biserica Ortodoxă Română se împărtășesc de fapt în timpul celor patru posturi ale anului bisericesc: Postul mare, postul Sfinților Apostoli, postul Sfintei Marii și postul Crăciunului.

Atestând această stare de fapt, povățuirile din Liturghierul român fac preoților următoarea recomandare: «Preoții din popor să învețe pe enoriașii lor... ca într-un cuget curat, parte bărbătească și femeiască, de va fi cu puțință la Praznice, iar de nu negreșit, în cele patru posturi de peste an să se... nevoiască a primi Darul Tainelor lui Dumnezeu»¹⁴.

Mergând înapoi pe firul timpului, mai constatăm că această stare le lucruri era considerată la noi un «obicei», încă din vremea mitropolitului Antim Ivireanul, adică încă din veacul al XVIII-lea: «Așijderea fiecare (preot) în enoria sa, scrie mitropolitul Antim, să dea poruncă poporanilor cîți sînt supt ascultarea lui... în posturi să se ispovăduiască și să se cuminece, după obicei»¹⁵.

Adevărata explicație a acestei stări de lucruri stă însă în faptul că ea constituie în Ortodoxie una din cele nouă porunci ale Bisericii. Porunca a 4-a are într-adevăr următorul cuprins: «Să ne spovedim și să ne cuminecăm în fiecare din cele patru posturi mari de peste an, sau dacă în fiecare post nu putem, cel puțin o dată pe an, în postul Paștilor»¹⁶.

Prin contrast, este de prisos să mai vorbim acum de frecvența împărtășirii pentru clericii slujitori. Prin forța lucrurilor, frecvența împărtășirii se identifică pentru ei cu însăși frecvența celebrării Sfintei Liturghii și deosebirea de tratament e flagrantă: «Dacă vre-un preot, slujind Liturghia nu se va împărtăși cu Sfintele Taine, foarte greu și de moarte va greși și supt canonul caterisirii va cădea»¹⁷.

Cu alte cuvinte, după aceste câteva indicații, apare cu evidență, că, starea de fapt de care vorbim, așa cum este, are la noi un adevărat caracter «instituțional» și imuabil. Și totuși constatăm, pe de altă parte, că și în această privință, lucrurile nu stau pe loc. Cu adevărat, Duhul suflă unde vrea și ne poartă și de astă dată spre deschideri imprevizibile.

2. *Perspective noi*: În ordinea semnelor unor relații noi cu împărtășirea euharistică, două fenomene merită cu deosebire să fie relevate, în viața spirituală a Bisericii noastre:

a) *Primul semn e numărul din ce în ce mai mare al credincioșilor mireni care se împărtășesc cu Sfintele Taine, în afară de cele patru posturi de peste an și aceasta alit în minăstiri cît și în parohii.* Firește, e vorba de un fenomen limitat la cercul credincioșilor practicanți, recunoașcuți ca atare, ai acestor comunități și deci nu putem vorbi de un fenomen general, cuprinzînd toată Biserica, dar fenomenul e destul de răspîndit ca să poată constitui un important indiciu de schimbare de mentalitate.

Fără îndoială, multiple sînt cauzele care au putut contribui la această schimbare de mentalitate; credem însă că printre ele, un loc special trebuie făcut studiilor pe care le-a provocat, în publicațiile Bisericii, controversa în jurul abuzurilor comise în minăstirile de care am vorbit. Ceea ce e sigur, în tot cazul, e că aceste

14. *Liturghier*, p. 414.

15. Antim Ivireanul, *op. cit.* Alte învățături trebuincioase, p. 379 — p. 7.

16. *Carte de Rugăciuni*, *op. cit.*, p. 128.

17. *Liturghier*, *op. cit.*, p. 405.

studii au oferit Bisericii noastre ocazia să-și spună cuvîntul, prin reprezentanții ei autorizați, în problema împărtășirii frecvente.

Cercetările patristice în special, au dus la concluzia că un credincios mirean, dacă nu-i oprit de duhovnicul său, se poate împărtăși ori de cîte ori se săvîrșește Sfînta Liturghie și de asemenea la concluzia că tradiția recomandă stăruitor să nu se celebreze nici o Liturghie fără un număr de credincioși care să se cuminece¹⁸.

Negreșit, schimbarea de mentalitate în continuare a credincioșilor poate fi un proces lent și îndelungat, dar ceea ce e important de notat, din punctul de vedere studiat aici, e că el întîmpină în mod sigur, în aceste condiții, o atitudine de deschidere totală și de principiu din partea autorităților Bisericii.

b) Deși mai discretă, o schimbare asemănătoare se constată și în mentalitatea duhovnicilor. E cel de al doilea semn.

E o întrebare, în adevăr, dacă mai există astăzi la noi duhovnici care să înțeleagă și să administreze tradiționalele canoane de penitență patristice așa cum sînt ele, în litera lor, cu ani și ani îndelungați de îndepărtare de la împărtășanie. Vrem să spunem că printr-o miraculoasă harismă de înțelepciune, aproape peste tot aceste prețioase normative sînt înțelese și administrate astăzi, nu în litera, ci în spiritul lor. E ca și cum ar fi ajuns pînă la noi, printr-un ecou peste veacuri, cuvîntul Sfîntului Ioan Hrisostom, care spunea: «Să nu crezi că aceasta (= a pune sub canon un penitent) este o cruzime și o neonomie, ci ea se naște din blîndețe, din dorința de vindecare și din buna purtare de grijă... Dar eu nu caut la mulțimea timpului sau a anilor, ci la îndreptarea sufletului. Dacă cel păcătos s-a umilit, dacă s-a îndreptat, atunci s-a făcut totul; dacă nu este aceasta, apoi timpul cel îndelungat nu folosește la nimic! Noi nu căutăm dacă rana a fost legată un timp mai îndelungat, ci dacă legătura a folosit la ceva. Dacă a folosit și într-un timp mai scurt, să n-o mai pui, iar dacă n-a folosit la nimic, atunci și după zece ani poți s-o pui... Accasta să-ți slujească de hotar pentru dezlegarea ranci: dobîndirea și vindecarea celui legat de păcate»¹⁹.

Desigur, nu-i exclus ca odată cu această capitală valoare recunoscută actului de îndreptare inimă, în taina spovedaniei, să mai fie în cazul de față și altceva: faptul de a descoperi, de pildă, cu o uimită conștiință nouă, ce forță nebiruită de a transforma fundamental o viață are Cuvîntul Domnului pentru un om de credință cinstit și sincer, în clipa dezlegărilor spovedaniei: ceea ce se zice de preot asupra unui om, e ceva ce se și împlinește adevărat întru el...

Mentalitatea nouă a duhovnicilor, iată, în tot cazul, o altă mișcare de convergență care poate deschide și ea noi perspective pentru împărtășirea frecventă. Perspective în care excepția să fie cei ce nu se împărtășesc, adevărate împărtășiri în masă, ca în primele timpuri, adevărate restaurări ale incomparabilelor noastre Liturghii tradiționale în toate marile lor funcții constitutive, vitale pentru creștinătate, de la origini. Mai trebuie doar scuturată o inerție și înviat un simț al comuniunii²⁰.

*
* *
*

18. Pr. Prof. P. Vintilescu : *Sfînta Împărtășire în spiritualitatea creștină*, în «Studii Teologice», nr. 5—6/1953 ; Idem, *Spovedanie și Duhovnicie*, București 1939, p. 68. Arhim. Ilie Cleopa, *Viața religioasă în unele mîndstiri*, în «Studii Teologice», nr. 5—6/1953.

19. Ioan Hrisostom : *Comentar la a II-a Epistolă Corintenii*, cap. XIV, la N. Sachelarie, *Pravila Bisericească*, Cernica 1940, p. 103.

20. Tradiția creștină ne oferă mai multe principii pentru a ritma o perspectivă de împărtășire în masă, așa de exemplu :

În viața modernă trăim sub semnul spiritual major al libertății și al responsabilității. În orice dialog, omul vrea să cunoască cu claritate condițiile ce i se pun și nu se sfiește să pună și el condițiile lui.

Omul de credință acceptă Împărtășania. După Sfinții Părinți ai Răsăritului ea vine tocmai să trezească, de fiecare dată, în noi «chipul lui Dumnezeu»²¹, adică tocmai dimensiunea aceasta profundă și personală a libertății, a inițiativei, a puterii de creație autentică, a responsabilității noastre concrete aici și acum.

Crucea Morții și a Învierii care, cu simbolul ei, domină sfânta Masă a altarului, spune bine condițiile dumnezeiești ale Împărtășaniei: trebuie să *murim* la tot ce-i rău, la tot ce-i superficial, la tot ce-i mort, la tot ce-i prea facil, pură rutină și inerție și să înviem pentru slujirea chemării vii, dramatice, cruciale, adevărate ale lui Dumnezeu și ale vieții concrete a oamenilor, împreună cu Hristos cel de-a pururi activ.

E de la sine înțeles că toată *lumina* căutată nu se capătă dintr-odată. Ea vine încet, trebuie să o căutăm, să o cerem, să insistăm, dar ea vine. În scurt, omul de credință de azi acceptă că împărtășania este un act esențial al vieții noastre de creștini.

Dar, ca niciodată, astăzi omul de credință trăiește o acerbă sete de esențial. Ca să dispună liber de toată puterea libertății lui, el cere conducerii Bisericii de astăzi, ceea ce Biserica a acordat încă din timpul Apostolilor: «să nu pună oamenilor greutatea peste ce este necesar» (Fapte XV, 28) la împărtășanie.

Iată, prin grija Tradiției Părinților, premisele sînt date, așa precum s-a văzut. E vorba numai de o intervenție care să aducă o necesară punere la punct practică dar esențială, indicînd marile direcții în care trebuie să căutăm condițiile care au pentru ele viitorul. E un act cu atît mai imperios cu cît creștinătatea a intrat astăzi într-un nou context de evanghelizare. Astăzi, nu-i vorba numai de a asigura primirea cu vrednicie a Sfințelor Taine, ci *totală* de a asigura o întreagă participare creștină la umanizarea și îndumnezeirea vieții credincioșilor pe pămînt și poate chiar la deschiderea unor noi perspective vieții însăși.

Arhim. BENEDICT GHIUȘ

a) *Principiul împărtășirii zilnice*, cum pare să fi fost împărtășirea în comunitatea primilor creștini din Ierusalim cu «frîngerea zilnică a pâinii» (Fapte II, 37-42), principiu care poate cadra foarte bine cu viața unei comunități monastice și astăzi.

b) *Principiul împărtășirii săptămînale, duminicale*, principiu pe care-l întîlnim în viața comunităților creștine fondate de Apostolul Pavel (Fapte XX, 7; I Cor. XVI, 1-2) precum și în viața primelor comunități monastice din Egipt (*Pateric*: Avva Daniil nr. 7; Avva Carion nr. 2, Ediția R. Vilcea, 1930).

c) În sfîrșit, *principiul împărtășirii lunare, de 12 ori pe an*, principiu pe care îl întîlnim se pare și în propria noastră tradiție ortodoxă română, încă de pe vremea mitropolitului Antim Ivireanul. La porunca a 4-a a Bisericii, mitropolitul cheamă în adevăr pe «cel evlavios» la «ispovedanie» și desigur și la împărtășire, de douăsprezece ori pe an (Antim Ivireanul, *Nouă porunci nari ale Bisericii*, op. cit., p. 375).

21. *Ceaslov*, Rînduiala Sfintei Împărtășiri, Rugăciunea întâi a Sfîntului Vasile cel Mare, p. 561, București, 1970.

MATERIA SFINTEI EUHARISTII ÎN LUMINA CANOANELOR BISERICII ORTODOXE

1. — Necesitatea și importanța istorică a canoanelor referitoare la cultul public în Biserică

Cultul creștin nu este o producție sau o evoluție umană. La originea lui stau poruncile exprese ale Mântuitorului, întemeietorul Bisericii și al cultului ei. Deci, toate actele fundamentale ale cultului creștin au o proveniență divină, proveniență ce conferă întregului cult creștin calitatea de sfințenie.

Nu poate fi contestat faptul că în afară de îndrumările cu privire la cult, care se găsesc în Sfintele Evanghelii, Mântuitorul a lăsat Sfinților Apostoli o predanie mult mai bogată. Chiar din scrierile canonice ale Noului Testament, se vede cu ușurință că, în afară de cele cuprinse în scris, Domnul nostru Iisus Hristos a avut multe alte convorbiri cu Apostolii Săi, convorbiri în care multe porunci, dintre care unele și cu caracter cultic, au fost date de El Apostolilor, iar aceștia, la rîndul lor, le-au transmis urmașilor lor, prin succesiunea apostolică și tradiția bisericească.

S-a încercat, mai ales în teologia protestantă, să se afirme că Mântuitorul ar fi dat numai indicații cu privire la spiritul cultului Bisericii Sale, lăsînd credincioșilor libertatea de a se încadra cu forme proprii în acest spirit al Său. Dar astfel de afirmații fac abstracție cel puțin de relațiile Noului Testament, în care sînt evidente poruncile exprese ale Mântuitorului cu referire la forma cultului instituit de El.

După Înălțarea Domnului, Apostolii au păstrat cu sfințenie aceste porunci primite și, după Pogorîrea Duhului Sfînt, au început să practice formele de culte conforme cu învățătura primită¹. S-au pus astfel bazele unui cult nou, unitar, pentru toți creștinii.

Dar încă din epoca apostolică, au început să apară ereziile în sinul Bisericii, promovate mai ales de iudaizanți, care nu puteau înțelege sensul extinderii credinței creștine și printre păgîni. Ulterior au apărut ereziile antitrinitare, hristologice, pnevmatologice și eclesiologice, cu toată diviziunile și subdiviziunile lor, care au produs rîni adînci în viața Bisericii. Cele mai multe dintre ele au avut influențe păgubitoare și asupra cultului, prin adausuri neîntemeiate, sau omisiuni nejustificate, făcute în rînduiala stabilită de Biserică². Aceste erezii au determinat Biserica pe de-o parte la îmbogățirea cultului cu conținut dogmatic antieretic³ și pe de altă parte la stabilirea prin canoane a formelor de cult, îndeosebi a celor afectate de erezie.

Astfel, au apărut în istoria Bisericii canoanele referitoare la cult, dintr-o necesitate stringentă, ca o luptă a Ortodoxiei împotriva oricărui spirit, sau a oricărei practici străine de predania Apostolilor. De aceea, scrierile apocrife atribuite Sfinților Apostoli, sau chiar Mântuitorului, nu trebuiesc privite ca ceva străin de spiritul și practica Bisericii, ci ca niște lucrări ale unor creștini bine intenționați, dar care au vrut să dea o mai mare autoritate celor scrise de ei, atribuindu-le persoanelor cu mare autoritate, întrucît conținutul lor se desprindea din tradiția primită. În felul acesta, ereticul era considerat ca fiind desprins de predania Apostolilor.

1. Vezi *Faptele Apostolilor* II, 42—47 ; V, 42 și I Cor. X.

2. Iconom Petre Vintilescu, *Cultul și ereziile*, teză de doctorat, Pitești, 1926, p. 28—31.

3. *Ibidem*, p. 27.

În afară de canoanele îndreptate direct împotriva ereziilor cultice, există și canoane care expun doar practica Bisericii, fără a condamna alte practici străine. Acestea nu sînt îndreptate întotdeauna împotriva ereziilor. Ele au drept scop precizarea cultului în condiții istorice, în care exista o oarecare libertate în procesul de compoziție liturgică. Este vorba de primele trei secole, cînd uniformitatea cultului era o realitate în întreaga Biserică. Cu toate acestea, se dădea o oarecare libertate compozițională slujitorilor cultului, fără ca aceasta să afecteze esența cultului. Uneori însă, rîvna anumitor credincioși, sau chiar a clerului mai puțin pregătit, făcea ca anumite adausuri în cult să nu fie în concordanță cu tradiția apostolică și deci, să nu aibă o dezvoltare ontologică din aceasta. Pentru a feri pe membrii săi de asemenea erori, Biserica a dat o serie de canoane cu caracter cultic, prin care preciza practica liturgică tradițională, creind în acest fel niște limite de evoluție ale cultului⁴.

Mai tîrziu, cînd au început să se cristalizeze riturile liturgice, canoanele cu conținut cultic au continuat să se emită pe de-o parte în scopul opririi procesului de separație între rituri, iar pe de altă parte, pentru prevenirea și combaterea ereziilor care continuau să apară în cult.

Deci, canoanele cultice au apărut în Biserică datorită unor necesități, avînd un dublu scop: preventiv și de apărare a purității cultului, de păstrare a lui după poruncile dumnezeiești, primite prin Tradiția Apostolică.

2. — Canoane în ce privește materia Sfintei Euharistii

Centrul întregului cult creștin îl constituie Sfînta Euharistie. Încă din primele zile de după Cincizecime, cînd cultul creștin nici nu era încă separat de cel mozaic, Euharistia sau «Fringerea pîinii» se făcea zilnic, ea constituind de fapt deosebirea esențială dintre cultul creștin și cel mozaic⁵. Datorită acestui fapt, primele și desigur și cele mai grave abateri de la rînduială s-au făcut în cadrul Sfintei Euharistii. De aceea, Biserica a considerat necesar să stabilească prin canoanele sale cu destulă amănunțime săvîrșirea conformă tradiției a acestei Taine.

Mîntuitorul, încă din timpul petrecerii Sale pe pămînt, a stabilit la Cina cea de Taină, elementele materiale ale Sfintei Euharistii, ca fiind pîinea și vinul⁶. Totuși, datorită unor practici influențate de cultul mozaic, sau de diferite culte ale religiilor păgîne, Biserica a afirmat încă de la început folosirea pîinii și a vinului la Euharistie și numai a acestora.

Intrucît la început se aduceau în Biserică de către credincioși pe lingă pline și vin, necesare Jertfel, și alte ofrande menite clericilor, sau săracilor, pe parcurs s-a ajuns să nu se mai facă o deosebire esențială între materia Jertfei și ofrandele de altă natură. Aceasta cu atît mai mult cu cît se simțea și influența cultului mozaic, în care se aducea ca jertfă o mare cantitate de produse naturale de toate felurile.

4. Preot Petre Vintilescu, *Liturghia creștină în primele trei veacuri*, București, 1930, p. 119; vezi și Hippolyte de Rome, *La Tradition Apostolique d'après les anciennes versions*, Introduction, traduction et notes par Bernard Botte, II-è édition, Paris, 1968, p. 17. Pr. I. Vesa, Așazăna anafora a Sfîntului Hipolit Romanul», în «Studii Teologice», XIII, 1961, nr. 7-8, p. 440.

5. Cf. Iacov II, 2; Evrei X, 25; Faptele Apostolilor XX, 7; I Cor. XVI, 2.

6. Cf. Matei XXVI, 26-28 și Luca XXII, 17-20.

Pentru a statornici deosebirea clară dintre materia euharistică și alte ofrande, canonul 3 apostolic hotărăște: «Dacă vreun episcop, sau presbiter, afară de rânduiala Domnului despre Jertfă, va aduce la altar altceva, ori miere, ori lapte, ori băuturi meșteșugite în loc de vin, ori păsări, ori oarecare animale, ori legume, afară de rânduială, să se caterisească»⁷. În acest canon se stabilește că în afară de elementele prevăzute în «rânduiala Domnului despre Jertfă», nu se va aduce nimic la altar, pentru a nu se amesteca cu elementele de Jertfă⁸. De fapt, canonul are și un caracter preventiv, de a crea distincția clară între Jertfă și prinoasele obișnuite.

Ca o completare a acestui canon, câteva secole mai târziu, sinodul Trulan, în canonul 57, afirmă că «Nu se cuvine a aduce miere sau lapte la altar»⁹. Aducerea mierii și a laptelui la altar se pare că a făcut uneori parte chiar din rânduiala euharistică¹⁰. De aceea acest canon reia problema din canonul 3 apostolic.

În ce privește apa ce se toarnă în vin, aceasta este atestată de canoanele 32 Trulan și 37 Cartagina. Cu toate că nu este menționată de Sfânta Scriptură, această practică a fost în Biserică dintru început, simbolizând sângele și apa care au curs din coasta Mântuitorului pe cruce.

Pe de altă parte, canonul 13 al lui Nichifor Mărturisitorul oprește săvârșirea Jertfei fără căldură: «Nu se cuvine ca presbiterul să liturghisească fără apă caldă, decât numai la mare nevoie și dacă nicidecum nu se află apă caldă»¹¹. Comentând acest canon, Balsamon afirmă că «Apa caldă ce se pune nu schimbă împreunarea apei și a vinului în sfântul potir și nu este ceva diferit de apă; ci se toarnă spre deplina încredințare că sângele și apa care au curs din sfânta coastă a Domnului nostru Iisus Hristos sînt viu făcătoare, iar nu moarte; căci sublimitatea minunii se manifestă și în aceea că deși dintr-un corp mort în chip firesc nu curge sânge cald, totuși din corpul Domnului, chiar după moarte a curs sânge și apă caldă, ca viu-făcătoare din corp viu-făcător»¹².

Dar canoanele nu se referă numai la materia propriuzisă a Jertfei, ci ele reglementează și condițiile aducerii darurilor. Astfel, canoanele 37 și 38 ale sinodului de la Laodiceea, interzic primirea darurilor de Jertfă de la iudei, sau de laeretici¹³.

Aceste dispozițiuni canonice nu au de fapt un conținut doctrinal, ci mai degrabă unul de disciplină bisericească. Pentru a preveni contaminarea credincioșilor de învățături eretice, Biserica a interzis orice contact, cit de mic, cu iudeii și cuereticii¹⁴. Această măsură este explicabilă, avînd în vedere mulțimea ereziilor care asaltau în acel timp Biserica și lupta ei împotriva acestora.

O altă problemă reglementată de canoane este aceea a timpului în care este interzisă aducerea darurilor în altar. Astfel, canonul 49 Laodiceea și 52 Trulan interzic «proaducerea plinii» în patruzecime, în afară de zilele de sîmbătă și duminică¹⁵. Pe aceste canoane se bazează practica săvîrșirii Liturghiei Darurilor mai înainte sfințite. Dacă sinodul local de la Laodiceea, prin canonul 49, pregătește această practică, sinodul Trulan, prin canonul 52, o oficializează. Explicarea acestei practici este de ordin liturgico-canonice. Astfel, după unele norme vechi bisericești, în Postul Mare

7. Dr. Nicodim Mîlaș, *Canoanele Bisericii Ortodoxe*, trad. rom. de Uroș Kovincici și Dr. Nicolae Popovici, Arad, 1930, vol. I, partea I, p. 184.

8. *Ibidem*, p. 184—185; vezi și tălcuirea la can. 3 Ap. din «*Indreptarea Legii*», Ed. Acad. Române, București, 1885, p. 231.

9. N. Mîlaș, *op. cit.*, vol. I, partea II, p. 431.

10. Hippolyte de Rome, *op. cit.*, p. 90.

11. N. Mîlaș, *op. cit.*, vol. II, partea II, p. 232.

12. *Sintagma Atenand*, II, 376—377.

13. N. Mîlaș, *op. cit.*, vol. II, partea I, p. 109—110.

14. Vezi N. Mîlaș, *op. cit.*, vol. I, partea I, comentariu la can. 67, 70, 71 Ap., p. 282—283; 292—295.

15. N. Mîlaș, *op. cit.*, vol. I, partea II, p. 420 și vol. II, partea I, p. 114.

se interzicea mîncarea înainte de asfințit. După regula generală a Bisericii, nu se putea mîncă decît după Liturghie. Dar Liturghia completă nu se putea face seara. De aceea se recurge la Liturghia Darurilor mai înainte sfințite, la care nu se mai aducea materia de Jertfă, Sfintele Daruri fiind pregătite la o Liturghie anterioară a Sfîntului Vasile, sau a Sfîntului Ioan¹⁶. Este unul din cele mai elocvente cazuri, în care canoanele conșinșesc o practică existentă deja în uzul Bisericii.

3. — Canoanele care condamnă abaterile de la rînduiala Bisericii cu privire la materia Sfintei Euharistii

După cum am arătat mai sus, primele erezii în sinul creștinismului au apărut în rîndurile credincioșilor proveniți dintre iudei. Cele mai importante dintre acestea au fost cele cunoscute sub numele generic de gnostico-maniheice. Doctrina de bază a acestora, conform căreia materia este rea în esența ei, s-a răsfrînt și asupra cultului lor¹⁷. În cadrul Sfintei Euharistii, toate aceste erezii afirmau săvîrșirea unei jertfe spirituale, fără nici o materie de jertfă, întrucît aceasta ar împieta caracterul sacramental al Tainei. Mai mult chiar, docheții, afirmînd că Mîntuitorul n-a avut decît trup părut, socoteau că materializarea acestuia în elementele euharistice, ar fi o lipsă de respect față de a doua persoană a Sfintei Treimi și deci un sacrilegiu.

Ereziile acestora fiind atît de radicală, Biserica nu a mai luat nici un fel de măsuri împotriva practicilor lor, ci a considerat mai util să întrerupă orice legătură cu ei, pentru a preveni orice formă de contaminare a credincioșilor ei. În acest spirit apar canoanele 64 Apostolic și 29 Laodiceea¹⁸, care opresc orice legătură cu maniheii și nazareii pe de-o parte și cu marcionii și ebioniții pe de altă parte, sub pedeapsa caterisirii pentru clerici și a afurisirii pentru laici.

Tot în timpul Bisericii primare, a apărut în Africa de Nord o sectă, probabil numai de natură cultică, care folosea ca elemente euharistice, pe lîngă cele tradiționale, poruncile de Mîntuitorul, miere și lapte, acestea fiind considerate ca «îm: linirea promisiunii făcute părinților, în care s-a vorbit despre țara unde curge lapte și miere»¹⁹.

Împotriva folosirii laptelui și a mierii la Sfînta Euharistie, se ridică canoanele 3 Apostolic și 57 Trulan. Sinodul din 419 de la Cartagina, prin canonul 44²⁰, explică mai pe larg practica tradițională a Bisericii, în scopul lămuririi acelor credincioși, sau clerici, care mai continuau să confunde laptele și mierea cu elementele euharistice; canonul nu interzice aducerea la altar a acestor produse, dar le arată destinația: «Iar pîrga, sau de miere, sau de lapte, să se aducă precum se obișnuiește, într-o zi anumită spre taina pruncilor; și deși se aduc mai ales în altar, totuși să aibă binecuvîntarea lor proprie deosebită, pentru ca să deosebească de taina corpului și singelui Domnului»²¹. Taina pruncilor era un obicei destul de extins în Biserică (în special în Biserica Apuseană), care prevedea ca după botezarea și împărtășirea pruncului, să i se dea un amestec de lapte și miere, care simboliza pruncia în Hristos și

16. N. Milaș, *op. cit.*, vol. I, partea II, comentariu la can. 52 Trulan, p. 420—421.

17. N. Chișescu, I. Todoran, I. Petreuță, *Teologia Dogmatică și Simbolică*, manual pentru Institutele teologice, București, 1958, p. 460 și P. Vintilescu, *Cultul și erezile...*, p. 50—61.

18. N. Milaș, *op. cit.*, vol. I, partea I, p. 282—283 și vol. II, partea I, p. 103—105.

19. Hippolyte de Rome, *op. cit.*, p. 92.

20. Borotanu D., *Dreptul Bisericesc*, vol. I, Iași, 1899, p. 211, comentariu la can. 57 Trulan.

21. N. Milaș, *op. cit.*, vol. II, partea I, p. 194.

dulceața învățaturii Lui. Treptat a început să nu se mai facă deosebirea clară între Sfânta Euharistie și aceste elemente posteuharistice. Tocmai de aceea Sinodul din Cartagina reglementează problema, făcând distincția clară între Euharistie și așa-zisa taină a pruncilor²².

În secolul al II-lea, apare în sinul gnosticismului maniheic o sectă care folosea la Sfânta Euharistie numai apă, în loc de vin amestecat cu apă. De la această practică le-a rămas și numele de acvarii, sau hidroparastații²³. Fiind o sectă într-o altă grupare eretică, Biserica a combătut-o, fără însă a emite canoane împotriva ei. Dar cum de cele mai multe ori combaterea unei extreme duce la extrema opusă, în Biserica Armeană a început să se folosească la Sfânta Euharistie numai vin, fără a-l amesteca cu apă. Cu toate că după Sinodul IV Ecumenic armenii s-au separat de Biserica ecumenică, în secolul al VII-lea deosebirile doctrinale nefiind prea mari, se încearcă o reconciliere. De fapt, în această perioadă încă nu era prea evidentă separația. De aceea, Sinodul trulan, prin canonul 32, tratează pe larg această inovație în cult, arată nețemeinicia ei și o condamnă. Întrucît armenii, în practica lor, se bazau pe un comentariu al Sfântului Ioan Hrisostom la Matei XXVI, 29, canonul arată că acest comentariu este îndreptat împotriva hidroparastaților și că însuși Sfântul Ioan a făcut cunoscut în eparhia sa, ca vinul să se amestece cu apă la Sfânta Euharistie. În consecință, pedepsește cu caterisirea pe preotul care ar observa o astfel de practică greșită²⁴.

Desigur că în perioada sinoadelor ecumenice au existat și alte abateri cultice cu privire la materia Sfintei Euharistii, dar întrucît ele erau practicate de grupări eretice, Biserica nu a emis canoane exprese împotriva lor, condamnînd însă în mod global erezia în totalitatea ei. Condamnînd erezia în acest fel, implicit era condamnată și practica cultică a acestora.

4. — Doctrina canonică ortodoxă și practicile eterodoxe în ce privește materia Sfintei Euharistii

După cum am văzut mai sus, încă în timpul Bisericii primare au apărut în cult tot felul de inovații străine de tradiția autentică bisericească, inovații care au fost mereu condamnate de autoritatea bisericească. Totuși, așa precum nici fenomenul eretic n-a încetat să existe, la fel și abaterile cultice au continuat să se manifeste, uneori chiar în sinul Bisericii. Abaterile acestea au tulburat mult viața și unitatea creștină, contribuind chiar, într-o oarecare măsură, la schisme și sciziuni în Biserica²⁵.

De aceea, pentru liniștea și unitatea sa, Biserica Ortodoxă a căutat să nu se abată cu nimic de la rânduiala veche a Bisericii ecumenice. Chiar dacă se observă și în Ortodoxie o evoluție — de altfel inerentă — a cultului, aceasta constituie o dezvoltare în mod organic a cultului din tradiția bisericească și de aceea nu poate fi numită inovație, care este atît de nefastă.

În ce privește materia Sfintei Euharistii, Biserica Ortodoxă continuă și acum, să folosească — precum a făcut-o întotdeauna — pîine de grîu dospită și vin curat de

22. *Ibidem*, p. 195. 23. P. Vintilescu, *Cultul și ereziiile...*, p. 36.

24. N. Mihaș, *op. cit.*, vol. I, partea II, p. 397-400.

25. Se știe că unul din elementele fundamentale ale divergențelor dintre Bisericile din Apus și Răsărit, a fost inovația apuseană de a folosi la Euharistie în loc de pîine dospită, azimă.

struguri, amestecat cu apă. Iată ce spune în această privință Mărturisirea Ortodoxă: «Trebuie a se vedea ca să fie materia cuviincioasă, adică ține de grâu dospită, curată cât se poate, și vin neamestecat cu nimica și curat în sine. În timpul aducerii se toarnă și apă, întru plinirea cuvintelor Scripturii, ce zice: «Și unul din ostași cu sulița în coasta Lui a împuns și îndată a ieșit sînge și apă» (Ioan XIX, 34)²⁶. Deci este necesar ca piinea ce se aduce ca dar de Jertfă să fie pregătită din făină de grâu de cea mai bună calitate, sare și apă, dospite cu aluat²⁷. În ce privește forma exterioară, piinea de Jertfă — prescurea, «trebuie să fie coaptă (dar nu arsă)... fără să fie crăpată, ceea ce pe lingă intenție, arată și grija deosebită a credincioșilor care o aduc, pentru pregătirea acesteia»²⁸. Pentru a căpăta destinația Jertfei, prescurea este însemnată cu un sigiliu pătrat, ce creează pe partea superioară a acesteia patru pătrățele egale, în care se găesc inițialele: IS. HS. NI. Ka. Dacă în urma coacerii, forma sigiliului s-a stricat, preotul este obligat ca înainte de a folosi o astfel de prescură la proscomidie, să o însemneze din nou cu copia, în așa fel, încît pătrățelele și inițialele să se vadă din nou.

Pregătirea prescurilor se poate face de orice credincios, sau credincioasă, cu o moralitate neîndoielnică, indiferent de vîrstă. E drept că în unele locuri există obiceiul, ca una sau mai multe femei văduve mai vîrstnice să facă prescurile pentru întreaga comunitate locală. Practica nu este greșită, dar nu este nici obligatorie.

Cu privire la persoanele care au voie să aducă prescurile la altar, Biserica din todeauna a arătat că ele trebuie să fie în primul rînd membre vrednice ale comunității. Majoritatea pravilelor noastre ortodoxe afirmă necesitatea curățeniei morale a aducătorului Darurilor la altar. Astfel, «Îndreptarea Legii» oprește primirea la altar a prescurilor celui certat cu aproapele său: «Cine are vrajbă asupra cuiva, pre acela la Biserică să nu-l primești, nici prescurile lui, pînă nu va face pace»²⁹. De asemenea pravila face aceeași opreliște pentru cei ce persistă în păcat: «...drept aceea, cîți fac păcate de față și nu se părăsesc de păcate, trebuie să nu le primești prescurile nicicum. Nici ale muierilor care au bărbați eretici și păgîni, măcar de ar fi credincioase și pravoslavnice... iară Liturghii pentru dînsule să nu faci, nici miride să scoți» (cf. Simion Tesaloniceanul)³⁰.

Nomocanonul lui Petru Movilă (în 228 de titluri) oprește primirea darurilor de la cei ce păcătuiesc prin desfrînare: «Preadesfrînatul și desfrînatul dovedit nu se primește în Biserică, dacă nu se lasă de păcat, nici darurile sale»³¹.

Deci, întreaga literatură canonică tratează această problemă în același sens³².

În ce privește vinul euharistic, acesta trebuie să fie curat, rezultat din struguri, neoțetit, nemuțezit și fără miros. E de preferat ca acesta să aibă culoarea roșie, pentru ca și în acest fel materia să simbolizeze Sîngele Domnului. Totuși se poate folosi și vin alb la Liturghie³³, aceasta neconstituind nici un fel de abatere. Cantil-

26. P. Movilă, *Mărturisirea Ortodoxă*, Neamț, 1864, partea I, Răspuns la întrebarea 107, al. 3, p. 150; 27. Andrei Șaguna, *Elementele Dreptului Canonic*, Sibiu, 1855, p. 141—142.

28. Arhidiacon Prof. Dr. Ioan Zăgreanu, *Piinea și vinul liturgic*, în «Mitropolia Banatului», XIV, 1964, nr. 4—6, p. 270. Vezi și N. Chițescu, I. Todoran și I. Petreuță, *op. cit.*, vol. II, p. 868; Hristu Andrutsos, *Symbolica*, trad. rom. de Iustin Moisescu, Craiova, 1855, p. 295.

29. *Îndreptarea Legii*, Ed. Acad. Române, București, 1885, gl. 168, p. 116.

30. *Ibidem*, gl. 161, p. 114.

31. *Pravila lui Petru Movilă*, Kiev, 1629, cap. 179, p. 120.

32. Vezi și I. Zăgreanu, *art. cit.*, p. 271.

33. N. Chițescu, I. Todoran, I. Petreuță, *op. cit.*, vol. II, p. 873; I. Zăgreanu, *art. cit.*, p. 271—272; Dr. Vasile Mitrofanovici, *Liturghia Bisericii Dreptcredincioase Răsăritene*, Cernăuți, 1909, p. 692; A. Șaguna, *op. cit.*, p. 142.

tatea de apă ce se adaugă la proscomidie și apoi după epicleză (căldura), nu trebuie să fie prea mare. Proporția trebuie astfel stabilită, ca vinul din potir să nu fie denaturat.

Aceasta este pe scurt doctrina și practica ortodoxă cu privire la materia Sfintei Euharistii. Din nefericire nu toate confesiunile creștine au păstrat în cultul lor practica veche, autentică a Bisericii.

Asfel, una din cele mai controversate inovații ale Bisericii latine, este cea a folosirii azimei în locul pîinii dospite la Jertfă. Pentru combaterea și pentru susținerea acestei inovații s-au scris și de-o parte și de cealaltă volume întregi de argumente pro și contra. Nu vom expune aceste argumente și contraargumente, ci vom arăta doar caracterul de inovație al practicii romano-catolice. Astfel, din punct de vedere istoric, azi nu mai este contestat nici chiar de teologii romano-catolici faptul că folosirea azimilor la Sfinta Euharistie este o practică nouă, apărută în Apus prin secolul al IX-lea și oficializată abia în secolul al XI-lea³⁴.

În afară de romano-catolici, mai folosesc azima în locul pîinii dospite, Bisericile protestante, armeană și maronită. Biserica Anglicană folosește piine dospită, dar azima nu este oprită³⁵.

O altă practică eterodoxă, care a provocat și ea dispute interteologice, este folosirea de către armeni a vinului neamestecat cu apă la Liturghie. După cum am mai văzut, practica aceasta este veche și a fost încă de la început condamnată de autoritatea sinodală a Bisericii. Cu toate că în cadrul contactelor interteologice dintre ortodocși și armeni s-au realizat unele progrese, totuși în această privință nu s-a ajuns la nici un rezultat pozitiv concret³⁶.

Ceva mai elastică în această privință este poziția Bisericii Anglicane, care afirmă că vinul poate fi, sau nu amestecat cu apă, lăsînd aceasta la libertatea liturghisitorului³⁷.

În afară de aceste practici, care se îndepărtează de doctrina canonică a Bisericii, mai există și unele practici neortodoxe, care însă nu depășesc aria doctrinei canonice tradiționale.

Asfel, Liturghia sirienilor monofiziți se caracterizează prin aceea, că «în coca din care se pregătește piinea pentru proscomidie, se pune puțin untdelemn și sare»³⁸.

În rînduiala pregătirii pîinii liturgice la sirienii nestorieni, se observă folosirea în plus a unei părți din aluatul de la prescurile precedente și din aluatul sfințit de episcop în Joia Patimilor. Această practică se bazează pe o tradiție locală, conform căreia aluatul respectiv ar proveni direct de la Mintuitorul, prin Apostoli și urmașii lor legitimi³⁹.

În Biserica abisineană nu se folosește la proscomidie vin fermentat, ci mustul stors din struguri de către diacon chiar în dimineața dinaintea liturghisirii⁴⁰.

34. N. Vollet, *Azymites*, în «La Grande Encyclopédie», tome 4-e, Paris, p. 1015. Despre sensul folosirii la Jertfă a pîinii și a vinului, vezi mai pe larg la N. Cabasila, *Tilcuirea Dumnezeleștei Liturghii*, trad. rom. de diaconul Ene Braniște, asistent universitar, București, 1946, p. 31—32.

35. N. Vollet, *op. cit.*, loc. cit.; Vezi și Pr. Prof. Ene Braniște, *Cultul Bisericilor creștine vechi din Orient. Liturghiile riturilor orientale*, în «Ortodoxia», XVII, 1965, nr. 1, p. 103.

36. Pr. Prof. Ene Braniște, *art. cit.*, p. 95—96.

37. N. Vollet, *op. cit.*, loc. cit.

38. Pr. Prof. Ene Braniște, *art. cit.*, p. 103.

39. *Ibidem*, p. 107.

40. *Ibidem*, p. 118.

O caracteristică a tuturor Bisericilor orientale este pregătirea piinii (și în cazul abisinienilor, a vinului) în interiorul bisericii, în încăperi special amenajate⁴¹, chiar în ziua celebrării Sfintei Liturghii. Este probabil o măsură menită să asigure — în condițiile unei clime deosebit de călduroase — elementele euharistice proaspete ferite de pericolul de alterare.

O altă caracteristică, de această dată numai a Bisericii de rit alexandrin, este lipsa proscomidiei și deci aducerea direct pe Sfânta Masă a piinii și a vinului⁴².

*

Biserica Ortodoxă a păzit întotdeauna și continuă să păzească învățătura și practica tradițională cu privire la materia Sfintei Euharistii. În dezvoltarea cultului său, ea a ținut seama de tezaurul doctrinal și canonic al Bisericii ecumenice, neabătându-se de la acesta, ci orientându-se după el. Orice inovații în această privință au fost considerate periculoase și nu au fost admise.

Această atenție a Bisericii Ortodoxe de a continua tradiția primelor veacuri creștine, nu este un simplu rigorism de natură formală. Când credinciosul ortodox se împărtășește cu Trupul și Sângele Domnului, în virtutea acestei continuități de tradiție, el este conștient că face aceasta exact la fel cum au făcut-o Apostolii, mărturisitorii primelor veacuri, Sfinții Părinți din perioada patristică. În acest fel, se realizează plenar caracterul comunitar al Tainei, creștinul știindu-se solidar cu Biserica tuturor timpurilor. El nu face parte din Biserica de acum, sau din cea de acum câteva secole, ci face parte din Biserica lui Hristos, care este una și aceeași în esența ei în toate timpurile.

Sfânta Euharistie, taina care realizează cel mai concret unitatea credincioșilor în Biserică, își va îndeplini cu succes această funcție a sa, numai atunci, când în întregime ea se va săvârși în conformitate cu Sfânta Tradiție și cu tradiția canonică a Bisericii.

Doctorand DUMITRU COLOTELO

SENSUL NOȚIUNII DE BISERICĂ DUPĂ EPISTOLELE PAULINE

Creștinismul contemporan acordă o atenție deosebită problemei eclesiologice și aceasta pe bună dreptate întrucât «Biserica este extensiunea socială a lui Hristos cel înviat»¹.

Biserica însăși nu se găsește pe deplin în starea de înviere în care se află firea omenească a lui Iisus Hristos, ci numai tainic, în adânc prin anticipare².

El se extinde în ea pentru ca s-o aducă treptat la starea Lui.

Creștinii obțin mintuirea prin unirea cu Hristos, prin repetarea drumului lui Hristos, prin Sfintele Taine, iar în afară de Biserică nu este mintuire.

41. *Ibidem*, p. 103, 107, 113, 118. Vezi și Pr. magistrand Colotelo Mihail, *Biserica Coptă. Caracteristicile organizării ei*, în «Studii Teologice», XIII, 1961, nr. 5—6, p. 340; Idem, *Liturghiile de rit alexandrin*, în «Glasul Bisericii», XXVIII, 1969, nr. 1—2, p. 95.

42. Pr. Colotelo Mihail, *Liturghiile de rit alexandrin*, în rev. cit., p. 94.

1. Prof. N. Chițescu, Pr. Prof. Isidor Todoran și Pr. Prof. I. Petreună, *Teologia Dogmatică și Simbolică*, vol. II, București, 1956, p. 768. 2. *Ibidem*.

«Această trăire cu Hristos și repetare a drumului Lui prin Sf. Taine, se face în mediul Bisericii; în acest cîmp în care lucrează Hristos prin Harul Său»³.

În esența sa Biserica este comuniunea oamenilor cu Sfînta Treime, participarea comună a lor la viața lui Dumnezeu, — ea este o comunitate de persoane umane, în comuniune cu persoanele divine⁴.

«Biserica fiind viața umană a credincioșilor, pătrunsă de viața divină, este o taină care nu poate fi niciodată cuprinsă într-o definiție»⁵.

Înțeleasă în sens strict teologic și numai pentru Noul Testament, Biserica este comuniunea credincioșilor, uniți prin primirea botezului, prin mărturisirea integrală a aceleași credințe creștine, prin participarea la aceleași Sf. Taine și prin supunerea față de aceleași autorități ce emană din Hristos⁶.

Biserica fiind o comunitate posedă trei caracteristici speciale:

a) «Un scop comun supranatural, care este acela de a continua misiunea lui Hristos pe pămînt».

b) «Persoane apte ce sînt conduse spre țelul comun, mîntuirea sufletelor»⁷.

c) A treia caracteristică specială este natura deosebită a autorității Sale⁸.

Biserica posedă o autoritate eminent supranaturală. Prin aceste caracteristici comune Biserica are și asemănări strînse cu societățile pur umane religioase sau nere-religioase, posterioare sau chiar anterioare instituirii sale⁹.

Definiția dată Bisericii, ne dă posibilitatea să întrevădem dependența intimă care există și se manifestă între Hristos și Biserică și în acest sens ea primește de la Hristos toată viața sa supranaturală după cum trupul primește de la suflet toată viața sa naturală¹⁰.

«În preocupările sale misionare și în epistolele inspirate ale Sfîntului Apostol Pavel, doctrina despre Biserică ocupă un loc de prim plan centrat pe hristologie și în fuziune organică evidentă cu soteriologia»¹¹. Astfel Apostolul trasează coordonatele sensului noțiunii de Biserică și scoate în evidență notele ei caracteristice.

1. Noțiunea de ἑκκλησία

Cuvîntul ἑκκλησία este de origine grecească și în greaca clasică înseamnă — adunarea care deliberază, adunarea prin convocare, adunarea poporului sau locul de întrunire al unei adunări¹².

Deci în mediul elenistic prin cuvîntul ἑκκλησία se înțelege o adunare convocată pentru a dezbate diferite probleme publice așa cum îl întîlnim în Faptele Apostolilor (XIX, 39) fără a avea sens religios¹³.

3. *Ibidem*, p. 769.

4. *Ibidem*, p. 770.

5. Pr. Prof. D. Stăniloae, *Autoritatea Bisericii*, în «Studii Teologice», XVI, (1964), nr. 3—4, p. 183.

6. A. Vacant, *L'Eglise*, în «Dictionnaire de Théologie catholique», Paris, 1924, Tomul IV, col. 2109, 2110.

7. *Ibidem*, col., 2110.

8. În legătură cu «autoritatea» vezi art. Pr. Prof. D. Stăniloae, *op. cit.*

9. A. Vacant, *op. cit.*, col. 2110.

10. *Ibidem*.

11. Pr. Prof. Dr. Grigorie T. Marcu, *Problema unității creștine în lumina epistolelor pauline*, în «Studii Teologice», XVII, (1965), nr. 5—6, p. 275.

12. Bally, *Dictionnaire Grec-français*, Paris, 1929, p. 619.

13. «Cuvîntul ἑκκλησία în sensul său profan semnifica la început o adunare, îndeosebi o adunare a cetățenilor anunțată printr-un cîrcan public: A. Vacant, *L'Eglise*, în «Dictionnaire de Théologie...», col. 2108.

Ceea ce se înțelege actualmente prin cuvîntul Biserică este redat în limbajul Noului Testament prin cuvîntul ἐκκλησία.

În Septuaginta, Aquila, Simah și Teodotion cuvîntul evreiesc «Kahal» a fost tradus prin ἐκκλησία iar «edah» prin συναγωγή¹⁴.

Vechiul Testament și Septuaginta au tradus evreiescul Kahal prin ἐκκλησία care desemnează uneori o reuniune oarecare (Ps. XXV, 5), reuniunea israeliților (Num. XX, 4), iar uneori comunitatea religioasă a poporului lui Dumnezeu «qahal Iahve» (Num. XIX, 20; Deuteronom XXIII 2; 3; 8;).

Cuvîntul συναγωγή se deosebea de ἐκκλησία și însemna edificiul unde se oficiau slujbele religioase ale iudeilor¹⁵.

Cu timpul antagonismul dintre iudei și creștini s-a mărit datorită faptului că iudeii nu înțelegeau raportul dintre Legea Veche și Legea Nouă, mai ales în urma pretențiilor ce le revendicau iudeo-creștinii, iar creștinii au început să folosească din ce în ce mai mult termenul ἐκκλησία în detrimentul lui συναγωγή¹⁶.

2. Sensurile termenului ΕΚΚΛΗΣΙΑ în epistolele Pauline

Biserica s-a prezentat Sfîntului Apostol Pavel după convertirea sa și în contact cu creștinii ca o realitate ideală și empirică pentru că exista înaintea lui o Biserică constituită și o teologie embrionară a ei¹⁷.

Asupra noțiunii de Biserică, asupra obiceiurilor comunităților creștine, precum și în constituirea ei ca instituție și autoritate, gîndirea Apostolului își pune amprenta¹⁸.

La Sfîntul Apostol Pavel cuvîntul Ἐκκλησία¹⁹ a devenit tehnic și nu este folosit decît pentru Biserica creștină. Ea este o instituție divino-umană și poate să însemneze cîteodată adunarea credincioșilor, sau comunitatea creștină, în alte locuri Biserica locală și Biserica Universală²⁰.

Deci în terminologia paulină noțiunea de «ecclisia» are mai multe înțelesuri și ne vom ocupa mai întîi de acelea de *adunare și comunitate*.

Începuturile Bisericii ca definire a sa, se leagă de comunitatea pe care Iisus Hristos a reunit-o împrejurul Său²¹.

Sub acțiunea credinței ucenicilor și a învățăturii lui Hristos, gruparea lua chipul comunității mesianice, sau turma credincioșilor, pe care Dumnezeu a rezervat-o Împărăției Sale, al cărei Păstor este Iisus Hristos²².

Comunitatea mesianică din Ierusalim s-a înnoit după înviere și Cincizecime și a primit misiunea de a adăuga noi credincioși. Prima coborîre a darurilor Sfîntului Duh este la Rusalii și acesta este socotit momentul întemeierii Bisericii lui Hristos în timp, «cînd toți erau adunați într-un cuget la un loc» (Fapt² II, 1).

Cu toate acestea întemeierea potențială a Bisericii este realizată încă de la întruparea Domnului nostru Iisus Hristos.

14. H. Cojocaru, *Noțiunea de Biserică la Sfîntul Apostol Pavel*, Chișinău, 1935, p. 9.

15. A. Vacant, *L'Eglise*, în «*Dictionnaire de la Bible*», Paris, 1926, tom. II, col. 1599.

16. H. Cojocaru, *op. cit.*, p. 9.

17. L. Cerfaux, *Le Christ dans la Théologie de Saint Paul*, Paris, 1950, p. 250.

18. *Ibidem*.

19. În Noul Testament termenul ἐκκλησία, îl întîlnim de 125 de ori, dintre care de 62 de ori în epistolele Sfîntului Apostol Pavel și de 23 de ori în Fapte; Sfîntele Evangheli nu-l au decît de 2 ori (Matei XVI, 18 și XVIII, 17), F. Prat, *La Théologie de Saint Paul*, Paris, 1929, vol. II, p. 335.

20. F. Prat, *op. cit.*, vol. II, p. 335.

21. L. Cerfaux, *op. cit.*, p. 260.

22. *Ibidem*.

Sfântul Apostol Pavel se folosește de termenul «ecclisia», spre a indica o casă de întrunire sau de adunare a comunității creștine, în vederea săvârșirii rugăciunilor de obște, a actelor de cult — așadar ca locaș de cult»²³.

Astfel amintește de casa familiei creștine Aquila și Priscila pe care o numește ἐκκλησία (I Cor. XVI, 19; Romani XVI, 5; Col. IV, 5). Apoi casa Nimfei din Colose este pusă la dispoziția comunității creștine fiind în felul acesta tot o «ecclisia» și loc de adunare al creștinilor (Col. IV, 15)²⁴.

Deseori Apostolul folosește termenul spre a desemna într-o manieră mai restrânsă, adunarea celor care împărtășesc credința creștină (I Cor. IV, 17; XI, 18—22; XIV, 4; 19; 23, 34; 35).

Sensul noțiunii ecclisia, de adunare și comunitate, este accentuat de Apostol mai ales atunci când vorbește de Biserica locală, fie prin indicarea locului, sau prin context.

Astfel pluralul noțiunii ecclisia scoate în evidență «Bisericile lui Dumnezeu care sînt în Iudeea» (I Tes. II, 14); «Bisericile Macedoniei» (II Cor. VIII, 1); «Bisericile lui Dumnezeu» fără să se refere în mod special la una din ele (I Tes. I, 4) sau «toate Bisericile» (II Cor. VIII, 18).

Vorbind tot despre Biserica particulară, denumirea de «ecclisia», este atribuită unei comunități anumite: Biserica Tesalonicienilor (I Tes. I, 1), Biserica Corintenilor (I Cor. I, 2).

Apoi vorbește de Biserica ce se ținea într-o casă particulară (Romani XVI, 5; I Cor. XVI, 19; Col. IV, 15; Filimon II).

Folosește apoi pluralul spre a se referi la toate Bisericile (Romani XVI, 16; I Cor. VII, 17; XI, 16 și 22; XIV, 33; I Tes. I, 4).

În alte situații Apostolul se referă la Biserica universală (Filip. III, 6; Col. I 18—24; Efes. I, 22; III, 10—21; V, 23—24; 25; 27, 29; 32; I Cor. XI, 18; I Tim. V, 16).

Apoi își amintește cu tristețe și regret că a prigonit peste măsură «Biserica lui Dumnezeu» (Gal. I, 2; I Cor. X, 32; XV, 9; I Tim. III 5 și 15).

Sfântul Apostol Pavel folosește însă și alte expresii pentru noțiunea de Biserică, întrebuițînd mai multe analogii și anume: «Casa sau Templul lui Dumnezeu» (I Cor. VI, 9; I Cor. II, 16); «Ogorul lui Dumnezeu» (I Cor. III, 6—9), «Împărăția lui Dumnezeu» (I Cor. XV, 24; Col. I, 13; IV, 11; I Tes. II, 12). «Poporul lui Dumnezeu» (Gal. VI, 10; Efes. II, 9—19; Evrei III, 6) sau «măslinul» (Rom. XI, 16—24), reprezentînd pe creștinii dintr-o singură comunitate.

Aceste analogii completează ansamblul analogiilor ce se leagă de sensul noțiunii de Ἐκκλησία și ne ajută să înțelegem mai bine problema în speță.

Adunările sau comunitățile creștine primare erau însă un nou Israel pe cale de formare și Sfântul Apostol Pavel subliniază deseori legătura ontologică dintre aceste comunități denumite Ἐκκλησία și Iisus Hristos (Rom. XVI, 16).

În teologia paulină, sfințenia devine proprie tuturor creștinilor prin faptul că sînt considerați Biserică²⁵. Adresîndu-se romanilor, Sfântul Pavel îi numește «iubiți ai lui Dumnezeu chemați sfinți» (Rom. I, 7) apoi corintenilor le dă titlul de Biserică numîndu-i «sfinți și sfințiți în Iisus Hristos» (I Cor. I, 2).

Credința într-o conștiință comună a Bisericii se întemeiază pe faptul că credinșii fiind uniți cu Hristos sînt uniți și între ei (Rom. XII, 5).

23. Pr. Prof. Dr. Gr. T. Marcu, *Problema unității creștine...*, p. 275.

24. *Ibidem*.

25. L. Cerfaux, *op. cit.*, p. 260.

În cadrul comunităților creștine primare, credincioșii se adunau și pentru a se împărtăși din bunurile avute în comun în așa fel ca nici unul să nu sufere (Rom. XV, 1) iar când n-a mai fost posibilă folosirea bunurilor în comun la Ierusalim, Sf. Apostol Pavel i-a îndrumat să folosească bunurile în așa fel încît prisosul lor să acopere lipsa altora (I Cor. VIII, 13, 14).

În comunitățile primare creștinii se rugau împreună (Efes. VI, 18—19), primeau Sf. Taine și «în fiecare zi stăruiau într-un cuget în templu și frîngînd pîinea în casă luau împreună hrana întru bucurie și întru curăția inimii» (Fapte II, 46). Deci toți se ajutau în cele spirituale și materiale spre progresul Evangheliei și spre mîntuirea tuturor (Filip. I, 9)²⁶, se întăreau unul pe altul în credință deoarece și ea este comunitară (I Cor. X, 17).

Unitatea creștinilor în comunitate este o unitate spirituală de persoane conștiente ce trebuie să-și dea seama de unitatea lor și să nu precupețească nici un efort spre întărirea ei²⁷. Unitatea Bisericii este legată indisolubil de comuniunea între oameni și intră în mod esențial în componența ei. Comuniunea între oameni își are izvorul în comuniunea omului cu Dumnezeu și în identitatea de credință. Comuniunea credincioșilor cu Iisus Hristos are un caracter instituțional datorită faptului că ea este voită de Dumnezeu și se realizează în Biserică. Dumnezeu este acela care instituie comuniunea cu Hristos iar Biserica este instituția lui. Slujind Biserica, Sfîntul Apostol Pavel are conștiința că slujește pe Hristos (Col. I, 24—25). Partea văzută a Bisericii apare ca o instituție, la fel cu celelalte ca organizare, dar în realitate ea este o instituție de natură divino-umană fiind instituită de Iisus Hristos.

Sfîntul Apostol Pavel s-a preocupat de realitatea comuniunii și face din ea ideea fundamentală a propovăduirii sale²⁸.

«Taina cea ascunsă din veacuri și din neamuri, acum dezvăluită «sfinților» lui Dumnezeu, adică credincioșilor, este redusă la cuvintele «Hristos este în voi» (Χριστός ἐν ὑμῖν) (Col. I, 26—27)²⁹.

În epistola către Evrei, intrarea în Biserica lui Hristos apare ca o apropiere de muntele Sionului, «de cetatea Dumnezeului celui viu, de Ierusalimul cel ceresc, de zeci de mii de îngeri și de adunarea celor întii născuți care sînt scriși în ceruri și de Dumnezeu Judecătorul tuturor și de duhurile dreptilor celor desăvîrșiți și de Iisus Mijlocitorul Noului Testament» (Evrei XII, 22—24). Acestea sînt lucruri «neclătinate» (v. 27). Ele nu sînt altceva decît Biserica nevăzută, formată din prezența lui Dumnezeu, în mijlocul ei, din Ierusalimul cel ceresc — împărăția lui Dumnezeu, Biserica triumfătoare, deoarece fiind o realitate divino-umană transcende timpul. Cel ce însuflește Biserica este Duhul Sfînt care îndumnezeiește progresiv și trupul al cărui Cap este Hristos.

Biserica văzută în totalitatea celor credincioși în comuniune, care «cu frică și cu cutremur își lucrăază mîntuirea» (Filip. II, 12) și se apropie treptat de «muntele Sionului» de Hristos, așa precum spune epistola către Evrei.

Aceste stringeri în jurul cetății Dumnezeului celui viu (Evrei XIII, 22) se continuă pînă cînd «vor fi supuse lui Hristos toate... ca Dumnezeu să fie totul în toate» (I Cor. XV, 28).

De aici va începe pentru Biserică, trup tainic al lui Hristos, epoca viitoare în care «ce vom fi nu s-a arătat pînă acum ci știm că atunci cînd El se va arăta vom fi asemenea Lui; fiindcă îl vom vedea așa cum este» (I Ioan III, 2).

26. Pr. Prof. D. Stăniloae, *op. cit.*, p. 201.

27. *Ibidem*, p. 203.

28. Pr. Prof. Dr. Gr. T. Marcu, *op. cit.*, p. 276.

29. *Ibidem*, p. 276 și 277.

a) Biserica trup tainic al lui Hristos

Cea mai adecvată imagine a Bisericii este aceea de trup tainic al lui Hristos (I Cor. XII, 27; Col. I, 18; Efes. I, 22).

Ea arată legătura strinsă a Bisericii cu Hristos într-o multitudine de comparații prin care Sfântul Pavel înfățișează în același timp caracterul ei social, unitatea și relațiile dintre membrele sale, sfințenia supranaturală pe care i-a asigurat-o Iisus Hristos prin răscumpărare, scopul său care este mântuirea și sfințenia celor ce o alcătuiesc³⁰.

Concepția despre Biserică Trup tainic al lui Hristos³¹, are un rol important în teologia Sfântului Apostol Pavel. Ea îi aparține în întregime³². Incorporarea credincioșilor în Hristos constituie marele principiu de unitate al Bisericii³³, ce rezultă și din unitatea Capului, ei.

Deoarece nu este decît un Mîntuitor, un Iisus Hristos ca persoană care s-a jertfit pe Cruce și a întemeiat Biserica, se înțelege de la sine că nu poate fi vorba decît de un singur Hristos Tainic (Efes. IV, 3—6). «Ideea unui tot indisolubil a cărui legătură intimă este Hristos se află în epistolele către Coloseni și Efeseni»³⁴. În aceste două epistole, Biserica este prezentată drept «Trupul tainic al lui Hristos» iar creștinii sînt membrele ei; ea se identifică cu întemeietorul ei³⁵. Deci analogic vorbind Biserica este Trupul tainic al Domnului. El numește Biserica Trup Tainic al lui Hristos (Efes. I, 23) iar pe credincioși, mădulare ale acestui trup (Efes. V, 30; I Cor. XII, 12).

«Trebuie să precizăm de la început că această analogie, oricît ar fi ea de plastică, nu poate exprima realitatea însăși»³⁶.

Atunci cînd vorbim despre Biserică și o comparăm cu un trup, chiar dacă îi atribuim calificativul de «Tainic», arătînd prin aceasta esența ei deosebită față de trupul omenesc, nu reușim decît să redăm o imagine a unei realități supranaturale pe care n-o putem prinde în alte formule, întrucît realitățile supranaturale nu pot fi prinse întru totul în imaginile oferite de analogie³⁷.

Sfîntul Apostol Pavel nu a creat această învățătură despre trupul Tainic al Domnului, pentru că de fapt această taină i-a fost descoperită de Mîntuitorul atunci cînd i se adresează direct pe drumul Damascului: «Saule, Saule pentru ce Mă prigonești» (Fapte IX, 4)³⁸.

Sfîntul Pavel prigonitorind Biserica implicit prigonea pe Hristos (Gal. I, 23).

Cînd Apostolul vorbește de Biserică ca Trup Tainic nu-l socotește o simplă abstracție, ci o realitate de ordin moral-spiritual, pe care o face inteligibilă printr-o metaforă³⁹.

Pentru a exprima cît mai bine imaginea Trupului Tainic al lui Hristos cea mai bună analogie este aceea a trupului omenesc⁴⁰.

30. A. Vacant, *L'Eglise*, în «Dictionnaire de la Bible» Vigouroux, Paris, 1926, col. 1600.

31. Tema paulină «Trup tainic al lui Hristos», este întrebuințată atît pentru a reda unitatea credincioșilor cu Hristos cît și unirea dintre ei, fiind din această cauză cea mai frecventă analogie a Bisericii dar și una din cele mai explicite note ale unității ei: Magstrand Leon Gh. Arion, *Unitatea și universalitatea Bisericii*, în «Studii Teologice», XIX, (1967), nr. 1—2, p. 48.

32. L. Cerăuș, *op. cit.*, p. 264.

33. H. Cojocaru, *op. cit.*, p. 14.

34. *Ibidem*, p. 12.

35. *Ibidem*.

36. Magstrand Leon Gh. Arion, *Concepția paulină despre Biserică după epistola către Efeseni*, în «Studii Teologice», XVII (1965), nr. 7—8, p. 403—404.

37. *Ibidem*, p. 404.

38. *Ibidem*.

39. *Ibidem*.

40. F. Prat, *op. cit.*, vol. II, Paris, 1929, p. 341.

După cum esențial la un trup este unitatea organelor într-un principiu comun de viață și de mișcare, deși ele prezintă o varietate cu diverse structuri și funcții, tot astfel este și în Biserică⁴¹.

Diversitatea organelor și unirea lor într-un singur Trup Tainic (Efes. IV, 15—16), sînt două dintre caracteristicile Bisericii⁴². Această unitate a membrilor Trupului Tainic în Hristos nu este numai o metaforă ci este o realitate ontologică cu toate că nu este nici fizică nici vizibilă⁴³.

Trupul Tainic al lui Hristos este «mijlocul» prin care se realizează sfințirea credincioșilor care s-au unit cu El prin Botez și Sf. Euharistie.

Biserica este locul unde creștinii renasc prin botez și unde comunitatea participă la trupul tainic a lui Hristos, este locul unde viața lui Hristos, vine în contact cu a omenirii⁴⁴. Hristos se identifică tainic cu Biserica prin trupul Său înviat. Avînd ca punct de plecare expresia Trup Tainic al lui Hristos, «Sfintul Apostol Pavel a întrebuițat-o ca formulă de unitate pentru creștinii care alcătuiesc Biserica, o unitate în diversitatea indivizilor după modelul trupului omenesc» (Efes. III, 5—8).

Ea este marea Taină concepută de Dumnezeu «din veac» însă relevantă numai în Evanghelie, în vederea mîntuirii oamenilor pe care i-a identificat cu Fiul Său iubit în natura omenească a trupului Său Tainic⁴⁵.

Biserica este trupul lui Hristos, «împlinirea Celui ce plinește toate întru toți» (Efes. I, 23). Exegeții au dat mai multe interpretări acestui text, dar cea mai plauzibilă ar fi aceea că Iisus Hristos se împlinește în toate și pe toate le plinește datorită deplinătății Sale. Acțiunea se continuă pînă cînd întru toate va fi Hristos⁴⁶.

Elementul esențial este comuniunea credincioșilor cu Hristos în Biserică⁴⁷. Prin comuniune se realizează și se menține legătura indisolubilă dintre Hristos Capul Bisericii și credincioși.

b) Iisus Hristos cap al Bisericii

Orice trup trebuie să aibă un cap. Capul trupului tainic al Bisericii este Domnul Iisus Hristos (Col. I, 18) pentru că «El este începutul, întiiul născut din morți, ca să fie El cel dintii întru toate». Prin Hristos s-au creat toate cele văzute și nevăzute. Venirea Lui în lume a avut drept scop restabilirea armoniei primordiale în univers, prin punerea tuturor sub ascultarea Sa și prin refacerea legăturii între cer și pămînt între lumea cerească și om, legătură ce fusese ruptă prin păcat⁴⁸.

Astfel Mîntuitorul Hristos devine «virful piramidei, oricărei existențe, Capul care coordonează și dă plenitudine la toate cele din ceruri și cele de pe pămînt»⁴⁹.

În felul acesta «Hristos a fost făcut începutul, centrul și capul tuturor lucrurilor celor cerești ca și celor pămîntești»⁵⁰ (Efes. I, 10). Sfintul Ioan Gură de Aur redă plastic această idee spunînd că «a dat un singur cap tuturor pe Hristos cel întrupat adică a dat aceeași căpetenie și ingerilor și oamenilor; unora pe Hristos

41. Magstrand Leon Gh. Arion, *Concepția paulină...*, p. 404. — 42. *Ibidem*.

43. Cl. Tresmontant, *Saint Paul et le mystere du Christ*, Paris, 1956, p. 149.

44. L. Certaux, *op. cit.*, p. 264.

45. H. Cojocaru, *op. cit.*, p. 17.

46. F. Prat, *op. cit.*, Paris, 1927, vol. I, p. 363.

47. Karl Ludwig Schmidt, *L'Église*, Geneva, 1967, p. 64.

48. Magstrand Leon Gh. Arion, *Concepția Paulină...*, p. 407.

49. Diac. H. Roventța, *Epistola către Efeseni a Sfintului Apostol Pavel*, București, 1929, p. 27.

50. *Ibidem*, p. 26.

după trup, altora pe Dumnezeu-Cuvîntul»⁵¹. Deci Hristos are în Biserică poziția de cap care cu puterea ce emană din El, promovează creșterea trupului în extensiune, desăvîrșire și unitate (Efes. IV, 15—16).

Hristos fiind cap al Bisericii, este «sursă de viață nouă, de putere unificatoare și de desăvîrșire»⁵². «Capul este partea, care îndrumă desfășurarea perfectă a vieții, în organismul complex al Bisericii» (Efes. I, 22; IV, 23)⁵³.

În calitatea Sa de Cap, Hristos se face izvor al vieții dumnezeiești și al Harului pentru Biserică⁵⁴.

Credincioșii au îndatorirea să se străduiască să se îmbrace în veșmintul și virtuțile lui Iisus Hristos Capul lor ca într-o umanitate nouă ce tinde spre perfecțiune (I Cor. XII, 4—30; IV, 4—16; Col. II, 19)⁵⁵.

Hristos Capul împărtășește Trupului Său Tainic mărirea și perfecțiunea Sa, însă nu în mod absolut⁵⁶.

Dar și trupul contribuie într-un fel la preamărirea capului, căci dacă trupul este slăvit avînd un cap divin, capul se preamărește și prin frumusețea și perfecțiunea trupului Său⁵⁷. Omenirea oricît de mult ar participa la viața Bisericii integrîndu-se ontologic în Trupul tainic al Domnului nu poate fi niciodată factor constitutiv al Capului Hristos ci rămîne trup al Capului. Acțiunea soteriologică a lui Hristos ar fi lipsită de importanță fără Biserică, pentru că Biserica este cîmpul unde învățătura Sa rodește și cheamă pe credincioși la mîntuire. La fel existența Bisericii fără Hristos n-ar avea nici un sens pentru că de la El primește influxul vital prin care ființează.

Se observă că între Hristos și Biserică există o legătură de esență, dar oricît ar fi de mare această legătură și chiar dacă există un raport de reciprocitate, Capul este în continuare, coordonatorul Bisericii (Efes. I, 22; V, 23).

Desăvîrșirea părților Trupului tainic se realizează tot în legătură cu Capul care este izvor de viață pentru acestea (Efes. IV, 15) și prin această legătură intimă au posibilitatea să ajungă pînă la «măsura vîrstei deplinătății lui Hristos» (Efes. IV, 13). Raportul dintre fiecare credincios în parte în Biserică, precum și raportul între Hristos și Biserică își găsește expresia adecvată în imaginea raportului între soț și soție, expresie folosită și de Sfîntul Apostol Pavel⁵⁸. «Uniunea dintre Hristos și Biserică sau între fiecare credincios și Hristos este perfectă, dar este o unire între persoane ce nu se contopesc, mai precis ca unirea dintre soț și soție în care bărbatul are rol de cap» (Efes. V, 22—27)⁵⁹. După cum bărbatul este cap femeii tot așa și Hristos este Capul Bisericii, fiind Mîntuitorul propriului Său trup (Efes. V, 23), Dumnezeu L-a dat șef Bisericii care este trupul Său, complementul celui ce se completează în întregime în toți (Efes. I, 23). Între Hristos și Biserică ca și între soț și soție, analogic vorbind trebuie să existe raporturi de iubire și protecție, respect și ascultare. Biserica este numită de Sfîntul Pavel «Mireasă supusă și prea iubită a lui Hristos care s-a dat pentru ea, pentru ca s-o redea sfîntă și fără prihană»⁶⁰. Trupul lui Hristos și Biserica sînt de acum înainte, numele cele mai caracteristice ale miresei Lui⁶¹. Hris-

51. Sfîntul Ioan Gură de Aur, *Omîlti la Efeseni*, 3, P.G., LXII, 139, cf. Leon Gh. Arlon, *Conceptia Paulînd...*, p. 407.

52. Pr. Prof. D. Stăniloae, *op. cit.*, p. 184.

53. Magistrand Leon Gh. Arlon, *Conceptia Paulînd...*, p. 408.

54. Pr. Prof. D. Stăniloae, *op. cit.* p. 184.

55. A. Vacant, *L'Eglise*, în «Dictionnaire de la Bible», col. 1600.

56. Magistrand Leon Gh. Arlon, *Conceptia Paulînd...*, p. 408.

57. *Ibidem*.

58. Pr. Prof. D. Stăniloae, *op. cit.*, p. 188.

59. *Ibidem*.

60. A. Vacant, *L'Eglise*, în «Dictionnaire de la Bible», col. 1600; *Idem*, «Dictionnaire de Théologie Catholique», *op. cit.*, col. 2115.

61. F. Prat, *op. cit.*, vol. II, p. 334.

Iosul tainic este vița adevărată cu mlădițele, este mirele Bisericii, mireasa Sa, Capul trupului cu măduarele sale. Biserica este prelungirea lui Hristos în timp și spațiu, este complementul lui Hristos (Efes. III, 6) după cum trupul este complementul capului.

c) Măduarele Bisericii

«Capul joacă un rol covârșitor în gândirea Sfântului Apostol Pavel ca analogie în chip natural cu Hristos; acest cap simbolizează pe Hristos»⁶². Capul conduce toate măduarele trupului tainic care sînt membrii Bisericii. În cazul în care un măduar nu mai funcționează, incetează să mai facă parte din organismul viu, la fel toate măduarele care constituie Biserica. Credincioșii fiind încorporați în Hristos (Efes. II, 19—22; I Cor. XII, 20; Rom. XII, 4) se găsesc în raportul de măduare față de cap, iar dacă măduarul se separă de cap dispare pentru trup. Măduarele găsesc în cap principiul vital.

«Hristos este pentru fiecare din părți principiul de unitate, de coeziune și de creștere»⁶⁴. «Nașterea duhovnicească în trupul tainic și curățirea fiecărui măduar, se face prin botez, iar hrănirea duhovnicească se face prin Sf. Euharistie (Efes. V, 29)⁶⁵.

Creșterea duhovnicească a membrilor trupului tainic este îndreptată spre Hristos, deoarece prin El «tot trupul bine alcătuit și bine încheiat prin toate legăturile care-i dau tărie își săvîrșește creșterea potrivit lucrării măsurate fiecăruia din măduare și se zidește întru dragoste (Efes. IV, 16). Biserica fiind formată prin analogie cu trupul omenesc, din mai multe măduare care îndeplinesc diferite roluri (I Cor. XII, 28—29 și 31; Efes. IV, 11), după harul ce l-au primit de la Duhul Sfînt, se petrece o comuniune de viață harică între toți membrii ei, după cum în corpul uman același influx vital pune în interdependență toate membrele în așa fel încît deși sînt mai multe nu pot acționa separat»⁶⁶, căci «nu poate ochiul să zică minii: n-am trebuință de tine; sau iarăși capul să zică picioarelor, n-am trebuință de voi» (I Cor. XII, 21—22). Fiecare dintre membre contribuie pe măsura posibilităților la desăvîrșirea lor, la lucrul slujirii spre zidirea trupului lui Hristos (Efes. IV, 12). Aceasta înseamnă o mare demnitate pentru creștini, dar implică consecutiv o responsabilitate pentru fiecare din membre. În cadrul trupului tainic ca și în trupul omenesc sînt măduare care îndeplinesc funcții de mai mică importanță, dar cu toate acestea importanța lor nu este mai mică pentru că «Dumnezeu a întocmit trupul, dînd mai multă cinste celui căruia îi lipsește, ca să nu fie dezbinare în trup, ci membrele să fie deopotrivă unele cu altele» (I Cor. XII, 24—25).

Apariția dezbinărilor între membre aduce lipsă de solidaritate și unitate în Biserica și aceasta este și cauza pentru care Apostolul accentuează perfectă armonie dintre măduare.

Măduarele au nevoie și de un suflet care să le sfințească cu ajutorul căruia să crească pentru a ajunge la o ținută morală superioară. Acest principiu sfințitor este Duhul Sfînt.

62. H. Cojocaru, *op. cit.*, p. 23.

63. *Ibidem.*

64. *Ibidem.*

65. Magistrand Leon Gh. Arion, «*Conceptia Paulina...*», p. 404.

66. *Idem, Unitatea și universalitatea...*, p. 49.

«Duhul Sfint însufletește trupul laic al lui Hristos îi dă viață, nădejde, forță»⁶⁷. El este oaspetele divin al Bisericii și al fiecăruia dintre credincioși⁶⁸. Datorită lui fiecare creștin devine om nou și rolul său este considerabil mai ales în regenerarea sufletească a credincioșilor, deoarece, viața religioasă a lor în Biserică se exercită sub influența Sfântului Duh⁶⁹. «Ansamblul tuturor virtuților este fructului Duhului» (Gal. V, 22); și tot ceea ce ne transformă în ființe spirituale, după expresia iubită a Sfântului Apostol Pavel primește numele de Duh (I Cor. XIV, 14—16)⁷⁰. Duhul Sfint locuiește în fiecare creștin, și după cum fiecare din noi este templul său, Biserica în ansamblu este templul Duhului Sfint (I Cor. III, 16; Rom. VIII, 9; I Cor. VI, 19). Activitatea Duhului Sfint în credincioși este edificatoare, înfloritoare și sfințitoare.

Prin botez omul primește harul eliberării de păcatul original și posibilitatea de a progresa în desăvârșire. Însă această desăvârșire nu poate fi atinsă decît prin prezența zilnică a Duhului în el.

Sfințirea unește pe toți credincioșii prin mijlocirea lui Hristos și le dă posibilitatea să ducă viața comună spirituală⁷¹. De fapt Biserica propune unitatea desăvârșită între credincioși și este cu necesitate una, Apostolul îndeamnă credincioșii în nenumărate rînduri «să păzească unitatea duhului întru legătura păcii» pentru că nu este decît «un singur trup și un singur Duh» precum au și fost chemați la o singură nădejde (Efes. IV, 3—4).

Capul Bisericii Hristos fiind unul și Biserica trebuie să fie una. Incorporarea comună a tuturor credincioșilor în Hristos este marele principiu al unității. Există șapte elemente care intră în constituția Bisericii; trei intrinseci, trei extrinseci și unul transcendent și toate rămîn unite⁷². «Astfel Biserica este una în principiul său material, pentru că este un singur trup, apoi este una în principiul său formal pentru că este însuflețită printr-un singur Duh și este una în tendința și cauza sa finală care este preamărirea lui Dumnezeu și a lui Hristos prin fericirea celor aleși»⁷³.

Referindu-ne la elementele extrinseci, Biserica este una prin autoritatea sa care o conduce, este una prin credința comună care îi servește ca normă exterioară, este una prin credința comună care îi servește ca normă exterioară, este una prin cauza sa eficientă, ritualul baptismal care îi dă existența și creșterea⁷⁴.

Sfintul Apostol Pavel rezumă printr-un text aceste șase principii ale uniunii: «Voi sinteți unul în Iisus Hristos»⁷⁵.

Cel de al șaptelea principiu și cel mai important este Dumnezeu și Părintele tuturor oamenilor⁷⁶. «Este un Domn o credință și un botez» (Efes. IV, 5—6). De aici nu se vede de la început ce relații trebuie să existe între «unitatea lui Dumnezeu și unitatea Bisericii» dar Apostolul precizează în altă parte și învață că omenirea este destinată de acum înainte să formeze o singură familie, în edificiul unui Părinte comun, o singură teocrație sub sceptrul unei împărății⁷⁷ (Efes. II, 14—22).

67. H. Cojocaru, *op. cit.*, p. 25.

68. *Ibidem.*

69. *Ibidem.*

70. *Ibidem.*

71. *Ibidem.*, p. 26.

72. F. Prat, *op. cit.*, vol. II, p. 337.

73. *Ibidem.*

74. *Ibidem.*

75. Sfintul Pavel nu spune ἓν (Un singur lucru), ci εἷς o singură persoană morală πάντες γὰρ ὁμείς εἷς ἐσμε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ (Gal. III, 28), în F. Prat, *op. cit.*, vol. II, p. 337.

76. F. Prat, *op. cit.*, vol. II, p. 337.

77. *Ibidem.*

«Din acest punct de vedere unitatea Bisericii se confundă cu unicitatea și universalitatea ei»⁷⁸. Toți oamenii sînt «cetățeni cu sfinții și casnici ai lui Dumnezeu» (Efes. II, 19). Cei credincioși nu formează decît o singură împărăție, un singur edificiu al cărui Cap este Iisus Hristos. «Biserica este una în esență și universală în destinația sa»⁷⁹.

Metaforele folosite de Sfîntul Pavel indică perfect caracterele Bisericii deoarece ca trup tainic al Domnului Biserica este una; ca mireasă a Sa este Sfîntă, ca templu a lui Dumnezeu are ca fundament pe Sfinții Apostoli (Efes. II, 20), ca împărăție a cerurilor este sobornicească, universală⁸⁰. Biserica este una și universală pentru că este mireasa lui Hristos, și pentru că este trupul lui Hristos, în care se nasc cu necesitate toți cei ce erau morți în *primul* Adam.

Originalitatea Sfîntului Apostol Pavel constă în aceea că El dezvoltă aceste două note ce se referă la însăși noțiunea de Biserică. Ea este una și universală pentru că elimină tot ceea ce se opune unității și universalității suprimînd toate diferențele naționale, sociale, individuale, infuzînd membrilor săi un curent comun de viață și acțiune printr-o inepuizabilă energie⁸¹ (Gal. III, 26—27). Biserica este apostolică și Sfîntul Pavel scrie efesenilor că sînt zidiți pe temelie Apostolilor și proorocilor, iar piatra din capul unghiului este însuși Hristos (Efes. II, 20). Acest lucru îi dovedește și faptul că Sfîntul Pavel și ceilalți Apostoli au întemeiat Biserici locale (I Cor. II, 10—11). Biserica este Sfîntă pentru că a fost sfințită prin Fiul lui Dumnezeu care s-a jertfit pentru ea (Efes. V, 25—27).

Datorită Duhului Sfînt și a lui Hristos care lucrează, Biserica în esență este o sinteză a divinului și a umanului, este sfîntă pentru că în ea este prezent Dumnezeu prin Duhul Sfînt⁸².

De aceea ea are un caracter sacru în ciuda păcatelor unor membri ai ei⁸³, și acest fapt nu păgubește sfințenia și curăția ei (II Tim. II, 20). Sfîntul Apostol Pavel se adresează Bisericii Tesalonicenilor zicînd, că «voia lui Dumnezeu, aceasta este sfințirea voastră» (I Tes. IV, 3). Iar creștinii care se botează și devin membre ale trupului tainic, devin sfinți.

În calitatea sa de trup al Domnului, Biserica fiind încredințată de Mîntuitorul cu administrarea Sfintelor Taine, ca organe ale harului și cu păzirea și propovăduirea nealterată a învățăturii revelate, fiind și infailibilă este singurul loc în care putem dobîndi mîntuirea⁸⁴.

•

Concepția Sfîntului Apostol Pavel despre Biserică este aceea care decurge inevitabil din doctrina rîscumpărării și după cum rîscumpărarea a cuprins întreaga omenire, tot așa fiecare ființă umană de pretutindeni are posibilitatea să devină mădular al Bisericii.

La început terminologia paulină ce se referă la noțiunea «ecclesia» nu este precisă și desemnează adunarea creștinilor în diferite comunități unde se rugau și par-

78. *Ibidem*, p. 338.

79. *Ibidem*.

80. *Ibidem*, p. 336.

81. *Ibidem*, p. 338.

82. A. D. Sertillanges, *L'Eglise*, Paris, 1931, vol. I, p. 106.

83. *Ibidem*.

84. Prof. N. Chițescu, Isidor Todoran și I. Petreună, *op. cit.*, p. 781.

ticipau împreună la celelalte acte de cult. Pe măsură ce se iveau necesitățile religioase, Apostolul trasează coordonatele esențiale ale noțiunii de Biserică, care este comunitate universală condusă tainic de Domnul nostru Iisus Hristos.

Biserica văzută sau pămîntească nu este altceva decît comuniunea în universalitatea trupului tainic al lui Hristos, penetrată de lucrarea Duhului Sfînt, care păstrează unitatea acestui trup tainic.

Biserica este Trupul Tainic al Domnului, mădulele acestui trup sînt credincioșii, iar Capul Trupului este Mîntuitorul Hristos care transmite fiecărui mădular acel influx vital, care îi asigură existența.

Viața internă a Bisericii se exercită întotdeauna sub influența Duhului Sfînt, care este sufletul Trupului Tainic.

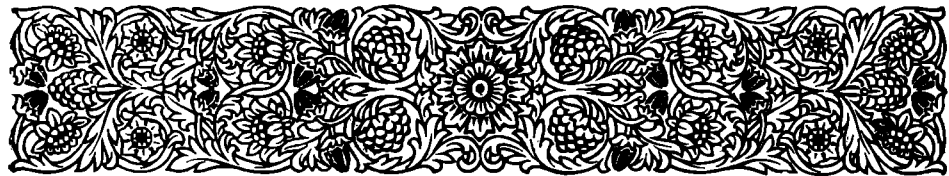
Prin sfințenia și neschimbabilitatea Duhului se păstrează unitatea, sfințenia și neschimbabilitatea interioară a Bisericii.

Solidaritatea credincioșilor nu se creează numai între membrii Bisericii pămîntești, ci și între membrii Bisericii triumfătoare și legătura dintre Biserica luptătoare și cea triumfătoare este ontologică.

De aceea Biserica este un organism divino-uman, iar mijloacele prin care credincioșii participă la viața divină sînt Sfintele Taine administrate de ierarhie.

Doctorand VIEZUIANU V. DUMITRU

DOCUMENTARE

DESPRE ORIGINEA CUVÎNTULUI «CRĂCIUN» ÎN LIMBA ROMÂNĂ

Asupra originii cuvîntului Crăciun în limba română, discuțiile filologice nu au ajuns încă la un răspuns unanim.

Cea mai veche explicație etimologică a fost dată de Ion Bobb în 1882, din *incarnatio, -onis**, trecută în *Lexiconul de la Buda* din 1825, *carnationem*, etimologie care nu a putut fi acceptată filologic.

De asemenea, nu au putut fi acceptate filologic nici etimologiile: *Crastinum*** *Christi Jejunum**** *Christoughenom***** etc.

Rezultatul cercetărilor filologice în limba română s-au concentrat, îndeosebi, asupra termenilor latini: *calatio* și *creatio*, considerați ca cei mai îndreptățiți filologi pentru etimologia cuvîntului Crăciun.

*Dicționarul limbii române moderne și Dicționarul explicativ al limbii române*¹, ca și *Tratatul Academiei de Istoria limbii române*² înscriu etimologia cuvîntului Crăciun din *creatio*, iar *Dicționarul dialectului aromân și Dicționarul de istorie veche a României*³ îl deduc din *calatio*.

După acad. Al. Rosetti⁴, cuvîntul Crăciun vine în limba română din latinul *creatione* prin intermediul slav. *Creatio* a pătruns în slavă prin limba Bisericii, care ar fi întrebuințat pe lingă termenii consacrați: *natalis* (Christi natalis) și *calendas* și pe *creatio*, cu sensul de *creare*, de «faire naître du néant», de «dies creacionis Christi», avînd pendant în termenul neogrecesc *Χριστούγεννα* (nașterea lui Hristos).

* *Dicționarul rumanesc, lateinesc și unguresc*, tom. I. A.—L., Clus. 1822, p. 234.

** B. P. Hasdeu, *Magnum Etymologicum Romaniae*, I, 615.

*** Hugo Schuchardt, *Literarblatt*, 1886. VII, 154.

**** M. Gîrnîțeanu, *Originea cuvîntului Crăciun. O nouă dovadă de vechimea creștinismului la români*, în «*Calendarul*», I (1932), Nr. 256, decembrie 25, p. 3. (*Christon gena*; *Christi-genus* — *Chrastgium* — *Crăgiun* — *Crăciun*; Cf. Teodor M. Manolache, *Alte considerații despre originea și etimologia cuvîntului «Crăciun»*, în «*Mitropolia Olteniei*», an. XX (1900), III, 3—6, p. 400—401; Pavel Deneș, *Sur l'origine de Crăciun*, în «*Acte de la XII-lea Congres internațional de lingvistică și filologie romanică*», II, Ed. Academiei R. S. România, 1971, p. 1305—1308.

1. Editura Academiei, 1958, p. 193; idem, *Dicționarul explicativ al limbii române*, 1975, p. 206; Christian Ionescu, *Mică enciclopedie onomastică*, București, 1975, p. 94—95.

2. Academia Republicii Socialiste România, 1969, vol. II, p. 170.

3. Tache Papahagi, *Dicționarul dialectului aromân general și etimologic*. Ediția a doua augmentată. Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1974, p. 384; *Dicționar de istorie veche a României* (Paleolitic — X), Editura științifică și enciclopedică, București, 1976, p. 529.

4. Al. Rosetti, *Asupra rom. Crăciun*, în vol. «*În amintirea lui Constantin Giurescu la 25 de ani de la moartea lui*», București, 1944, p. 435—440; idem, *Rom. Crăciun*, în «*Romano-slavica*» IV, 1960, p. 65—71; idem, *Rom. Crăciun*, în «*Studii și cercetări lingvistice*», XXII (1971), nr. 1, p. 3—4.

Tratamentul lui *creatio* în slavă ar fi fost condiționat de aceiași factori care au condiționat împrumutarea termenilor latini în slava comună și, anume de faptul că, ei au fost pronunțați după maniera de a pronunța a populațiilor romanizate locale. După această indicație, lat. *crea* — a fost redat în slavă prin *Kra* —, încît *Krăciun* reprezintă tratamentul așteptat în slavă al termenului *creatione*.

Populațiile slave în provinciile dunărene, care trăiau în simbioză cu populațiile romanizate locale, au adoptat, afirmă acad. Al. Rosetti, la maniera lor de a pronunța termenul latin *creatione*, partea de modificare fonetică proprie românei mărghinindu-se la alterarea lui a slav neaccentuat în *ă*.

Cercetările lingvistice din ultimul timp au dovedit că cel mai vechi strat de împrumuturi sud-slave în limba română este cunoscut că prezintă trăsături fonetice aparținând secolelor IX—XI, respectiv, pentru unele cuvinte, începutului secolului al XII-lea⁵, ceea ce ar însemna că acestei epoci ar aparține, după considerațiile acad. Al. Rosetti, cuvintul *Crăciun* în limba română, lucru greu de acceptat astăzi.

Acad. Al. Graur afirmă că, dintre toți termenii propuși pînă acum pentru explicarea etimologică a cuvintului *Crăciun*, rămîn doi, la fel de îndreptățiți după legile fonetice, însă nu și după înțelesul lor.

a) *Calatio* — chemare, fiind vorba de chemarea pe care o lansau preoții la zi întâi a fiecărei luni, de unde și numele de *Kalendae*, care se dădea primelor zile ale lunii și derivatul *calendar*.

În românește ar fi rezultatul acceptat: *cărăciune* cu sincoparea primului *ă* și eliziunea lui *e*, «dar ne poticnim de înțeles. Crăciunul nu e la zi întâi și nu presupune nici o chemare. De altfel, nu se vede de ce creștinii ar fi adoptat tot un termen folosit de preoții politeiști»⁶.

În realitate, în domeniul romanic, cuvintul *calendae* a început să capete cu timpul înțelesul apropiat de «cantic de Noe!», «chançon de Noe!», «cantic de Natale» (Christi Natalia), iar nuanțat a ajuns să însemneze chiar sărbătoarea Nașterii Domnului. În sudul Franței, ciclul de 12 zile care premerg sărbătoarea Nașterii Domnului a fost numit «tsalende» (de la pluralul *calendas*), iar cu timpul s-a ajuns să se numească «tsalende» și sărbătoarea care încheia acest ciclu, adică Nașterea Domnului⁷. Verbul *calo-are* are, de fapt, două înțelesuri: 1 — a chema, a aduna — 2 — vesti^{7a}). În latina tirzie s-a accentuat mai mult al doilea înțeles al cuvintului respectiv, a vesti, cum o dovedesc și sensul colindelor: — «O, ce veste *minunată*...».

În lumea creștină, s-a ajuns ca sărbătoarea Nașterii Domnului să fie considerată drept dată obișnuită și generală pentru Anul Nou. Astfel, 25 decembrie, sau *stilul de Crăciun*, a fost cel mai mult întrebunțat: în Germania pînă în secolul al XVI-lea, în Anglia din secolul al VII-lea pînă în secolul al XIII-lea, în Franța numai la 1564 s-a hotărît începerea anului nou la 1 ianuarie, iar în Rusia, schimbarea s-a petrecut sub Petru cel Mare. În Cancelaria papală era folosit și în secolele XIV—XVII sub numele de *stilus curiae Romanae*⁸.

5. G. Mihăilă, *Criteriile determinării împrumuturilor slave în limba română*, în «Studii și cercetări lingvistice», XXII, 4, 1971, p. 366; I. Pătruț, *Studii de limbă română și slavistică*, Cluj-Napoca, 1974, p. 114—115.

În l. rusă, în *Cronica de la Novgorod* (1143), întîlnim forma *Koročjun*, după cum și în l. maghiară întîlnim cuvintul *Crăciun* sub forma *Karácson*, *Karácsony*, pe care acad. Al. Rosetti îl consideră prin filiera slavă, dar Petru Caraman îl justifică din l. română în *Substratul mitologic al sărbătorilor de iarnă la români și slavi*, Iași, 1931, p. 36, nota 1.

Max Vasmer (*Greko-slav. et judi*, p. 10) afirmă că forma rusă *Koročun* (Karačun) ar reprezenta forma românească mai veche: *cărăciune*, din lat. *calationem* (cit. Th. Capidan, *Raporturile lingvistice slavo-române*, în «Dacoromania», an. III, 1923, Cluj, 1924, p. 183).

E. Berneker trece în dicționarul său cuvintul *Crăciun* provenind în limbile slave din l. română (*Slavisches etymologisches Wörterbuch*, Heidelberg, 1908—1913).

6. Al. Graur, *Etimologii românești*, București, 1963, p. 78—80; Idem, *Crăciun*, în «România literară», an. III, Nr. 2 (66), 8-1-1970, p. 14.

7. Al. Rosetti, *Colindele religioase la români*, București, 1920, p. 17—18; Th. Capidan, *Limbă și cultură*, București, 1943, p. 252—253.

7 a. M. Stăureanu, *Dicționar latin-român*, Edit. «Scrisul Românesc», Craiova (f. d.), p. 41.

8. Petru Caraman, *op. cit.*, p. 41; Ion Ionașcu, *Ceasornicul istoriei*, în «Magazin istoric», Nr. 8 (41), august, 1970, p. 63.

b) *Creatio* = creare, în sensul de naștere, ar avea după toate probabilitățile, afirmă acad. Al. Graur și etimologia și înțelesul justificate și «pare într-adevăr singurul etimon serios propus pînă azi»⁹.

Cuvîntul Crăciun este considerat de acad. Al. Graur că provine direct din latinește, fără intermediul slav. Prezența lui *đ* și a lui *un* este explicată prin mijloace interne.

Silaba inițială a cuvîntului românesc ar fi *cră* — și nu *cre* —, din cauză că *r* este dur, în acord cu *n* final (cf. *crăpa* < lat. — *crepare*; consoana *ř* nu a avut nici o influență, deoarece nu are o variantă dură (cf. *lăciune* < *titione*, care nici măcar la plural, *lăciuni*, nu moaie pe *t* inițial). *Crăciun* a pierdut pe *e*, pentru că a pierdut legătura cu verbul de la care derivă¹⁰, dar, mai probabil însă, cum afirma Ovid Densusianu, «sub influența lui *ajun*, Moș—Ajun»¹¹).

Cuvinte de felul lui *Kraciun* se întîlnesc pe teritoriile slave apropiate de țara noastră, adică nu este un termen general slav, cum este la români^{11a}, ceea ce este o dovadă, afirmă acad. Al. Graur, că slavii l-au împrumutat de la români, și, poate că tot din românește provine și numele maghiar *Karácsony*.

Acceptînd că înțelesul cuvîntului *creatio* ar fi și de «naștere», acad. Al. Graur îl consideră că ne-a dat în românește cuvîntul *Crăciun*.

Împotriva afirmației «că înțelesul cuvîntului *creatio* ar fi și de «naștere», se ridică următoarele obiecțiuni:

a) În limba română a *crea* este un cuvînt modern (din l. franceză: *creer*) și nu are înțeles de a naște. Pentru înțelesul de a naște avem verbul *facio,-ère* = a face, de unde în limba română avem: *lăt*, *Făt Frumos*, *m-a lăcut mama*, *a lăta* etc.

b) Biserica nu a întrebunțat termenul *creatio* pe lângă termenii consacrați: *natalis* (Christo natalis și *calendas*, cu sensul de «faire naître du néant», de «dies creationis Christi», avînd pendant în termenul neogrecesc *Χριστούγεννα* (Nașterea lui Hristos). Este cunoscut că termenul *creare*, cu sensul de naștere a aparținut învățăturii ariene, combătută de Sinodul I ecumenic de la Niceea din 325 cînd s-a fixat în Simbolul de credință, învățătura care a fost de la început și de totdeauna a Bisericii cu privire la dogma Nașterii din vezi și a Nașterii în timp, la plinirea vremii în trup omenesc, a Mîntuitorului (Isaia VII, 13; Matei I, 22).

Arie învăța, împotriva învățăturii Bisericii, că Fiul a fost *creat*, dar nu din ființa Tatălui, ci din nimic, prin voința Tatălui, ca o *creatură* din cele ce nu erau.

Ori, cuvîntul *creatio* nu putea să fi fost folosit și nici acceptat de Biserica creștină cu sensul de «naștere», tocmai din cauza înțelesului său eretic.

Fără înțeles rămîn și unele considerații, că termenul *creatio* s-ar fi impus în părțile dunărene, sub influența învățăturii ariene, iar cuvîntul *Creaciun* — Creatul ar fi sinonim cu *Născutul* = Iisus Hristos¹².

Erezie ariană, de limbă greacă, invită în secolul al IV-lea, care a acționat și în Iliricum, nu a ținut mai mult de o jumătate de veac la Dunărea de Jos și ea nu s-a putut înrădăcina în poporul roman de acolo¹³. Creștinismul daco-roman a fost de la început ortodox și de limbă latină și nu arian de limbă greacă, formă îmbrățișată de goții răsăriteni și apoi de gepizi.

Pentru a putea urmări înțelesul celor doi termeni: *creatio* și *calatio* în explicația etimologică a cuvîntului *Crăciun*, va trebui să-i privim în lumina istoriei Bisericii creștine.

Pătrunderea creștinismului la Dunărea de Jos are loc îndeosebi în jurul anului 300 și se răspîndește mai temeinic numai după Sinodul de la Niceea (325), sub forma unor puternice episcopate latine ce se aflau în fruntea unei populații dese, formînd centre de propagare între romani și barbari pînă în vremea așezării slavilor în veacul al VII-lea. Generalizarea creștinismului latin la nordul Dunării este legată

9. Al. Graur, *Etimologii românești*, p. 78.

10. *Ibidem*, p. 79—80.

11. Ovid Densusianu, *Istoria limbii române*, București, 1961, vol. I, p. 174.

11 a. Petru Caraman, *op. cit.*, p. 36.

12. Pr. D. Bălașa, *Cuvîntul românesc Crăciun în antroponimie, toponimie, folclor și etimologie*, în «Mitropolia Olteniei», anul XXV (1973), nr. 1—2, p. 123—129; N. A. Constantinescu, *Dicționar onomastic românesc*, București, 1963, p. 36.

13. P. P. Panaltescu, *Introducere la istoria culturii românești*, București, 1969, p. 99.

de prelungirea Imperiului roman în Dacia în secolele IV—V, îndeosebi din timpul lui Constantin cel Mare, când stăpînirea romană este iarăși prezentă și când începe și organizarea Bisericii prin episcopii din dreapta Dunării, ce-și vor fi întins jurisdicția și în stînga fluviului¹⁴.

După cum afirma Vasile Pîrvan, procesul de romanizare s-a petrecut la poporul român concomitent cu procesul de creștinare: «romanismul și creștinismul nostru sînt născute și crescute în chip firesc: încet și trăinic, în Dacia lui Traian, și nu sînt de-abia mai tirziu «imigrate» din alte ținuturi»¹⁵.

Termenul cel mai legat de procesul creștinării și al organizării lui la poporul român este lat. *basilica*, din gr. βασιλική (= locuință regească). Toate atestările cu sensul creștin ale acestui cuvînt, spune acad. C. Daicoviciu, datează numai de la epoca Sfîntului Constantin, cel Mare¹⁶.

De *biserică*, în limba română, este legată și sărbătoarea *Crăciunului*, fiindcă nu se putea sărbători decît în *biserică*, fiind praznic împărătesc. De aceea, acești termeni sînt caracteristici Romaniei Orientale, în timp ce în părțile Romaniei Occidentale s-au impus termenii legați de *ecclesia* (fr. *église*; it. *chiesa*) și *natalis* (fr. *Noël*; it. *Natale*).

Pentru noi, românii, spune Th. Capidan, studiul cuvintelor *biserică* și *Crăciun* sînt interesante nu numai din punctul de vedere lingvistic, dar și din acela al unității noastre naționale¹⁷. Creștinarea romanilor, ca și formarea poporului român, s-a petrecut pe ambele maluri ale Dunării, în cadrul romanității orientale și cu legături neîntrerupte cu Imperiul de Răsărit, înainte de venirea slavilor¹⁸.

În lumea romană creștinismul a gravitat spre două centre: Roma și Constantinopol.

Provinciile dunărene au format o punte de legătură între orientul grecesc și occidentul latin. După anul 330, lumea grecească a început să grăviteze în jurul Bizanțului, iar tendința aceasta s-a accentuat treptat din 395, după moartea lui Teodosie cel Mare, cînd Imperiul rămîne împărțit definitiv în două: *pars Orientalis* și *pars Occidentis*. În Imperiul de Răsărit limba latină a continuat să fie folosită pînă în pragul secolului al VII-lea. La 731—732, sub împăratul iconoclast Leon al III-lea Isaurul (717—741), sînt scoase de sub jurisdicția pașii provinciile Illyricum oriental și sudul Italiei care erau supuse politic Bizanțului, și le reunește scaunului patriarhal de Constantinopol¹⁹.

Cu timpul, provinciile dunărene au dezvoltat mijloace de expresie autonome sau au păstrat din vechime cuvinte care n-au mai putut fi concurate de inovațiile venite din afară, pentru că legăturile și comunicațiile deveniseră foarte precare în secolele al V-lea și al VI-lea, îndeosebi după invazia hunilor, la mijlocul secolului al V-lea. Ținuturile răsăritene au ajuns după aceea o arie lexicală izolată și conservatoare, iar faptul acesta explică prezența în limba română a peste 115 cuvinte latinești, care lipsesc în celelalte limbi romanice, cum este și cazul cuvintelor: *Crăciun*, *biserică*, *sărbătoare* etc., datînd din secolele IV—V²⁰. Regiunea carpato-dunăreană se

14. *Ibidem*, p. 99—101; H. Mihăescu, *Limba latină în provinciile dunărene ale Imperiului roman*, București, 1961, p. 35—36: Se cunosc 57 de episcopi cu nume latine, repartizați pe secole și provincii: 4 în veacul al III-lea; 23 în veacul al IV-lea; 16 în veacul al V-lea; 14 în veacul al VI-lea. În Dalmația 17; în Noricum 3; în Panonia Superioară 7; în Panonia Inferioară 4; în Moesia Superioară 14; în Moesia Inferioară 12; Gh. Ștefan, *Probleme de la continuité en Dacie*, «Dacia», XII, 1968, p. 348—349; Dumitru Tudor, *Lumini în milenara noapte*, «Magazin istoric», an. V, Nr. 7 (52) iulie, 1971, p. 2—6; idem, *Romanizarea Munteniei*, în «Aplum», XII, Alba Iulia, 1974, p. 111—117.

15. Vasile Pîrvan, *Contribuții epigrafice la istoria creștinismului daco-roman*, București, 1911, p. 201.

16. C. Daicoviciu, *Dacia, Studii și articole privind istoria veche a pămîntului românesc*, Cluj, 1969, p. 516, nota 40. În dacoromână: *biserică*; în aromână: *băsearecă*; în megleno-română: *băserică*; în istroromână: *baserike*. 17. Th. Capidan, *op. cit.*, p. 255.

18. *Ibidem*; P. P. Panaitescu, *op. cit.*, p. 105.

19. Maxime de Sardes, *Le Patriarcat Oecuménique dans l'Eglise Orthodoxe*, Paris, 1975, p. 304. 20. H. Mihăescu, *op. cit.*, p. 104; P. P. Panaitescu, *op. cit.*, p. 105.

orientează din acest timp, datorită treptatei dizolvări a autorității romane, îndeosebi din 476, după căderea Imperiului roman de Apus, spre Constantinopol²¹.

În Biserica din Răsărit, *Nașterea Domnului* nu a fost de la început o sărbătoare aparte, individualizată, ca în Biserica din Apus, decât numai începînd din a doua jumătate a secolului al IV-lea²². În Biserica din Răsărit s-a sărbătorit de la început Botezul Domnului sau Boboteaza, la 6 ianuarie, numită *Τὰ Ἐπιφάνια* sau *Τὰ Θεοφάνια* (= descoperirea sau arătarea lui Dumnezeu).

Clement Alexandrinul în *Stromatae* (Lib. I), vorbește la sfîrșitul secolului al II-lea și începutul secolului al III-lea (compusă între anii 202—203 sau 208—211), de sărbătoarea Botezului Domnului, că era cunoscută și așezată la 6 ianuarie²³.

Constituțiile Apostolilor (*Διατάξεις τῶν Ἀποστόλων*) redactată în secolul al IV-lea în Siria sau Palestina, arată că «*cea mai însemnată zi să vă fie Epifania, în care Domnul ne-a arătat Dumnezeirea Sa; și aceasta să fie în a VI-a zi a lunii a zecea*» (= 6 ianuarie)²⁴.

Sfîntul Ioan Gură de Aur spune: «Dar de ce această descoperire a lui se numește Arătare? Pentru că El nu s-a făcut cunoscut tuturor la naștere, ci la botezul Său, deoarece El pînă în această zi nu era cunoscut mulțimii»²⁵.

Sensul sărbătorii Botezului Domnului este că acum s-a descoperit lumii Sfînta Treime, iar Fiul s-a făcut cunoscut și ca om adevărat și ca Dumnezeu adevărat (Matei III, 6—17; Marcu I, 9—11; Luca III, 21—22). Catehetic, sărbătoarea respectivă venea să apere pe credincioșii de rătăcirile ereticilor, care negau învățătura ortodoxă despre Sfînta Treime, cum erau: maniheii, arienii, macedonenii, după cum unii negau și învățătura despre Nașterea Mîntuitorului ca om adevărat și Dumnezeu adevărat: ebionitii, elchesaiții, cerintenții, gnosticii docheți și în general gnosticii, îndeosebi gnosticii basilidenii care și ei celebrau în Egipt cu mult fast Botezul Domnului, unii la 10 ianuarie (15 Tubi), iar alții la 6 ianuarie (11 Tubi), dar nu sărbătoreau Nașterea, fiindcă învățau că Iisus, n-a avut un corp real, ci a fost numai un eon care s-a coborît la Botez «asupra omului Iisus»²⁶. Sărbătoarea Epifaniei avea deci un caracter teologic trinitar și hristologic.

Biserica apuseană neavînd de luptat cu asemenea erezii, n-a sărbătorit de la început Epifania.

Epifania a fost instituită de Biserica din Răsărit în ziua a șasea a lunii ianuarie, cu sensul simbolic că, ziua de 6 ianuarie corespunde zilei a șasea a Creațiunii primului om²⁷, fiind socotită prima dintre marile sărbători ale anului bisericesc și cea mai importantă și cu ea începe a anul mîntuirii sau anul nou bisericesc în secolul al IV-lea²⁸.

Cîntările de la slujba din ajunul și din ziua Bobotezei, ca și din ajunul și din ziua Crăciunului scot în evidență rolul venirii în lume și al întrupării Mîntuitorului «spre zidirea cea din nou a neamului pămîntesc» ca cel ce este ziditorul lumii sau creatorul ei, de a o înnoi, de a zidi din nou pe Adam cel căzut, zidindu-se pe Sine, devenind «*Fiul Omului*» sau noul Adam, *Emmanuel* (= Dumnezeu este cu noi)²⁹.

Ideea că ziua de 6 ianuarie e considerată *ziua creației noi — dies creationis* —, iar cel care se descoperă lumii și vine la Iordan ca să se boteze de la Sfîntul Ioan

21. M. Macrea, *A propos de quelques découvertes chrétiennes en Dacie*, «Dacia», XI—XII, 1945—1947, p. 289.

22. Petru Caraman, *op. cit.*, p. 38.

23. Migne, P. G., t. VIII—IX — A de la Dacie, *Clement d'Alexandrie*, *Diag. de Théol. Cath.*, III, 1, 1923, col. 137—199; Vasile Mitrofanovici, *Liturgia Bisericii Ortodoxe*, 1929, p. 127.

24. Lib. V, cap. 13; lib. VIII, cap. 33 — cit. Badea Cireșanu, *Tezaurul liturgic al Sfintei Biserici creștine Ortodoxe de răsărit*, Tomul III, București, 1912, p. 273; *Scriterile Părinților Apostolici împreună cu așezămîntele și canoanele apostolice*, traduse din original de Pr. Ioan Mihăilescu, Econom Matei Pîslaru și Econom C. N. Nîțu, 1929, t. II, 1929, p. 3—14.

25. Migne, P. G., t. XLIX, 365; Vasile Mitrofanovici, *op. cit.*, p. 127.

26. *Istoria bisericească universală — Manual pentru uzul studenților*, vol. I, București, 1956, p. 120; Pr. Prof. N. Niculescu-Leordeni, *Crăciunul*, în «*Glasul Bisericii*», an. XXV (1966), nr. 11—12, p. 1032.

27. Petru Caraman, *op. cit.*, p. 37.

28. Vasile Pirvan, *op. cit.*, p. 109; Petru Caraman, *op. cit.*, p. 76.

29. Pr. I. Ionescu, *Istoria unui nume creștin-bizantin*, în «*Biserica Ortodoxă Română*», an. LXXXIX (1971), nr. 11—12, p. 1262—1265.

Botezătorul este însuși *Ziditorul* sau *Creatorul*, se poate vedea din cîntări ca acestea: «Astăzi lăcătorul cerului și al pămîntului vine cu trup la Iordan, botez cerînd cel fără păcat, ca să curățească lumea de înșelăciunea vrăjmașului...»³⁰; «Pre Adam cel strical, iară îl zidește în curgerile Iordanului...»³¹; «Că în repejuni vrea să primească Iordanul locul cel nematerialnic și să sulere pre Ziditorul cu trupul botezîndu-se...»³²; «Spre zidirea cea din nou a neamului pămîntesc, Stăpînul se naște...»³³.

În Biserica Orientală, sărbătoarea Epifaniei a avut și un alt rol, pe care nu l-a avut Biserica apuseană.

Practica Bisericii stabilise că botezul noilor convertiți la creștinism, al *catehumenilor* sau al *celor chemați*, se făcea, de obicei, în grup, cu o solemnitate deosebită, prezidată de episcopul locului, în primele două secole în ajunul sărbătorilor: Învierea și Pogorirea Sfîntului Duh. În Orient, Botezul catehumenilor se extinse și începu să se practice și în ajunul Epifaniei, practicat în secolul IV în toate Bisericile din Răsărit, pentru care se mai numea și *ziua sfîntă a luminării* Ἡ ἅγια φῶτα τῶν ἐπιφανίων; Ἡ ἅγια τῶν φῶτων ἡμέρα = Ziua sfîntă a luminilor.

Duminica dinaintea Bobotezei mai poartă numirea pînă astăzi în cărțile de ritual, de *Duminica înaintea luminării*, iar cea de după Bobotează, de *Duminica după luminare*.

O obiceiul din Răsărit de a boteza la Epifanie trecu și în Sicilia, apoi în Africa și în Spania. Biserica din Roma ținea la cele două date vechi și protesta împotriva obiceiului răsăritean de a boteza catehumenii la Epifanie. Papa Siricius (384—399) condamnă practica spaniolă, iar papa Leon I cel Mare (440—461) condamnă această practică a Bisericii din Sicilia, considerată un abuz al Bisericii din Răsărit³⁴.

În Biserica de Răsărit, după exemplul Mîntuitorului, care în ziua Epifaniei s-a botezat în riul Iordanului, în Ajunul Epifaniei veneau la biserică în primele secole ale creștinismului, în perioada de convertire, *cei chemați, catehumenii*, ca să primească botezul noaptea, inchipuind întinericul păcatului, de unde treceau la lumina lui Hristos.

La rugăciunile din Ajun luau parte adeseori și împărații, cîteodată și ca nași, pentru care motiv rugăciunile ceasurilor sărbătorii se numesc și *ceasuri împărătești*, pînă astăzi.

La liturgia catehumenilor sau a celor chemați, înainte de citirea Apostolului, se cînta: *Cîți în Hristos v-ați botezat, în Hristos v-ați și-mbrăcat. Aleluia!* și participau pentru prima dată, în continuare, după ce se rostea ectenia celor chemați *δοῦ κατήχούμενοι προέβητε...* (: Cîți sinteți chemați ieșiți...) și la «liturgia credincioșilor». Botezul purta numele de lumină — φῶς, φωτισμός, iar cei botezați erau considerați luminați — φωτισθέντες, φωτιζόμενοι.

Despre botezul catehumenilor în ajunul Epifaniei, ne informează indeosebi Sfîntul Grigorie de Nazianz, în cuvîntarea XL la Sfîntul Botez³⁵, precum și Sfîntul Ioan Gură de Aur, despre sfințirea cea mare a apei sau Aghiazma cea mare la miezul nopții ajunului Epifaniei (ὁ μέγας ἁγιασμός τοῦ ὕδατος)³⁶.

Din aceste motive, sărbătoarea Epifaniei avea o mare importanță în viața Bisericii din Răsărit în primele secole și, indeosebi, pentru *cei chemați, catehumenii*, care veneau din lumea păgînă și primeau acum, în mod sărbătorec botezul sau luminarea. Era, adică, prima mare sărbătoare pentru cei chemați, catehumenii — *dies calationis*. Cîntarea aceasta specială «Cîți în Hristos v-ați botezat, în Hristos v-ați și-mbrăcat...» se cîntă pînă astăzi la liturgia catehumenilor numai la cele patru sărbători mari ale anului: la Nașterea Domnului, la Botezul Domnului, la Învierea

30. *Mînetul pe luna Ianuarie*, Tipografia Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 1954 — Cîntare de la stîhoavna vecerniei din Ajunul Bobotezei, p. 146.

31. Cîntarea a doua a lui Cosma de la utrenia Bobotezel.

32. Cîntarea a VIII-a, irmos, de la utrenia Bobotezel.

33. *Mînetul* menționat, p. 147.

34. H. Leclercq, *Epiphanie*, «Dictionnaire d'archéologie chrétienne et de liturgie», t. V, Paris, 1922, col. 197; «Dictionnaire de Théologie Catholique», tome deuxième, première partie, Paris, 1923, col. 167; Pr. I. Ionescu, *Originea și înțelesul cuvîntului Crăctun în limba română*, în «Mitropolia Olteniei», an XXIII (1971), nr. 11—12, p. 831.

35. Migne, P.G., t. XXXVI, 366 — Vasile Mitrofanovici, *op. cit.*, p. 638.

36. Migne, P.G., t. XLIX, 365 — Vasile Mitrofanovici, *op. cit.*, p. 129.

și la Pogorîrea Duhului Sfînt, amintind de primele secole ale creștinismului, cînd avea loc botezul în grup al celor «chemați». În această sărbătoare, după hotărîrea Sinodului I ecumenic, se anunțau credincioșilor în Biserică data Paștelui, începutul postului Paștelui și sărbătorile schimbătoare de peste an, legate de data Paștelui. Episcopul Alexandriei, conform hotărîrilor Sinodului I ecumenic, vestește episcopilor celorlalte Biserici data Paștelui, iar aceștia o vesteau prin preoți credincioșilor în eparhiile lor. Odată cu vestirea datei Paștelui, episcopii însoțeau această anunțare cu unele învățături creștine, pe care le trimeteau bisericilor lor în formă de epistole sau de pastorale, obicei care a rămas pînă astăzi în Biserica creștină la sărbătoarea Crăciunului și sărbătoarea Paștelui³⁷.

Din acest motiv, Vasile Pirvan considera că «Această anunțare la Epifanie a sărbătorilor mobile de peste an, trebuia să apară păgînilor de cîrînd creștinați ca în totul asemănătoare *calatiei* lor de mai înainte, și ei numără astfel sărbătoarea «Nativității» — *calatio*»³⁸.

În Biserica din Apus nu s-a sărbătorit însă Epifania în timp ce se sărbătorea în Biserică din Răsărit³⁹. În schimb, s-a sărbătorit Nașterea Domnului, care avea loc la 25 decembrie și, a fost, cum se exprima un cercetător, «mai întîi o sărbătoare proprie a Bisericii latine și numai cu timpul și aproape ca o excepție, ea fu adoptată în mod succesiv de toate confesiunile creștine din Orient»⁴⁰.

Sf. Ioan Gură de Aur spunea că «Sărbătoarea aceasta (era) cunoscută din vechime celor din Apus» și avea loc în luna decembrie, lună în care s-a născut Mîntuitorul, potrivit textelor scripturistice din Ev. Luca, I, 7—20; 35—37; Levitic XVI, 29—34⁴¹. În mod oficial însă, *Dies Natalis Domini corporalis, Christi Natalis*, a fost instituită la 25 decembrie la Roma de papa Liberius (325—366) pe la anul 353⁴².

Ceea ce a determina Biserica din Apus și apoi și celelalte Biserici orientale să instituie și să sărbătorească în mod oficial Nașterea Domnului la 25 decembrie a fost, pe lîngă un motiv legat de cinstirea evenimentului istoric al Nașterii Domnului, și de unul de natură doctrinară—catehetică, pentru lumea creștină.

Cultul păgîn cu ritualurile lui fastuoase, cu templele, cu preoții și organizarea lor, punea Bisericii, după acordarea libertății religioase în secolul al IV-lea grele probleme de convertire a maselor păgîne.

Cel mai puternic cult păgîn în secolul al III-lea și în secolul al IV-lea în Imperiul roman, cu tradiții puternice în viața poporului, era cultul zeului soarelui, legat de solstițiul de iarnă al lui Mithras, cunoscut sub numele de *Sol Invictus, Deus Sol Invictus Mithras*. Adorat îndeosebi de soldați, el a cîștigat numeroși adepți și în rîndul populației civile de toate categoriile. În anul 218, Elagabal (218—222) îi introduse cultul la Roma. Aurelian (270—275) îi ridicase un templu la Roma, pe care i-l dedicase în anul 274, în ziua de 25 decembrie, zi care fu consacrată ca sărbătoare oficială la Roma⁴³. În

37. F. Cabrol, *Announce des fêtes*, «Dictionnaire d'archéologie chrétienne et de liturgie», tom. premier, deuxième partie, Paris, 1924, col. 2230—2255; Vasile Mitrofanovici, *op. cit.*, p. 130.

38. Vasile Pirvan, *op. cit.*, p. 110 § Pericle Papahagi, *Etimologia cuvîntului «Crăciun»*, în «Convorbiri literare», an. XXXVII, nr. 7, București, 1903, p. 672, nota 28.

39. H. Leclercq, *Epliphante*, «Dictionnaire d'Archéologie chrétienne et de liturgie», Paris, 1922, t. V, col. 197.

40. J. B. Thibault, *La Solenité de Noël*, «Echos d'Orient», no. 118, Paris, 1920, p. 157; Pr. N. Niculescu-Leordeni, *art. cit.*, p. 1030.

41. Sf. Ioan Gură de Aur, *Cuvînt la Nașterea Domnului*, traducere de Pr. D. Fecloru, în «Mîtropolia Olteniei», an. XVIII (1966), nr. 11—12, p. 1017—1024; Sf. Ioan Hrisostom, *Cuvîntări la praznice, împărătești*, București, 1942, p. 12—17; 295—296; decembrie 753—748 de la întemeierea Romei, în timpul lui Iulius Cezar (27 î.d.Hr. — 14 î.d.Hr.) și în timpul împăratului Irod al Iudeei (37 î.d.Hr. — 4 î.d.Hr.).

42. H. Leclercq, *Nativité de Jésus*, «Dictionnaire d'Archéologie...» t. XII, première partie, col. 908; în cronograful scris de caligraful Furlus Dionysius Philocalus la 354, sub Constanțiu II (337—361), fiul și succesorul lui Constantin cel Mare, nu se menționează pentru anul 336 sărbătoarea Nașterii Domnului la 25 decembrie, ci *Dies Natalis Solis Invicti*, care coincide cu solstițiul de iarnă și care era înscrisă în calendarul filocalian întocmit în 336 e.n.; Cf. *La Grande Encyclopédie*, Paris, tom. vingt-quatrième, p. 1166.

43. H. Leclercq, *Nativité de Jésus*, *op. cit.*, col. 917.

anul 307 Mithras era proclamat protectorul întregului Imperiu roman (Fautor Imperii lui). Iulian Apostatul (361—363) era ultimul adorator al lui Mithras. Abia în anul 391 era dat un edict care oprea celebrarea cultului mithraic la Roma. Cultul lui Mithras a reprezentat și în Dacia, în deosebi în secolul al III-lea, cel mai puternic curent religios⁴⁴. Și sărbătoarea săptăminală, *Dies Solis*, a fost înlocuită tirziu, din 399 înainte, cu *dies dominicus* (în l. vulgară: *dies dominica*)⁴⁵.

Biserica creștină sărbătorește Nașterea lui Iisus ca *Răsăritul cel de sus*, «*Răsăritul răsăriturilor*», ca «*Soarele dreptății*», care a «*răsărit lumii lumina cunoștinței*» și «*lumina mântuirii*». «*Eu lumină în lume am venit, ca tot cel ce crede în Mine, întru întuneric să nu rămână*» (Ioan XII, 46).

Nașterea Mântuitorului era împlinirea proorociilor Vechiului Testament: «*Și va răsări pentru voi, cei care vă temeți de numele meu, soarele dreptății...*» (Maleahi, III, 20 — proorocie scrisă pe la 450—430 î.d.Hr.; Isaia IX, 2; IXL, 6; Zaharia, VI, 12; Psalmi XVIII, 5—7).

Bătrînul Simeon întâmpina pruncul Iisus la templu cu bucuria că «*au văzut ochii mei mântuirea Ta, care ai găsit-o înaintea feței tuturor popoarelor, ca să fie lumină spre luminarea neamurilor și slava poporului Tău Israel*» (Luca II, 29—32).

Sfântul Evanghelist Luca, «doctorul prea iubit» al Sfântului Apostol Pavel, care și-a scris Sfânta Evanghelie în Roma pe la anul 62—63 d.Hr., și pe care i-a încredințat-o patricianului roman Teofil, mai tirziu devenit episcop, îi arată că religia creștină se adresează tuturor credincioșilor fără deosebire de apartenență religioasă, națională sau socială, căci Mântuitorul s-a născut «*prin bunătatea milei Dumnezeuului nostru, pentru care ne-a cercetat pe noi Răsăritul cel de sus, ca să lumineze pe cei ce ședeau în întuneric și în umbra morții și să îndrepte picioarele noastre pe calea păcii*» (Luca I, 78—79).

Troparul Nașterii, cîntarea caracteristică a sărbătorii, concretizează învățătura Bisericii despre Nașterea Mântuitorului, care a răsărit lumii «*lumina cunoștinței*», fiind «*Soarele dreptății*», «*Răsăritul cel de sus*»⁴⁶ și care va deschide omenirii o nouă eră în istoria sa.

În lumina celor de mai sus, este de înțeles și caracterul doctrinar—catehetic al instituirii sărbătorii Nașterii lui Iisus la 25 decembrie, zi care era legată în Imperiul roman, în secolul al IV-lea, de cultul soarelui, dintr-un motiv bine intuit, de convertire a lumii păgine, de a o aduce de la sărbătorirea soarelui astru, «*Sol Invictus*», la sărbătorirea și cinstirea lui Hristos Dumnezeu, «*Sol Justitiae*».

Către sfîrșitul secolului al IV-lea și începutul secolului al V-lea, cu excepția donatistilor, sărbătoarea Nașterii Domnului și sărbătoarea Epifaniei erau acceptate peste tot, avînd loc o înțelegere reciprocă, un schimb între Orient și Occident. În timp ce Orientul accepta Nașterea Domnului la 25 decembrie, Occidentul accepta Epifania la 6 ianuarie, făcînd să fie sărbătorite la aceleași date⁴⁷.

În Biserica din Constantinopol, sărbătoarea Nașterii Domnului la 25 decembrie s-a introdus prin anul 379 sau 380, cînd Sfîntul Grigorie de Nazianz a ținut o cuvîntare teologică specială (*Hom. 38*)⁴⁸, în Cezareea Capadociei tot cam în același an, în Antiohia la 376, în Alexandria către anul 430, în Biserica din Ierusalim sub episcopul Juvenal, pe la 455—458, iar în Illyricum, de care depindea Biserica și din fosta Dacia Romană s-a introdus «nu mult după 380»⁴⁹. Biserica Armeană n-a primit sărbătoarea Nașterii Domnului la 25 decembrie și a rămas la vechea tradiție orientală a Epifaniei⁵⁰.

44. Mihail Macrea, *Vlața în Dacia Romană*, București, 1969, p. 372; Nicolae Mitru, *Mithraismul în Dacia*, în «*Studii Teologice*», an. XXIII (1971), nr. 3—4, p. 261—273; C. Dalcoviciu, *Note critice la teoria roeslerland (X)*, în «*Tribuna*», anul XV, 10 (737), 11 martie 1971, p. 10.

45. Vasile Pirvan, *op. cit.*, p. 107.

46. «Nașterea Ta, Hristoase, Dumnezeuul nostru, răsărit-a lumii lumina cunoștinței; că întru dînsa cei ce slujeau stelelor, de la stea s-au învățat să se închine Ție, Soarelui dreptății și să Te cunoască pe Ține, Răsăritul cel de Sus, Doamne, mărire Ție».

47. H. Leclercq, *Epiphantie*, art. cit., col. 197.

48. *Le Mystère de Noël. Avent, Noël Epiphantie* (texte recueillis et présentés par A. Hamman et France Quéré-Jaulmes), Paris, 1963, p. 143.

49. Vasile Pirvan, *op. cit.*, p. 111.

50. Fr. Cumont, *Les Religions orientales dans le paganisme romain*, Paris, 1909; B. Botte, *Les Origines de la Noël et de l'Epiphantie*, Louvain, 1932; J. B. Thibault, *La Solennité de Noël*, în «*Echos d'Orient*», nr. 118, Paris, 1920.

În a doua jumătate a secolului al IV-lea fu adoptată și în Biserica apuseană sărbătoarea Epifaniei, însă cu o triplă semnificație: Botezul Domnului, minunea din Cana Galileii și Adorarea magilor, cu timpul făcînd ca accentul să cadă pe Adorarea Magilor, sărbătoarea fiind cunoscută sub numele de *Festum Magorum*, *Festum Trium Regum* sau *Festum Stellae*⁵¹.

Sărbătoarea *Christi Natalis*, *Nativitas Domini*, fu primită în Bisericile din Răsărit cu termenul tradus în neo-greacă: Τά Χριστούγεννα (= Nașterea lui Hristos) sau Ἡ Γέννησις τοῦ κυρίου (= Nașterea Domnului). Din neo-greacă, termenul a fost tradus, mai târziu, și în limba slavă: РОЖДЕНИЕ ХРИСТОВО sau РОЖДЕСТВО ХРИСТОВО⁵² iar din limba slavă a fost tradus și în limba română în cărțile de cult, ca Nașterea lui Hristos sau sărbătoarea Născutului, cum se întilnește în *Cazania* de la Govora din 1642 sau în *Cazania* lui Varlaam din 1643⁵³. Este de înțeles că, pentru slavii creștinați târziu (începînd din secolul al IX-lea), cuvîntul creștin românesc Crăciun, care reprezintă pe Anul nou sau stilul de Crăciun, nu putea avea pentru ei decît un sens laic, legat de solstițiul de iarnă (крѣчунъ) pus în legătură de cercetătorul polonez Josef Kostozewski, *Les origines de la civilisation polonaise*, trad. Bernard Hawel, Paris, 1949, p. 623, cu «craçti, coroçiti» (a măsura «cu pasul de găină»). După creștinarea slavilor, cei limitrofi popoului român, i-au folosit și semnificația creștină (кращунъ — în bulgară și slovacă) Kračuništie — în sîrbă sau Koročun — în rusă.

Nicolae Iorga îl consideră pe Născut în limba română derivat din *Natale*, ca și Noël în limba franceză, iar cuvîntul Crăciun ca fiind mai nou decît născut, îl consideră legat de numele unui vechi zeu slav⁵⁴.

În realitate, cuvîntul Născut este mult mai nou decît cuvîntul popular Crăciun, și el se găsește în cărțile de cult, traduse din limba slavonă. Dovada o face însuși troparul sărbătorii: Ἡ Γέννησις τοῦ Χριστοῦ, ὁ θεὸς ἡμῶν... Ρῆσθιο τοῦο Χρῆστε εἰς ἡμᾶς... (= Nașterea Ta, Hristoase, Dumnezeu nostru...).

Termenul neogrecesc «*Christougenon*» (Τά Χριστούγεννα) susținut de lingvistul ceh Pavel Beneš, la cel de al XII-lea Congres internațional de lingvistică și filologie romanică de la București, în 1968, pentru etimologia cuvîntului Crăciun în limba română⁵⁵ se dovedește mai nou decît *Dies Natalis*, *Christi Natalis*, *Nativitas Domini*, și el nu ne-a putut da în românește cuvîntul Crăciun și nu poate fi considerat nici pendant al termenului respectiv neo-grecesc Τα Χριστούγεννα sau sinonim cu Născut

Singura explicație, care rămîne valabilă pentru cuvîntul Crăciun este, că el s-a născut pe teritoriul romanității danubiene⁵⁶, în secolele III—IV, pentru numirea în latina populară a sărbătorii de la 6 ianuarie: Τά Ἐπιφάνια sau Τά Θεοφάνια, înainte de a fi introdus și consacrat în Illyricum sărbătoarea independentă la 25 decembrie: Τά Χριστούγεννα sau Ἡ Γέννησις τοῦ Κυρίου⁵⁷ sărbătoarea ce va rămîne în continuare tot cu vechea numire în limba populară, Crăciun.

Cuvinte creștine românești, cum sînt: Crăciun, cîșlegi, păsimesi, ca și altele⁵⁸,

51. Fritz, *Epiphantie*, «*Dictionnaire Encyclopédique de la Théologie Catholique*», t. VII, Paris, 1864, col. 525—529. 52. Pr. D. Bălașa, *art. cit.*, p. 132.

53. *Ibidem*, p. 126 — în *Cazania* de la Govora, filele 34—37, 41, iar în *Cazania* lui Varlaam, fila 36.

54. N. Iorga, *Istoria românilor*, vol. II. *Oameni pămîntului* (pînă la anul 1000), București 1936, p. 91; idem, *Histoire des Roumains et de la romanité orientale*, II. *Les Maîtres de la Terre* (jusqu'à l'an mille), Bucarest, 1937, p. 113, Cf. Pr. D. Bălașa, *art. cit.*, p. 123, 126.

55. Pavel Beneš, *Sur l'origine de Crăciun*, în «*Actele celui de-al XII-lea Congres internațional de lingvistică și filologie romanică*», Ed. Academiei R. S. România, 1971, II, p. 1305—1308. Ipoteza autorului, prezentată ca inedită, fusese de fapt susținută de mult timp în limba română de către prof. M. Gîrnîțeanu, *Originea cuvîntului Crăciun. O nouă dovadă de vechimea creștinismului la români*, în ziarul «*Calendarul*», an. I, nr. 256, din 25 decembrie 1932, p. 3; Teodor N. Manolache, în «*Mitropolia Olteniei*», an. XX (1968), nr. 5—6, p. 460—461. Pentru respingerea tezei prof. Pavel Beneš, a se vedea și Gheorghe Musu, *Din istoria formelor de cultură arhatăd*, București, 1973, p. 52—53.

56. Teritoriul romanității danubiene îl constituia: Moesille, Daciile, Panonia împreună cu Dacia nord-dunăreană și Scitia Minoră (*Fontes Historiae Daco-romanae*, Ed. Acad. R. S. România, București, 1970, p. VIII). 57. Vasile Pirvan, *op. cit.*, p. 111.

58. *Istoria Bisericii Române*, Manual pentru Institutele teologice, vol. I, București, 1957, p. 45.

sînt proprii numai Bisericii romanității orientale, nefolosite de biserica apuseană, dovadă că în părțile dunărene creștinismul nu a venit de la Roma și nici nu a depins direct de Roma vreodată Biserica din fosta Dacie romană.

Apusenii au *carnaval* și nu au *cișlegi* <caseum ligat, fiindcă ei mîncă lapte și brînzeturi, în post (termen slav: поетъ — ajun <jejunium), pentru care erau condamnați de sinodul trulan din anul 692. *Păresimi*, din latinul *quadragessima*, traducere a grecescului τεσσαρακώστη, nu ne-a venit din apus. O lege din anul 380, pentru Macedonia, arată că ele erau și atunci de 40 de zile, pe cînd italienii și în secolul al V-lea le aveau numai de 20 de zile. Sărbătorile *Sîngeorz* și *Sîmedru*, ca și altele, țe care le moștenim din România Orientală, dinaintea venirii slavilor, sînt necunoscute apusenilor⁵⁹.

Ca și frații lor din Nordul Dunării, și macedonenii sau aromânii, care împreună cu meglenoromânii sînt urmașii românilor primitivi din sud-estul Dunării⁶⁰, și care au format cu toții o mare familie pînă la venirea slavilor, la începutul secolului al VII-lea, 602, au păstrat tot cuvîntul *Crăciun*, în timp ce albanezii cu care erau vecini, dar care au stat sub influența Romei catolice, au păstrat în limba lor *Kers-hendejle* (citit Cărșămdeliă), cu mai multe variante, din lat. *Christi Natalia*, iar în unele părți *Krishtilinde* (citit: Cristlinde), «formație mai nouă care corespunde grecescului Τά Χριστούγεννα, adică tot *Christi Natalia*, ca compoziție»⁶¹.

Cuvîntul *Crăciun*, fiind legat, cum am arătat, de cuvîntul *biserică*, albanezii au pentru termenul *biserică* pe «*Kishe*» (citit chișă), din latina apuseană, *ecclesia*.

Cauza acestor deosebiri între romanitatea orientală și cea apuseană se explică, după cum arată istoricul P. P. Panaitescu, în faptul că Biserica apuseană catolică s-a organizat definitiv într-o epocă în care se rupseră legăturile cu romanitatea orientală de la Dunăre. Creștinismul românesc păstrează forme latine, dar mai arhaice, cum e cazul cu *Crăciun*, *biserică*, *sărbătoare* etc., datînd din secolele IV—V.

Aceste cuvînte românești nu s-au născut într-un mediu izolat, în Dacia lui Traian, ci sînt un bun comun al creștinismului latin din Răsărit, din grupul de provincii care se numea Illyricum care îngloba și Dacia nord-dunăreană⁶².

Ținînd seama de aceste realități istorice, se poate pune întrebarea: care era numirea sărbătorii oficiale cu data fixă de la 6 ianuarie — Τά Ἐπιφάνια, Τά Θεοφάνια, — în latina populară din România Orientală, din care a evoluat apoi în româna comună cuvîntul *Crăciun*: *creatio* sau *colatio*?

Din expunerea faptelor de pînă acum, se constată că amîndoi termenii de pînă acum pot fi admiși ca prezenți în viața Bisericii din România Orientală în secolele III—IV. Se poate considera ca prezent și *dies creationis*, ca numire în latina populară neoficială a sărbătorii cu data fixă de la 6 ianuarie numită oficial Τά Ἐπιφάνια — Τά Θεοφάνια, însă nu cu sensul de *naștere* cum se afirmă, ci cu sensul de numire a sărbătorii cu data fixată la 6 ianuarie, prima mare sărbătoare bisericească a anului, numită și împărătească, și considerată *ziua creației noi*, cînd Ziditorul sau Creatorul se descoperă, se arată și vine «cu trup la Iordan» și «Pre Adam cel stricat, iară îl zidește în curgerile Iordanului»⁶³. Acesta poate fi înțelesul admis, după învățătura Bisericii Ortodoxe, cum rezultă din cărțile sale de ritual, cu privire la termenul *creatio* pentru cuvîntul *Crăciun*. În felul acesta, se poate înțelege și personificarea din folclorul poporului de mai tirziu a Creatorului, în «*Moș Crăciun*»⁶⁴. În același timp, se poate considera ca prezent în viața Bisericii din România Orientală și folosirea lui *dies calationis* ca o numire neoficială în latina populară pentru prima sărbătoare împărătească de la 6 ianuarie, cu sensul că, sărbătoarea respectivă era în România Orientală prima mare sărbătoare bisericească, atunci cînd *cei chemați de Biserică, catehumenii*, primeau în mod solemn botezul și erau primiți sărbătorește în sinul comunităților creștine, devenind de acum creștini. Ținînd seama de procesul generalizării creștinismului în secolul al IV-lea în Imperiul roman, se poate înțelege caracterul solemn al primei mari sărbători a anului și ecoul ei în rîndul maselor populare.

59. *Ibidem*.

60. Matilda Caragiu Marioțeanu, *Compendiu de dialectologie română, București*, 1975, p. 216.

61. Th. Capidan, *op. cit.*, supranota 7, p. 243.

62. P. P. Panaitescu, *op. cit.*, supranota 13, p. 104—105. 63. Vezi supranotele: 30, 31, 32, 33.

64. Asupra personajului «*Moș Ajun*» și «*Moș Crăciun*», a se vedea la Petru Caraman, *op. cit.*, cap. «*Motive din cultul morților la Crăciun*», p. 67—72.

La această primă mare sărbătoare bisericească a anului, se anunțau în biserică și data sărbătorii Paștelui și sărbătorile legate de ea cu dată schimbătoare și se dădea epistola sau pastorala ierarhului locului, când toți credincioșii comunităților creștine erau prezenți în bisericile lor.

Din aceste motive *Τὰ Ἐπιφάνια, Τὰ Θεοφάνια* a fost într-o vreme Crăciun, adică și An nou totodată, Biserica și după ea poporul, începând anul cu această sărbătoare⁶⁵.

În această situație se poate afirma că, în secolele III și IV, în România Orientală s-au putut folosi în latina populară pentru sărbătoarea Epifaniei sau Teofaniei amândoi termenii — și *dies creationis* (-em) și *dies calationis* (em).

Odată cu generalizarea sărbătorii individualizate a Nașterii Domnului — *Dies Natalis, Nativitas Domini, Christi Natalis*, — 'H Γέννησις τοῦ Κυρίου, Τὰ Χριστούγεννα la 25 decembrie în Bisericile din tot Imperiul roman din a doua jumătate a secolului al IV-lea și în secolul al V-lea, prima mare sărbătoare bisericească a anului se mută de la 6 ianuarie la 25 decembrie, fiind cu ea și atribuțiile de An Nou, «Crăciunul fiind socotit în popor drept adevăratul An Nou — pînă astăzi», avînd «unele caractere ce amintesc în chipul cel mai evident de «Kalendae Januariæ»⁶⁶.

Cele două momente din viața Mîntuitorului, Nașterea și Botezul, fiind acum sărbători individualizate, vor fi numite de popor după caracteristicile lor. Sărbătoarea de la 6 ianuarie, Botezul Domnului, poporul a numit-o în limbajul său, după caracteristicile ei, cînd se boteza cu apă — *Απά-βotează* > *păbotează* > *Bobotează*⁶⁷.

Cu termenul respectiv ne găsim de acum în româna comună, perioada dintre secolele al V-lea și al VII—VIII-lea, cînd limba română a trecut de la aspectul de latină tîrzie la cel de idiom neolatin aparte⁶⁸. Afereza lui a inițial neaccentuat este fenomen caracteristic pentru română, în opoziție cu celelalte limbi romanice (lat. *agnellus, agnella* > dr. *miel, mia, ar nêl, nâlă*; lat. *aprilis* > dr. *prier*; lat. *autumnus* > dr. ar. *toamnă*; apă — *botează* > dr. *bobotează*)⁶⁹. Interesant este că, numirea de Apă-botează se păstrează încă în limba română, în special în regiuni de munte, ca: Oaș, Abrud, Reteag, iar numirea a fost apoi împrumutată și de slavi și de unguri (*vodecrest, vizkereszt*)⁷⁰, dovadă a creștinării lor ulterioare poporului român.

În secolele V—VIII Boboteaza nu mai avea însă toate caracteristicile din secolele III—IV, de primă sărbătoare împărătească închinată Mîntuitorului, de An Nou, de Anul mîntuirii, atribuțiile respective fiind trecute acum la sărbătoarea Nașterii de la 25 decembrie, numită oficial de Biserică în limba latină *Christi Natalis, Dies Natalis, Nativitas Domini*, iar în limba greacă 'H Γέννησις τοῦ Κυρίου, Τὰ Χριστούγεννα. Pentru aceste motive, poporul romanic din părțile dunărene i-a păstrat noii sărbători instituită la 25 decembrie, în continuare, tot vechea numire populară *dies creationis* (-em) — *dies calationis* (-em), dar în româna comună din perioada secolelor al V-lea și al VIII-lea, datorită transformărilor specifice fonetice, cei doi termeni nu au putut evolua decît într-un singur termen: *Crăciun*. Latinul *t+i+o, ũ* (accentuat sau aton) s-a transformat în *č*, ca în: *letiolus* > *lecioru*; *titionem* > *tăciune*⁷¹, iar *l* veler intervocalic a trecut la *r*, ca în *qualis* > dr. *care*, ar. *carî*; *pilus* < dr. *păr*, ar. *per* etc.⁷². În felul acesta, cei doi termeni din latina populară sau contopit, prin suprapunere, în româna comună într-unul singur.

Așa se explică de ce, după legile fonetice, arătate de acad. A. Graur, cei doi termeni latini discutați pentru etimologia cuvîntului *Crăciun* în limba română, sînt «la fel de îndreptății»⁷³ și, adăugăm, și după înțelesul lor, după cum am căutat să documentăm în studiul de față, privind discuția filologică în cadrul larg istoric al vieții Bisericii din primele ei secole.

De aceea, la capătul acestor constatări, se poate afirma că, în limba română, cuvîntul *Crăciun* s-a născut pe teritoriul romanității danubiene, în România Orientală.

65. *Ibidem*, p. 76. 66. *Ibidem*, p. 63. A se vedea și supranota 8.

67. Vasile Bogrea, *Pagini istorico-filologice*, Cluj, 1971, p. 169.

68. Academia Republicii Socialiste România, *Istoria limbii române*, vol. II, București, 1969, p. 15.

69. Al. Rosetti, *Istoria limbii române*, 1968, p. 380.

70. *Istoria Bisericii române*. Manual pentru Institutele teologice, vol. I, București, 1957, p. 45.

71. Al. Rosetti, *op. cit.*, p. 367; Acad. R. S. României, *Istoria limbii române*, vol. II, p. 203.

72. *Ibidem*, p. 377; p. 208. Trecerea din latină — *l* la *r* —, care se semnalează și la vorbitorii italieni din nord, are loc în latina danubiană înainte de venirea slavilor (sec. VI—VII) — cit. Al. Rosetti, «*Rhotacisme*» et «*pseudo-rhotacisme*» en roumain, «*Revue Roumaine de Linguistique*», tome XIX, 1974, nr. 4, p. 399. 73. Al. Graur, *op. cit.*, supranota 6.

tală, prin folosirea comună a celor două cuvinte: *dies creationis (-em)* — *dies cationis (-em)*, ca numire în limba latină populară în secolele III și IV a sărbătorii cu data fixă de la 6 ianuarie, numită oficial de Biserică în limba greacă ἡ Ἐπιφάνια — ἡ Θεοφάνια, prima mare sărbătoare bisericească a anului, iar din ultima parte a secolului IV, ca numire, în continuare și a sărbătorii Nașterii Domnului, de la 25 decembrie, devenită prima mare sărbătoare bisericească, în locul sărbătorii de la 6 ianuarie, ambele cuvinte din latina populară, evoluind apoi, datorită transformărilor fonetice petrecute în româna comună, în secolele V—VIII, într-un singur cuvânt românesc: *Crăciun*, ceea ce dovedește că procesul creștinătății și procesul formării limbii și poporul român s-au petrecut concomitent «pe ambele maluri ale Dunării, în cadrul romanității orientale și cu legături neîntrerupte cu Imperiul de Răsărit»⁷⁴.

În perspectiva celor peste 150 de ani, de când se poartă discuțiile filologice asupra etimologiei cuvântului *Crăciun* în limba română, cel mai discutat cuvânt al limbii române, cercelările de pînă acum s-au fixat, îndeosebi, asupra cuvîntelor: *creatio*, *-onis (-em)*⁷⁵ și *calatio*, *-onis (-em)*⁷⁶, susținându-se cu argumente filologice, folclorice, de antroponomie, de toponimie, istorice, teologice etc., fie un termen, fie celălalt.

Privite în ansamblul lor, fiecare documentare este îndreptățită, în parte, pentru justificarea fiecărui termen, dar privind problema în cadrul larg al evoluției vieții istorice a Bisericii din primele secole creștine, se constată că amîndoi termenii latini se justifică să fi fost folosiți la început, în secolele III și IV, pentru numirea în latina populară a marii sărbători creștine, *Epitania* sau *Teolania*, instituită la începutul anului, la 6 ianuarie, fiindcă amîndoi termenii se refereau la atribute specifice sărbătorii respective, care le puteau cuprinde împreună.

Ansamblul problemei duce însă și la unele precizări și corectări:

a) Instituirea Epifaniei la 6 ianuarie s-a făcut de Biserică, din considerentul simbolic, atribuit zilei a VI-a, cînd Creatorul sau Ziditorul a creat la început pe primul om. De data aceasta, Creatorul se descoperă lumii și vine «cu trup la Iordan», ca «pe Adam cel strîicat» să-l zidească din nou «în curgerile Iordanului». Pentru aceasta, ziua de 6 ianuarie, la începutul anului, nu putea fi considerată decît *ziua creației noi* — *dies creationis (-em)*. Caracterul acesta îl îmbracă unele cîntări și la Nașterea Domnului, la 25 decembrie. Creatorul lumii, fie că se naște, fie că se botează, el se descoperă, se arată și vine în lume s-o creeze din nou, adică s-o mintuiască. Iată cîteva exemple: «*Vino, Israil... cunoaște pe Ziditorul, cel ce s-a născut în peșteră...*» (Cîntarea a doua de la Laude, Utrenia Ajunului

74. P. P. Panaitescu, *op. cit.*, supranota 13, p. 105.

75. Amintim: Aron Densusianu, *Istoria limbii și literaturii române*, ed. a II-a, Iași, 1894, p. 111; Ovid Densusianu, *Histoire de la langue roumaine*, tome premier, *Les origines*, Bucarest, 1929, p. 262—263, în traducere — *Istoria limbii române*, vol. I, București, 1961, p. 174; Petru Carman, *Substratul mitologic al sărbătorilor de iarnă la români și slavi. Contribuție la studiul mitologiei creștine din orientul Europei*, Iași, 1931; Pr. Eugen Bărbulescu, *Buchet de colinde populare*, București, 1940, p. 7; Emil Vrabie, *Influența limbii române asupra limbii ucrainene*, în «Romanoslavica», XIV, 1967, p. 156; Acad. Al. Rosetti, *op. cit.*, supranota 4; Acad. Al. Graur, *op. cit.*, supranota 6; Pr. D. Bălașa, *Cuvîntul românesc Crăciun în antroponomie, toponimie, folclor și etimologie*, în «Mitropolia Olteniei», an. XXV (1973), nr. 1—2, p. 97—140.

76. Pericle Papahagi, *Etimologia cuvîntului «Crăciun»*, în «Convorbiri literare», anul XXXVII, nr. 7, București, 1903, p. 670—672; Vasile Pirvan, *Contribuțiuni epigrafice la istoria creștinismului daco-roman*, București, 1911, p. 108—111; Vasile Bogrea, în «Dacoromania», an. I, 1920—1921, Cluj, 1921, p. 464—470; Sextil Pușcariu, în «Dacoromania», an. IV, 1924—1926, Cluj, 1927, p. 1404—1405; idem, *Limba română*, vol. I, București, 1940; p. 284; Th. Capidan, în «Dacoromania», an. III, 1923, Cluj, p. 193; idem, *Limba și cultura*, București, 1943, p. 252; T. Papahagi, *Sur Crăciun «Noël»*, în «Langue et littérature». Bulletin de la Section littéraire», vol. III, nr. 1 și 2, București, 1946, p. 10—12; N. Drăganu, *Românii în veacurile IX—XIV, pe baza toponimiei și a onomasticii*, București, 1933, p. 47—51; P. P. Panaitescu, *Introducere la istoria culturii românești*, București, 1969, p. 103; Pr. Nicolae M. Popescu, *Florile și Savalia*, în «Biserica Ortodoxă Română», an. LXIII (1945), nr. 7—8, p. 373; *Istoria Bisericii române*, Manual pentru Institutele teologice, vol. I, 1957, p. 451; Gh. Giuglea, *Notes linguistiques*, în «Bulletin de la Société roumaine de linguistique», II, București, 1965, p. 33; Pr. N. Niculescu-Leordeni, *Crăciunul*, în «Glasul Bisericii», an. XXV (1966), nr. 11—12, p. 1024—1030; Pr. I. Ionescu, *Despre originea și înțelesul cuvîntului Crăciun în limba română*, în «Mitropolia Olteniei», an. XXIII (1971), nr. 11—12, p. 823—839. Asupra acestui articol revenim, cu precizările care le facem în articolul de față.

Nașterii Domnului)⁷⁷; «Dumnezeu și Ziditorul în zidire trupească s-a îmbrăcat și cela ce cu mână tare a zidit făptura, din pîntecele zidirei se vede...» (Troparul, glas IV de la ceasul al VI-lea, Utrenia Ajunului Nașterii Domnului)⁷⁸; «Văzînd Ziditorul pe om pierînd pe cel ce l-a zidit cu mîinile, plecînd cerurile s-a pogorît...» (Cîntarea a doua a primei Catavasi de la Utrenia Nașterii Domnului)⁷⁹.

Cîntările liturgice menționate la Botez ca și la Naștere, scot în evidență sensul soteriologic al descoperirii, al venirii în lume a Creatorului, a Logosului, de a o zidi sau a o crea din nou, înțelegîndu-se de a o mintui.

Înțelesul acesta îl cuprinde cuvîntul *creatio -onis*, folosit în latina populară pentru a numi sărbătoarea Epifaniei, fixată în ziua a VI-a a lunii ianuarie, în Romania Orientală, cuvînt care, la început a fost legat de numirea zilei a VI-a a lunii ianuarie și folosit apoi în continuare pentru a numi și sărbătoarea instituită și introdusă mai tîrziu în Romania Orientală, la 25 decembrie, Nașterea Domnului, din motivele arătate.

De aici, cuvîntul *creatio, -onis* nu rezultă a fi sinonim cu «naștere», adică cu Nașterea lui Hristos, cum au căutat s-o afirme susținătorii etimologiei cuvîntului Crăciun din *creatio, -onis*, și nici nu s-a folosit prima dată pentru numirea sărbătorii Nașterea Domnului la 25 decembrie.

b) În secolul al IV-lea, în toate bisericile din Răsărit se practica în ajunul Epifaniei, seara, cu mare solemnitate, botezul celor *chemași* de Biserică, adică al *catehumenilor*. Practica aceasta nu era folosită și nici admisă de Biserica apuseană, care o considera ca un abuz al Bisericii răsăritene⁸⁰.

Sărbătoarea Epifaniei era deci prima mare sărbătoare a celor *chemași*, a *catehumenilor*, cînd erau botezați și trecuți în rîndul creștinilor. Caracterul acesta solemn al primirii lor în rîndul creștinilor, va fi avut un larg ecou în rîndul maselor populare în vremea generalizării creștinismului, în secolul al IV-lea, după Edictul de la Milan, din 313. Pentru acest motiv, sărbătoarea Epifaniei va fi fost numită și *dies calationis*. La această sărbătoare se anunța și data Paștelui și se făcea cunoscut în biserică și cuvîntul de învățătură, epistolar sau pastoral al ierarhului locului.

Atributele acestea ale *calatiei* de la Epifanie trec în bisericile Romaniei Orientale la sărbătoarea Nașterii Domnului, la 25 decembrie, o dată cu primirea ei din Biserica Apuseană.

În timpul cînd sărbătoarea Nașterii Domnului la 25 decembrie a fost primită în toate Bisericile din Răsărit, Anul Nou creștin, Anul mintuirii, începe și în Romania Orientală cu noua sărbătoare, în locul Epifaniei, cînd, acum are loc, prima dată și botezul celor *chemași*, al *catehumenilor*, în Ajunul Nașterii, cînd se anunță și data Paștelui, postul Paștelui «păresimile», sărbătorile cu date schimbătoare și se făcea cunoscut în biserică cuvîntul epistolar al ierarhului locului.

Din aceste motive, ale preluării atributelor Epifaniei, sărbătoarea Nașterii Domnului de la 25 decembrie, va fi fost considerată și numită de popor, în continuare, în limba latină populară și *dies calationis (-em)*.

Ținîndu-se seama de aceste precizări, se poate considera că în limba română, cuvîntul Crăciun provine din cele două cuvinte latine: (*dies creationis (-em)*) — (*dies calationis (-em)*), folosite împreună în latina populară pe teritoriul romanității danubiene pentru numirea sărbătorii Epifaniei, la 6 ianuarie, în secolele III și IV și apoi, în continuare, pentru numirea sărbătorii Nașterii Domnului, la 25 decembrie, ca, în perioada secolelor V—VIII, în româna comună, să evolueze firesc, prin contopirea lor fonetică, într-un singur cuvînt: Crăciun⁸¹.

Crăciun < *creatio, -onis* — *calatio, -onis*.

Pr. Prof. I. IONESCU

77. *Mînetul lunii decembrie*, ed. a III-a, 1927, Tipografia Mănăstirii Cernica, p. 383.

78. *Ibidem*, p. 394.

79. *Ibidem*, p. 412 — Cf. Pr. I. Ionescu, supranota 29, p. 1265.

80. A se vedea supranota 34.

81. *é* — provenit din : c, t + t + o, u (acc și neacc).

lat.	$\left. \begin{array}{l} \text{urceolus} \\ \text{fetiolus} \\ \text{petiolus} \\ \text{titionem} \end{array} \right\} > \text{româna comună}^*$	$\left\{ \begin{array}{l} \text{urctoru} \\ \text{fectoru} \\ \text{pictoru} \\ \text{tăciune} \end{array} \right.$
------	--	---

Matilda Caragiu Marloțeanu, op. cit., supranota 60, p. 95.

ÎNCHINAREA MAGILOR

În colecțiile Galeriei Naționale de Artă din Washington se află două tablouri de o rară frumusețe, capodopere ale școlii florentine din secolul al XV-lea, ambele intitulate Adorația magilor.

Primul la care ne vom referi are ca autori pe cunoscuții pictori călugări, Fra Angelico (1387—1455) și Fra Filippo Lippi (c. 1406—1469) de arta cărora este strâns legată dezvoltarea acestei școli.

Tabloul, un tondo* cu diametrul de 137 cm, este realizat într-o cromatică fascinantă și are un mare număr de personaje, fapt care duce la îmbogățirea cunoscutei scene biblice. Oferirea darurilor aduse de magi pruncului Iisus, care este ținut de Sf. Fecioară pe genunchii săi, este punctul convergent al acestei reprezentări. Dispoziția generală a personajelor orientate cu fața spre prunc și coloristica vie dau tabloului mult dinamism și prospețime, iar prezența lângă staul, dar pe un plan mai retras, a unor vestigii ale civilizației antice, îi conferă o deosebită putere sugestivă.

Cel de al doilea tablou este semnat de Sandro Filipepi Botticelli (1444—1510), care l-a pictat în timpul când lucra la decorarea Capelei Sixtine. Este o operă de mare sensibilitate artistică, în care trăirea spirituală a personajelor se îmbină fericit cu seninătatea și calmul unei naturi generoase. Magii prezintă copilului divin darurile într-o atitudine de teamă respectuoasă și adorație, iar însuflețirea care dă viață tabloului crește în valuri succesive până ce cuprinde pe toți martorii la această scenă.

Ca și în celălalt tablou, amintit mai sus, este semnificativă prezența unor resturi arhitectonice ale vechii civilizații, fapt care face pe John Walker, directorul acestei Galeriei și eminent critic de artă, să noteze în comentariul său că „în mijlocul ruinelor antichității, simbolizate prin resturile monumentelor vechi, se naște creștinismul”¹.

Fără îndoială, Nașterea Mântuitorului Iisus Hristos este în viața credincioșilor un eveniment unic.

Împlinire a profețiilor Vechiului Testament și a unei lungi și înfrigorate așteptări, ea a trezit din primele zile speranța unor timpuri noi. Imnul ingeresc „Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace, între oameni bunăvoire!» (Luca II, 14), care a răsunat în noaptea de Crăciun deasupra ieslei din Betleem, a vestit pe drept cuvânt începutul unui ev nou.

În lumina acestor considerații, închinarea magilor, care de obicei este privită ca un episod plin de grație și încântare, merită parcă a da evenimentului natal o aură aparte, aspect atât de mult prezent în mai toate creațiile artistice inspirate de Nașterea Mântuitorului și mai ales în colinde, capătă sensuri noi și adânci. În felul acesta, atenția îndreptată chiar de mulți teologi asupra semnificației darurilor, se deplasează în mod necesar asupra înțelesului profund al gestului în sine, înțeles pe care un poet ca Thomas Eliot (1888—1965) îl surprinde într-o splendidă poezie a sa, Călătoria magilor»².

După ce acesta povestește cum magii, dușă o drumeție lungă și grea, biruind primejdii și lipsuri de neînchipuit, au ajuns la Betleem și s-au bucurat că speranța lor nu a fost înșelată, vorbește apoi despre amărăciunea care își face loc în sufletele lor: „A fost o Naștere desigur. (Invederată ochilor, nu-ncape îndoială). Văzurăm naștere și moarte. / Dar credeam că sint altfel. Această Naștere / A fost grea și-amară pentru noi ca Moartea, Ca moartea noastră. / Ne-am întors la locurile noastre-n aceste reșate. / Dar n-am mai găsit tihnă în vechea orînduire, / Cu un popor strein ce-atit de strîns / La zeii săi ține. / Aș fi bucuros de-o altă moarte», spune unul dintre ei.

În adevăr pentru credința lor, pentru viața lor ca slujitori ai zeilor, Nașterea lui Iisus însemna moarte, sfârșit, lucru pe care poetul l-a sesizat și exprimat în poezia sa.

* tondo, tablou de formă ovală sau rotundă. Aici rotundă.

1. John Walker, *Trésors de la peinture à la National Gallery Washington*, trad. par Marie Somogy, Ed. Aimery Somogy, Paris, 1964, p. 82.

2. Lucian Blaga, *Din Lirica engleză*, Ed. Univers, București, p. 122—123.

Avînd valoarea cu mult mai mare decît a unui simplu omagiu adus din partea pămîntenilor după cel intonat de corul îngerilor în noaptea sfîntă, gestul magilor constituie astfel o recunoaştere a însemnătăţii unice a evenimentului şi o intuire a urmărilor de mari dimensiuni legate de el.

Dar mai întîi, cine erau şi de unde veneau aceşti magi ?

Prima sursă de informaţie trebuie să fie pentru noi, evident, relatarea biblică. Aceasta este însă foarte concisă şi lipsită de detalii : „Iar dacă s-a născut Iisus în Betleemul Iudeii, în zilele lui Irod regele, iată magii de la Răsărit au venit în Ierusalim» (Matei II, 1). Ceilalţi evanghelişti nu menţionează nimic despre magi. Deci nimic precis despre locul de unde veneau, nimic cu privire la numărul lor şi bineînţeles nici despre numele lor. Informaţii mai complete va trebui de aceea să le căutăm în altă parte.

Din tradiţie, în urma unui lung proces de clarificări, așa cum s-a întîmplat şi în alte împrejurări, vom afla o serie de lucruri menite a contura personalitatea celor trei magi şi a completa datele puţine pe care le avem din textul biblic.

Primii care vor fi istorisit despre venirea magilor la Betleem au fost desigur Sf. Fecioară şi Dreptul Iosif, apoi păstorii şi alţi martori oculari ai evenimentului. De limpurii o bună parte din tradiţia orală a fost consemnată de scriitorii bisericeşti în operele lor astfel că la ei vom găsi numeroase referiri scrise şi mai tîrziu în iconografia răsăriteană şi apuseană, episodul închinării magilor devenind un izvor bogat de inspiraţie atît pentru arta cultă cit şi pentru creaţiile populare, între care colindele ocupă primul loc. Iar dacă datele pe care le deţinem de la scriitorii bisericeşti nu concordă întru totul, ele prezintă totuşi mare interes şi fiecare dintre ele a contribuit la formarea versiunii pe care o cunoaştem cu toţii astăzi, care este primită şi în cultul liturgic, sancţionată deci de Biserică.

În ceea ce priveşte locurile de unde au venit magii, părerile sînt împărţite, unii, ca Origen, Clement Alexandrinul, Ioan Hrisostomul indicînd ca patrie a lor Persia, adică vechea Chaldeie. Teodorit îi numeşte chiar haldei, de pildă. Alţii, ca Justin Martirul, Tertulian, Epifaniu, plecid de la faptul că cele trei daruri, aurul, smirna şi tămîia se găseau din belşug în părţile Arabiei, cred că magii au venit din aceste ţinuturi. Ilarie îi va numi etiopieni şi de asemeni a existat părerea despre originea hindusă a unuia cel puţin, a lui Gaspar.

Indiscutabil, Babilonul, fosta capitală a Mesopotamiei, este legat de numele magilor, în apropierea oraşului existînd şi azi o fîntînă, care se crede că ar fi fost săpată de ei, Fîntîna magilor³. De altfel în cîntările bisericeşti se aminteşte despre Babilon (Vavilon) deseori, şi faptul trebuie reţinut.

Desigur, în faţa greutăţii realizării unui acord deplin, expresia biblică „de la Răsărit” — ἀπὸ ἀνατολῶν — se impune ca fiind cea mai indicată, prin ea înţelegîndu-se locurile situate la răsărit, în raport cu Palestina.

Tot la răsărit au văzut magii şi steaua care i-a călăuzit, stea, care la rîndul ei, a dat naştere la multe discuţii şi păreri, deşi existenţa ei a fost susţinută şi demonstrată ştiinţific de marele astronom german Johannes Kepler (1571—1630). Acesta a scris două studii în legătură cu naşterea lui Iisus şi apariţia stelei, ajungînd la concluzia, în urma unor calcule migăloase, că în adevăr a existat o conjuncţie strălucitoare a lui Jupiter şi Saturn, în timpul solstiţiului de iarnă, în acel timp, — desigur o oarecare aproximaţie fiind inerentă.

Magii trebuie să fi fost de aceea nu numai cunoscători ai proorociilor ci şi cercetători învăţaţi ai astrelor şi ai mersului acestora. De altfel prestigiul lor poate fi judecat şi din faptul că au fost primiţi de Irod, regele care, se ştie era înconjurat de mult fast şi ceremonial, precum şi din caracterul şi însemnătatea misiunii pe care şi-au asumat-o.

3. Dîac. P. I. David, *Steaua Naşterii şi magii de la Răsărit*, în «Glasul Bisericii», nr. 11—12, nov.—dec., 1971, p. 1069.

Însuși cuvîntul mag, fie că e vorba de grecescul μάγος, fie de latinescul „magus”, sanscritul „mahā” — pronunțat „maga”, persanul „magh” sau chaldeianul „mag”, înseamnă: mare, ilustru⁴.

Prin numele de magi se desemna de aceea o sectă de „învățați midieni sau persani”⁵ dar se aplica, e drept, și astrologilor și prețișilor prezicători ai viitorului, numeroși mai ales în țările orientului. Ei se găseau însă și la popoarele apusene. Astfel Diogen Laerțiu ne transmite povestirea lui Aristotel despre magul sirian, care prezisese lui Socrate că va muri de moarte silnică, iar Seneca ne comunică cum că magii, care au fost din întîmplare la Atena, au vizitat mormîntul lui Platon și i-au adus tămîiere, ca unei ființe divine⁶.

Din tot ceace se cunoaște despre magii din evanghelie se poate încheia părerea că ei au fost personalități marcante, bucurîndu-se de un mare prestigiu și avînd calități ce impuneau respect.

Cu privire la numărul lor au existat de asemeni păreri diferite pînă s-au acceptat definitiv versiunea actuală. Astfel de timpuriu s-a emis părerea că au fost doi, trei, patru, șase și chiar doisprezece, cum au inclinat să creadă și Fer. Augustin și Sf. Ioan Hrisostomul⁷ pînă ce în sec. al V-lea papa Leon cel Mare a dedus după numărul celor trei daruri, aur, smîrnă și tămîie, că trei au fost și cei ce le-au adus. Unii au socotit că numărul corespunde celor trei fii ai lui Noe, Sim, Ham și Iafet, reprezentanții celor trei rase omenști într-o versiune biblică, iar alții au legat numărul lor de persoanele Sf. Treimi, într-o interpretare simbolică, firește. Toate acestea însă plecau desigur de la dorința de a găsi simetrii și corespondențe, fără alt temei.

Iconografic, numărul de trei magi apare pentru prima oară într-un mozaic aflat în biserica din Ravenna, construită în sec. al VI-lea de împăratul Justinian. Mozaicul, care reprezintă scena Nașterii, îi prezintă pe cei trei magi înveșmîntați în mantii bogate și avînd pe cap coroane regești, sub fiecare dintre ei fiind scris și numele, Balthazar, Melchior și Gaspar.

În sec. al VII-lea, Beda Venerabilul (675—735) după ce dă și el numele magilor, Gaspar, Melchior și Balthazar, face o descriere a lor, după care, Gaspar era un tînăr fără barbă și cu tenul rumen și aducea în dar tămîie ca lui Dumnezeu, Melchior, avea înfățișarea unui bătrîn cu părul cărunt și oferea ca dar aur ca unui rege, iar Balthazar, avînd părul negru și barba la fel, aducea smîrnă ca unui muritor.

Atribuindu-se lui Balthazar un ten închis, a început să prindă credit părerea că el trebuie să fi fost un maur sau chiar un negru, înfățișare sub care a arătat în picturile și basoreliefurile din sec. al XIV-lea, pînă ce Albrecht Dürer (1471—1528) a consacrat definitiv această supoziție în capodopera sa, Adorația magilor, un tablou de mare frumusețe, stăpînit de un sentiment cald și calm, tablou pentru care se crede că vestitul pictor a folosit ca model chiar un negru african⁸. Peste puțin, Paolo Veronese (1528—1588) într-o operă a sa, intitulată tot Adorația magilor, un tablou de o mare forță epică și cu o policromie ce impresionează, înfățișează la fel pe unul dintre magi ca fiind negru⁹.

Tot în sec. al VII-lea apare într-un manuscris aflat la Biblioteca Națională din Paris, numele celor trei magi, e drept, cu o grafie puțin diferită, Bithisarea, Melhior și Gataspă¹⁰ fără a fi însă greu de refăcut numele lor așa cum ne sînt familiare astăzi. Este ușor de observat că ultimul nume, Gataspă, are o rezonanță indică, fapt care vine în întîmpinarea părerii misionarei engleze Miss A. Parker că unul dintre cei trei magi și anume Gaspar a fost originar din India, părere expusă în cartea sa: „Un Apôtore hindou: Le Sadhou Sundar Singh” (titlul ediției franceze trad. de past. Ch. Bochdiou, Lausanne, 1935, Ed. La Concorde).

4. Petru Gh. Savin, *Date privitoare la magii Evangheliî*, în «Studii Teologice», nr. 9—10, nov.—dec., 1959, p. 580, cit. după L. C. Fillion.

5. F. W. Farrar, *Viața lui Iisus Hristos*, trad. N. Nicodim, patriarh, Ed. Min. Neamțu, 1944, vol. I, p. 57.

6. F. W. Farrar, *op. cit.*, p. 56—57.

7. *Ibidem*, p. 57.

8. James O'Donnel, *A Cologne avec les rois mages*, în «Sélection du Reader's Digest», Bruxelles, nr. janvier 1972, p. 4.

9. Mihail Alpatov, *Istoria Artet*, vol. II, Ed. Meridiane, București, 1965, p. 64.

10. Pr. Petru G. Savin, *op. cit.*, p. 584.

Din sec. al IX-lea sau al X-lea există de asemeni o medalie care are pe o parte bustul Mântuitorului cu inscripția Emmanuil, iar pe cealaltă, în fața Sf. Fecioare cu pruncul pe genunchi, pe cei trei magi, purtând bonete frigiene, ce amintesc pe preoții lui Mitra, și deasupra, steaua călăuzitoare. E una din cele mai vechi și mai interesante reprezentări.

Tot în sec. al X-lea, o miniatură din mineiul lui Vasili al II-lea, ilustrat în anul 976 și aflat la Vatican îi arată pe cei trei magi cu înfățișare regească, așa cum erau prezentați și în mozaicul din Ravenna, de care am vorbit mai sus. Desigur la baza înfățișării lor regești stă o tradiție mai veche, poate din sec. al II-lea, dacă ne gândim că însuși Tertullian (c. 155-c. 220) i-a numit regi, titlu care a rămas de altfel uzual în apus — asociat cu acela de magi — în timp ce la noi sînt numiți simpli magi sau crai și adesea înțelepți. E posibil ca părerea aceasta să fi prins consistență și prin citarea unor texte profetice, ca cel de la Isaia LX, 3: „Și vor umbla regi întru lumina ta și neamuri întru strălucirea ta”, precum și Ps. LXXII, 10: „Regii Tarșului și ostroavele să-i aducă prinoase, regii din Saba și din Seba să-i plătească dajdie”!

În sfîrșit numărul de trei al magilor precum și numele lor sînt menționate și în lucrarea hagiografică de mare circulație, *La Legende Dorée*, alcătuită de Jackues de Voragine în sec. al XIII-lea. Și aici sînt numiți regi, iar steaua care i-a călăuzit are chipul unui copil sau al unui înger¹¹.

În bisericile noastre cei trei magi apar de obicei în scena Nașterii Domnului, fie prezentînd darurile pruncului Iisus, fie călări pe cai, venind sau plecînd de la staulul din Betleem. Astfel la Minăstirea Humor, de pildă, în imnul acatist, e zugrăvită sosirea magilor, în timp ce la Moldovița, plecarea lor, unul dintre ei arătînd cu mîna spre stea.

La Biserica Doamnei din București, într-o pictură murală din 1693, cei trei magi apar călări pe cai, doi dintre ei avînd mîinile îndreptate spre stea.

Interesant că dacă în toate picturile menționate magii sînt purtați în lungă lor drumeție, de către cai, poetul Thomas Eliot, pe care l-am citat, vorbește în poezia sa despre cămile în locul cailor.

O scenă mai rar ilustrată în iconografie este aceea a magilor aflați în fața lui Irod regele, în trecerea lor spre Betleem. Această scenă, care la noi este zugrăvită într-o serie de biserici, cea aflată în Biserica Domnească de la Curtea de Argeș prezentînd un interes deosebit, este descrisă într-una din cele mai vechi erminii, din care s-au inspirat desigur unii zugravi, aceea a lui Dionisie din Furna (la Athos) și care a trăit în sec. al XV-lea sau al XVI-lea, dar care rezumă lucrări mai vechi: „Un palat. Regele Irod stă pe tron. În fața lui cei trei magi întind mîinile către el; afară evrei, scribi și farisei vorbesc între dinșii”¹². — Este o scenă care redă cu putere agitația și frămîntarea care au cuprins pe Irod și sfetnicii săi la sosirea magilor la Ierusalim.

Ceea ce a urmat se știe. Irod cere magilor ca la înapoiere să treacă pe la el să-l informeze pentru a se duce și el să se închine pruncului, însă magii incunoștiințați tainic de viclenia lui Irod îl ocolesc și pe alt drum vor merge în țara lor. Irod va porunci uciderea pruncilor de la doi ani mai în jos din Betleem și hotarele lui, sperînd că între ei se va afla și pruncul Iisus, care, însă era dus de Sf. Fecioară și Dreptul Iosif în Egipt, după îndemnul Ingerului.

A fost, din partea lui Irod, un prim act pe cît de odios pe atît de zadarnic din războiul pe care palatul îl declara staulului și din care, spre fericirea credincioșilor acesta din urmă avea să iasă biruitor.

Dacă istoria celor trei magi este interesantă și plină de o forță captivantă, exercitînd asupra artiștilor din veacurile trecute și asupra pietății populare o influență plină de încîntare, nu mai puțin interesantă este și odiseea ce le-a fost hărăzită după omenescul lor sfîrșit.

După tradiție, Sfînta Elena, mama împăratului Constantin, care și-a închinat viața unor realizări de adîncă pietate, după multe căutări a reușit să aducă moaștele celor trei magi la Constantinopole. De aici ele au ajuns mai tirziu în Biserica

11. I. D. Ștefănescu, *Iconografia artei bizantine și a picturii feudale românești*, Ed. Meridiane, București, 1973, p. 96. 12. *Ibidem*, p. 93.

San Eustorgio din Milan. Dar ele nu aveau să odihnească definitiv nici aici, deoarece în 1164 aveau să fie luate de Arhiepiscopul Rainald von Dassel, în vremea asedierii Milanului de către Frederic Barbarossa, și transportate peste Alpi la Colonia, actualul Köln, din Republica Federală Germania, unde se află și astăzi. Se spune că trecerea cortegiului din Italia pînă în Renania, a fost întîmpinată de mari mulțimi de oameni și astăzi, numeroase firme — „La cei trei regi” — ale unor hanuri reamintesc acest lucru.

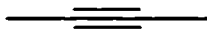
În anul 1248, locuitorii Coloniei, mindri de comoara lor, au dărîmat vechea biserică și au construit actuala catedrală, o capodoperă de arhitectură, care atrage anual peste un milion de vizitatori *.

Racla în care sînt depuse moaștele, lucrată în aur și argint cîntărește nu mai puțin de 350 kgr., are forma unui chivot mare și este o operă de adevărată artă. Regii și Sf. Fecioară sînt în aur, iar cele 28 de statuete ale apostolilor și profeților, măsurînd fiecare aproximativ 30 cm. sînt lucrate în argint aurit.

Prezența moaștelor celor trei magi în domul din Colonia exercită și azi o influență binefăcătoare asupra pietății locuitorilor Renaniei, însuflețînd îndeosebi serbările religioase legate de celebrarea Crăciunului, iar copiii au reinviat vechiul „cîntec cu steaua” și la 6 ianuarie, ziua în care sînt sărbătoriți în Occident cei trei regi-magi, travestiți în înfățișarea acestora, merg din casă în casă, stringînd obolul pentru cei ce îndură foamea în lumea a treia, de unde se crede că au venit cei trei magi la Betleem¹.

Este o parte a omagiului pe care copiii din lumea întreagă, stăpîniți de un fior sfînt, în fiecare an îl aduc aceluia, care, cu aproape două mii de ani în urmă au avut marele privilegiu de a se închina în fața pruncului Iisus, în săracul staul din Betleem.

Pr. GH. M. RĂDAN

* În cartea lui Dwight D. Eisenhower, *Cruciadă în Europa*, Ed. Politică, București, 1975, p. 256, o fotografie impresionantă arată mărșul Dom din Colonia, rămas neatins de bombardamentele celui de al II-lea război mondial, în timp ce de jur împrejur totul este în ruină.

1. James O'Donnel, *op. cit.*, p. 6.

VIAȚA BISERICESCĂ ÎN CUPRINSUL MITROPOLIEI

LUCRĂRILE ADUNĂRII EPARHIALE — 1975

Ca în fiecare sfârșit de an, și anul acesta în ziua de 7 decembrie au avut loc, în sala de ședințe a Palatului Patriarhal din București, lucrările Adunării Eparhiale a Sfinței Arhiepiscopii a Bucureștilor.

Întrunită în sesiune ordinară anuală sub președinția Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian, Adunarea Eparhială și-a desfășurat lucrările după următorul program :

La orele 9 dimineața s-a oficiat în Paraclisul Palatului un Te-Deum de către un sobor de preoți din sinul Adunării avînd în frunte pe Prea Sfințitul Episcop Roman Ialomîțeanul, Vicarul Arhiepiscopiei Bucureștilor, răspunsurile fiind date de membrii clerici, toate acestea făcîndu-se în prezența Părintelui Patriarh Justinian.

După orele 9,30, membrii Adunării Eparhiale au trecut în sala de ședințe, unde după ce s-a făcut apelul nominal al membrilor, constatîndu-se prezența majorității, cu excepția a șase absenți, Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian a înmînat fiecărui membru al Adunării «Medalia comemorativă ocazionată de serbările jubiliare bisericesti din noiembrie 1975».

După aceasta Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian propunînd motivarea absențelor și Adunarea fiind de acord a dispus să se formeze biroul de ședință avînd ca Secretar General pe P. C. Pr. Alexandru Ionescu iar ca secretari : dl. Prof. Nicolae Chițescu și dl. Prof. Constantin Pavel.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian, constatînd prezența majorității membrilor Adunării Eparhiale, declară deschisă ședința întrunită în sesiune ordinară anuală, roslînd următoarea cuvîntare :

**PREA SFINȚITE PĂRINTE EPISCOPI, PREA CUCERNICI PĂRINȚI
ȘI DOMNILOR MEMBRI AI ADUNĂRII EPARHIALE**

Potrivit prevederilor legiuirilor noastre bisericesti în vigoare, Adunarea Eparhială a Sfinței Arhiepiscopii a Bucureștilor a fost convocată astăzi în ședință anuală de lucru.

Pentru Centrul nostru Eparhial ședințele Adunării Eparhiale sînt zile de sărbătoare. Îngăduiți-mi însă să spun, că cea de astăzi are un caracter și mai sărbătoresc. Și aceasta pentru că ne găsim încă sub impresia bucuriilor pe care Biserica noastră și noi toți le-am trăit cu puține zile în urmă.

Într-adevăr, anul acesta ne-a dat prilejuri de mari bucurii duhovnicești. Între 20—30 mai, împreună cu o numeroasă delegație, Noi am făcut o vizită în Țara Sfîntă, unde ne-am închinat la locurile sfințite de pașii Mîntuitorului și unde am tîrnosit biserica noastră de la Ierusalim.

Iar în toamna aceasta, împlinindu-se 50 de ani de la ridicarea Bisericii românești la rang de Patriarhie și 90 de ani de la recunoașterea autocefaliei Bisericii noastre, Sfîntul Sinod a socotit că sîntem datori să dăm slavă lui Dumnezeu pentru aceste succese ale Sfintei noastre Biserici.

Ziua stabilită pentru aniversarea acestor două evenimente a fost ziua de 1 noiembrie, cînd se împlineau 50 de ani de la înscăunarea primului Patriarh al Bisericii noastre.

Am înțeles că la bucuria noastră să facem părtașe și celelalte Biserici creștine. De aceea, la aceste serbări jubiliare am invitat și am fost cinstiți cu prezența a mulți delegați, nu numai ai Bisericilor Ortodoxe surori de peste hotare, dar și ai altor Biserici creștine din afara țării noastre, precum și de prezența delegațiilor tuturor cultelor din țară.

Dar cu prilejul aniversării acestor două evenimente din istoria ultimului secol al Bisericii românești, Noi am găsit de bine să ne amintim și de alte momente din Istoria Bisericii Creștine, ca și din cea mai îndepărtată a Țării și Bisericii noastre.

Astfel, împlinindu-se anul acesta 1650 de ani de la primul Sinod Ecumenic ținut la Niceea în anul 325 după Hristos, la care a luat parte și episcopul de pe atunci al Tomisului — Constanța noastră de astăzi — am făcut pomenire și despre acest lucru. Și pentru a cinsti faptul că pe pămîntul țării noastre a ființat o episcopie cunoscută în toată lumea creștină de atunci, Sfîntul Sinod al Bisericii noastre a hotărît să lege numele fostei episcopii de la Tomis de un scaun episcopal de astăzi de la noi, ridicînd Episcopia Dunării de Jos, sub jurisdicția canonică sub care se găsește astăzi fosta cetate a Tomisului, la rangul de Arhiepiscopie cu titlul de «Arhiepiscopia Tomisului și Dunării de Jos» cu reședința la Galați, căreia i s-a dat și un episcop-vicar ce va avea reședința și va lucra efectiv la Constanța, Tomisul de altădată.

Vă informez că în ziua de 9 noiembrie acest episcop-vicar a și fost hirotonit și instalat la Constanța, în persoana fostului stareț al Mînăstirii Neamț, Arhimandritul Epifanie Norocel, astăzi Prea Sfințitul Epifanie.

A fost această pomenire și aducere în actualitate a primei episcopii de pe pămîntul țării noastre a treia bucurie de la serbările din 1 noiembrie.

De asemenea, urmare a faptului că țara întregă și Biserica noastră au sărbătorit anul acesta 375 de ani de la unirea celor trei țări românești de către Mihai Viteazul la Alba Iulia în anul 1600; aducînd

du-ne aminte că atunci marele voievod a înălțat acolo reședința mitropolitană în care și-a avut sediul «Mitropolia Ortodoxă a Țării Ardealului», pînă la desființarea ei de către habsburgi în anul 1701 ; ținînd seama de toate acestea, cu prilejul aniversării celor 375 de ani de la unirea amintită, Sfîntul Sinod a reînființat străvechiul scaun episcopal de la Alba Iulia, cu titlul de «Episcopia Alba Iuliei» cu reședința în acest oraș. Iar la serbările jubiliare de la 1 noiembrie s-a făcut cunoscut tuturor celor prezenți și această a patra bucurie a Bisericii noastre.

ONORAȚI MEMBRI AI ADUNĂRII EPARHIALE,

Ne facem o plăcută și înaltă datorie de a vă spune că pentru toate aceste realizări : înființarea Episcopiei de la Alba Iulia, a Vicariatului de la Constanța și a organizării serbărilor jubiliare din noiembrie, am avut larga înțelegere a Conducerii noastre de Stat, în frunte cu Domnul Nicolae Ceaușescu, Președintele Republicii Socialiste România. Este cunoscut faptul că Domnia Sa, care respectă și iubeste atît de mult istoria plină de vitejie și de jertfe a poporului nostru, este gata să sprijine orice acțiune care vrea să sublinieze acte și fapte din acest trecut glorios al nostru.

Pentru toate acestea, și pe această cale îi aducem odată cu omagiul nostru respectuos, caldele noastre mulțumiri și înalta noastră recunoștință.

ONORAȚI MEMBRI AI ADUNĂRII EPARHIALE,

Fiind sub impresia atîtor bucurii trăite în acest an, pe care-l socotim an jubiliar, nu am putut să nu facem părtași la ele și pe Onorații membri ai Adunării noastre Eparhiale. Aceasta, cu atît mai mult, cu cît Sfînta Arhiepiscopie a Bucureștilor, pe care o reprezentați, prin munca sa a contribuit la propășirea neîncetată a Bisericii noastre românești. De aceea, felicitîndu-vă și pe Dumneavoastră, cei care vă îngrijiți de bunul ei mers, pentru succesele și pentru prestigiul pe care îl are Biserica românească în fața lumii creștine, fapt dovedit și cu prilejul acestor serbări.

Declar ședința noastră de astăzi deschisă, rugînd pe Bunul Dumnezeu să reverse harul Său peste noi toți și să binecuvînteze lucrările noastre de astăzi, pentru ca Sfînta Arhiepiscopie a Bucureștilor și cu ea întreaga noastră Biserică să poată munci cu spor pentru binele fiilor săi și pentru mîntuirea lor, pentru propășirea Patriei noastre și pentru împlinirea marilor idealuri ale lumii.

Se dă apoi citire următoarelor proiecte de telegrame propuse de Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian :

DOMNULUI NICOLAE CEAUȘESCU
PREȘEDINTELE REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA

«Membrii Adunării Eparhiale a Arhiepiscopiei Bucureștilor întruniți astăzi 7 decembrie 1975 în ședință anuală de lucru și Noi personal folosim acest prilej spre a exprima Domniei Voastre sentimentele noas-

tre de înaltă stimă și profund devotament față de strădaniile susținute pe care le depuneți și de bogata activitate pe care o desfășurați pentru propășirea și fericirea poporului român și pentru continua creștere a prestigiului Țării noastre în lume.

Totodată, Vă încredințăm, Domnule Președinte, că preoțimea și credincioșii ortodocși din această Eparhie vor sprijini neîncetat eforturile pe care Conducerea Patriei noastre și fiii săi le depun pentru înflorirea Republicii Socialiste România și pentru slujirea cauzei nobile a păcii în lume și a colaborării frățești între toate popoarele».

*

DOMNULUI MANEA MĂNESCU
PRIM MINISTRU AL GUVERNULUI R. S. ROMÂNIA

«Întruniți în ședință anuală de lucru, astăzi 7 decembrie 1975, membrii Adunării Eparhiale a Arhiepiscopiei Bucureștilor și Noi personal exprimăm Guvernului Republicii Socialiste România și Domniei Voastre personal sentimentele noastre de deosebită stimă și aleasă considerație pentru munca pilduitoare pe care o desfășurați în vederea propășirii Patriei noastre și pentru solitudinea arătată față de problemele Bisericii noastre.

De asemenea, Vă asigurăm, Domnule Prim Ministru, că preoțimea și credincioșii ortodocși ai acestei Eparhii vor sprijini și pe viitor, cu toate puterile lor, strădaniile Patriei pentru fericirea ei și împlinirea înalțelor idealuri ale vremii noastre : pacea și înfrățirea tuturor popoarelor».

*

Domnului Gheorghe Nenciu Conducătorul Departamentului Cultelor

«Cu prilejul sesiunii anuale de lucru, deschisă astăzi 7 decembrie 1975, membrii Adunării Eparhiale a Arhiepiscopiei Bucureștilor și Noi personal Vă exprimăm atît Domniei Voastre cît și distinșilor colaboratori ai Domniei Voastre sentimentele noastre de deosebită prețuire și Vă adresăm alese mulțumiri pentru sprijinul pe care îl acordați acestei Eparhii în rezolvarea problemelor sale cultural-sociale, administrativ-bisericești și economice.

Totodată, Vă rugăm să primiți încredințarea că preoțimea și credincioșii noștri vor colabora neîncetat, cu toată însuflețirea, la munca plină de avînt pe care Conducerea Patriei noastre și întreg poporul român o depun pentru continua înflorire a Republicii Socialiste România».

*

Comitetului Național pentru Apărarea Păcii din Republica Socialistă România

«Membrii Adunării Eparhiale a Arhiepiscopiei Bucureștilor întruniți în ședință anuală de lucru astăzi 7 decembrie 1975 și Noi personal, exprimăm față de Comitetul Național pentru apărarea Păcii din Republica Socialistă România sentimentele noastre de aleasă considerație și-l asigurăm că preoții și credincioșii ortodocși din această Eparhie, pătrunși de dragoste fierbinte față de scumpa noastră Patrie și față de înaltele idealuri ale vremii noastre vor sprijini și pe viitor cu tot entuziasmul, nobilele acțiuni ale aceluiași Comitet, pentru instaurarea păcii în lumea întreagă și pentru cooperare frățească între toate popoarele».

**ARHIEPISCOPI ȘI MITROPOLIT
† JUSTINIAN
PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE**

Textul telegramelor a fost aprobat de Adunare cu vii aplauze, după care au fost expediate destinatarilor.

Potrivit articolului 106 din Statutul pentru Organizarea și Funcționarea Bisericii Ortodoxe Române la ședința Adunării Eparhiale au mai participat : PP. CC. Preoți Petre F. Alexandru, Ioan Popa, Mihail Marinescu, Ioan Neamu, Ion Cristache și Octavian Iatan, consilieri administrativi ai Centrului Eparhial București. Ca invitați din partea Centrului Eparhial au participat : Pr. Anton Poșircă, secretar eparhial, Pr. V. Diaconescu, inspector eparhial, Dl. Dumitru Zotu, contabil șef și alții.

Intrîndu-se în ordinea de zi, consilierii administrativi, au deus la Biroul Adunării rapoartele generale de activitate pe sectoare, după care P.C. Pr. Vicar Alexandru Ionescu, le-a împărțit președinților comisiilor de lucrări, care s-au grupat pentru analiza de lucru timp de o oră.

În continuare examinarea rapoartelor s-a făcut sub conducerea Prea Sfințitului Roman Ialomiteanul, Episcop-Vicar, în calitate de președinte. Se dă cuvîntul raportului comisiei bisericești pe care îl face dl. prof. dr. Dumitru Timuș.

În cuprinsul raportului sînt înfățișate atît munca și realizările acestui sector pe anul 1975 cît și obiectivele anului 1976.

Astfel se enumeră lucrările și atribuțiunile Sectorului Administrativ Bisericesc I : îndrumarea protopopiatelor și parohiilor din punct de vedere bisericesc, întocmirea schemei de posturi și funcțiuni prin Secretariatul Eparhial și executarea ei cu mișcările de personal, numiri, hirotonii, încadrări, transferări, concedii, înființări sau desființări de posturi sau parohii, tirnosiri și resfințiri de biserici, distincțiunile clerului, modificări de schemă, transformări de posturi de cîntăreți și îngrijitori, construcții de cavouri etc., care s-au îndeplinit în acest an de către P. C. Consilier Ion Cristache, titularul acestui sector.

Sectorul Administrativ Bisericesc II, care are în atribuțiunile sale lucrările privind disciplina clerului, reclamații, cercetări, anchete, dis-

pense de rudenie pentru mireni, activitatea Consistoriului Eparhial și a Consistoriilor protopopești, inspectarea a 11 protoierii și unele parohii din aceste protoierii, s-au făcut de P. C. Consilier Octavian Iatan, iar inspectarea la parohie a preoților care au făcut cerere de transfer în Capitală, s-a făcut de toți PP. CC. Consilierii.

Secretariatul Eparhial, condus de P.C. Pr. Anton Poșircă s-a îngrijit de coordonarea și evidența lucrărilor ce revin Adunării Eparhiale, Consiliului Eparhial, Permanenței Consiliului Eparhial și Cancelariei Eparhiale.

Comisia bisericească subliniază faptul că buna rezolvare a lucrărilor acestui sector pe anul 1975 s-a datorat îndrumărilor înțelepte, permanente ale Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian precum și rîvnei și sfaturilor Prea Sfințitului Episcop Roman Ialomițeanul, Vicarul Arhiepiscopiei, secondați de P. C. Preot Alexandru Ionescu, Vicar Arhiepiscopal și Consilierii administrativi.

Pe temeiul acestor constatări pozitive, Comisia Bisericească propune Adunării Eparhiale :

a) Aprobarea Raportului General Administrativ Bisericesc pe anul 1975 și obiectivele propuse pentru anul 1976.

b) Să se aducă alese și respectuoase mulțumiri Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian pentru conducerea, supravegherea și realizările Eparhiei prin Sectorul Ad-tiv Bisericesc pe anul 1975.

c) Să se aducă alese și respectuoase mulțumiri Onor. Departament al Cultelor pentru tot sprijinul acordat Sectorului Ad-tiv Bisericesc.

d) Să se aducă mulțumiri Prea Sfințitului Episcop Roman Ialomițeanul, Vicarul Arhiepiscopiei pentru rezolvarea lucrărilor acestui sector.

Pe marginea raportului Comisiei Bisericești au luat cuvîntul :

— P. C. Protopop Ioan Purcărea care scoate în relief realizările Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian cu privire la darurile ce le oferă tinerilor hirotoniți.

De asemenea, P. C. Sa remarcă faptul că în 1975 au fost invitați 147 preoți care s-au deplasat în vederea acoperirii nevoilor duhovnicești ale credincioșilor din parohiile vacante, oficiind aci, prin rotație, servicii religioase. Faptul acesta elucidează grija Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian pentru Biserica noastră strămoșească. În incheiere P.C. Protopop Purcărea votează cu toată căldura sufletească aprobarea raportului Comisiei Bisericești.

Luînd cuvîntul, P. C. Pr. Vasile Nicolescu arată că și P. C. Sa a făcut parte din cei 147 preoți care s-au deplasat în parohiile vacante pentru suplinire ; în acea parohie la 50 km de Ploiești a fost impresionat că deși parohie de sat a găsit aci credincioși cu cultură deosebită și cu pretenții de a fi asistați religios de preoți cu cultură superioară. A constatat aci pe lângă puterea economică ridicată, o ridicare a nivelului cultural al credincioșilor, datorită noilor condiții de viață în care trăiesc astăzi, cetățenii din Patria noastră.

A luat apoi cuvîntul Vasile Pirvu care a spus între altele : «strădaniile Prea Fericirii Voastre se oglindesc în toate domeniile de activitate. Biserica este o organizație vie».

Arată realizările Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian menționind bucuria cu care ascultă enoriașii din satul său cuvîntul de îndemn al Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian pentru cler și credincioși, îndemn spre muncă, îndemn spre pace și îndemn spre rugăciune, arătînd prin aceasta că parohienii sînt dornici să primească și să asculte sfaturile date cu ocazia pastoralelor trimise de Prea Fericitul Părinte Patriarh la sărbătorile mari, apoi declară că votează cu toată inima raportul ce s-a citit.

Apoi a luat cuvîntul dl. prof. Iorgu Ivan care spune că deși sintetic raportul Comisiei Bisericești, totuși el înfățișează fapte mari. O societate formată din oameni presupune o ordine și o disciplină. Scopul Bisericii este spiritual, iar ea este formată din oameni și trebuie să folosească mijloace corespunzătoare. Rînduirea în posturi de conducere are rost și încă rost mare. Constată că Sectorul Ad-tiv Bisericesc a știut să ducă la îndeplinire îndrumările pe care Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian le-a dat colaboratorilor săi.

În continuare vorbitorul amintește despre grija pentru încadrarea la unitățile Arhiepiscopiei cu elemente care să ducă la îndeplinirea îndatoririlor ce le revin, precum și disciplina și ascultarea fără de care nu se poate vorbi de realizări.

Aducînd elogiul sectorului administrativ, vorbitorul se declară desul de mulțumit de raportul Comisiei Bisericești și votează cu tot elanul raportul acestei Comisii.

În cuvîntul său, P. C. Protopop Nicolae Popescu arată în frumoase cuvinte înnoirile aduse de Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian în ceea ce privește administrația Centrului Eparhial; apoi scoate în evidență grija părintească a Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian pentru preoțime și în special pentru cadrele tinere pe care îi ajută cu multe daruri.

În mod special își arată bucuria și se face un exponent al preoțimii pentru a aduce mulțumiri Conducerii Departamentului Cultelor în legătură cu noua retribuire și subliniază colaborarea strînsă dintre conducerea Centrului Eparhial și Departamentul precum și colaborarea preoțimii cu organele puterii de Stat.

Luînd cuvîntul Prea Sfințitul Episcop Roman Ialomițeanul răspunde la discuțiile pe marginea raportului Sectorului Ad-tiv Bisericesc și pune la vot Raportul General de activitate pe anul 1974, planul de lucru pentru 1975 și concluziile discuțiilor ce au avut loc.

*

Urmează, apoi, prezentarea raportului Sectorului Cultural-Social, prezentare făcută de Dl. Prof. Nicolae Chițescu ca raportor.

Rezumîndu-l pe scurt se rețin următoarele :

Mai întii, într-un capitol introductiv, raportul înscrie cîteva fapte de deosebită importanță petrecute pe plan național și bisericesc în cursul acestui an.

Astfel pe plan național se menționează ședința din 17 martie a.c. a Marii Adunări Naționale, în care cu unanimitate de voturi a fost reales în înalta funcție de Președinte al Republicii Socialiste România Domnul Nicolae Ceaușescu.

Raportul amintește apoi de călătoria Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian făcută la Locurile Sfinte între 20—30 mai a.c.

Se amintește că Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian a făcut o vizită Patriarhiei Moscovei la invitația Sanctității Sale Patriarhului Pimen.

În final raportul informează despre serbările jubiliare de la Patriarhia Română dintre 1—4 noiembrie a.c., prilejuite de aniversarea a 90 de ani de la recunoașterea Autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române și a 50 de ani de la ridicarea Bisericii noastre la rangul de Patriarhie, cu care ocazie au luat parte numeroși oaspeți bisericești de peste hotare, delegați ai Bisericilor Ortodoxe surori, ai Bisericii Romano-Catolice, Bisericii Anglicane, Bisericii Vechi Catolice, reprezentanți ai unor organizații creștine internaționale și delegați ai tuturor cultelor religioase din Țara noastră.

Raportul arată în continuare activitățile culturale, problema învățămîntului teologic și realizările din acest domeniu.

Amintește apoi despre conferințele protopopești și apoi despre publicațiile bisericești.

În a doua parte raportul arată activitățile sociale cu deosebită indicație asupra colaborării preoțimii cu unele organizații de masă și cu organele locale ale puterii de Stat.

Se evidențiază în continuare colaborarea loială a slujitorilor Bisericii Ortodoxe Române cu autoritățile locale de Stat arătîndu-se cu date și fapte că preoții după îndemnul și exemplul Întîistătătorului lor, Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian, conlucrează armonios cu organele puterii de Stat.

Se menționează lucrarea preoțimii în diverse sectoare cum ar fi activitatea Comitetelor parohiale pentru colecta Fondului Central Misionar.

Un alt capitol privește activitatea celor două magazine de obiecte bisericești și în continuare se relevă situația complexului de clădiri de la Mînăstirea Curtea de Argeș.

Un loc important în raport îl ocupă problema asistenței sociale, unde se amintesc casele sanatoriale și de odihnă din : Techirghiol, Bușteni, Mînăstirea Sinaia și Schitul Peștera Ialomicioarei cu mențiunea că în anul acesta un număr de 1.714 angajați bisericești și membrii lor de familie și-au petrecut concediul de odihnă și tratament.

Sectorul Social a soluționat 247 dosare de pensie, aprobîndu-se pensionarea a 236 solicitanți.

Pentru anul 1976 Sectorul Cultural-Social își propune împlinirea următoarelor obiective :

1. — Rezolvarea la timp a tuturor lucrărilor curente.
2. — Organizarea unei noi serii de cursuri pentru îndrumarea ghizilor.
3. — Organizarea examenului de capacitate preoțească.

4. — Organizarea examenului de admitere în anul I (Școala de cîntăreți și Seminarul teologic).

5. — Organizarea unui examen de asimilare pentru cîntăreți bisericesti.

6. — Tipărirea unei noi ediții a Cărții de Rugăciuni.

7. — Continuarea lucrărilor de pictură la Minăstirea Radu Vodă.

8. — Îmbunătățirea cuprinsului revistei «Glasul Bisericii».

9. — Îndrumarea preoțimii pentru a lucra cu rîvnă deosebită în predicarea dreptei credințe.

10. — Continuarea lucrărilor la Sanatoriul Techirghiol.

11. — Restaurarea picturii Catedralei din Curtea de Argeș.

12. — Se va întocmi devizul pentru extindere, încălzire centrală pavilionul 5 de la Seminarul Curtea de Argeș.

13. — Continuarea lucrărilor de recondiționare a Casei Bușteni.

14. — Recondiționarea interiorului și mobilierului la Căminul Preoțesc nr. 1.

15. — Tipărirea ilustratelor și pliantelor pentru Schitul Peștera Ialomicioarei.

Expunînd toate acestea, Comisia Culturală apreciază că activitatea Cultural-Socială pe anul 1975 s-a desfășurat potrivit planului de lucru aprobat în ședința Adunării Eparhiale din 8 decembrie 1974, iar planul de lucru pe 1976 este judicios întocmit.

Pentru acest fapt propune :

1. — Să se aprobe Raportul General al Consiliului Eparhial privind activitatea Cultural-Socială desfășurată pe anul 1975.

2. — Să se aprobe planul de lucru al Sectorului pe anul 1976.

3. — Să se aducă mulțumiri Onor. Departament al Cultelor care a arătat o deosebită înțelegere pentru lucrarea Cultural-Socială.

4. — Să se aducă respectuoase mulțumiri Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian care a trasat directivele de muncă ale acestui Sector și a urmărit personal îndeplinirea lor.

5. — Să se aducă mulțumiri P.S. Episcop Roman Ialomițeanul, Vicarul Sfintei Arhiepiscopii pentru contribuția adusă la buna rezolvare a problemelor legate de acest Sector.

După această cuprinzătoare expunere a activității Sectorului Cultural-Social, Prea Sfințitul Episcop Roman invită pe membrii Adunării care doresc să ceară lămuriri sau să facă completări, să se înscrie la cuvînt.

Se dă cuvîntul *D-lui Prof. Dr. Timuș* care în frumoase cuvinte spune că raportul oglindește tot ce s-a discutat la ultimele ședințe ale Consiliului Eparhial și felicită din inimă pe Conducătorul Sectorului Cultural P.C. Pr. Petre F. Alexandru pentru felul cum știe să se achite de sarcinile ce-i stau în față.

Vorbește în continuare despre necesitatea trimiterii de preoți cu bună pregătire în parohiile unde sînt focare neoprotestante. Trecînd la problema asistenței sociale arată că așezămintele bisericesti se prezintă la un nivel mai ridicat decît cele sanitare.

Luind cuvîntul *Dl. Prof. Gheorghe Nițescu* scoate în evidență colaborarea loială între prooțime și autoritățile de Stat, exemplificînd cu cei 1050 preoți evidențiați și 60 medaliați. De asemenea, amintește că pe timpul calamităților din anul acesta, 535 preoți au fost evidențiați. În continuare vorbitorul amintește despre casele de odihnă, despre ajutoarele date nevoiașilor și despre asigurarea la vîrstă înaintată prin pensionări, grijă a Casei de Pensii a Bisericii Ortodoxe Române.

A luat apoi cuvîntul *Dl. Prof. I. L. Georgescu* care își arată satisfacția deosebită că se află în acest sobor al Ortodoxiei și aduce mulțumiri și elogiul Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian pentru felul cum îndrumază și supraveghează îndeaproape bunul mers al treburilor bisericești în domeniul Cultural-Social. În continuare arată că este necesară o inventariere a monumentelor de artă și dă detalii asupra unei eventuale inventarieri în acest sens.

Dl. Prof. Iorgu Ivan luind cuvîntul arată că s-au făcut frumoase propuneri de antevorbitori și nădăjduiește că aceste propuneri să fie realizate. Trecînd la problema cîntării omofone este de părere ca să se adauge la raport și contribuția pe care o aduce Corala Catedralei Patriarhale. Și fiindcă există coruri la diferite biserici, ar fi bine ca Sectorul Cultural să ia în studiu alcătuirea și studierea unui repertoriu al cîntării corale. Apoi își exprimă dorința că va vota din toată inima raportul Sectorului Cultural-Social.

Tuturor vorbitorilor le răspunde Prea Sfințitul Episcop Roman Ialomițeanul mulțumind celor care au luat cuvîntul și supune la vot Raportul, planul de lucru pe 1976 precum și propunerile făcute.

În cele din urmă se analizează raportul Comisiei economice, compus din trei părți, și prezentat de către *Dl. Tudor Vasile*, raportor.

În prima parte se examinează activitatea gestionară pe anul 1975 făcîndu-se o analiză cifrică a activității economico-gospodărești desfășurată de Centrul Eparhial, Institutul și Seminarul teologic din București, așa cum rezultă din Conturile de Execuție Bugetară și Bilanțurile cu conturile de beneficii și pierderi ale acestor instituții încheiate la 31 decembrie 1974.

După ce s-a constatat că Execuțiile bugetare prezentate au respectat prevederile planurilor financiare și că sumele arătate în Conturile de execuție sînt în concordanță cu evidențele contabile, Comisia a făcut următoarele propuneri :

— să se ie act cu aprobare de execuție bugetară pe anul 1975, a Arhiepiscopiei Bucureștilor ;

— să se aprobe conturile de execuție bugetară ale Seminarului și Institutului teologic din București ;

— să se aprobe contul de execuție bugetară al Fondului de Asigurare a Bunurilor Bisericești ;

— să se aprobe Bilanțul și Contul de beneficii și pierderi al Arhiepiscopiei Bucureștilor și al Fondului de Asigurare pe anul 1975 etc.

Partea a II-a a Raportului a expus în detalii realizările Sectorului Economic II, amintindu-se activitățile gospodărești la parohii, la unitățile de lucru ale Sectorului, precum și activitatea Fondului de Asi-

gurare a Bunurilor Bisericești. S-au remarcat, în mod special, cheltuielile lucrărilor executate la bisericile și monumentele istorice din cadrul Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor, la care, pe lângă sumele depuse de Centrul Eparhial, au fost și contribuții din partea Departamentului Cultelor și a credincioșilor.

Partea a III-a a Raportului Comisiei Economice a examinat și aprobat Planul financiar pentru anul 1976 a Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor, cu Fondul de Asigurare a Bunurilor Bisericești, Planul financiar al Institutului teologic și al Școlii de cântăreți și Seminarului teologic din București.

Terminându-se prezentarea Raportului Comisiei Economice, P.S. Episcop Român Ialomițeanul invită auditoriul la discuții.

Se dă cuvântul D-lui avocat Vasile Stan, care, făcând o analiză a veniturilor și cheltuielilor Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor, constată bunul mers al Sectorului Economic, care a executat cu deosebită rivnă directivele date acestui Sector de Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian. Domnia sa constată cu satisfacție realizările frumoase cu privire la construcțiile, restaurările și amenajările bisericilor, aducând elogiul Întâistătorului Bisericii noastre și vrîndu-i ani mulți și fericți cu sănătate și mărețe realizări în ogorul «Altarului Strămoșesc».

În continuare P.C. Protopop Dinu Provian, luînd cuvîntul, evidențiază lucrările de înfrumusețare de la «Casa de odihnă de la Techirghiol», unde personalul monahal își împletește munca cu rugăciunea și unde oaspeții de peste hotare și cei din țară care vin la odihnă, pleacă încîntați de ospitalitatea și buna organizare a «Metohului Sfînta Maria Techirghiol».

La sfîrșitul lucrărilor «Adunării Eparhiale» a luat cuvîntul P.S. Episcop Roman Ialomițeanul, Vicarul Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor.

Remarcînd realizările frumoase obținute la toate sectoarele de activitate ale Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor, P.S. Sa a adus cuvinte de laudă și mulțumire Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian pentru munca și strădania ce o depune zi de zi și ceas de ceas pentru binele Bisericii Ortodoxe Române.

Mulțumește, de asemenea, Conducerii Departamentului Cultelor pentru înțelegerea ce o arată pentru buna desfășurare a activității Bisericii noastre strămoșești și asigură că preoții și credincioșii noștri își vor face pe deplin datoria, fiind în pas cu vremea și răspunzînd în toate împrejurările la chemările Bisericii și Patriei.

Apoi, P.S. Episcop Roman Ialomițeanul, mulțumește membrilor Adunării Eparhiale pentru contribuția lor la bunul mers al lucrărilor din cadrul Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor, felicitîndu-i totodată pentru dragostea lor față de acest Înalt for bisericesc din care fac parte, precum și pentru participarea la ședința anuală de lucru.

Cu acestea, la orele 14,30, «Lucrările Adunării Eparhiale a Arhiepiscopiei Bucureștilor pe anul 1975» au fost declarate închise.

PR. ANTON POȘIRCĂ — SECRETAR EPARHIAL

CEA DE A IV-A CONFERINȚĂ DE ORIENTARE A CLERULUI DIN CUPRINSUL ARHIEPISCOPIEI BUCUREȘTILOR

Între 18 și 27 noiembrie 1975 s-a ținut cea de a IV-a conferință de orientare a clerului din cuprinsul Arhiepiscopiei Bucureștilor. S-a ținut la sediul celor 21 de protoierii din cuprinsul eparhiei, sub președinția delegaților Centrului Eparhial.

Desfășurată sub nimbul celor două evenimente jubiliare ale Bisericii Ortodoxe Române — împlinirea a 50 de ani de la ridicarea Bisericii Ortodoxe Române la rangul de Patriarhie și a 90 de ani de la autocefalie, conferința a constituit un omagiu adus memoriei înaintașilor noștri și poporului credincios, care prin muncă și luptă au ridicat prestigiul Bisericii Ortodoxe Române la o treaptă superioară pe linia noilor orientări ecumeniste.

Prin participarea celor mai reprezentative personalități ale ortodoxiei, în frunte cu doi Patriarhi — Sanctitatea Sa Patriarhul Pimen al Moscovei și al întregii Rusii și Prea Fericitului Patriarh Maxim al Bisericii Bulgariei — ale bisericilor și cultelor din țară și de peste hotare, aceste două mari evenimente jubiliare au marcat două momente de primă importanță din istoria Bisericii române.

La ședința jubiliară festivă a Sfintului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române din ziua de 1 noiembrie 1975 a fost semnat și Tomosul pentru ridicarea la rangul de Arhiepiscopie a Episcopiei Dunării de Jos, cu titlul de «Arhiepiscopia Tomisului și Dunării de Jos» și a refacerii Episcopiei Alba Iuliei.

Tema Conferinței care a prezentat aceste două jubilee bisericești intitulată: «Aniversarea a 50 de ani de la ridicarea Bisericii Ortodoxe Române la rangul de Patriarhie și a 90 de ani de la recunoașterea autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române» a fost studiată și prezentată de întreaga preoțime ortodoxă română.

Astfel, Conferința a început prin oficierea tradiționalului Tedeum de mulțumire de către un sobor de preoți dintre cei prezenți, răspunsurile fiind date de către toți cei de față. Astfel, în ziua de 18 noiembrie 1975 s-a ținut conferința la următoarele protoierii:

La protoieria circa 1 Capitală

A prezidat P. C. Pr. Alexandru Ionescu. Tema a fost dezvoltată de preotul Toma Stănciulescu.

Au luat parte la discuții și completări preoții: Andreescu Spiridon, Vasile Bria, Gheorghe Cunescu, Roșca Serghie și Mihai Bulacu.

Circa II Capitală

A prezidat P. C. Pr. Alexandru Ionescu, vicarul Arhiepiscopiei Bucureștilor.

Tema a fost susținută de preotul Tuță Nica. Au luat parte la discuții și completări preoții: Enăchescu Nicolae, Miron Ianculescu, Dimancea Stan, Mîntulescu Zaharia, Negoiaș Atanasie, Mihai Ștefan și Pop Vasile.

Protoieria Cîmpina

A prezidat P. C. Pr. Prof. Ene Braniște, de la Institutul teologic din București.

Subiectul a fost dezvoltat de preotul Floroiu Gheorghe. Au participat la discuții și completări preoții: Sambriș Ion, Popescu Grigore, Stoica Ionel, Săvulescu Gh., Vasiliu-Ștefan Vlăduț, Grigorescu Ion. A prezentat raportul de activitate preotul Măinescu Dumitru.

Protoieria Urziceni

A prezidat P. C. Pr. Teodor Cazan, consilier patriarhal.

Subiectul a fost tratat de preotul Mihăilescu Constantin. Au luat parte la completări și discuții preoții: Baltag Porfirie, Vasile Neagu, Pahonțu Moise, Leon Rădulescu, Prisacă Constantin, Nicolae Uzună, Zaharia Alexandru și Marinescu Alexandru.

A citit raportul de activitate preotul Anghel Grigore.

Protoieria Videle

A prezidat P. C. Pr. Sabin Verzan, consilier patriarhal.

Tema a fost dezvoltată de preotul Ciochinaru Ion. Au participat la discuții și completări preoții: Mitu Grigore, Marin Alecu, Negoită Gavril, Danciu Ilie și Zaharcu Valentin.

Au prezentat rapoarte de activitate preoții Mihai Constantin și Alecu Zamfir.

ÎN ZIUA DE 19 NOIEMBRIE

La protoieria Fetești

A prezidat P. C. Pr. Vasile Diaconescu, Inspector eparhial.

Subiectul a fost tratat de preotul Stoian Florin. Au luat parte la completări și discuții preoții: Roșcovanu Aurel, Chivu David, Done Gheorghe Mihai, Panait Ion și Nicolescu Gheorghe.

Au prezentat rapoarte de activitate preoții Dojan Nicolae și Runcanu Ion.

La protoieria Ploiești

A prezidat P. C. Pr. Petre F. Alexandru, consilier mitropolitan.

Tema a fost susținută de preotul Alexandrescu Pompiliu. Au luat parte la discuții preoții: Polisciuc Nicolae, Tănăsescu Aurel, Georgescu Dumitru, Gheorghiu Mihai, Roșu Gheorghe, Cernea Nicolae, Buță Constantin, Tănăsescu Ion, Gheorghe Ion, Gheorghe Vasile și Barac Virgil.

La Turnu Măgurele

A prezidat P. C. Pr. Octavian Iatan, consilier mitropolitan.

Subiectul a fost tratat de preotul Voicu Nicolae. Au participat la discuții preoții: Zoiescu Alexandru, Stănescu Ion, Teodorescu Gh., Pascaru Artemon, Ivan. Nicolae, Nițulescu Iancu și Alexandru Dincă.

La Titu

A prezidat P. S. Episcop Roman Ialomițeanul, Vicarul Arhiepiscopiei Bucureștilor.

Tema a fost dezvoltată de preotul Albu Alexandru. Au luat parte la discuții preoții: Petrescu Ștefan, Radu Dumitru, Popescu Alexandru, Grecicosei Simion, Popescu Vasile, Covali Vladimir, Surugiu Ion, Petrescu Constantin și Pircălabu Ion.

Au citit rapoarte de activitate preoții: Sărăroiu Gheorghe, Vulpescu Dumitru, Stanciu Dumitru și Ștefănescu Nicolae.

Circa I Ilfov

A prezidat P. C. Pr. Alexandru Ionescu, vicar mitropolitan.

Subiectul a fost tratat de preotul Măinescu Traian. Au luat parte la discuții preoții: Georgescu Florea, Constantinescu Andrei, Trăistaru Nicolae, Toma Marin și Stoian Gheorghe.

Au prezentat rapoarte de activitate preoții Niță Mihai și Bantaș Gheorghe.

ÎN ZIUA DE 20 NOIEMBRIE

Protoieria Alexandria

A prezidat P. C. Pr. Mihail Marinescu, consilier mitropolitan.

Tema a fost dezvoltată de preotul Coman Ilie. Au luat parte la discuții și completări preoții: Jurubiță Marin, Bonaș Nicolae, Lăzărescu Irineu, Alexandrescu Constantin, Gologan Marin, Stoicescu Petre, Mitroi Stancu și Săndulescu Constantin.

Au citit rapoarte de activitate preoții Popescu Ion și Sandu Ion.

Protoieria Tîrgoviște

A prezidat P. C. Pr. Octavian Popescu, consilier patriarhal.

Subiectul a fost tratat de preotul Ceaușu Ion. Au participat la discuții și completări preoții: Georgescu Florian, Abramescu Mihail, Voinea Ion, Parnia Corvin, Mihai Constantin, Enăchescu Zoie, Petrescu Ion, Nițescu Constantin.

Au prezentat rapoarte de activitate preoții Ulieru Ion și Marinescu Nicolae.

Protoieria Slobozia

A prezidat P. C. Pr. Octavian Iatan, consilier mitropolitan.

Tema a fost prezentată de preotul Alexandrescu Marin. Au luat parte la completări și discuții preoții: Negoită Ilie, Ștefan Constantin, Dumitrescu Atanasie, Dincă Bratu, Traian Lungu, Breteanu Petre, Voiculescu Vasile, Petre C. Ion și Ionescu Gheorghe.

Au citit rapoarte de activitate preoții Peiu Ștefan și V. Voiculescu.

Circa III Capitală

A prezidat P. C. Pr. Ion Cristache, consilier mitropolitan.

Subiectul a fost dezvoltat de preotul Bădescu Constantin. Au luat parte la completări și discuții preoții: Mircea Ion, Totolici Ion și Grancea Constantin.

Protoieria Giurgiu

A prezidat P. C. Pr. Alexandru Ionescu, vicar mitropolitan.

Subiectul a fost prezentat de preotul Constantinescu Ion. Au luat parte la completări și discuții preoții Dumitrescu Ion, Paraschivescu Ion, Răzvan Ion, Bădărică David și Vătășanu Alexandru.

Au citit rapoarte de activitate preoții Croitoru Marin și Burcea Gheorghe.

ÎN ZIUA DE 25 NOIEMBRIE

Protoieria Oltenița

A prezidat P. C. Pr. Ion Popa, consilier mitropolitan.

Tema a fost tratată de preotul Sandu Dumitru. Au participat la completări și discuții preoții: Bălășescu Nicolae, Enache Marin și Mateescu Gheorghe.

Au prezentat rapoarte de activitate preoții Teodorescu Dumitru și Voiculescu Gheorghe.

Protoieria Găiești

A prezidat P. C. Pr. Octavian Iatan.

Subiectul a fost prezentat de preotul Ștefan Popescu. Au luat parte la completări și discuții preoții: Bărbulescu Laurențiu, Guja Pavel, Popescu Mihail, Dumitrescu Constantin, Petcu Gheorghe, Constantinescu Adrian, Marin Stoica, Chițescu Nicolae, Popescu Florică.

Au citit rapoarte de activitate preoții Ciucă Luca și Popescu Ion.

Protoieria Vălenii de Munte

A prezidat P. C. Pr. Teodor Cazan, consilier patriarhal.

Subiectul a fost susținut de preotul Dumitrescu Florea. Au participat la discuții și completări preoții: Ionescu Gheorghe, Zbircea Constantin, Andronache Teodor, Bălășoiu Ion, Pufulete Silviu, Levu Nicolae și Rădan Gheorghe.

ÎN ZIUA DE 26 NOIEMBRIE

La Protoieria Cîmpulung Muscel

A prezidat P. C. Pr. Ion Cristache, consilier mitropolitan.

Subiectul a fost dezvoltat de preotul Petrescu Zaharia. La completări și discuții au luat parte preoții: Pirvu Ion, Manu Dănuț, Dumitrache Spiridon, Bărboi Petre și Petrescu Luca.

Au citit rapoarte de activitate preoții Becuț Ion și Stanca Sisoie.

La Protoieria Il Ilfov

A prezidat P. C. Pr. Ion Popa.

Tema a fost dezvoltată de preotul Popescu Victor. La completări și discuții au luat parte preoții: Barbu Gheorghe, Popescu Mihai, Bădie Gheorghe, Popescu Mihai, Drăgoicea Ion, Țoneș Ion.

Au citit rapoarte de activitate preoții Cățe Gheorghe și Drăgoicea Ion.

În continuare s-au adus la cunoștința preoțimii evenimentele bisericești externe și interne desfășurate de la ultima conferință, și anume:

— Conferința Teologiei pastorale ținută la Uppsala-Suedia, între 30 august și 20 septembrie 1975 la care a participat o delegație a Bisericii noastre formată din P. S. Episcop Antonie Ploieșteanul, Vicar patriarhal și P. C. Pr. Profesor onorar Dumitru Stăniloae.

— Congresul al VII-lea Internațional de studii patristice, ținut la Oxford între 3 și 8 septembrie 1975, la care a participat ca delegat al Bisericii ortodoxe române P. C. Pr. Prof. onorar Ioan G. Coman.

— Sesiunea Comitetului Conferinței creștine pentru pace, ținut la Siofok-Ungaria între 15 și 20 septembrie 1975 la care a luat parte o delegație a Bisericii Ortodoxe Române formată din I. P. S. Mitropolit Nicolae Corneanu, mitropolitul Banatului, P. S. Episcop Nestor, vicarul Mitropoliei Olteniei și P. C. Pr. Ilie Georgescu.

— Consultația ortodoxă organizată de Consiliul Ecumenic al Bisericilor, între 17—21 septembrie 1975, la care au luat parte ca delegați ai Bisericii noastre P. S. Episcop Antonie Ploieșteanul, vicar patriarhal și P. C. Pr. Prof. Dumitru Popescu, *prorectorul Institutului teologic din București.*

— Conferința creștină pentru pace cu rezultatele Conferinței pentru securitate și cooperare în Europa, ținut la Buckow, R. D. a Germaniei între 27 și 30 octombrie 1975, la care a participat P. C. Pr. Profesor Dumitru Popescu.

— Consultația: Responsabilitatea creștină universală față de Orientul mijlociu, ținută la Cartigny-Elveția între 24 și 29 octombrie 1975, la care a participat P. C. Pr. Asistent Stan Alexandru.

— Vizita făcută Bisericii Ortodoxe Române de către Profesorul Mihael Evdochimov de la Universitatea Poitier-Franța.

Ca evenimente interne au fost comunicate:

— Adunarea Națională Bisericească, din 16 octombrie prin care s-a hotărât modificarea art. 5 din Statutul B.O.R. și înființarea Arhiepiscopiei Dunării de Jos avînd un vicariat la Tomis Constanța și înființarea Episcopiei de Alba Iulia.

— Cele două aniversări care au fost sărbătorite și care au făcut obiectul Conferinței de față.

Astfel Conferința de orientare din luna noiembrie a constituit nu numai o sărbătorire a Bisericii noastre dar și un omagiu adus Bisericii noastre și marilor noștri înaintași.

REDACTIA

VIZITA FRĂȚEASCĂ A P. S. EPISCOP-VICAR ROMAN IALOMIȚEANUL LA CRAIOVA

La invitația Înalt Prea Sfințitului Mitropolit *Teoctist* al Olteniei, P. S. Episcop-Vicar Roman Ialomițeanul al Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor a făcut o scurtă vizită la Craiova, după terminarea festivităților înscăunării P. S. Arhiepiscop-Vicar Gherasim Piteșteanul la Rm. Vilcea din 30 noiembrie 1975.

Luni, 1 decembrie 1975 P. S. Episcop-Vicar Roman Ialomițeanul a sosit la Craiova, însoțit de P. Cuv. Arhidiacon Nicanor Motorga de la Catedrala patriarhală din București, de P. C. Arhidiacon Costel Dumitrescu de la aceeași catedrală și de dl. Cezar Vasiliu, redactorul Buletinului «Romania Orthodox Church News» editat de Serviciul de Relații Externe al Patriarhiei Române.

P. S. Episcop-Vicar Roman Ialomițeanul și însoțitorii P. S. Sale au fost întâmpinați de P. S. Episcop-Vicar Nestor Severineanul al Sfintei Arhiepiscopii a Craiovei, care a condus pe oaspeți mai întâi la *Seminarul teologic din Moleni-Craiova*. Aici, s-a vizitat mai întâi biserica minăstirii Bucovățul-Vechi, explicațiile fiind date de însuși P. S. Episcop-Vicar Nestor Severineanul. A urmat vizita la biblioteca Seminarului și la o clasă, a V-a, la ora de liturgică predată de P. C. Pr. Prof. Ioan Răduț. P. S. Episcop-Vicar Roman Ialomițeanul a pus câteva întrebări legate de simbolismul unor gesturi din timpul proscomidiei și a îndemnat pe elevii seminariști să se pregătească cât mai temeinic pentru a deveni slujitori demni ai sfințelor Altare și cetățeni devotați Patriei noastre scumpe.

La ieșirea din clasă, corul Seminarului teologic — dirijat de P. C. Pr. Prof. Teofil Sanda — a intonat imnul «Pre Stăpînul».

A urmat vizita la *minăstirea Jitianu*. Aici s-a vizitat, mai întâi, biserica minăstirii, explicațiile fiind date tot de P. S. Episcop-Vicar Nestor Severineanul. S-a trecut apoi la vizitarea muzeului de icoane, veșminte și obiecte religioase, amenajat în clădirea adiacentă bisericii. Oaspeții au rămas adînc impresionați de frumusețea exponatelor și au semnat în «Cartea de onoare» a muzeului.

P. S. Episcop-Vicar Roman Ialomițeanul și însoțitorii săi au revenit apoi la *Centrul mitropolitan*. Aici au fost întâmpinați de însuși Înalt Prea Sfințitul Mitropolit *Teoctist* al Olteniei în bisericuța de lemn strămutată de curînd în incinta Complexului mitropolitan din comuna Tălpănești, județul Gorj, construcție din secolul al XVIII-lea, avînd hramul «Toți Sfinții». I. P. S. Sa era însoțit de colabo-

ratorii de la Centrul mitropolitan, cărora le-au fost prezentați oaspeții. Aceștia au putut admira minunatele icoane pictate pe lemn, arhitectura originală și reconstruirea fidelă a bisericii, așa cum a fost construită în comuna Tălpănești.

P. S. Episcop-Vicar Roman Ialomițeanul și însoțitorii săi au putut admira apoi noul Palat administrativ al Mitropoliei Olteniei, construcție ultramodernă inaugurată în 1972, care alături de aceea a Teatrului Național constituie fala arhitecturii craiovene, și Reședința mitropolitană, construită în stil baroc, la care, prin grija I. P. S. Mitropolit Teoctist al Olteniei, s-a amenajat recent o sală de recepții de peste 150 locuri.

I. P. S. Mitropolit Teoctist a reținut pe oaspeți la dejun.

În seara aceleiași zile, P. S. Episcop-Vicar Roman Ialomițeanul și însoțitorii săi au plecat la București cu trenul, fiind conduși la gară de P. C. Pr. Consilier I. Păunescu.

CEZAR VASILIU

BISERICA DIN PAROHIA LIVADEA, JUDEȚUL PRAHOVA

Ziua de 2 noiembrie 1975 a fost, pentru credincioșii din parohia Livadea din Protoieria Vălenii de Munte, un prilej de mare bucurie duhovnicească, pentru că în această zi s-a resfințit biserica parohială, căreia, mai întâi i se făcuse unele reparații interioare și exterioare, fiind apoi pictată, în întregime, în interior.

Pregătirea acestei sărbători a început din ajunul zilei, seara, cînd un sobor condus de P. C. Pr. Doru Cristea, parohul bisericii Livadea, a săvîrșit slujba Vecerniei și Litia.

A doua zi, la orele 7,30, același sobor de preoți în frunte cu P. C. Pr. Constantin Dobra, Protopopul Protoieriei Vălenii de Munte, alături de credincioșii parohiei veniți în număr mare la biserică, au întîmpinat, după cuviință pe P. C. Pr. Alexandru Ionescu, Vicarul Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor, delegatul Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian, în vederea resfințirii bisericii Livadea. P. C. Sa a fost însoțit de P. C. Diac. Gh. Bogdaproste, redactorul revistei «Glasul Bisericii».

După tradiționalul înconjur al bisericii cu stropirea cu aghiazmă, s-a intrat în biserică, cu același ritual, și s-a săvîrșit Sfînta Liturghie într-un cadru solemn.

După terminarea serviciului religios, a luat cuvîntul P. C. Protopop Constantin Dobra care, după ce și-a exprimat bucuria de a avea la această sărbătoare ca delegat pe P. C. Pr. Vicar Alexandru Ionescu, a făcut o scurtă dare de seamă a situației cu parohiile din Protoieria Vălenii de Munte, remarcînd rîvna preoților și credincioșilor în vederea înfrumusețării și bunei gospodăririi a sfintelor lăcașuri de închinare.

Referindu-se la munca de restaurare și repictare a bisericii din parohia Livadea, P. C. Sa a subliniat, în mod special, ajutorul deosebit pe care Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian l-a acordat acestei parohii, remarcînd în același timp meritele deosebite ale vrednicului și neobositului preot Doru Cristea, care ajutat de Consiliul și Comitetul parohial, de credincioșii parohiei, cu multă rîvnă și dăruire, cu dragoste și hărnicie au dus la bun sfîrșit toate lucrările.

În încheiere, P. C. Protopop Constantin Dobra, aducînd mulțumiri Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian pentru grija deosebită pe care o are pentru sfîn-

tele lăcașuri, precum și Departamentul Cultelor care încurajează și sprijină păstrarea, conservarea și buna rânduială a bisericilor și monumentelor istorice, a spus : «Prea Cucernice Părinte Vicar și iubiți crdincioși, sintem convinși că actul acesta al resfințirii bisericii parohiale Livadea va rămâne încrustat pe pisană de piatră și pe răbojul documentului de resfințire care a fost citit astăzi, fiind o mărturie grăitoare a bucuriei tuturor celor ce iubesc Casa Domnului. Vă rugăm P. C. Părinte Vicar să asigurați pe Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian că preoții și credincioșii Bisericii își iubesc locașurile de închinare, păstrează datinile și jertfesc oricând cu dragoste pentru propășirea Bisericii străbune. Totodată, și unii și alții sint uniți în jurul înaltei Conduceri de Stat, sprijinind totdeauna acțiunile obștești de înfrumusețare și înflorire a scumpei noastre Patrii.

Însuflețiți de aceste sentimente, pășind către casele noastre vom duce amintirea acestei frumoase zile și celor care, din motive binecuvintate, nu s-au putut invrednici să fie împreună cu noi la această serbare duhovnicească. Cu ajutorul Maicii Domnului, patronul acestei biserici, să mulțumim lui Dumnezeu pentru harul ce l-a pogorit, prin rugăciunile preoților, asupra acestui sfânt lăcaș și asupra credincioșilor noștri, dăruindu-ne tuturor cele bune și de folos pentru mîntuire. Cu acestea vă spunem încă odată bine ați venit în mijlocul nostru și vă mulțumim tuturor pentru osteneală».

În continuare a luat cuvîntul P. C. Pr. Doru Cristea, preotul paroh, care — în numele credincioșilor și organelor parohiale — a făcut o amplă dare de seamă asupra felului cum au decurs lucrările de restaurare a picturii, care au fost făcute prin dania credincioșilor, cu ajutorul Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor și lărga înțelegere a organelor de Stat în frunte cu Departamentul Cultelor. P. C. Sa își exprimă, de asemeni, marea bucurie pentru sărbătoarea resfințirii bisericii, care încununează strădania multor ani de activitate pastorală și gospodărească în parohia Livadea.

În încheierea cuvîntării aduce prinosul său de recunoștință Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian, Onoratului Departament de Culte, P. C. Pr. Vicar Alexandru Ionescu și tuturor ostenitorilor care au contribuit la desăvîrșirea lucrului împlinit așa de frumos la biserica parohială.

Cel din urmă a vorbit P. C. Pr. Vicar Alexandru Ionescu, delegatul Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian, care a spus printre altele :

«Am venit cu nespusă bucurie în satul dumneavoastră, spre a lua parte la această mare sărbătoare a resfințirii bisericii de aici, unde păstorește părintele Doru Cristea, vrednic slujitor al altarului. Îngăduiți-mi ca la urarea de «bun venit» în mijlocul dumneavoastră făcut de P. C. Părinte Protopop Constantin Dobra, să vă răspund din toată inima : «bine v-am găsit».

În numele Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian, Arhipăstorul nostru, al tuturor, vă aduc sincere felicitări pentru această frumoasă realizare din viața parohiei dumneavoastră, care au prilejuit această festivitate. Iar eu personal felicit pe părintele paroh Doru Cristea, care de-a lungul anilor de postorație s-a străduit să îplinească cu prisosință cuvîntul Scripturii care zice : «binecuvintează Doamne pe toți cei ce iubesc podoaba Casei Tale». Este un lucru minunat ceea ce ați făcut aici, care merită toate laudele, și acestea le aducem atît părintelui paroh, cit și dumneavoastră, tuturor credincioșilor acestei parohii, care ați fost alături de el și l-ați ajutat în aceste minunate lucrări. Iată că astăzi biserica dumneavoastră își

deschide din nou ușile pentru a vă primi, la sinul său, spunându-vă: veniți la mine toți cei care doriți să spuneți lui Dumnezeu gândurile și nevoile voastre sufletești, căci El, Tatăl nostru ceresc, vă cheamă și vă învață cum să vă purtați și cum să trăiți, spre a fi bine plăcuți Lui, pentru ca prin rugăciune, fapte bune și trăire cu adevărat creștină, să dobândiți mintuirea sufletelor voastre».

În continuare P. C. Pr. Vicar Alexandru Ionescu, a vorbit despre rolul credinței în viața credincioșilor, și că ea este aceea care mângâie suflete și le înalță către Dumnezeu. Și această înălțare credincioșii o cunosc venind la sfânta Biserică, unde primesc învățătura Sfinților Apostoli și unde li se predă învățătura Domnului Hristos. Aici — zice P. C. Sa — învățați să iubiți și să faceți dreptatea, să prețuiți munca și pacea, să fiți ascultători de mai marii voștri și să faceți binele practicînd bunătatea, care este cea mai mare virtute creștină.

În încheiere, P. C. Pr. Alexandru Ionescu felicită și îndeamnă pe credincioși să fie adevărați fii iubitori ai Bisericii și ai Patriei, făgăduind tuturor că va raporta Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian despre frumoasa lucrare ce s-a realizat în parohia Livadea.

S-a oficiat apoi Polihroniul pentru Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian, pentru Conducerea de Stat, pentru slujitorii, consilierii, episcopii și enoriașii bisericii din Livadea, precum și pentru toți cei care au participat la această solemnitate.

S-a oficiat slujba parastasului pentru ctitorii răposați ai bisericii.

Potrivit datinei, festivitatea s-a încheiat cu o agapă frățească la casa preotului paroh.

ASISTENT

BISERICA DIN PAROHIA MAGULA — JUDEȚUL PRAHOVA

Duminică 9 noiembrie 1975 credincioșii parohiei Magula din Protoieria Ploiești, județul Prahova, au trăit clipe de rară sărbătoare prilejuite de resfințirea locașului lor de închinare.

La ora stabilită pentru programul slujbei de resfințire, au sosit delegații Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian în persoana P. C. Consilier Petre F. Alexandru și P. C. Consilier Ion Cristache, însoțiți de diaconul Ion Bănățeanu, Secretarul Șef al Institutului teologic din București.

Înconjurați de un sobor de slujitori în frunte cu P. C. Protoieru Ștefan Săvulescu de la Ploiești, părinții delegați au oficiat, potrivit rînduielilor canonice, resfințirea exteriorului bisericii cu ocolirea tradițională, apoi au purces la sfințirea picturii din biserică prin stropirea cu apă sfințită și ungerea cu Sfîntul și Marele Mir.

Înainte de săvîrșirea Sfintei Liturghii, P. C. Protoieru Ștefan Săvulescu a dat citire documentului întocmit pentru această festivitate, în care s-a arătat că această măreață biserică, ridicată cu aproape 50 de ani în urmă, precum și lucrările de restaurare, de pictură și de înfrumusețare a sfîntului locaș, făcute în curgerea vremii, dovedesc grija și dragostea deosebită pentru sfîntul locaș a preotului și credincioșilor acestei parohii.

Răspunsurile la Sfânta Liturghie au fost date de toți credincioșii prezenți în biserică. Predica zilei a fost rostită de preotul Marin Ciliă.

După terminarea Sfintei Liturghii, P. C. Protoieru Ștefan Săvulescu, în darea de seamă făcută, a arătat că realizările din cursul anului 1975 obținute la foarte multe biserici din Protoierie, se datoresc rivnei credincioșilor strâns uniți în jurul preotului lor, ca și înțelegerii organelor comunale și Departamentului Cultelor.

În cuvântul său, preotul Iconom Stavrofor Constantin Dumitru, parohul bisericii din Magula, arată în scurte cuvinte o parte din realizările sale la această parohie. Astfel în anul 1928 a zidit clopotnița; între 1933—1938 a zidit actuala biserică monumentală; în 1939, casa parohială; în 1945 s-a ocupat de punerea la adăpost a altarului vechii biserici, ce se găsește în curtea bisericii; în 1965 a construit o magazie nouă din cărămidă; în 1975 a restaurat pictura bisericii, care a prilejuit solemnitatea de astăzi.

Toate aceste realizări și împliniri ale unui preot într-o viață de 50 de ani la aceeași biserică, preotul paroh le închină smerit Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian, Întâistătător al Sfintei noastre Biserici.

P. C. Consilier Ion Cristache îndeamnă pe credincioșii acestei parohii ca atunci când intră în sfânta biserică să fie împăcați între ei pentru a putea aduce laudă și mulțumire lui Dumnezeu pentru tot binele primit de la El. Fericită apoi călduros pe vrednicul preot Constantin Dumitru pentru frumoasele sale realizări de la această parohie.

La sfârșit ia cuvântul P. C. Consilier Petre F. Alexandru care își arată mulțumirea că Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian i-a dat sarcina ca împreună cu C. P. Consilier Ion Cristache să ia parte la această sărbătoare a credincioșilor creștini ortodocși din parohia Magula. P. C. Sa spune în continuare că știe din rapoartele Protoieriei Ploiești că la Magula este o biserică mare și frumoasă așezată în mijlocul unui adevărat parc; că aici păstorește de vreme îndelungată un prea vrednic preot, părintele Constantin Dumitru, care s-a străduit și cu construcția acestei biserici, acum aproape o jumătate de veac în urmă și cu împodobirea ei, ca și cu repictarea ei acum. Constată cu multă bucurie că într-adevăr la Magula este o biserică frumoasă și îngrijită, datorită acestui preot mic la stat, dar mare la suflet, de o vrednicie, energie și spirit gospodăresc rar întâlnite. Și mai constată că toți credincioșii stau în jurul preotului lor, îl ascultă, îl ajută și fac tot ce este cu putință, pentru ca biserica lor să fie pe măsura credinței și dragostei lor față de Dumnezeu și de Biserica Sa.

Prea Cucernicia Sa îndeamnă pe credincioși ca și de aici înainte să dea ascultare sfaturilor preotului lor, să-și păstreze credința strămoșească și să trăiască învățătura pe care le-o dă Biserica. Aici, în biserică, ei învață și sînt sfătuiți să fie buni, cinstiți, harnici, iubitori de pace, să-și iubească aproapele, să iubească și să respecte pe Conducătorii noștri care se străduiesc pentru binele și fericirea noastră a tuturor și pentru viitorul fericit al Patriei noastre. Urmind și trăind învățătura Bisericii, ne asigurăm și pentru viața pămîntească binele și mulțumirea și totodată ne asigurăm și fericirea și trăirea în veci, după trecerea din această viață, în lumea celor bine plăcuți Domnului.

P. C. Consilier Petre F. Alexandru fericită și aduce laude vrednicului preot Constantin Dumitru. Cunoscîndu-i frumoasele realizări, Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian i-a acordat de multă vreme cele mai înalte ranguri bisericesti: cel de «Iconom Stavrofor» și «Crucea Patriarhală». Acum Prea Fericirea Sa îi trimite părintelui Dumitru ca și credincioșilor din Magula toată lauda, precum și bine-

cuvîntarea sa părintească și patriarhală, ca și toate urările Prea Fericirii Sale de bine, de sănătate și de mult spor atît în munca de zi de zi, cît și în strădania lor de sporire duhovnicească.

La sfîrșit se oficiază un Te-Deum și apoi un parastas pentru toți cei adormiți întru Domnul, care și-au dat obolul lor în toate chipurile pentru construirea și restaurarea acestei sfinte biserici.

Apoi, toți cei de față pleacă la casele lor, mulțumiți că în această zi s-a încununat munca și dorința lor ca măreața biserică zidită cu trudă de ei și de părinții lor să fie aduse la frumusețea cea dintîi, spre a rămîne urmașilor, împodobită, așa cum se cuvine să fie un lăcaș al Domnului.

ASISTENT

BISERICA DIN PAROHIA PODURILE DE JOS — JUDEȚUL DÎMBOVIȚA —

9 noiembrie, zi de toamnă, cînd firea înconjurătoare își schimbă veșmintul frumos al verii într-un veșmînt răcoros, cînd pămîntul și-a dat cu dărnicie bogatele roade, celor ce l-au lucrat și în care meleagurile pline de farmec ale parohiei Podurile de Jos au îmbrăcat o deosebită haină de sărbătoare. La acestea s-a adăugat bucuria credincioșilor din parohie care, în acea zi, au trăit solemnitatea resfințirii bisericii din satul lor.

Încă din ajun, un sobor de preoți în frunte cu P. C. Pr. Leonard Popescu au săvîrșit slujba sfințirii artoselor.

A doua zi — duminică — a avut loc însăși sfințirea bisericii de către P. C. Pr. Alexandru Ionescu, Vicarul Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor ca delegat al Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian. P. C. Sa a fost însoțit la acest moment festiv de către P. C. Pr. David Popescu, Secretarul Sectorului Cultural—Social al Sfintei Mitropolii și P. C. Diac. Gheorghe Bogdaproste, redactorul revistei «Glasul Bisericii».

La orele 8,30 un sobor condus de P. C. Pr. Ioan Dumitrescu, Secretarul Protoieriei Tîrgoviște, alături de numeroși credincioși îmbrăcați în haine de sărbătoare au întîmpinat delegația Sfintei Arhiepiscopii.

După slujba sfințirii apei și a ungerii bisericii cu Sfîntul și Marele Mir, se intră în biserică și se oficiază Sfînta Liturghie, răspunsurile la strană fiind date omofonic de către credincioși.

După terminarea Sfintei Liturghii a luat cuvîntul P. C. Pr. Ioan Dumitrescu, Secretarul Protoieriei Tîrgoviște, reprezentînd aici pe P. C. Pr. Protopop Gheorghe Ionescu care din motive de sănătate nu a putut participa personal la sărbătoarea duhovnicească de la Podurile de Jos. P. C. Sa, în numele Protoieriei Tîrgoviște și-a exprimat deosebita bucurie pentru participarea la această solemnitate festivă, care a dat tuturor prilejul de a constata vrednicia, dragostea și rivna credincioșilor din Podurile de Jos și a păstorului lor sufletesc.

În continuarea cuvîntului P. C. Pr. Ioan Dumitrescu face o scurtă dare de seamă a activității din Protoieria Tîrgoviște remarcînd că preoții își fac cu conștiinciozitate datoria față de Biserică și Stat, răspunzînd cu dăruire la toate chemările. «Și

aceasta — afirma P. C. Sa — demonstrează că preoții și-au însușit întru totul îndemnul părintești ale Prea Fericitului Părinte Patriarh, pe care, în special generația celor tineri le-au primit în Seminarile și Institutele teologice, integrându-se în mod armonios în climatul vieții noi și înfloritoare de pe meleagurile pământului strămoșesc, așa cum magistral ne îndeamnă «Apostolatul Social».

În încheiere vorbitorul a spus: «Prea Cucernice Părinte Vicar, îngăduiți-mi, ca din încredințarea Părintelui Protoiereu Gheorghe Ionescu, să vă adresez respectuoase mulțumiri pentru onoarea ce a-ți făcut-o Protopopiatului nostru, fiind prezent aici pentru resfințirea acestei biserici, ca delegat al Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian.

De asemenea, respectuoase mulțumiri aducem Departamentului Cultelor și organelor locale de Stat, pentru sprijinul ce l-au acordat în realizarea acestor frumoase lucrări.

Felicitând în mod deosebit pe toți cei ce s-au ostenit în realizarea a ceea ce vedem aici, respectuos vă rog Prea Cucernice Părinte Vicar ca toate acestea să le aduceți la cunoștință Prea Fericitului Părinte Patriarh, pentru a fi apreciate așa cum se cuvine.

Bunul Dumnezeu, să învrednicească cu darurile Sale cele bogate pe toți cei ce s-au ostenit pentru împodobirea Casei lui Dumnezeu».

Vădit emoționat a luat cuvântul Preotul Paroh, Leonard Popescu, care făcând o dare de seamă amănunțită a lucrărilor, a spus printre altele: «Lucrările executate la biserica noastră parohială au fost începute în primăvara anului 1974 și au fost executate în întregime în luna iulie 1975, realizându-se următoarele: vopsirea fierului de pe acoperiș cu deruginol și repararea lui acolo unde a fost cazul; s-a bătut dușumea în întreaga biserică, repararea tencuielilor exterioare și vopsirea pereților, tencuirea pereților la interior și pictură din nou în tehnica «Tempera grasă», executată de pictorul bisericesc Stela Ionescu; s-a vopsit întregul mobilier al bisericii la exterior și la interior. Întrucât o serie de obiecte de cult și inventar nu mai corespundeau, au fost înlocuite: Sfântul Antimis, Sfântul Epitaf, cărțile de cult pentru Sfântul Altar, icoane împărătești, precum și scaune, mese, fețe de masă, pinzeturi, covoare, preșuri etc.

Lucrarea de pictură și cheltuielile auxiliare s-au realizat din donațiile binevoitorilor credincioși ai acestei parohii.

Instalația de iluminare fiind necorespunzătoare s-a demolat și s-a făcut instalație nouă în întregime.

Lucrările de la biserica parohială Podurile de Jos, de care am făcut pomenire (numai lucrări principale) au fost executate cu fonduri provenite din contribuțiile și donațiile enoriașilor. Parohia, prin Consiliul și Comitetul parohial, a dus o muncă susținută în convingerea enoriașilor că lucrările ce se execută sînt strict necesare pentru care fapt credincioșii au înțeles glasul bisericii.

Pentru aceea, vă mulțumesc din toată inima, dumneavoastră enoriașilor acestei parohii, pentru rîvna dovedită și pentru îndelungatele strădăni ce ați depus pentru ducerea la bun sfîrșit a lucrărilor inițiate la această biserică, care întocmai ca văduva din Sfînta Evanghelie v-ați dat obolul dumneavoastră și împreună cu mine — păstorul Dvs. sufletesc — să rugăm pe Bunul Dumnezeu să ne ajute și în viitor pentru a continua și duce la bun sfîrșit lucrările care se mai cer împlinite în cadrul gospodăriei noastre parohiale».

Ca încheiere P. C. Pr. Leonard Popescu aduce mulțumiri P. C. Pr. Vicar Alexandru Ionescu pentru osteneala pe care și-a luat-o prin participarea la resfințirea bisericii Podurile de Jos. Aduce mulțumiri, de asemenea, Arhiepiscopiei Bucureștilor pentru ajutorul acordat și Departamentului Cultelor, Conducerii locale de Stat și organelor parohiale.

Festivitatea resfințirii se încheie prin cuvântarea P. C. Pr. Vicar Alexandru Ionescu, care, aducând tuturor binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian, constată că în parohia Podurile de Jos credincioșii au adevărată dragoste față de biserica lor, fapt dovedit de ajutorul dat păstorului lor sufletesc în vederea refacerii picturii și a celorlalte lucrări săvârșite la sfântul lăcaș. Vorbindu-le credincioșilor despre credință și faptele bune și roadele lor duhovnicești, P. C. Sa îi îndeamnă ca toți să ducă adevărată viață creștină potrivit rânduieilor sfintei noastre Biserici Ortodoxe. Felicită cu căldură pe vrednicul preot Leonard Popescu, pe membrii Comitetului, Consiliului și Epitropiei parohiale, pentru minunatele realizări și le urează frumoase rezultate să aibă în toate activitățile lor obștești și personale.

La finele cuvântării sale, Părintele Vicar fâgăduiește că despre tot ce a văzut și a auzit la această frumoasă solemnitate, va raporta Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian, căci cea mai mare mulțumire a Prea Fericirii Sale este aceea de a i se aduce la cunoștință despre astfel de fapte, care fac cinste Bisericii noastre, preoților și credincioșilor ei.

S-a oficiat, după aceea, un Polihroniu pentru Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian, pentru Conducerea de Stat, pentru enoriașii parohiei Podurile de Jos și pentru toți cei care au participat la slujba resfințirii.

Slujba parastasului pentru ctitorii răposați ai bisericii a încheiat sărbătoarea parohiei și credincioșilor de la Podurile de Jos.

ASISTENT

BISERICA DIN PAROHIA ISLAZ, JUDEȚUL ILFOV

Duminică 16 noiembrie a.c. prin vrerea lui Dumnezeu s-a resfințit biserica parohială cu hramul «Sfinții Apostoli Petru și Pavel» din parohia Islaz, comuna Brănești, județul Ilfov, paroh fiind preotul Gheorghe Ivanciu. Resfințirea a fost săvârșită de către Pr. Alexandru Ionescu, Vicarul Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor, în fruntea unui sobor de preoți.

Dintre vorbitori primul a luat cuvântul P. C. Protopop Ion Dăltărețu, care a spus, printre altele: «de la venirea preotului Gh. Ivanciu în parohia Islaz, s-a început o viață cu totul înnoită, atât pe tărîmul sprijinirii activităților obștești, cât și pe tărîm pastoral-bisericesc. După renovarea fîntîinii din centrul satului, monument istoric al satului, s-a continuat cu împrejmuirea curții bisericii, cu frumoase plăci de ciment, cu trotuare în fața bisericii, împrejmuirea vechiului și noului cimitir tot cu plăci de ciment. În ultima fază, activitatea bisericească a părintelui Gh. Ivanciu a înscris renovarea picturii frumoasei biserici din Islaz și reparația ei exterioară, cu sume dăruite de credincioșii parohiei Islaz, la care se adaugă și dotația din partea Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor».

După Părintele Protopop a luat cuvîntul preotul paroh Gh. Ivanciu, care a spus printre altele :

«Astăzi 16 noiembrie, inaugurăm nu numai reparația sfîntului locaș, ci inaugurăm un șir întreg de lucrări bisericești, înfăptuite aici, ajutat de bunii mei consilieri bisericești, ajutat de bunii mei credincioși din această parohie. Împrejmuirea curții sfîntei biserici, a casei parohiale, a vechiului și noului cimitir, și cea mai importantă, refacerea picturii și reparația generală a bisericii, toate acestea sînt lucrări pe care le inaugurăm astăzi, cu ocazia resfințirii bisericii. Ultima și cea mai importantă lucrare — refacerea picturii și reparația bisericii exterior s-a executat în ultimul timp.

Dragostea nespus de mare a familiilor din parohia Islaz, arătată față de biserică și așezămintele ei, ajutîndu-ne cu sume de bani, cu munci voluntare, cu masă pentru pictori și muncitori, ne-a stimulat și ne-a îmbărbătat, făcînd ca toate strădaniile să le vedem incununat cu mult succes. La această dragoste arătată față de sfînta biserică, îmi revine obligația de a mulțumi din inimă tuturor donatorilor și de a mă ruga Bunului Dumnezeu pentru sănătatea lor.

Aceștia îmi sînt enoriașii mei din Islaz, Prea Cucernice Părinte Vicar, oameni ascultători, buni, harnici și muncitori fără pereche. Toți sînt muncitori frunțași. Cu asemenea cetățeni buni și harnici, sînt sigur că localitatea noastră va progresa și va înflori.

În sat se construiește și o frumoasă și impunătoare clădire pentru Căminul cultural, cu contribuția islăzenilor; se construiesc trotuare, se repară șoselele, drumurile etc. Iată deci, și cu respect raportez Prea Cucerniciei Voastre și tuturor celor de față, că localitatea Islaz se înscrie printre localitățile frunțașe și că oamenii de aici, răspund imediat și se achită fără întîrziere, de toate sarcinile ce le revin față de forurile superioare de Stat.

După terminarea cuvîntului preotului paroh, a luat cuvîntul Prea Cucernicul Vicar, Părintele Alexandru Ionescu, care mai întîi a lăudat strădania preotului Gh. Ivanciu, a membrilor din Consiliul și Comitetul parohial și a tuturor familiilor din parohia Islaz, care au reușit să înfrumusețeze sfînta biserică. Părintele Vicar Alexandru Ionescu a spus că merită cu prisosință ca părintelui Gh. Ivanciu să i se acorde cea mai înaltă distincție bisericească de Iconom Stavrofor și Crucea Patriarhală. În continuare, Părintele Vicar a lăudat vrednicia cetățenilor din Islaz, îndemnîndu-i să fie și pe mai departe tot așa de buni și harnici și cu ascultare atît față de Conducerea de Stat, cit și de cea bisericească.

La sfîrșitul cuvîntărilor, s-a oficiat un Polihroniu pentru Conducerea Statului, pentru Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian și toată conducerea superioară bisericească, pentru cucernicul preot paroh și organele parohiale și pentru toți ostentorii și enoriașii din parohia Islaz, după care s-a săvîrșit slujba parastasului, pentru citorii adormiți întru Domnul, cit și pentru toți cei răposați ai familiilor din această parohie.

ASISTENT

BISERICA SFÎNTUL NICOLAE — ALEXANDRIA

Ziua de 7 decembrie 1975, va rămâne o zi deosebită în cronică bisericii Sfântul Nicolae din orașul Alexandria, biserică ctitorită în anul 1948, în mahalaua de atunci a orașului: Vopseaua Verde, «oraș ctitorit și el din voința aceluiași țărani, în anul 1934».

Lucrările de renovare a bisericii, a picturii și a clopotniței, efectuate între anii 1974—1975, fiind terminate, enoriașii bisericii au ținut după datina românească să aducă smerită mulțumire lui Dumnezeu pentru lucrările terminate cu bine.

Încă de dimineață credincioșii din parohie și din oraș au început să umple biserica. Curînd a sosit și soborul de preoți și P. C. Protoiereu Ruse Constantin, delegatul Sfîntei Arhiepiscopii a Bucureștilor, care, au început slujba, aducînd laudă și mulțumirea lor înaintea lui Dumnezeu.

După sfințirea apei s-a făcut înconjurarea bisericii, stropindu-se cu apă sfințită și ungîndu-se cu Sfîntul Mir, după rînduiala canonică.

Se intră apoi în biserică, curată și împodobită ca la zi aleasă de sărbătoare și se începe Sfînta Liturghie. Predica zilei este rostită de Pr. Ivănescu Paul—Smir-dioasa, iar la sfîrșitul slujbei ia cuvîntul preotul paroh Ion Spiru, prezentînd un scurt istoric al bisericii, biserică cu o permanentă tradiție a preoților ei și a credincioșilor, de înfrumusețare a bisericii. Se dau ca exemplu preoții din familia Rizea care, împreună cu ginerele lor, regretatul preot cărturar Nedelea Georgescu, au slujit la această biserică neîntrerupt aproape 100 de ani.

Lucrarea lor este continuată de preotul Grigore Iosib, la fel de bun gospodar și muzicant de renume.

Venindu-i vremea, la rîndul său, spunea părintele paroh, să dea un exemplu în fața lui Dumnezeu, de refacere a frumuseții bisericii întunecată de dintele vremii, n-a ezitat să înceapă lucrarea.

Și, ajutat cu căldură de credincioși, de Consiliul parohial, de P. C. Protoiereu, ca și de P. C. Preot Consilier Petre Alexandru, în timp relativ scurt, a spălat și renovat pictura bisericii, a înnoit acoperișul clopotniței, a reparat casa parohială, a refăcut lumina electrică, a vopsit tot mobilierul bisericii, a reparat și vîruiul biserica și clopotnița, a procurat odăjdii, icoane noi, a înlocuit ușile și ferestrele vechi cu uși și ferestre noi etc.

Nu a fost întotdeauna lucru ușor, dar, spunea părintele Spiru, a cerut ajutor lui Dumnezeu să-i crească răbdarea și puterea, să-i înfringă ispitele trufiei și slăbiciunile trupului, ca lucru început să se termine luminos în gînd și în faptă și ca o smerită jertfă de pace și ispășire a sufletelor strămoșilor și ale trudelor noastre.

Și-a încheiat cuvîntul aducînd mulțumiri tuturor enoriașilor, Consiliului parohial, Părintelui Protoiereu, Conducerii de Stat locale și preoților slujitori pentru sprijinul acordat și frumusețea acestei zile de sărbătoare.

În cuvîntul său, P. C. Protoiereu aduce binecuvîntarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian pentru lucrarea făcută, lucrare ce se înscrie pe făgașul de realizări, de înfrumusețare a bisericilor noastre.

Își exprimă, de asemenea, toată grațitudinea pentru sprijinul pe care Statul îl acordă bisericilor în această activitate ce se înscrie alături de tot ce se face la noi în țară, pentru înfrumusețarea orașelor și satelor noastre.

Felicitând pe părintele paroh pentru ceea ce a făcut, își exprimă și regretul că din cauza sănătății se va pensiona nu înainte de a-și încheia activitatea de înfrumusețarea bisericii Sfântul Nicolae, așa cum la începutul preoției sale, a refăcut aproape complet biserica din satul Surdulești, unde fusese numit preot în 1940.

După slujbă, credincioșii și preoții au luat parte la tradiționala agapă.

ASISTENT

BISERICA SFÎNTUL GHEORGHE — GRIVIȚA DIN CAPITALĂ

În ziua de duminică 28 decembrie 1975 a avut loc tîrnosirea Bisericii Sfântul Gheorghe—Grivița din București.

Biserică impunătoare, frumos monument de artă, ce strălucește la una din porțile Capitalei, ce primește pe trecător cu căldură, iar din icoanele pictate în mozaic îl înveșmintează în haina simțămintelor biruitoare ale Sfântului Mare Mucenic Gheorghe.

Zi de sărbătoare, zi de praznic al creștinilor din vechiul cartier «Steaua», în marea lor majoritate muncitori la C.F.R., dintre care, unii au fost martorii frămîntărilor și luptelor muncitorești de la Grivița, pentru mai binele poporului și pentru pace.

Încă din ajunul zilei, — Biserica, frumos împodobită și strălucitoare, luminată de candelabre și cu pictura executată de pictorii Iosif Vassu și Gh. Răducanu, cu care a fost înzestrată în ultimii ani —, își aștepta oaspeții.

La orele 9 dimineața, Prea Sfințitul Episcop Roman Ialomițeanul, Vicarul Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor, era întîmpinat cu tradiționala «piine și sare», cu flori și cu Sfînta Evanghelie, de către soborul de preoți și de diaconi, în frunte cu P. C. Pr. Alexandru Ionescu, Vicarul Sfintei Arhiepiscopii, însoțit de PP. CC. Consilieri mitropolitani: Petre Alexandru, Ion Popa, Ion Neamu, Mihai Marinescu, Octavian Iatan, Ion Cristache, parohul Bisericii, Pr. David Popescu și Pr. Constantin Ștefănescu, Protoiereul Circ. I Capitală, — precum și de arhidiaconii: Evghenie Dascălu, Petre Zanfira, Mihail Colibă și Constantin Dumitrescu de la Catedrala Patriarhală.

După ceremonia tîrnosirii bisericii și ocolirea ei rituală, întreaga asistență a trecut prin sfîntul altar și a sărutat cu evlavie sfîntul prestol. Continuîndu-se cu sfînta liturghie arhierescă și cu slujbele de pomenire ale ctitorilor, slujba sfințirii a constituit o mare sărbătoare duhovnicească. Pericopa evanghelică a zilei a fost reflectată în predica rostită de Pr. David Popescu, arătînd că steaua care a condus pe magi la peștera din Betleem, ne conduce pe fiecare din noi pe calea credinței și a nădejdelor, spre Biserica lui Hristos, care ne primește cu căldură, cu leacurile tămăduitoare și sfințitoare ale sfîntelor taine, cu jertfa euharistică.

După oficierea Sfintei Liturghii a luat cuvîntul P. C. Pr. Constantin Ștefănescu, protoiereul Circ. I Capitală, care, după ce a salutat prezența Prea Sfințitului Episcop Roman Ialomițeanul, din nou în mijlocul credincioșilor, a arătat importanța acestei zile de neuitat pentru slujitorii și credincioșii bisericii Sfântul Gheorghe Grivița, aceasta fiind pentru ei ca o încununare a marelui praznic al Nașterii Domnului. Prin săvîrșirea sfințirii, Biserica Sfîntul Gheorghe este renăscută și reinnoită după

Încercările ce a avut de înfruntat în anii războiului și este redată cultului în toată deplinătatea ei.

P. C. Pr. Ion Cristache, consilier mitropolitan, — parohul bisericii, după ce descrie în chip măreț tabloul minunat al Betleemului — pe care l-a văzut cu ocazia vizitei făcută la Locurile Sfinte de către delegația Bisericii Ortodoxe Române în luna mai 1975 —, arată că toate lucrările de zidire a lumii și a vieții se fac în dimensiunile timpului. Subliniază că ultimii 31 de ani constituie pentru poporul și pentru țara noastră o epocă de renaștere totală, în toate domeniile de activitate. Dacă această perioadă a constituit o epocă de înflorire națională ea a fost și pentru Biserică prilej de frumoase realizări. Mai ales, după 23 August 1944, sub părinteasca și înțeleapta conducere și îndrumare dată de către Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian, au fost reînnoite și restaurate biserici, monumente istorice și minăstiri. A fost dat la o parte de pe vechi și istorice ctitorii colbul prafului și al uitării. Au fost date noi orientări preoțimii să-și îndrepte privirea spre popor, s-au elaborat noi legiuiri și s-au creat punți de înțelegere, respect și armonie între toate cultele din țară și aria și spiritul ecumenismului Bisericii. Toate acestea vorbesc în modul cel mai strălucit, de epoca de reînflorire a Bisericii Ortodoxe Române și Istoria va înregistra la loc de frunte o filă memorabilă cu numele Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian.

Mulțumește Prea Sfințitului Episcop Roman Ialomițeanul că a venit azi să sfințească Biserica și să ia legătură apropiată cu credincioșii acestei parohii. De asemenea aduce, în numele credincioșilor și slujitorilor parohiei, mulțumiri Departamentului Cultelor, care, prin reprezentanții săi a dat concurs pentru realizările acestor lucrări. De asemenea părinților care au slujit la ceremonia sfințirii Bisericii.

P. C. Pr. Alexandru Ionescu, Vicarul Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor, care a slujit la această biserică — cu ani în urmă — după ce face un istoric succint al acestui cartier bucureștean «Steaua» deapănă amintiri scumpe, evocând figuri de seamă dintre enoriașii bisericii, în frunte cu preotul Stelian Marinescu, printre care mulți erau luptători de la Grivița. Aceștia aveau suflete mari, de aur, fiind înarmați cu o credință puternică și dragoste pentru Biserica lui Hristos, căci în biserică ne-am născut, ca neam și am crescut, în credința strămoșească ortodoxă. Încheie cu cuvintele: «fie ca lucrările sfințite azi făcute prin stăruința credincioșilor și preoților înaintași ai noștri și lăsate nouă moștenire, să le lăsăm și noi urmașilor noștri ca pe ceva sfânt și prețios primit de la părinți. Fie ca această sărbătoare să rodească și mai departe».

Preotul Dumitru Popescu, fost paroh al bisericii mulți ani, după ce reamintește înființarea bisericii de către înaintași, cu sprijinul Casei Muncii C.F.R., și figuri de neuitat, ca aceea a Părintelui Stelian Marinescu, în prezent octogenar, povestește, cu emoție despre urmele cutremurului din 1940 și ale bombardamentului din 1944, care au lovit greu biserica și ale căror răni cicatrizate au fost vindecate definitiv prin sfințirea de azi. Trece în revistă pe toți cei care cu multă muncă, înțelepciune și râvnă, cu jertfa lor, au contribuit la restaurarea și înfrumusețarea acestui sfânt locaș.

Prea Sfințitul Episcop Roman Ialomițeanul, aduce binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian credincioșilor și slujitorilor acestei biserici. Mărturisind că a venit cu bucurie să vadă și să sfințească această biserică, închinată Sfințului Mare Mucenic Gheorghe, — aici, pe una din arterele principale de intrare în Capitală. Continuând, Prea Sfinția Sa, într-un frumos cuvânt duhovnicesc, vorbește credincioșilor despre «Biserică»—locaș de închinăciune și rugăciune și de îndatoririle

pe care le avem față de ea. Reflectând aceasta în paginile sfinte ale Scripturii arată că «a ridica biserica este o poruncă și o datorie, este o poruncă a lui Dumnezeu. În Vechiul Testament se vorbește despre «cortul mintuirii» și apoi despre Templul lui Solomon. Actul sfințitor al Bisericii are o deosebită însemnătate, mai ales sfințirea altarului, unde se aduc jertfe și în special jertfa cea fără de sînge. Jertfa este un semn al iubirii lui Dumnezeu; prin ea noi iubim pe Dumnezeu și ne facem viața duh, încredințîndu-ne vieții celei veșnice. Avem îndatorirea sfîntă de a iubi biserica, de a veni aici să ne rugăm, să ne mărturisim necazurile, să mulțumim lui Dumnezeu și să ne mintuim. Aici este casa noastră a tuturor credincioșilor pe care trebuie să o încălzim cu căldura rugăciunii și a inimilor noastre». Încheind, Prea Sfinția Sa felicită pe toți ostenitorii și slujitorii acestei biserici, pe toți credincioșii care au contribuit la înfrumusețarea ei și urează tuturor un bun an.

Astfel, ceremonia tirnosirii Bisericii Sfîntul Gheorghe—Grivița din București a constituit pentru credincioșii acestui cartier o zi duhovnicească măreață și de neuitat.

ASISTENT

ÎNSEMNARE

În ziua de 29 decembrie 1975, în Cabinetul de lucru al Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian, a avut loc solemnitatea înmînării «CRUCII PATRIARHALE PENTRU MIRENI», unui număr de 23 persoane care de vreme îndelungată se găsesc în serviciul Bisericii, în instituțiile centrale bisericești sau în cele de învățămînt teologic.

La orele 12 erau prezenți în Cabinetul Patriarhal, Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian, Prea Sfințitul Episcop Roman Ialomițeanul — Vicarul Sfîntei Arhiepiscopii a Bucureștilor, Prea Cucernicul Vicar Alexandru Ionescu și cei care urmau să primească distincția bisericească acordată de Întîistătătorul Bisericii noastre :

1. Prof. N. Chițescu	13. Arhit. I. Paraschivescu
2. Prof. Al. Elian	14. Ing. D. Popescu
3. Prof. Const. Pavel	15. Ing. Octavian Mateșiu
4. Prof. Iorgu Ivan	16. Avocat Mircea Fărtășescu
5. Prof. Dr. D. Timuș	17. Avocat Mircea Livezeanu
6. Prof. Gh. Nițescu	18. Gh. Popescu Vilcea
7. Avocat Vasile Stan	19. Prof. N. Grosu
8. Mircea Ionescu	20. Prof. Chiril Popescu
9. Dumitru Zoltu	21. Virgil Frangu
10. Mihail Bădiuțeanu	22. Miron Ionașcu
11. I. V. Georgescu	23. Nicolae Cenușe
12. Arhit. Gh. Naumescu	

Înainte de a li se înmîna «Crucea Patriarhală pentru mireni», P. C. Consilier Petre F. Alexandru i-a prezentat pe aceștia Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian, rostînd următorul cuvînt :

«Prea Fericirea Voastră, știm cu toți că în diferite prilejuri V-ați exprimat că dacă în ultimul sfert de veac Biserica Ortodoxă Română și-a împlinit cu succes rostul

ei în mijlocul credincioșilor, aceasta se datorește faptului că toți colaboratorii apropiați ai Prea Fericirii Voastre V-au înțeles gândurile și s-au identificat cu interesele superioare ale instituției căreia ei îi slujesc.

Intr-adevăr, nu numai preoțimea, dar și colaboratorii mireni ai Prea Fericirii Voastre au muncit cu pasiune în rosturile în care se găseau și au adus un însemnat aport în ridicarea prestigiului instituțiilor centrale bisericești: Administrația Patriarhală, Arhiepiscopia Bucureștilor și instituțiile noastre de învățămînt teologic.

Dacă avem astăzi o teologie cunoscută și apreciată și de lumea creștină din afara țării noastre, dacă scrisul nostru teologic și bisericesc face cinste Bisericii Ortodoxe Române, dacă monumentele noastre istorice bisericești sînt aduse la frumusețea cea dintîi, devenind puncte de admirație pentru turiștii străini și de reculegere pentru credincioșii noștri, dacă Biserica își chivernisește corect și cu spor bunurile sale, toate acestea se datoresc în primul rînd Prea Fericirii Voastre care ați gîndit, ați conceput și formulat principiile noi de muncă ale Bisericii noastre și apoi tuturor celor care lingă Prea Fericirea Voastră au tradus în viață aceste principii.

Preoțimii noastre care se distinge în munca pastoral-misionară și gospodărească, Prea Fericirea Voastră îi acordați laude și ranguri bisericești. Consecvent cu convingerea exprimată de Prea Fericirea Voastră că acordați tuturor colaboratorilor, deci și celor mireni, un rol important în succesele amintite ale Bisericii noastre, ați înființat «Crucea Patriarhală pentru mireni», cu care împodobiți pieptul acelor care se disting prin munca și devotamentul lor față de Biserica Ortodoxă Română.

Cu prilejul serbărilor aniversare ale Bisericii noastre din luna noiembrie a.c. V-ați gîndit nu numai la preoții vrednici din Arhiepiscopia Bucureștilor, cărora ați hotărît să le acordați diferite ranguri și «Crucea Patriarhală», dar V-ați gîndit și la colaboratorii mireni ai Prea Fericirii Voastre. Aflîndu-ne încă în cursul anului jubiliar al Bisericii Ortodoxe Române, 1975, și încă sub impresia atmosferei creată de aceste serbări, ați binevoit a aproba «Crucea Patriarhală pentru mireni» la un număr de 23 de astfel de colaboratori mireni.

Mi-ați încredințat sarcina și cinstea de a invita astăzi aici pe cei onorați de Prea Fericirea Voastră cu această distincție, spre a o primi direct de la Prea Fericirea Voastră.

Cu toată dragostea am împlinit această sarcină și Vă prezint pe cei invitați în acest scop, profesori de teologie, membri ai Consiliului Eparhial, arhitecți, ingineri și conducători ai serviciilor noastre administrative centrale».

*

După acest cuvînt, Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian a înminat fiecăruia înalta distincție și a felicitat pe toți cei care au primit-o.

În numele acestora a luat cuvîntul Dl. Prof. Dr. Timuș, consilier eparhial, care a mulțumit Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian pentru «Crucea» acordată.

Cu aceasta, scurta și sobra solemnitate a luat sfîrșit. Ea a demonstrat încă o dată că munca, cinstea și devotamentul pentru instituția în care slujești sînt întotdeauna prețuite și răsplătite.

ASISTENT

R E Î N T Î L N I R E

La inițiativa câtorva colegi, absolvenții Institutului teologic de grad universitar din București, promoția 1950, prima serie ieșită din acest lăcaș, s-au întâlnit marți 11 noiembrie 1975 în așezămîntul teologic de unde și-au luat licența acum 25 ani.

Cei care au răspuns inițiativei au fost majoritatea clerici de pe aproape toate meleagurile țării.

O reîntîlnire emoționantă, plină de semnificații duhovnicești și colegiale. Timple brumării, capete cărunte, ninse sau pleșuve, ochi senini și îmbelșugați de experiența anilor, ne-am recunoscut, ne-am îmbrățișat, ne-am uimit unul în fața altuia și ne-am transmis în tăcere sentimentele profunde și proprii care ne stăpîneau, nețărîmurita bucurie a reîntîlnirii.

Emoțiile s-au amplificat prin prezența multora dintre noi cu soțiile prin relatările despre copiii fiecăruia, unii studenți sau trecuți de 20 ani.

Venerabilii noștri profesori, între 65—85 ani, adevărate icoane coborite, parcă, din pridvorul bisericii, erau stăpîniți de aceleași profunde și inexprimabile emoții.

Prima manifestare a comuniunii de dragoste a fost în capela Institutului, Biserica Sfînta Ecaterina.

Un sobor de 8 clerici în frunte cu colegul Pr. Păunescu Toma, veteran din Maramureș, a săvîrșit Te Deum-ul de mulțumire lui Dumnezeu pentru reîntîlnire, de rugăciune pentru conducerea Bisericii străbune în frunte cu Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian, pentru conducerea noastră de Stat.

Același sobor a oficiat parastasul pentru profesorii și colegii mutați către Domnul în acest pătîr de veac. Din ochii tuturor picurau lacrimi la auzul numelui fiecăruia din cei decedați.

Răspunsurile au fost date de colegii prezenți, organizați de Pr. Ruse Liviu, colegul și dirijorul anului nostru.

S-a trecut apoi în sala de clasă, unde ne-am așezat fiecare aproape cum eram acum 25 de ani. Presbiterele și musafirii au luat loc în băncile din spate. La masa împodobită cu glaste de garoafe, au luat loc părinții și domnii profesori, în frunte cu părintele Prof. Ioan G. Coman.

Din partea dascălilor noștri, cuvîntul de deschidere și de bună reîntîlnire a fost ținut de Părintele Profesor Coman.

Șeful promoției de acum 25 de ani a rostit cuvîntul din partea colegilor, începînd cu psalmul: «Iată acum ce este bun sau ce este frumos fără numai a locui frații împreună». În cuvîntul său, a exprimat bucuria reîntîlnirii, care are loc imediat după jubileul de 50 de ani de la înființarea Patriarhiei noastre și 90 ani de autocefalie. În continuare a arătat că seria aceasta, acum 25 de ani, a trimis cel mai mare contingent la frații noștri din Transilvania, atunci reveniți la Biserica-Mamă. Seria aceasta s-a divizat în două după reforma învățămîntului, unii continuînd teologia, alții absolvînd alte facultăți și ajungînd în diferite funcții laice.

S-a scos în evidență că disciplina și profunzimea morală și duhovnicească a devenit o trăsătură fundamentală a tuturor colegilor, clerici sau mireni, ceea ce i-a făcut, la locul de muncă, exemple demne de admirat. Această reliefare se datorește în mare măsură colaborării unice și bine conturate dintre Biserică și Stat, scopurilor finale pe care le urmăresc: instaurarea principiului dreptății, al bunătății spirituale, a propășirii materiale și duhovnicești a poporului, disciplina în muncă și în toate acțiunile vieții, jertfa neprecupețită pe altarul Bisericii, pe jertfelnicul neamului.

S-a evocat cele mai proeminente figuri ale dascălilor decedați.

Cuvîntul s-a încheiat cu angajamentul de a urma neabătuți linia Bisericii și a Statului pentru ridicarea acestor unități ființiale ale neamului nostru pe culmi de glorie spre a fi, astfel, «făclii în sfeșnic» pentru întreaga lume.

Pr. Prof. Coman, președintele ad-hoc al acestei reîntîlniri, și-a exprimat profunda emoție și nețărmurita bucurie pentru această reîntîlnire. A insistat asupra unității duhovnicești dintre noi și a permanentei aduceri aminte prin rugăciuni unii pentru alții, mai ales la sfînta Proscomidie. A apreciat pozitiv rîvna celor care s-au dedicat slujirii altarului și a admirat curajul, munca și conduita morală a celor ce s-au străduit să se realizeze în viața socială.

În încheiere a îndemnat ca aceste reîntîlniri să se țină din 5 în 5 ani spre a ne bucura de prezența cît mai multora din dascălii noștri.

S-a făcut apoi apelul nominal al celor ce au absolvit. Fiecare din cei prezenți și-a făcut cîte o scurtă autobiografie din acest sfert de veac. Din ceie expuse de fiecare a reieșit că cei care s-au dedicat preoției au muncit cu multă sîrguință și pricepere la propășirea duhovnicească a credincioșilor, la buna gospodărire a parohiilor. Cei din Transilvania au remarcat eforturile deosebite, viața morală și iubirea dezinteresată față de păstoriși sîre a-i putea cîștiga și a se face astfel iubiți și ascultați de acei confrați.

Mulțumind pentru expunerile făcute de fiecare, Părintele Profesor Coman a scos în relief munca depusă de presbiterile fiecăruia, adevărate urmașe ale femeilor mirosnițe, cu spirit de jertfă și de abnegație, care au sprijinit munca preoților în parohii.

În încheierea ședinței din sala de clasă, Părintele Prof. N. Balca a ținut prelegerea despre Iubire la sfîntul Ioan Hrisostom. De-a lungul întregii expuneri s-a insistat asupra talentului de orator fără egal a acestui mare sfînt, datorită nu numai vastei și variatei lui culturi, ci mai ales identificării lui cu Domnul Hristos, cu apostolul Pavel, iubirii față de om, mai ales față de cei păcătoși, chiar față de cei necredincioși.

Cu toții am particpat apoi la o agapă frățească în sala de mese a Institutului teologic.

S-a toastat pentru conducerea Bisericii și a Statului, pentru conducerea Institutului care, cu multă amabilitate, ne-a înlesnit această reîntîlnire.

Reținem din toastul Părintelui Profesor Popescu Dumitru, prorectorul Institutului, că Conducerea de Stat, prin Departamentul Cultelor, acordă o grijă deosebită acestui așezămint, că pregătirea viitorilor preoți se face astăzi sub îndrumarea directă a Sfîntului Sinod, urmărindu-se formarea unor adevărați preoți dedicați numai preoției.

Nu putem trece sub tăcere imaginea pe care a folosit-o Părintele Profesor Dumitru Stăniloae în toastul său, care a asemănat pe dascălii de la catedră cu operatorii și comandanții de la pupitrul de comandă al unui aerodrom. Dar cei care înfrunta văzduhul și fac față diferitelor aspecte neprevăzute sînt piloții, respectiv acești preoți, care acum, după 25 de ani, vin să îmbogățească cu experiența lor cunoștințele dascălilor.

Întreaga serbare a luat sfîrșit cu semnarea unui angajament de a ne reîntîlni peste 5 ani.

I. POPA

† PREOTUL DIRIJOR ȘI COMPOZITOR ION POPESCU RUNCU

În noaptea zilei de 4/5 nov. 1975 s-a stins din viață, în vîrstă de 74 ani, dirijorul Coralei preoților din Cașitală, compozitorul artist și apreciat, Preotul Ion Popescu

Runcu. Sfirșitul pămîntesc i-a venit pe neașteptate, creștinesc și-n pace, așa cum îl cerem de la Domnul în rugăciunile zilnice. Încă din noiembrie a.c. era preocupat de reușita prezentării muzicale a Concertului festiv din aceea zi susținut în Aula Institutului teologic în prezența Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian și a Înalților de-

legați și oaseți de peste hotare, sosiți cu prilejul Serbărilor de 50 de ani de la înființarea Patriarhiei Române și a 90 ani de Autocefalie a Bisericii Ortodoxe Române din 2 noiembrie a.c.

Seara comenta execuția celor 5 piese corale sub conducerea Preotului Al. Delcea și din care două erau ale maestrului I. Runcu: «Această casă, Tatăl o a zidit» și «Dumnezeul mântuirii mele» — cu solo. — Peste noapte inima a încetat fulgerător să mai bată și-n liniștea odihnei de ostenele unei vieți în care a muncit cu credință și inspirație creatoare, căutând ca să înalțe prin cântare — podoaba slujbelor noastre bisericești, a adormit senin în Domnul.

Cum e și firesc, moartea lui a impresionat dureros pe toți P. C. frați colaboratori și admiratori, care au cântat «frumos» vreme de două decenii, sub bagheta lui de preot — dirijor și creator de muzică religioasă și profană.

Rămășițele lui pămîntești au fost depuse în biserica Vergului iar prohodirea s-a oficiat de P.S. Episcop Roman Ialomițeanul, Vicarul Sf. Arhiepiscopii a Bucureștilor, înconjurat de un sobor de peste 70 preoți în timp ce sicriul era acoperit de mulțime de flori și coroane aduse ca un pios omagiu de prieteni, cunoscuți și credincioși ai ilustrului defunct.

În cuvîntul rostit P.S. Episcop Roman a tălmăcit durerea și pierderea simțită de Biserică prin moartea preotului și muzicianului Ion Runcu și a împărtășit încercatei familii binecuvîntarea, iubirea și prețuirea părintească a Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian.

În continuare P. C. Protoiereu D. Provian, a descris prodigioasa activitate pastorală desfășurată ca preot deservent în Sofia, iar după revenirea în țară la biserica Sf. Spiridon-Nou și biserica Scaune, de unde s-a pensionat.

Pr. Al. Delcea, dirijor, a adus omagiul preoției și membrilor Coralei care i-a grupat și condus aproape de la înființarea ei din 1948, împreună cu alți ostenitori în ale credinței și cântărilor corale, a armonizării lor.

Regretatul Preot I. Dorobanțu a evocat amintiri personale ce i-au legat în viață ca prieteni și slujitori ai bisericii române din Sofia.

La cimitirul bisericii Sf. Gheorghe-Capra părintele Runcu a fost condus de preoți și cunoscuți, iar în fața mormîntului deschis au rostit cuvinte simțite: Pr. C. Sava, Parohul Catedralei Sf. Spiridon-Nou unde a slujit 5 ani și Pr. Gh. Prejneanu de la biserica Scaune unde au activat împreună 23 ani lăsînd unanime regrete în sufletele credincioșilor, pentru viața lui aleasă.

Pr. I. Cirstoiu, dirijor adj. al Coralei Patriarhale, i-a adus stima și prețuirea de colaborator în Corala preoților și admirația pentru munca artistică lăsată moștenire și încheie: «Să-i păstrăm memoria și să-i cultivăm dragostea pentru cântarea bisericăscă, străduindu-ne și noi să ne ridicăm prin cântare la Creatorul».

*

Evocînd personalitatea valorosului dispăruț e ușor să ispitim ca într-o carte minunată viața încărcată de daruri și vrednicia preotului Ionică Runcu, înzestrat cu frumuseți sufletești pline de sensibilitate artistică, frumuseți, care au pătruns pînă în adîncurile conștiinței admiratorilor, a celor care l-au gustat cu plăcere ascultîndu-l și prețuindu-i opera, dar mai ales a mării mulțimi de admiratori — din țară și de peste hotare — și care îi vor păstra cu sfințenie scumpa lui moștenire muzicală.

E greu să cuprinzi, chiar în trăsături sumare, și să prezinți opera multilaterală și personalitatea Părintelui I. Runcu, de dirijor, de compozitor, de inspirat și îndrăgît al artei muzicale.

Întă și medalionul vieții lui pămîntene: Născut la 25 dec. 1901 în comuna Runcu, jud. Dîmbovița, dintr-o familie de preoți vrednici, de-a lungul înviforatei sale vieți n-a părăsit nici o clipă zestrea sufltească moștenită de la părinți. Ca elev la Seminarul Nifon s-a dovedit un muzician hărăzit cu calități deosebite. A dirijat corul semina-riștilor, și ca semn de prețuire, distinsul profesor de muzică vocală Ionel Brătianu, i-a dăruit micul său diașazon, pe care l-a păstrat și folosit toată viața. Pentru cali-tățile de dirijor și a talentului său muzical — deosebit, Patriarhul Miron, apreciindu-l, a propus să-l trimită la Paris pentru completarea studiilor muzicale și conducerea Co-rului bisericii române. Pentru aceleași rațiuni, — îmi povestea răposatul — în vara anului 1924 l-a trimis la Sofia, unde era organizată o colonie macedo-română și o bi-serică nouă care fusese sfințită la 6 dec. 1923.

Primul preot român era Stelian Iliescu — azi parohul bisericii Sf. Nicolae Șelari — înființase o școală primară și un liceu cu internat, pentru copiii celor 300 familii de aromâni. Tinărul seminarist I. Runcu mergea la Sofia în calitate de cîntăreț la biserică, profesor și director al școlii primare române. Mînat de neastîmpăr, a cîntat vreme de aproape 20 ani, bucuriile și vrerile de mai bine, avîntul și frumu-seșile folclorice ale poporului român în Capitala țării vecine, Bulgaria.

Dar nu le-a cîntat numai ci le-a și trăit cîntînd cu toată căldura și tăria sufle-tului, înălțînd ascultătorii pe aripile credinței ortodoxe, a frumuseșilor melodice cu specific autohton.

Această însușire nu era numai o dexteritate artistică, ci un dar de sus, care i-a asigurat o prețuire durabilă în gîndul și inima urmașilor.

Aici și-a completat studiile, absolvînd Conservatorul și Teologia. În 1933 s-a hirotonit întru preot și fiind numit apoi titular al Bisericii române unde a desfășurat o activitate pastorală și corală deosebită. Datorită talentului său de compozitor a făcut cunoscute frumuseșile ingerești ale cîntării religioase prin inelele liturgice create — a compus 3 Liturghii — cor mixt și bărbătesc — precum a făcut cunoscut și farmecul cîntărilor noastre populare și naționale. A organizat și dirijat — cît a stat în Sofia — un cor de marcă cu soliști de la Operă, avînd un repertoriu ales cu care a cutreie-rat țara și peste hotare, ducînd faima cîntărilor noastre, premiate de mai multe ori.

După prestigioasa activitate desfășurată ca slujitor distins al Bisericii și școlii române din Sofia și de muzician consacrat, revine în țară și este încadrat între 1948—1952 ca preot și paroh la biserică Sf. Spiridon-Nou unde, în pofida greutăților mate-riale a executat pe cheltuiala proprie, pictura în frescă din pridvorul bisericii — de o reală valoare — cu maestrul Constantinescu.

Se transferă la biserică Scaune unde a slujit 23 ani — pînă în ultima clipă —, alături de vrednicul preot-paroh Gh. Prejneanu, care cu durere, i-a tălmăcit la groapă, regretul parohienilor și recunoștința tuturor pentru pastorația deosebită arătată și slu-jirea adusă, pentru sufletul lui ales și bunătatea inimii. Pe drept cuvînt s-a afirmat că Preotul Ion Runcu a trăit cu vrednicie ca slujitor în dreapta credință și dragoste pen-tru semeni și neam.

În medalionul vieții sale, — pe lîngă slujirea preotească și aceea de dirijor con-sacrat — o altă trăsătură a activității sale — și poate cea mai dragă — a fost munca de creație muzicală, componistică. Acestui capitol de activitate și-a închinat o viață, întreagă, măestria gîndirii armoniei și transpunerea în zeci de piese muzicale, simfo-

nii, balade și cintece străbune a inefabilelor trăiri de credință și vibrații ale sufletului românesc. Pentru cunoașterea acestor memorabile creații muzicale, — adevărate — perle de artă — autoritatea bisericească a dispus tipărirea lor în Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă. Astfel în 1960 s-a tipărit volumul de frescă muzicală : «În vremea aceea...» — 200 pag. pentru cor, soliști și orga-pian, alcătuită din 2 părți, ca repertoriu pentru corurile bisericești. Corala preoților din Capitală, dirijată de autor a prelucrat în întregime această reprezentare a dramei de pe Golgota.

În culegerea de cîntări corale religioase intitulată : «*Iubi-te-voi, Doamne*», Buc. 1962, volum editat de Institutul Biblic și alcătuit cu binecuvîntarea și sub îndrumarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian deasemenea maestrul I. Runcu are tipărite un număr de 12 piese «chinonice» corale, prelucrate pentru cor mixt și bărbătesc. Aceste creații de o incontestabilă valoare artistică religioasă sînt puse alături de cele mai alese cîntări clasice liturgice de acest gen, consacrate în Biserica Ortodoxă cum sînt : Arhanghelski, Bortneanschi și pînă la autorii clasici români : Gh. Căcu, Gh. Dima, Sabin Drăgoi, Ghica-Comănești, D. Kiriak, G. Muzicescu, T. Popovici, Nicolae Lungu, Aug. Bena, I. Chirescu, Popescu Brănești și alții.

Aceste 12 piese valoroase alături de cele 44, cuprinse în volumul masiv amintit de 394 pagini sînt antologii de cîntări corale și chinonice, care au îmbogățit repertoriul muzical și cultic al Sf. Liturghii, aducînd astfel prin formațiile corale de credincioși, prinosul evlaviei lor dreptmăritoare, înălțînd din inimă curală, cîntare de laudă și slavă lui Dumnezeu.

Amintim aici și de o altă lucrare muzicală intitulată «Balada vremilor străbune», o reprezentare alegorică, inspirată a istoriei și unității de veacuri a poporului nostru daco-roman, pe care autorul a compus-o — muzică și text — pentru cor bărbătesc și a executat-o cu Corala Preoților, cu diferite ocazii, bucurîndu-se de un succes deosebit.

În anii din urmă, cînd cei mai mulți dintre noi ne retragem ca «să ne odihnim de ostenele noastre, așteptînd, ca adormind în Domnul să ne urmeze faptele» cum glăsuiește cîntarea bisericii, maestrul Runcu a muncit parcă și mai mult, cu un avînt și mai înaripat, dirijînd și îndrumînd Corala Preoților pînă în ultima clipă și compunînd piese corale. Din creațiile sale mai recente, unele se află sub tiparul revistelor oficiale, iar altele, inedite, se găsesc în manuscris, așteptînd să fie catalogate de specialiști și executate. Între aceste prelucrări se află unele colinde și piese folclorice, în care a eternizat — ca și pînă acum — în limbajul notelor frumusețea vechilor noastre melodii. Această comoară inepuizabilă și de neegalat a tezaurului nostru muzical autohton, l-a inspirat în lucrările sale de reală valoare, a constituit filonul de aur al ca odoperii vieții și carierei preotului-artist și artistului preot, care a fost I. Runcu. Putem afirma că încoronarea strădanilor sale de o viață rămin creațiile cuprinse în volumele amintite, sf. Liturghii și restul pieselor rămase și gata de tipar.

În numele membrilor Coralei Preoților din Capitală, sub îndrumarea și bagheta căruia a activat permanent această prestigioasă și unică grupare ortodoxă, aduc prinosul de recunoștință și un omagiu pios, celui care ne-a cultivat cu multă dragoste și ne-a învățat să împletim armonios în munca noastră sacerdotală credința și cîntecul străbun.

Și acum Părinte Ionică : ai plecat pe drumul veșniciei, lăsînd o diră de lumină și dragoste de cîntec în sufletele tuturor fraților, care te-au iubit și stimat, pentru noblețea, sinceritatea și sensibilitatea ta de artist, dar nu ai plecat singur ci însoțit de regretul nostru — cum spunea în cuvîntul său postum Pr. Al. Delcea, iar acolo sus te vor întîmpina frații și colaboratorii din Corala Preoților adormiți în Domnul, și

anume acei preoți neuitați: Berbeceanu, Soare, Hagiu I. Iliescu, Dragomirescu, Săvulescu, Clement Popescu, Marius Constantinescu, Iordache Pascu, Vlădescu, Dorobantu și alții și acolo la sînul Său de slavă veți cînta în cor Florile dalbe, Sus în deal la Galileu, Noapte de Crăciun, Pe drumul Golgotei, imnele Sf. Liturghii și atitea alte, lăsate moștenire din marele tău repertoriu pînă la «Această casă, Tatăl o a zidit» și «Dumnezeul mîntuirii mele», pe care le-ai ascultat, cu noi pentru ultima dată în Concertul festiv din 4 noiembrie a.c.

Dumnezeu să-l ierte iar printre noi amintirea lui să fie neștearsă.

PR. CORNEL SAVA

† PREOTUL CONSTANTIN STANCU

S-a stîns din viață la începutul lunii ianuarie 1976 preotul pensionar Constantin Stancu, fost la parohia Adîncata, protoieria Urziceni, Județul Ilfov, în vîrstă de 83 de ani, figură distinsă și mult prețuită de credincioșii din parohia sa.

Născut în anul 1893 în comuna Arțari, județul Ialomița, urmează cursurile primare în comuna Patru Frați — unde se mută cu părinții săi. Pregătirea teologică și-a început-o la fostul Seminar teologic «Nifon Mitropolitul» între anii 1908—1918, desăvirșindu-o la Facultatea de teologie, luîndu-și licența în anul 1930. După hirotonie păstorește vreme de doi ani Parohia Lipia, județul Buzău, iar din anul 1921 Parohia Adîncata-Ilfov, pe care o slujește de la altar vreme de peste 55 de ani, pînă în 1974, cînd trece la pensie, cu credință și cu mult atașament față de Biserică, de credincioșii săi și de popor.

Un element deosebit de activ în obștea satului și a Bisericii, regretatul preot și-a desfășurat munca sa în toate sectoarele de activitate vreme de mai bine de o jumătate de veac. Figura sa preoțească și autoritatea morală, au strălucit din toate locurile încredințate spre muncă, fie ca președinte al Băncii Populare sătești, peste 25 de ani, al Comitetului de expropriere și improprietărire după primul război mondial, al celor două obști pentru obținerea terenurilor de la unii moșieri și de la Eforia Spitalelor Civile. Pentru lucrările de refacere și de restaurarea bisericilor din parohiile Lipia și Adîncata el și-a înscris numele printre ctitorii și binefăcătorii acestor sate, iar din partea autorității bisericesti rangul de iconom stavrofor.

Slujba pogrebaniei a avut loc la biserica Teiul Doamnei Ghica din București, fiind săvîrșită de un sobor de preoți în frunte cu P.C. Preot Alexandru Ionescu, Vicarul Arhiepiscopiei Bucureștilor, Pr. Vasile Constantin, protoiereul orașului Urziceni, de care aparține parohia Adîncata, preoți din Parohiile vecine și un număr mare de credincioși din parohia sa.

După săvîrșirea slujbei, P.C. Pr. Vasile Constantin a prezentat o bogată biografie a regretatului dispărut, subliniind chipul său impunător, ca prestanță preoțească și duhovnicească și greutate morală pe care o impunea în mijlocul preoțimii mai tinere. Exprimă regretul preoțimii din protoieria Urziceni și condoleanțele familiei pentru pierderea suferită.

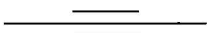
P. C. Pr. Constantin Staicu, de la Parohia Sfîntul Nicolae Vlădica din București, fiu al satului Adîncata, într-un cuvînt emoționant, arată că a fost luat de mic și trimis la seminar de regretatul părinte sufletesc și ajutat de-a lungul anilor de studii, moral și material. Vorbînd în numele tuturor acestor foști tineri ai satului, azi, pro-

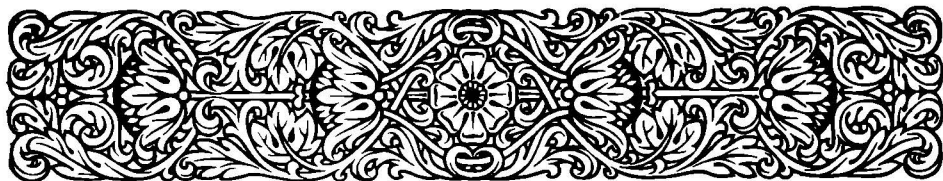
fesori, ingineri, preoți etc., — cadre de valoare în societatea noastră, spune: «dacă nu ar fi fost părintele Costică Stancu mulți dintre noi nu am fi înaintat în viață pe trepte mai înalte în societate și nici eu nu aș fi fost aici acum. Îmi amintesc cum în copilăria noastră, în zilele de vacanță, ne lua la el acasă și ne povățuia cum să ne comportăm în viață, să iubim munca și cartea și să ajungem buni fii ai patriei și cetățeni loiali ai ei».

P.C. Pr. Alexandru Ionescu, Vicarul Arhiepiscopiei Bucureștilor, prezentînd condoleanțe familiei în numele Centrului eparhial, a subliniat în mod deosebit activitatea pastorală și socială a părintelui Constantin Stancu. A arătat că regretatul, cu toate că avea studii superioare și titlu universitar, — lucru mai rar în trecut, — totuși nu a căutat să se mute în mediul urban, ci a rămas în viața satului să sprijine și să ajute la ridicarea elementelor tinere în viață socială și economică. În jurul său a polarizat interesele poporului și a știut cum să orienteze parohia și obștea satului său spre zorii luminoși ai zilelor noastre. A căutat ca prin munca, pregătirea și jertfa sa să ridice pe alții pe treptele superioare în viața culturală și socială a poporului nostru. Regretatul dispărut a fost o lumină la vremea lui, apreciată de toți.

După ce sicriul, purtat pe brațele credincioșilor veniți la trista ceremonie, a ocolit biserica, a fost condus la locul său de veci de la cimitirul Reînvierea.

ASISTENT

ARHIEPISCOPIA TOMISULUI ȘI DUNĂRII DE JOS

RIDICAREA EPARHIEI DUNĂRII DE JOS LA RANGUL DE ARHIEPISCOPIE

Anul 1975, anul slăvitelor aniversări a 90 de ani de la recunoașterea autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române și a 50 de ani de la înființarea Patriarhiei Române, va rămâne și pentru Eparhia Dunării de Jos o piatră de hotar în istoria ei, prin ridicarea la rangul de Arhiepiscopie.

Istoria mărturisește că Dobrogea este cel dintii ținut românesc, în care, încă din epoca apostolică, s-a vestit și a dat roade cuvântul Sfintei Evanghelii.

Urme de vechi bazilici, inscripții creștine, cripte cu martiri, descoperite pe întreg cuprinsul Dobrogei, precum și numeroșii sfinți și martiri pomeniți în martirologii, dovedesc înflorirea creștinismului în această parte a pământului românesc, încă din primele secole ale erei noastre.

Între centrele creștine din acea vreme, un rol deosebit în creștinarea și romanizarea populației geto-dace l-a avut Episcopia Tomisului, — Constanța de azi, — cea dintii Episcopie de pe teritoriul țării noastre.

Menționată încă de la sfârșitul secolului al III-lea, Episcopia Tomisului se face cunoscută în lumea creștină, vreme de mai multe secole prin ierarhi însemnați și prin rolul de mitropolie autocefală pentru episcopatele ce aveau jurisdicție asupra Dobrogei și a teritoriului din stînga Dunării, Țara Românească și Sudul Moldovei.

Sărbătorindu-se în acest an 1650 ani de la Sinodul de la Niceea, la care a participat și episcopul de Tomis, ca o recunoaștere și prețuire a rolului avut de Episcopia Tomisului în istoria Bisericii Ortodoxe Române, Prea Fericitul Patriarh Justinian, cu acordul Conducerii superioare de Stat, a propus Sinodului Permanent ridicarea Episcopiei Dunării de Jos, care are sub jurisdicția sa teritoriile vechii episcopii a Tomisului, la rangul de Arhiepiscopie.

Sinodul Permanent în ședința de lucru din 8 octombrie 1975, primind cu satisfacție această propunere, a hotărît convocarea Adunării Naționale Bisericești, spre a modifica Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, în vederea prevederii acestei situații în orînduirea canonică și administrativă a Bisericii Ortodoxe Române.

Sedința Adunării Naționale Bisericești s-a ținut la 16 octombrie 1975, cu ceremonialul prevăzut în regulamentele bisericești pentru ședințele acestui înalt for deliberativ al Bisericii Ortodoxe Române. A asistat la ședință Dl. Gheorghe Nenciu, Conducătorul Departamentului Cultelor.

Prea Fericitul Patriarh Justinian deschizind ședința, a supus Adunării Naționale Bisericești spre dezbatere și hotărîre, propunerile de modificare a art. 5 din Statut, între care este inclusă și propunerea de din Mitropolia Ungrovlahiei să facă parte, după Arhiepiscopia Bucureștilor, — *Arhiepiscopia Tomisului și Dunării de Jos* cu reședința în municipiul Galați pentru Arhiepiscopie și Arhiepiscop și în municipiul Constanța pentru Episcopul-Vicar.

Adunarea Națională Bisericească a aprobat cu însuflețire modificările propuse.

Prea Fericitul Patriarh Justinian, după ce a anunțat hotărîrea luată prin votul Adunării Naționale Bisericești, a rostit următoarea cuvîntare :

ONORATĂ ADUNARE NAȚIONALĂ BISERICESCĂ,

Anul 1975 se înscrie în istoria Bisericii noastre ca un an jubiliar. În curînd, la 1 noiembrie 1975 vom sărbători semicentenarul Patriarhiei Române și aniversarea a 90 de ani de la recunoașterea autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române.

De asemenea, în acest an se împlinesc 1650 de ani de la ținerea primului Sinod Ecumenic în Niceea (325), la care după mărturiile istorice, a participat și Episcopul Tomisului, Constanța de astăzi, dînd mărturie despre vechimea creștinismului românesc în părțile Dobrogei.

Tot în anul acesta s-au împlinit 375 de ani de la unirea celor trei Țări Române : Țara Românească, Transilvania și Moldova, sub Mihai Viteazul și atestarea a 2000 ani de existență a orașului Apulum, Alba Iulia de astăzi, evenimente sărbătorite de întregul popor român, avînd adînci rezonanțe pentru istoria Bisericii Ortodoxe din Transilvania.

Sărbătorirea acestor evenimente de către Biserica Ortodoxă Română a aflat o largă înțelegere în fața Conducerii superioare de Stat, care se preocupă permanent și constant pentru punerea în lumină a valoroaselor tradiții istorice și spirituale ale poporului român.

Dorind a veni în împlinirea acestor momente de seamă din istoria Bisericii Ortodoxe Române, care fac din anul 1975 un an jubiliar, am adus la cunoștința înaltei Conduceri de Stat unele deziderate mai vechi ale Bisericii noastre, menite să sublinieze odată mai mult, vechimea creștinismului la români și continuitatea elementului românesc pe aceste meleaguri și îndeosebi în Transilvania și Dobrogea.

Am reflectat astfel la aducerea unor transformări în starea de fapt bisericească din aceste regiuni ale țării și am adus la cunoștința Conducerii superioare de Stat propunerea reînființării vechii episcopii a Alba Iuliei și ridicarea Episcopiei Dunării de Jos, la rangul de Arhiepiscopie, cu titulatura «Arhiepiscopia Tomisului și Dunării de Jos», cu reședința pentru Arhiepiscop în orașul Galați, iar pentru Episcopul-Vicar la Constanța.

Avînd asentimentul acestor propuneri, le-am supus Sinodului Permanent în ziua de 8 octombrie 1975 și Sfîntului Sinod plenar în ședința

care a precedat astăzi întrunirea extraordinară a Adunării Naționale Bisericești.

Ele au fost întâmpinate cu deosebită satisfacție, forurile respective exprimându-și acordul cu aceste propuneri, urmînd ca Adunarea Națională Bisericească în această ședință să aducă modificările convenite Statutului pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, care să concretizeze și să consfințească aceste deziderate ale Bisericii noastre. În cele ce urmează dorim să expunem motivele care ne-au călăuzit la aducerea acestor propuneri.

ONORATĂ ADUNARE NAȚIONALĂ BISERICESCĂ

Orașul Alba Iulia a împlinit un rol deosebit în păstrarea conștiinței naționale și afirmarea Ortodoxiei românești.

La Alba Iulia a existat încă din a doua jumătate a sec. XVI-lea o mitropolie ortodoxă română. Din tiparnițele acesteia a ieșit și Noul Testament de la Bălgrad. Primul mitropolit instalat aici de Mihai Viteazul a fost Ioan de Prislop. Mitropolia din Alba Iulia a existat pînă în anul 1700, cînd a fost desființată samavolnic de dominația habzburgică, în urma actului uniației. Uniatismul a fost o ripostă a habzburgilor împotriva actului unirii țărilor române de către Mihai Viteazul, împotriva conștiinței naționale românești și împotriva ortodoxiei române. El a fost urmat la 1713 de dărîmarea mitropoliei din Alba Iulia și a cartierului român din jurul acesteia, la propunerea habzburgilor și mai tîrziu de distrugerea a zeci de biserici ortodoxe române de către generalul Bucow.

Au urmat vremuri de restriște pentru scaunul mitropolitan al Transilvaniei, pînă în anul 1864, cînd mitropolitul Andrei Șaguna reușește să reînființeze mitropolia și să-i stabilească reședința la Sibiu, unde funcționează pînă astăzi, actuala mitropolie incluzînd în titulatura sa și numele vechi al mitropoliei de Alba-Iulia.

La 21 octombrie 1948 a avut loc reîntregirea Bisericii Ortodoxe Române din Transilvania, ca un act de reparare a nedreptăților suferite la 1700, ca un act de manifestare a conștiinței unității permanente a Bisericii noastre străbune.

Cunoscînd că Arhiepiscopia Sibiului are sub jurisdicția sa bisericească șase din județele țării noastre, am considerat posibil ca trei din acestea (Alba, Mureș și Harghita) să formeze Episcopia Alba-Iuliei, rămînînd Arhiepiscopia Sibiului județele : Sibiu, Brașov și Covasna.

În ce privește cea de a doua propunere privind ridicarea Episcopiei Dunării de Jos la rangul de Arhiepiscopie, cu titulatura «Arhiepiscopia Tomisului și Dunării de Jos», gîndul nostru și al Sfîntului Sinod a izvorît din constatarea vechimii creștinismului în ținutul dobrogean, a permanenței și continuității elementului românesc pe acele meleaguri, precum și la participarea episcopului de Tomis la primul sinod ecumenic, de la a cărei dată aniversăm anul acesta împlinirea a 1650 de ani.

Dobrogea are o importanță deosebită pentru istoria creștinismului românesc și a Bisericii Ortodoxe Române. Din tradiție se știe că Sf.

Apostol Andrei a propovăduit Evanghelia în orașele maritime ale Scythiei Minor — Dobrogea de astăzi. În aceste părți sud-dunărene, au răspândit credința creștină ucenicii și colaboratorii Sf. Apostol Pavel.

Ca mărturii ale vechimii creștinismului în Dobrogea, avem numeroase monumente și bazine creștine cu inscripțiile respective. Dintre acestea se pot menționa bazinele din : Istria (sec. IV—VI) ; Callatis (Mangalia) sec. IV ; Noviodunum (Isaccea, sec. V—VI) ; Niculițel (sec. IV) ; Galați (sec. IV) ; Troesmis, — Iglia și altele.

Aceste bazine și urme creștine sînt mărturii grăitoare ale prezenței și înfloririi creștinismului aici, înainte de trecerea popoarelor migratoare spre sudul Dunării, dovezi ale prezenței stră-românilor aici, precum și de existența unor organizații bisericești dobrogene.

Către sfîrșitul secolului III, găsim aici întemeiată Episcopia Tomisului, care a durat între anii 290—530, în ultimul timp purtînd rangul de Arhiepiscopie și Mitropolie, fiind amintită chiar între mitropoliile autocefale. Unii dintre Ierarhii acesteia, bucurîndu-se de un mare renume, pentru erudiția lor, sînt amintiți ca participanți la sinoadele I, II și III ecumenice, precum și la alte sinoade locale.

În vremea noastră, începînd cu anul 1923, a luat ființă în Dobrogea Episcopia Constanței, care a funcționat pînă în anul 1950, cînd s-a contopit cu Episcopia Galaților, sub denumirea «Episcopia Dunării de Jos».

Considerînd că sărbătorirea semicentenarului Patriarhiei Române și aniversarea a 90 de ani de la recunoașterea autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române, ca și sărbătorirea a 375 de ani de la unirea Țărilor Române și împlinirea a 1650 de ani de la ținerea primului sinod ecumenic, creează un cadru bisericesc pentru împlinirea vechilor gînduri și dorinți ale Bisericii noastre, supun cunoștinței Adunării Naționale Bisericești acordul Sfîntului Sinod cu propunerea reînființării Episcopiei Alba-Iuliei, precum și ridicarea Episcopiei Dunării de Jos la rangul de Arhiepiscopie, cu titulatura «Arhiepiscopia Tomisului și Dunării de Jos».

Ca urmare, rog Plenul Onoratei Adunări Naționale Bisericești să examineze, conform art. 19, lit. «e» din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, propunerile de modificare a art. 5, paragraful I și paragraful III din Statut și să aducă hotărîrile cunvenite pentru realizarea propunerilor ce s-au lăcut de către Sfîntul Sinod.

Rugăm pe Bunul și Atotputernicul Dumnezeu să coboare asupra noastră Harul Sfîntului Duh și binecuvîntarea Sa cea cerească pentru încheierea cu bine a acestor lucrări».

*

Adunarea Națională Bisericească a aprobat în unanimitate propunerile cuprinse în cuvîntarea Prea Fericitului Patriarh Justinian, modificînd corespunzător articolul 5 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române.

În numele Eparhiei, înălțată la rangul de Arhiepiscopie, Prea Sfîntitul Episcop Antim Nica a arătat însemnătatea acestui eveniment pentru Eparhie, cit și pentru întreaga Biserică Ortodoxă Română prin următoarea cuvîntare :

«Ca Ierarh al de Dumnezeu păzitei Eparhii, care a fost astăzi în atenția forurilor superioare ale Bisericii noastre, cu deosebită bucurie am luat cunoștință de hotărîrea Sf. Sinod pentru ridicarea Episcopiei Dunării de Jos la rangul de Arhiepiscopie cu titulatura de «Arhiepiscopia Tomisului și Dunării de Jos».

Această hotărîre a fost însușită și perfectată în ședința de față a Adunării Naționale Bisericești, prin aprobarea dată pentru modificarea unor articole din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române referitoare la această cauză.

Ridicarea în rang a Eparhiei noastre și evocarea în titulatura ei a vechii episcopii a Tomisului, constituie un eveniment însemnat, atît pentru noi cei din eparhie, cit și pentru întreaga Biserică Ortodoxă Română.

Vestea aceasta va fi primită cu multă satisfacție de clerul și credincioșii noștri, în conștiința cărora stăruie amintirea luminoasă a trecutului încărcat de trăire creștinească și de istorie românească a acestor locuri.

Pe meleagurile încredințate păstoririi noastre sufletești, situate în dreapta și în stînga cursului inferior al Dunării și mai ales pe teritoriul dintre Dunăre și Mare se află cel mai vechi leagăn al poporului nostru și ogorul în care s-au semănat și au rodit cele dintii semințe ale Evangheliei pe pămîntul românesc.

Cercetările istorice și mărturiile arheologice demonstrează din ce în ce mai mult că viața creștină în aceste locuri își are începuturile în primele veacuri de la ivirea creștinismului. Tradiția populară păstrează pînă în vremea noastră în colinde și balade, amintirea propovăduirii pe pămîntul de astăzi al Dobrogei a Sf. Apostol Andrei și a ucenicilor săi.

Aici, sîngele numeroșilor martiri a curs din abundență și a contribuit la răspîndirea credinței creștine, în masele largi, adevărindu-se cuvintele lui Tertulian: *Sanguis martyrum semen Christianorum*.

Alt fapt de mare importanță petrecut în acest timp, este apariția în capitala Scitiei Mici, Tomis (Constanța de astăzi), a Episcopiei Tomisului, prima organizare superioară bisericească din țara noastră.

Existența acesteia este amintită încă de la sfîrșitul secolului al III-lea avînd în frunte pe episcopul Evangelicus.

Date certe despre participarea unui episcop al Tomisului la primul sinod ecumenic din anul 325 de la Niceea, avem de la istoricul bisericesc al vremii Eusebiu de Cezareea, care, în expunerea sa despre acest sinod arată că dintre participanți «nici schitanul nu lipsea din ceată».

Oblăduirea acestui saun episcopal cuprindea teritoriile provinciei romane Scythia Minor, întinzîndu-se și în stînga Dunării în părțile din răsăritul Munteniei și sudul Moldovei.

De Episcopia Tomisului, a cărei activitate a durat aproape trei secole, se leagă un șir de străluciți ierarhi, care se remarcă prin cultura teologică și rîvnă misionară. Ei au participat la sinoadele ecumenice și locale ale vremii, apărînd dreapta învățătură și unitatea Bisericii. Prin strădaniile lor, Episcopia Tomisului a adus o însemnată contribuție la întărirea Ortodoxiei în aceste părți, la răspîndirea creștinismului între

populațiile migratoare și la procesul de asimilare și romanizare a acestora.

Vrednic de pomenire este episcopul Betranion, care, după cum relatează istoricul bisericesc Sozomen, a înfruntat în public pe împăratul arian Valens, venit la Tomis în anul 369 și a purtat corespondență cu Sfântul Vasile cel Mare, arhiepiscopul Capadociei.

Episcopul Teotim I al Tomisului, supranumit «Filosoful», prieten al Sfântului Ioan Gură de Aur a depus eforturi pentru creștinarea goților și hunilor. Pentru viața lui duhovnicească și râvna lui misionară a fost trecut în rîndul sfinților. Prin activitatea ierarhilor săi, a crescut simțitor însemnătatea scaunului episcopal de la Tomis, încît, în prima parte a secolului VI, acesta a fost ridicat la treapta de arhiepiscopie. Astfel că, episcopul Paternus, care a participat la sinodul local din Constanti-nopol, în anul 520, semna actele sinodale cu titlul de «episcopus me-ro-politanus».

Onorată Adunare Națională Bisericească,

Sîntem bucuroși că aceste considerente au fost avute în vedere de înaltele foruri ale Bisericii noastre, pentru întemeierea hotărîrii lor adoptate în legătură cu ridicarea la rangul de arhiepiscopie a Eparhiei noastre, ca una ce este moștenitoarea zestrei spirituale a Tomisului.

Ne bucurăm că acest eveniment își are locul în atmosfera jubiliară de comemorare de către Biserica noastră a împlinirii de 1650 ani de la ținerea Sinodului ecumenic de la Niceea, la care a participat și un ierarh din părțile noastre. Prin această participare s-a stabilit orientarea următorilor episcopi tomitani pe linia învățăturilor ortodoxe de la Niceea și de la celelalte sinoade ecumenice și locale.

Eparhia noastră înveșmintată acum în haina arhiepiscopală, se asociază de asemenea, cu calde sentimente, la festivitățile solemne, prilejuite de comemorarea semicentenarului Patriarhiei Române și de împlinirea a 90 ani de la recunoașterea autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române.

Instituirea Patriarhiei a însemnat un act de recunoaștere a vrednicilor și a importanței Bisericii Ortodoxe Române în marea familie a Bisericilor Ortodoxe. Existența ei de pînă acum, mai mult de jumătate sub arhipăstoria Prea Fericitului Patriarh Justinian, a marcat o perioadă fructuoasă de consolidare și afirmare în lucrarea bisericească și în opera de promovare a năzuințelor de prosperitate și pace ale poporului nostru.

Adeziunea noastră la această comemorare ne este deosebit de plăcută pentru faptul că Eparhia noastră, ca sufragană, este strîns legată de Mitropolia Ungrovlahiei, al cărui prim păstor a fost fericitul întru pomenire, Mitropolitul Iachint, venit de la Vicina, din părțile Dobrogei.

Nu mai puțină importanță prezintă pentru noi evocarea care se face, la împlinirea a 90 de ani de la acordarea autocefaliei Bisericii noastre. Recunoașterea canonică a autocefaliei noastre bisericești este o urmare

a eliberării țării noastre de sub stăpînirea străină și a constituirii Statului Român, independent și suveran.

Autocefalia este un important eveniment în dezvoltarea Bisericii noastre. Ea a dus la o mai bună organizare bisericească, de care au beneficiat în mod deosebit părțile dobrogene. Sub auspiciile Bisericii noastre autocefale, acestea au cunoscut un impuls de viață nouă și de prosperitate. În acest timp s-a trecut la unificarea vieții și organizării bisericești, la construirea de numeroase biserici monumentale la orașe și sate și la ridicarea nivelului de pregătire a clerului.

În încheiere, arătăm, cu prilejul înălțării în treaptă a Eparhiei noastre, că preoșimea și credincioșii noștri privesc cu grațitudine la înțelegerea și sprijinul pe care, în cursul vremurilor și astăzi, le-au găsit din partea Bisericii mame.

Aducem vii mulțumiri Prea Fericirii Voastre, membrilor Sfintului Sinod și Adunării Naționale Bisericești pentru cinstea acordată în prezent Eparhiei noastre și titularului ei.

Noua situație creată va fi pentru noi și pentru clerul de sub îndrumarea noastră un îndemn pentru sporirea strădaniilor în activitatea noastră pastorală și obștească.

Dorim să exprimăm recunoștința noastră Conducerii Departamentului Cultelor, în frunte cu Domnul Gheorghe Nenciu, pentru sollicitudinea de care ne bucurăm în desfășurarea misiunii noastre și în rezolvarea problemelor eparhiei.

Din partea noastră și a clerului, Vă asigurăm pe Dumneavoastră, Domnule Conducător și Onoratul Guvern de sentimentele noastre de deosebit atașament și dragoste pentru scumpa noastră Patrie, precum și de sprijinul nostru neprecupețit în acțiunile de promovare a bunei stări în țara noastră și a cauzei păcii și colaborării dintre toate popoarele lumii».

Înainte de închiderea ședinței, Domnul Gheorghe Nenciu, conducătorul Departamentului Cultelor apreciază că holăririle prezente ale Adunării Naționale Bisericești, reprezintă o cinstită a străduințelor de secole ale Bisericii Ortodoxe Române pentru afirmarea conștiinței de unitate a poporului român. Aceste străduințe sînt continuate azi prin aportul pozitiv al clerului și credincioșilor Bisericii Ortodoxe Române la opera de construcție a vieții noi în Patria noastră.

*

* * *

În aceeași zi, Sfintul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, examinînd hotărîrea Adunării Naționale Bisericești a acordat Prea Sfințitului Episcop Antim Nica rangul de Arhiepiscop al Arhiepiscopiei Tomisului și Dunării de Jos, aprobînd totodată ca pomenirea canonică a noului Arhiepiscop să se facă după pomenirea Înalt Prea Sfinților Mitropoliți.

Sfintul Sinod a luat apoi în examinare propunerea Sinodului Permanent de a fi ales Prea Cuviosul Arhimandrit Epifanie Norocel, starețul mănăstirii Neamț în postul de Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Tomisului și Dunării de Jos.

După examinarea canonică a candidatului propus, Sfântul Sinod a ales în unanimitate pe Prea Cuviosul Epifanie Norocel în postul de Episcop-Vicar, cu titlul de «Tomitanul».

Lufnd cunoștință de hotărîrea Sfîntului Sinod Prea Cuvioșia Sa a rostit următoarea cuvîntare :

«Prolund emoționat, trăiesc astăzi cel mai important moment din viața mea. Mi s-a lăcut cinstea, plină de răspundere, prin chemarea de către Sfîntul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române la slujirea arhieriei, în calitate de Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Tomisului și Dunării de Jos, păstorită cu deplină dăruire de către Înalt Prea Sfîntul Arhiepiscop Antim Nica.

În clipa cînd mi s-a comunicat acest lucru prin glasul Președintelui Sfîntului Sinod, Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian, Irică sfîntă a cuprîns sufletul meu. Îmi dau seama că mă apropii cu nevednicie de treapta arhieriei, la care sînt chemat, dar gîndindu-mă la cuvîntul Sfîntei Scripturi că «cel mai mic ia binecuvîntare de la cel mai mare» (Evr. VII, 7), îndrăznesc să-mi pun nădejdea în mila și puterea lui Dumnezeu arătate astăzi prin conglăsuirea Sfîntului Sinod. Îmi amintesc că profetului Isaia, Domnul i-a zis : «Nu te teme, căci Eu sînt cu tine. Eu îți dau lărie și te ocrotesc și dreapta Mea cea tare te va sprijini» (Isaia XLI, 10), iar apostolului neamarilor i-a dat îndemnul încurajator : «destul îți este harul Meu, căci puterea Mea în reputință se desăvîrșește» (II Cor. XII, 9).

În ceea ce s-a lucrat astăzi pentru mine, am văzut că este voia lui Dumnezeu, pentru că după cuvîntul Sfîntului Apostol Pavel : «nimeni nu-și ia singur această cinste, ci numai acela care este chemat de Dumnezeu» (Evr. V, 4).

De aceea, fiind sub ocrotirea divină, cu smerenie și adîncă recunoștință înalt rugăciuni de mulțumire mai întîi lui Dumnezeu, care m-a chemat la această cinste. Și pentru că alegerea mea s-a lăcut prin Sfîntul Sinod, care a lucrat sub călăuzirea divină, mă îndrept cu încredință și îndatoritoare recunoștință către membrii Sfîntului Sinod al Sfîntei noastre Biserici Ortodoxe Române, în frunte cu Întîistătătorul ei, Prea Fericitul Patriarh Justinian.

Ridicarea smereniei mele la această înaltă treaptă are loc la un moment de mari aniversări ale Bisericii Ortodoxe Române : 90 ani de autocelalie și 50 ani de patriarhat. De asemenea, alegerea mea ca Episcop-Vicar cu reședința la Tomis, coincide și cu împlinirea a 1650 de ani de la primul Sinod Ecumenic la care a participat și ierarhul de atunci al Episcopiei Tomisului, cea mai veche episcopie cunoscută la noi români. Episcopia Tomisului din partea atît de mănoasă a meleagurilor dobrogene, la marginea mării, a îndeplinit funcția de conducătoare a credincioșilor de pe cele două maluri ale bătrînelui Istru. Meleagurile Tomisului cu importante mărturii bisericesti și cu vechi dovezi despre viața și obiceiurile strămoșilor noștri, sînt, pe de o parte, locuri de mare însemnătate pentru demonstrarea originii, unității și continuității poporului român, iar pe de altă parte, păstrează cele mai vechi vestigii, care atestă răspîndirea creștinismului răsăritean încă din primele zile ale apariției lui și chiar destul de puternic, în secolul al III—IV-lea.

Chemarea mea de a fi Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Tomisului și Dunării de Jos, unde așa cum spuneam, sînt atîtea mărturii istorice despre poporul nostru și despre Biserica noastră strămoșească, mă angajează la o muncă stăruitoare și plină de răspundere în valorificarea comorii sfînte pe care a păstrat-o pămîntul dobrogean despre lința neamului nostru și despre credința noastră creștină. La această poartă a Tării și a Bisericii noastre, care se deschide larg către contactul cu lumea din afară,

voi fi mereu treaz și devotat slujitor al intereselor Sîntei noastre Biserici și a scumpei noastre Patrii.

În acest moment măreț din viața mea, cu angajare plenară în misiunea ce mi se încredințează, asigur Conducerea Statului nostru, reprezentată aici prin Domnul Gheorghe Nenciu, conducătorul Departamentului Cultelor, că îmi voi împlini cu elan și devotament sarcinile ce-mi vor reveni. În cadrul Arhiepiscopiei Tomisului și Dunării de Jos, voi fi mesagerul sincer al intereselor bisericești naționale. Voi fi un propovăduitor plin de grijă al idealurilor nobile de dreptate socială, bunăstare, fericire și pace între toate popoarele.

În acest cadru solemn mărturisesc cu legitimă mîndrie că am crescut și m-am format în perioada de după eliberarea scumpei noastre Patrii de sub jugul fascist, cînd, datorită ostenelelor deosebite ale Prea Fericitului Patriarh Justinian, învățămîntul teologic s-a deslășurat sub oblăduirea Sîntei noastre Biserici. Pregătirea în țară și peste hotare o datorez îndemnurilor și sprijinului părintesc al Prea Fericirii Sale, față de care și cu această ocazie îmi fac datoria fiască de a reînnoi respectuoasele mele mulțumiri.

Formarea intelectuală și gospodărească o datorez de asemenea, neobositului teolog și în același timp mesager al Păcii și al ecumenismului, Înalt Prea Sfințitul Mitropolit al Moldovei și Sucevei Iustin, care m-a ajutat atît moralmente cît și materialmente la studii, mi-a încredințat catedra și conducerea Seminarului teologic și apoi pe aceea a stăreției Mănăstirii Neamț, «Ierusalimul ortodoxiei românești». Cu îndatoritoare și adîncă recunoștință fiască îmi îndrept cuvîntul meu de mulțumire către Înalt Prea Sfințitul Iustin Mitropolitul Moldovei și Sucevei.

Încredințez acum pe Prea Fericirea Sa, Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian, ca și pe Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Iustin, care m-au ajutat să mă formez în slujirea nobilă a sîntei teologii a Bisericii Ortodoxe Române și a scumpei noastre Patrii, că voi face totul pentru a merita și spori încrederea pe care mi-au acordat-o.

Nu pot să închei acest modest cuvînt al meu fără să mă adresez cu fiești și respectuoase mulțumiri, Înalt Prea Sfințitului Arhiepiscop Antim Nica, pentru binevoitoarea recomandare și propunere pe care a făcut-o Sîntului Sînod spre a fi ales colaborator apropiat al Înalt Prea Sfinției Sale, la centrul eparhial al importanței și istorice Arhiepiscopii a Tomisului și Dunării de Jos. Am avut sprijinul Înalt Prea Sfinției Sale încă de cînd eram student și doctorand. Am în Înalt Prea Sfinția Sa unul din cele mai alese modele de urmat. Văd în Înalt Prea Sfinția Sa pe slujitorul plin de demnitate al Sîntei Biserici Ortodoxe, pe ierarhul care a împlinit rosturi de mare răspundere și de actualitate la Serviciul Relațiilor Externe al Sîntei noastre Biserici Ortodoxe Române, pe ierarhul dăruit ecumenismului și slujirii cu devotament a Bisericii și Patriei.

De aceea, în acest moment, vă asigur, Înalt Prea Sfinția Voastră că voi fi un colaborator sincer, un împlinitor al sarcinilor de răspundere, care stau în fața mea în Arhiepiscopia de Dumnezeu păzită a Tomisului și Dunării de Jos, pe care o conduceți. Vă voi fi un «împreună lucrător» (I Cor. III, 9), după cuvîntul Sîntei Scripturi, în marea sarcină ce-mi revine pentru credincioșii Bisericii Ortodoxe Române de pe meleagurile dobrogene.

Încă o dată, mulțumesc sincer, călduros și smerit tuturor celor ce mi-au încredințat sarcina de Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Tomisului și Dunării de Jos.

Incredințându-mă griji și oblăduirii Prea Fericirii Voastre și Înalt Prea Sfinților și Prea Sfinșiților membri ai Sfântului Sinod, rog pe Bunul Dumnezeu să mă ajute în noua misiune ce mi se încredințează astăzi și să-mi binecuvinteze acest moment deosebit din viața mea, cu al Său har și cu a Sa iubire de oameni».

*
* *
*

Consiliul de Stat al Republicii Socialiste România prin Decretul nr. 123 din 26 octombrie 1975 a aprobat modificarea art. 5 din Statutul Bisericii Ortodoxe Române, în care se prevede funcționarea Arhiepiscopiei Tomisului și Dunării de Jos.

Prin Decretul Prezidențial nr. 234 din 27 octombrie 1975, Prea Sfințitul Episcop Antim Nica a fost recunoscut în funcția de Arhiepiscop al Arhiepiscopiei Tomisului și Dunării de Jos, iar Prea Cuviosul Arhimandrit Epifanie Norocel a fost recunoscut în funcția de Episcop-Vicar, cu reședința în municipiul Constanța.

P. C. Arhimandrit Epifanie Norocel, s-a născut la 14 decembrie 1932, în comuna Mălini, județul Suceava, din părinți țărani agricultori, Dumitru și Victoria.

Școala elementară a urmat-o în comuna natală. Din anul 1948 până în anul 1950 a fost frate la Mănăstirea Rîșca. Între anii 1951—1956 a urmat cursurile Seminarului teologic de la Mănăstirea Neamț (4 ani) și la Curtea de Argeș (un an).

În perioada anilor de Seminar, în ziua de 14 aprilie 1953, la Mănăstirea Neamț, a îmbrăcat haina monahală schimbându-i-se numele din Gavril în Epifanie, iar la 25 mai același an, a fost hirotonit ierodiacon de către Mitropolitul Sebastian al Moldovei. Din 1956 până în 1957 a funcționat ca profesor la Școala monahală din Mănăstirea Dragomirna. În anul 1957, și-a început studiile universitare la Institutul teologic din București. În ianuarie 1959, în urma propunerii Consiliului profesoral și după aprobarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian, a fost trimis de Patriarhia Română, pentru continuarea studiilor teologice, la Academia teologică din Sofia — Bulgaria, unde își ia licența în teologie în luna iulie 1961. În luna septembrie același an, a susținut la Institutul teologic din București un examen de echivalare a studiilor urmate în Bulgaria, după care a susținut examenul de admitere la cursurile de doctorat din cadrul aceluiași Institut. Primul an de cursuri (1961—1962), l-a urmat la București. Din luna noiembrie 1962, a fost trimis de către Patriarhia Română pentru continuarea studiilor la Academia teologică din Moscova — Zagorsk, unde a stat până în luna iunie 1964.

La 1 martie 1965, a fost numit de către Mitropolia Moldovei și Sucevei profesor la Seminarul teologic din Mănăstirea Neamț.

La 1 ianuarie 1967 a fost hirotonit ieromonah, în catedrala mitropolitană din Iași, de către I. P. S. Mitropolit Dr. Justin al Moldovei și Sucevei. Cu aceeași dată a fost numit director al Seminarului teologic din Mănăstirea Neamț, funcție pe care a deținut-o până la 1 ianuarie 1971, când a fost numit stareț al Mănăstirii Neamț, rămânând în continuare la Seminar ca profesor de limbă rusă, până la 29 iunie 1971.

În anul 1968 Sfânta Mitropolie a Moldovei și Sucevei i-a acordat rangul de Protosingel, iar la 1 ianuarie 1971, cu aprobarea Sfântului Sinod, i s-a acordat și rangul de Arhimandrit, fiind hirotesit de I.P.S. Mitropolit Dr. Justin, în catedrala mitropolitană din Iași.

Tot în această perioadă, între anii 1966—1968, și-a continuat cursurile de doctorat în teologie la Institutul teologic din București, iar în luna martie 1970 a susținut examenul aprofundat de admisibilitate pentru absolvirea acestor cursuri.

P. Cuv. Arhim. Epifanie Tomitanul, noul-ales
Episcop-vicar, al Arhiepiscopiei Tomisului
și Dunării de Jos.

De la începerea studiilor teologice și pînă în prezent, Prea Sfințitul Episcop Epifanie Norocel a publicat mai multe studii, articole și recenzii, dintre care amintim :

1. *Cîteva particularități în practica slujbelor bisericesti a Bisericii Ortodoxe Române*, în Săptămînalul Bisericii Ortodoxe Bulgare «Tărkoven Vestnik» din 18 noiembrie, nr. 38, Sofia, 1960, p. 3—5 ;

2. *Predică la Sîntul Nicolae*, tradusă din limba bulgară (în colaborare) în revista «Mitropolia Oleniei», nr. 10—12, 1961, p. 709—715 ;

3. *Predică la Nașterea Domnului*, tradusă din limba bulgară (în colaborare), în aceeași revistă, nr. 10—12, 1961, p. 709—715 ;

4. *Organizarea Bisericii în sec. V în urma hotărârilor Sinodului de la Calcedon*, în revista « *Glasul Bisericii »*, nr. 3—4, 1962, p. 307—317 ;
5. *Din viața Bisericilor Ortodoxe de peste hotare*, în revista « *Biserica Ortodoxă Română »*, nr. 5—6, 1963, p. 498—500 ;
6. *Mitropolitul Andrei Șaguna*, în revista « *Jurnal Moskovskoi Patriarhii »*, Moscova, 1963 ;
7. *Relațiile bisericești româno-ruse în sec. XIV—XVIII*, în aceeași revistă, Moscova, nr. 5, 1964 ;
8. *Reprezentanții tineretului român la școlile teologice ruse*, în aceeași revistă, Moscova, nr. 8, 1964 ;
9. *Biserica Armeană*, în revista « *Mitropolia Moldovei și Sucevei »*, nr. 7—8, 1965, p. 374—390 ;
10. *Glasul Bisericii Ortodoxe Sîrbe*, recenzie în aceeași revistă, același an și același număr, p. 439—442 ;
11. *Patriarhia Bulgară de Tîrnovo între anii 1235—1393*, în revista « *Studii Teologice »*, nr. 3—4, 1966, p. 146—159 ;
12. *St. Eftimie, ultimul patriarh de Tîrnovo, și legăturile lui cu Biserica românească*, în revista « *Biserica Ortodoxă Română »*, nr. 5—6, 1966, p. 552—573 ;
13. *Relațiile bisericești și culturale între Bisericile Ortodoxă Română și Bulgară în sec. al XIX-lea*, în aceeași revistă, nr. 9—10, 1967, p. 1004—1016 ;
14. *Mormintele din biserica Mîndîstirii Putna*, în aceeași revistă, nr. 7—8, 1966, p. 574—582 ;
15. *Mitropolitul Veniamin Costache și Tipografia din Iași*, în aceeași revistă, nr. 1—2, 1967, p. 71—79 ;
16. *Istoricul Bisericii Giorgiene și relațiile ei cu Biserica Românească*, în aceeași revistă, nr. 9—10, 1967, p. 577—592 ;
17. *Ioan Cucuzel reformatorul cîntării ortodoxe*, recenzie în aceeași revistă, nr. 10—12, 1969, p. 683—685 ;
18. *Un precursor anonim al picturii Renașterii*, recenzie, în aceeași revistă, nr. 10—12, 1969, p. 691—693 ;
19. *O Psaltire românească în Muzeul Istoric din Moscova*, în revista « *Mitropolia Moldovei și Sucevei »*, nr. 7—8, 1971, p. 508—509 ;
20. *Liturghia Armeană*, de Dr. Nicolae, Episcop de Macariopolschi, recenzie, în aceeași revistă, nr. 7—8, 1971, p. 522—525 ;
21. *1600 de ani de la moartea martirică a Sfîntului Sava Gotul*, în aceeași revistă, nr. 3—4, p. 146—158 ;
22. *Manuscrisele slavo-române ale vechii Bibliotecii Sinodale din Moscova*, de Radu Constantinescu, recenzie, în aceeași revistă, nr. 3—4, 1972, p. 255—257 ;
23. *Egalitatea oamenilor în concepția Sfîntului Vasile cel Mare*, în revista « *Mitropolia Moldovei și Sucevei »*, nr. 5—6, 1972, p. 355—366.
24. *Mormîntul domnesc din Mîndîstirea Neamțului*, de Dumitru Constantinescu, recenzie, în aceeași revistă, nr. 5—6, 1972, p. 456—458 ;
25. *Irenikon, tome XLIV, nr. 4. Monastère Bénédictin (Chevetogne), Belgique, 1971, p. 445—608*, recenzie, în revista « *Mitropolia Moldovei și Sucevei »*, nr. 7—8, 1972, p. 830—831 ;
26. *Tiparnița bucureșteană în sec. al XVI-lea*, recenzie, în revista « *Mitropolia Moldovei și Sucevei »*, nr. 9—12, 1972, p. 830—831 ;

27. *Despre localizarea Vicinei*, recenzie, în aceeași revistă, și același număr, p. 835—836 ;
28. *Suzdali*, recenzie, în aceeași revistă, nr. 1—2, 1973, p. 152—155 ;
29. *Vecernie la Neamț* (prezentare sumară a istoricului Mănăstirii Neamț), în «Tribuna României», 1973, 1 noiembrie, p. 16 ;
30. *Pagini inedite din jurnalul lui Gala Galaction*, II, recenzie, de Teodor Virgolici, în revista «Mitropolia Moldovei și Sucevei», nr. 7—8, 1973, p. 559—560 ;
31. *Grigore Țablac și Mănăstirea Neamț*, recenzie, în aceeași revistă, același an și același număr, p. 560—561 ;
32. *Creștinismul la români după Dimitrie Cantemir*, în aceeași revistă, nr. 9—10, 1973, p. 618—625 ;
33. *Mănăstirea Neamț* (prezentarea sumară a istoricului ei), în «Telegraful Român» din 15 ianuarie 1975, nr. 3—4, p. 2 și 4 ;
34. *Vizita Prea Fericitului Patriarh Justinian al Bisericii Ortodoxe Române, făcută Bisericii Ruse între 9—16 iunie 1975*, reportaj, în «Biserica Ortodoxă Română», nr. 7—8, 1975, p. 819—844 ;

35. *Idem*, în «Mitropolia Moldovei și Sucevei», nr. 5—8, 1975, p. 578—585 ;

36. *Biserica Moldovei și Ohrida*, în aceeași revistă, nr. 11—12, 1975, sub tipar.

Pentru deosebita activitate cultural-bisericească și obștească pentru slava Sfintei noastre Biserici și propășirea scumpei noastre Patrii, Republica Socialistă România, P. S. Episcop-Vicar Epifanie Norocel, a fost distins în anul 1968 cu medalia «A XX-a aniversare a intronizării Prea Fericitului Patriarh Justinian». În anul 1972, la Centrul Mitropolitan din Iași, în cadrul solemn, i s-a înmănat medalia «25 ANI DE LA PROCLAMAREA REPUBLICII», iar în august 1974 medalia «30 ANI DE LA ELIBERAREA ROMÂNIEI DE SUB DOMINAȚIA FASCISTĂ».

Din anul 1971 și pînă în 1975 a fost deputatul Circumscripției 57 din comuna Vinători, județul Neamț.

Între anii 1966—1974, P. C. Arhim. Epifanie Norocel a făcut diferite excursii de studii în Cehoslovacia, Republica Democrată Germană, Italia, Iugoslavia, excursii al căror rezultat s-a concretizat în diferite articole și prezentări publicate în revistele noastre bisericești.

În cursul anului 1975 a făcut parte din delegația Bisericii Ortodoxe Române, condusă de Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian, care a vizitat Biserica Ortodoxă Rusă, între 9—16 iunie 1975.

Prin Decretul Prezidențial nr. 234 din 27 octombrie 1975, P. S. Epifanie Norocel a fost recunoscut în funcția de Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Tomisului și Dunării de Jos, cu reședința în Municipiul Constanța.

Înmînarea decretelor de recunoaștere s-a făcut la Departamentul Cultelor, cu ceremonialul consacrat, în ziua de 30 octombrie 1975, în prezența Prea Fericitului Patriarh Justinian, a Înalt Prea Sfințiților Mitropoliți din Patriarhia Română și a conducătorilor celorlalte culte din țară.

Primind Decretul de recunoaștere, Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Antim Nica a rostit următoarea cuvîntare :

«Cu vie emoție am ascultat cuprinsul Înaltului Decret prezidențial al Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, pentru ridicarea Episcopiei Dunării de Jos la rangul de Arhiepiscopie, cu titulatura de «Arhiepiscopia Tomisului și Dunării de Jos».

Faptul acesta marchează un moment de seamă din viața eparhiei noastre și prezintă interes pentru întreaga Biserică Ortodoxă Română.

Eparhia noastră, privită geografic și în dezvoltarea ei istorică, este strâns legată de Dunăre și de Mare, având oblăduire asupra credincioșilor ei din dreapta și din stînga cursului inferior al acestui mare fluviu. Ea se întinde asupra unor ținuturi de mare însemnătate pentru Biserică și Patria noastră, prin mărturiile bogate pe care le posedă cu privire la vechimea creștinismului la români și la originile și continuitatea neamului nostru în aceste laturi ale țării.

Viața creștină a pătruns în aceste părți încă din perioada post-apostolică, și s-a dezvoltat odată cu nașterea și formarea poporului nostru. Numeroase vestigii creștine, răspândite în cuprinsul Daciei Pontice, ca bazilici, obiecte de cult, inscripții și alte mărturii din primele veacuri ale erei noastre, adevăresc faptul răspîndirii timpurii a creștinismului la noi.

Investigațiile istorico-arheologice, mai ales în ultimul timp, au scos la iveală numele multor martiri și mărturisitori, care atestă dezvoltarea vieții creștine la noi, în epoca persecuțiilor păgine.

O descoperire de mare importanță din anul 1971, ne este oferită de bazilica paleocreștină cu martirion de la Niculițel — Tulcea, cu moaștele martirilor creștini Zotikos, Attalos, Kamasis și Filippos, datînd de la sfîrșitul secolului III d. Hr.

Un rol deosebit l-a avut Episcopia Tomisului în lucrarea de consolidare și organizare bisericească a provinciei romane Scythia Minor, de la sfîrșitul veacului al III-lea, pînă la începutul veacului al VII-lea. Ierarhii care au păstorit în cetatea de scaun a Tomisului, s-au distins prin cultura lor teologică și au luptat pentru păstrarea ortodoxiei și unității Bisericii.

Ei au contribuit la dezvoltarea culturii romanice în sînul populației indigene și la răspîndirea creștinismului între popoarele păgine migratoare, din aceste locuri. Astfel că, fericitul Ieronim putea scrie despre rezultatele trudei misionare din aceste părți: «Frigurile Scythiei Minor se încălzesc de căldura credinței, hunii învață Psaltirea, goții blonzi și roșcați se îmbulzesc în bisericile-corturi».

Activitatea eparhiei tomitane, cunoscută și apreciată în lumea ortodoxă de atunci, a dus la ridicarea acesteia la rangul de arhiepiscopie și chiar de mitropolie, la începutul sec. VI.

Eparhia încredințată păstoririi noastre este succesoarea patrimoniuului spiritual și cultural care s-a dezvoltat în jurul marelui centru creștin de la Tomis și s-a întins și peste Dunăre pînă în partea de est a cîmpiei muntene și în sudul Moldovei.

De aceea, ridicarea acestei eparhii la rangul de arhiepiscopie cu titulatura de Arhiepiscopia Tomisului și Dunării de Jos este un act istoric, care aduce vie satisfacție nu numai clerului și credincioșilor noștri, ci și în cercurile largi ale Bisericii Ortodoxe Române, care asociază acest toponim de vechimea creștinismului la poporul nostru. Reactualizarea pe plan bisericesc a Tomisului în cadrul momentului festiv de față,

se leagă de aniversarea a 1650 de ani de la primul sinod ecumenic, de importanță crucială în viața Ortodoxiei, la care a participat și un ierarh din părțile noastre de la Tomis.

Arhiepiscopia Tomisului și Dunării de Jos are astăzi în față, atit misiunea de a satisface necesitățile religioase ale credincioșilor, cit și aceea de a fi o vatră de viață și de tradiție românească.

În acest sens, dorim să acordăm în activitatea noastră viitoare o atenție și mai mare sprijinirii eforturilor care se depun în țara noastră pentru scoaterea la lumină a monumentelor istorice, de arhitectură și de artă, din cuprinsul acestui colț de țară, plin de vestigii din trecutul neamului nostru.

Anul acesta, declarat de UNESCO drept an european al patrimoniului arhitectural, aduce și în sinul Bisericii noastre un nou îndemn pentru intensificarea preocupărilor de conservare și restaurare a monumentelor istorice și a tuturor valorilor de interes artistic și cultural, aflate în păstrarea bisericilor parohiale și a mănăstirilor.

Arhiepiscopia Tomisului și Dunării de Jos privește cu recunoștință sprijinul de care s-a bucurat acest ținut dobrogean în decursul veacurilor de la Țara Mamă, încă din timpul marelui voievod Mircea cel Bătrîn, care se intitula și stăpînitor al Podunaviei pînă la Marea cea Mare.

De datorია noastră este să păstrăm și să întărim legăturile de odinioară neîntrerupte de frățietate cu întreaga țară și să sădim în sufletele credincioșilor noștri, dragostea de neam.

În lucrarea noastră pastorală vom avea pururea în inimă pilda străluciților ierarhi ai Tomisului și ai Dunării de Jos, care cu rîvnă și jertfelnicie au slujit turma duhovnicească lor încredințată. Inspirindu-ne din faptele acestora ne vom strădui, împreună cu clerul și credincioșii noștri să sprijinim eforturile poporului nostru pentru prosperitatea Patriei și pentru destinderea și cooperarea internațională.

În contactele cu celelalte culte religioase din aceste părți, vom păstra în continuare relații de colaborare și de frățietate în spiritul ecumenic al vremii noastre.

Odată cu acestea, doresc să exprim Domniei Voastre, Domnule Președinte al Departamentului Cultelor mulțumirile pentru sprijinul ce l-ați dat, în vederea ridicării eparhiei noastre la treapta de arhiepiscopie și pentru conferirea rangului de Arhiepiscop, titularului ei, în persoana smereniei mele.

Îndeosebi gîndul meu se îndreaptă acum, cu vie recunoștință, către iubitul Conducător al poporului nostru Domnul Nicolae Ceaușescu, Președintele Republicii Socialiste România, care cu multă înțelepciune călăuzește destinele poporului nostru spre o viață nouă.

Vă rog să transmiteți Domniei Sale, asigurarea că vom duce mai departe, fără preocupere munca noastră de susținere a strădaniilor pentru propășirea și fericirea poporului nostru».

*

La rîndul său, Prea Cuviosul Arhimandrit Epifanie Norocel, exprimă recunoșcătoare mulțumiri Conducerii superioare de Stat și Domnului Președinte al Departamentului Cultelor Gheorghe Nenciu, pentru încrederea ce i s-a arătat rostind următoarea cuvîntare :

«Mă găsesc astăzi, aici, în acest cadru de mare solemnitate, cînd mi s-a înmînat Decretul de recunoaștere ca Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Tomisului și Dunării de Jos, în urma alegerii de la 16 octombrie 1975, făcută de către Sfîntul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

Supunîndu-mă acestei chemări, cu conștiința că împlinesc o ascultare în slujba Bisericii și a Patriei scumpe, m-am prezentat astăzi aici cu deplină responsabilitate cetățenească și patriotică pentru a-mi exprima recunoștința față de tot ceea ce s-a făcut pentru mine.

În acest moment deosebit din viața mea, îmi îndrept gîndul către Domnul Nicolae Ceaușescu, Președintele Republicii Socialiste România, cu cele mai respectuoase și profund recunoscătoare mulțumiri pentru marea cinste și încredere ce mi s-a acordat prin semnarea Decretului Prezidențial.

Totodată, prezint respectuoase mulțumiri Domnului Gheorghe Nenciu, Conducătorul Departamentului Cultelor și colaboratorilor Domniei Sale pentru tot sprijinul primit.

În calitate de Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Tomisului și Dunării de Jos asigur pe Înalț Prea Sfințitul Arhiepiscop Antim Nica că îi voi fi un colaborator sincer și devotat.

Înțeleg ca întreaga mea conduită de viitor să fie în spiritul orientării patriotice și de autentică iubire creștină pe care de peste 27 de ani Prea Fericitul Patriarh Justinian îl dă Bisericii noastre.

Ca Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Tomisului și Dunării de Jos, cu reședința la Constanța, îmi voi îndeplini misiunea pe pămîntul Patriei scumpe, locuit cu secole în urmă de o populație geto-dacă, unde au înflorit civilizații străvechi. Multe secole alături sub stăpînire străină, Dobrogea rămăsese în stare de înapoiere. Acum trei decenii, Dobrogea se afla în urmă din punct de vedere al dezvoltării. Sub ochii noștri, ea a devenit atîtă o parte a țării cu o industrie modernă, în plină dezvoltare și cu o agricultură care dispune de o puternică bază tehnico-materială. Dobrogea a fost prima regiune din țară complet cooperativizată în 1957.

De acum înainte îmi voi desfășura activitatea în una din cele mai importante cetăți ale Pontului, în «strălucit oraș al Tomisului» care în zilele noastre a devenit unul din cele mai mari orașe moderne din Patria noastră.

Voi avea prilejul ca în acest minunat colț de țară să adîncesc cercetarea vechimii creștinismului la români. «Existența în secolul al III-lea a numeroși creștini tomitani, constituiți chiar într-o comunitate», căci în mod sporadic ei apar în primul și al doilea secol al erei noastre, explică înființarea Episcopiei de Tomis, în prima jumătate a secolului IV. După cum atestă istoria bisericescă episcopii de Tomis erau cunoscuți în toată lumea creștină datorită intervențiilor lor la sinoadele ecumenice și locale la care au participat.

Pe aceste locuri voi lua contact nemijlocit cu ceea ce a dat la iveală intensă preocupare arheologică în ultimii ani în puternicele cetăți romane ridicate de-a lungul Dunării sau în cele grecești.

M-am născut în Mălini, județul Suceava, satul poetului Nicolae Labiș. Sînt fiu de țărăn muncitor de pe meleagurile moldovene cu atîtea cîltorii voievodale, care impre-

sionează prin arhitectură și prin minunatele picturi interioare și mai ales exterioare. Am crescut în ambianța tradițiilor sănătoase, în gîndrea curată, în simțirea patriotică nepătată, în duhul evlaviei străbune. Am început pregătirea teologică la mănăstirea Neamț — valra monahismului românesc. Acolo am ascultat simfonia atîtor minunate preocupări și strădanii spirituale. Acolo am trăit tot ceea ce scriitorii neamului au simțit și au exprimat despre frumusețea naturală, despre așezarea patriarhală, despre lucrarea culturală a numeroși trăitori care aplecați pe masa de lucru, la luminare, legînd zilele cu nopțile, au dat cărți pentru nevoile credincioșilor și au ostenit asupra chenarilor înflorite pentru împodobirea manuscriselor, care fac cinste neamului în țară și peste holare.

Am găsit acolo duhul lui Iosif I Mușat, primul mitropolit al Moldovei, precum și al primilor voievozi mușatini apărători ai independenței și autonomiei Bisericii moldovene.

Acolo am simțit pe Kogălniceanu și pe Melchisedec, episcopul Romanului, luptători unioniști cu dragoste de unitatea neamului și a Bisericii. Acolo și-au purtat pașii Eminescu și Creangă, Sadoveanu și Gala Galaction — acești maeștri eminenți ai condeielui. La acel mare centru monahal am luat legătură nemijlocită cu opera patriarhului Nicodim, neobosit traducător și scriitor, acolo am simțit îndrumarea permanentă, de o înaltă spiritualitate a Înalt Prea Sfințitului Iustin, Mitropolitul Moldovei și Sucevei. De la toți am cules cît am putut spre a mă întări în activitatea mea de viitor.

La Mănăstirea Neamț, în calitate de profesor, director de seminar și apoi stareț am învățat pe alții și m-am învățat și pe mine ordinea, disciplina, munca lără de odihnă pentru realizarea omului nou, în societatea nouă din scumpa noastră Patrie.

În această atmosferă sărbătorească primind astăzi Decretul de recunoaștere ca Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Tomisului și Dunării de Jos, cu reședința la Tomis, lăgăduiesc solemn că după ce m-oi învrednici de harul divin prin hirotonia întru arhieru — îmi voi consacra întreaga activitate, cu toată stăruința pentru binele și fericirea credincioșilor și cetățenilor Patriei scumpe. Mă voi identifica cu marile aspirații ale poporului nostru. Mă voi strădui, alături de Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Antim, ca valorile și tradițiile spirituale din de Dumnezeu-păzita Arhiepiscopie a Tomisului și Dunării de Jos să fie păstrate și puse în slujba celor mai curate năzuințe.

De la ozonul munților Moldovei la briza pontului Euxin și a apelor bătrînului Danubiu voi duce dragoste de muncă și tot ceea ce are mai scump neamul nostru. Voi sluji cu credință, demnitate și înaltă responsabilitate morală și civică Patria noastră scumpă, Republica Socialistă România.

Nu voi uita niciodată că apărarea păcii este o necesitate firească, dar și o poruncă divină. Voi pune tot elanul și sîrguința, alături de Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Antim pentru ridicarea prestigiului clerului și credincioșilor Bisericii Ortodoxe Române, precum și pentru o colaborare rodnică cu toți reprezentanții cultelor religioase.

Primind confirmarea pentru această înaltă treaptă, reînnoiesc gratitudinea și respectuoasa mulțumire cu adîncă recunoștință față de toți aceia care m-au ajutat de a ajunge la această importantă slujire. Făgăduiesc, sincer, că mă voi sili să fiu devotat ierarh al Slintei noastre Biserici Ortodoxe Române și cu deplină loialitate față de scumpa noastră Patrie. «Așa să-mi ajute Dumnezeu».

Cu aceeași ocazie s-au înmînat Decretele prezidențiale pentru recunoașterea în funcțiune, P. S. Gherasim Piteșteanul, transferat ca Arhiepiscop-Vicar la Episcopia Rîmnicului și Argeșului și P. C. Arhimandrit Nicolae Veniamin, ales Arhiepiscop-Vicar la Episcopia Buzăului.

După cuvîntările celor ce au primit Decretele de recunoaștere, Domnul Gheorghe Nenciu, Conducătorul Departamentului Cultelor, a rostit următoarea cuvîntare:

*Prea Fericirea Voastră,
Înalt Prea Sfințiile și Prea Sfinșiile Voastre,
Eminențele Voastre,
Onorați comeseni,*

În numele Departamentului Cultelor aduc cele mai calde felicitări Arhiepiscopiei Tomisului și Dunării de Jos, cu prilejul solemnității de astăzi.

Este pentru fiecare din noi o satisfacție patriotică să evidențiem semnificația acestui eveniment.

După cum ați auzit, el face parte dintr-un buchet de evenimente din viața Bisericii Ortodoxe Române. Cu cîteva zile în urmă s-au aniversat 90 de ani de la declararea autocefaliei și 50 de ani de patriarhie. Și primul eveniment și celălalt sînt adînc legate de istoria țării, fiind urmarea firească — primul a obținerii independenței de stat din 1877, al doilea avînd loc în condițiile create de desăvîrșirea statului unitar, înfăptuită la 1 decembrie 1918.

Pe fondul acestor evenimente s-a creat noua Arhiepiscopie a Tomisului și Dunării de Jos și a luat ființă, după peste 250 de ani, noua așezare episcopală de la Alba Iulia, unde încă înainte de Mihai Viteazul se statornicise o mitropolie.

Aceste măsuri din viața Bisericii Ortodoxe vin să reliefeze rosturile istorice ale acestor vechi centre religioase și semnificația istoriei lor în viața poporului român.

Ele pun în lumină și ilustrează continuitatea noastră pe pămîntul strămoșilor noștri, tradițiile istorice care dau temei conștiinței de sine a poporului nostru.

Evenimentele sărbătorite constituie o evaluare firească a propriei noastre istorii — ele ne readuc în memorie valurile trimise de istorie împotriva noastră, acele «cumplite vremi» cum le numea cîndva Miron Costin cronicarul. Dar ele afirmă, și acest lucru este cel mai important — că vînturile și furtunile nu ne-au putut clinti și că individualitatea spirituală și morală a poporului nostru n-a putut fi convertită.

Despre importanța evenimentului de astăzi s-a vorbit pe larg și în biserică și aici. Aprecierea rolului istoric al vechii episcopii de Tomis a făcut-o Prea Fericitul Patriarh și cei doi ierarhi ai Arhiepiscopiei.

Aș vrea să evidențiez cîteva idei — care mi-au fost sugerate de valorosul cuvînt al I. P. S. Iustin și anume:

Faptul că Biserica Ortodoxă Română a înțeles să nu se alinieze la istoria altor Biserici — și că și-a afirmat propria ei viață și propria sa istorie, în legătură directă cu istoria poporului român.

Dorința sa de totdeauna de a fi neatîrnată s-a înscris pe traiectoria luptei poporului român pentru afirmarea identității, demnității și permanenței sale pe aceste pămînturi.

În fond, întreaga istorie a poporului nostru a fost o dramatică și lungă călătorie pe drumul cuceririi, apărării și menținerii independenței noastre.

Conducerea noastră de stat, Tovarășul Nicolae Ceaușescu, Președintele R. S. România, dă acestei năzuinți permanente a poporului nostru — un cadru care o impune ca principiu al relațiilor noi ce trebuie să se statornicească între popoare.

În această epocă a interdependențelor între națiuni, a unor relații multiple ale acestora — apare de o importanță vitală tocmai ideea de independență politică și economică a fiecărei națiuni, a fiecărui stat.

Numai în situația afirmării nestingherite a fiecărui stat pe arena internațională se poate încheia în mod armonios un consens al intereselor națiunilor contemporane. Propășirea fiecăruia este o precondiție a progresului tuturor.

România promovează în relațiile internaționale principiile egalității și echității, de o înaltă valoare etică, ele constituind și învățăminte ale propriei noastre istorii atît de frămîntată și plină de primejdii.

De pe meridianul nostru poporul român se prezintă în lume cu un asemenea mesaj de pace și înțelegere.

Sînt sigur că toate cultele din România înțeleg valoarea acestor principii, valoarea sprijinirii efortului constructiv al poporului nostru, valoarea unității poporului român în lupta pentru afirmarea sa în lume.

Prezența celorlalte culte la sărbătorirea de astăzi arată climatul de respect și încredere între Dvs., demonstrează această comunitate în sprijinirea năzuințelor poporului român.

Înalt Prea Sfințite Arhiepiscop,

Am reținut cuvintele de înaltă responsabilitate patriotică pe care le-ați exprimat și la Departamentul Cultelor și aici. Cunoaștem bine meritele activității Dvs. îndelungate, ca ierarh de frunte al Bisericii Ortodoxe Române.

Sîntem siguri că în continuare veți cultiva profundul devotament al preoților față de năzuințele României noi și identificarea lor cu lupta pentru independență și suveranitate națională.

Veți avea în P. S. Episcop Epifanie un colaborator tînăr și plin de rîvnă. Am dori ca prezența sa la Tomis-Constanța să adîncească cercetarea vechilor mărturii ale trecutului nostru pe pămîntul Dobrogei și să sporească contribuția Bisericii la sprijinirea eforturilor poporului nostru.

Înalt Prea Sfințite,

Am revăzut și azi — aici la malul mării — statuia de marmură albă a lui Eminescu — chipul lui care privește peste întinderi.

Mi-am amintit că Arghezi îl numea : «Sfântul Prea Curat al ghier-sului românesc».

Imaginea sa mi-a părut un simbol — ca și când el trimite în lume cel mai înalt mesaj al culturii și sensibilității românești.

Este evident că marile personalități ale istoriei și culturii rămân ca un far al generațiilor de după ei și întrețin flacăra conștiinței noastre patriotice.

Vă doresc, Înalt Prea Sfințite, să simțiți permanent emoția acelor îndemnuri care vin de la înaintași, care vin din istoria pământului dobrogean și să vă dăruiți cu tot sufletul sprijinirii năzuințelor poporului nostru.

Să trăiți mulți ani !

Proclamarea solemnă a noii Arhiepiscopii s-a făcut la 9 noiembrie în catedrala din Constanța.

În vederea acestei festivități au venit de la București înalți oaspeți și invitați din țară, precum și oaspeți de peste hotare, ce participaseră la comemorările de la București, cu ocazia împlinirii a 90 de ani de la obținerea autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române și a 50 de ani de la înființarea Patriarhiei Române.

Cu vagon special au sosit la Constanța : Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian, Înalt Prea Sfințitii Mitropoliți Iustin al Moldovei, Nicolae al Ardealului, Teoctist al Olteniei și Nicolae al Banatului ; I. P. S. Arhiepiscop Teofil al Clujului, Prea Sfințitii Episcopi Visarion al Aradului, Vasile al Oradei și Antonie Ploieșteanul, Vicar Patriarhal ; Prea Sfințitul Arhiereu Gherasim Piteșteanul, P.C. Consilieri patriarhali C. Pîrvu și D. Soare, diaconii Evanghenie Dascălu, C. Dumitrescu și ierod. Nicanor Motorga de la Patriarhie.

Din partea Departamentului Cultelor au participat Domnul Gheorghe Nenciu, Conducătorul Departamentului împreună cu colaboratorii săi Dl. director I. Lungeanu și Dl. director Eugen Munteanu.

Ca oaspeți de peste hotare au participat : I.P.S. Arhiepiscop Victorin al Arhiepiscopiei misionare din America, P.S. Episcop-Vicar Lucian Făgărășanul și Dr. Cornel Popescu din partea Arhiepiscopiei Ortodoxe pentru Europa Centrală și Occidentală cu sediul la Paris. Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Hrisantos de Limasol-Cipru, Înalt Prea Sfințitii Mitropoliți Stephanos de Trifilia și Olimpia, Pavlos de Ierissos și Sfântul Munte și Dionisios de Drama, din Grecia, Prea Sfințitul Episcop Cincinian Zaven de la Eparhia Armeană din Egipt, de reprezentanți ai Catolicosului din Ecimiadzin ; Mgr Fortino Eleuterio, de la Secretariatul pentru Unitatea Creștină Vatican, Arhimandritul Vasile Costin conducătorul Așezămintelor românești de la Ierusalim.

Din partea autorităților județene și locale au participat : Dl. Ilie Georgescu, Prim vicepreședinte al Consiliului Municipal Constanța, Dl. Gheorghe Duma, secretar al Consiliului Popular al județului Constanța, Dl. Aurel Scorțaru, secretar al Consiliului Popular județean Galați, Dl. Mihai Nicolae de la Consiliul județean Tulcea, Dl. Adrian Rădulescu, directorul Muzeului de Arheologie — Constanța și reprezentanți ai presei locale.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian, întâmpinat de cler și credincioși în gara Constanța.

Din partea celorlalte culte din țară au luat parte : Mgr Francisc Augustin conducătorul Arhiepiscopiei Romano-Catolice din București și preot Constantin Hausner de la parohia romano-catolică din Constanța ; Em. Sa Papp Laszlo, Episcopul Bisericii Reformate din Oradea, Dl. Mehmed Iacob, șeful cultului Musulman din România, P.S. Episcop Dirayr Mardikian al Eparhiei Armeano-Gregoriene din București, P. S. Episcop Ambrozio reprezentant al Mitropoliei Creștinilor de Rit Vechi și Dl. Gotthilf Weingätner, pastor luteran la biserica din Constanța.

Au participat de asemenea colaboratori de la centrul eparhial, membrii Consiliului Eparhial Galați, stareți ai mănăstirilor și protoierei din eparhie.

La sosirea în gara Constanța, simbătă 8 noiembrie, înalții oaspeți au fost întâmpinați de Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Antim, de reprezentanți ai Departamentului Cultelor și ai Municipiului Constanța, de protoierei din eparhie, de preoți din Constanța și de mulțimea credincioșilor, care le-a oferit flori. Oaspeții străini au vizitat litoralul (Mamaia, Eforie Nord), așezămintele patriarhale balneare de la Techirghiol și biserica recent construită Sf. Ioan Botezătorul din Constanța.

La Techirghiol I.P.S. Arhiepiscop Antim a vorbit credincioșilor adunați în jurul bisericii de lemn din incinta așezămintelor balneare, despre grija ce se artă pentru sănătatea clericilor și personalului bisericesc. Pentru oaspeți cuvântul Înalt Prea Sfinției Sale a fost înlămcit de interpretii preot D. Popescu, Arhim. Vasile Costin și dl. Dimitrie Coravu.

La biserica Sf. Ioan Botezătorul din Constanța, după salutul de întâmpinare rostit de preot I. Coman, I.P.S. Mitropolit Hristantos din Cipru, în numele delegației grecești, vorbind credincioșilor prezenți, le-a spus că a rămas cu impresii de neuitat de cele văzute și auzite în aceste zile, când a avut fericita ocazie de a cunoaște marile realizări ale României și ale Bisericii Ortodoxe surori din această țară. Cu bucurie și dragoste au venit în mijlocul fraților de aceeași credință, aducându-le salutarea și dragostea poporului credincios din Grecia și Cipru. Urează celor prezenți progres în viața spirituală, belșug în familie și în Patrie.

I.P.S. Arhiepiscop Antim mulțumește oaspeților străini pentru vizita făcută, precum și credincioșilor pentru dragostea și grija pe care o poartă bisericii.

În acest timp la catedrala Sf. Apostoli din Constanța, s-a făcut chemarea la arhierie a P.C. Arhim. Epifanie Norocel, care s-a săvârșit de către P. S. Episcop Antonie Ploieșteanul — Vicar Patriarhal și P.S. Arhiereu-Vicar Gherasim Piteșteanul, împreună cu soborul de slujitori.

Găzduirea oaspeților s-a făcut la hotelul «Palace» din Constanța.

A doua zi, duminică 9 noiembrie s-a oficiat în biserica Sf. Apostoli Petru și Pavel, catedrala orașului Constanța, sfânta liturghie arhierescă de către I.P.S. Arhiepiscop Antim, Prea Sfințiii Episcopi Vasile al Oradei și Antonie Ploieșteanul, Vicar Patriarhal, preoți și diaconi. Răspunsurile liturgice au fost date de corul bisericii.

La ora 9 au sosit la biserică Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian și ceilalți înalți ierarhi din țară și străinătate, precum și delegați ai altor culte și au luat loc în stranele de la absida dreaptă a bisericii.

Înainte de începerea sfintei liturghii s-a făcut ceremonialul examinării și mărturisirii credinței de către candidatul la arhierie P. C. Arhim. Epifanie Norocel, iar la locul convenit în timpul sfintei liturghii, p.c. sa a fost hirotonit arhiereu.

La orele 11,30 au sosit la biserică reprezentanții autorităților de Stat în frunte cu Dl. Gheorghe Nenciu, Conducătorul Departamentului Cultelor și au luat loc în stranele din absida stângă a bisericii.

După terminarea sfintei liturghii, P. S. Episcop Antonie Ploieștenul Vicar Patriarhal a citit documentul sinodal pentru înălțarea Episcopiei noastre ca Arhiepiscopie, pentru ridicarea P. S. Episcop Antim la treapta de Arhiepiscop și pentru alegerea P.S. Epifanie ca Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei cu titlul de «Tomitanul».

Apoi Prea Fericitul Părinte Patriarh a înmănat Înalt Prea Sfințitului Episcop Antim cirja arhipăstorească, rostind cuvintele îndătinat: «Primește cirja aceasta ca să păstorești turma lui Hristos cea incredințată ție. Celor ascultători să le fie prin tine reazem și întărire, iar pentru cei nestatormici și neascultători s-o folosești ca toiag de certare, toiag de îndreptare».

Diaconii slujitori au răspuns cu glas înalt: «Toiagul puterii, toiagul cirmuirii: va trimite ție Domnul din Sion și va birui în mijlocul vrăjmașilor tăi».

La rîndul său, I.P.S. Arhiepiscop Antim, cu aceleași cuvinte, a încredințat cirja arhierască, P. S. Episcop-Vicar Epifanie.

Apoi I.P.S. Sa a rostit următoarea cuvîntare :

«Cu sufletul plin de bucurie aducem slavă lui Dumnezeu, că ne-a dăruit prilejul acestei manifestări creștinești, aici pe malul Mării, pe urmele vechiului Tomis, în care, prin apostoli chiar, s-a auzit în părțile noastre cuvîntul sfînt al Evangheliei, pe acest pămînt sfințit de sîngele numeroșilor martiri ai credinței și binecuvîntat prin ostenelele misionare ale ierarhilor celui mai vechi scaun episcopal de pe cuprinsul țării noastre.

Sărbătoarea de astăzi adună la un loc o parte dintre ierarhii noștri din țară și de peste hotare, în frunte cu Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian.

Prezența Întîistătătorului Bisericii Ortodoxe Române la această festivitate, are o semnificație deosebită, legată atît de grija permanentă pe care o poartă întregii Biserici, cît și de calitatea canonică pe care o are ca Mitropolit al Ungrovlahiei, a cărei sufragana este Arhiepiscopia noastră.

În mijlocul nostru, alături de ierarhii noștri din țară, se află reprezentanți ai comunităților ortodoxe române din America de Nord și de Sud, în frunte cu I. P. S. Arhiepiscop Victorin Ursache, precum și ai comunităților ortodoxe române din Europa Centrală și Occidentală, în frunte cu Prea Sfințitul Episcop-vicar Lucian Făgărășanul.

Ne bucurăm că au răspuns la invitația noastră distinșii ierarhi, soli ai Bisericilor Ortodoxe surori din Cipru și Grecia, în a căror participare aici vomod dragostea care leagă Bisericile noastre de pretutindena pentru slujirea ortodoxiei și semnul prieteniei tradiționale dintre popoarele noastre.

Întîmpinăm cu alese sentimente de stimă și prețuire pe delegații din partea altor culte, veniți din țară, precum și de peste hotare, din Egipt și de la Vatican, ca expresie a cooperării Bisericilor noastre în lucrarea ecumenică și în opera de promovare a cauzei păcii și a prosperității din lumea întregă.

Salutăm cu căldură pe Conducătorul Departamentului Cultelor, Domnul Gheorghe Nenciu, care a binevoit să ia parte personal la solemnitățile de astăzi însoțit de colaboratorii săi.

Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Dr. Antim Nica, rostindu-și cuvîntarea în cadrul solemnității de proclamare a Arhiepiscopiei.

Dorim totodată să exprimăm Domniei Voastre, Domnule Președinte sentimentele noastre de recunoștință și ale întregii eparhii, pentru contribuția pe care Departamentul Cultelor a adus-o în vederea ridicării acestei Episcopii la rangul de Arhiepiscopie.

Ne este deosebit de plăcut să salutăm prezența organelor de conducere ale județelor Constanța, Tulcea și Galați. Avem în mijlocul nostru pe Domnul Ilie Georgescu, Prim vicepreședinte al Consiliului Popular al municipiului Constanța și pe Domnul Gheorghe Duma, secretar al Comitetului Executiv al Consiliului Popular județean, reprezentând pe Domnul Vasile Vilcu, Președintele Consiliului Popular al județului Constanța, care ne-au dat un larg concurs în legătură cu stabilirea reședinței noului Episcop-vicar și cu organizarea festivităților de astăzi.

De asemenea, avem de față pe Domnul Aurel Scorțaru, secretar al Consiliului Popular al județului Galați și pe Domnul director Mihai Nicolae din partea Consiliului Popular al județului Tulcea, precum și alți exponenți ai autorităților locale de Stat.

Participarea reprezentanților de Stat la acest eveniment bisericesc este un rezultat al bunelor raporturi de colaborare dintre Biserică și Stat și o confirmare a lucrării desfășurate de Biserică în sprijinirea năzuințelor de astăzi ale poporului nostru, de afirmare națională, de unitate, independență și progres social.

În numele clerului și credincioșilor noștri din întreaga Eparhie, întâmpinăm pe înalții oaspeți și reprezentanți care sint de față cu o deosebită satisfacție sufletească și le aducem tuturor tradiționala noastră urare de «Bine ați venit».

Bucuria noastră este sporită de faptul că evenimentul pe care îl cinstim astăzi, al ridicării la rangul de Arhiepiscopie a eparhiei noastre, — moștenitoarea zestrei spirituale a vechii Episcopii a Tomisului — se asociază de evocarea primului Sinod Ecumenic de la Niceea, precum și de participarea la acea măreață întrunire pancreștină a unui ierarh din ținuturile noastre, reprezentând viața religioasă a strămoșilor noștri.

Amintirea marelui sobor, de la a cărui întrunire se împlinesc acum 1650 de ani, ne este scumpă nouă pentru eforturile sale depuse de a realiza unitatea creștină. Aceste eforturi pot inspira și strădaniile noastre de astăzi în lucrarea ecumenică, pentru înfăptuirea colaborării dorite între toți creștinii, pusă în slujba societății din care facem parte, a binelui obștesc și a omenirii.

Pe drumul larg deschis de sinodul niceean și de celelalte sinoade ecumenice, la care statornic au participat episcopi tomitani, ne regăsim acum cu sufletele încălzite de atmosfera luminoasă a zilei de astăzi.

Episcopia Tomisului apare pe firmamentul istoriei noastre bisericești strâns legată de cele mai vechi mărturii, privind pătrunderea creștinismului pe pământul țării noastre și formarea poporului român. Jurisdicția ei se întindea de aici din cetatea Tomisului, atît asupra spațiului pontico-danubian, cit și în stînga Dunării, în estul Munteniei și sudul Moldovei.

Deosebite merite și-a dobândit această Episcopie prin activitatea ei de romanizare și asimilare a populațiilor migratoare, care s-au abătut spre aceste locuri.

Prin prestigiul ierarhilor ei, care au participat activ la sinoadele ecumenice ale vremii și prin cultura lor teologică și rivna lor pastorală, această Episcopie a fost ridicată în sec. VI la rangul de Arhiepiscopie Autocefală.

Astăzi prin hotărîrea forurilor noastre superioare bisericești, Sfîntul Sinod și Adunarea Națională Bisericească precum și prin largă înțelegere a Conducerii de Stat, istorica Episcopie a Tomisului este actualizată prin înălțarea la treapta de Arhiepiscopie a Episcopiei Dunării de Jos sub a cărei oblăduire se află ținuturile dobrogene și prin includerea «Tomisului» în noua titulatură a Episcopiei.

În același timp, spre mîngîierea clerului și credincioșilor noștri, doritori de a se bucura mai des de slujbe și binecuvîntări arhieresti, s-a stabilit ca noul Episcop-vicar al Eparhiei, în persoana Prea Sfințitului Epifanie Norocel hirotonit chiar astăzi în treapta arhierescă, să-și aibă sediul în Constanța și să poarte numele de «Tomitanul».

La aceste bogate împliniri duhovnicești, cuprinse de valul sărbătoririi de astăzi a proclamării noii Arhiepiscopii a Tomisului și Dunării de Jos, se cuvine să ne amintim de cuvintele Ap. Pavel care zice: «Aduceți-vă aminte de mai marii voștri care v-au grăit vouă cuvîntul lui Dumnezeu; priviți cu luare aminte cum și-au încheiat viața și le urmați credința» (Evr. XIII, 7).

Îndreptîndu-ne cu gîndul spre marii noștri predecesori care au păstorit aceste locuri în cursul veacurilor, îi vedem bucurîndu-se cu noi la marele praznic de astăzi. Saltă și se veselește în ceruri întregul șir de venerabili ierarhi, păstrători neînfricați ai dreptei credințe în cursul întreit-secularei dănuiri ai Eparhiei Tomisului.

În rîndul episcopilor de aici, unii trecuți între sfinți alături de ceata martirilor din Dacia pontică, găsind pe Betranion care a înfruntat pe împăratul Valens, sprijinitorul ereziei ariene, pe Teotim I, mare cărturar și misionar și pe alți străluciți arhipăstori ai Tomisului.

La aceștia se adaugă marea ceată de ierarhi itineranți, care în vremurile de restriște, după pustiirea Tomisului au continuat lucrarea lor de apostolat în cetatea de la Tropaeum Traiani și în alte centre de viață creștină, despre care adevăratele mărturiile istorice și arheologice.

Se alătură lor de asemenea șiragul de arhiepiscopi și mitropoliți ai Vicinei, din veacurile următoare, care au dus mai departe lumina credinței și au pus început primei Mitropolii a Țării Române.

Cu aceștia toți se bucură și ierarhii Proilaviei, și în sfîrșit cei ai Dunării de Jos, în frunte cu primul ei arhipăstor, învățatul Episcop Melhisedec Ștefănescu.

Cu respect și evlavie ne plecăm fruntea și cugetul la viața și faptele lor și în rugăciune cerem Părintelui Ceresc zicînd: «Aduți aminte Doamne, de părinții noștri, marii ierarhi, care au slujit Ție în neamul nostru și au proslăvit numele Tău în țara aceasta. Și pentru rugăciunile lor și ale tuturor sfinților Tăi mucenici și mărturisitori auzi-ne și ne

miluiește pe noi și binecuvintează cu îndurărilor Tale Biserica și Țara aceasta, în care se cinstește numele Tău».

Pe drumul bătătorit de numeroșii și vrednicii ierarhi, care au păstorit în acest colț de țară, pășesc acum în acest moment solemn de proclamare a noii Arhiepiscopii și de ridicare a titularului ei la rangul de Arhiepiscop cu dorința de a ne îndeplini cu rivnă fierbinte misiunea ce ne-a fost încredințată în slujba Bisericii și poporului nostru.

Gîndul nostru se îndreaptă acum către slujitorii cinului preoțesc și către iubiții credincioși, fii încredințați păstoriei noastre, de a păstra cu tărie dreapta credință moștenită de la înaintașii noștri și de a ne ajuta să înfăptuim lucrarea sfîntă ce ne stă înainte.

Dar festivitățile de astăzi sînt destinate nu numai de a evoca trecutul strălucit al acestei provincii, ci în același timp de a ne oferi o imagine asupra realizărilor ei bogate din vremea noastră. Ochii noștri se îndreaptă în aceeași măsură spre Dobrogea de astăzi, prosperă și mîndră sub impulsul vieții noi din țara noastră și a năzuințelor spre progres ale întregului nostru popor. Dintr-un ținut sărac și neroditor, Dobrogea de azi, a ajuns o bogată și frumoasă grădiniță a țării, care oglindește voința dîrză a unui harnic popor angajat pe calea progresului, prin muncă unită și organizată. Sîntem bucușori de a ne aduce omagiul nostru eforturilor care se depun în întreaga țară pentru prosperitatea poporului nostru sub înțeleapta îndrumare a conducerii noastre de Stat, în frunte cu iubitul nostru Președinte, Domnul Nicolae Ceaușescu.

În încheiere, în numele Arhiepiscopiei noastre, aducem vii mulțumiri Prea Fericirii Voastre pentru osteneala ce ați luat, de a ne onora cu prezența Prea Fericirii Voastre la solemnitatea de astăzi și de a binecuvînta acest început al unei noi desfășurări plină de nădejdi din Eparhia noastră.

Aceleași călduroase mulțumiri exprimăm față de organele conducerii de Stat care sînt de față, precum și tuturor înalților oaspeți din țară și de peste hotare.

Iar vouă, cinstiților slujitori ai altarelor străbune și iubiților noștri credincioși, fii duhovnicești, dorindu-vă tot binele de la Cel Atotputernic, vă deschidem larg inima noastră și vă împărtășim binecuvîntarea noastră călduroasă, părintească.

*

A urmat cuvîntul Prea Sfințitului Episcop-Vicar Epifanie care a spus :

«Atmosfera sărbătorească ce are loc astăzi aici la Tomis, a devenit și pentru smerenia mea un început de viață nouă. După alegerea făcută de către Sfîntul Sinod la 16 octombrie și în urma recunoașterii prin Decret prezidențial din partea Conducerii de Stat, decret înmînat în mod solemn de către Domnul Președinte Gheorghe Nenciu la Departamentul Cultelor, în ziua de 30 octombrie 1975, astăzi, prin punerea mîinilor înalților ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române am primit dumnezeiescul har, prin hirotonia în Arhiepiscop. Am fost astfel ridicat la cea mai înaltă treaptă a slujirii în ierarhia bisericească, la treapta arhieriei.

În Sfînta și dumnezeiasca Scriptură ca și în scrierile sfinților părinți, întîlnim — puternic argument — adevărul că arhieria este cel mai mare dar pe care-l

poate primi un slujitor al lui Dumnezeu. «Arhiereul este un reprezentant permanent al ordinii divine în fața credincioșilor». Hristos Iisus Domnul nostru este *Mai-marele păstorilor* (I Petru, V, 4) și de aceea *Episcopul trebuie să fie fără de prihană* (I Tim. III, 2) și împodobit cu toate virtuțile creștinești. *Episcopul este urmaș al sfinților apostoli și el continuă în Biserica Mântuitorului nostru Iisus Hristos întreita lucrare* (pe care însuși Domnul a desfășurat-o de învățător, de sfințitor și de îndrumător-conducător al Bisericii. De aceea *Episcopul are porunca să se păzească pe el însuși și învățătura, stăruind în ea* (I Tim. IV, 16), are datoria de a sfinți preoți și diaconi la parohii (Tit I, 5), și are obligația de a pune în rînduială bunul mers al Bisericii (Tit I, 5), îndrumînd deopotrivă pe clerici și pe mireni să se supună stăpînirilor și dregătoriilor, să asculte, să fie gata spre orice lucru bun, să nu defaime pe nimeni, să fie pașnici, să fie îngăduitori, să arate către toți oamenii deplină blîndețe (Tit III, 1—2).

Misiunea Episcopului este slujirea oamenilor și a lui Dumnezeu. Slujirea este har al lui Dumnezeu și Episcopul trebuie să stăruiască în ea (Rom. XII, 17), avînd inima largă (II Cor. VI, 13), care să cuprindă pe toți și să bată pentru toți și făcîndu-se tuturor toate pe toți să-i dobîndească (I Cor. IX, 12), pentru viața virtuoză vrednică de Evanghelia lui Iisus Hristos care este puterea lui Dumnezeu (Rom. I, 1), făcîndu-i astfel moștenitori ai împărăției veșnice.

«Slujirea înseamnă o angajare voluntară, o existență împreună cu alții, prin alții și pentru alții». Slujirea înseamnă răspundere, iar acest lucru înseamnă în cazul de față o mare responsabilitate în împreună-lucrare de desăvîrșire a ființei umane. Episcopul trebuie să fie angajat cu înaltă răspundere morală în toate problemele cu care se confruntă lumea contemporană. El trebuie să fie un neobosit propovăduitor și luptător pentru pace, pentru dreptate, pentru statornicirea egalității între oameni, pentru apropierea între oameni în general și între creștini în special.

Sînt pătruns de aceste simțăminte. Sînt copleșit de răspunderea care apasă pe umerii mei. Supunîndu-mă proriei divine, pe lingă rugăciunea de mulțumire pentru că am fost învrednicit de darul arhieriei, mă rog Bunului Dumnezeu să mă întărească în slujirea pe care o am de împlinit spre slava Sîntei Biserici Ortodoxe Române și a scumpei Patrii Republica Socialistă România.

Îmi stăruie în minte, în clipa de față, ceea ce a auzit Moisi la rugul de la Horeb: «Dezleagă-ți încălțămîntea, căci locul pe care stai în fața Mea este pămînt sînt» (Ieșire III, 5). Pagina plină de lumină și de duh a Sfinților mucenici dobrogeni, a sfinților prieteni și colaboratori ai St. Ioan Gură de Aur — Teotim și Ioan Casian, a călugărilor sciți ca Dionisie Exigul sau cel Mic, a apărătorilor și mărturisitorilor credinței, ca episcopul Valentinian al Tomisului, mi se deschide și mie astăzi și nu numai că citesc, dar și aud cuvintele pline de putere: «dezleagă-ți încălțămîntea, căci locul acesta este loc sfințit». M-am învrednicit de marea cinste de a fi sfințit arhiereu aici, la locul în care a predicat St. Andrei, Apostolul cel dintîi chemat al Domnului. Sînt sub aceeași înfiorare ca Moisi la rug dar și cu aceeași mîngiere ca și ucenicii cărora Domnul le-a zis: «Veniți și vedeți» (Ion I, 40). Am venit și am văzut aici mila lui Dumnezeu care s-a revărsat asupra smereniei mele.

Astăzi, cu rînduială dumnezeiască, prin consensul și înalta prețuire a Conducerii de Stat față de moștenirea trecutului nostru, prin mine smeritul, se reînnoiește firul Ierarhiei superioare la Tomis, cu stabilirea reședinței aici, a Episcopu-

Noul Episcop-vicar Epifanie Norocel Tomitanul, rostindu-și cuvîntarea după hirotonie.

Iui-Vicar al Arhiepiscopiei Tomisului și Dunării de Jos. Este pentru mine o aleasă bucurie și o mare cinste care mă angajează la o activitate cu sporite înfăptuiri.

În aceste momente atât de importante pentru mine, cuvintele sînt neîndestulătoare pentru a putea exprima tot ceea ce consider că înseamnă slujirea arhieriei și pentru tot ceea ce înseamnă slujirea ca Episcop-Vicar în acest vechi și vestit oraș. Mă îndrept cu încredere și profund recunoscătoare mulțumire către Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian și către toți membrii Sfințului Sinod, pentru că m-au socotit vrednic de acest post și m-au ales pentru această sîntă și înaltă lucrare.

M-am format, în ceea ce privește pregătirea intelectuală și de cercetare, precum și cea de slujire administrativă, la școala de permanentă îndrumare, supraveghere și ocrotire duhovnicească a înalt Prea Sfințitului Iustin Moisescu, Mitropolitul Moldovei și Sucevei. Vă rog să-mi îngăduiți înalt Prea Sfinția Voastră, ca și la acest moment deosebit din viața mea să reînnoiesc respectuoasele și adînci recunoscătoarele mele mulțumiri pentru tot ceea ce ați făcut în vederea formării și ridicării mele la această înaltă treaptă.

De azi înainte îmi voi desfășura activitatea în cuprinsul de Dumnezeu-păzite Arhiepiscopii a Tomisului și Dunării de Jos, condusă cu toată competența și dăruirea de către înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Dr. Antim.

Aceste momente de bucurie le datoresc și înalt Prea Sfinției Sale, care atunci cînd s-a pus problema alegerii unui colaborator apropiat, s-a oprit asupra persoanei mele.

Vă adresez, înalt Prea Sfințite Părinte Arhiepiscop, din inimă, respectuoase mulțumiri și Vă asigur, în acest cadru solemn și de mare răspundere, că voi fi un colaborator sincer și devotat în rezolvarea problemelor acestei istorice eparhii. Am mară bucurie de a fi colaboratorul Ierarhului luminat, care mă va sprijini să aprofundez cît mai bine istoria răspîndirii învățaturii creștine pe aceste meleaguri în primele secole ale creii noastre, comoră de neprețuit a ostnelilor străbunilor noștri, trecutul împlinit cu efortul zilelor noastre care i-a dat strălucire în salba de localități maritime și fluviale din Eparhia Tomisului și Dunării de Jos.

Respectuoasă mulțumire prezint înaltei Conduceri de Stat, reprezentată aici prin Domnul Gheorghe Nenciu, conducătorul Departamentului Cultelor. Vă rog să luați act Domnule Președinte de mărturisirea pe care o fac acum, asigurîndu-vă de atașamentul sincer și hotărîrea fermă de a contribui cu tot elanul, priceperea și puterea mea de muncă la prosperitatea poporului nostru, pentru care se ostenește astăzi cu deplină dăruire și pleneră angajare înțeleapta noastră Conducere de Stat în toate compartimentele societății noastre românești multilateral dezvoltate.

În acest început al activității mele, ca Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Tomisului și Dunării de Jos, cu deosebită stimă doresc să mulțumesc din inimă Autorităților de Stat locale, care au arătat multă bunăvoință și au oferit posibilități optime în ceea ce privește fixarea reședinței mele aici. Mă angajez solemn că voi fi un colaborator loial pentru îndeplinirea sarcinilor ce stau înainte în vederea contribuției mele la bunăstarea cetățenilor din aceste părți ale țării noastre.

În fața acestui sfînt altar de istorică mărturisire, unde voi sluji ca Arhieru de acum înainte, mă voi strădui din toate puterile mele să cultiv neîncetat dragostea de Patrie, să întrec în permanenta înălțare și deosebitul entuziasm pentru unitatea de nezdruincinat a neamului nostru și a Bisericii Ortodoxe Române.

Pururea îmi voi aduce aminte în sfintele rugăciuni în fața sfîntului altar de înălții Ierarhi care s-au ostent astăzi pentru hirotonia mea.

Vă rog Înalt Prea Sfinția Voastră și Prea Sfințiile Voastre să primiți deosebita mulțumire a celui mai mic între Arhieri.

Înalților Ierarhi ai Sfinței noastre Biserici Ortodoxe în frunte cu Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian, Înalților Ierarhi ai Sfințelor Biserici de peste hotarele țării noastre, oaspeți ai Bisericii Ortodoxe Române, care sînt de față, precum și reprezentanților celorlalte culte religioase din țara noastră, care au participat la această solemnitate, le prezint respectuoase și sincere mulțumiri.

Intrînd astfel într-o nouă perioadă a vieții mele, la început de slujire arhierască, mă plec în fața tuturor Înalt Prea Sfințiilor și Prea Sfințiilor Ierarhi și-i rog să mă aibă în slintele lor rugăciuni, pentru ca Bunul Dumnezeu să mă întărească în slujirea la care am fost chemat.

Vă mulțumesc din inimă tuturor și rog pe Bunul Dumnezeu să-mi fie totdeauna ocrotitor și ajutor.

În încheiere Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian a adresat celor doi vorbitori, oaspeților prezenți și mulțimii credincioșilor care au ascultat sfînta slujbă în biserică și la difuzoarele din jurul bisericii, următoarea cuvîntare :

«Cu deosebită bucurie am luat parte astăzi la sfînta slujbă în catedrala episcopală a acestui oraș, Constanța — Tomisul de altă dată, străveche vatră a Patriei noastre, în care flacăra conștiinței de români și creștini dreptmăritori arde nestinsă de 20 de veacuri.

Precum ați auzit și din Comunicarea Cancelariei Sfîntului Sinod, citită de Prea Sfințitul Episcop Antonie Ploieșteanul, Vicar Patriarhal, Secretarul Sfîntului Sinod, Sfîntul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în ședința din 16 octombrie 1975, cu deplinul acord al Conducerii noastre de Stat, a hotărît reînființarea Episcopiei Tomisului, ridicarea ei la rangul de Arhiepiscopie cu titlul : «Arhiepiscopia Tomisului și Dunării de Jos» și alegerea unui Episcop-vicar rezident în Constanța, cu titlul de : «Tomitanul». Această hotărîre e un act de restaurare istorică și de adîncă cinstire a prezenței și continuității românești și creștine ortodoxe la Tomis încă din veacul apostolic și totodată un act de însemnătate ecumenică prin aniversarea în anul acesta a 1650 de ani de la întrunirea celui dintîi Sinod Ecumenic de la Niceea din anul 325, la care participa și episcopul de Tomis din acea vreme.

Avem îndatorirea canonică și părintească să vă instalăm în scaunul nou numitei și înălțatei în rang Arhiepiscopii a Tomisului și Dunării de Jos, ca Arhipăstor al ei și să vă încredințăm cîrja pastorală, semn al sfîntei chemări de a conduce pe credincioșii ortodocși de aici, de a cultiva în inimile lor îndeosebi virtutea iubirii de credința dreaptă și de neam, virtute ce caracterizează poporul nostru de-a lungul întregii lui istorii, începînd cu «geții nemuritori», cum îi numea Herodot pe străbuni. Acei geți «drepti și viteji» în a-și apăra glia moștenită, erau pașnici și duioși, sensibili la poezie și cugetare înaltă și ascultau cu înțelegere și pietate pe marele poet Ovidiu, exilat de la Roma aici «în a geților țară», care de dragul bunătății lor le urzea și rostea versuri în limba lor.

După cum știți, înaintașii noștri de prin aceste meleaguri, au primit credința direct de la solul Mîntuitorului, Sf. Andrei cel dintîi chemat, rînduit de ceata Sfinților Apostoli să predice Evanghelia în ținuturile Mării Negre, ale Pontului Euxin, cum îi ziceau în vremea aceea, «în regiunile care se întind pînă la Dunăre» — Scîția — Dobrogea de azi, așa cum adevăresc istoricii și vechile sinaxare.

Ne aflăm pe locuri sfinte, în care oriunde ai privi cu ochii te întîmpină o istorie vie, plină de amintiri, de nume și de fapte. Pe aceste locuri au trăit atîția martiri, ierarhi, cuvioși, drepti; fie aici la Tomis, fie la Cernavodă, la Trofeul lui Traian, în sud, sau la Tulcea în nord. Chiar în ultimul timp, în 1971, după cum desigur ați aflat, a ieșit la lumină de sub altarul unei străvechi biserici, cripta cu moaștele a 4 martiri de la Niculițel, care s-au jertfit pe la anul 300. Astăzi, la această zi mare, avem încredințarea că s-au rugat împreună cu noi și acești mucenici, pe numele lor: Zotikos, Attalos, Kamasis și Philippos ca și Sfîntul Ciril de la Cernavodă (Axiopolis) sau Sfîntul Epictet și Sfîntul Astion, de la vechea Almiria, cetate pe brațul Sfîntul Gheorghe și mulți alți sfinți pămînteni, unii trecuți în calendar, alții știuți doar lui Dumnezeu.

Dintre înaintașii cunoscuți, care au păstorit înaintea Înalt Prea Sfinției Voastre, trebuie să-i amintim mai întîi pe «Fericitul Evangelicus, Episcopul și Înfiistătătorul Sfințelor lui Dumnezeu Biserici din această provincie». Cu acest titlu îl aflăm trecut în vechi izvoare, unde ni se spune printre altele că pe la anul 298 boteza pe Alexandru și Marcelina, părinții Sfîntului Mucenic Astion, pomenit mai sus.

Evangelicus e primul episcop cunoscut de istorie în aceste locuri și faptul ne dă mărturie că încă în a doua jumătate a sec. III exista aici, la Tomis, o organizare și o Instituție bisericească superioară la nivel de episcopie. Urmașul vrednicului de pomenire Evangelicus, este episcopul pe care l-am amintit la început în legătură cu aniversarea Sinodului I Ecumenic. El lua parte la acest Sinod în anul 325, cum ne încredințează istoricul bisericesc Eusebiu al Cezareei, că «Scitul nu lipsea din ceata ierarhilor adunați acolo atunci».

Episcopia Tomisului și-a continuat neîntrerupt existența de-a lungul veacurilor cu o viață tot mai înfloritoare, devenind Arhiepiscopie Autocefală și chiar Mitropolie. Începînd din timpul Împăratului Teodosie (379—395) episcopul Gherontie de Tomis care participa la Sinodul II Ecumenic (la 381) avea îndatorirea, potrivit unei hotărîri teodosiene să poarte grija tuturor eparhiilor din acest ținut, să vegheze la păstrarea Ortodoxiei. La Sinodul III Ecumenic de la Efes (431) era poftit să ia parte și episcopul Timotei de Tomis, ca unul care păstora o eparhie «ce se bucura de un trecut atît de însemnat și număra atîția episcopi sfinți și învățați».

După el, sluji aici învățatul ierarh «Fericitul Părinte Ioan» considerat de scriitorul latin Marius Mercator († 351) drept «unul din cei mai buni teologi ai timpului» și unul din «cei mai aprigi adversari» ai ereziilor vremei. În sec. VI, izvoare istorice ne vorbesc de episcopul mitropolit al provinciei Scîția, Paternus, și mai apoi de Valentinianus.

Cu o asemenea strălucire, scaunul vlădicesc de aici și-a împlinit misiunea slujindu-și credincioșii pînă în sec. XIII, cînd s-a mutat în nordul Dobrogei, la Vicina, unde viața creștină pulsa atunci mai bine. Iar de acolo, ierarhul Iacint de Vicina va fi învrednicit la 1359 de cîntea să urce pe scaunul Mitropoliei Țării Românești care cuprindea în hotarele ei și Dobrogea, întreg ținutul pînă la «Marea cea Mare». Socotim de asemenea vrednic de amintire și faptul că aici la Tomis a mai existat episcopie între anii 1923—1950.

Acestea sînt, încă odată, temeiurile de ordin istoric și bisericesc care ne-au condus la ideea și înfăptuirea Arhiepiscopiei Tomisului și Dunării de Jos.

Rînduiala îmi cere acum să vă dau un sfat și îndemn. — Bine veți face de veți lua aminte la acei sfinți înaintași care au păstorit mai înainte la Tomis, răsăriți de aici, cunoscători ai acestor locuri, cărora trebuie să le continuați lucrul și după sfîntul Apostol Pavel, «privind cu luare aminte la săvîrșirea vieții lor să le urmați credința» (Evrei XIII, 7).

Așa vă îndemn să fiți vrednic urmaș al Sf. Ierarh Betranio, episcopul care a păstorit aici pînă prin anul 369 și despre care Fericitul Teodoret de Cir scrie că: «Strălucirea prin tot felul de virtuți, încredințîndu-i-se ca arhiereu conducerea cetăților a toată Sciția. El și-a aprins mintea cu rîvnă dumnezeiască și a combătut stricarea dogmelor». Păzind curată credința sfinților părinți de la Niceea, în lața Impăratului Adrian Valenus, care se afla pe atunci în Dobrogea și a intrat în Biserica unde slujed vrednicul episcop.

Să luați aminte și la sfîntul episcop Teotim, care păstora la Tomis pe la anul 400. Bărbat ales, se purta în felul poporului său cu «viețuire modestă, înfrînat»; «foarte strălucit prin cucernicie și sfințenia vieții». Prieten și susținător al marelui Ioan Gură de Aur el însuși avea gura și inima de aur, de părinte și învățător. Iată de pildă, unul din cuvintele înțelepte rămase de la părintele episcop Teotim: «A-ți aminti de Dumnezeu înseamnă a-ți aminti de viață...». Învățătura lui duhovnicească era astfel adînc legată de viață și lucrarea lui era cunoscută pînă departe, încît fericitul Ieronim putea spune atunci despre aceste locuri: «Hunii învață Psaltirea, iar frigurile Sciției se încălzesc de căldura credinței».

Știm că tot în aceste părți ale țării noastre s-a născut și Cuviosul Ioan Casian, la cîteva zeci de kilometri de aici la Casimcea. Acesta, după ce se adîncește în viața duhovnicească a răsăritului creștin, va întemeia monahismul în Apus, la Marsilia, «îndeplinind un rol primordial în dezvoltarea spiritualității occidentale». În scrierile lui zice: «Dreapta socoteală este izvorul, rădăcina, capul și legătura tuturor virtuților». Cu dreaptă socoteală să păstoriți această turmă sfîntă, cu rîvnă, cu grijă, cu dragoste, cum învață și proorocul: «Voi paște oile mele... pe cea pierdută voi căuta, pe cea rătăcită voi întoarce și celei zdrobite îi voi lega rănile; pe cea slabă o voi întări, pe cea tare o voi păzi și voi păstori cu dreptate» (Ezechiel XXIV, 16).

Sintetizînd toate acestea mai înainte spuse, aș încheia îndemnul meu prin cuvîntul dumnezeiescului Pavel care hirotonind episcop pe

Timotei, ucenicul său, îl îndemna stăruitor : «O Timotei, păzește ceea ce ți s-a încredințat» (I Tim. VI, 20).

Dar, iubiți credincioși, așa cum v-am înștiințat la început, Sfântul Sinod al Bisericii noastre, cu deplina înțelegere a Conducerii Statului, a hotărât să cinstească orașul Constanța, Tomisul de altă dată, străvechiul scaun episcopal, nu numai prin ridicarea fostei Episcopii a Dunării de Jos, care-și întindea jurisdicția și aici, la rangul de Arhiepiscopie, cu titlul de «Arhiepiscopia Tomisului și Dunării de Jos», ci a ales și a decis să așeze aici un Episcop-vicar al Înalt Prea Sfințitului Arhiepiscop Antim, în persoana Prea Sfințitului Episcop Epifanie, care a fost hirotonit astăzi. Prea Sfinția Sa va rezida deci, în acest oraș, veghind împreună cu Ierarhul său Înalt Prea Sfințitul Antim, la buna îndrumare a clerului și credincioșilor Arhiepiscopiei.

Prea Sfințite Episcop-Vicar Epifanie,

Ați auzit și cunoașteți trecutul sfânt al acestor locuri străbune. Ați auzit de strălucirii Ierarhii care le-au păstorit. Aveți cinstea să fiți primul Episcop rezident aici al nou-înființatei Arhiepiscopii a Tomisului și Dunării de Jos.

Părințește vă atrag luarea aminte asupra rolului deosebit pe care îl aveți în misiunea Prea Sfinției Voastre. În cea mai desăvârșită înțelegere cu Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Antim, să lucrați la călduzirea dreptcredincioșilor creștini pe calea mântuirii, la păzirea curată a credinței așa cum ne-au transmis-o înaintașii ca pe o moștenire a adevărului dumnezeiesc, ca pe o piatră de temelie la zidirea și unitatea Bisericii și a neamului.

Vegheați la păstrarea cu neobosită grijă a acelor vestigii ale trecutului nostru : biserici, documente, obiecte de cult, moaște sfinte de martiri, alăt de numeroase și grăitoare în ținuturile Dobrogei. Păstrați-le ca pe niște «comori» scumpe, ascunse alăta vreme în pământ și descoperite, cele mai multe în vremea noastră, spre mărturie tuturor despre vrednicia strămoșilor, prezența permanentă și rostul nostru istoric pe aceste locuri.

Fiți în strânsă conlucrare cu Autoritățile locale ale Statului, cu toți făcătorii de bine. Cu bucurie folosesc și eu prilejul spre a aduce mulțumirile mele, Conducerii Superioare a scumpei noastre Patrii, pentru înalta înțelegere arătată față de acest lucru românesc și creștinesc ce s-a săvârșit aici, cât și distinșelor organe locale, pentru grija și promptitudinea cu care au îndeplinit această realizare, asigurând deîndată la Constanța, sediul episcopului rezident.

Mulțumesc din inimă Domnului Conducător al Departamentului Cultelor pentru onoarea ce ne-o face de a fi prezent la această festivitate și pentru sprijinul deosebit pe care ni l-a acordat ca să ne putem realiza gândurile legate de această provincie din străbuni românească și ortodoxă.

Iar acum, mulțumind adînc Prea Milostivului Dumnezeu pentru tot binele revărsat asupra noastră, asupra Bisericii Sale, «punînd prin Duhul

Sfânt episcopi» (Fapte XX, 28), să păstorească pe toți cei ce cred în Fiul Său Iisus Hristos Domnul nostru, îl rugăm să vă dăruiască viață îndelungată, plină de har și ajutor, de sănătate, spre a vă împlini sfânta misiune în slujirea lui, a Bisericii, a neamului și în așa fel, încît să faceți și aici prezentul vrednic de trecutul nostru și tot mai strălucitoi. Așa să vă ajute Dumnezeu».

După cîntarea polihroniului, *Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian și înalți oaspeți, străbătînd cu greu prin mulțimea credincioșilor, care, cu mare însuflețire îi așteptau cu flori pe străzile din jurul catedralei, au luat parte la masa oficială, oferită de Arhiepiscopie la restaurantul «Cazino» din Constanța.*

În timpul mesei s-au rostit numeroase toasturi.

Din partea Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, înalt Prea Sfințitul Mitropolit Iustin al Moldovei a rostit o emoționantă cuvîntare, urmărită cu viu interes, spunînd între altele :

«Ridicarea solemnă a Episcopiei Dunării de Jos la treapta de Arhiepiscopie a Tomisului și Dunării de Jos, înalțarea Prea Sfințitului Episcop Antin Nica la rangul de Arhiepiscop și hirotonia Prea Sfințitului Episcop-vicar Epifanie Norocel Tomitanul, sînt cele trei evenimente care ne-au adunat pe noi toți aici, membri ai Sfîntului Sinod, în frunte cu Prea Fericitul Patriarh Justinian, Ierarhi străini, preoți și credincioși, la care s-au alăturat, pentru a cinsti momentul acesta istoric, înalți reprezentanți ai autorității civile, în frunte cu Domnul Gheorghe Nenciu, Conducătorul Departamentului Cultelor și pe Domnul Ilie Georgescu Prim Vicepreședinte al Consiliului Popular al Municipiului Constanța.

După slujba religioasă, în catedrala episcopală, unde ne-am plecat cu evlavie frunțile în fața altarului, mulțumind fierbinte lui Dumnezeu pentru darul pe care l-a făcut acum Bisericii străbune, ne găsim din nou laolaltă participînd la agapa frățească pentru a dovedi, pe planul viețuirii noastre din afară, tăria legăturii noastre lăuntrice.

Pătrunși cu toții de importanța evenimentului reazășării Tomisului și peste scurtă vreme a Alba Iuliei pe locurile care li se cuvin în viața noastră bisericească, încercăm să trăim și noi, în comuniune duhovnicească cu strămoșii noștri, vremurile de slavă uneori sau de martiriu alte ori, ale străvechelor așezări tomitane.

Intensitatea vieții creștine pe malurile bătrînelui Pont Euxin și legăturile provinciei Sciția Minor — arbitrar numită așa cu capitala imperiului roman de răsărit au contribuit la păstrarea de știri istorice despre Dobrogea, mai bogate decît despre alte ținuturi ale pămîntului nostru strămoșesc. Nerăbdători de a ne apropia sufletește de viața năvalnică a acestor locuri, lăsînd parcă să ne zboare cugetele noastre peste secole, în căutarea momentului îmbrățișării cu o singură privire a Tomisului nostru de odinioară cu frumoasa noastră Constanța de astăzi, de mîine și de totdeauna. Cinstind întreg trecutul de peste două milenii și jumătate al Tomisului — Constanța — nume care ne aduc aminte de

milesienii și cei dintii împărați creștini — nu putem înfringe marea tentație de a ne lăsa atrași de vremea în care aici se zămislea ființa noastră românească, la fel ca și în alte părți ale Patriei, în simbioza geto-dacică cu romanii, sub acoperământul credinței creștine și, în Dobrogea, ale culturii elene.

Descoperirile arheologice și știrile istorice, atâtea cât sînt, grăiesc totuși limpede despre moștenirea pe care ne-au lăsat-o înaintașii noștri din veac în veac. Ele arată celor din afară ceea ce noi simțim și trăim în adîncul sufletelor noastre.

Zestrea cea mare moștenită de la strămoșii noștri daco-romani, pe care au purtat-o în întreaga lor ființă, din neam în neam, înaintașii noștri, cristalizîndu-se în vremea noastră sub forma ei cea mai înaltă, este conștiința noastră etnică. Documentele istorice și urmele arheologice, graiul nostru comun și manifestările însușirilor noastre proprii, vin să zugrăvească în fața ochilor trăirea lăuntrică românească, permanentă și intensă, pe diferitele ținuturi ale pămîntului nostru străbun, în condițiile date de vremuri pentru fiecare din ele.

Mai mult decît în alte domenii ale vieții noastre din trecut, pe tărîm bisericesc se poate urmări, în linii mari, firul istoriei neîntrerupte de la cele dintii zile ale Bisericii pe malurile Pontului Euxin pînă în timpurile noastre.

Urmele pașilor Sf. Apostol Andrei se găsesc pe aici. Dovezi de viață creștină în cele dintii secole ale Bisericii noastre a fost pretutindeni pe meleagurile noastre. Vreme de cîteva veacuri numele episcopilor tomitani ne sînt cunoscute. Apoi, odată cu deplasarea ponderii vieții politice spre sud sau nord, centre noi creștine se întemeiază în formațiile Statelor respective. Dintre acestea Vicina scumpă inimilor noastre, se ridică în fruntea celorlalte, vădîndu-și prestigiul ei ca arhiepiscopie și mitropolie, dar păstrîndu-și încă taina așezării ei.

Ceea ce poate pune în încercătură pe cercetătorii istoriei Bisericii noastre de pe meleagurile scitice, adică Dobrogea, sînt deseale aspirații ale unor aspecte ale vieții noastre bisericești, care nu se întilnesc în istoria altor biserici. Dar în loc de a căuta alinierea istoriei Bisericii noastre la istoria altor Biserici, prin trunchiere sau deformare a știrilor vechi, cum se procedează deseori, se cuvine să nu uităm niciodată că Biserica noastră a avut și are propria ei viață și prin urmare propria ei istorie. Ca și poporul nostru, Biserica a mers pe calea ei proprie pentru a putea sluji în chip corespunzător pe fii ei sufletești. Acest fapt a fost constatat în cele mai vechi vremuri de către cercetătorii vieții bisericești, a populației daco-romane din Sciția adică din Dobrogea.

Trăsătură caracteristică a Bisericii noastre vechi trebuie considerată existența unui singur cîrmuitor bisericesc, într-o provincie, desigur pentru asigurarea conducerii unitare, cel puțin pentru o anumită vreme, în istoria noastră bisericească, Sozomenos spunea în secolul al V-lea că : «Neamul acesta (al sciților) are multe orașe și sate mari și cetăți întărite. Iar mitropolia este Tomis oraș mare și prosper pe malul Mării... Dar încă și acum domnește acolo un obicei vechi de a cîrmui unul singur Bisericele întregului neam». Acest obicei a durat secole de-a rîndul

pînă tîrziu de tot. În primele decenii ale veacului al XIII-lea Nichita Honiatul spune că pînă în zilele lui se păstra obiceiul acesta vechi în Biserica Sciției.

O altă trăsătură proprie trebuie socotită dorința statornică a Bisericii de a fi neatîrnată, independentă. Apariția arhiepiscopului autocefal al Tomisului, în sec. al V-lea și ulterior strădaniile Basarabilor și Mușatinilor de a asigura independența Bisericii în vremea întemeierii Statelor Românești feudale și apoi strădaniile pentru obținerea autocefaliei sînt dovezi concludente privitoare la calea pe care Biserica noastră doare să meargă. În sfîrșit se poate vorbi de a treia trăsătură caracteristică a Bisericii noastre, pe care o sesizăm tot aici în Dobrogea. Ne gîndim la legăturile Bisericii cu Statul. Cu toate că situația era mereu în schimbare, din pricina războaielor popoarelor migratoare cu imperiul roman, Biserica, cu voie sau de nevoie, se socotea, în întregime sau în parte, potrivit cu numele pe care stăpînitorii îl dădeau pămîntului strămoșilor noștri, uneori Biserica a Goției, apoi a Sciției, a Avariei și așa mai departe. În acest context se pare că poate fi așezată deplasarea cîrmuirii tomitate spre nordul Dobrogei, odată cu întărirea puterii bizantine pe malurile Dunării de Jos în părțile Chilie și mai departe, la nordul Pontului Euxin, spre Cetatea Albă. Odată cu întemeierea Țării Românești, moștenirea bisericească a Vicinei, ca și moștenirea politică a Chilie, trece în vistieria Basarabilor, după cum Mușatinilor le revine stăpînirea malurilor apelor Moldovei de la Izvoare pînă la Marca cea Mare. Mai tîrziu, datorită îndeosebi pămîmirilor seculare ale Ardealului și strădaniilor statornice ale Țării Românești și Moldovei, unitatea națională a devenit o realitate pentru toți românii. Jertfele poporului nostru în războiul pentru eliberarea Patriei ne-au agonisit împlinirea idealurilor noastre milenare. Datorită eforturilor permanente ale cîrmuirii noastre de Stat, în frunte cu Domnul Nicolae Ceaușescu, ctitorul României moderne, noi trăim astăzi în țara noastră liberă, independentă și suverană.

Integrați în viața poporului slujitorii și credincioșii ortodocși, obișnuiți cu viețuirea lor creștină de cele 4 dimensiuni se îngrijesc fără încetare să păstreze trează în ființa lor, conștiința continuității neamului nostru pe toată întinderea pămîntului strămoșesc, în comuniune spirituală cu înaintașii noștri și în dragoste frățească între noi sub ocrotirea lui Dumnezeu.

Cinstirea faptelor și spuselor strămoșilor noștri, reinprospătarea permanentă a vieții lor în sufletele noastre și trăirea în comuniune cu înaintașii noștri, pentru a izbuti să înfăptuim la un nivel cît mai înalt năzuințele lor, în noile condiții de viață care fac acum posibile toate împlinirile, — acesta este marele ideal la realizarea căruia Arhiepiscopia Tomisului și Dunării de Jos se angajează acum să contribuie în această binecuvîntată parte a Țării Românești.

Bucurîndu-ne de întregul Dvs. sprijin în lucrarea noastră bisericească, Domnule Conducător al Departamentului Cultelor și Domnilor reprezentanți, vă exprimăm din încredințarea Prea Fericitului Patriarh Justinian și în numele Sfîntului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române,

calde mulțumiri pentru participarea la această solemnitate și vă facem urări de sănătate, viață lungă și roade bogate în munca Dvs., pentru propășirea Patriei noastre.

Întorcându-mi acum privirea către distinșii noștri oaspeți de peste hotare, care au cinstit sărbătoarea noastră, cu participarea lor, bucurându-se de bucuria noastră, în numele Prea Fericitului Patriarh, al membrilor Sfântului Sinod, le mulțumim frățește pentru osteneala lor și-i încredințăm pe dînșii și prin dînși Bisericile lor, de aleasă prețuire și adincă cinstire.

La urmă, dar în primul rînd, îmbrățișăm cu frățească dragoste pe Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Antim și pe Prea Sfințitul Episcop-vicar Epifanie Tomitanul în numele întregii noastre Biserici Ortodoxe, în frunte cu Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian, și le facem cele mai calde urări de lungă și binecuvîntată de Dumnezeu păstorie».

*
* *
*

În numele preoților din Adunarea Eparhială și a protoiereilor din eparhie, P. C. Protoieru D. Stănci — Constanța, a exprimat bucuria pentru evenimentul trăit în aceste zile, prin ridicarea la rangul de Arhiepiscopie a Eparhiei noastre și legarea numelui ei de primul episcopat din țara noastră. Preoțimea și credincioșii își arată deplina satisfacție că prin prezența Prea Sfințitului Epifanie vor avea slujbe arhieresti mai dese. Ca protoieru al locului aduce mulțumiri organelor de Stat, pentru concursul dat la organizarea acestor festivități.

Domnul avocat Hristache Ciocanu, membru în Adunarea Eparhială a adus omagiul membrilor acestei Adunări și al credincioșilor mireni din eparhie, pentru cinstirea ce s-a făcut tuturor prin înălțarea eparhiei noastre la Arhiepiscopie. Se angajează să activeze în continuare pentru păstrarea tradițiilor creștinești ale poporului și pentru înflorirea patriei noastre.

Domnul Mehmed Iacub — conducătorul cultului musulman din România a vorbit despre deplina înțelegere între credincioșii musulmani și cei ai Bisericii Ortodoxe, cu care muncesc împreună pe ogoarele Patriei. Evidențiază bunele raporturi pe care le are cu Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Antim și mulțumește pentru sprijinul primit de cultul musulman de la Departamentul Cultelor și de la celelalte autorități de Stat.

Ca reprezentant al Bisericii Romano-Catolice din România, Mgr. Francisc Augustin a salutat sărbătorirea de astăzi ca pe o zi de unire și frăție în Hristos, de prețuire a legămîntului străbun a credinței noastre comune. Exprimă cuvinte de apreciere și respect pentru cei sărbătorii azi, Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Antim și Prea Sfințitul Episcop-Vicar Epifanie Tomitanul.

Eminența Sa Dl. Papp Laszlo, Episcop al Bisericii Reformate — Oradea a prezentat festivitatea de la Constanța ca o expresie a cooperării tuturor cultelor din țară pentru folosul credincioșilor și înflorirea Patriei noastre.

Dl. Gotthilf Waingärtner, pastor luteran din Constanța, ca delegat al Dr. Adalbert Klein, conducătorul Bisericii Evanghelice Luterane din România, mărturisind înțelegerea și sprijinul pe care credincioșii luterani l-au găsit la Prea Fericitul Patriarh Justinian și la credincioșii ortodocși, urează Înalt Prea Sfințitului Arhiepiscop și Prea Sfințitului Vicar al eparhiei, binecuvîntată și rodnică activitate spre binele obșlesc.

DI. DR. CORNEL POPESCU, din partea Arhiepiscopiei Ortodoxe Române pentru Europa Centrală și Occidentală, cu sediul la Paris, a vorbit despre prestigiul deosebit de care se bucură Biserica noastră mamă printre credincioșii ortodocși din Franța. Aduce omagiul acestora pentru cei ce au contribuit la frumoasele realizări ale Bisericii Ortodoxe Române, în frunte cu Prea Fericitul Patriarh Justinian.

Cuvinte de recunoștință și de mulțumire pentru Biserica-Mamă a exprimat și *Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Victorin*, din partea Arhiepiscopiei Misionare a Americii. «Un ajutor deosebit am primit și din partea Înalt Prea Sfințitului Arhiepiscop Antim, pe când era Vicar Patriarhal, pentru care îi aducem felicitări și urări de rodnică arhipăstorire».

Din partea delegaților Bisericii Greciei și a Ciprului a toastat *Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Stephanos din Grecia*, salutând relațiile de prietenie dintre aceste Biserici și Biserica Soră din România, precum și legătura dintre poporul grec și român de-a lungul secolelor trecute. Încheie cu urări pentru slava și prosperitatea Bisericii Ortodoxe Române și a Statului Socialist Român.

În numele reprezentanților autorităților de Stat, județene și locale, a vorbit *Domnul Ilie Georgescu*, *Prim vicepreședinte al municipiului Constanța*. Vechiul Tomis, — Constanța de azi, spunea Domnia sa, reprezintă vatra unuia dintre cele mai vechi centre de cultură și civilizație din țara noastră, un tezaur al patrimoniului nostru național, care este azi tot mai mult pus în valoare în cadrul mărețului proces de edificare a unei vieți mai bune și mai prospere, ce se înfăptuiește azi în această provincie, ca și în întreaga țară. Alături de toate celelalte instituții, Biserica este chemată să contribuie pentru atingerea țelurilor, pe care și le-a propus poporul nostru.

În încheiere domnia sa a spus: «Ne exprimăm convingerea că cei doi ierarhi sărbătoriți astăzi, ca și întregul cler ortodox din această parte a țării, vor urma bunele tradiții ale înaintașilor, își vor face un titlu de cinste din sprijinirea permanentă a eforturilor constructive ale poporului nostru și se vor identifica în întreaga activitate cu năzuințele noastre cele mai nobile».

Domnul Gheorghe Nenciu, *Conducătorul Departamentului Cultelor*, felicitând călduros pe Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Antim și pe Prea Sfințitul Episcop-Vicar Tomitanul, pentru demnitățile ce au primit, a rostit următoarea cuvântare:

**PREA FERICIREA VOASTRĂ,
ÎNALT PREA SFINȚIILE ȘI PREA SFINȚIILE VOASTRE,
EMINENȚELE VOASTRE,
ONORAȚI COMESENI,**

În numele Departamentului Cultelor aduc cele mai calde felicitări Arhiepiscopiei Tomisului și Dunării de Jos, cu prilejul solemnității de astăzi.

Este pentru fiecare din noi o satisfacție patriotică să evidențiem semnificația acestui eveniment.

După cum ați auzit, el face parte dintr-un buchet de evenimente din viața Bisericii Ortodoxe. Cu câteva zile în urmă s-au aniversat 90 de ani

de la declararea autocefaliei și 50 de ani de patriarhie. Și primul eveniment și celălalt sînt adînc legate de istoria țării, fiind urmarea firească — primul a obținerii independenței de stat din 1877, al doilea avînd loc în condițiile create de desăvîrșirea statului unitar, înfăptuită la 1 decembrie 1918.

Pe fondul acestor evenimente s-a creat noua Arhiepiscopie a Tomisului și Dunării de Jos și a luat ființă, după peste 250 de ani, noua așezare episcopală de la Alba Iulia, unde încă înainte de Mihai Viteazul se statornicise o mitropolie.

Aceste măsuri din viața Bisericii Ortodoxe vin să reliefeze rosturile istorice ale acestor vechi centre religioase și semnificația istoriei lor în viața poporului român.

Ele pun în lumină și ilustrează continuitatea noastră pe pămîntul strămoșilor noștri, tradițiile istorice care dau temei conștiinței de sine a poporului nostru.

Evenimentele sărbătorile constituie o evaluare firească a propriei noastre istorii — ele ne readuc în memorie valurile trimise de istorie împotriva noastră, acele «cumplite vremi» cum le numea cîndva Miron Costin cronicarul. Dar ele afirmă, și acest lucru este cel mai important — că vinturile și furtunile nu ne-au putut cînti și că individualitatea spirituală și morală a poporului nostru n-a putut fi convertită.

Despre importanța evenimentului de astăzi s-a vorbit pe larg și în biserică și aici. Aprecierea rolului istoric al vechii Episcopii de Tomis a făcut-o Prea Fericitului Patriarh și cei doi Ierarhi ai Arhiepiscopiei.

Aș vrea să evidențiez cîteva idei — care mi-au fost sugerate de valorosul cuvînt al I. P. S. Iustin.

Faptul că Biserica Ortodoxă a înțeles să-și afirme propria ei viață și propria sa istorie, în legătură directă cu istoria poporului român.

Dorința sa de totdeauna de a fi neatîrnată s-a înscris pe traiectoria luptei poporului român pentru afirmarea identității, demnității și permanenței sale pe aceste pămînturi.

În fond, întreaga istorie a poporului nostru a fost o dramatică și lungă călătorie pe drumul cuceririi, apărării și menținerii independenței noastre.

Conducerea noastră de Stat, Tovarășul Nicolae Ceaușescu dă acestei năzuinți permanente a poporului nostru — un cadru care o impune ca principiu al relațiilor noi ce trebuie să se statornicească între popoare.

În această epocă a interdependențelor între națiuni, al unor relații multiple a acestora — apare de o importanță vitală tocmai ideea de independență politică și economică a fiecărei acțiuni, a fiecărui stat.

Numai în situația afirmării nestingerite a fiecărui stat pe arena internațională se poate încheia în mod armonios un consens al intereselor națiunilor contemporane. Propășirea fiecăruia este o precondiție a progresului tuturor.

România promovează în relațiile internaționale principiile egalității și echității, de o înaltă valoare etică, ele constituind și învățăminte ale propriei noastre istorii atît de frămîntată și plină de primejdii.

De pe meridianul nostru poporul român se prezintă în lume cu un asemenea mesaj de pace și înțelegere.

Sînt sigur că toate cultele din România înțeleg valoarea acestor principii, valoarea sprijinirii efectului constructiv al poporului nostru, valoarea unității poporului român în lupta pentru afirmarea sa în lume.

Prezența celorlalte culte la sărbătoarea de astăzi arată climatul de respect și încredere între Dvs., demonstrează această comunitate în sprijinirea năzuințelor poporului român.

INALT PEA SFINȚITE ARHIEPISCOP,

Am reținut cuvintele de înaltă responsabilitate patriotică pe care le-ați exprimat și la Departamentul Cultelor și aici. Cunoaștem bine meritele activității Dvs., îndelungate, ca ierarh de frunte al Bisericii Ortodoxe Române.

Sîntem siguri că în continuare veți cultiva profundul devotament al preoților față de năzuințele României noi și identificarea lor cu lupta pentru independență și suveranitate națională.

Veți avea în P. S. Episcop Epifanie un colaborator tînăr și pîn de rivnă. Am dori ca prezența sa la Tomis—Constanța să adîncească cercetarea vechilor mărturii ale trecutului nostru pe pămîntul Dobrogei și să sporească contribuția Bisericii la sprijinirea eforturilor poporului nostru.

INALT PEA SFINȚITE,

Am revăzut și azi — aici la malul mării — statuia de marmoră albă a lui Eminescu — chipul lui care privește spre înlînderi.

Mi-am amintit că Argezezi îl numea: «Sfîntul Prea Curat al ghier-sului românesc».

Imaginea sa mi-a părut un simbol — ca și cînd el trimite în lume cel mai înalt mesaj al culturii și sensibilității românești.

Este evident că marile personalități ale istoriei și culturii rămîn ca un far al generațiilor de luptă de după ei și întrețin flacăra conștiinței noastre patriotice.

Vă doresc, Înalt Prea Sfințite, să simțiți permanent emoția acelor îndemnuri care vin de la înaintași, care vin din istoria pămîntului dobrogean și să vă dăruiți cu tot sufletul sprijinirii năzuințelor poporului nostru.

Să trăiți intru mulți ani !

*
* *

Un cuvînt de mulțumire a rostit apoi P. S. Episcop-Vicar Epifanie Tomitanul :
«În suita aniversărilor care au loc în Biserica Ortodoxă Română, ridicarea mea la rangul de Episcop-Vicar constituie cel mai prețios dar de care m-a încredințat bunul Dumnezeu și cu care m-a onorat Sfîntul Sinod.

De aceea, la această apagă, doresc ca încă o dată să prezint fiești și respectuoase mulțumiri Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian, Domnului Gheorghe Nenciu, Conducătorul Departamentului Cultelor și colaboratorilor Domniei sale, Înalt Prea Sfințitului Iustin Mitropolitul Moldovei și Sucevei, Înalt Prea Sfințitului Antim, Arhiepiscopul Tomisului și Dunării de Jos și tuturor aceluora care au contribuit într-un fel sau altul la formarea și promovarea mea.

Așa cum spunea Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Iustin, într-o împrejurare asemănătoare, când se adresa noului arhieru, cu cred că ridicarea smereniei mele la această înaltă treaptă, s-a bazat nu atât pe ceea ce am realizat pînă în prezent, cît mai ales pentru ceea ce voi face de acum înainte, în slujirea Bisericii noastre strămoșești și a scumpei noastre Patrii.

În de Dumnezeu-păzită Arhiepiscopie a Tomisului și Dunării de Jos, voi activa cu dăruire și devotament, așa cum am învățat sub permanenta îndrumare a Înalt Prea Sfințitului Iustin, Mitropolitul Moldovei și Sucevei, cînd eram profesor, director de seminar și stareț al Mînăstirii Neamț, leagănul monahismului românesc, locar de cultură și centru de spiritualitate creștină.

De aceea, mulțumindu-vă din inimă, mult stimate Domnule Conducător al Departamentului Cultelor, pentru prețiosul sprijin acordat în activitatea mea pînă în prezent, precum și pentru cuvintele de îmbărbătare rostite în acest cadru festiv, Vă rog ca și de acum înainte să mă înconjuțați cu aceeași bunăvoință.

Îndatoritoare mulțumiri adresez Înalt Prea Sfințiților Mitropoliți, Înalt Prea Sfințiților Arhiepiscopi, Prea Sfințiților Episcopi membri ai Sfîntului Sinod, reprezentanților Bisericii de peste hotare, precum și cultelor din țara noastră, care au venit aici și au dat strălucire sărbătorii de astăzi.

Cu respectuoase și îndatoritoare mulțumiri mă îndrept către autoritățile de Stat locale care au binevoit să participe la această măreață festivitate. Vă asigur mult stimate Domnule Prim vicepreședinte Ilie Georgescu că voi căuta să fiu în permanentă legătură cu Dumneavoastră, în vederea rezolvării cît mai salutar a tuturor problemelor obștești care ne preocupă și ne angajează deopotrivă.

Mulțumesc, în mod deosebit, tuturor aceluora ce s-au ostenit ca această festivitate, care s-au ostenit ca această festivitate, care s-a făcut și pentru smerenia mea să se desfășoare în condiții atât de bune.

La această masă a dragostei, în această atmosferă de autentic ecumenism, cu respectul cuvenit și de adîncă recunoștință îmi îndrept acum gîndul către părinții mei trupești care m-au crescut, către părinții sufletești care m-au îndrumat, către prea distinșii profesori de la seminar, licență și doctorat, ce au contribuit la formarea mea teologică și patriotică și mi-au imprimat dragostea pentru om și de tot ce înobilează lîința omenească.

Călduroase și frățești mulțumiri aduc tuturor colegilor, prietenilor, care s-au bucurat împreună cu mine și sînt de față în aceste momente importante din viața mea.

Făgăduiesc solemn că voi pune la inimă toate cuvintele ce mi-au fost adresate în catedrală și la acest moment.

Rog pe bunul Dumnezeu să mă întărească și să mă ajute în noua mea slujire».

Revedindu-i cuvîntul de încheiere, înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Antim, în calitate de delegat, a arătat cu ce gânduri și sentimente a întîmpinat, personal și Eparhia Tomisului și Dunării de Jos această sărbătorire, rostind următoarele :

«Sîntem într-o atmosferă de sărbătoare creștinească, legată de evocarea străvechiului oraș Tomis și de episcopia cu același nume.

Tomisul, această realitate istorică, care a generat o civilizație înfloritoare pe pămîntul țării noastre, este în același timp un simbol al originilor poporului român și al începuturilor creștinismului pe aceste meleaguri cu ecouri din perioada apostolică.

Intrucît I. P. S. Mitropolit Iustin al Moldovei și Sucevei a amintit în cuvîntarea sa despre apostolatul Sfîntului Andrei în Scîția, a-și dori să adaug că urmele pașilor acestui Sfînt Apostol sînt cunoscute și astăzi în poporul de aici și cîntate în colinde și balade. Aceste scumpe amintiri au încălzit inimile înaintașilor noștri și ele însuflețesc și astăzi solemnitățile noastre.

Cunoaștem o frumoasă creație din folclorul dobrogean, intitulată «Peștera Sfîntului Andrei» în care amintirea Sfîntului Apostol Andrei se leagă de numele marilor ctitori ai neamului nostru : Decebal și Traian, așa cum și începuturile creștinismului de la noi se împlinesc cu formarea poporului român. Iată textul ei :

«Colo pe grindei,	Crucea lui Andrei,
Crîng de alunei,	Traian că venea,
Val de arțarei,	La slujbă ședea,
Sfînta mănăstire,	Slujba asculta,
Loc de tănuire,	Și îngenunchea,
Și tămăduire,	Și nu se închina...
Se pitește-n tei,	Pe murg călărea,
Casa lui Andrei,	Și calea-și lua,
De la Schit la cruce,	La cetatea lui,
Scară care duce,	A Trofeului...
Din cruce la schit,	Andrei col-la schit,
Scări de coborît...	Uite c-a ieșit,
De la schit în sus,	Cu papucii lui,
Crucea lui Iisus,	Talpa raiului,
De la cruce în tei	Și potcapu-lui
Casa lui Andrei...	Arca cerului,
La schitul din tei	Cu veșminte sfînte.
Crucea lui Andrei,	Frații înainte,
Cine că-mi venea,	Cu toiag și cruce,
Și descăleca ?	Candele-n răsceuce,
Venea Decebal	Luminări aprinse,
Călare pe-un cal,	Vilvătăi cuprinse...
Sfînții că-i găsea	Iară sînt Andrei
Cu ei că-mi vorbea	Sub crucea din tei,
Dar nu se închina	Schitul din grindei,
Nici cruce-și făcea.	Se roagă mereu,
La schitul din tei,	La bun Dumnezeu...»

La încheierea acestor festivități doresc să exprim mulțumirile mele călduroase tuturor vorbitorilor care au subliniat însemnătatea Tomisului în viața poporului nostru și a Bisericii noastre și a acestor binecuvântate locuri aflate acum sub oblăduirea noastră duhovnicească.

Aduc respectuoase mulțumiri Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian pentru osteneala luată de a participa și a prezida această sărbătoare. Prezența Prea Fericirii Sale a dat o strălucire deosebită zilei de astăzi.

Exprim omagiul nostru călduros înaltei ocîrmuirii de Stat și Domnului Gheorghe Nenciu, Conducător al Departamentului Cultelor, pentru sprijinul dat acestei noi așezări bisericești a Tomisului și Dunării de Jos.

Mulțumesc de asemenea pentru participare reprezentanților organelor de Stat din cele trei județe : Constanța, Tulcea și Galați în care își desfășoară activitatea Arhiepiscopia noastră.

În mod deosebit mulțumesc organelor de Stat din municipiul și județul Constanța, în frunte cu Domnul Vasile Vilcu, Președintele Consiliului Popular județean, pentru înțelegerea și sprijinul ce mi l-au dat la organizarea festivităților ca și pentru repartizarea unui sediu corespunzător pentru Episcopul-vicar din Constanța.

Aș dori să adresez și un cuvînt cald oamenilor de știință și cercetătorilor în domeniul istoriei și arheologiei acestor locuri, printre care în mijlocul nostru se află Domnul Adrian Rădulescu, directorul muzeului de Arheologie din Constanța.

Ceea ce știm azi despre aceste locuri, se datorește muncii lor de specialitate, plină de dăruire și abnegație. Prin strădania lor avem astăzi la îndemînă tot ceea ce este necesar pentru dovedirea trecutului național și religios al Dobrogei. Parafrazînd cuvintele Mîntuitorului nostru : «Dacă aceștia vor tăcea, pietrele vor da glas», putem spune că datorită trudei lor, pietrele dobrogene dau astăzi glas despre trecutul și continuitatea noastră pe aceste locuri ca și despre originile creștinismului nostru românesc. Pe aceste origini ne clădim prezentul și întrezărim viitorul.

Aș vrea să exprim de asemenea un cuvînt de mulțumire, P. S. Arhiereu-vicar Gherasim, care cu spiritul său gospodăresc și dorința de mai bine, ne-a fost de mare folos în conducerea de pînă acum a eparhiei noastre. Îi urez să ducă mai departe, cu deplină satisfacție și noi succese munca sa la Episcopia Rîmnicului și Argeșului, unde a fost chemat.

Totodată, îmi pun nădejdi în colaborarea rodnică cu noul Episcop-vicar Epifanie Tomitanul, om tînăr, dar cu multă experiență de conducere bisericească, format sub oblăduirea Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Iustin.

Mulțumesc din inimă distinșilor ierarhi și oaspeți care au luat parte la solemnitățile de astăzi și ne-au încălzit inima cu bunăvoința și dragostea lor, dorindu-ne să pășim pe un drum luminos de rodnice realizări. Acesta este într-adevăr drumul pe care înțelegem să mergem și de aici înainte, spre binele Bisericii și al poporului nostru».

*

• •

După masă, Înalții oaspeți au vizitat vechi monumente creștine din oșul Constanța, ale căror urme ne vorbesc despre prezența și organizarea bisericească a Tomisului de odinioară. S-a vizitat Bazilica din port, secolul IV, Bazilica nare (sec. IV—V), fosta catedrală episcopală, după amplasarea sa și a clădirilor aexe și Bazilica cu fresce din curtea Liceului nr. 2. S-a vizitat apoi Mozaicul Roman și Muzeul de Arheologie din Constanța. Explicațiile au fost date cu deosebită competență și însuflețire de către domnul Adrian Rădulescu, directorul Muzeului de Arheologie.

Seara Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian și majoritatea oaspeților au plecat spre București, cu același vagon special, conduși cu însuflețire de derul eparhiei în frunte cu Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Antim, de reprezentanți ai autorităților locale și de credincioșii, recunoscători pentru strălucirea dată acestei sărbători.

A doua zi, luni 10 noiembrie, o parte din oaspeții de la festivitatea de cuminică, au fost conduși de I. P. S. Arhiepiscop Antim și P. S. Episcop Vicar Epifanie să viziteze monumente vechi creștine și așezăminte bisericești din județele Constanța și Tulcea.

Mai întâi au fost vizitate așezămintele monahale (sec. X) de la Basarabi, unde se află bisericuțele săpate în muntele de cretă. Preotul paroh Tobă Ioan, împreună cu credincioșii din parohie, au ieșit în întâmpinare, oferind flori oaspeților.

A fost vizitată în continuare biserica parohiei Ciocirlița, de curind terminată și apoi sfințită de Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Antim. Preotul paroh V. Nacu a mulțumit pentru cinstirea făcută parohiei sale prin această vizită, care îi va încuraja pe credincioși pentru pictarea bisericii. Arată că biserica aceasta s-a terminat și a fost dată în folosință în numai șase luni, prin dragostea și spiritul de jertfă al credincioșilor. Prea Sfințitul Episcop Cincinian Zaven, reprezentantul Catolicismului armean de la Ecmiadzin, împărtășind impresiile sale, reamintește credincioșilor că ei sînt moștenitorii credinței creștinilor ce aveau episcopie în vechiul Tomis. Le urează viață îndelungată și să se sirguiască a cerceta biserica măreață, pe care au terminat-o prin dragostea și credința lor. Aceleași urări le-a făcut și Prea Sfințitul Episcop Vicar Epifanie Tomitanul.

După o oră sosim la ruinele vestitului Municipium Tropaeum Traiani, unde sîntem întâmpinați cu pline și sare și după obiceiul locului, cu ștergere din borangic, de către preoții și credincioșii din localitățile vecine. După numeroasele și impunătoarele temelii de bazilici se poate ușor trage concluzia că aici a fost o înfloritoare viață creștină, încă din secolul IV, avînd și o reședință episcopală. La monumentul triumfal zidit de Traian, acum în curs de restaurare, am fost întâmpinați de autoritățile locale. Explicațiile au fost date de domnul director Adrian Rădulescu și alți specialiști de la Muzeul de Arheologie — Constanța.

În după masa aceleiași zile, sosim la Niculișel Tulcea. Se vizitează bazilica cu martirion, unde în 1971 s-au descoperit moaștele a patru martiri, cunoscuți cu numele lor din inscripția existentă în criptă. După explicațiile date de domnul Prof. Victor Bauman, bazilica descoperită în 1971 a fost ridicată pe un mormînt martiric mai vechi, din secolul III cu rămășițe de moaște depuse în despărțitura de jos, unde s-a găsit inscripția: «Doamne Iisuse Hristoase ai grijă de martiri». Deasupra în cripta zidită în sec. IV au fost depuși cei patru martiri de la sfîrșitul aceluiași secol.

Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Antim și oaspeții din țară și străini, au fost întâmpinați de protoiereul locului, P. C. Preot Gheorghe Ciocănel, de preoții din localitățile vecine și de o mare mulțime de credincioși, cărora le-a vorbit despre însemnătatea descoperirilor de la Niculițel și din alte părți ale Dobrogei care atestă pătrunderea creștinismului la noi din cele mai vechi timpuri.

Ridicarea eparhiei noastre la rangul de arhiepiscopie e o prețuire a credinței și faptelor acestor sfinți mucenici.

Le-a vorbit credincioșilor și Prea Sfințitul Episcop Cincinian Zaven din Egipt, spunând între altele: «Am avut bucuria să vizităm azi la Ciocîrlia o biserică nou construită, iar la Adamklisi monumentele întemeierii poporului român. Poporul român este cunoscut prin lupta sa pentru independență, libertate și progres». Omagiază vremurile de azi când această luptă strălucește prin realizări mărețe în toate domeniile de activitate. Laudă ospitalitatea caldă a poporului român pentru care încheie în românește «mulțumesc».

Tot la Niculițel se vizitează biserica Sf. Atanasie din sec. XI—XIII. Explicațiile asupra acestei biserici au fost date de d-na prof. Bătrinu, conducătoarea lucrărilor de restaurare. Spre seară, s-a vizitat minăstirea Cocoș unde după închinarea la moaștele sfinților martiri, a vorbit credincioșilor Prea Sfințitul Episcop Visarion al Aradului. «Documentele credinței noastre creștinești pe care le-am văzut azi, spune Prea Sfinția Sa, se găsesc pe întreg cuprinsul țării, aici și în Ardealul nostru. Aceste pietre dau glas convingător despre existența și permanența noastră pe aceste locuri din cea mai mare vechime de când s-a plămădit poporul nostru românesc din amestecul și conviețuirea strămoșilor daco-romani. Și credința noastră creștinească se vedește tot mai lămurit că vine din cele mai vechi timpuri ale vestirii credinței creștine în lume.

S-a vizitat apoi minăstirea Celic-Dere unde maicilor și credincioșilor le-a vorbit Prea Sfințitul Episcop Vicar Epifanie și Prea Sfințitul Arhiereu Gherasim Piteșteanu.

La agapa ce a urmat P. C. Prof. I. Rămureanu de la Institutul teologic din București a arătat că proclamarea Arhiepiscopiei este un omagiu adus vechiului scaun episcopal al Tomisului, dar și meritelor Înalt Prea Sfințitului Arhiepiscop Antim și ale noului Episcop-Vicar Epifanie.

Vizitele oaspeților la monumentele istorice dobrogene s-au încheiat într-o atmosferă de însuflețire și recunoștință pentru comorile de viețuire creștină din alte vremi și de astăzi.

ASISTENT

ȘTIRI ȘI FAPTE DIN CUPRINSUL ARHIEPISCOPIEI

1. Prăznuirea hramului catedralei arhiepiscopale din Galați

La 6 decembrie 1975, cu prilejul sărbătorii sfințului ierarh Nicolae, catedrala arhiepiscopală din Galați și-a prăznuit hramul într-un cadru festiv. Sf. liturghie a fost oficiată de Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Dr. Antim al Tomisului și Dunării de Jos, înconjurat de clerul catedralei. Cu acest prilej s-a făcut pomenirea ctitorilor catedralei și parastasul de 40 de zile pentru episcopul pensionar Chesarie Păunescu, decedat la 30 octombrie 1975.

2. Prăznuirea Nașterii Domnului din anul 1975 la Centrul Eparhial

Așteptat cu multă bucurie duhovnicească de toți credincioșii, acest mare praznic al Bisericii noastre, de la 25 decembrie, a fost sărbătorit cu toată cirstea cuvenită. Miercuri 24 decembrie, în ajun, la catedrala arhiepiscopală, s-a oficiat slujba privegheii de către Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Antim și clerul catedralei.

La orele 19, corala catedralei s-a prezentat la reședința arhiepiscopală și în sala de festivități a dat un concert de colinde religioase, în prezența I. F. S. Arhiepiscop, a unor membri din consiliul Eparhiei și dintre salariații centului eparhial. I. P. S. Arhiepiscop a mulțumit dirijorului Lazăr Stanciu și coriștilor pentru frumoasa interpretare a tradiționalelor colinde, printre care unele au fost auzite pentru prima dată.

Joi, în ziua praznicului, într-o atmosferă sărbătorească, I. P. S. Arhiepiscop a săvârșit Sfânta Liturghie arhierescă. La sfârșitul slujbei, Înalt Prea Sfinția Sa a ținut cuvîntul pastoral la Nașterea Domnului. I. P. S. Sa a arătat că vestea nasterii Domnului «a înviorat inimile credincioșilor în cursul veacurilor ce au urmat și a revărsat în sufletele lor fiori de nădejde și rază de lumină. Ea mișcă și astăzi simțirile noastre». După închinarea păstorilor și a magilor «vestea venirii lui Mesia s-a întins grabnic în toate laturile acelea și mulți au crezut că Acesta va fi «lumină spre luminarea neamurilor». Iar cînd El a ieșit la propovăduire «mulțimile însetate de cuvîntul lui Dumnezeu, auzind învățăturile Lui mîntuitoare și faptele Lui minunate, s-au strîns în jurul Lui. După învierea Sa din morți, prin care a fost rupt zăpădul cel din veac al păcatului și după înălțarea la ceruri, vestea despre misiunea Lui între oameni a fost dusă mai departe în toate laturile lumii de sfinții apostoli și de ucenicii acestora. În acest fel, cu o repeziune și cu o putere minunată, creștinismul a pătruns și în părțile noastre, la strămoșii noștri, încă din vremea sfinților apostoli». I. P. S. Sa a menționat despre propovăduirea sfințului apostol Andrei în părțile Dobrogei noastre a cărei amintire se mai păstrează și astăzi în unele colinde și balade ale poporului nostru. Propovăduirea apostolului a fost continuată apoi de alți mărturisitori creștini, proveniți din rîndul ostașilor și coloniștilor romani, aduși de împăratul Traian, după cucerirea Daciei. Urmele multor bazilici și numărul mare de martiri de la Tomis, Niculițel și din alte localități mărturisesc despre pătrunderea timpurie a creștinismului la strămoșii noștri.

În continuare, I. P. S. Sa a arătat rolul însemnat pe care l-a avut episcopia Tomisului și ierarhii acesteia la creștinarea populației și la apărarea dreptei credințe.

În partea ultimă a cuvîntului pastoral I. P. S. Arhiepiscop a amintit despre unele evenimente și festivități religioase care au avut loc în cadrul Bisericii noastre, în ultima parte a anului, ca: împlinirea a 1.650 de ani de la ținerea celui dintîi sinod ecumenic de la Niceea, 90 de ani de autocefalie a Bisericii noastre, 50 de ani de la întemeierea Patriarhiei Române și 375 ani de la unirea celor trei Țări Române sub sceptrul lui Mihai Viteazul.

Pentru că la sinodul din Niceea, între cei 318 sfinți părinți se afla și ierarhul Episcopiei Tomisului, pentru a sublinia rolul important pe care l-a avut acest scaun episcopal în viața strămoșilor noștri, Sfințul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a hotărît ca Episcopia Dunării de Jos, moștenitoarea zestrei spirituale a vechiului Tomis, să fie ridicată la rangul de arhiepiscopie, cu titlul de «Arhiepiscopia Tomisului și Dunării de Jos», cu reședința la Galați. I. P. S. Sa a arătat că «procla-

marea noii arhiepiscopii s-a desfășurat într-un cadru solemn în catedrala din Constanța, la 9 noiembrie, cu participarea multor ierarhi ai Bisericii noastre, în frunte cu Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian și a altor înalți oaspeți din țară și de peste hotare. Cu această ocazie, s-a săvârșit și hirotonia în treapta arhierescă a noului Episcop Vicar al Arhiepiscopiei noastre, P. S. Epifanie Tomitanul cu sediul la Constanța.

În încheiere, I. P. S. Sa arată că «privirile noastre se îndreaptă acum înainte spre noi realizări în ogorul Bisericii strămoșești și pe pământul scump al Patriei noastre».

Cuvîntul arhipăstorului s-a terminat cu binecuvîntările tradiționale de Crăciun și de Anul nou.

La vecernie, în aceeași zi, corala catedralei arhiepiscopale a dat un nou concert de colinde pentru credincioși la catedrală, în prezența I. P. S. Arhiepiscop Antim, P. C. Preot Tudorel Popa a rostit un cuvînt despre însemnătatea spirituală a colindelor în viața poporului nostru.

Vineri 26 decembrie, în a doua zi a praznicului, la catedrală s-a săvârșit slujba în sobor. În aceeași zi, I. P. S. Arhiepiscop Antim, însoțit de P. C. Inspector bisericesc, preot C. Comșa, a vizitat citeva biserici din orașul Galați ca: Sf. Pantelimon, Sf. Arhangheli-Metoc, Sf. Trei Ierarhi, Sf. Împărați, Mavromol, Filești și Precista — monument istoric. Cu prilejul acestei vizite I. P. S. Sa a vorbit credincioșilor care se aflau la slujbă și le-a împărtășit binecuvîntări.

De sărbătorile Nașterii Domnului, din încredințarea Înalt Prea Sfințitului Arhiepiscop Antim, P. S. Episcop-Vicar Epifanie Tomitanul a slujit în prima zi la catedrala din Constanța. Cu acest prilej, P. S. Sa a citit Pastorală I. P. S. Arhiepiscop pentru acest praznic și a transmis credincioșilor binecuvîntarea I. P. S. Sale.

A doua zi, 26 decembrie, P. S. Episcop-Vicar Epifanie Tomitanul a oficiat liturghia arhierescă la parohia Băneasa păstorită de P. C. Preot Dumitru Găureanu, îndrumător misionar. Din soborul de slujitori au făcut parte P. C. Protoiereu Nicolae Virgil din Medgidia, P. C. Pr. Pantaze C-tin de la Negureni, P. C. Preot Popa Timotei de la parohia Ioan Corvin și P. C. Diacon Eugen Drăgoi de la catedrala arhiepiscopală din Galați.

Duminică 28 decembrie, P. S. Sa a slujit la catedrala Sfințitul Nicolae din Tulcea care servește ca biserică parohială și este păstorită de P. C. Pr. Gheorghe Ciocănel, protoiereu și P. C. Pr. paroh Nicolae Ionescu.

Resfințiri de biserici

Biserica din parohia Parcheș, județul Tulcea

Duminică 19 octombrie 1975, s-a făcut resfințirea bisericii parohiale din Parcheș, protopopiatul Tulcea, păstorită în prezent de preotul Gavrilă Dumitru. Cu cîțiva ani în urmă, prin grija preotului paroh predecesor Arhip Mihai, această parohie a întreprins o serie de lucrări de reparații capitale și de întreținere la sfințitul locaș ca: efectuarea tencuielilor interioare și exterioare, refacerea acoperișului, înlocuirea dușumelei cu parchet, lucrări de vopsitorie, instalație electrică, construirea unui gard din prefabricate etc., care s-au terminat în această toamnă. Sfințirea bisericii a fost făcută de P. C. Arhim. Ieronim Motoc, vicar administrativ, ca delegat al Înalt Prea Sfințitului Arhiepiscop Antim. Din soborul de slujitori au

făcut parte P. C. Protoiereu Gheorghe Ciocănel, P. C. Pr. Prof. Dumitru Radu — de la Institutul teologic din București, P. C. Pr. Arhip Mihai de la parohia Tg. Bujor, județul Galați, preotul paroh Gavrilă Dumitru și arhidiaconul Necula Nica de la catedrala arhiepiscopală Galați.

Biserica din parohia 6 Martie — Tulcea

Duminică, 26 octombrie 1975, s-a resfințit biserica parohială din comuna 6 Martie, protopopiatul Babadag, județul Tulcea, păstorită de P. C. Preot Ioan Antonescu.

La această biserică au fost executate unele lucrări de reparații capitale. Resfințirea a fost făcută de Prea Sfințitul Arhiereu-Vicar Gherasim Constanțeanul, înconjurat de un sobor de preoți, în frunte cu P. C. Pr. Costică Comșa — inspector bisericesc, P. C. Protoiereu Ioan Secuianu de la Babadag și preotul paroh I. Antonescu. Cu acel prilej, diaconul Emil Munteanu a fost hirotonit preot pe seama parohiei Rahmanu, din acel protopopiat. Prea Sfințitul Arhiereu-Vicar Gherasim Constanțeanul în cuvîntarea rostită a mulțumit preotului paroh și credincioșilor pentru vrednicia și purtarea de grijă pentru sfîntul lăcaș și a arătat care este rolul Bisericii în viața noastră duhovnicească.

Biserica filială Cerbu, parohia Sîmbăta Nouă, județul Tulcea

Credincioșii din satul Cerbu, ajutați de cei din parohia Sîmbăta Nouă, prin grija preotului paroh Mihai Sîrghie, a consiliului și comitetului parohial, au executat în anul 1975 lucrări de reparații capitale la biserică, în interior și exterior, prin consolidarea și tencuirea pereților, reparația acoperișului ș. a. Resfințirea sfîntului locaș s-a făcut duminică 23 noiembrie de un sobor de preoți, avînd ca protos pe P. C. inspector bisericesc Pr. C. Comșa, delegatul Înalt Prea Sfințitului Arhiepiscop Antim, asistat de P. C. Preot Protoiereu Ioan Secuianu de la Babadag și preotul paroh M. Sîrghie.

Prin reparațiile care i s-au făcut, biserica a căpătat un aspect corespunzător, care face cinste preotului și enoriașilor.

Tîrnosirea bisericii din Pechea, județul Galați

Comuna Pechea — Galați este cunoscută în acest județ atît ca cea mai mare comună, cit și prin realizările sale remarcabile de ordin cultural, economic-gospodăresc, pentru care a fost premiată pe țară și este vizitată de numeroase delegații din țară și din străinătate, pentru schimb de experiență. În curînd va deveni centru urban.

Credincioșii ortodocși din această comună arată deosebită dragoste și grijă față de biserica lor, frecventînd-o și contribuînd la repararea ei, cum a fost nevoie. În acest an bisericii i s-au făcut reparații capitale la acoperiș, tencuieli exterioare și interioare și s-a zidit din nou sfînta masă.

La cererea stăruitoare a credincioșilor, resfințirea bisericii s-a făcut de către Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Antim în ziua de 7 decembrie 1975.

La sosire, Înalt Prea Sfinția Sa a fost întîmpinat cu căldură de protoiereul locului preotul Stanciu Măliia, de preotul paroh Ilie Ștefan și de o impresionantă mulțime de credincioși, purtînd în mîini luminări împodobite cu ștergare și cu flori.

După îndeplinirea ceremonialului de sfințire, credincioșii au sărutat cu evlavie sfânta masă, după datina străbună.

Sfânta Liturghie arhierescă a fost oficială de Înalt Prea Sfinția Sa, împreună cu soborul de preoți format din Preot Nicolae Grosu — consilier administrativ, Protoiereu Stanciu Măliia, Pr. Stamate Marin — Scinteiești, Pr. C. Stoica — Suhurlui, Pr. N. Mihalea — Revărsarea, Pr. C. Popa — Rediu, Pr. pensionar V. Drăguș, preoții parohiei Ilie Ștefan și Stavăr Popoiu și diaconii Necula Nica și Drăgoi Eugen de la catedrala din Galați.

Răspunsurile liturgice au fost date omofon de mulțimea credincioșilor.

Predica în legătură cu pericopa evanghelică a fost rostită de preotul Stamate Marin — Scinteiești.

La sfârșit s-a acordat vrednicului preot Ilie Ștefan, rangul onorific de «Sachelar», iar protoiereului Stanciu Măliia rangul de «Iconom».

Adresându-se credincioșilor, Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Antim arată semnificația și rolul însemnat al bisericii, astăzi resfințită, pentru viața noastră duhovnicească. Biserica este locaș de rugăciune, de sfințire a sufletelor și trupurilor, de îndrumare spre tot binele, de iertare și pace între oameni, pentru că aici omul se întilnește cu cugetul și conștiința sa.

Înalt Prea Sfinția Sa reamintește importanțele comemorări bisericești ce au avut loc în acest an la 1 noiembrie — sărbătorirea a 90 de ani de la obținerea autocefaliei și 50 de ani de la înființarea Patriarhiei Române, precum și de ridicarea Eparhiei noastre, la rangul de Arhiepiscopie, legându-i-se numele de cea mai veche episcopie din țară, cea a Tomisului — Constanța de azi. În Dobrogea s-au descoperit și se descoperă an de an numeroase mărturii arheologice, — bazilici, inscripții, obiecte creștine de cult, sfinte moaște de martiri, care arată vechimea credinței creștine și a poporului nostru pentru aceste locuri, încă de la Sfântul Apostol Andrei și din primele secole ale erei noastre.

Prin rangul de Arhiepiscopie a Tomisului și Dunării de Jos, pe care-l are acum eparhia noastră, s-a arătat prețuirea și cinstirea credinței și faptelor înaintașilor noștri, cu îndatorirea ca și noi, urmașii lor, să le urmăm dragostea de credință și de țară.

În încheiere, Înalt Prea Sfinția Sa aduce mulțumiri Organelor de Stat locale pentru înțelegerea și sprijinul dat prin echipa de meșteri locali, la reparațiile ce s-au executat, iar preoților slujitorii, consiliului și comitetului parohial și rivnitorilor credincioși din Pechea le împărtășește arhieresti binecuvântări și urări de bun spor în credință și să fie totdeauna fruntași în realizările lor cetățenești și gospodărești.

Resfințirea capelei de la Leprozzeria Tichilești — Tulcea

În incinta spitatalului din Tichilești există o capelă utilată cu toate cele necesare oficierei cultului și aparține de parohia Revărsarea, păstorită de preotul Mihalea Nicolae. Ea deservește de mulți ani pe credincioșii ortodocși bolnavi de lepră, aflați în tratament medical la acest așezământ spitalicesc, aducându-le mângâiere sufletească prin slujbele ce se oficiază pentru ei. La cererea parohiei de a se face unele reparații de întreținere și lucrări de împodobire, Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Antim, luând în cercetare starea sfântului locaș, a hotărât ca să se execute următoarele lucrări: reparația interioară și exterioară a pereților, revi-

zuirea acoperișului, confecționarea unor strane noi, procurarea de veșminte liturgice și obiecte de cult, renovarea clopotniței și împrejmuirea cimitirului cu gard de plasă etc. O lucrare de seamă a constituit-o de asemenea împodobirea capelei cu icoane. În acest scop, P. C. Preot Constantin Lembrău, pictor bisericesc din Constanța, a executat personal, ca donație a sa, un număr de 21 de icoane mari, pictate pe pânză, care au fost apoi montate pe panouri înrămate și aplicate pe pereți și pe tavan.

În sprijinul înnoirii acestui locaș de închinare, a venit și Prea Fericitul Patriarh Justinian, care în grija sa pentru toate bisericile, s-a interesat și de lucrările de aici și a oferit o subvenție din partea Sfintei Patriarhii.

Resfințirea capelei a avut loc duminică 14 decembrie 1975.

Slujba a fost oficiată de un sobor de preoți în frunte cu P. C. Preot Dumitru Nicoară de la parohia Poșta, îndrumător misionar. În cuvântările rostite cu acel prilej P. C. Preot Dumitru Nicoară și P. C. Pr. N. Mihalea, au vorbit credincioșilor despre foloasele duhovnicești pe care ni le aduce Biserica și le-a împărtășit binecuvântarea Înalt Prea Sfințitului Arhiepiscop Antim.

Credincioșii, la rîndul lor, au exprimat mulțumirea pentru tot ce Sfînta Arhiepiscopie a făcut pentru ei.

Lucrările Adunării Eparhiale pe anul 1975

Duminică, 30 noiembrie 1975, a avut loc la Centrul Eparhial Galați, sesiunea ordinară anuală a Adunării Eparhiale a Arhiepiscopiei Tomisului și Dunării de Jos.

La orele 8 s-a săvîrșit Te-Deumul, în catedrala arhiepiscopală, de Prea Sfințitul Episcop-Vicar Epifanie Tomitanul și un sobor de preoți și diaconi, în prezența Înalt Prea Sfințitului Arhiepiscop Dr. Antim și a membrilor Adunării Eparhiale. După terminarea slujbei întreaga asistență a trecut în sala de festivități unde s-au desfășurat lucrările.

Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Antim, deschizînd ședința, a salutat în cuvînte călduroase pe membrii Adunării Eparhiale și oaspeții care au fost invitați să ia parte, arătînd printre altele că «Adunarea noastră Eparhială este încă stăpînită de atmosfera sărbătorească a marilor aniversări organizate de Biserica noastră în cinstea împlinirii a 90 de ani de la dobîndirea autocefaliei și 50 de ani de la instituirea Patriarhiei Române».

I. P. S. Sa a arătat apoi că aceste comemorări au dat prilejul unor grandioase manifestări bisericești care au avut loc la Sfînta Patriarhie, în primele zile ale lunii noiembrie. La ele au participat un mare număr de ierarhi din țară și de peste hotare, conducători de culte și invitați din Bisericile Ortodoxe Surori, precum și din celelalte Biserici creștine, cu care noi păstrăm relații ecumenice.

În continuare, Înalt Prea Sfinția Sa a menționat că și în cadrul eparhiei noastre s-au produs unele evenimente care au dus la substanțiale transformări a structurii sale. Anume, în urma hotărîrilor Sf. Sinod și ale Adunării Naționale Bisericești din 16 și 17 octombrie, Episcopia noastră a fost ridicată la treapta de arhiepiscopie, cu titlatura «Arhiepiscopia Tomisului și Dunării de Jos». Această nouă arhiepiscopie a fost înscrisă în Statut imediat după mitropoliile țării, ca una ce este moștenitoarea vechii episcopii a Tomisului. Totodată s-a stabilit ca sediul acestei arhiepiscopii și al Arhiepiscopului să fie în continuare la Galați, iar cel al episcopului-vicar la Constanța.

Înalt Prea Sfinția Sa a prezentat Adunării Eparhiale pe Prea Sfințitul Epifanie Tomitanul care a fost ales de Sf. Sinod ca Episcop-vicar al noii arhiepiscopii și a arătat că proclamarea Arhiepiscopiei Tomisului și Dunării de Jos și hirotonia P. S. Sale în treapta de Arhiereu au avut loc la catedrala din Constanța, în ziua de 9 noiembrie 1975, în cadrul unor festivități la care au luat parte Prea Fericitul Patriarh Justinian, membrii ai Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, conducătorul Departamentului Cultelor, Domnul Gheorghe Nenciu, exponenți ai unor culte din țară și de peste hotare, reprezentanți ai autorităților județene din Galați, Constanța și Tulcea, preoți, credincioși și alți invitați.

Înalt Prea Sfinția Sa a amintit că alături de aceste satisfacții, eparhia noastră a fost încercată anul acesta de durerea plecării dintre noi a vrednicului de pomenire, episcopul Chesariu Păunescu care a trecut la cele veșnice în ziua de 30 octombrie, în vîrstă de peste 87 de ani. În memoria acestui distins ierarh, care a păstorit în scaunul episcopal de la Dunărea de Jos, membrii Adunării Eparhiale au păstrat un moment de reculegere.

Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop s-a referit apoi la activitatea Centrului eparhial pe anul 1975, care s-a desfășurat cu bune rezultate.

Înalt Prea Sfinția Sa a spus: «Ca și în anii trecuți, potrivit îndrumărilor primite de la Sfințul Sinod și de acord cu Departamentul Cultelor, s-a dat o deosebită atenție activității misionare. O altă latură care ne-a preocupat în mod deosebit se leagă de necesitatea îngrijirii de sfintele lăcașuri care, potrivit dorinței credincioșilor noștri, nu pot fi lăsate nereparate sau în paragină. Clerul și credincioșii noștri au dat dovadă de mult interes pentru lucrarea misionară precum și de jertfelnicie în activitatea de preînnoire și de bună gospodărire a lăcașurilor de cult.

Dorim să menționăm că, în activitatea de reparații a lăcașurilor de cult, am găsit multă înțelegere din partea organelor locale de Stat și a Departamentului Cultelor.

În aceeași măsură, am stăruit la îndemnul ca lucrarea preoților noștri să se împletească cu aspirațiile de progres ale poporului nostru, făcîndu-se în acest scop utili, împreună cu credincioșii lor la împlinirea nevoilor obștești.

În desfășurarea acestei activități am avut un larg concurs din partea colaboratorilor noștri apropiați, a P. S. Arhiereu-Vicar Gherasim, recent ales în aceeași funcție la Episcopia Rîmnîcului și Argeșului, a membrilor Consiliului Eparhial, a Permanenței Consiliului Eparhial, a protopopilor și a întregului personal de la Centrul Eparhial».

În încheiere, Înalt Prea Sfinția Sa s-a referit la bunele relații care există în vremea noastră între Biserică și conducerea de Stat ca un răspuns la sprijinul pe care clerul nostru îl dă pentru prosperitatea poporului român. Înalt Prea Sfințitul Președinte a salutată apoi pe membrii Adunării Eparhiale, urîndu-le tuturor bun venit și succes deplin în desfășurarea lucrărilor acestei sesiuni.

La propunerea Înalt Prea Sfinției Sale, au fost adresate telegrame omagiale: Domnului Nicolae Ceaușescu, Președintele Republicii Socialiste România, Prea Fericitului Patriarh Justinian al Bisericii Ortodoxe Române, Domnului Emil Bodnaraș, Vicepreședinte al Consiliului de Stat, Domnului Gheorghe Nenciu, Conducătorul Departamentului Cultelor, Domnului Dumitru Bejan, Președintele Consiliului Popular al Județului Galați, Domnului Vasile Vilcu, Președintele Consiliului Popular al Județului Constanța și Domnului Ion Velișcu, Președintele Consiliului Popular al Județului Tulcea.

Prea Sfințitul Episcop-Vicar Epifanie Tomitanul, adresându-se Înalț Prea Sfințitului Președinte și celor de față și-a manifestat bucuria de a participa pentru prima dată la ședința Adunării Eparhiale și a adus mulțumiri Sfințitului Sinod, în frunte cu Prea Fericitul Patriarh Justinan, Conducerii de Stat și Departamentului Cultelor pentru alegerea și recunoașterea P. S. Sale ca Episcop-Vicar al acestei Arhiepiscopii. A mulțumit de asemenea și Înalț Prea Sfințitului Arhiepiscop Ațim pentru sprijinul pe care i l-a acordat și a arătat că se bucură în mod deosebit pentru cinstea de a fi colaborator apropiat al Înalț Prea Sfinției Sale, în lucrarea acestui Centru eparhial.

Înalț Prea Sfințitul Președinte al Adunării Eparhiale a înmînat apoi rapoartorilor celor 3 comisii dările de seamă pe sectoare, pentru a fi studiate și pentru întocmirea rapoartelor, după care ședința a fost suspendată.

La redeschiderea ședinței, raportorii au prezentat rapoartele pe comisii asupra lucrărilor repartizate, pentru deliberarea și hotărîrea Adunării Eparhiale în planul ei.

P. C. Preot Gheorghe Ciocănel a prezentat raportul asupra dării de seamă pe trim. IV/1974 și trim. I—III/1975, a sectorului administrativ-bisericesc, întocmită de P. C. Preot consilier Nicolae Grosu. Între altele, comisia constată o bogată activitate la acest sector, desfășurată în eparhie, potrivit programului inițiat și urmărit de Înalț Prea Sfințitul Arhiepiscop. Slujbele arhieresti ale Înalț Prea Sfinției Sale la catedrală și la parohii, vizitele canonice, de lucru și inopinate, contactele directe cu preoții, cu membrii consiliilor parohiale și cu credincioșii, au stimulat activitatea pastoral-misionară și socială în cuprinsul eparhiei. Parohiile și-au creat posibilități materiale necesare pentru reparația și înfrumusețarea locașurilor de cult, executarea de lucrări de pictură și pentru buna îngrijire a curților bisericesti și a cimitirelor, prin plantarea de arbuști ornamentali, flori, construirea de garduri model etc.

P. C. Pr. Mihai Verban, raportorul comisiei culturale, a prezentat raportul asupra dării de seamă a acestui sector, întocmită de P. C. Arhim. I. Moloc — vicar administrativ. Comisia constată că Centrul eparhial a folosit în mod just mijloacele de activitate cultural-bisericească, predicile și celelalte genuri de cuvîntări, privind adevărurile de credință ale Bisericii noastre și problemele de actualitate care preocupă poporul român în strădania lui pentru pace și pentru prosperitatea scumpei noastre Patrii.

Potrivit directivelor primite de la Centrul eparhial, preoții și credincioșii, alături de ceilalți cetățeni, au sprijinit diferite acțiuni de interes obștesc pe plan local, inițiate de organele de Stat, ca de exemplu în desfășurarea campaniilor agricole din timpul anului, în acțiunile de sistematizare și înfrumusețare a localităților, în cadrul F.U.S. și altele. În perioada inundațiilor au participat la lucrările de combatere a calamității și de salvare a bunurilor expuse distrugerii.

Raportul comisiei economice asupra dării de seamă întocmită de P. C. Pr. Consilier economic C. Mohonea, a fost prezentat de dl. Adrian Ștefănescu. Din acest raport, Adunarea Eparhială a luat cunoștință că Centrul eparhial a desfășurat o rodnică activitate pe plan economic, financiar și gospodăresc, care s-a desfășurat cu mult simț de răspundere și cu respectarea legalității pe întreaga arhiepiscopie. Pe lângă darea de seamă, comisia propune spre aprobare bilanțul execuției bugetare pe anul 1974, precum și proiectul de plan financiar pe anul 1976.

După prezentarea rapoartelor celor 3 comisii, au urmat discuțiile în care vorbitorii au apreciat ca deosebit de bogată activitatea Centrului eparhial și au

exprimat mulțumiri înalt Prea Sfințitului Președinte în numele preoților și creștinilor din eparhie.

Apoi, înalt Prea Sfințitul Președinte, adresându-se tuturor celor de față, a adus lămuriri la unele probleme care au fost ridicate de către vorbitori și a asigurat că activitatea eparhiei se va desfășura mai departe cu forțe sporite, spre noi împliniri în ogorul Bisericii și al Patriei noastre, la care cu toții ne vom da concursul.

Ca încheiere, înalt Prea Sfinția Sa exprimă mulțumiri Consiliului Popular Județean, pentru buna înțelegere și sprijinul dat eparhiei și clerului în rezolvarea problemelor bisericesti.

De asemenea, înalt Prea Sfinția Sa mulțumește Departamentului Cultelor, pentru tot sprijinul acordat la rezolvarea problemelor din arhiepiscopie cu asigurarea că și în viitor Centrul eparhial, cât și întreaga preoțime își vor da aportul la susținerea eforturilor pentru progresul social și fericirea întregului popor român.

Călduroase mulțumiri a exprimat înalt Prea Sfinția Sa și membrilor Adunării Eparhiale pentru participarea, contribuția, aprecierile făcute cu privire la activitatea Centrului eparhial și îi asigură că eparhia noastră se va strădui și în viitor pentru noi realizări în slujirea Bisericii strămoșești și a poporului nostru.

Tuturor le-a făcut cele mai bune urări de sănătate și prosperitate cu prilejul sărbătorilor Nașterii Domnului și ale Anului nou 1976.

Cu aceasta ședința a luat sfârșit. Lucrările au fost rodnice și ele se înscriu ca o activitate constructivă în viața Arhiepiscopiei Tomisului și Dunării de Jos.

Conferințele de orientare pe trimestrul IV, 1975

În zilele de 9 și 11 decembrie 1975 au avut loc la centrele protopopești din eparhie, conferințele de orientare ale preoților pe trim. IV cu subiectul: «Aniversarea a 50 de ani de la ridicarea Bisericii Ortodoxe Române la rangul de Patriarhie și a 90 de ani de la recunoașterea autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române».

Conferința de la Protoieria Galați a fost prezidată de înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Antim, asistat de P. C. Consilier Nicolae Grosu.

Înalt Prea Sfinția Sa adresându-se preoților a arătat în cuvântul de deschidere, că această conferință de la încheierea acestui an binecuvântat de Dumnezeu este programată pentru comemorarea unor mari evocări, a unor fapte din trecutul Bisericii noastre și al poporului nostru.

Înalt Prea Sfinția Sa arată că în primul rând se înscrie aniversarea împlinirii a 1650 de ani de la sinodul I ecumenic de la Niceea, la care a luat parte și un ierarh de la Episcopia Tomisului. În al doilea rând, sărbătorirea a 90 de ani de autocefalie, act de mare însemnătate, care a venit să îplinească o dorință de veacuri a Bisericii noastre. În al treilea rând, 50 de ani de patriarhat, afirmare strălucită a Bisericii noastre care, după unificarea Statului român a fost ridicată la nivelul celorlalte patriarhii ale Bisericilor Ortodoxe Suflete. Înalt Prea Sfinția Sa a amintit de asemenea despre comemorarea a 375 de ani de la cea dintâi unire a Țărilor Române sub Mihai Viteazul.

«Un moment care a încheiat șirul solemnităților, a spus înalt Prea Sfinția Sa, a avut loc la 9 noiembrie 1975 la Constanța, prilejuit de ridicarea Episcopiei

Dunării de Jos la rangul de Arhiepiscopie, ca o recunoaștere a rolului important care l-a avut vechea Episcopie a Tomisului în răspîndirea creștinismului la strămoșii noștri și romanizarea populațiilor din aceste părți ale Patriei noastre». P. C. Protoiereu Mălfia Stanciu a salutat prezența Înalt Prea Sfinției Sale în numele preoșimii din protopopiatul Galați.

Subiectul conferinței a fost tratat de P. C. Preot Nicolae Lazăr de la parohia Sf. Împărați — Galați. La discuții au luat parte mai mulți preoți care au subliniat diferite aspecte ale temei și învățămintele care se desprind pentru activitatea clerului. Conferința a fost caracterizată ca foarte reușită. Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop a spus: «Mă bucur că această conferință își atinge scopul. Nu este numai o simplă incursiune în trecutul neamului nostru, ci în ansamblul ei capătă un caracter sărbătoresc așa cum merită».

Conferințele de la protoieriile Constanța și Medgidia au fost prezidate de Prea Sfințitul Episcop-Vicar Epifanie Tomitanul, cea de la Tecuci de P. C. vicar administrativ Arhim. Ieronim Motoc, cea de la Tulcea de P. C. Consilier Costică Mohonea, iar P. C. inspector bisericesc Costică Comșa a prezidat conferința de la Protoieria Babadag.

Delegații Chiriahali ca și preoții în cuvîntările rostite și în timpul discuțiilor au menționat că Biserica întotdeauna a avut același drum cu poporul și cu țara, interesele și lupta poporului nostru au fost și interesele și lupta ei, iar bunăstarea și succesul în lucrarea ei spirituală depind de bunăstarea și prosperitatea țării noastre.

Toate conferințele s-au desfășurat cu bune rezultate.

D E C E S E

† Episcopul Chesarie Păunescu

Joi, 30 octombrie 1975, a adormit întru Domnul, la locuința sa de la Centrul Arhiepiscopal din Galați, vrednicul de pomenire, episcopul pensionar Chesarie Păunescu, fost conducător spiritual al Eparhiei Constanței, între anii 1944—1950 și apoi al Dunării de Jos, între anii 1950—1973. Cauza morții sale a fost vîrsta înaintată și o suferință îndelungată, care în ultimii ani s-a agravat, silindu-l să stea numai în casă și să aibă nevoie de îngrijire permanentă.

«Figură blîndă, chip cuvios și smerit, ierarh pătruns în toată ființa sa de duhul evlaviei și al bunății evanghelice», cum l-a caracterizat Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Antim al Tomisului și Dunării de Jos, episcopul Chesarie a dat Cezarului cele ce sînt ale Cezarului și lui Dumnezeu cele ce se cuvin lui Dumnezeu.» (Matei XXII, 21). „Curat cu ochii, cu buzele și chiar cu auzul» după cuvintele Sfîntului Grigore Teologul, el a răspîdit în jurul său numai bunătațe, dragoste și pace și a reprezentat cu cinste rangul și locul care i s-a încredințat. De o cinste și corectitudine exemplară viața sa a fost o pildă vie pentru noi, o predică a faptei și a muncii stăruitoare pentru binele obștesc, o continuă practicare a virtuților creștinești.

Pentru multele daruri ale sufletului său, Dumnezeu l-a iubit și l-a învrednicit să ajungă la patriarhala vîrstă de 87 de ani, din care mai mult de 60 de ani i-a petrecut sub aripa Bisericii.

Sfîrșitul lui a fost tot așa cum i-a fost și viața, sfîrșitul cel bun și creștinesc pe care și-l doresc toți credincioșii. Împăcat cu Dumnezeu, împăcat cu semenii și cu sine însuși, el s-a stins din viață ca o luminare la altar, fiind pregătit din vreme pentru drumul cel mare, către cetatea cea din ceruri.

Vestea plecării lui dintre noi a îndoliat inimile clerului și credincioșilor care l-au iubit ca pe un ales părinte duhovnicesc ce le-a fost păstor mulți ani și de la care au primit sprijin, mîngiere și binecuvîntare.

După deces, corpul neînsuflețit al ierarhului, îmbrăcat în veșmintele slujirii sale și așezat în sicriu, a fost depus în catedrala arhiepiscopală din Galați, cu ceremonia-lul cuvenit.

Înmormîntarea a avut loc duminică, 2 noiembrie 1975, iar slujba a fost oficiată de Înalț Prea Sfințitul Arhiepiscop Antim, împreună cu P. S. Arhiepiscop-Vicar Gherasim Piteșteanul, de la Episcopia Rîmnicului și Argeșului, înconjuțați de un mare număr de preoți din Galați și din alte localități, printre care se aflau și unii monahi dintre foștii săi elevi de la Seminarul din Cernica.

Slujba a fost impresionantă. Credincioșii au ascultat cu multă evlavie rugăciunile și cîntările soborului, în frunte de cei doi Ierarhi, iar corul catedralei a dat răspunsurile.

La timpul cuvenit, înainte de «Veșnica pomenire», Înalț Prea Sfințitul Arhiepiscop Antin, adresîndu-se celor de față a rostit următoare cuvîntare :

«Ferițiți cei fără prihană în cale care umblă în legea Domnului!» (Ps. CXVIII, 1).

Întristată adunare, Îndurerată familie,

Cuvintele acestea ale Psalmistului se potrivesc acum acestui vrednic chivernisitor al harului arhieresc a lui Hristos, podoabă a ierarhilor Bisericii Ortodoxe Române.

Ca o lumină pusă în sfeșnic a luminat tuturor, păstorînd turma duhovnicească din aceste părți ale eparhiei noastre.

Figură blîndă, chip cuvios și smerit, ierarh pătruns în toată ființa sa de duhul evlaviei și al bunătății evanghelice, P. S. Episcop Chesarie a răspîndit în jurul său bunătate, dragoste și pace, urmînd îndemnul Sf. Apostol Pavel care zice : «Bunătatea voastră să fie cunoscută tuturor oamenilor»(Filip. IV, 5).

De o cinste și corectitudine exemplară, viața P.S. Sale a fost pildă vie pentru noi, o predică a faptei și a muncii stăruitoare. Osîrduitor spre cele sfinte, ca în fața lui Dumnezeu, pe care-L mărturisea prin credință, prin ținută morală, prin cuvîntul său de ierarh, el a adus reale servicii Bisericii, Patriei și poporului nostru.

P.S. Sa s-a născut în anul 1888, la 17 ianuarie, în comuna Amărăștii de Sus-Dobrotești, județul Dolj. Părinții săi au fost Toma și Iordana. Tatăl era învățător, iar mama sa cobora din neam de preoți.

Avînd înclinare către cele bisericești, a urmat studiile seminariale la Rîmnicu Vilcea și apoi la Seminarul Central din București. Tot la București a urmat și teologia.

De cînd a ajuns în clasele superioare de seminar în ființa P.S. Sale a încolțit un gînd tainic, dorința de a îmbrățișa cinul monahicesc, pentru a sluji cu mai mult folos Biserica și Țara sa. Pe atunci era destul de rar ca un tînăr cu o pregătire superioară cărturărească să dorească să îmbrace haina monahală.

Dorința i s-a îndeplinit în anul 1914, cînd a depus votul slujirii celor sfinte, la fost Episcopie din Huși, pe seama m-rii Dobrovăț din județul Vaslui.

Curînd după aceea, în anii următori, datorită meritelor sale, a trecut prin gradele monahale, ajungînd la cel de arhimandrit de scaun al eparhiei Hușilor.

Între anii 1929—1944 a funcționat ca director și profesor de seminar, mai întîi la m-rea Cernica, unde a fost și stareț, apoi la Seminarul Central din București.

În acești ani de profesorat, P. S. Sa a îndeplinit un adevărat apostolat. A pregătît multe serii de viitori preoți și intelectuali în duhul iubirii de Dumnezeu și al dragostei de popor. Cu tact, cu răbdare, cu deosebită conștiinciozitate și înțelepciune, a îndrumat tinerele vîlăstare pe drumul studiului, al buneii conduite și al responsabilității față de societate.

În același timp, a găsit răgazul să se dedice și studiului personal cărturăresc, făcînd traduceri din limbi străine și tipăriînd cărți de folos preoților în pastorație.

Munca aceasta de catedră, pentru formarea noilor generații de preoți, a apreciat-o Biserica, urmînd cuvîntul Sf. Apostol Pavel care a spus: «Preoții care cîrmuiesc bine să se învrednicească de îndoită cinste, mai ales cei ce se ostenesc cu cuvîntul și cu învățătura» (I Tim. V, 17).

Îndoita cinste i-a fost acordată P.S. Sale în anul 1944, cînd a fost ales ca episcop al Eparhiei Constanței.

Vremurile acelea erau însă dintre cele mai grele pentru poporul nostru, erau vremuri de război. Rănille Patriei singerau adînc, orașele mai însemnate ale țării erau bombardate, iar ostașii noștri mureau cu miile pe front.

Prezența P.S. Sale la Constanța a fost atunci o mîngiere pentru credincioșii eparhiei. Aceștia l-au primit cu toată dragostea, ca pe un «arhieru milostiv și credincios în cele către Dumnezeu» (Evrei II, 17). Dar nici P.S. Sa nu le-a rămas întru nimic dator cu dragostea sa, căci în cei 6 ani cît a stat în acest oraș de reședință episcopală, s-a silit să răspundă încrederii păstoriților săi și nevoilor obștești cu prisosință.

Orașul de la Mare în care își avea reședința, avusese mult de suferit. Catedrala episcopală fiind bombardată și altarul distrus, P.S. Sa a luat măsuri atît pentru restaurare, cît și pentru reparațiile altor biserici care avuseseră de suferit.

În februarie 1950, prin hotărîrea organelor centrale bisericești, Episcopia Constanței s-a contopit cu cea a Galaților, sub denumirea de «Episcopia Dunării de Jos, cu reședința la Galați, P. S. Sa continuîndu-și aici activitatea de episcop.

La Galați situația era și mai grea. Cutremurul din 1940 produsese multe stricăciuni orașului, la care s-au adăugat și urmele deosebit de grele ale războiului.

De aceea, la instalarea sa ca episcop, Prea Fericitul Patriarh Justinian i-a încredințat ca sarcină principală, să restituieze catedrala episcopală și a cerut preoților și credincioșilor să-i dea tot sprijinul.

În toamna aceluiași an a pornit la lucru și după 7 ani de muncă încordată a reușit să o restituieze, în forma în care se găsește astăzi, avînd și sprijinul Departamentului Cultelor și al organelor locale de Stat.

Concomitent cu aceasta, a stăruit ca și alte biserici din eparhie să fie reparate, printre care se află și minăstirile Cocoșu, Celic-Dere și Saon.

La Galați, P.S. Sa a păstorit 23 de ani, adică pînă în anul 1973, cînd, datorită vîrstei înaintate și fiind bolnav, s-a retras de la conducere, de bunăvoie, pentru a se îngriji de sănătate.

În anii de păstorie de aici, a cîrmuit cu rîvnă viața eparhiei, după îndrumările date de Sf. Sinod și în conformitate cu legile Țării, ținînd seama de cerințele credincioșilor și de aspirațiile poporului nostru.

A hirotonit preoți, a sfințit biserici, a slujit cele sfinte, a miluit și a mîngîiat. Cu nețărmurită dragoste a împărtășit preoților și credincioșilor din comoara sufletului său curat, din credința sa puternică, din experiența sa duhovnicească, din multa sa bunătate.

Ca episcop a îndeplinit și unele sarcini speciale din partea Sf. Sinod, iar Statul Român i-a acordat înalte ordine și medalii pentru activitatea sa pe tărîm social.

După o viață atît de pilduitoare, după o călătorie lungă în mijlocul nostru, și-a aflat sfîrșitul creștinesc, închizînd ochii senin cum i-a fost întreaga viață, la 30 octombrie 1975, în vîrstă de peste 87 de ani. Dar omului care se naște din Adam, i se cade a muri, iar prin Hristos Mîntuitorul, care este Noul Adam, să învieze în ziua cea de apoi. De aceea, trupul său va fi dat acum pămîntului din care s-a luat, iar sufletul său se va întoarce în lăcașurile cerești, pînă la obșteasca înviere, cînd, la sunetul trâmbiței de sus, se va uni din nou cu trupul pe care l-a avut, spre a se înfățișa înaintea Dreptului Judecător, spre a lua dreaptă răsplătire.

La această slujbă pe care o săvîrșim acum se află îndurerăți, alături de noi, slujitorii altarului, preoți și călugări, cu care împreună s-a rugat și s-a nevoit, ostenitorii de la Centrul Eparhial cu care a împărțit grijile eparhei, credincioșii scumpi inimii sale, pe care i-a povățuit și i-a binecuvîntat.

Lîngă sicriul său, vedem de asemenea pe unii din membrii familiei P.S. Sale, care au venit să-și ia rămas bun de la acel care s-a ridicat cu cinste din mijlocul lor.

Dumnezeu să vă mîngîie și să vă întărească cu harul Său.

În numele Prea Fericitului Patriarh Justinian, al Sfîntului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, al eparhiei întregi și al nostru personal, aducem clerului, credincioșilor și tuturor celor ce l-au prețuit aceeași dorință de mîngîiere de la Părintele Ceresc, pe care îl rugăm să vă întărească cu harul Său.

Luîndu-ne acum cu toții rămas bun de la acest ierarh al Domnului, care a slujit întreaga viață pentru slava lui Dumnezeu și pentru binele oamenilor, ducînd cu rîvnă lucrarea episcopilor de la Dunărea de Jos, ne rugăm: «Doamne, Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru, pentru rugăciunile Preacuratei Maicii Tale și ale tuturor sfinților Tăi, odihnește în pace sufletul părintelui nostru Chesarie, episcopul, și-i fă lui veșnică pomenire. Amin.

A vorbit apoi reprezentantul Departamentului Cultelor, Dl. Vilcu Dumitru.

După terminarea slujbei, sicriul cu corpul neînsuflețit al episcopului Chesarie a fost ridicat de preoți pe umeri și, în sunetul clopotelor și în glasul litaniiilor de înmormîntare, s-a făcut înconjurul catedralei, după care a fost coborît în cripta din fața altarului, în prezența numeroșilor credincioși care au venit să-și ia rămas bun de la părintele lor duhovnicesc. După înmormîntare, la căpătușul celui adormit întru Domnul, a fost pusă de straje o cruce pe care se află scris: Episcop Chesarie 1888—1975.

Astfel a fost sfîrșitul acestui vrednic ierarh al eparhiei noastre, un sfîrșit bun creștinesc precum și l-a dorit și precum i-a fost viața.

Ca date mai importante din viața răposatului menționăm următoarele:

Episcopul Chesarie s-a născut la 17 ianuarie 1888 în Amărăștii de Sus-Dobroțești, județul Dolj. Părinții lui sînt Toma și Iordana. Tatăl său a fost învățător, iar mama cobora dintr-o familie de preoți. A început studiile seminariale la Rîmnicul Vilcea și le-a terminat la Seminarul Central din București. Tot în București a urmat și teologia, luînd licența în anul 1911.

În 1914 primește tunderea în monahism la Episcopia din Huși, pe seama minăstirii Dobrovăț din județul Vaslui. La această episcopie el a funcționat între anii 1914—1929, primînd succesiv gradele monahale și cel de arhimandrit de scaun.

Între anii 1929—1941 a fost numit director al Seminarului monahal din minăstirea Cernica Ilfov, iar între anii 1942—1944 a funcționat ca profesor și apoi ca director la Seminarul Central din București.

La 10 ianuarie 1944 a fost ales episcop al Constanței, unde a funcționat din 26 februarie, același an, pînă la 26 martie 1950, cînd Episcopia Constanței s-a contopit cu a Dunării de Jos, iar Prea Sfinția Sa a devenit episcop al acesteia, cu sediul la Galați. Păstoria la Galați a durat pînă în anul 1973, cînd a solicitat ieșirea la pensie din cauza lipsei de sănătate și a vîrstei sale înaintate.

Pe lîngă activitatea sa didactică și de conducător de eparhie, episcopul Chesarie a avut și preocupări speciale de studiu, făcînd traduceri și tipăriind cărți pentru folosul preoților în pastorație. Menționăm următoarele traduceri și tipărituri ale sale:

1. Dr. Leandro Gaia, *Evoluția și știința*, traducere din limba italiană, Huși, 1926;
2. *Doi martiri*, traducere din limba rusă, Cernica, 1936;
3. *Cuvîntarea lui Varlaam*, traducere din limba latină, Cernica, 1936;

4. Giuseppe Frassinetti, *Iisus Hristos dreptarul preotului*, traducere din limba italiană, Cernica, 1938.

După o viață pilduitoare și o muncă încordată și rodnică, închinată Bisericii și Patriei noastre, episcopul Chesarie Păunescu își doarme acum somnul de veci, cinstit de clerul și credincioșii Arhiepiscopiei noastre, ca un vrednic ierarh al Domnului, care, pină în cea din urmă clipă a vieții, lupta cea bună a luptat, credința a păzit și călătoria a săvârșit în cinste și în dreptate.

Dumnezeu să-l odihnească în pace.

† Preotul Gheorghe Florea

Vineri 5 decembrie 1975, s-a stins din viață, în urma unei grele suferințe, preotul pensionar Gheorghe Florea din Galați în vîrstă de 68 ani. În lucrarea sa păstorească răposatul a deservit pe rînd în parohiile Costache Negri, Piscu, Precista-Galați și Tulucești, desfășurînd o activitate bogată. Un timp a fost și protoiereu la Galați.

În ultimii ani s-a accidentat grav și nu și-a mai putut recăpătat forțele de care avea nevoie. De aceea, în 1974 s-a pensionat.

Slujba înmormîntării a avut loc în biserica Trei Ierarhi din Galați în ziua de 6 decembrie 1975. Au slujit mai mulți preoți din oraș, în frunte cu p.c. vicar administrativ Arhim. Ieronim Motoc, care în numele Înalt Prea Sfințitului Arhiepiscop Antim, a transmis familiei răposatului condoleanțe și binecuvîntări.

† Preotul Teofan Stănescu

Preotul Teofan Stănescu de la parohia Sfîntul Haralambie din orașul Galați și-a dat obștescul sîrșit în ziua de 11 decembrie 1975, în urma unei grele suferințe. Figură distinsă în rîndul clerului, ca unul care a îndeplinit mulți ani funcția de protopop la Galați și apoi de Consilier administrativ bisericesc la Centrul Eparhial. Moartea sa a impresionat puternic pe preoții și credincioșii care l-au cunoscut. Cu aproape 3 ani în urmă, el și-a pierdut pe **consoarta sa de viață, vrednic prezviteră Maria**, care i-a fost de mare ajutor în viața familială și pastorală. Coborîtor dintr-o familie de plugari din comuna Vedea, județul Olt, el s-a născut în anul 1908 și după absolvirea Seminarului din Huși, în 1931 a fost hirotonit preot pe seama parohiei Congaz-Tulcea. În decursul anilor a păstorit și la alte parohii ca : Urlești, Corni, Sf. Dumitru-Galați și la Sf. Haralambie. Peste tot pe unde a păstorit, a desfășurat o bună lucrare pastorală-misionară, gospodărească și socială.

Slujba înmormîntării a fost oficiată în biserica Sfîntul Haralambie de un sobor de preoți în prezența enoriașilor parohiei, veniți în mare număr să-și ia rămas bun de la păstorul lor.

Prea Cuviosul vicar administrativ Arhim. Ieronim Motoc, a rostit necrologul în care a arătat viața și a omagiat meritele decedatului în slujirea preotească și ca demnitar eclesiastic la protoierie și la Centrul eparhial. Prea Cuvioșia Sa a prezentat condoleanțe familiei răposatului, consiliului și comitetului parohial și credincioșilor parohiei în numele Înalt Prea Sfințitului Arhiepiscop Antim.

Prea Cucernicul Preot paroh Gheorghe Ciupercă, slujitor la aceeași biserică, a prezentat de asemenea unele aspecte din viața răposatului.

† **Preotul Ioan Baltă**

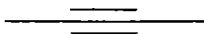
În ajunul praznicului Nașterii Domnului, spre seară, după ce trecuse cu icoana pe la casele credincioșilor pentru a le vesti nașterea Pruncului dumnezeiesc, vrednicul preot Ioan Baltă de la parohia Sf. Neculai din Galați s-a accidentat grav, iar a doua zi a încetat din viață. Moarte lui la care nimeni nu se aștepta a produs consternare în rândul preoților gălățeni și a credincioșilor. Cu o zi mai înainte el împlinise vârsta de 67 de ani și se bucura de o deplină sănătate.

S-a născut în comuna Tirgușor, județul Constanța, dintr-o familie care număra mulți preoți. A funcționat la mai multe parohii ca preot, între care ultimele au fost: Mihail Kogălniceanu și Sfântul Gheorghe-Constanța, iar la Galați la Mavromol și Sfântul Nicolae. La Episcopia Constanței a îndeplinit temporar și funcția de protoiereu și apoi de consilier administrativ, iar la Episcopia Galați a fost inspector bisericesc. În activitatea sa, preotul Ioan Baltă a fost mult apreciat pentru conștiințiozitatea cu care-și îndeplinea slujba sa și pentru ținuta sa morală exemplară. Totdeauna el a fost la datorie, cu demnitate, cu pricepere și cu bunăvoință, remarcându-se ca un bun păstor sufletesc și gospodar. În ultimii ani, alături de preoții parohiei Sf. Nicolae, a stăruit pentru pregătirea lucrărilor de reparații capitale și de pictură la această biserică-monument istoric. Dorința lui de a vedea acest sfânt lăcaș în haină nouă de sărbătoare nu s-a realizat însă, din cauză că el a părăsit viața mai înainte de vreme. Totuși, precum a arătat P.C. vicar Ieronim Motoc, în cuvîntul rostit la înmormîntare «pentru cele săvîrșite în decursul a peste 20 de ani de păstorie, la acest altar, el rămîne ctitor; ctitor de suflete pentru lucrarea de zidire spirituală a credincioșilor și ctitor de lăcașuri sfinte pentru grija care a avut-o pentru podoaba acestei biserici și a celorlalte la care a mai funcționat ca preot».

Slujba înmormîntării a fost oficiată la 28 decembrie 1975 de un sobor de preoți, avînd în frunte pe Prea Cuviosul Arhim. Ieronim Motoc, vicar administrativ, care a elogiat activitatea desfășurată de acest slujitor al altarului, care plecînd dintre noi pe neașteptate, lasă în urma sa mult regret în sufletele preoților și credincioșilor din Galați.

Dumnezeu să-l ierte !

Arhim. IERONIM MOTOC

EPISCOPIA BUZĂULUI

ȘTIRI DIN CUPRINSUL EPARHIEI

Alegerea și hirotonia Prea Cuv. Arhimandrit Veniamin Nicolae ca Arhiereu-Vicar al Episcopiei Buzăului

În cursul lunii noiembrie 1975, clericii și credincioșii Eparhiei Buzăului au trăit momente de adevărată bucurie duhovnicească, prilejuite de alegerea, recunoașterea și hirotonia ca arhiereu vicar al Episcopiei Buzăului a P. C. Arhim Veniamin Nicolae, starețul minăstirii Căldărușani, din cuprinsul Sfintei Arhiepiscopii a Bucureștilor.

Sfintul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a hotărât ca, pe lângă fiecare mitropolie și episcopie, să se înființeze posturi de episcopi vicari și arhieriei vicari, care să ajute pe actualii titulari în împlinirea îndatoririlor canonice și administrativ-bisericesti.

Ca urmare a acestor dispozițiuni, Sinodul Permanent, în ședința din 8 octombrie 1975, a examinat propunerea P. S. Episcop Dr. Antim al Buzăului, ca P. C. Arhim. Veniamin Nicolae, starețul minăstirii Căldărușani, să fie ales Arhiereu-Vicar al Episcopiei Buzăului. Sinodul Permanent și-a însușit recomandarea P.S. Episcop Antim și, potrivit art. 104 din Statutul Bisericii Ortodoxe Române, a propus Sfintului Sinod Plenar alegerea P. C. Arhimandrit Veniamin Nicolae în postul vacant de Arhiereu-Vicar al Episcopiei Buzăului.

Dosarul întocmit cu acest prilej a fost înaintat la comisia canonică, juridică și pentru disciplină care, în conformitate cu prevederile art. 135 din Regulamentul organelor centrale din Patriarhia Română, a procedat la examinarea și cercetarea canonică a celui propus și a constatat că P.C. Arhim. Veniamin Nicolae întrunește condițiile prevăzute de art. 129 din Statutul B.O.B. În consecință, l-a propus Sfintului Sinod Plenar pentru alegere și acordarea rangului de Arhiereu.

Sfintul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în ședința sa de lucru din 16 octombrie 1975, ținând seama de recomandarea Sinodului Permanent, de constatarea Comisiei canonice, juridice și pentru disciplină și de rezultatul votării membrilor Sfintului Sinod, în urma căreia cel propus a întrunit unanimitate de voturi, a aprobat alegerea P.C. Arhimandrit Veniamin Nicolae, starețul minăstirii Căldărușani, în postul de Arhiereu-Vicar al Episcopiei Buzăului și acordarea rangului de Arhiereu.

La propunerea P.S. Episcop Antim al Buzăului, Sfântul Sinod a aprobat ca viitorul Arhiepiscop vicar să poarte titlatura de «Rîmniceanul».

În ședința Sfântului Sinod, după alegerea în înalta treaptă de arhiepiscop, P.C. Arhim. Veniamin a rostit următoarea cuvîntare :

PREA FERICITE PĂRINTE PATRIARH,
DOMNUL CONDUCTOR AL DEPARTAMENTULUI CULTELOR,
ÎNALT PEA SFINȚIȚI MITROPOLIȚI ȘI ARHIEPISCOPI,
PREA SFINȚIȚI EPISCOPI,

«Cu inima plină de emoție și de profundă bucurie, mă aflu azi în fața unci chemări, ca urmare a recomandării făcută de P.S. Episcop Dr. Antim al Buzăului, către Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian, care cu părintească dragoste și deosebită purlare de grijă pentru Biserica noastră strămoșească, m-a propus Sinodului Permanent și apoi Sinodului Plenar, pentru a li ales arhiepiscop vicar al Sf. Episcopii a Buzăului.

Din adîncul inimii mele și plin de recunoștință, mulțumesc membrilor Sf. Sinod că îmi acordă această încredere și demnitate, ridicîndu-mă pe treapta de arhiepiscop. Dumnezeu a făcut ca să mîngîie sufletul meu încercat și astăzi să primesc pecetea plîntărilor harice, împreună-lucrător în Sf. Sinod, în înaltele răspunderi ale Bisericii Ortodoxe Române.

Părinții mei au fost meseriași simpli și m-am născut în orașul Brăila, iar bolezul l-am primit în biserica Sf. Apostoli, unde pe vremea aceea era preot P.S. Episcop Dr. Antim al Buzăului.

Dintr-o familie cu mulți copii, am rămas singur și mi-am îndreptat gîndul de a sluji lui Dumnezeu.

Din primii ani ai vieții mele, mi-a plăcut citirea Sf. Scripturi care m-a făcut să înțeleg și să aleg calea Domnului. Am fost închinoviat la Mînăstirea Polovragi în anul 1941 și atunci cînd am pășit în mînăstire, am avut sentimentul că sînt la mine acasă, mă regăsisem. Eram cuprins de dorința de a cunoaște și pătrunde viața duhovnicească și cuvintele Sf. Apostol Pavel : «Rugați-vă neîncetat» (I Tes. V, 17) sunau în adîncul sufletului meu, dar în același timp, eram solicitat să fiu de folos și celor din jurul meu. Cuvîntul Sf. Maxim Mărturisitorul mi-a deschis calea prin povățuirea : «Rugăciunea neîntreruptă stă în a avea mintea alipită de Dumnezeu cu evlavie multă și cu dor și de a atîrna pururea cu nădejdea de El și a te încrede în El, în toate, orice ai face și ți s-ar întîmpla» (Fil. II, pag. 15. — cv. 25). Călăuzit de Domnul, rugăciunea mă hrănea, iar munca îmi deschidea zorii nădejților viitoare. M-am hotărît să devin monah la vîrsta de 23 ani și la acest moment solemn, am avut parte de binecuvîntarea P.S. Episcop Dr. Antim al Buzăului, care pe vremea aceea, era vicarul Mitropoliei Olteniei, aprobîndu-mi tunderea în monahism și hirotonia în ierodiacon. Apoi, am fost hirotonit ieromonah și la vîrsta de 26 ani, am fost numit stareț al Mînăstirii Polovragi. În această ascultare, am căutat să pătrund tot mai mult învățătura Evangheliei, iar îndemnul Sf. Apostol Iacob «Cine știe să facă binele și nu-l face, săvîrșește un păcat» (IV, 17), m-a făcut să organizez viața de obște în Mînăstirea Polovragi. Neștersă să-i fie amintirea și pomenirea fostului Mitropolit Firmilian al Olteniei, care văzînd rîvna mea, m-a numit exarh al mînăstirilor și mi-a încredințat dilerile ascultării, învrednicindu-mă a-i li ucenic credincios.

La staturile Iostului Mitropolit Firmilian al Olteniei, mi-am adus contribuția la conducerea lucrărilor de la noul Centru Mitropolitan, Căminul Eparhial, Fabrica de lumînări, Mănăstirea Jitianu, via Prisaca, și alte lucrări gospodărești ale Sf. Mitropolii a Olteniei, care sînt o mărturie a devotamentului meu în ascultări.

Din iconomia lui Dumnezeu, de la 1 ianuarie 1971, am fost numit de către Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian, ca stareț al Mănăstirii Căldărușani, unde sub îndrumarea Prea Fericirii Sale, am căutat să înmulțesc talanții încredeații. Am găsit în minunata clădire a lui Matei Basarab, o însemnată colecție de obiecte de artă, care reprezintă cultura și spiritualitatea neamului românesc și cu binecuvîntarea și ajutorul Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian, am tipărit ilustrate, pliante color și o monografie a Mănăstirii Căldărușani, pentru a populariza acest tezaur care face parte din patrimoniul cultural-național al poporului românesc.

Am amenajat cele trei colecții muzeale, căutînd să le popularizez în țară și străinătate. Vizitatorii și delegațiile străine, au înscris în cărțile de aur ale Mănăstirii Căldărușani, aprecieri pentru valoarea istorică și artistică a acestor comori de artă ale neamului românesc.

A fost o mare satisfacție pentru mine, că în vizita pe care am făcut-o în Elveția, Republica Federală Germania și Italia, mi-a dat prilejul ca să prezint în cîteva centre universitare, viața și dezvoltarea poporului nostru. Am arătat că am avut strămoși harnici, cinstiți și dreptcredincioși, care cu prețul vieții și-au apărut demnitatea și gloria părinților lor.

Accasta este modesta mea lucrare pe care am săvîrșit-o cu rîvnă și dragoste, dintr-o necesitate interioară, îndemnat de cuvîntul Sf. Apostol Pavel, care zice: «N-am mîncat de pomană pîinea nimănui, și lucrînd și ostendîndu-ne, am muncit zi și noapte ca să nu fim povară nimănui dintre voi. Nu că n-am fi avut dreptul acesta, dar am vrut să vă dăm în noi înșine o pildă vie, vrednică de urmat» (II Tes. III, 8—9).

Întiul Stătător al Bisericii Ortodoxe Române, Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian, întruchipează întru totul pilda vie a Sf. Apostol Pavel, căci prin apostolatul său Social, pentru rîvna depusă în slujirea Bisericii lui Hristos și realizările mărețe pentru sporul duhovnicesc al credincioșilor, este cunoscut, dorit și iubit de toți, ca o plîntărie a lui Hristos. Cununa acestor înfăptuiri este ținta ce trebuie dorită de toți, căci ea dă sens și plîntărie existenței și idealului nostru de creștini. — «Iar a Celui ce, prin puterea care lucrează în noi, poate să facă mai mult decît cerem sau gîndim noi, a Lui să fie slava în Biserica și în Hristos Iisus, din neam în neam, în vecii vecilor Amin» (Eles. III, 20—21).

Cu aceste gînduri, îmi îndrept cuvîntul spre P.S. Episcop Dr. Antim al Buzăului, care apare în viața mea spirituală ca trimis al lui Dumnezeu, ca în anul 1920, să mă boteze, în anul 1943, să-mi aprobă tunderea în monahism și hirotonia în ierodiacon, iar acum, în 1975, să mă recomande pentru înalta treaptă ierarhică, de arhiereu al Bisericii lui Hristos.

Bîndeșea și înțelepciunea Prea Sfințitului Episcop Dr. Antim al Buzăului, îmi încredea voia lui Dumnezeu și mă voi strădui să lucrez pentru binele Eparhiei Buzăului, veche vatră spirituală a neamului românesc, care din începutul plămădirii sale își pecetluiește credința în Hristos, prin martirizarea Sfințitului Sava Gotul, în rîul Buzăului, la 12 aprilie, 372.

Este știut că Episcopia Buzăului, a jucat un rol important în viața spirituală a poporului nostru încă din secolul al XVI-lea.

În chiliile Episcopiei Buzăului, au fost școli de învățătură, de grămălici, de zurgari, și tipografie. Episcopii Luca, Mitrolan, Damaschin, Filotei, au răspândit cărți în limba românească și peste Carpați și au luptat pentru unitatea limbii și a poporului român.

Evenimentul de astăzi, este pentru mine mai emoționant, fiind în preajma aniversării a 50 de ani de la înființarea Patriarhiei Române și 90 de ani de la căpătarea Autocelalicii Bisericii Ortodoxe Române.

Prea Fericite Părinte Patriarh Justinian,

Cu smerenie și firească dragoste, Vă rog să primiți mulțumiri și recunoștință pentru că m-ați povățuit spre limanul bucuriei și m-ați învățat în mod practic ce înscamnă valoarea muncii, în ogorul Bisericii.

Prea Sfințite Părinte Episcop Antim al Buzăului

Cu fiască dragoste și recunoștință, Vă mulțumesc pentru părinteasca recomandare de a fi ales Arhiepiscopul a lui Hristos.

Mulțumesc din inimă și fiască dragoste, membrilor Sfântului Sinod, care prin votul de astăzi, mi-au arătat înalta lor încredere.

Domnului Conducător al Departamentului Cultelor, îi aduc respectuoase mulțumiri și recunoștință pentru sprijinul acordat în toate acțiunile de promovare și afirmare a culturii și spiritualității neamului românesc, precum și a punerii în valoare a operelor de artă din minunata ctitorie a lui Matei Basarab.

Vă rog să încredințați Conducerea Superioară a Statului, că voi fi un neobosit ostentor pentru idealurile poporului român și că, voi urma exemplul Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, ca îndrumător al credincioșilor în sprijinirea muncii constructive din Patria noastră scumpă.

În aceste momente de înălțare sufletească, rog pe Atotputernicul Dumnezeu, să păstreze în mine smerita cugetare, să-mi dea puteri de muncă pentru a fi de folos Bisericii și neamului nostru și tot ce voi face, să fie spre slava lui Dumnezeu Tatăl, Fiul și Sf. Duh, Amin».

•

După ce s-au împlinit toate dispozițiile canonice și administrative bisericești, cu privire la alegerea, conform prevederilor legale în vigoare, Consiliul de Stat al Republicii Socialiste România a emis Decretul Prezidențial nr. 234 din 27 octombrie 1975, prin care a recunoscut alegerea P. Cuv. Arhim. Veniamin Nicolae în funcția de Arhiepiscop-vicar al Episcopiei Buzăului. Acest Decret a fost înmănat într-un cadru solemn, în ziua de 30 octombrie 1975, la Departamentul Cultelor, de către Domnul Președinte Gheorghe Nenciu, în prezența Prea Fericitului Patriarh Justinian, a unor membri ai Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române și a reprezentanților autorității locale județene Buzău.

Tot în ziua de 30 octombrie 1975, cu același prilej, s-au mai înmănat și Decretele de recunoaștere a alegerii P. C. Epifanie Tomitanul, Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Tomisului și Dunării de Jos și a P. S. Gherasim Piteșteanu, Arhiepiscop-Vicar al Episcopiei Râmnicului și Argeșului.

Primind Decretul Prezidențial, P. Cuv. Arhim. Veniamin a spus următoarele :

**P. S. Veniamin, noul-ales Arhiereu-vice
al Episcopiei Buzăului.**

**DOMNUL CONducĂTOR AL DEPARTAMENTULUI CULTELOR,
PREA FERICITE PĂRINTE PATRIARH,
ÎNALȚI PREA SFINȚIȚI ȘI PREA SFINȚIȚI PARINȚI,
ONORATĂ ASISTENȚĂ,**

*«Un lior străbate întreaga mea lină și o nouă poartă de rîvnă și devota-
ment se deschide în inima mea, pentru a primi și cinsti confirmarea din partea
Consiliului de Stat al scumpei noastre Patrii, care pecetluiește alegerea mea de
către Sfîntul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, ca Arhiereu-Vicar al Sîntei Epis-
copii a Buzăului.*

*Mă aflu plin de emoție, dar și de entuziasm, în fața Dvs., fiind învrednicit
să primesc această înaltă demnitate, a cărei răspundere vreau s-o înțeleg la nivelul
celor mai bune tradiții ale înaintașilor mei, ierarhi ai Bisericii Ortodoxe.*

Țin să-mi exprim respectuoasa mea grațitudine față de Președintele Republicii Socialiste România, Dl. Nicolae Ceaușescu, care, prin decretul prezidențial, a dat înalta sa recunoaștere pentru noua funcție în care am fost chemat.

În întreaga mea activitate, înțeleg să acționez ca un fiu devotat al Patriei și să pun întreaga mea capacitate de muncă, în slujba bunei îndrumări și orientări a clerului și credincioșilor din Eparhia Buzăului, ca buni cetățeni, gata oricând să sprijine activitatea creatoare, constructivă a poporului nostru. În acest sens doresc să fiu un colaborator plin de râvnă și entuziasm al P. S. Episcop Antim Angelescu.

Este o mândrie pentru noi toți, să trăim această epocă, mai bogată în înlăturiri și perspective ca oricare perioadă din istoria patriei noastre. Este o bucurie patriotică pentru noi, să constatăm prestigiul internațional al țării noastre și caracterul etic de înalt umanism al principiilor pe care Conducerea noastră de stat, le pune la baza relațiilor internaționale.

Ca slujitori ai Bisericii, pentru care ideea de iubire, de respect între oameni și de dreptate, sînt postulate de bază ale însăși învățăturii noastre, noi ne exprimăm atașamentul nostru și admirația noastră, pentru asemenea principii care proclamă asigurarea dezvoltării libere a fiecărei națiuni, respectul reciproc între state, respectarea independenței și suveranității naționale, neamestecul în treburile interne, deplina egalitate și echitate în relațiile internaționale.

Ca slujitori ai Bisericii, noi ne dăm seama câtă importanță pot avea asemenea principii pentru cauza păcii, față de care România și-a manifestat ferm și constant, întregul său atașament.

Am ținut să afirm cele arătate, pentru ca să subliniez elementele de fond care stau la baza atitudinii noastre de slujitori ai Bisericii, care din principiul de slujire al patriei, fac un act la fel de sfînt ca și din acela al slujirii la altar.

Biserica noastră ortodoxă are frumoase tradiții de slujire a luptei poporului român, pentru independență și pentru afirmarea sa națională și astăzi noi avem un model, o călăuză, de slujire a progresului patriei, a înțelegerii între oameni și a păcii în «Apostolatul social» al Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian.

Doresc din toată inima, ca la Episcopia Buzăului, alături de P. S. Episcop Antim, să fac să trăiască aceste sentimente de dragoste, pentru cauza înălțării pe noi culmi de progres a poporului român. În istoria acestei eparhii, au fost ierarhi vrednici, iubitori de țară și de slavă românească — așa ca Mitrofan, ca Damachin, ca Dionisie Romano și alții, care îmi vor fi pilde și îndemn.

Sînt însuflețit de gîndul unei bune colaborări cu organele locale din județul Buzău și celelalte județe ale eparhiei, fiind convins că împreună vom găsi mai bine posibilitatea de a ajuta buna desfășurare a vieții bisericii noastre.

Sînt emoționat, dar și încurajat de faptul că la această solemnitate iau parte P. F. Părinte Patriarh Justinian și înalți ierarhi ai Bisericii noastre. Mi asigur și aici, în fața autorităților de stat că voi căuta să le fiu bun ucenic în tot ceea ce, cu însuflețire și dăruire au făcut și fac pentru fericirea obștii noastre românești.

Este o mare mulțumire pentru mine, să văd prezenți, reprezentanți ai celorlalte culte. Știu cât preț pune Conducerea patriei noastre pe asigurarea climatului de înfrățire și de respect reciproc a tuturor fiilor țării, indiferent de naționalitate sau

religie. Voi colabora cu toate cultele din eparhia Buzăului, în acest spirit, pentru promovarea ecumenismului local și pentru slujirea intereselor țării noastre.

Îngăduiți-mi, Domnule Conducător al Departamentului Cultelor ca să vă mulțumesc cu toată recunoștința pentru sprijinul ce am primit din partea Dumneavoastră și a colaboratorilor Dumneavoastră. Sint sigur că și în noua răspundere mă voi bucura de sprijinul Dumneavoastră prețios.

Vă rog să liți interpretul întregului meu omagiu pentru Conducerea înțeleaptă a Patriei noastre, pe lângă iubitul cărmuitor al destinelor țării noastre, Domnul Președinte Nicolae Ceaușescu, pe care îl asigur de atașamentul meu însușit la lucrarea sa nobosită, pentru prosperitatea și viitorul fericit al României. Așa să-mi ajute Dumnezeu!»

Urmind rânduiala canonică, simbătă, 22 noiembrie 1975, după slujba vecerniei a avut loc în catedrala episcopală din Buzău ceremonia ipopsifierii, adică chemarea candidatului Arhim. Veniamin Nicolae la înalta treaptă a arhieriei. Chemarea a fost citită de P. C. Consilier Patriarhal Constantin Pirvu, iar ritualul ipopsifierii a fost săvârșit de I. P. S. Arhiepiscop Antim, al Tomisului și Dunării de Jos, P. S. Emilian Rășinăreanu, Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Sibiului și P. S. Epifanie Tomitanul, Episcop-Vicar al Arhiepiscopiei Tomisului și Dunării de Jos.

La chemarea ce i s-a făcut, P. Cuv. Arhim. Veniamin în răspunsul pe care l-a citit, a mulțumit Prea Fericitului Patriarh Justinian și membrilor Sfintului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, care au aprobat alegerea sa ca Arhieru-vicar. De asemenea, a mulțumit Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, care a binevoit să-l recunoască în această vrednicie, precum și Domnului Conducător al Departamentului Cultelor, care a făcut recomandarea pentru recunoaștere.

După citirea răspunsului de către candidatul la arhierie, s-a întocmit procesul verbal semnat de către cei trei Ierarhi care au săvârșit ipopsifierea.

A doua zi, duminică 23 noiembrie 1975, tot în catedrala episcopală din Buzău, a fost oficiată Sfinta Liturghie de către I. P. S. Mitropolit Teoctist al Olteniei, delegatul Prea Fericitului Patriarh Justinian la această festivitate, I. P. S. Dr. Antim, Arhiepiscopul Tomisului și Dunării și Jos și P. S. Episcop Dr. Antim al Buzăului.

Înainte de începerea Sfintei Liturghii, potrivit rânduiei tradiționale a Bisericii, în fața soborului de ierarhi amintiți mai sus, candidatul la treapta arhieriei a făcut convenita mărturisire de credință. Momentul a fost înălțător și solemn. În încheierea ultimei părți a «mărturisirii» P. Cuv. Arhim. Veniamin a spus că «datorează iubire și sprijin Țării și Poporului, făgăduind înaintea lui Dumnezeu că își va jertfi, de va fi nevoie, însăși ființa sa pentru a lor întreagă păstrare, creștere și propășire».

După imnul «Sfinte Dumnezeule», în cadrul Sfintei Liturghii, cei trei ierarhi au oficiat sfinta slujbă a hirotoniei în treapta de arhieru a P. Cuv. Arhimandrit Veniamin Nicolae.

Odată săvârșit actul hirotoniei, noul arhieru a condus apoi întreaga Sfintă Liturghie, avind protia în rindul celorlalți ierarhi, dind credincioșilor prima sa binecuvântare arhierescă.

La oficierea Sfintei Liturghii, ca și la ceremonia hirotoniei au luat parte: I. P. S. Mitropolit Nicolae al Ardealului, P. S. Episcop-Vicar Emilian Rășinăreanu, al Arhiepiscopiei Sibiului, P. S. Episcop-Vicar Epifanie Tomitanul, al Arhi-

P. S. Arhiereu Veniamin Rîmniceanul, împărtaşind credincioşilor prima binecuvîntare arhierescă.

episcopiei Tomisului și Dunării de Jos, Dl. Mehmet Iacob — Muftiul Cultului Musulman, P. Cuv. Arhim. Ieronim Motoc — vicar administrativ al Arhiepiscopiei Tomisului și Dunării și Jos, Părinții consilieri Patriarhali Const. Pîrvu, Sabin Verzan și Teodor Cazan, Pr. Prof. D. Fecioru, vicarul administrativ, părinții consilieri, inspectorul eparhial, secretarul eparhial de la Episcopia Buzăului, protoiereii Eparhiei, profesorii Seminarului, membrii consiliului eparhial, preoți din Buzău, stareții și starețele minăstirilor din Eparhie și de la minăstirile Sinaia, Cernica, Căldărușani, Tismana, Viforlta — membri ai familiei P. S. Arhiereu-Vicar Veniamin Rîmniceanul, cunoscuți și credincioși.

Au fost de față Conducătorul Departamentului Cultelor, Domnul Gheorghe Nenciu și I. Puiu — director adjunct.

Din partea autorităților locale județene Buzău: D-nii Lazăr Băciucu — vicepreședinte al Consiliului Popular Județean, Milu Gheorghe — primarul muni-

piului și Nicolae Vrapciu — președintele oficiului județean al patrimoniului cultural național.

După terminarea Sfintei Liturghii, s-a citit actul sinodal privind alegerea P. Cuv. Arhim. Veniamin Nicolae în postul de Arhiereu al Episcopiei Buzăului, după care P. S. Episcop Dr. Antim al Buzăului, i-a înmănat noului hirotonit mantia și cirja arhierescă.

A urmat momentul cuvântărilor. Primul a vorbit noul hirotonit, P. S. Arhiereu Veniamin, care a spus :

INALT PEA SFINȚITE PĂRINTE MITROPOLIT TEOCTIST AL OLTENIEI,
DOMNUL CON' UCĂTOR AL DEPARTAMENTULUI CULTELOR,
INALT PEA SFINȚIȚI ARHIEPISCOPI ȘI MITROPOLIȚI,
PEA SFINȚIȚI EPISCOPI,
ONORAȚI REPREZENTANȚI AI AUTORITAȚILOR DE STAT,
PEA CUCERNICI PĂRINȚI,
PEA CUVIOȘI PĂRINȚI ȘI PEA CUVIOASE MAICI,
IUBIȚI CREDINCIOȘI,

Pătruns de o putere negrăită, trăiesc stări de profundă duhovnicie care îmi însulețesc întreaga mea ființă.

Dumnezeu a rînduit, în marea Sa bunătate, să liu chemat prin graiul membrilor Sfîntului Sinod la înalta treaptă a arhieriei, ca ispravnic al tainelor lui Dumnezeu. Rîuri de apă vie curg prin sufletul meu și bucuria care mă cuprinde îmi dă liorii copilăriei, care prin curăția lor trăiesc bucuria fără să o poată exprima în cuvinte.

Această înaltă treaptă harică și deplinătate a lucrărilor dumnezeiești ce mi-a fost încredințată astăzi prin punerea mîinilor Înalt Prea Sfințiiilor Voastre și a coborîrii Sfîntului Duh peste smerenia mea îmi dă îndemnuri tot mai înalte de slujire și nădejdi de mîntuire. M-a lăcut o lăptură mai nouă în Hristos Iisus Domnul nostru, iar în această înnoire, simt că pecetluirea în chip tainic mi-a deschis odată pentru totdeauna, ușa dăruirii totale pentru ceea ce este bine, adevăr, frumos, dreptate și progres.

Ales ca Arhiereu-Vicar al Sfintei Episcopii a Buzăului sint convins că Dumnezeu a lucrat cu nepătrunsă Sa iconomie și înțelepciune după cuvîntul: «Nu voi M-ați ales pe Mine, ci Eu v-am ales pe voi; și am rînduit ca să mergeți și să aduceți roadă și roada voastră să rămîna, pentru orice veți cere de la Tatăl, în numele Meu, să vă dea» (Ioan XV, 16).

Și ce voi cere pentru mine, altceva, decît luminarea minții, răbdare, smerenie, blîndețe și să-mi umple întreaga ființă cu dragoste divină, iar pentru neamul meu, cel încercat și bine credincios, prosperitate, bunăstare, ferire de primejdii și ridicarea lui pe culmi de glorie și apărător al păcii. Biserica noastră Ortodoxă, prin învățătura sa, neștirbită și păstrată în dogme și tradiții, asigură tuturor hrana sufletească, mîngiere și alinare în încercările vieții și dă nădejdea săvîrșirii și a mîntuirii noastre.

Se cade să mă străduiesc fără preget pentru ca să trezesc și să sădesc cît mai adinc în sufletul clerului și credincioșilor, conștiința datoriei împlinite și că

a sluji lui Dumnezeu, înscamnă să lii de folos semenilor tăi după însuși cuvîntul Mîntuitorului, care zice «Nu caut voia Mea, ci voia Celui ce M-a trimis» (Ioan V, 30). Mărturisirea credinței noastre, trebuie să fie fapta, fapta cea bună pusă mai întîi în slujirea obștei noastre românești, în slujirea tuturor oamenilor.

Ca Arhiereu al lui Hristos, voi căuta să port grijă credincioșilor bisericii și să-i îndemn cald în cele sufletești. Nepătrunsa lege a slobozeniei și frățietății în Hristos, să-mi fie icoană înaintea vieții și să devin tot mai pătruns de cuvîntul Apostolului Iacob, care zice: «Mila biruiește judecata» (II, 13).

Mai mult ca oricînd nu vreau uita cuvîntul psalmistului, care zice: «Rîvna casei Tale mă mistuie» (Ps. LXVIII, 11), ci voi căuta să păstrez și să înfrumusețez lăcașurile de cult și tot ce reprezintă avuția și tezaurul credinței noastre strămoșești, încheagată pe acest pămînt al României, în cele două milenii.

Ca un apropiat colaborator al Prea Sfințitului Episcop Dr. Antim, în nestinsa vatră a Buzăului, de cultură, de generoase idei și manifestări progresiste, nu odăd revoluționare, participînd direct prin unii din slujitorii ei, la luptele poporului nostru, pentru drepturi sociale și pentru unire, voi căuta să le urmez pilda și să apăr cu toată tăria ceea ce înaintașii noștri au cîștigat.

Episcopia Buzăului alături de cea a Rîmnicului, au fost și rămîn pururi în istoria Sfintei noastre biserici, cele două prime vetre de spiritualitate creștină autohtonă, de pe care a vîlvorît, în veacuri via credință strămoșească.

Am întezărit strălucirea luminii primelor mele zile, în cuprinderea celei dintîi, fiind născut în Brăila m-am cristalizat sufletește și am deprins slujirea Domnului în cuprinsul celei de a doua, fiind călugărit la Mînăstirea Polovragi; iar acum prin milostiva voie a Bunului Dumnezeu, chemarea Sfîntului Sinod și cu încuviințarea celor care veghează orînduirea obștească, revin în matca dintru început a vieții mele la Episcopia Buzăului unde, cu 16 veacuri în urmă, a fost martirizat Sfîntul Sava Gotul, fapt care constituie una dintre cele mai grăitoare mărturii ale creștinismului din țara noastră.

În această ordine de coincidență, nu pot să nu-mi amintesc cu acest prilej, faptul că am îmbrăcat haina călugărească în chiliile mînăstirii Polovragi, după care am slujit la Catedrala Mitropolitană a Craiovei și apoi, cu încuviințarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian, ca stareț al mînăstirii Căldărușani, spre a mă realia astăzi în acest străvechi așezămînt al Episcopiei Buzăului, toate aceste slinte lăcașuri ctitorii ale acelulași de neuitat voievod al țării și culturii românești, Matei Basarab.

Retrăiesc în această fericită zi, calea duhovnicească pe care am străbătut-o pînă astăzi și sufletul meu cîntă și se împodobește cu pioase și calde rugăciuni îndreptate către Acela, care toate le chivernisește spre folosul nostru, dar și cu sentimentul plinar al marilor îndatoriri către Sfînta noastră Biserică și locurile în care revin ca și către acci care, sub ochii noștri dăruiesc acestui glorios trecut, monumentala lui fațadă de astăzi: chezășia de nezdruncinat a unui mare și trainic viitor întemeiat prin tot ceea ce se vede de jur-împrejurul nostru; Buzău un oraș înnoit într-o lume pentru toldeauna nouă.

Sfînta Episcopie a Buzăului, poartă peceji de glorie, fiind cîrmuită în trecutul ei de călugări luminași și vlădici cărturari, precum Episcopii: Damaschin, Chesarie

P. S. Arhiepiscopul Veniamin Râmniceanul, rostindu-și cuvântul la hirotonia ca Arhiepiscop-vicar la Episcopia Buzăului.

Filotei, Dionisie Romano și alții, înălțată în rosturile sale prin sprijinul dat cauzei românești, ca Episcopul Luca, solul lui Mihai Viteazul, ca Misail în misiunea diplomatică la Adrianopol și ca Dositei Filitti, ca sol la Moscova, înstărită cu o tiparniță înlemnită de însăși Matei Basarab și sporită de Constantin Brîncoveanu, din ale cărei teacuri au ieșit pe lângă alte valoroase tipăriți și mult cunoscuta «Mărturisirea Ortodoxă».

De asemenea, la Episcopia Buzăului a luat ființă școala de grămătică și apoi de cîntăreși, devenită mai târziu Seminar teologic, școală de zugrăvi pe care, alături de Pitarul Nicolae, o cinstesc nume ca I. Andreescu și G. Tattărăscu, are în prezent un prestigios muzeu, regrupînd comorile de artă ale trecutului buzoian și o vastă bibliotecă ale cărei rafturi sînt asemeni unor țaguri de duh și formare obștească.

Episcopia Buzăului, recunoscută monument istoric cu 20 ani în urmă și restaurată în anii puterii populare cu multă purtare de grijă de către Prea Sfințitul Părinte Episcop Dr. Antim, tinde să-și reactualizeze bogatul ei trecut cultural în ansamblul reformator al noii spiritualități contemporane, rost superior care este de datoria tuturor slujitorilor săi, printre care, cel de astăzi, am cinstea să mă număr, împreună dînd funcție nouă și înțeles social, însăși cuvintele Mîntuitorului: «Unde sînt doi sau trei adunați în Numele Meu, acolo sînt și Eu în mijlocul lor».

De aceea cu deosebită bucurie și adîncă recunoștință, vin alături de Prea Sfințitul Episcop Dr. Antim, cel de al 33-lea dintre ierarhii care peste 470 ani au ostenit întru Domnul și în slujire obștească au păstrat credința noastră Ortodoxă.

De asemenea, lașă de sporitele sarcini care ne revin în vremurile noi pe care le trăim, slujitorii Stintei noastre Biserici în opera de înavușire și ridicare a poporului, ca și înălțarea Patriei noastre printre marile națiuni ale lumii, sîntem datori fiecare și sîntem chemați să împlinim marele nostru crez, de sprijinirea năzuințelor poporului; căci după cuvintele Prea Sfințitului Părinte Episcop Dr. Antim al Buzăului «Trecutul istoric al acestei Episcopii, se împletește cu istoria poporului nostru». Tot odată, nu e mai puțin adevărat că prezentul în toată complexitatea lui socială și creștină, se cuvine încadrat cît ne privește, așa precum Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian l-a intuit și formulat în al său Apostolat Social: «Biserica trebuie să ajute afirmarea egalității sociale și a bunei stări a poporului».

Ca și în celelalte slinte lăcașuri și așezăminte mîndstirești, în care prin voia Domnului, am fost chemat să slujesc, și în această de Dumnezeu și de vlădici înstărită — Episcopie a Buzăului, mă voi alătura cu experiența culeasă pînă acum, ostencilor de pînă astăzi ale Prea Sfințitului nostru Părinte Episcop Dr. Antim Angelescu.

Prin firea lucrurilor deveniți păstori peste vreme ale unor inestimabile tezaure ale trecutului, noi slujitorii Bisericii de astăzi avem îndatorirea de a spori valorificarea lor. Aceasta în cadrul marelui patrimoniu cultural obștesc cît și ampla lor punere în circulație publică, organizată, și să contribuim astfel la educația patriotică a cetățenilor țării noastre. În aceste momente înălțătoare, îmi îndrept gîndul și rog pe bunul Dumnezeu, să răspîndească cu toate bucuriile și darurile Sale pe toți povățuitorii și dascălii mei care mi-au împărtășit experiența lor și m-au învățat adevărata credință și slujire a lui Dumnezeu.

Venerabilului și neuitatului Mitropolit Firmilian al Olteniei, vlăstar al plaiurilor buzoiene, care m-a prețuit și m-a îndrumat, vreme de peste două decenii, îi aduc un pios omagiu.

Inalt Prea Sfințitului Mitropolit Teoctist al Olteniei, Inalt Prea Sfințitului Arhiepiscop Antim al Tomisului și Dunării de Jos, Prea Sfințitilor Episcopi care mi-au făcut ipopsifierea și hirotonia întru Arhiereu, le aduc calde mulțumiri și mă voi ruga toată viața pentru sănătatea și mîntuirea lor.

Prea Sfințitului Părinte Episcop Dr. Antim Angelescu îi mulțumesc cu lîscă recunoștință pentru recomandarea și primirea părintească ce mi-a arătat-o și-l încredințez că mă voi strădui să-i fiu credincios ucenic și sprijin în lucrarea sa eparhială.

Domnului Gheorghe Nenciu — Conducătorul Departamentului Cultelor, îi aduc un cald prinos de recunoștință pentru încrederea ce mi-a acordat-o asigurîndu-l de întregul meu devotament. Îl rog să îmi interpreteze întru încredere pe lângă Conducerea Superioară a Statului nostru în frunte cu Domnul Nicolae Ceaușescu, și tot odată, s-o asigure că, în calitate de Arhiereu vicar al Episcopiei Buzăului, voi lupta alături de toți liii neamului, pentru apărarea intereselor patriei noastre, afirmarea ei pe toate tărîmurile și pentru bunele relații între popoare și pace în lume.

Onoraților reprezentanți ai autorităților de Stat din județul Buzău, Vrancea și Brăila le aduc călduroase mulțumiri pentru participarea la această solemnitate și-i încredințez că slujirea mea bisericească va fi împletită zi de zi cu preocupări obștești care sînt sprijine elorturile oamenilor spre bunăstare și progres.

Reprezentanților Cultelor de Rit Vechi, Armean și Musulman, le mulțumesc pentru participare și îi încredințez că mă voi strădui să conlucrăm pentru binele poporului român și să afirmăm că slujirea lui Dumnezeu este slujirea omului.

Iubiți credincioși,

Astăzi, în plinătatea harului îmi încep slujirea de Arhiereu cu rugăciunea către Atotputernicul și Milostivul Dumnezeu de a vă îmbogăți cu darurile Sale, cu sănătate deplină, cu credință și nădejde de mîntuire, cu bucurii duhovnicești, cu înnoile puteri de muncă.

A fost o mare bucurie pentru Sfînta noastră Biserică Ortodoxă, deoarece la București, în această lună, în prezența Sfîntului Sinod și a Adunării Naționale Bisericești, precum și a unor înalți oaspeți, delegați ai Bisericilor din alara hotarelor țării, a fost sărbătorirea a 90 de ani de autocelalie a Bisericii Ortodoxe Române și de 50 de ani de la înființarea Patriarhiei Române. Totodată, s-a ridicat Episcopia Dunării de Jos la rangul de Arhiepiscopie a Tomisului și a Dunării de Jos, precum și înființarea Episcopiei Ortodoxe Române, vechea așezare bisericească din vremea lui Mihai Viteazul.

Este prilej să ne bucurăm împreună cu dumneavoastră iubiți credincioși și de aceste evenimente importante din istoria bisericii noastre ortodoxe.

Și acum mă rog ierbinte Domnului nostru Iisus Hristos să mă ajute să unesc cu credința mea lăpta; cu lăpta, cunoștința; cu cunoștința, înfrînarea; cu înfrînarea, răbdarea; cu răbdarea, evlavia; cu evlavia, dragostea de frați; cu dragostea de frați, iubirea de oameni.

Harul Domnului nostru Iisus Hristos și dragostea lui Dumnezeu-Tatăl și împărăția Sfîntului Duh să fie cu voi cu toți. Amin».

Ca Episcop al locului, P. S. Episcop Dr. Antim Angelescu a rostit următoarea cuvîntare :

ÎNALT PEA SFINȚIȚI MITROPOLIȚI,
PEA SFINȚIȚI EPISCOPI, MEMBRI AI SF. SINOD,
DOMNULE CONDUCĂTOR AL DEPARTAMENTULUI CULTELOR,
ONORAȚI REPREZENTANȚI AI AUTORITĂȚILOR DE STAT,
ONORATĂ ASISTENȚĂ,

«Avem marea emoție în această zi solemnă să vă prezentăm pe noul Arhiereu-Vicar al acestei de Dumnezeu-păzite Eparhii a Buzăului, P. S. Veniamin Rîmniceanul.

P.S. Sa a fost ales de către Sf. Sinod al bisericii noastre iar la recomandarea Departamentului Cultelor, a fost recunoscut prin Decret prezidențial.

S-a născut în orașul Brăila din părinți meseriași. Așa cum mărturișește Prea Sfinția Sa, citirea Sf. Scripturi l-a făcut să aleagă calea Domnului și să îmbrățișeze monahismul, această școală a sfințeniei care se întemeiază pe rugăciuni și muncă, la vârsta de 23 ani, fiind închinoviat la Sf. Mănăstire Polovragi în anul 1941.

În acele vremi, în calitatea noastră de arhiereu vicar al Mitropoliei Olteniei, am avizat pentru tunderea sa în monahism și apoi să fie hirotonit în ierodiacon. Am amintit acestea, nu fără oarecare nostalgie, pentru a vedea împreună semnificația acestui fapt.

P.S. Veniamin a fost colaborator fostului Mitropolit și mare cărturar Firmilian al Olteniei, de veșnică pomenire, care își trăgea obirșia din munții Buzăului, de la Plopeasa, din sus de Sf. Mănăstire a Răteștilor.

Din inițiativa și sub îndrumarea acestui înalt ierarh, P. S. Veniamin a condus lucrările de la noul centru mitropolitan din Craiova, fabrica de luminări, Sf. Mănăstire Jitianu, Căminul Eparhial și alte lucrări, «care sînt o mărturie a devotamentului său în ascultări», cum se exprimă P.S. Sa, care «s-a învrednicit a-îi fi un ucenic credincios».

Mai apoi, stareț la Sf. Mănăstire Căldărușani, celebra ctitorie a lui Matei Basarab, sub îndrumarea P.F. Părinte Patriarh Justinian, a organizat însemnata colecție de obiecte valoroase de artă bisericească ce se găseau acolo și care vădesc cultura și spiritualitatea neamului românesc, a tipărit o broșură și alte imprimare spre cunoașterea lor.

Acestea au fost considerente hotărîtoare care au determinat susținerea propunerii P.S. Veniamin și alegerea sa de Sf. Sinod în postul ce ocupă acum.

Îl primim cu brațele frățești deschise și cu inima plină de dragoste în Hristos, avînd legitime nădejdi de colaborare supusă și pilduitoare pentru bunul mers duhovnicesc și administrativ al eparhiei și a slujirii Bisericii și poporului nostru.

Avem toată asigurarea că P.S. Sa Veniamin, cu vigoarea, energia și cunoștințele P.S. Sale va ști să ne ajute, cu zel și bună credință, să continuăm marile realizări ale noastre de pînă acum.

Dar nu gîndim numai la latura gospodărească a viitoarei activități a P.S. Sale.

P.S. Sa a fost îmbrăcat prin Sfinta taină a hirotoniei, în podoabele arhieresti. Arhieriei în biserica noastră, sînt urmașii celor 12 apostoli căroră Mîntuitorul le-a dat puterea să fie iconomi ai Sf. Taine și călăuzitorii credincioșilor bisericii pe calea cea dreaptă. Mîntuitorul a trimis peste apostoli și urmașii lor puterea Duhului Sfînt, ca lucrarea lor să fie în puterea și duhul lui.

La rîndul lor Sfinții apostoli au sfințit și au așezat în biserica creștină diaconi, preoți și episcopi ca prin Hristos să lucreze pînă la sfîrșitul veacului. Astfel se va plini făgăduința lui Hristos: «Și iată Eu sînt cu voi în toate zilele pînă la sfîrșitul veacului» (Matei XXVIII, 20).

Arhieretul trebuie să aibă o vocație, adică o anumită dispoziție sufletească care învederează această vocație de a fi membru al ierarhiei bisericești. Vocația își are începutul într-un complex psihologic, în care intră o aspirație unită cu o aptitudine specială, împrejurări care au condus pe P.S. Sa Veniamin la acest înalt post.

Slujirea de arhieru în biserica creștină cere multă luare aminte, multă vigilență și continuu renunțări la plăcerile lumești.

«Luați aminte dar de voi înșivă și de toată turma în care Duhul Sfînt v-a pus episcopi ca să păstoriți Biserica lui Dumnezeu pe care a cîștigat-o cu singele Său» (Fapte XX, 28).

Cu acest îndemn se adresează Sf. Apostol Pavel «păstorilor din Efes». De asemenea spune lui Timotei, ucenicului său: «Ia seama la tine însuși» (I Timotei IV, 16).

Noi punem accentul pe măreția și bucuria misiunii arhieriei și stimulam entuziasmul arhierelui care astăzi s-a consacrat acestei slujiri.

Din epoca apostolică pînă în zilele noastre slujirea arhierescă este pîndită de dificultăți și tentații împotriva căroră păstorul de suflete trebuie să fie atent. Trebuie să fim cu luare aminte la viața noastră lăuntrică și exterioară. Viața de toate zilele ne pune în contact cu păcatul sub mii de forme și ne înmulțește ocaziile de a neglija viața lăuntrică.

Lumea este exigentă pentru creștini în general și față de cei bisericești în special. Și este bine că este așa ca să avem mereu în minte rolul și chemarea în lume cerute de misiunea ce avem.

Nu putem încheia cuvîntul nostru fără a aminti de slujirea bisericii noastre strămoșești. Domnul Iisus ne spune: «N-am venit în lume ca lumea să-Mi slujească Mie, ci Eu să slujesc lumii și să-Mi dau sufletul răscumpărare pentru mulți».

Creștinismul autentic pe latură socială se definește prin lupta pentru pacea lumii. Umanismul care-și face drum în lume, ne cere și nouă credincioșilor să dovedim umanism creștin pentru pacea și fericirea obștească. Biserica nu se poate izola de societate și să se închidă ca într-un vas pasteurizat.

Am sărbătorit aniversarea a 90 de ani de la recunoașterea autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române și 50 de ani de ridicarea la Patriarhat — Serbările aniversare au avut loc între 1—5 noiembrie. A fost un fericit prilej de elevație spirituală.

Tot în acest cadru festiv s-a ridicat la rangul de arhiepiscopie a Galaților și Tomisului (Constanța) și Episcopia de Alba Iulia.

Rog pe Bunul Dumnezeu și pe Marele Păstor ceresc ca să reverse Harul Său asupra P.S. Arhiereu Vicar Veniamin Rîmniceanul, să-i inspire dragostea și entuziasmul apostolic în misiunea P.S. Sale de colaborator, sub conducerea noastră, la bunul mers, progresul spiritual și social al acestei eparhii.

Adresăm Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian smeritele noastre metanii și mulțumiri omagiale pentru a-și fi luat osteneala să dea solemnitate bisericească acestei zile și să ne ajute cu îndemnuri și sfaturi.

Asigurăm Sfântul Sinod prin strălucirii săi reprezentanți, de frățească noastră dragoste și supunere.

D-lui Gheorghe Nenciu, Conducătorul Departamentului Cultelor și colaboratorilor d-sale, mulțumiri pentru înțelegerea și sprijinul acordat cultelor care denotă libertatea conștiinței.

Participarea Dvs. d-lor reprezentanți ai autorităților și administrației de stat locale, ne onorează și această arată înțelegerea bună între conducerea organelor de stat și conducerea bisericească.

Vă mulțumim și dvs. tuturor ce ați binevoit să fiți de față la serbarea noastră».

În încheiere, a luat cuvîntul I.P.S. Mitropolit Teoctist al Olteniei, care, în numele Prea Fericitului Patriarh Justinian, a spus :

P. S. ARHIEREU VENIAMIN, P. S. EPISCOP ANTIM,
DOMNILE CONDUCĂTOR AL DEPARTAMENTULUI CULTELOR,
D-LOR REPREZENTANȚI AI AUTORITĂȚILOR LOCALE DE STAT,
II. PP. SS. ARHIEPISCOPI, PP. SS. EPISCOPI,
PREA CUVIOȘI PĂRINȚI, PREA CUCERNICI PĂRINȚI, IUBIȚI CREDINCIOȘI,

«Am deosebita cinste ca astăzi, cînd Sf. Episcopie a Buzăului a îmbrăcat veșmînt sărbătoreasc prin intrarea în această catedrală a noului ierarh, colaborator al P. S. Antim, în persoana P. S. Arhiereu-Vicar Veniamin Rîmniceanul, să reprezintă aici pe Prea Fericitul Patriarh Justinian. Din încredințarea Sa și cu bucurie în suflet rostesc această cuvîntare spre a-mi exprima întreaga bucurie pentru ceea ce s-a săvîrșit astăzi.

Lucrarea arhieriei, cum o cunoașteți, este o lucrare divină, harică, ce ține strîns Biserica de astăzi, de Biserica apostolică.

Hirotonia întru arhiereu atît de înălțătoare, atît de pătrunzătoare așa cum am trăit-o, ca pe Rusaliile vieții primare a Bisericii, are o însemnătate deosebită întrucît ea transmite, din veac în veac puterea sfințitoare a Sf. Duh iar pentru noi Biserica Ortodoxă Română, acest lucru dobîndește dimensiuni mai profunde, întrucît creștinismul există pe pămîntul scump al țării noastre încă din timpul Apostolilor.

Vechimea și continuitatea credinței creștine, formarea limbii și a poporului român sînt astfel în legătură cu lucrarea arhierescă motiv pentru care Biserica Ortodoxă Română a trăit clipe înălțătoare în această toamnă, ca în întregul an 1975. Aniversările Bisericii Ortodoxe Române au fost acelea care au readus în paginile de istorie și cronicile de azi adevărurile credinței noastre ortodoxe pe pămîntul Patriei noastre.

Am participat la sărbătoriri în cetatea Tomisului, unde s-a reamintit vrednicia ierarhilor de acum 1650 ani, dintre care unii au participat la sinoade ecumenice, alții la sinoade locale. Ascultam acolo cum se perindau figuri de călugări învățați, de martiri, ca și aici la Buzău, dominat de figura Sf. Sava, mărturii puternice despre existența noastră ca popor, ca națiune, pe aceste plaiuri, în credința și în lucrarea Bisericii Ortodoxe Române. Când rostim Crezul și cum ați auzit mărturisirea de credință a noului Arhiepiscop, pentru noi înseamnă Biserica apostolică cu adevărat, de unde tragem firul acesta haric până astăzi.

Am primit credința, după tradiție, de la Sf. Andrei și urmașii apostolilor. Am fost miruiți de Apostolii Domnului. Pentru noi clipa de astăzi rămâne un mărgăritar luminos, care se înscrie în paginile luminoase ale acestei eparhii a Buzăului, una dintre cele mai vechi vetre de credință și lumină de la noi. Așezați aici la întretăieri de drumuri, la întâlnirea românilor din Transilvania cu cei de la șes, între drumurile mării și muntelui, oamenii de aici cu turmele lor, cu mioriți legendare, purtau în sufletele lor credința veche de stăpîni pe aceste pămînturi. Aici s-a cîntat versiunea cea mai atrăgătoare a Mioriței iar Vrancea istorică a păstrat figura mamei cu șapte feciori, Vrîncioaia, vitejii lui Ștefan cel Mare.

Purtăm un trecut frumos; ne plecăm genunchii și inima în fața acestor figuri ce ne-au lăsat comori de credință, de vrednicie și aici la Buzău, ca și în toată țara, la care cu atîta statornicie s-a ostenit P.S. Antim și noul ales. Dacă trecutul a fost atît de luminos, de bogat, amintim ceea ce a spus Mihail Eminescu «la trecutul mare, mare viitor». Așa trebuie să privim lucrurile noi astăzi și să ne desfășurăm strădaniile închinat Bisericii și Patriei noastre.

Sînt deosebit de bucuros să exprim aici prețuirea Prea Fericitului Patriarh Justinian pentru lucrarea de peste 3 decenii aici a P.S. Episcop Antim, să mărturisesc nădejdea vie că va avea în avîntul de continuă descoperire a noului, un colaborator vrednic și neobosit în persoana P. S. Arhiepiscop-Vicar Veniamin Rîmniceanul. Iată pentru ce am mărturisit aceste gînduri, spre a adăuga lor la gîndurile mele, ca ierarh al Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române și ca purtător de cuvînt al Prea Fericitului Patriarh Justinian, pentru a felicita obștea credincioșilor din această parte a țării în numele Prea Fericirii Sale și cinul preoțesc pentru această nouă dobîndă de care s-a învrednicit.

Domnule Conducător al Departamentului Cultelor. Am deosebita cînstă și bucurie ca în aceste clipe deosebit de înălțătoare pentru noi ierarhii, clerul și credincioșii Bisericii Ortodoxe Române, să vă exprim în numele Prea Fericitului Patriarh Justinian și cu acest prilej, întreaga noastră recunoștință pentru Dvs. personal și pentru colaboratorii Dvs., pentru sprijinul atît de larg acordat desfășurării cu adevărat istorice a momentelor aniversare ale Bisericii Ortodoxe Române. Așa cum v-au încredințat ierarhii acestei eparhii, adăugăm încrederea noastră și în viitor și vă rugăm să vă faceți ecoul acestor sentimente pe lîngă Dl. Nicolae Ceaușescu, Președintele Republicii Socialiste România, pentru

a-i exprima recunoștința întregului cler al Bisericii Ortodoxe Române pentru felul în care Conducerea de Stat știe cu înțelepciune să pună în valoare frumusețea tezaurului luminos al Bisericii Ortodoxe Române. Noi vom depune toate străduințele de a răspunde cum se cuvine la această încredere. Ne dăm seama că păstorim într-o eră fericită, luminoasă a poporului nostru. Însăși serbarea de astăzi se înscrie într-o salbă de serbări bisericești, de serbări ale poporului și țării noastre. Încredințez de același respect conducerea județului Buzău, și a celorlalte județe, în numele Prea Fericitului Patriarh Justinian pentru sprijinul acordat și pe care-l va acorda și de acum înainte bunului mers al treburilor istorice eparhii a Buzăului.

Adresez cele mai călduroase felicitări P.S. Episcop Antim și P.S. Arhiepiscop-vicar Veniamin pentru fericita alegere, pentru nădejdea pe care ne-o punem în lucrarea P.S. Veniamin aici la Buzău.

Dorindu-vă sănătate și putere de muncă, rog pe Bunul Dumnezeu să-și reverse harul și ajutorul său peste lucrarea P.S. Episcopii Antim și Veniamin, ca slujindu-ne Biserica să ne slujim țara noastră, Republica Socialistă România.

Așa să ne ajute Dumnezeu !»

După rostirea cuvintărilor s-a oficiat «Polihroniul».

La masa oficială dată la restaurantul «Pietroasa», din municipiul Buzău, au vorbit, felicitând și toastând pentru noul hirotonit în treapta arhieriei, următorii : Dl. Gheorghe Nenciu, Conducătorul Departamentului Cultelor, Dl. Lazăr Băciucu, vicepreședinte al Consiliului Popular Județean Buzău, I.P.S. Dr. Antim Nica, Arhiepiscopul Tomisului și Dunării de Jos, Dl. Mehmet Iacob, muftiul cultului musulman, P.S. Episcop vicar Epifanie Tomitanul, al Arhiepiscopiei Tomisului și Dunării de Jos, și părinții protoierei Nicolae Sburlan-Buzău, și I. Dobrescu-Pătirlagele.

Tuturor le-a răspuns P.S. Arhiepiscop-vicar Veniamin Rimniceanul, mulțumind pentru urările și felicitările ce i s-au transmis.

În cadrul mesei festive, I.P.S. Mitropolit Teoctist a înmănat, din partea Prea Fericitului Patriarh Justinian, medallii comemorative, reprezentând autocefalia Bisericii Ortodoxe Române și înființarea Patriarhiei, Domnilor : Ion Sirbu — președintele Consiliului Popular al județului Buzău, Lazăr Băciucu — vicepreședinte al Consiliului Popular județean și Gheorghe Milu — primarul municipiului Buzău.

Noul hirotonit în demnitatea de Arhiepiscop-vicar al Episcopiei Buzăului, P. Cuv. Arhim. Veniamin Nicolae, s-a născut în anul 1920, în orașul Brăila, din părinții Anghel și Anastasia, meseriași simpli, oameni muncitori, evlavioși și cu multă încredere pentru împlinirea rinduielilor creștinești. A fost botezat în biserica Sf. Apostoli din Brăila, unde în vremea aceea era preot P.S. Episcop Dr. Antim al Buzăului. A făcut Liceul comercial la Brăila, iar Institutul teologic Universitar la Sibiu și București.

Din imboldul inimii, în anul 1941, a intrat ca viețuitor al mănăstirii Polovragi. Și la acest moment important, ca o coincidență fericită, P. S. Episcop Antim al Buzăului, pe atunci arhiepiscop vicar al Mitropoliei Olteniei, i-a aprobat tunderea în mo-

nahism și hirotonia în ierodiacon în anul 1943. După 3 ani de la intrarea în monahism, la vârsta de 26 ani, a fost numit stareț al minăstirii Polovragi.

P. Cuv. Arhim. Veniamin poartă o vie și neștearsă amintire fostului Mitropolit Firmilian al Olteniei, care l-a numit exarh al minăstirilor și i-a încredințat diferite ascultări. O contribuție însemnată a adus P. Cuv. Arhim. Veniamin la lucrările de construcții de la centrul mitropolitan Craiova, căminul eparhial, fabrica de lumânări, minăstirea Jitianu, via Prisaca și la alte lucrări gospodărești ale Mitropoliei Olteniei.

La 1 ianuarie 1971, Prea Fericitul Patriarh Justinian îl numește în postul de stareț al minăstirii Căldărușani, ctitorie de seamă a lui Matei Basarab. Aici depune o muncă stăruitoare pentru schimbarea aspectului gospodăresc al minăstirii și popularizarea ei din punct de vedere cultural. Astfel tipărește ilustrate, pliante color și întocmește cu multă migală și competență o monografie a minăstirii Căldărușani, făcând cunoscut vizitatorilor din țară și de peste hotare interesante colecții de obiecte bisericești și de artă, ce fac parte din patrimoniul cultural național al poporului nostru.

La Căldărușani, l-a descoperit Prea Fericitul Patriarh Justinian, apreciindu-l ca pe un gospodar iscusit, bun organizator și administrator, slujitor de nădejde al Sfintei noastre Biserici.

Resfințirea bisericii Vulturii de Sus, jud. Vrancea

În ziua de 2 noiembrie 1975, credincioșii parohiei Vulturii de Sus, jud. Vrancea, au trăit momente de o reală și justificată bucurie create de resfințirea bisericii lor, ca urmare a lucrărilor de reparații executate și a pictării ei de către pictorul Adolf Cantini, din Focșani. Slujba resfințirii a fost oficiată de P.C. Protoiereu Ion Munteanu-Focșani, delegat al P.S. Episcop Dr. Antim al Buzăului, înconjurat de un sobor de preoți din parohiile vecine.

Ceremonia s-a desfășurat după ritualul nostru tradițional, cu sfințirea apei, ocolirea bisericii și stropirea ei cu aghiasmă, citirea rugăciunilor de curățenie pentru reînnoirea bisericii, încununându-se cu oficierea Sfintei Liturghii și sfârșindu-se cu un Te-Deum, rînduit prin dispozițiuni primite de la cancelaria Sf. Sinod, de a se face în toate bisericile Eparhiei în legătură cu sărbătorirea Semicentenarului Patriarhiei Române și aniversarea a 90 de ani de la recunoașterea autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române.

Răspunsurile la Sfînta Liturghie au fost date de credincioșii parohiei care au înregistrat un real progres în executarea cîntării omofone, sub conducerea competență a d-lui V. Gîngă, secretarul oficiului protopopesic Focșani.

La sfîrșitul slujbei, Pr. Paroh Manole Crișan a făcut o succintă dare de seamă asupra lucrării de pictură murală executată în frescă și cu privire la reparațiile exterioare efectuate.

Pr. Paroh Manole a mulțumit P.S. Episcop Antim pentru ajutorul acordat, exprimîndu-și bucuria pe care au resimțit-o toți enoriașii cu ocazia slujbei ce s-a oficiat pentru redeschiderea bisericii lor. A transmis, de asemenea, mulțumiri Departamentului Cultelor, angajîndu-se și pentru viitor să lucreze cu și mai mult spor și să colaborează cu organele puterii locale de stat.

A luat cuvîntul P.C. Protoiereu Ion Munteanu-Focșani, care a transmis din partea P. S. Episcop Dr. Antim arhieresti binecuvîntări enoriașilor parohiei Vulturii de Sus, pentru rîvna depusă și contribuția substanțială la înfrumusețarea bisericii lor.

A vorbit apoi despre aniversarea a 50 de ani de la ridicarea Bisericii Ortodoxe Române la rangul de Patriarhie și 90 de ani de la recunoașterea autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române, evenimente deosebit de importante din istoria noastră bisericească.

În încheiere, P.C. Protoieru a îndemnat pe enoriași să desfășoare și pe mai departe o activitate cât mai bogată pe ogoarele Patriei și la locurile lor de muncă, îndeplinindu-și datoriile față de Biserica noastră străbună și de Patria iubită.

Într-o atmosferă de înaltă trăire duhovnicească, solemnitatea s-a încheiat cu un Polihroniu pentru Prea Sfințitul Episcop Dr. Antim Angelescu, pentru conducătorii Statului nostru, pentru cler, enoriașii parohiei și pentru toți cei ce au luat parte la festivitate.

A IV-a conferință de orientare a clerului din Eparhia Buzăului

În zilele de 18, 19 și 20 noiembrie 1975 a avut loc în cuprinsul Eparhiei Buzăului cea de a IV-a conferință de orientare a clerului.

Desfășurată în atmosfera sărbătorească a festivităților prilejuite de împlinirea a 50 de ani de la înființarea Patriarhiei Române și înscăunarea primului ei patriarh, precum și 90 de ani de la recunoașterea autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române, conferința a dezbătut și a aprofundat două popasuri de mare însemnătate din viața și istoria Bisericii Ortodoxe Române.

Subiectul conferinței, cunoscut în prealabil de către toți preoții Eparhiei, (pentru că în ziua de 2 noiembrie au rostit o cuvântare ocazională pe această temă), s-a intitulat: «Aniversarea a 50 de ani de la ridicarea Bisericii Ortodoxe Române la rangul de Patriarhie și a 90 de ani de la recunoașterea autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române».

Programul de desfășurare a conferințelor la cele șase protoierii, a fost următorul:

În ziua de 18 noiembrie la protoieriile Focșani și Buzău. Au prezidat P.C. Pr. Gh. Popescu-vicar administrativ și P.C. Pr. Gh. Guță, consilier economic. În ziua de 19 noiembrie s-a ținut la protoieriile Brăila și Rm. Sărat, fiind prezidate de P.C. Pr. Manea Criștor — inspector eparhial și P.C. Pr. Gh. Popescu-vicar administrativ. Iar la data de 20 noiembrie, conferința a avut loc la protoieriile Panciu și Pătârlagele, sub președinția P.C. Pr. Gh. Guță, consilier economic și P.C. Pr. Nicolae Bivolaru, consilier administrativ.

Temele au fost tratate astfel :

La protoieria Focșani, subiectul a fost dezvoltat de Pr. Nicolae Dumbravă, de la parohia Unirea, iar la discuții au participat preoții : Drăgoi Gheorghe-Obilești, Constantin Alexandrescu-Donie, Ion Sevastre-Dealul Sării, Nicolae Bălănuță-Donie, Anton Ion-Virleşcoi Beciu, Ciută Nicolae-Sf. Voievozi.

La protoieria Buzău, tema a fost tratată de Pr. dr. Vasile Sibiescu, de la parohia Sf. Gheorghe-Buzău. Au luat parte la discuții preoții : Popescu Petrache-C.A. Rosetti, Răduță Petre-Gura Sărății, Moldoveanu Mihail-Mărăcineni, Sandu Tudor-Mănești, Mihăilă Cristea-Banu, Horia Constantinescu-Sf. Ioan și Negulescu Marin-Cuv. Paraschiva.

La protoieria Brăila a tratat subiectul Preotul Zaharia Aurel, de la parohia Gropeni. Pe marginea materialului prezentat au discutat Preoții : Popovici Ilie-Brăilița, Andronescu Gheorghe-Sf. Cruce, Axente Costache-Roșiori, Mardale Constantin-Mohreanu și Gogu Sirbu-Sf. Gheorghe.

La protoieria Rm. Sărat, subiectul a fost susținut de Preotul M. Diamandescu-Bălăceanu și s-au înscris la discuții următorii Preoții : Mănciulescu Constantin-Sălci-oara, Dragomirescu Aurel-Mărgăritești, Chivu Ion-Sf. Nicolae, Taman Dumitru-Sf. Dumitru și Grigore Petrance-Sf. Nicolae.

La protoieria Panciu, Tema a fost prezentată de Pr. Soare Ștefan, de la parohia Homocea. La discuții și completări s-au înscris Preoții : Poede Ion-Ciorani, Trif Dumitru-Ruginești, Chilian Constantin-Vidra, Postolache Nicolae-Sîrbi, Alex. Tudose-Dealul Neicu.

La protoieria Pătrîrlagele, subiectul a fost prezentat de Preotul Iancu Nicolae, de la parohia Rușavăț. Au adus prețioase contribuții Preoții : Popescu Traian-Valea Viei, Chivoi Nicolae-Mlăjet, Grama Valerian-Valea Fintinii, Ștefan Traian-Mușcel Colți, Prisdă Dragomir-Valea Lupului, Sburlan Manolache-Gura Teghii, Ionescu Marcel-Corbu, Briciu Ion-Nehoiși și Angelescu Gheorghe-Cislău.

După prezentarea referatelor și a discuțiilor purtate, s-au fixat concluzii asupra temei. S-a evidențiat, în mod clar și categoric, că actul autocefaliei și al ridicării Bisericii Ortodoxe Române la rangul de Patriarhie au fost urmarea firească a cuceririi independenței de Stat a României în 1877 și a întregirii statului național unitar la 1 decembrie 1918.

A fost remarcat rolul și contribuția Prea Fericitului Părinte Patriarh în opera de reintregire a Bisericii noastre, de afirmare a prestigiului ei în viața intercreștină, și de păstrare a unității spirituale și naționale a credincioșilor noștri.

De aici rezultă îndatorirea noastră a Preoților de a fi alături de popor de ideile lui, de a sluji cu fidelitate Biserica și credincioșii ei, de a iubi Patria și pe conducătorii ei.

În cadrul ordinei de zi a conferințelor de orientare, au fost aduse la cunoștința preoților materialul privind manifestările bisericești interne ce au avut loc în lunile octombrie-noiembrie 1975 și s-a citit Actul Sinodal întocmit cu prilejul evenimentelor sărbătorite.

În legătură cu sărbătorirea Semicentenarului Patriarhiei Române și aniversarea a 90 de ani de la recunoașterea autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române, care au făcut subiectul conferinței de orientare a clerului pe luna noiembrie 1975, Organele Centrale Bisericești au luat mai multe hotărâri, printre care amintim :

Ridicarea Episcopiei Dunării de Jos la rangul de Arhiepiscopie, cu titulatura «Arhiepiscopia Tomisului și Dunării de Jos», cu reședința în municipiul Galați pentru arhiepiscop și arhiepiscopie și în municipiul Constanța pentru episcopul vicar.

Refacerea Episcopiei de Alba Iulia, cu reședința în municipiul Alba Iulia.

Ridicarea P.S. Episcop Antim Nica la rangul de Arhiepiscop.

Alegerea P.C. Arhimandrit Epifanie Norocel, starețul Mănăstirii Neamț, în funcția de episcop-vicar al Arhiepiscopiei Tomisului și Dunării de Jos.

Alegerea P.S. Arhiepiscop Gherasim Constanțeanul în funcția de arhiepiscop-vicar al Episcopiei Râmnicului și Argeșului.

Alegerea P.C. Arhimandrit Veniamin Nicolae, starețul Mănăstirii Căldărușani, în funcția de arhiepiscop-vicar al Episcopiei Buzăului.

Adunarea Eparhială

În ziua de 7 decembrie 1975, Adunarea Eparhială a Episcopiei Buzăului s-a întrunit în ședință de lucru anuală, având de rezolvat lucrările potrivit ordinei de zi comunicată tuturor membrilor Adunării.

La ora 9, în prezența P.S. Episcop Dr. Antim Angelescu, a colaboratorilor P.S. Sale, a membrilor Adunării Eparhiale și a unui număr mare de credincioși, s-a oficiat în Catedrala episcopală un Te-Deum de către un sobor de preoți, în frunte cu P.S. Arhiepiscopul Veniamin Rîmniceanul.

După oficierea Te-Deum-ului, membrii Adunării au fost invitați în sala de recepție a palatului episcopal, unde s-au desfășurat lucrările Adunării Eparhiale.

În calitate de președinte al Adunării, P.S. Episcop Antim a deschis ședința prezentînd mai întîi celor de față pe noul arhiepiscop-vicar al Episcopiei Buzăului, pe P.S. Veniamin Rîmniceanul, după care a rostit obișnuita cuvîntare ocazională de această ședință.

Se dă citire unor texte de telegrame, în care se exprimă sentimente de dragoste, prețuire și devotament, față de Domnul Președinte Nicolae Ceaușescu, Domnul Prim Ministru Manea Mănescu, Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian, Domnul Emil Bodnaraș, Vicepreședinte al Consiliului de Stat, Domnul Gheorghe Nenciu, Conducătorul Departamentului Cultelor și Domnul Ion Sirbu, Președintele Consiliului Popular al Județului Buzău.

Ședința se suspendă, pentru a se da posibilitatea Comisiilor permanente ale Adunării Eparhiale să examineze rapoartele de activitate pe sectoare și de a întocmi referatele respective.

La reluarea ședinței, Prof. Z. Constantinescu — raportor — citește referatul comisiei bisericești asupra raportului sectorului administrativ-bisericesc, întocmit în numele Consiliului Eparhial, de către P.C. Pr. N. Bivolaru, consilier administrativ.

Au discutat pe marginea raportului administrativ P.C. Pr. Gh. Popescu-vicar administrativ și P.C. Pr. N. Velescu, protopop de Brăila, care au făcut aprecieri pozitive asupra raportului administrativ, însușindu-și propunerile și concluziile din el.

Sușus la vot, raportul administrativ este aprobat în unanimitate de către membrii Adunării Eparhiale.

P.C. Pr. V. Văcăreanu — președintele comisiei culturale — a prezentat apoi referatul acestei comisii privind activitatea sectorului cultural-social al Eparhiei pe anul 1975. Raportul acestui sector a fost întocmit tot de P.C. Pr. N. Bivolaru, consilier administrativ.

S-au înscris la discuții d-nii Z. Constantinescu-Focșani și V. Cojocaru-Buzău.

Referatul comisiei culturale este aprobat apoi în unanimitate de Adunarea Eparhială.

În continuare, P.C. Protoiereu I. Munteanu-Focșani citește referatul Comisiei economice asupra raportului sectorului economic-gospodăresc, întocmit de P.C. Pr. Gh. Guță, consilier economic.

Au purtat discuții pe marginea acestui referat părinții protoierei V. Văcărescu-Panciu și I. Munteanu-Focșani.

Adunarea Eparhială a aprobat în unanimitate raportul sectorului economic, împreună cu contul de gestiune pe 1974 și Planul financiar pe 1976 ale Centrului Eparhial Buzău și Seminarului teologic.

În încheierea lucrărilor Adunării Eparhiale a luat cuvîntul P.S. Episcop Dr. Antim, care a mulțumit celor prezenți pentru participarea la ședință și pentru aportul

adus la reușita acestor lucrări, indemnând pe membrii Adunării la o slujire cit mai eficientă a Țării și Bisericii.

P.S. Sa a asigurat apoi Autoritatea superioară de Stat și bisericească de sinceră loialitate și supunere, după care a declarat închisă ședința Adunării Eparhiale pe 1975.

Serbarea de Crăciun la Seminarul teologic

Și anul acesta potrivit tradiției, cu prilejul luminatului praznic al Nașterii Domnului și Mintuitorului nostru Iisus Hristos, înainte de plecarea elevilor în vacanță, a avut loc la Seminarul teologic din Buzău serbarea datinilor de Crăciun.

La orele 17, sala de festivități a școlii devenise neîncăpătoare.

La intrarea în sală a Prea Sfințitului Părinte Episcop Antim și a distinsilor săi colaboratori, întreaga asistență cu un profund respect, se ridică în picioare și cu emoție primesc binecuvântarea arhipăstorului lor, iar corul elevilor seminariști, sub conducerea P. C. Diac. Profesor de muzică, Tudor Mihalache, intonează imnul arhieresc.

P.C. Pr. Director Teofil Dumitrescu, în cuvântul său ocazional rostit, a reușit să creeze o atmosferă cu adevărat duhovnicească, propice tradiționalului program de colinde religioase, care în acele clipe, au readus în memoria și în sufletele celor prezenți, evenimentul sfânt petrecut cu aproape 2000 de ani în urmă, în suflul cald al animalelor, în staulul de vite din peștera Betleemului.

În incheiere, P.C. Sa a spus: «Prin nașterea Sa, Domnul Iisus împacă cerul cu pământul. Pacea, mult dorita pace, dintre creator și creatură se instăpânește în lume. Domnul cel nou care se naște este domn al păcii și al înfrățirii între oameni și popoare, iar praznicul nașterii sale este praznicul păcii. Praznicul Nașterii Domnului revarsă liniște și pace în sufletele credincioșilor. De aceea se cuvine ca și noi, în ajunul acestui mare praznic, împreună cu colindătorii să preamărim pe Dumnezeu, dorind cu toată căldura sufletelor noastre pe pământ pace și întru oameni bunăvoire».

A urmat conferința D-lui Prof. Radu Năstase în care a dezvoltat tema despre folclorul românesc, punând accentul pe colindele noastre religioase. A scos în evidență importanța lor pentru viața religioasă a poporului nostru. Tot Dl. prof. Radu Năstase a citit și pastorală de Crăciun a Prea Sfințitului nostru Părinte Episcop pentru anul acesta.

După aceea s-a desfășurat un frumos program artistic alcătuit din colinde și recitări, potrivită cu semnificația sărbătorilor Nașterii Domnului și Anul Nou.

La sfârșit Prea Sfințitul Părinte Episcop Dr. Antim a făcut câteva reflecții cu privire la praznicul Nașterii Domnului, cu aplicație la viața creștină în general și a elevilor seminariști în special. A mulțumit apoi tuturor celor care s-au ostenit pentru buna reușită a programului prezentat, a binecuvântat pe toți și s-a retras în acordurile imnului arhieresc.

A urmat împărțirea darurilor făcute elevilor școlii, copiilor salariaților și celorlalți copii oaspeți.

Hirotonii săvârșite de P.S. Arhiereu-Vicar Veniamin Rîmniceanu

1. Popescu T. Emil, absolvent de seminar, hirotonit preot pe seama parohiei Dumbrăveni, jud. Vrancea, la data de 5 decembrie 1975.
2. Jugănarul I. Viorel, absolvent de seminar, hirotonit preot pe seama parohiei Greceanca, jud. Buzău, la data de 6 decembrie 1975;
3. Popa St. Florin, absolvent de seminar, hirotonit preot pe seama parohiei Colcea, jud. Brăila, la data de 8 decembrie 1975;
4. Cristiades C. Ion, absolvent de seminar, hirotonit preot pe seama parohiei St. Gheorghiu, jud. Brăila, la data de 11 decembrie 1975;
5. Stănescu M. Stelian, absolvent de seminar, hirotonit preot pe seama parohiei Crevelești, jud. Buzău la data de 22 decembrie 1975.
6. Roșioru C. Aurică, absolvent de seminar, hirotonit preot pe seama parohiei Minzălești, jud. Buzău, la data de 25 decembrie 1975.
7. Rebegea A. Toader, absolvent de seminar, hirotonit preot pe seama parohiei Paltin, prot. Panciu, jud. Vrancea, la data de 26 decembrie 1975.
8. Crăciun P. Aurel, absolvent de seminar, hirotonit preot pe seama parohiei Orația, protoieria Rm. Sărat, jud. Buzău, la data de 27 decembrie 1975.

† Preotul Gheorghe Leșovici — Buzău

Simbătă, 15 noiembrie 1975, a trecut la cele veșnice distinsul preot pensionar Gheorghe Leșovici, fost paroh al parohiei Sfinții Ingeri, din municipiul Buzău. S-a stins din viață, și a trecut dincolo, senin și liniștit împăcat cu sine și cu Dumnezeu, fără zbucium și durere, la vârsta de 68 ani.

Pr. Gh. Leșovici s-a născut în ziua de 8 noiembrie 1907, praznicul Sf. Arhangeli Mihail și Gavriil, în Buzău, din părinții Ioan și Dumitra Leșovici. El este unul din cei 6 copii, cu care Dumnezeu a binecuvîntat casa sa părintească. După terminarea școlii primare nr. 3 din Buzău se înscrie și urmează cursurile Seminarului din Buzău, între anii 1919—1927.

După terminarea Seminarului se înscrie la Facultatea de Teologie din București. Dar, în anul 1929, mama sa trecînd la cele veșnice, iar tatăl său împovărat de cheltuieli prin școli și cu ceilalți cinci copii, tînărul Gheorghe Leșovici, din anul III al facultății este nevoit să-și susțină singur întreținerea intrînd ca funcționar, fără să-și întreprindă studiile. Își ia licența în teologie și absolvă cu notă maximă și Seminarul pedagogic universitar «Titu Maiorescu» din București.

După ce s-a căsătorit cu Victoria Constantinescu, la 8 martie 1936 este hirotonit preot pe seama parohiei Unguriu, jud. Buzău.

Pe data de 1 aprilie 1937 este transferat ca preot paroh al parohiei Poșta — orașul Buzău — parohie nou înființată în cartierul cu același nume. În cei 7 ani cît a păstorit parohia Poșta reușește să realizeze construcția unei capele înzestrată cu toate doarele și obiectele de cult necesare, fixarea unui teren pentru construcția bisericii, strîngerea materialelor pentru construcție, procurarea unui clopot și amenajarea unei biblioteci bogată și variată.

La 15 martie 1944, datorită aprecierii P.S. Episcop Dr. Antim Angelescu, venit de curînd în fruntea Eparhiei Buzăului, pr. Gh. Leșovici este transferat la parohia

Sf. Ingeri, din Buzău, unde a slujit neîntrerupt 28 ani, iar ca paroh în ultimii 10 ani ai slujirii sale. La această biserică centrală a oraşului, zelul său apostolic şi l-a manifestat nu numai ca slujitor şi predicator, ci şi prin lucrările de întreţinere şi îmbunătăţire a lăcaşului de închinăciune, important monument de artă bisericească.

Ca răsplată pentru munca şi râvna sa pentru Casa Domnului, a fost distins cu cel mai înalt rang bisericesc, acela de «Iconom stavrofor». De asemenea a funcţionat şi ca protopop al Circ. II Buzău între anii 1947—1948. Până la ieşirea la pensie pe 1 februarie 1972 a fost apărător bisericesc pe lângă consistoriul eparhial, funcţie onorată cu multă demnitate.

Preot distins, predicator înaripat, gospodar desăvârşit, înzestrat cu o mare putere de stăpânire şi voinţă, cu o vastă cultură generală şi teologică, bun slujitor, prieten sincer şi generos, credincios şi pătruns de frica lui Dumnezeu, acesta a fost pr. Gh. Leşovici, care a lăsat în urma sa regrete şi amintiri duiioase care nu vor fi şterse cu uşurinţă.

Slujba prohodirii a avut loc în ziua de 18 noiembrie 1975, fiind oficiată de un sobor de preoţi, în frunte cu P.C. Protopop N. Sburlan-Buzău, delegat al P.S. Episcop Dr. Antim al Buzăului.

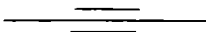
Au rostit cuvântări: preot Radu Ardeleanu, parohul bisericii Sf. Ingeri, unde răposatul a slujit aproape 30 ani, dl. prof. Vasile Cojocaru — coleg de facultate cu cel dispărut şi P.C. Protopop N. Sburlan.

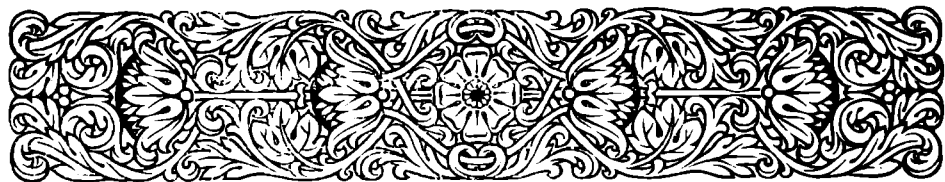
Toţi vorbitorii au scos în evidenţă personalitatea şi figura proeminentă a defunctului preot Gh. Leşovici, exprimând în numele preoşimii din Buzău, a enoriaşilor şi a P.S. Episcop Antim regrete eterne şi compasiune, pentru pierderea acestui vrednic preot.

Sicriul cu corpul neînsufleţit a fost depus la cimitirul Dumbrava, din municipiul Buzău.

Dumnezeu să-l odihnească cu dreptii şi să-i fie pomenirea veşnică.

Pr. NICOLAE I. BIVOLARU

RECENZII

Pandele Olteanu, *Sintaxa și stilul paleoslavei și slavonei*. Editura științifică, București, 1974, 392 p.

Prin lucrarea de față se aduce o contribuție valoroasă filologiei slavo-române și culturii vechi românești. Ea interesează și istoria limbii române, cît și istoria culturii popoarelor ortodoxe din zona balcanică și din estul Europei. Este rezultatul unei mature și îndelungate experiențe a autorului de predare a filologiei slave în învățămîntul superior și de cercetare științifică în acest domeniu.

Autorul a activat în cadrul catedrei de romanistică a Universității «I. A. C. Comenius» din Bratislava, unde a susținut și doctoratul în filologia slavă și romanică. La Facultatea de limbi slave a Universității din București a predat mai mulți ani limba și literatura slovacă, paleoslava, gramatica comparată a limbilor slave, a condus catedra de limba și literatura slovacă, cehă și apoi catedra de filologie slavă de nord. Prin manuale și antologii de paleoslavă, de slovacă, de limba și literatura slovacă, autorul a contribuit la promovarea și la afirmarea slavisticii românești. A colaborat la transcrierea, traducerea și publicarea colecției de documente slavo-române.

Ca membru în comisia editorială și textologică a «Comitetului internațional al slavistilor» și prin participarea cu comunicări la congrese și conferințe internaționale, ca și prin lucrările sale științifice, publicate în română, franceză, rusă și slovacă, autorul a adus contribuții de seamă, impunîndu-se în domeniul filologiei slavo-române. Monografia *Limba povestirilor slave despre Vlad Tepeș (1962)* a fost dinstinsă cu premiul Ministerului Învățămîntului și Culturii.

Prețioase sînt contribuțiile autorului și în descoperirea originalelor și izvoarelor bizantino-slave ale vechilor cazanii românești: *Cazanile* lui Coresi (1564 și 1581), *Cazania* Mitropolitului Varlaam (1643), traducerea (1618) operei *Scara* în versiunea lui Maximos Margunios și originalele bizantine ale citorva omilii atribuite greșit lui Ioan Exarhul bulgar.

În lucrarea de față autorul prezintă, pentru prima dată în limba română, o amplă și documentată cercetare monografică a aspectului sintactic și stilistic al paleoslavei și slavonei. Funcția slavei bisericești și a slavonei a fost aceeași la slavii de sud, de răsărit și, pentru un timp, la români. Slava, ca limbă de cultură medievală, a avut, după cum se știe și un aspect confesional. Ea a constituit un mijloc de apărare și de întărire a Ortodoxiei în lupta contra puterii otomane, ca și în lupta împotriva prozelitismului catolic și reformat.

Udriște Năsturel tipărind în 1636 *Molitvelnicul* în limba slavă, arăta în predoslovie că se adresează «românilor din toate ținuturile și altor popoare, cu care ne înțelegem și sîntem sinceri legați prin aceeași credință... (pag. 6). Același Udriște Năsturel traducea din latină și lipărea pentru români și pentru toate popoarele slave *Imitatio Christi — Podražnie Christi*, 1648, *Pjore di Virtu* tradusă în limba română.

O largă circulație la popoarele ortodoxe din Balcani și din estul Europei au avut manuscrisele. Cu circulație largă a fost de exemplu, *Scara* Sf. Ioan Sinaitul, tradusă de Mitropolitul Varlaam al Moldovei în 1618. *Comoara* lui Damaschin Studitul († 1577), care a cunoscut vreo 50 de ediții în limba greacă, începînd cu cea din 1557—1558, a circulat în peste 200 de manuscrise slavone, creînd în zona popoarelor ortodoxe

curentul «damaschinilor», care promova limba vorbită de popor. Mitropolitul Varlaam al Moldovei a tradus peste 300 de pagini din cuvîntările scriitorului grec Damaschin Studitul (sec. XVI).

Lucrarea prezintă cuprinde două mari părți. În prima parte se tratează *Sintaxa* (p. 15—192), iar în partea a doua *Probleme, aspecte și figuri de stil* (p. 195—300). Se indică o bogată *Bibliografie* (p. 351—369), se dă *Indicele de nume* (p. 370—375) și se încheie cu un rezumat în limba franceză și limba rusă.

În prima parte se prezintă ce este important și specific în dezvoltarea sintaxei, propoziției și a frazei, în sintaxa celor șapte cazuri, a participiilor cu funcții nominale, verbale și adverbiale, sintaxa supinului și a infinitivului.

Se demonstrează că unele dintre formele verbale ale modurilor nepersonale sînt preluate după modele similare din limbile ebraică, greacă, latină, germană, italiană, etc., iar altele sînt caracteristice paleoslavei. Expunerea este logică și cursivă, confirmînd legi și principii de lingvistică generală. Sincronică și diacronică, expunerea se împletește cu cea comparată prin frecvente referiri la cazurile corespunzătoare din limbile greacă și latină, din diferitele versiuni slavone ale textului respectiv și din limbile slave actuale. Se subliniază ceea ce este specific în exprimarea slavă. Stilul sintaxei duce la delimitarea unor zone de limbi, diferite ca origine, dar legate printr-o serie de particularități sintactice comune.

În partea a doua a lucrării se prezintă unele aspecte din sintaxa paleoslavei și slavonei, care ajută la studiul limbii române vechi, cum este sintaxa infinitivului, a participiilor, ori folosirea stilistică a unor timpuri verbale ca imperfectul, prezentul etc.

Din complexitatea și varietatea aspectelor stilistice se tratează cel lingvistic, începînd cu «verbalizarea», îndeosebi cu frecvența participiilor și a construcțiilor participiale, care este cea mai de seamă caracteristică a stilului paleoslavei și slavonei.

Se analizează figurile și aspectele stilului biblic în lumina folclorului, a arheologiei, a muzicii și a vorbirii vechilor evrei și a popoarelor semitice, desprinzîndu-se următoarele aspecte stilistice: alegoric, simetric, aritmicologic, parimiologic, parabolic, fabulistic și simbolic. Tratarea acestor aspecte stilistice, care interesează și studiul omileticii, se face atît în cadrul biblic, cît și în cadrul mai larg istorico-comparat, cu referințe la folclor, la etnografie, la mitologie, la istoria religiilor etc.

În ultima parte a lucrării, autorul demonstrează atît teoretic, cît și aplicat, importanța criteriilor stilistice și de conținut în cercetările comparatiste și de identificare a izvoarelor și originalelor unor opere omiletico-parenetice, pe care le dovedește că sînt traduse sau prelucrate, dar nu originale, cum s-au considerat pînă acum. În această situație sînt o serie de omilii atribuite lui Ioan Exarhul bulgar, cea mai mare parte din *Învățăturile lui Neagoe Basarab*, din vechile cazanii românești, începînd cu cele care au circulat izolat și apoi cu cele două *Cazanii* ale diaconului Coresi, din 1564 și 1581, și cu vestita *Cazanie* a Mitropolitului Varlaam din 1643 care în cea mai mare parte este o traducere după cuvîntările din opera *Comoara* a lui Damaschin Studitul.

Sînt cercetate probleme de topică în raport cu funcția sintactică și stilistică, în raport cu genul operei, cu figurile de stil și cu originalul. Particularitățile de topică nu se tratează în capitole speciale, ci pe întreg parcursul expunerii și, mai ales, în cadrul exemplurilor paralele din diferite limbi. Se subliniază ceea ce este caracteristic slav, precum și importanța criteriilor de topică și stilistică în identificarea izvoarelor și originalelor literaturii slave și slavo-române în evul mediu, cu aplicații concrete asupra unor opere omiletico-parenetice.

Lucrarea contribuie în felul acesta și la promovarea unei metodologii de cercetarea filologico-comparată a izvoarelor și originalelor diferitelor monumente de cultură slavă și slavo-română» (p. 8).

Fiind prima cercetare monografică a aspectului sintactico-stilistic și topic al paleoslavei și slavonei, lucrarea are o problematică variată, complexă și bogat ilustrată prin texte paralele. Textele duc la atmosfera epocii, la mediul și la școala autorului și contribuie la cunoașterea directă a stilului și a formelor discutate. Unele dintre exemplificările făcute în lucrare, destul de rare, sînt reproduse după manuscrisele slavone originale sau copii, după microfilme ori fotocopii și după ediții critice rare, cercetate în diferite biblioteci și arhive din R. S. România, din țările slave, din Grecia,

din Italia etc. Sînt folosite monumente literare necunoscute la vremea lor slaviștilor Josef Dobrovsky și Fr. Miclosich. Prin ineditul multor texte și prin interpretarea lor nouă, această parte de textologie, constituie unul din aspectele valoroase și originale ale lucrării. Lucrarea poartă noutatea unor monografii, încă nepublicate, care o impun prin valoarea sa documentar științifică specialiștilor, utilă și cercetătorilor teologi.

Pr. I. IONESCU

Carte de rugăciuni, tipărită cu binecuvîntarea Înalt Prea Sfințicii Sale Dr. Nicolae Corneanu, Mitropolitul Banatului, Timișoara, 1974, 119 p.

Restaurata Mitropolie a Banatului, cunoaște sub arhipăstorirea I.P.S. Mitropolit Dr. Nicolae Corneanu, un ascendent remarcabil, cu realizări bisericești deosebite.

Personalitate dinamică, de grandioase proporții sufletești, în permanent neastîmpăr, fie că se găsește în țară, fie că reprezintă Biserica noastră Ortodoxă Română, cu un inegalat prestigiu, peste fruntarii, viața clocotește în I.P.S. Sa ca un șuvoi, iar impulsul pentru activate îl domină în fiecare clipă.

Pe lângă mărețele realizări de ordin economico-gospodăresc (reorganizarea Atelierului de luminări și a Tipografiei Arhidiecezane, ambele dotate cu un utilaj tehnic nou, făcîndu-se un salt calitativ la ambele unități economice, edificarea pavilionului administrativ anexă al Arhiepiscopiei, amplasarea unei bisericuțe de lemn în curtea reședinței mitropolitane, zidirea bisericii minăstirești la minăstirea Timișeni, din preajma Timișoarei etc.), venirea noului întiiistătător la cirna Mitropoliei Banatului, a marcat și un intens reviriment spiritual.

Meditațiile ce se țin în fiecare duminică, după masa, în cadrul Vecerniei, în Catedrala mitropolitană, atrag tot mai mulți credincioși din toate cartierele dornici să savureze cuvîntul divin, monumentul locaș de închinare fiind de obicei plin pînă la refuz, nu numai la Sf. Liturghie, ci și la slujba Vecerniei.

În ansamblul preocupărilor multilaterale ale I.P.S. Mitropolit Nicolae al Banatului, se situează incontestabil *Adîncirea vieții duhovnicești*, a eparhioșilor, ancorarea lor în atmosfera unui idealism reliqios activ.

În vederea induhovnicirii spirituale a credincioșilor, a trăirii lor în permanență sub faldurile de lumină ale cerului, a dăltuirii credinciosului în plenitudinea existenței sale, a formării «omului nou» — omul iubirii, adevărului și al dreptății, omul muncii conștiințoase, al păcii, al frăției și al buneî înțelegeri între oameni și popoare, reclamat imperios de vremurile actuale de profunde prefaceri sociale și transformări structurale, a apărut în editura Mitropoliei Banatului, în anul 1974, o selecție de predici intitulată *«Ieșit-a semăntorului»* — splendid exemplar de elocvență sacră, aparținînd unor predicatori consacrați, o nouă iradiație a centrului mitropolitan al Banatului, care completează în chip fericit lucrările apărute anterior: *Seviciu Traian: Doctrina hristologică a Sf. Chiril al Alexandriei*, N. Stoicescu; *Bibliografia localităților medievale din Banat*, Longin Opriș și V. Țigu; *Minăstirea Săraca*, I. B. Mureșanu; *Colecția de artă bisericească veche a Arhiepiscopiei Timișoarei și Caransebeșului*.

Împlinind misiunea incredințată de a purta grijă de exigențele duhovnicești ale credincioșilor din părțile Banatului — așa cum remarcă I.P.S. Mitropolit Nicolae. În Cuvîntul Înainte — tot în anul 1974, a apărut în Tipografia Arhidiecezană din Timișoara, *Cartea de rugăciuni*, ce o semnalăm. Aceasta, întrucît ediția precedentă s-a epuizat într-un timp scurt, precum și faptul că I.P.S. Sa este convins de importanța deosebită a rugăciunii în viața credinciosului. Alături de credință și faptele bune, rugăciunea constituie o coordonată esențială a desăvîrșirii spirituale. În sublima doctrină creștină — cea mai severă, cea mai curată și cea mai completă învățătură metafizică și etică — rugăciunea ocupă un loc central, ea fiind expresia vie a dependenței și credinciosului de Dumnezeu, o necesitate adînc simțită a sufletului.

Spre deosebire de edițiile anterioare, actuala ediție cuprinde și rugăciunile îndalinate la săvîrșirea Sfințelor Taine, a unor ierurgii mai obișnuite, cu scopul ca slujbele oficiale de preoți, să fie însoțite, de participarea activă a tuturor credincioșilor.

Lucrarea începe cu o povătuire despre rugăciune și cum trebuie făcută, pentru a fi primită ca o mîreasmă înaintea marelui și veșnicului Dumnezeu, fiind necesar să fie însoțită cu semnul crucii, cu metanii, închinăciuni și îngenunchieri.

După ce se redau rugăciunile dimineții, rugăciunile de peste zi, la începerea și sfîrșitul lucrului, rugăciunile mesei, rugăciunile de seară, rugăciunile pe care le rostește creștinul cînd merge la biserică, rugăciuni pentru diferite trebuințe: pentru pace și înmulțirea dragostei, rugăciunea la caz de boală, pentru călătorie, rugăciune de mulțumire pentru binefacerile primite de la Dumnezeu, rugăciunea părinților pentru fiii lor, rugăciunea soților, rugăciunea fraților, la ziua nașterii și a numelui, rugăciunea de obște a Sf. Vasile cel Mare, — se dau prețioase lămuriri privitoare la Sfintele Taine, precum și rînduiala lor: Botezul Mirul, Pocăința, expunîndu-se poruncile dumnezeiești, poruncile bisericești, faptele milosteniei trupești și sufletești, virtuțile teologice, virtuțile cardinale, păcatele împotriva Duhului Sfînt, păcatele strigătoare la cer, păcatele de căpetenie, Sf. Taină a Cuminecăturii, Sf. Taină a Nuntii, Sf. Taină a Maslului, Sf. Taină a Preoției cu tunderea întru citeț, hirotesia întru ipodiacon, hirotonia întru diacon și hirotonia întru preot.

Se dau apoi ample indicații în legătură cu rînduiala înmormîntării și parastasului și cîntările lor.

Finalul Cărții de rugăciuni încheie cu troparele Învierii, troparele și condacele sărbătorilor domnești și ale sfinților mai aleși, colinde și cîntece de stea. Pe bază de texte scripturistice, se redau temeiurile pentru unele învățături ale Bisericii Ortodoxe, precum și sinaxarul.

Bogatul sumar prezentat — expunînd nu numai rugăciunile principale, ci și lămuriri privitoare la învățătura de credință ortodoxă — apare ca o succintă sinteză a doctrinei creștine ortodoxe.

Conținutul substanțial, precum și surprinzătoarea eleganță tehnică, cu impunătoare artă grafică și compactarea în pinză neagră, reliefează valoarea lucrării, ce trebuie să împodobească biblioteca fiecărui credincios dornic de o trăire duhovnicească sub faldurile de lumină ale cerului, în duhul transfigurator al Evangheliei creștine.

Pr. V. VLĂDUCEANU

K. Schubert, *Jésus à la lumière du judaïsme du premier siècle*. Traduit de l'allemand par A. Liefoghe-Coll. Lectio Divina nr. 84, Paris, éd. du Cerf, 1974, 192 p.

Lucrarea Prof. K. Schubert a fost scrisă în limba germană cu titlul: «Jesus im Lichte der Religionsgeschichte des Judentums» și publicată în anul 1973, fiind — așa cum mărturisește însuși autorul — «fructul unei experiențe de mai bine de douăzeci ani în învățămîntul universitar» (p. 8). Un curs ținut la Universitatea din Viena în semestrul de vară 1973 a dus la redactarea finală.

Autorul prezintă în lucrarea de față cunoștința pe care Evangheliile ne-o dau despre Mîntuitorul Iisus Hristos, prin prisma istoriei religioase a iudaismului. Bazîndu-se în special pe publicațiile sale anterioare, prof. K. Schubert se adresează în special «creștinilor tulburați de rezultatele studiului critic al Bibliei, care au onestitatea intelectuală de a le privi în față și care sînt atît de puternic alipiți de tradiția credinței lor, căutînd o conciliere între tradiția și cunoașterea critică» (p. 9). Mai exact, autorul arată că există o continuitate între Iisus și anunțarea lui Iisus în Sfintele Evanghelii, care n-a fost niciodată altul decît Iisus istoric însuși de cele patru Evanghelii în rolul său de Mîntuitor.

Lucrarea se împarte în patru capitole, inegale ca importanță.

Primul capitol, publicat deja în revista «Bibel und Liturgie», nr. 4/1972, prezintă istorisirile copilăriei lui Iisus în raport cu istoria religioasă a iudaismului. Sînt abordate aici două teme: «Fiul lui David» și «Fiul Fecioarei»; convergența tematică a celor două istorisiri arată că «de timpuriu era vorba de problema conceiverii virginală a lui Iisus» (p. 38). Aici autorul emite o ipoteză, fragilă de altfel, cum că afirmarea acestei concepții virginală ar fi putut fi propagată de unele

dintre rudele lui Iisus, cărora le-ar fi dat drepturi și datorii speciale în sînul tinerei comunități creștine (p. 39).

Al doilea capitol este intitulat: «Iisus și partidele religioase evreiești ale timpului Său», ocupînd cea mai mare parte a cărții (p. 41—133). Este cel mai documentat și cel mai interesant capitol al lucrării, autorul prezentînd cadrul religios din care se detașează persoana lui Iisus. În continuare sînt prezentați Fariseii (ară-lînd aprecierea pe care o face asupra lor Noul Testament, învățăturile lor și critica pe care le-o face Iisus), Saducheeii, Esenienii (textele și săpăturile arheologice de la Qumran permițînd cunoașterea istoriei și doctrinei lor religioase iar autorul precizînd că «în această lumină, orice tentativă de a face din Iisus un esenian nu poate fi calificată altfel decît absurdă» p. 102), ca și grupările insurecționale anti-romane (autorul respingînd teoria după care Iisus și ucenicii Săi ar fi fost apropiați de zeloți). Autorul încheie acest capitol evocînd conștiința lui Iisus față de partidele religioase ale timpului Său. Iisus respinge concepția triumfalistă despre Mesia și alegînd grupul celor 12 Apostoli anticipează întemeierea Bisericii.

Ultimele două capitole examinează, din același punct de vedere al istoriei religioase a iudaismului, interogatoriul și procesul lui Iisus. Prof. Schubert afirmă că «există suficiente motive pentru a admite existența în textul din Marcu, 14, 55—64 a unei vechi tradiții care a păstrat în ordinea sa corectă de succesiune, elementele esențiale ale interogatoriului lui Iisus în fața lui Pilat» (p. 160), ca și Învierea Mintuitorului și mormîntul gol. Aici autorul urmărește expunerea sa asupra acestor teme, publicată în revista «Bibel und Liturgie» din 1970.

Aceste pagini păstrează ceva din împrejurările în care au fost scrise. Reacția autorului față de un tip de exegeză exclusiv literală este întărită de o asigurare energică și comunicativă, dar care n-ar trebui să ne facă să uităm că metoda istoriei religiilor rămîne o metodă alături de altele, care nu poate fi neglijată, desigur, dar care nu este capabilă totdeauna să rezolve toate problemele contro-versate.

Importanța acestei lucrări constă și din expunerea clară și detaliată a argumentelor opuse opiniei profesorului Schubert și din abundența citatelor biblice care pun pe autor în contact permanent cu izvorul, adică cu Sfînta Scriptură.

CEZAR VASILIU

«*Orthodoxe Stimmen*». «*Revista Ortodoxă Supranațională*». Apare trimestrial, München. Redactor Arhimandrit Johannes Peterfalvy (Constantinopol).

Pe lîngă multe informații din diferite Biserici Ortodoxe, revista cuprinde și articole. În cele următoare sînt rezumate cîteva articole din nr. 1 și 2/1975.

Alexander S c h m e m a n n, *Zur Ordination von Frauen*.

Este bine știut că Biserica Ortodoxă, pentru motive de ordin dogmatic și canonic, — scrie autorul, leolog ortodox din S.U.A. — este împotriva hirotoniei femeilor. Iar susținătorii hirotoniei femeilor explică tradiționala eliminare a femeilor de la hirotonie în primul rînd cu motive de ordin cultural. Dacă Hristos n-a primit o femeie în rîndul celor doisprezece, dacă Biserica n-a primit de-a lungul veacurilor nici o femeie în preoție, explicația ar fi: lipsa de cultură a femeilor. Evident, o astfel de explicație n-are teme și nu poate fi acceptată, afirmă, pe bună dreptate, autorul. Un fenomen, limitat în timp și spațiu, nu poate fi generalizat și extins peste veacuri. Dar nu poate fi acceptată nici explicația cu «inferioritatea» femeii față de bărbat sub raportul «puterii». Explicația aceasta apare în timpul «clericalismului». «Inferiorității» femeii în cadrul «lumesc al forței» — se spune —

i-ar corespunde «inferioritatea» ei în cadrul «bisericesc al forței», adică excluderea ei de la preoție? Dar în cazul acesta, în logică normală, «eliberării» femeii în societatea seculară, ar trebui să-i corespundă «eliberarea» ei, adică hirotonia ei în Biserică. Deci?! Dar subliniază autorul, neadmiterea femeii la hirotonie n-are absolut nici o legătură cu nici un fel de «inferioritate». — Purtătorul preoției este un bărbat și nu o femeie, fiindcă — subliniază autorul — Hristos este bărbat și nu femeie. — Aceasta-i singura explicație.

Dr. Theodor Nikolaou, *Das Zeugnis des Hl. Geites und die Ökumene.*

«Cînd va veni Mîngietorul pe care Eu îl voi trimite vouă de la Tatăl, Duhul Adevărului, care de la Tatăl porcede, Acela va mărturisi pentru Mine» (Ioan XV, 26).

Cu aceste cuvinte de făgăduință, dar și de realitate eclesiologică încep unele servicii divine ecumenice, scrie autorul. Cuprinsul făgăduinței îl constituie trimiterea Duhului Sfînt sfinților apostoli și implicit Bisericii. Trimiterea aceasta este lucrarea personală a lui Iisus Hristos și se îndeplinește în timp, și anume în timpul viitorului, calculat acesta de la timpul vorbitorului. Dar trimiterea aceasta trebuie deosebită de purcederea din veci a Duhului Sfînt de la Tatăl. Trimiterea de la Mîntuitorul s-a înfăptuit la Rusalii și din momentul acesta Duhul Sfînt a devenit realitate eclesiologică și credincioșii sînt uniți cu Iisus Hristos în Duhul Sfînt. Dar nu numai unirea credincioșilor cu Capul Bisericii — Domnul nostru Iisus Hristos — ci și unitatea credincioșilor întreolaltă se realizează prin puterea unificatoare a Paracletului. Și puterea aceasta unificatoare nu acționează cu forță, ci se exprimă prin faptul că credincioșii îl recunosc pe Duhul Sfînt și-i urmează. Pentru acest motiv se spune: «că lumea nu poate să-i primească, pentru că nu-l vede, nici nu-l știe», pe cînd creștinii «îl cunosc, căci rămîne la ei și este în ei» (Ioan XIV, 17). Și misiunea Duhului Sfînt este să dea mărturie pentru Iisus Hristos, căci Duhul Sfînt descopere misterele lui Dumnezeu. Ca persoana a treia a divinității și ca Dumnezeu adevărat, «El este Duhul Adevărului» (Ioan XIV, 17); El posedă adevărul divin și datorită calității și substanței Sale divine El cunoaște tainele divine și despre ele dă El mărturie credincioșilor. Aceasta-i una dintre cele mai însemnate funcțiuni ale Duhului Sfînt. Ea stă la temelia Bisericii, îndeosebi în misiunea de purtătoare și vistiernic al adevărului revelat. Și acțiunea Paracletului nu s-a încheiat. Ea continuă și de aceea tradiția este partea a doua a izvorului cel unul al revelației creștine.

Sfinții Părinți s-au străduit să lămurească lucrarea Duhului Sfînt prin diferite imagini și asemănări. Clement Alexandrinul îl numește «lumina adevărului și lumina adevărată» (*Strom.* VI, 16). Vasile cel Mare spune că «El dăruiește credincioșilor cunoașterea lui Dumnezeu; calea cunoașterii lui Dumnezeu pleacă de la Duhul cel unul prin Fiul cel unul la Tatăl cel unul».

Dar pentru a cunoaște și înțelege mărturia Duhului Sfînt, avem trebuință de «ochii credinței». Și trebuie reținut că «Duhul Sfînt învață ceea ce a spus Însuși Iisus Hristos» (Ioan XIV, 26), și ne dă adevărul întreg, căci «El nu vorbește de la Sine, ci ceea ce I s-a spus și cele viitoare va vesti nouă» (Ioan XVI, 13).

Duhul Sfînt cel unul descoperă adevărul cel unul în Biserica creștină cea una.

Dar dacă mărturia Duhului Sfînt este «una», cum să se explice faptul că ea este diferit înțeleasă de creștini? Faptul acesta trebuie pus însă pe seama slăbiciunilor și insuficiențelor factorului om. Înțelegerea ei corectă trebuie să se bazeze pe Sfînta Scriptură și pe mărturia comună a Vechii Biserici, ținînd seama de hotărîrea Sinodului apostolic că «nu trebuie împovărat nimeni cu nimic mai mult decît cu cele de neapărată trebuință» (Fapte XV, 28). Și creștinii trebuie să se străduiască și să-și însușească mărturia cea una a Duhului Sfînt și atunci va dispărea prăpastia dintre Biserici. Mărturia Duhului Sfînt oferă temelia sigură în privința aceasta, adică pentru unitatea creștinătății.

Olivier Clément, *Die Orthodoxen sammeln und die Beziehungen zu Rom Klären.*

Patriarhul Atenagora a dus cu Roma un «dialog al dragostei». Dar nerăbdarea sa profetică l-a singularizat și majoritatea Bisericilor Ortodoxe nu l-au urmat. Probleme de discutat erau multe, pe primul plan însă stătea «primatul». Cînd la 29 noiembrie 1973 Patriarhul Dimitrios I l-a primit pe Cardinalul Willebrands, i-a spus acestuia: «Relațiile dintre catolici și ortodocși trebuie adincite, pentru ca să se ridice un edificiu solid și nu numai o fațadă strălucitoare». Mai tîrziu a expus Patriarhul concepția eclesiologică a Ortodoxiei lămurind că «Nici un Episcop nu dispune de jurisdicție universală asupra Biserici, nici de drept divin și nici de drept omenesc. Noi exercităm oficiul episcopal în autentică colegialitate sub Domnul nostru Iisus Hristos, capul Bisericii. Suprema autoritate în Biserică o deține sinodul ecumenic al întregii Biserici». Totodată a subliniat Patriarhul că în Biserică există o ordine ierarhică, și chiar un primat universal, dar acesta este un «primat onorific și primat al slujirii». El respectă libertatea Bisericilor surori și nu-și asumă nici infailibilitate și nici jurisdicție universală. De altfel Patriarhul Dimitrios stăruia ca toate Bisericile Ortodoxe să intre în dialog cu Biserica Romano-Catolică și în acest scop a propus înființarea unei Comisiuni a tuturor Bisericilor Ortodoxe care să pregătească dialogul cu catolicii.

Mitropolitul Maxim de Sardes, în lucrarea sa «Patriarhatul ecumenic» dezvoltă o nouă concepție despre «primat». Fiecare Biserică locală, adunată în jurul Episcopului ei — spune Mitropolitul Maxim — reprezintă Biserica întreagă în măsura în care ea stă în legătură cu celelalte comunități euharistice. Ea dispune de un primat local, urmează apoi primatul mitropolitan, cel patriarhal și în sfîrșit primatul Bisericii întregi. — În contrast cu concepția catolică, ortodocșii țin la independența Bisericilor locale. Mitropolitul Maxim subliniază necesitatea unui primat, dar înțeles ca «primat al slujirii», cu păstrarea principiului conciliarității și colegialității și fără intervenție în treburile interne ale Bisericilor surori.

Patriarhul Dimitrios prezintă înțietatea Bisericii din Constantinopol drept «înțietatea iubirii în Răsărit» și Mitropolitul Meliton (Constantinopol) spune că toată lucrarea Constantinopolului urmărește înții unitatea Bisericilor Ortodoxe și apoi unitatea tuturor creștinilor. — Deci unitate, unitate, dar unitate autentică prin iubire și slujire, pe autentic fond dogmatic.

Dr. Th. Nikolaou (ORT.), *O atitudine ortodoxă față de intercomuniune* (In «Ökumenische Information» 44/1975).

«Asociația Bisericilor creștine din R. F. Germania» a dat misiune «Comitetului ecumenic al studenților germani» să elaboreze un studiu despre problema intercomuniunii. La ședințele de lucru ale comitetului a fost invitat să participe și teologul ortodox grec Dr. Th. Nikolaou. A participat însă numai la două ședințe, refuzînd să colaboreze la elaborarea studiului menționat. Motivul? Comitetul desconsidera total învățătura Bisericii Ortodoxe. Pentru el exista numai Biserica Romano-Catolică și cea Evanghelică. — Dar fiind publicat studiul comisiunii, teologul Nikolaou a luat atitudine în scris față de cuprinsul său. — Rezumăm afirmațiile sale.

Biserica Ortodoxă ține la «comuniunea închisă», la koinonia membrilor săi. Documentul comisiei menționate pledează însă pentru intercomuniune. Prăpastia dintre aceste două poziții nu pare să poată fi azi desființată. Pentru ortodocși noțiunea de «intercomuniune» nu-i acceptabilă. Prefixul «inter» incomodează. Ortodoxia stăruie asupra comuniunii, asupra koinoniei ca singura formă permisă pentru comunitatea eclesiologică. E vorba de comunitatea euharistică. Aceasta a fost și atitudinea Vechii Biserici neîmpărțite. Ea dădea împărtășania numai celor botezați, vrednici să mănince din plînea și să bea potirul Domnului, după cum subliniază și apostolul Pavel (I Cor. XI, 27). Deci în Vechea Biserică erau admiși la cuminecare numai cei ce erau botezați și credeau în Hristos — adică cei ce făceau parte din Biserică. Și pentru Biserica Ortodoxă de azi calitatea de membru al ei

este criteriul pentru a fi membru al comunității euharistice. Deci, eclesiologia este punctul de plecare pentru atitudinea în problema intercomuniunii. Și eclesiologia, desigur, este inseparabilă de hristologie. Iar între eclesiologie și hristologie nu-i vorba de «un primat», ci de problema cine sînt membrii Bisericii, — ai Trupului lui Hristos.

Deci, comunitatea euharistică este expresia deplinei unități în credință. Faptul acesta l-au susținut toate declarațiile delegațiilor Ortodoxe la diferitele adunări ecumenice. Astfel la Lousanne (1927) s-a spus: «Unde lipsește totalitatea credinței, acolo nu poate fi o «communication in sacris».., comunitatea sacramentală nu poate fi interpretată ca mijloc pentru înfăptuirea unității Bisericilor». Prima grijă a Bisericii Vechi era păstrarea intactă a credinței. În privința aceasta însă lasă mult de dorit atitudinea de azi a multor creștini angajați în lucrarea ecumenică. Ei ignorează faptul că realizarea intercomuniunii camuflează numai superficial diferențele doctrinare.

Dar care-i atitudinea Ortodoxiei în practică? întrebă Dr. Th. Nikolaou. Este poate vreo discrepanță între poziția ei teoretică și între practica ei?

În general — afirmă autorul — atitudinea diferitelor Biserici Ortodoxe față de intercomuniune este aceeași. Toluși există și unele deosebiri de detaliu. Astfel, de exemplu, este hotărîrea sinodului Bisericii Ortodoxe Ruse din 16 decembrie 1969 de a primi la sfintele taine pe romano-catolici și vehicredincioși, — hotărîre care, după știința autorului «n-a fost pusă în practică».

Deci, în general, Biserica Ortodoxă ține la «comuniunea închisă». Atitudinea aceasta este pentru dînsa firească, și unica corectă, căci comunitatea bisericească și comunitatea euharistică după însăși ființa lor sînt strins legate întreolaltă. În comunitatea euharistică se actualizează comunitatea bisericească într-o formă decisivă pentru credință.

Apoi «documentul comisiunii» menționate — arată teologul grec — ignorează faptul că dreptul canonic al aproape tuturor Bisericilor interzice intercomuniunea. După Sfintele Canoane ale Bisericii Ortodoxe nu-i îngăduită nici participarea creștinilor ortodocși la Sfînta Euharistie săvîrșită de un preot ne-ortodox și nici participarea creștinilor ne-ortodocși la Sfînta Euharistie săvîrșită de un preot ortodox. Nu-i posibilă intercomuniunea nici din motive de «iconomie», nici chiar cînd săvîrșitorul sau creștinul ne-ortodox aparține unei Biserici care are aceeași învățătură despre Sfînta Euharistie. Teologul grec, prof. Nikos Nissiotis crede însă că ar fi posibilă intercomuniunea din motive de economie, adică din «motive soteriologice».

De altfel principiul «economiei» este una dintre temele de care se va ocupa «Sfîntul și Marele Sinod al Bisericii Ortodoxe». Discuțiile dintre teologii ortodocși pînă la Sinodul menționat, desigur, vor contribui la lămurirea problemei.

Helgard Hahn, *Fünf Predigten byzantinischer Kirchenväter aus dem zweiten Teil des slovischen Mihanovic — Homiliars. Reichenberg.*

Subiect de natură religioasă tratat într-o teză de doctorat în litere la Universitatea din Tübingen.

Autoarea a extras subiectul lucrării — 5 predici ale unor părinți bisericești bizantini — din partea a doua a Omiliarului Mihanovici, numit așa după donatorul său Academiei Jugoslave din Zagreb, unde se află el. E un manuscris datînd, după aprecierile specialiștilor, de la finea veac. XIII, — deci dintr-un timp în care activitatea literară bisericească în limba slavonă — îndeosebi traduceri —, inițiată de cunoscuții Ciril și Metodie, mai continuă. Omiliarele, erau pe atunci obișnuite în literatura sacră bizantină, cuprinzînd texte de predici pentru sărbătorile, cu dată fixă sau mutabilă, din calendarul bisericesc ortodox.

Autoarea prezintă întîi cîteva date de natură generală privitoare la partea a doua a manuscrisului menționat, care cuprinde 28 de predici pentru sărbători din intervalul de timp martie—august, — pentru unele sărbători două, trei și chiar patru predici.

Predicile, în majoritatea lor, sînt traduceri în limba slavă-bisericească din grecește, după originalul grecesc din Migne, — alte predici sînt elaborate original în limba slavonă, iar despre altele nu se știe dacă sînt traduceri sau originale în limba slavonă. — Texte, în limba slavonă, variante ale acestor predici sau înrudite întreolaltă se găsesc și în alți codici, pe care autoarea li indică.

Partea a doua a Omiliarului — Mihanović pare a fi scrisă de aceeași mină, majusculele inițiale fiind înflorate în culoare roșie. Autoarea analizează textul predicilor sub raport lexical, sintactic-gramatical, etc., notînd și explicînd cuvinte și forme gramaticale arhaice etc. — Lexical și ortografic manuscrisul aparține literaturii bisericești slavone: redacția sîrbă. Felul traducerii din limba greacă indică mai mulți traducători, semnăindu-se și unele fraze îndepărtate în traducere de textul grecesc original.

Predicile analizate în lucrarea de față sînt: 1) Proclus, Arhiepiscop de Constantinopol, predică la Rusalii; 2) Ioan Hrisostom, predică la Rusalii; 3) Sfîntul Vasile, Episcop de Seleucia, predică la «Sfîntul Prooroc Ilie»; 4) Ioan Hrisostom, Arhiepiscop de Constantinopol, predică la «Sfîntul Prooroc Ilie»; 5) Ioan Hrisostom, predică la «Tăierea capului Sf. Ioan Botezătorul».

Lucrarea cuprinde textul grecesc unde e cazul, traducerea în limba slavonă și în limba germană, — aceasta făcută de autoare cu multă atenție pentru a fi cît mai identică după cuprins și cu originalul grecesc al textului slavon. Subsolvul traducerii germane cuprinde o serie de explicații foarte bune — după diferite tratate teologice — pentru ca cele cinci predici să poată fi cît mai bine utilizate, fie la compunerea de noi predici, fie la tratarea teologică a unor subiecte. De aci și utilitatea teologică a lucrării.

Autorii predicilor — părinții bizantini — tratate în lucrarea de față, evident, aparțin Bisericii Ortodoxe, autoarea acestei lucrări însă nu aparține acestei Biserici. De aci o eroare doctrinară — desigur, neintenționată — în traducere, adică sărbătoarea «Adormirea Maicii Domnului» e tradusă cu «Maria Himmelfahrt», ceea ce nu corespunde cu învățătura ortodoxă, — ar trebui să fie: «Maria Entschlafung».

De încheiere notăm subliniat că autoarea utilizează și lucrări de autori români: P. P. Panaitescu, «Manuscrise slave în Biblioteca Academiei R.P.R.», București, 1959 și Îndeoșbi și cu multă apreciere *Iulu Ioan*, «Sbornicul lui Gherman», lucrare publicată în «Ortodoxia», revista Patriarhiei Ortodoxe Române nr. 2/1960. (Manuscris aflat în Biblioteca Patriarhiei Române).

În subsidiar mai amintim că și un alt subiect religios a format cuprinsul unei teze de doctorat, tot la Tübingen, este lucrarea studentei Ortrud Appel: «Die Vita des hl. Sergij von Radonez» (Sfînt al Bisericii Ortodoxe Ruse), München, 1972.

Diac. Prof. O. BUCEVSCHI

IOSEPH NASCH¹, *Des Menschen Verantwortung für die Umwelt*, (In «Concilium» 12/1975).

Pînă la «revoluția industrială» omul trebuia să lupte din greu pentru a extrage din pămînt și a-și cîștiga din «mediul înconjurător» cele necesare vieții sale. Mediul înconjurător îi limita posibilitățile sale și părea să aibă stăpînire asupra lui. Dar cu dezvoltarea științelor, cu apariția tehnologiei moderne, dependența omului de mediul înconjurător înregistrează schimbări însemnate. Omul începe a-și supune natura, a-și cîștiga un control asupra ei, punînd-o, mai mult ca anterior, în serviciul său. Evident deci, noua tehnologie a introdus multe schimbări în «lumea fizică», urmărind «umanizarea ei», adică înzestrarea ei cu valori pozitive utile progresului uman. Dar în curînd s-a constatat că străduințele omului în direcția aceasta duc iarăși parțial la distrugerea mediului înconjurător.

Studiînd problema, știința ecologiei lămurește de o parte că felul în care s-a făcut în trecut exploatarea pămîntului trebuia să determine apariția de crize

1. Profesor la Universitatea Lojola — Chicago.

în trăirea vieții umane, iar de altă parte ecologia afirmă că omenirea fiind strins legată de mediul înconjurător, ea va putea supraviețui numai dacă nu se mai continuă cu distrugerea mediului său, pentru care dealtfel, omul este responsabil. Și ecologia, evident, voiește să-i vină omului în ajutor. Constantînd corelația dintre organisme și mediul lor înconjurător, unitatea dintre ființele vii și ambianța lor, ecologia voiește să contribuie la satisfacerea trebuințelor de viață ale omului, dar totodată și la apărarea naturii, a mediului înconjurător. Sistemul ecologic — lămu-rește autorul — cuprinde totalitatea organismelor dintr-un anumit domeniu în interacțiunea lor cu mediul fizic, probînd existența schimbului de materie dintre par-tenerii vii și cei lipsiți de viață. Toți componenții biosferei stau în relații reciproce și depind de mediul înconjurător, deci și omul. Mediul înconjurător constituie baza și garanția indispensabile pentru continuarea vieții sale. De aci însă și datoria omului de a proteja mediul înconjurător, de a «respecta» natura.

Evident, organismul uman se deosebește de celelalte organisme, fiindcă este : organism «omenesc». Persoana umană este unitatea dintre spirit și trup, încît spi-ritul omenesc activează numai în și prin materie. Desigur, omul se naște cu capa-bilități și însușiri specific «umane», dar exercitarea și dezvoltarea acestora depind de condițiile materiale ale propriului organism, dar și de cele ale mediului încon-jurător. Însă capabilitățile sale specifice îl fac pe om persoană și nu lucru, situîndu-l deasupra lumii și dîndu-i dreptul să se folosească de ea, s-o stăpînească, dar nu spre distrugerea ei. Omul trebuie să «respecte» natura.

Lipsa de respect față de natură arată că omul încă nu și-a dezvoltat complet umanitatea sa. Iar că natura merită respect din partea omului, arată Mîntuitorul cînd vorbește despre grija lui Dumnezeu pentru «păsările cerului și crinii pămîntului» (Matei VI, 26—30). Dumnezeu le poartă grija fiindcă au preț în ochii Săi, — și cu atît mai mult se îngrijește El de om, care-i creat «după chipul Său». Iar dacă făptura umană voiește să-L respecte pe Dumnezeu, creatorul său, și să se respecte și pe sine însuși, atunci trebuie să înceapă cu atitudine de respect și grija față de lume, de mediul înconjurător. Acționînd asupra lumii, omul o înzes-trează cu valori umane, — umanizează mediul înconjurător. Distrugerea mediului înconjurător vădește cruzimea unui om față de ceilalți, dar și față de sine, întrucît mediul înconjurător este susținătorul tuturor.

Privind problema în discuție sub aspect religios, înțelegem din învățătura Mîntuitorului că Fiul lui Dumnezeu intrupîndu-se, «a intrat» în omenire, atrăgînd întreaga creație în existența Sa omenească și impregnînd-o cu sensul și scopul vieții Sale. Iar prin moartea Sa, El n-a întrerupt legătura cu lumea, căci Fiul Omului a înviat cu trupul din morți — deși e un trup transformat — și prin ome-nitatea Sa permanentă păstrează legătura cu lumea.

În acest context teologia creștină acordă mare atenție viziunii Apostolului Pavel despre dimensiunea cosmică a Învierii lui Hristos (Rom. VIII, 19—23). Învierea Sa pune în vedere întregii creații participare la destinul Său uman, căci și creația întregă se va transfigura într-un nou cer și un nou pămînt. Dar această «înviere cosmică» este ultimul stadiu în procesul dezvoltării lumii. Pînă atunci Hristos cel înviat lucrează prin făpturile umane la desăvîrșirea lor morală, la ridi-carea Împărăției lui Dumnezeu. Iar credincioșii — prin milostivirea lui Dumnezeu și credința lor urmată de fapte corespunzătoare — contribuie la această operă divină. Și fiindcă existența făpturii umane este legată de mediul înconjurător, Împă-răția lui Dumnezeu înseamnă integrarea în ea și a acestuia împreună cu credin-cioșii, căci Hristos le «adună toate în Sine» (Efes. I, 10).

Fiul Omului va preda apoi Tatălui creșc creația transformată în Împă-răția Sa, pentru ca El să fie «totul în toate» (Col. I, 20).

Problema expusă în studiul de față este, fără îndoială, de însemnătate majoră pentru continuarea vieții umane în condiții corespunzătoare. De aci datoria tu-turilor de a respecta mediul înconjurător, de a griji de dezvoltarea lui spre binele tuturor.

Diac. Prof. O. BUCEVSCI

ILIE CORFUS: *Insemnări de de mult*, Iași, 1975, p. 339.

Volumul de față cuprinde însemnări dintr-o îndelungată perioadă de timp începând din secolul al XVII-lea și pînă în primii ani ai veacului nostru. Autorul le-a cules de pe manuscrisele și cărțile românești vechi din Biblioteca Academiei Republicii Socialiste România din București. Se precizează că însemnările pînă după mijlocul secolului al XIX-lea sînt scrise cu litere chirilice, afară de cîteva, care provin din Transilvania și care sînt redactate în alfabetul latin. Sînt și cîteva însemnări în latinește. Acestora li s-a atașat o traducere românească. Însemnările scrise cu litere chirilice mai vechi au fost transcrise întocmai, adică în transliterație, pentru cele mai noi s-a folosit transcrierea fonetică. Cuvintele sau frazele care sînt scrise cu litere mai subțiri (drepte) sînt traduse din limba slavonă. Întregirile au fost trecute în paranteză, autorul în limita posibilității căutînd să identifice a cui este însemnarea. Identificările și alte indicații sînt date în josul paginilor.

Un glosar caută, la sfîrșit, să explice cuvintele vechi.

Însemnările din volum sînt împărțite, după conținutul lor, în 13 capitole, reproduse în fiecare capitol în ordine cronologică. Fiecare capitol formează o cronică scrisă, interesantă ca informație istorică și literară.

Primul capitol cuprinde întîmplările politice din țară, aducînd informații care îmbrățișează un întreg complex de fapte și întîmplări din istoria țării noastre pe o perioadă de mai bine de trei veacuri. Aceste însemnări completează uneori cu totul neașteptat datele cuprinse în izvoarele documentare și narative ale vremii. Cele mai multe din ele aduc precizări de zile și de ore la cronologia domnilor.

Capitolul al doilea cuprinde însemnările și notele privitoare la repetatele ocupații străine și la războaiele purtate pe pămîntul țării, precum și diferitele năvăliri de pradă.

Capitolul al treilea conține însemnări privind istoria socială, economică, administrativă, fiscală, istoria dreptului.

Capitolul al patrulea cuprinde un număr remarcabil de însemnări care înregistrează fidel, anotimp cu anotimp și an după an, starea vremii, fiind înșirate, ca într-un calendar, foarte folositor pentru studiul influențelor timpului asupra agriculturii și prețurilor.

Capitolul al cincilea cuprinde notițe despre inundații, al șaselea despre lăcuste, iar al șaptelea despre epidemii și epizootii, toate povestind urmările ce le-au avut aceste calamități asupra roadelor cîmpului și asupra vieții oamenilor și animalelor.

Capitolul al optulea cuprinde însemnările despre învățămîntul nostru din trecut care sînt puține și sporadice.

Capitolul al noulea cuprinde prețul și circulația cărților, ca și costul legăturii lor. Manuscrisele și cărțile au fost odoare rare și scumpe în trecut. Din unele însemnări se poate urmări evoluția prețului uneia și aceleiași cărți pe parcursul timpului. Din altele ne putem face o idee de costul copiatului unui manuscris. Cărțile se luau uneori în robie și se răscumpărau ca și oamenii. Și ca și oamenii ele primeau cîteodată pe trupul lor rani de arme, cînd locurile în care erau adăpostite erau călcate cu gînd de pradă. Urmărind circulația cărților, ne apropiem de lumea celor ce se interesau în trecut de slova scrisă sau tipărită. Cei mai mulți, între care și țărani, cumpărau cartea de cult pentru a o da de pomană la biserica. Contra furtului de carte se scriau pe marginea de jos a primelor ei foi blesteme înfricoșate.

Capitolul al zecelea prevede despre incendii și despre urmările lor nimicitoare asupra rocilor.

Capitolul al unsprezecelea cuprinde cea mai amplă listă de cutremure de pămînt cunoscută pînă acum. Lumea de de mult a fost impresionată în mod deosebit de cutremurele de pămînt, de eclipse pe care le considera naiv semne prevestitoare de nenorociri.

Capitolul al doisprezecelea înșiră însemnări despre eclipse, comete și mitologie populară.

Capitolul al treisprezecelea cuprinde însemnări mai ample, fiecare scrisă de o singură mină, despre fapte și întîmplări dintr-o perioadă mai îndelungată de

timp. Cum fiecare din ele conține în sine o scurtă cronică, autorul a intitulat acest capitol «cronici mici».

O parte din notele publicate în prezentul volum au fost publicate mai înainte ca manuscritele pe care erau trecute să ajungă în posesia Bibliotecii Academiei. Însemnările ce se află pe primele 1380 de manuscrite ale acestei biblioteci, au fost tipărite în cele patru volume apărute din catalogul manuscriselor românești (vol. I, întocmit de I. Bunu, București, 1907; vol. II, întocmit de I. Bunu și R. Caracș, București, 1913; vol. III de I. Bianu și G. Nicolaescu, Craiova, 1931; vol. IV de Ștrempel, Fr. Moșil și L. Stoianova, București, 1967. Însemnările după primele 300 de manuscrite slave au fost publicate de P. P. Panaitescu în lucrarea «Manuscritele slave din Biblioteca Academiei R.P.R.», vol. I, București, 1959. Însemnările de pe primele 1066 de manuscrite grecești au fost publicate de C. Litzica în «Catalogul manuscrisurilor grecești», București, 1909, vol. 1 și N. Camariano în vol. II, București, 1940. Autorul a transcris toate aceste însemnări publicate de pe izvodul lor original, indicind pentru fiecare locul unde a fost tipărită în nota bibliografică ce le însoțește.

Autorii acestor însemnări provin din diferite pătri sociale, începând cu domnitori, boieri și clerici înalți și terminând cu simplul călugăr sau cu umilul preot, dascăl sau logofăt de sat sau cu temerarul păstor transilvănean.

Însemnările aduc, simplu și naiv, știri scurte, cu date și informații precise, dintre care unele pot fi verificate cu ajutorul materialului documentar cunoscut, altele însă nu, acestea din urmă avind așadar valoarea documentului unic.

Prin publicarea acestor însemnări autorul aduce o reală contribuție la studiul istoric din trecutul nostru, prin varietatea lor aceste însemnări putând fi folosite de cercetători din diferite domenii de activitate.

Importanța unor astfel de însemnări a fost apreciată de toți cei ce au dat de ele, astfel N. Iorga vedea scrisă în ele «Istoria țării, prin cei mici» (Revista istorică, VII, 1921, nr. 1—2, p. 26).

Dr. STELIAN MARINESCU

SORIN ULEA, *Mesajul lui Roger al II-lea în mozaicurile de la Cefalù*, art. în «Studii și cercetări de Istoria Artei», Seria Artă Plastică, tomul 22, București, 1975, p. 11—21.

Studiul a constituit obiectul comunicării din luna noiembrie 1972, la cea de a IV-a Sesiune de comunicări a Sectorului de artă veche românească și a Colectivului de istoria artei bizantine a Institutului de istoria artei. Totodată comunicarea a mai fost prezentată, în luna mai 1974, și în cadrul seminarului «Asupra marilor probleme ale culturii artistice bizantine», susținută la Universitatea din Padova.

Subiectul este dedicat catedralei romanice de la Cefalù, capodoperă a artei bizantine din timpul Comnenilor, situată pe țărmul nordic al Siciliei, spre răsărit de Palermo. Fondată de Roger al II-lea, în anul 1131, catedrala a fost decorată cu mozaic în anul 1148. Realizarea decorației a durat mai mulți ani și s-a rezumat la absidă și la prima travee din presbiteriu.

Cercetări mai aprofundate asupra mozaicului de la Cefalù au fost întreprinse de Victor Lazarev, în 1935, Otto Demus, în 1949, și iarăși Lazarev, în 1970. În articolul său publicat în *Art Bulletin*, în 1935, Lazarev pleacă de la costatarea că sus, în conca Pantocratorului, alături de heruvimii, serafimii și îngerii din boltă, domină spațiul interior al catedralei. Cert este faptul că cercetătorul nu a reușit să ducă pînă la capăt acțiunea de identificare a părinților bisericești și a martirilor — subliniază dl. Sorin Ulea. Dacă pe cei din sud (fig. 3) a reușit să-i identifice, pe cei de la nord — lipsa calificativelor l-a pus în dificultate. O carte apărută în 1949, *The Mosaics of Norman Sicily*, semnată de Otto Demus, contestă propunerile lui Lazarev. În problema identificării părinților, Demus se oprește — ca și Lazarev — identificind pe Dionisie cu Areopagitul, iar pe episcopii Grigorie și Silvestru precum și pe Petru nu i-a mai identificat. După apariția cărții lui Demus, Lazarev își susține vechea interpretare «neconsiderind necesar să facă nici o oblecție și nici o trimitere la noua interpretare a lui Demus».

În absida de la Cefalù «avem de a face cu o recompunere a Înălțării, structurată pe verticală și încununată de bustul Pantocratorului». Ce a determinat pe meșterii de la Cefalù să procedeze «atît de neconform cu canoanele bizantine» — se întreabă autorul și caută să dea totuși o explicație, cu atît mai mult, cu cît Demus nu și-a pus această problemă.

Roger al II-lea, ajuns în 1130 rege al celor două Sicilii, după o serie de campanii victorioase în inima Imperiului bizantin, în 1147, el se afla în anul următor în apogeul puterii sale — se vedea împărat al imperiului. Un portret contemporan dintr-o biserică din Palermo îl și arată încoronat de Hristos, deocamdată cu titlul de «rex» cum ne arată inscripția. Acesta este și momentul în care Roger a hotărît împodobirea presbiteriului de la Cefalù. «Răsturnarea militară a bașileului și încoronarea sa, prin voia lui Hristos, în locul celui învins» își are expresia în glorificarea Mîntuitorului la Cefalù în ipostaza Înălțării corespunzînd direct acestei stări de lucruri. Această idee logică este confirmată și de plasarea, contrar canonului iconografic, a sfinților militari și a martirilor deasupra părinților bisericii.

CARMEN LAURA DUMITRESCU, *Biserica rupestră Corbii de Piatră. Cel mai vechi ansamblu de pictură — cunoscut astăzi — din Țara Românească*, art. în «Studii și cercetări de Istoria Artei» Seria Artă Plastică, tomul 22, București, 1975, p. 23—51.

Conceput ca o prezentare monografică, studiul aduce date noi privind arhitectura (pictură și ctitori) a monumentului rupestru de la Corbii de Piatră, datat în secolul al XIV-lea, adică la începutul organizării ca stat a Țării Românești.

În documente biserica este cunoscută cu numele de «mînăstirea de la Corbii de Piatră». Situată pe malul stîng al riului Doamnei, la nord-vest de Cîmpulung, în comuna Corbi, satul Jghiaburi — biserica este săpată într-un perete de piatră unde au fost amenajate și alte încăperi (trapeză, chilii) cerute de viața monastică. Tot pe malul riului Doamnei, la locul numit Muceha Mare se pot vedea simple adăposturi «care au fost în mod evident săpate și locuite de sihaștrii, așa cum atestă și tradiția locală».

În pomelnicul bisericii sînt enumerați, ca voievozi ctitori, Basarab Voievod, Neagoe Voievod, Radu Voievod (de la Afumați), Ruxandra Doamna și Despina Doamna. Autoarea atribuie monumentul «eventual» pustnicilor călugări de aici, iar în ce privește decorarea, consideră drept ctitor real pe Basarab Voievod. La 1809 mînăstirea de la Corbi este transformată în biserică de mir cu hramul «Sfinții Apostoli», pentru nevoile spirituale ale unor emigranți ardeleni așezați în locul numit Jgheaburi. În 1914 se sapă pronaosul bisericii cu sprijinul episcopului Iosif al Argeșului, iar în 1819 i se adaugă tîmpla de zid. Peretele de vest surpîndu-se este refăcut de săteni, cu sprijinul unor pietrari italieni ce lucrau la carierele de la Albești, în anul 1887. Tot acești emigranți ardeleni «au ridicat pe la 1890 și clopotnița de lemn cu aspect de bisericuță ce amintește de silueta bisericilor din Ardeal».

Argumentele aduse în susținerea săpării și pictării bisericii de la Corbii de Piatră între sfîrșitul secolului al XIV-lea dovedesc concret existența unor centre monastice «de tip anahoretic în Țara Românească, înainte de organizarea diocezană și, implicit, îi conferă o importanță neașteptată atît în cadrul istoriei de artă, cît și în acela mai vast al istoriei începuturilor Țării Românești».

ECATERINA CINCHEZA-BUCULEI, *Portretele constructo- rilor și pictorilor Bisericii din Strei*, art. în «Studii și cercetări de Istoria Artei», Seria Artă Plastică, tomul 22, 1975, p. 53—71.

Autoarea limitează articolul său la opiniile emise în legătură cu mult discutatul «autoportret» al pictorului și la studiile publicate după recenta restaurare a monumentului.

I. D. Ștefănescu ocupându-se îndeaproape de ansamblul pictural de la Strei, a semnalat pe peretele sudic al altarului, registrul inferior un personaj laic și o inscripție. Virgil Vătășianu infirmă rezultatele lui I. D. Ștefănescu în legătură cu personajul din altar și consideră că inscripția «ar putea fi și ulterioară, de la o restaurare». Grigore Ionescu fiind de acord cu numele propus de I. D. Ștefănescu, acceptă ideea lui V. Vătășianu precizînd: «...Ambrozie își avea casă și biserică în satul Strei», cu alte cuvinte biserica era «ctitoria jupanului Ambrozie». Corina Nicolescu consideră personajul laic ctitor al bisericii. În anul 1965, Vasile Drăguț, plecînd de la constatarea că locul ctitorilor este în pronaos sau în naos, susține că «misteriosul personaj» nu poate fi ctitorul bisericii». El nu este de acord cu citirea numelui de Ambrozie ci propune Grozie. V. Drăguț scoate în evidență prezența mai multor pictori ce au lucrat concomitent la Strei. Personajului în discuție îi atribuie pictura din registrul inferior al peretelui sudic, din navă. Cu prilejul restaurărilor au apărut noi fragmente de pictură. Au fost date la iveală scene precum și patru personaje laice pictate în nava bisericii, pe peretele de est și în glăful ușii de la sud cite două personaje, considerate de cercetător a fi portretele ctitorului și ale membrilor familiei sale.

Studiile la fața locului întreprinse de cercetătoarea Ecaterina Cincheza-Buculei în anii 1972 și 1973 au condus la concluzii «cu totul noi», de aceea caută să insiste nu atît asupra autoportretului meșterului din altar ci mai ales asupra celor patru personaje laice descoperite în navă. Personajul din glăful bisericii este un cioplitor în piatră. Cea de a doua figură descoperită pe peretele estic, considerat de Drăguț ca membru al familiei, este tot un cioplitor. În registrul superior, deasupra cioplitorului este portretul unui al treilea personaj considerat de cercetătoare tot un meșter; dat fiind faptul că el este în poziție de rugă s-a văzut în el un zugrav.

Cel de al patrulea personaj — reprezentat în scena Bunevestiri din navă, pe peretele estic de o parte și de alta a arcului triumfal, este tot un meșter. Autoarea conchide că portretul din altar este al pictorului principal Ambrozie iar cel din navă este autoportretul zugravului principal Ivanița. Problema meșterilor de la Strei se consideră astfel încheiată. Rămîne de rezolvat o altă problemă — unde a fost zugrăvit ctitorul. Cercetările au condus la ideea că peretele de nord al încăperii de la parterul turnului vestic ar fi locul rezervat ctitorului și familiei sale. Aici se disting urmele a două scene.

Revenind asupra celor trei pictori, realizatorii ansamblului pictural de la Strei se conchide că aceștia au fost purtătorii a trei stiluri diferite — romano-gotic, ale Protorenașterii și ale stilului bizantin. În felul acesta Streiul devine «un monument reprezentativ pentru întregul climat artistic din Transilvania acelor vremi».

Deci aceste portrete ale pictorilor și ale pietrarilor care au lucrat la Strei, pun într-o lumină nouă și problema datării monumentului. Autoarea extinde datarea pînă în secolul al XIV-lea, secol propus deja în urma identificării portretelor meșterilor pietrari.

Pr. Prot. SAVULESCU AL. ȘTEFAN

GRAIURILE MELE

concert bărbătesc - solo bariton

OMAGIU

Prea Fericitului Patriarh JUSTINIAN

Largo *p*

Preot ALEXANDRU DELCEA

T. I

T. II

Bar.

Bas.

Gra - iu - ri - le me - le as - cul - tă - le Doam —

Gra - iu - ri - le me - le as - cul - tă - le Doam —

p *cresc.*

Gra - iu - ri - le me - le, as - cul - tă - le

Gra - iu - ri - le me - le, as - cul - tă - le

mne. Gra - iu - ri - le me - le, as - cul - tă - le

mne. Gra - iu - ri - le me - le, as - cul - tă - le Doam - ne

rall. *p* *cresc.*

Doam - ne. Gra - iu - ri - le me - le, as - cul - tă - le

Doam - ne. Gra - iu - ri - le me - le, as - cul - tă - le

Doam - ne. Gra - iu - ri - le me - le, as - cul - tă - le Doam - ne

Doam - ne. Gra - iu - ri - le me - le, as - cul - tă - le Doam - ne

vioi

Doam - ne As - cul - tă Doam - ne stri - ga - rea mea as -

Doam - ne As - cul - tă Doam - ne stri - ga - rea mea as -

Doam - ne As - cul - tă Doam - ne stri - ga - rea mea as -

Doam - ne As - cul - tă Doam - ne stri - ga - rea mea as -

Doam - ne stri - ga - rea mea, stri - ga - rea mea. Ia a -

Doam - ne stri - ga - rea mea, stri - ga - rea mea. Ia a -

cul - tă Doam - ne stri - ga - rea mea, stri - ga - rea mea. Ia a -

cul - tă Doam - ne stri - ga - rea mea, stri - ga - rea mea. Ia a -

Adagio cantabile Solo *mf*

ia a - min - te Doam - ne ia a - min - te

min - te Doam - ne ia a - min - te

min - te Doam - ne ia a - min - te

min - te Doam - ne ia a - min - te

min - te Doam - ne ia a - min - te

min - te Doam - ne ia a - min - te

cresc.

ne la gla - sul ru - gă — ciu - nii, ru - gă -

p ia a - min - te

p ia a - min - te

p ia a - min - te

p ia a - min - te

p ia a - min - te

p ia a - min - te

rall. *Vioi - energic*

ciu — nii me — le.

me — le. la a - min - te

me — le. la a - min - te

me — le. la a - min - te

me — le. la a - min - te

me — le. la a - min - te

cresc.

Doam — ne, ia a - min - te, ia a - min-te Doam-ne la gla-sul meu—

Doam — ne, ia a - min - te, ia a - min-te Doam-ne la gla-sul meu—

Doam — ne a - min - te, ia a-min-te la gla-sul meu—

Doam — ne, ia a - min - te ia a-min-te la gla-sul meu—

— ia a - min - te Doam - ne la

— ia a - min - te Doam - ne la

— ia a - min - te, ia a - min - te Doam - ne la

— ia a - min - te, ia a - min - te ia a - min - te Doam - ne la

gla - sul ru - gă - ciu - nii — me - le cînd strig, cînd strig, cînd

gla - sul ru - gă - ciu - nii — me - le cînd strig, cînd strig, cînd

gla - sul ru - gă - ciu - nii — me - le cînd strig, cînd strig, cînd

gla - sul ru - gă - ciu - nii — me - le cînd strig, cînd strig, cînd

f rall. *pp* dolce

strig că-tre Ti - ne Doam — ne Că - tre Ti - ne Doam - ne mă

strig că-tre Ti - ne Doam — ne Că - tre Ti - ne Doam - ne mă

strig că-tre Ti - ne Doam — ne Că - tre Ti - ne Doam - ne mă

strig că-tre Ti - ne Doam — ne Ca - tre Ti - ne Doam - ne mă

p rall. *p*

voi ru - ga Gra - iu - ri - le me - le, as -

voi ru - ga Gra - iu - ri - le me — le, as -

voi ru - ga as -

voi ru - ga as -

perdend. rall. *pp* rit.

cul — tă - le Doam - ne, as - cul - tă - le Doam - ne.

cul - tă - le Doam - ne, as - cul - tă - le Doam - ne.

cul - tă - le Doam - ne, as - cul - tă - le Doam - ne.

cul — tă - le Doam - ne, as - cul - tă - le Doam - ne,

FLORI DALBE, FLORI DE MĂR

(côr bărbătesc)

Allegretto-moderato

Prof. M. VELEA

Bar.I *p* Flori dal - be flori, flori dal - be

Bar.II *p* Flori _____

Bas *p* Flori _____

mf flori Ia scu - lați creș-tini o - da - tă flo - ri - le

mf _____ la scu - lați creș-tini o - da - tă flo - ri - le

mf Ia scu - lați cres-tini o - da - tă flo - ri - le

dal - be, flori de măr, Flori dal - be flori, Flori dal - be

dal - be, flori de măr, _____

dal - be flori de măr, _____

flori, Ia scu - lați creș - tini o - da - tă flo - ri - le

— Ia scu - lați creș - tini o - da - tă flo - ri - le

— Ia scu - lați creș - tini o - da - tă flo - ri - le

dal - be flori — de măr, —

dal - be flori — de măr, —

dal - be flori — de măr, Flori dal - be flori, flori dal - be

Că nu-i vre - me de dor - mit — flo - ri - le

Că nu-i vre - me de dor - mit

flori — Că nu-i vre - me de dor - mit flori

flori — Că nu-i vre - me de dor - mit flori

dal - be flori de măr

Flori dal - be flori, flori dal - be

dal - be flori de măr flori

dal - be flori de măr flori

Ci-i vre - me de-m - po - do - bit flo - ri - le

flori, Ci-i vre - me de-m - po - do - bit

Ci-i vre - me de-m - po - do - bit flori

Ci-i vre - me de-m - po - do - bit flori

dal - be flori de măr

Flori dal - be flori, flori dal - be

dal - be flori de măr flori

dal - be flori de măr flori

flori, *p* flori _____ flori _____ *pp*

flori, *p* flori, flori _____ dal - be flori _____ *pp*

flori, *p* flori _____ *pp*

flori, *p* flori _____

pp flori. _____

pp flori. _____

pp flori. _____

flori _____ dal - be flori. _____ *pp*

flori. _____

- II. Și-i de-aprins o luminare } bis IV. Ci s-a născut într-un staul
Luminare luminoasă Presărat cu flori de laur
S-aducă lumină-n casă. Îngerii pe sus cîntau
Păstorii se veseleau.
- III. Că azi s-a născut Hristos
Lumii de mare folos
Nu s-a născut în palate
Și nici în curți desfătate
- V. Rămii gazdă sănătos } bis
Că ți-am colindat frumos
Vestindu-ți-L pe Hristos.

ÎNGERUL PĂSTORILOR A STRIGAT*)

Andantino

arm. de Preot RADU ANTOFIE

i. I

T. II

Bar.

Bas

În - ge - rul păs - to - ri - lor a stri - gat,

În - ge - rul păs - to - ri - lor a stri - gat

În - ge - rul păs - to - ri - lor a stri - gat

În - ge - rul păs - to - ri - lor a stri - gat

a stri - gat:

a stri - gat:

a stri - gat:

a _____ stri - gat:

1. As - tăzi no - uă
2. Mer - geți și vă
3. În - tru cei de

1. As - tăzi no - uă
2. Mer - geți și vă
3. În - tru cei de

1. As - tăzi no - uă
2. Mer - geți și vă
3. În - tru cei de

*) Melodie din Maramureș

<p>s-a năs - cut în - chi - nați, sus mă - ri - re</p>	<p>Dom - nul Cel făr' Pe Hris - tos Îl Și pe pă - mînt</p>	<p>de - n - ce - put, lă - u - dați. pă - ciu - i - re.</p>
<p>s-a năs - cut în - chi - nați, sus mă - ri - re</p>	<p>Dom - nul Cel făr' Pe Hris - tos Îl Și pe pă - mînt</p>	<p>de - n - ce - put, lă - u - dați. pă - ciu - i - re.</p>
<p>s-a năs - cut în - chi - nați, sus mă - ri - re</p>	<p>Dom - nul Cel făr' Pe Hris - tos Îl Și pe pă - mînt</p>	<p>de - n - ce - put, lă - u - dați. pă - ciu - i - re.</p>

cresc.

<p><i>mf</i> În o - ra - șul</p>	<p>Bet - le - em.</p>	<p>Ve - niți, creș - tini,</p>	<p>să - L ve -</p>
<p><i>mf</i> În o - ra - șul</p>	<p>Bet - le - em.</p>	<p>Ve - niți, creș - tini,</p>	<p>să - L ve -</p>
<p><i>mf</i> În o - ra - șul</p>	<p>Bet - le - em.</p>	<p>Ve - niți, creș - tini,</p>	<p>să - L ve -</p>

<p><i>f</i> dem,</p>	<p>ve - niți, creș - tini,</p>	<p>să - L ve -</p>	<p>dem!</p>
<p><i>f</i> dem,</p>	<p>ve - niți, creș - tini,</p>	<p>să - L ve -</p>	<p>dem!</p>
<p><i>f</i> dem,</p>	<p>ve - niți, creș - tini,</p>	<p>să - L ve -</p>	<p>dem!</p>
<p><i>f</i> dem,</p>	<p>ve - niți, creș - tini,</p>	<p>să - L ve -</p>	<p>dem!</p>

SCUȚAȚI, FRAȚI, NU MAI DORMIȚI

Allegro - moderato

Preot RADU ANTOFIE

T. I

1. Scu - lați, frați, nu mai dor - miți, — Flo - ri - le dal - be!
 2. În o - ra - șul e - vre - iesc — Flo - ri - le dal - be!

T. II

1. Scu - lați, frați, nu mai dor - miți — Flo - ri - le dal - be!
 2. În o - ra - șul e - vre - iesc — Flo - ri - le dal - be!

Bar.

1. 2. Flo - ri - le dal - be!

Bas

1. 2. Flo - ri - le dal - be!

Și de gra - bă să por - niți, — Flo - ri - le dal - be!
 Ce Vit - le - em îl nu - mesc — Flo - ri - le dal - be!

Și de gra - bă să por - niți, — Flo - ri - le dal - be!
 Ce Vi - tle - em îl nu - mesc — Flo - ri - le dal - be!

1. 2. Flo - ri - le dal - be!

1. 2. Flo - ri - le dal - be!

Și de gra - bă să por - niți, —
 Ce Vit - le - em îl nu - mesc, —

Și de gra - bă să por - niți, —
 Ce Vit - le - em îl nu - mesc, —

Și de gra - bă să por - niți, —
 Ce Vit - le - em îl nu - mesc, —

Și de gra - bă să por - niți, —
 Ce Vit - le - em îl nu - mesc, —

Andantino

Flo-ri-le, dal-be flori ! 1. Că a-co-lo
 Flo-ri-le, dal-be flori ! 2. Mai-ca Sfin-tă

Flo-ri-le, dal-be flori ! 1. Că a-co-lo
 Flo-ri-le, dal-be flori ! 2. Mai-ca Sfin-tă

Flo-ri-le, dal-be flori ! 1. Că a-co-lo
 Flo-ri-le, dal-be flori ! 2. Mai-ca Sfin-tă

Flo-ri-le, dal-be flori ! 1. Că a-co-lo
 Flo-ri-le, dal-be flori ! 2. Mai-ca Sfin-tă

s-a năs-cut, Dom-nu-leț din-ce-ruri
 L-a-n-fă-șat, Dom-nu-leț din-ce-ruri

s-a năs-cut, Dom-nu-leț din-ce-ruri
 L-a-n-fă-șat, Dom-nu-leț din-ce-ruri

s-a năs-cut, Dom-nu-leț
 L-a-n-fă-șat, Dom-nu-leț

s-a năs-cut,
 L-a-n-fă-șat,

Dom-nul Cel făr' de-n-ce-put, Dom-nu-
 Și în ies-le L-a cul-cat, Dom-nu-

Dom-nul Cel făr' de-n-ce-put, Dom-nu-
 Și în ies-le L-a cul-cat, Dom-nu-

Dom-nul Cel făr' de-n-ce-put, Dom-nu-
 Și în ies-le L-a cul-cat, Dom-nu-

Dom-nul Cel făr' de-n-ce-put, Dom-nu-
 Și în ies-le L-a cul-cat, Dom-nu-

Tempo primo

leț din — ce-ruri Ve-niți toți să ne-n-chi-năm, Flo-ri-le
 leț din — ce-ruri

leț din ce-ruri Ve-niți toți să ne-n-chi-năm, Flo-ri-le
 leț din ce-ruri

leț din ce-ruri Ve-niți toți să ne-n-chi-năm, Flo-ri-le
 leț din ce-ruri

leț din ce-ruri Ve-niți toți să ne-n-chi-năm, Flo-ri-le
 leț din ce-ruri

Sostenuto

dal-be! Cin-ste Dom-nu-lui Să-I dăm, Flo-ri-le dal-be! Cin-ste
 dal-be! Cin-ste Dom-nu-lui Să-I dăm, Flo-ri-le dal-be! Cin-ste

dal-be! Cin-ste Dom-nu-lui Să-I dăm, Flo-ri-le dal-be! Cin-ste
 dal-be! Cin-ste Dom-nu-lui Să-I dăm, Flo-ri-le dal-be! Cin-ste

dal-be! Cin-ste Dom-nu-lui Să-I dăm, Flo-ri-le dal-be! Cin-ste
 dal-be! Cin-ste Dom-nu-lui Să-I dăm, Flo-ri-le dal-be! Cin-ste

rall.

Dom-nu — lui Să-I dăm, Flo-ri-le, dal-be flori!
 Dom-nu — lui Să-I dăm, Flo-ri-le, dal-be flori!

Dom-nu — lui Să-I dăm, Flo-ri-le, dal-be flori!
 Dom-nu — lui Să-I dăm, Flo-ri-le, dal-be flori!

Dom-nu — lui Să-I dăm, Flo-ri-le, dal-be flori!
 Dom-nu — lui Să-I dăm, Flo-ri-le, dal-be flori!

COMITETUL DE REDACȚIE

PREȘEDINTE :

Prea Fericitul Părinte

JUSTINIAN

Mitropolitul Ungrovlahiei
și Patriarhul
Bisericii Ortodoxe Române

VICEPREȘEDINȚI :

P. S. Dr. **ANTIM**
Episcopul Buzăului

P. S. Dr. **ANTIM**
Episcopul Dunării de Jos

MEMBRI :

P. S. **ROMAN IALOMIȚEANUL**
Episcop-vicar al Arhiepiscopiei
Bucureștilor

P. C. Pr. **ALEXANDRU IONESCU**
Vicar mitropolitan

REDACTOR RESPONSABIL :

P. C. Pr. **PETRE F. ALEXANDRU**
Consilier cultural mitropolitan